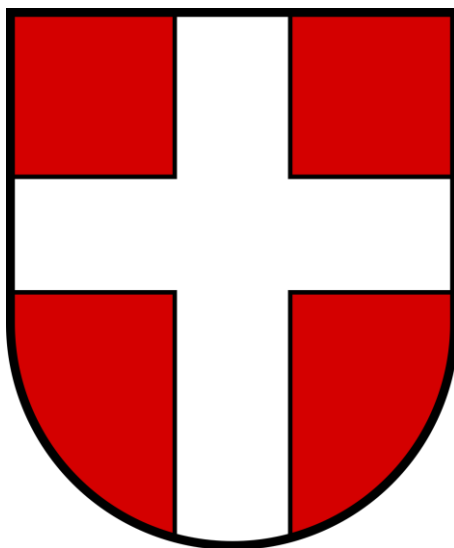

Регіональний план управління
відходами у Волинській області
до 2034 року

Луцьк, 2026

Розробник:

**Волинська обласна державна
адміністрація**

43027, м. Луцьк,
Київський майдан, 9
+380 332 77 81 53
post@voladm.gov.ua
voladm.gov.ua

**Управління екології та
природних ресурсів
Волинської ОДА**

43027, м. Луцьк,
Київський майдан, 9
+380 332 77 81 69
eco@voleco.voladm.gov.ua
voladm.gov.ua

Організація, залучена для підготовки
Регіонального плану управління відходами:

ТОВ «Компанія «Центр ЛТД»

79026, м. Львів,
вул. Сахарова, 41
тел./факс +380 32 295 02 23
ecology@center-ltd.com.ua
center-ltd.com.ua

©ВОЛИНСЬКА ОДА. 2026 рік. Усі права захищені. Забороняється відтворення, копіювання, розповсюдження, переклад, передача третім особам цього документа повністю або частково без попереднього письмового дозволу правовласника - ВОЛИНСЬКОЇ ОДА, розробник: ТОВ «КОМПАНІЯ «ЦЕНТР ЛТД», за винятком випадків, передбачених чинним законодавством України.

У разі цитування обов'язковим є посилання на джерело: [Регіональний план управління відходами у Волинській області до 2034 року], [розробники: ВОЛИНСЬКА ОДА, ТОВ «КОМПАНІЯ «ЦЕНТР ЛТД»], [2026].

ЗМІСТ

Перелік умовних позначень, символів, скорочень	6
Перелік таблиць	8
Перелік рисунків	13
Перелік додатків	15
Додаток 5. Таблиця 1. Розширення та оновлення матеріально-технічної бази системи збирання побутових відходів на 2026-2034.	15
Перелік карт	16
ВСТУП	17
РОЗДІЛ I. ХАРАКТЕРИСТИКА РЕГІОНУ	19
1.1.Адміністративно-територіальний устрій	19
1.2. Природно-географічна характеристика	24
1.3. Демографічна та соціальна характеристики	50
1.4. Економічна характеристика	57
1.5. Характеристика об'єктів інфраструктури управління відходами	61
РОЗДІЛ II. АНАЛІЗ ПОТОЧНОГО СТАНУ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ВІДХОДАМИ В РЕГІОНІ	69
2.1. Загальна характеристика системи управління відходами	69
2.1.1. Параметри управління відходами.	82
2.2. Опис поточного стану системи управління відходами	110
2.2.1. Побутові відходи	118
2.2.2. Відходи промисловості	147
2.2.2.1. Промислові відходи	148
2.2.2.2 Відходи видобувної промисловості	169
2.2.3. Відходи будівництва та знесення	177
2.2.3.1. Відходи будівництва та знесення	177
2.2.3.2. Відходи від руйнувань	179
2.2.4. Медичні відходи	182
2.2.5. небезпечні відходи з інших джерел	201
2.2.5.1. Відпрацьовані нафтопродукти	204
2.2.5.2. Відходи, що містять стійкі органічні забруднення	206
2.2.5.3. Відходи, що містять ртуть	207
2.2.5.4. Відходи, що містять азбест	209

2.2.5.5. Відходи, що містять поліхлоровані дифеніли / поліхлоровані терфеніли, непридатні до використання хімічні засоби захисту рослин.	211
2.2.6. Транспортні засоби, строк експлуатації яких закінчився	215
2.2.7. Відходи, що біологічно розкладаються з інших джерел	218
2.2.7.1. Відходи деревообробної промисловості	220
2.2.7.2. Відходи сільського господарства	224
2.2.7.3. Відходи лісового господарства	226
2.2.7.4. Відходи харчопереробної промисловості	229
2.2.7.5. Осади стічних вод	233
2.3. Аналіз земельних ресурсів	237
2.4. SWOT-аналіз системи управління відходами	244
РОЗДІЛ III. ПЛАНУВАННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ВІДХОДАМИ В РЕГІОНІ	248
3.1. Цілі та цільові показники	248
3.2. Управління потоками відходів	249
3.2.1. Управління побутовими відходами	252
3.2.2. Управління відходами промисловості	322
3.2.2.1. Управління відходами видобувної промисловості	324
3.2.3. Управління відходами будівництва та знесення та відходами від руйнувань	329
3.2.3.1. Управління відходами будівництва та знесення	329
3.2.3.2. Управління відходами від руйнувань	331
3.2.4. Управління медичними відходами	333
3.2.5. Управління небезпечними відходами з інших джерел	336
3.2.5.1. Управління відходами відпрацьованих нафтопродуктів	337
3.2.5.2. Управління відходами, що містять стійкі органічні забруднення	340
3.2.5.3. Управління відходами, що містять ртуть	341
3.2.5.4. Управління відходами, що містять азбест	343
3.2.5.5. Управління відходами, що містять поліхлоровані дифеніли/поліхлоровані терфеніли, непридатні до використання хімічні засоби захисту рослин	345
3.2.6. Управління транспортними засобами, строк експлуатації яких закінчився	347
3.2.7. Управління відходами, що біологічно розкладаються з інших джерел	351

3.2.7.1. Управління відходами деревообробної промисловості	351
3.2.7.2.3. Управління відходами рибної промисловості	356
3.2.7.3. Управління відходами харчопереробної промисловості	357
3.2.7.5. Управління осадами стічних вод	362
3.3. Забезпечення реалізації РПУВ	366
3.4. Фінансово-економічне забезпечення системи	370
3.5. Регіональний план дій	378
РОЗДІЛ IV. МОНИТОРИНГ ТА ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОНАННЯ РЕГІОНАЛЬНОГО ПЛАНУ	385
РОЗДІЛ V. ІНФОРМАЦІЯ ПРО СТРАТЕГІЧНУ ЕКОЛОГІЧНУ ОЦІНКУ	395
ІНФОРМАЦІЙНІ ДЖЕРЕЛА	397
ДОДАТКИ	403

Перелік умовних позначень, символів, скорочень

АПК	агропромисловий комплекс
ВББА	відпрацьовані батарейки, батареї та акумулятори
ВЕЕО	відходи електричного та електронного обладнання
ВБЗ	відходи будівництва та знесення
грн	гривня, грошова одиниця України
га	Гектар
ДП	Державне підприємство
ЄС	Європейський Союз
ЗГ	звалищний газ
МБО	механіко-біологічне оброблення відходів
МВВ	місце видалення відходів
МВт	Мегават
МТГ	міська територіальна громада
НПС	наколишнє природне середовище
НВ	небезпечні відходи
ОВД	оцінка впливу на довкілля
ОДА	обласна державна адміністрація
ОМС	орган місцевого самоврядування
ОУВ	об'єкт утворення відходів
ПАТ	Публічне акціонерне товариство
ПрАТ	Приватне акціонерне товариство
ПЕТ	поліетилентерефталат
ПВ	побутові відходи
ПКД	проектно-кошторисна документація
ПДВ	податок на додану вартість
ПЗФ	природно-заповідний фонд
р	Річка
ТОВ	товариство з обмеженою відповідальністю
т	тонн
КВЕД	класифікація видів економічної діяльності
Кластер управління відходами	локалізована територія суміжних територіальних громад, охоплена спільною системою управління побутовими відходами, що має взаємоузгоджену інфраструктуру управління відходами та обслуговується одним регіональним полігоном для захоронення побутових відходів
м	метри
НАН	Національна академія наук
РВВ	розширена відповідальність виробника
РПУВ	регіональний план управління відходами
RDF	паливо, отримане з відходів
COT	світова організація торгівлі
СОЗ	стійкий органічний забруднювач
СОП	стандартна операційна процедура

CEO	Стратегічна екологічна оцінка
ССЛ	сміттесортувальна лінія
СПС	сміттєперевантажувальна станція
СТГ	Сільська, селищна територіальна громада
SWOT	аналіз сильних і слабких сторін, можливостей і загроз
ТЕО	техніко-економічне обґрунтування
Фонд	фонд охорони навколишнього природного середовища
ОНПС	
XЗЗР	хімічні засоби захисту рослин

Перелік таблиць

- Таблиця 1.1.1. Розподіл площі та кількості населення області за районами
- Таблиця 1.2.1 Характеристика основних метеопоказників на метеорологічних станціях міст Володимир та Луцьк
- Таблиця 1.2.2. Динаміка структури природно-заповідного фонду Волинської області
- Таблиця 1.2.3. Структура земельного фонду регіону за 2022-2024 роки
- Таблиця 1.2.4. Лісовий фонд регіону в розрізі земель цільового призначення та категорій земель станом на 01.01.2025
- Таблиця 1.3.1. Динаміка населення Волинської області
- Таблиця 1.3.2. Прогноз чисельності населення регіону
- Таблиця 1.3.3. Динаміка показників наявного доходу на одне домогосподарство Волинської області
- Таблиця 1.3.4. Прогноз показників середнього наявного доходу на одну особу та на одне домогосподарство у Волинській області
- Таблиця 1.5.1. Інфраструктура збирання та оброблення відходів
- Таблиця 1.5.2. Суб'єкти господарювання, що здійснюють збирання ресурсоцінних відходів у Волинській області
- Таблиця 1.5.3. Впровадження роздільного збирання небезпечних відходів у складі побутових від населення
- Таблиця 2.1.1. Утворення та оброблення відходів, тис. тонн
- Таблиця 2.1.2 Утворення та оброблення з відходів I-III класів небезпеки за категоріями відходів за матеріалом у 2023 році, тонн
- Таблиця 2.1.3. Утворення та оброблення з відходів I-IV класів небезпеки за категоріями відходів за матеріалом у 2023 році, тонн
- Таблиця 2.1.4. Утворення та оброблення відходів в розрізі районів та територіальних громад у 2023 році, тонн
- Таблиця 2.1.5. Утворення та оброблення відходів у розрізі районів та територіальних громад у 2024 році, тонн
- Таблиця 2.1.6. Утворення відходів за джерелами у 2023-2024 роках
- Таблиця 2.1.7. Управління відходами¹ по містах та районах* у 2020 році, тонн
- Таблиця 2.1.8. Загальний обсяг відходів, накопичених протягом експлуатації, у місцях видалення відходів по містах та районах* у 2020 році, тонн¹
- Таблиця 2.1.9 Кількість установок для оброблення відходів та полігонів для видалення відходів у 2023 році¹
- Таблиця 2.1.10. Кількість установок для оброблення відходів, полігонів для видалення відходів у 2024 році¹
- Таблиця 2.1.1.1. Інфраструктура місць видалення відходів за критерією екологічної безпеки
- Таблиця 2.1.1.2. Стан обліку та паспортизації місць видалення відходів на 01.01.2025
- Таблиця 2.1.4.1. Надходження коштів до фондів охорони навколишнього природного середовища місцевих бюджетів Волинської області за 2015-2024 роки, тис.грн

Таблиця 2.1.4.2. Капітальні інвестиції в охорону навколишнього природного середовища за видами природоохоронної діяльності 2015-2024 роки у фактичних цінах, тис.грн

Таблиця 2.1.4.3. Витрати на охорону навколишнього природного середовища за видами природоохоронної діяльності у 2024 році роки у фактичних цінах, тис.грн

Таблиця 2.1.4.4. Витрати на охорону навколишнього природного середовища по районах у 2024 році роки у фактичних цінах, тис.грн

Таблиця 2.1.4.5. Витрати на охорону навколишнього природного середовища по територіальних громадах у 2024 році¹ роки у фактичних цінах, тис.грн

Таблиця 2.1.4.6. Витрати на охорону навколишнього природного середовища за видами економічної діяльності у 2024 році роки у фактичних цінах, тис.грн

Таблиця 2.2.1. Структура утворення відходів у Волинській області за джерелами походження

Таблиця 2.2.2. Результати морфологічного дослідження складу побутових відходів Луцької міської ТГ

Таблиця 2.2.1.2. Управління побутовими відходами на території Волинської області за період з 2022 по 2025 роки

Таблиця 2.2.1.3. Збирання та перевезення побутових відходів на території Волинської області у 2024-2025 роках

Таблиця 2.2.1.4. Обсяги нарахованої вартості та фактично сплачених коштів за послугу з управління побутовими відходами за 2024-2025 роки

Таблиця 2.2.1.5. Транспортні засоби спеціального призначення та контейнери для збирання побутових відходів у Волинській області станом на 01.01.2026 року

Таблиця 2.2.1.6. Дані про суб'єкти господарювання, які здійснюють збирання та перевезення побутових відходів

Таблиця 2.2.1.7. Види ресурсоцінних відходів, які приймаються у пунктах роздільного збирання відходів у Луцькій міській ТГ

Таблиця 2.2.1.8. Кількість роздільно зібраних побутових відходів у пунктах роздільного збирання відходів «Чистий Луцьк», «Чисте Довкілля» та «Чиста Громада»

Таблиця 2.2.1.9. Інформація щодо полігонів побутових відходів за підсумками 2025 року

Таблиця 2.2.1.10. Інформація про кількість несанкціонованих сміттєзвалищ на території Волинської області станом на 01.01.2025 року

Таблиця 2.2.2.1.1. Динаміка основних показників управління промисловими відходами 2021-2023 рр, тис. тонн*

Таблиця 2.2.2.1.2. Управління відходами за категоріями відходів за матеріалом у 2024 році, тонн

Таблиця 2.2.2.1.3. Утворено відходів за джерелами від економічної діяльності підприємств у 2024 році по територіальних громадах, тонн

Таблиця 2.2.2.1.3. Динаміка утворення відходів металургійної промисловості, тонн

Таблиця 2.2.2.1.4. Динаміка утворення відходів хімічної промисловості, тонн

Таблиця 2.2.2.1.5. Динаміка утворення відходів машинобудівної промисловості, тонн

Таблиця 2.2.2.1.6. Динаміка утворення відходів від виробництва та постачання електроенергії та газу, тонн

Таблиця 2.2.2.1.7. Перелік суб'єктів господарювання, які отримали дозвіл на здійснення операцій з оброблення відходів у Волинській області

Таблиця 2.2.2.1.8. Суб'єкти господарювання, що здійснюють збирання ресурсоцінних відходів у Волинській області

Таблиця 2.2.2.1.9. Перелік місць видалення промислових відходів у Волинській області

Таблиця 2.2.2.2.1. Інформація у сфері надрокористування

Таблиця 2.2.2.2.2. Динаміка утворення відходів видобувної промисловості та розроблення кар'єрів, тонн

Таблиця 2.2.2.2.3. Мінерально - сировинна база Волинської області

Таблиця 2.2.2.2.4. Перелік місць видалення відходів видобувної промисловості з Реєстру MBV Волинської області

Таблиця 2.2.3.1.1. Динаміка утворення відходів за категоріями відходів за матеріалом у Волинській області (мінеральні відходи від будівництва та знесення, у тому числі змішані будівельні відходи) у 2015-2024 роках, тонн

Таблиця 2.2.3.2.1. Дані про пошкоджені об'єкти станом на 01.01.2026 року

Таблиця 2.2.4.1. Перелік закладів охорони здоров'я Волинської області, що є основними утворюючими медичних відходів

Таблиця 2.2.4.2. Кількість утворених та переданих на оброблення медичних відходів у Волинській області за 2024 рік

Таблиця 2.2.4.3. Динаміка утворених та оброблених медичних відходів у Волинській області за 2020-2025 роки

Таблиця 2.2.4.4. Динаміка утворених та переданих на оброблення медичних відходів у комунальних закладах Волинської області за 2020-2025 роки

Таблиця 2.2.4.5. Інформація щодо суб'єктів господарювання, які мають ліцензію на провадження господарської діяльності з управління небезпечними відходами, в тому числі медичними відходами

Таблиця 2.2.5.1. Динаміка утворення небезпечних відходів у Волинській області у 2015-2024 роках, тонн

Таблиця 2.2.5.2. Місця видалення небезпечних промислових відходів у Волинській області

Таблиця 2.2.5.1.1. Динаміка утворення відходів за категоріями відходів за матеріалом у Волинській області (відпрацьовані мастила) у 2015-2024 роках, тонн

Таблиця 2.2.5.3.1. Перелік місць видалення небезпечних відходів з Реєстру MBV Волинської області

Таблиця 2.2.5.4.1. Види азбесту та сфери їх застосування

Таблиця 2.2.5.5.1. Перелік місць видалення непридатних та заборонених до використання пестицидів та агрохімікатів з Реєстру MBV в Волинській області

Таблиця 2.2.7.1. Динаміка утворення відходів за категоріями відходів за матеріалом у Волинській області у 2015-2024 роках, тонн

Таблиця 2.2.7.1.1. Основні джерела утворення відходів

Таблиця 2.2.7.1.2. Динаміка утворення відходів за категоріями відходів за матеріалом у Волинській області (відходи деревини) у 2015-2024 роках, тонн

Таблиця 2.2.7.1.3. Способи оброблення відходів деревообробної промисловості

Таблиця 2.2.7.2.1. Динаміка утворення відходів за категоріями відходів за матеріалом у Волинській області (відходи рослинного походження) у 2015-2024 роках, тонн

Таблиця 2.2.7.2.2. Управління відходами тваринного походження у Волинській області за період 2024 року, тонн

Таблиця 2.2.7.3.1. Динаміка утворення відходів лісового господарства за 2015-2024 роки, тонн

Таблиця 2.2.7.4.1. Динаміка утворення відходів харчопереробної промисловості у Волинській області за 2015-2024 роки, тонн

Таблиця 2.2.7.5.1. Динаміка утворення відходів осаду стічних вод у Волинській області за 2015-2024 роки тонн

Таблиця 2.2.7.5.2. Загальна інформація про мулові майданчики з Реєстру місць видалення відходів Волинської області

Таблиця 2.3.1. Перелік земельних ділянок, які потенційно можуть бути використані під розміщення об'єктів оброблення відходів у Волинській області*

Таблиця 2.4.1. SWOT-аналіз системи управління відходами у Волинській області

Таблиця 3.2.1.1. Сценарій №1. Поділ Волинської області на кластери на основі адміністративно-територіального устрою

Таблиця 3.2.1.2. Сценарій №2. Поділ Волинської області на кластери на основі логістики та відстаней між населеними пунктами

Таблиця 3.2.1.3. Відстані від територіальних громад до пропонованих регіональних полігонів (РП)

Таблиця 3.2.1.4. Прогноз обсягів утворення побутових відходів у Волинській області до 2034 року, тонн

Таблиця 3.2.1.5. Розрахункові показники для сортувального конвеєра продуктивністю менше ніж 100 тис.т на рік*

Таблиця 3.2.1.6. Орієнтовні капітальні витрати на створення сміттесортувального комплексу

Таблиця 3.2.1.7. Основні правила роздільного збирання окремих видів відходів упаковки

Таблиця 3.2.1.8. Територіальні громади області, у яких рекомендується облаштування пунктів роздільного збирання відходів, в тому числі для збирання ВЕЕО

Таблиця 3.2.7.4.1. Види відходів лісопильних виробництв

Таблиця. 3.4.1. Порівняльна таблиця щодо надходження коштів до обласного фонду охорони навколишнього природного середовища у відсотковому відношенні за період 2019-2024 роки

Таблиця. 3.4.2. Порівняльна таблиця щодо надходження коштів у місцеві фонди охорони навколишнього природного середовища у відсотковому відношенні за період 2019-2024 роки

Таблиця 4.1. Індикатори досягнення цільових показників та виконання заходів Регіонального плану управління відходами у Волинській області до 2034 року

Перелік рисунків

- Рисунок 1.1.1. Волинська область на карті України.
- Рисунок 1.1.2. Адміністративно-територіальний устрій Волинської області
- Рисунок. 1.1.3. Співвідношення площі адміністративних районів
- Рисунок. 1.1.4. Співвідношення кількості населення адміністративних районів
- Рисунок 1.2.1. Рельєф Волинської області
- Рисунок 1.2.2. Річкова мережа Волинської області
- Рисунок. 1.2.3. Показники мінерально-сировинної бази Волинської області
- Рисунок 1.2.4. Ґрунтовий Волинської області
- Рисунок 1.2.5. Розташування об'єктів природно-заповідного фонду Волинської області
- Рис. 1.2.6. Екологічна мережа Волинської області
- Рисунок 1.2.7. Смарагдова мережа Волинської області
- Рисунок 1.3.1. Динаміка населення Волинської області, осіб
- Рисунок. 1.3.2. Співвідношення міського та сільського населення Волинської області
- Рисунок 1.4.1. Карта автомобільних доріг загального користування
- Рисунок 1.4.2. Карта залізничної магістралі області
- Рисунок 1.5.1. Картосхема розташування МВВ у Волинській області
- Рис. 2.1.1. Динаміка обсягу утворених відходів
- Рис. 2.1.2. Утворення та оброблення відходів
- Рисунок 2.1.4.1. Надходження коштів до фондів ОНПС у Волинській області за період 2015-2024 років
- Рисунок 2.2.1. Складові системи управління відходами
- Рисунок 2.2.1.1. Дані щодо джерел утворення побутових відходів
- Рисунок 2.2.1.2. Аналіз тарифів на послуги із збирання та перевезення побутових відходів у територіальних громадах Волинської області
- Рисунок 2.2.1.3. Аналіз тарифів на послуги із видалення побутових відходів у територіальних громадах Волинської області
- Рисунок 2.2.2.1.1. Динаміка утворення відходів металургійної промисловості за 2015-2024 роки
- Рисунок 2.2.2.1.2. Динаміка утворення відходів хімічної промисловості за 2015-2024 роки, т
- Рисунок 2.2.2.1.3. Динаміка утворення відходів машинобудівної промисловості за 2015-2024 роки, т
- Рисунок 2.2.2.1.4. Динаміка утворення відходів від виробництва і постачання електроенергії та газу за 2015-2024 роки, т
- Рисунок 2.2.2.2.1. Динаміка утворення відходів видобувної промисловості та розроблення кар'єрів за 2015-2024 роки, т
- Рисунок 2.2.3.1.1. Динаміка утворення мінеральних будівельних відходів, у тому числі змішані будівельні відходи, в Волинській області за 2015 – 2024 роки, т
- Рисунок 2.2.4.1. Динаміка утворених та оброблених відходів за 2020-2025pp

Рисунок 2.2.4.2. Динаміка утворених медичних відходів по категорії небезпечності за 2020-2025 рр

Рисунок 2.2.4.3. Динаміка переданих на оброблення медичних відходів по категорії небезпечності за 2020-2025 рр

Рисунок 2.2.5.1. Динаміка утворення небезпечних відходів в Волинській області за 2015 – 2024 роки, т

Рисунок 2.2.5.1.1. Динаміка утворених відходів нафтопродуктів (відпрацьованих мастил), т

Рисунок 2.2.6.1. Карта-схема автомобільних доріг Волинської області

Рисунок 2.2.7.1. Динаміка утворення відходів тваринного походження та відходів харчової промисловості в Волинській області

Рисунок 2.2.7.1. Динаміка утворення відходів тваринного походження та відходів харчової промисловості в Волинській області

за 2015 – 2024 роки, т

Рисунок 2.2.7.1.1. Динаміка утворення відходів деревини у Волинській області за 2015- 2024 роки, т

Рисунок 2.2.7.1.2. Динаміка утворення відходів рослинного походження у Волинській області за 2015- 2024 роки, т

Рисунок 2.2.7.3.1. Динаміка утворення відходів лісового господарства у Волинській області за 2015- 2024 роки, т

Рисунок 2.2.7.4.1. Динаміка утворення відходів харчопереробної промисловості у Волинській області за 2015- 2024 роки, т

Рисунок 2.2.7.5.1. Динаміка утворення осаду стічних вод у Волинській області за 2015- 2024 роки, т

Рисунок 3.2.1.1. Рекомендований знак для нанесення на змінних контейнерах для збирання небезпечних відходів у складі побутових відходів

Рисунок 3.4.1. Надходження до фондів ОНПС у Волинській області за період 2019-2024 років, тис. грн

Перелік додатків

- Додаток 1. Таблиця 1. Об'єкти інфраструктури управління відходами станом на 01.01.2025.
- Додаток 2. Таблиця 1. Дані щодо управління відходами на території Волинської області станом на 01.01.2026 року.
- Додаток 3. Таблиця 1. Об'єкти інфраструктури управління відходами у Волинській області станом на 01.01.2026 Побутові відходи.
- Додаток 3. Таблиця 2. Об'єкти інфраструктури управління відходами у Волинській області станом на 01.01.2026 Промислові відходи.
- Додаток 4. Таблиця 1. Технічні характеристики місць/об'єктів розміщення відходів (у т.ч. полігони та звалища) станом на 01.01.2026.
- Додаток 4. Таблиця 2. Технічні характеристики місць/об'єктів розміщення промислових відходів у Волинській області станом на 01.01.2026. Промислові відходи, відходи каналізаційних мереж та відходи їх оброблення, включаючи осад стічних вод.
- Додаток 5. Таблиця 1. Розширення та оновлення матеріально-технічної бази системи збирання побутових відходів на 2026-2034.
- Додаток 6. Таблиця 1. Цілі та цільові показники Регіонального плану.
- Додаток 7. Таблиця 1. Цільові показники Національного плану управління відходами, прийняті для Регіонального плану.
- Додаток 8. Таблиця 1. Дані щодо об'єктів управління відходами, передбачені Регіональних планом.
- Додаток 9. Таблиця 1. Об'єкти інфраструктури управління побутовими відходами, передбачені Регіональним планом.
- Додаток 10. Таблиця 1. Заплановані до будівництва об'єкти інфраструктури управління побутовими відходами.
- Додаток 11. Таблиця 1. Загальна потреба у фінансуванні заходів Регіонального плану.
- Додаток 12. Таблиця 1. Плановий розподіл обсягів фінансування за джерелами фінансування, тис.грн.
- Додаток 13. Таблиця 1. Планові кількісні показники реалізації Регіонального плану.
- Додаток 14. Таблиця 1. Завдання та заходи РПУВ.
- Додаток 15. Структура плану заходів Регіонального плану.
- Додаток 16. Карта-схема місць видалення промислових відходів Волинської області.

Перелік карт

Карта 3.2.1.1. Карта-схема Волинської області з визначенням меж кластерів та місць планованого розташування об'єктів інфраструктури

Карта 3.2.1.2. Карта-схема Луцького кластеру із місцями планованого розташування об'єктів інфраструктури управління побутовими відходами

Карта 3.2.1.3. Карта-схема Ковельського кластеру із місцями планованого розташування об'єктів інфраструктури управління побутовими відходами

Карта 3.2.1.4. Карта-схема Володимирського кластеру із місцями планованого розташування об'єктів інфраструктури управління побутовими відходами

Карта 3.2.1.5. Карта-схема Камінь-Каширського кластеру із місцями планованого розташування об'єктів інфраструктури управління побутовими відходами

ВСТУП

Регіональний план управління відходами у Волинській області до 2034 року (далі – Регіональний план) - це комплекс взаємопов'язаних та узгоджених в часі заходів: організаційних, технологічних, технічних, ресурсозберігаючих, екологічних, санітарно - гігієнічних, фінансово - економічних, соціальних, інформаційних, спрямованих на розв'язання проблем сфери управління відходами у Волинській області.

Регіональний план розробляється на виконання вимог Закону України «Про управління відходами», відповідно до Національної стратегії управління відходами в Україні до 2030 року, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 08 листопада 2017 року №820-р, на виконання завдань Національного плану управління відходами до 2033 року, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2024 року №1353-р, з урахуванням вимог Порядку розроблення та затвердження регіональних планів управління відходами, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 30 червня 2023 року №667, Методичних рекомендацій з розроблення регіональних планів управління відходами, затверджених наказом Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України від 16 квітня 2024 року №403 та Вимог до змісту розділів проекту регіонального плану управління відходами, затверджених наказом Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України від 22.01.2024 року №81, з урахуванням європейських підходів з питань управління відходами, що базуються на положеннях:

Рамкової Директиви №2008/98/ЄС Європейського парламенту та Ради від 19 листопада 2008 року «Про відходи та скасування деяких директив»;

Директиви Ради №1999/31/ЄС від 26 квітня 1999 року «Про захоронення відходів»;

Директиви №2006/21/ЄС Європейського парламенту та Ради від 15 березня 2006 року «Про управління відходами видобувних підприємств, та якою вносяться зміни до Директиви 2004/35/ЄС»;

Директиви 94/62/ЄС Європейського парламенту та Ради від 20 грудня 1994 року «Про пакування та відходи пакування»;

Директиви 2012/19/ЄС Європейського парламенту та Ради від 4 липня 2012 року «Про відходи електричного та електронного обладнання (ВЕЕО)»;

Директиви 2006/66/ЄС Європейського парламенту та Ради від 6 вересня 2006 року «Про батареї і акумулятори та відпрацьовані батареї і акумулятори».

Метою Регіонального плану є забезпечення сталого управління відходами у Волинській області та впровадження стратегічного планування з урахуванням принципів співробітництва, сформованих на підставі оцінки поточного стану сфери управління відходами та вже розроблених моделей шляхом впровадження заходів зменшення утворення відходів, зниження негативних наслідків від діяльності з управління відходами, сприяння підготовці відходів до повторного використання, рециклінгу і відновленню здійснення заходів у сфері управління відходами без спричинення шкоди навколишньому природному середовищу та загрози здоров'ю людей.

Регіональний план спрямований на поліпшення стану благоустрою населених пунктів, охорони навколишнього природного середовища, санітарного та епідеміологічного благополуччя населення, створення умов для залучення коштів бюджетів усіх рівнів, інвестиційних та кредитних ресурсів, міжнародної технічної допомоги.

Основними завданнями Регіонального плану є конкретні суспільні, інституційні, організаційно-технічні, регуляторні, освітньо-виховні, технологічні та технічні, екологічні заходи, які сформовані на основі заходів, передбачених Національною стратегією, Національним планом управління відходами, та спрямовані на реалізацію державної та регіональної політики у сфері управління відходами.

По кожному завданню є розписані заходи, відповідальні виконавці, строки реалізації заходів, джерела та обсяги фінансового забезпечення, засобів контролю за станом здійснення заходів та проведення моніторингу результатів їх впровадження у сфері управління відходами на території Волинської області.

Регіональний план охоплює всі види діяльності у сфері управління відходами на території Волинської області.

Відповідно до частини третьої статті 51 Закону України «Про управління відходами» Регіональний план розроблено на період 10 років, він підлягає перегляду кожних 4 роки з дати набрання чинності, оновленню протягом шести місяців з дня внесення змін до Національного плану управління відходами та після затвердження - оприлюдненню, шляхом розміщення на офіційному вебсайті органу, що його затверджує.

РОЗДІЛ І. ХАРАКТЕРИСТИКА РЕГІОНУ

1.1.Адміністративно-територіальний устрій

Волинська область розміщена на північному заході України. На півночі вона межує з Брестською областю Республіки Білорусь, на сході – із Рівненською областю, на півдні – із Львівською, на заході – із Хелмським і Замостським воєводствами Республіки Польща. Площа області складає 20,1 тис. кв. км. або 3,3% від загальної території України. По території області проходить державний кордон протяжністю 442,76 км, у тому числі з Республікою Польща довжиною 228,04 км, з Республікою Білорусь – 214,72 км.

Рисунок 1.1.1. Волинська область на карті України

На кордоні розташовано 12 пунктів переходу:

- 1) міжнародні пункти пропуску для автомобільного сполучення – 5: Устилуг, Ягодин, Доманово, Дольськ, Пулемець;
- 2) міжнародні пункти пропуску для залізничного сполучення – 3: Володимир (Ізов), Ягодин, Заболоття;
- 3) міждержавні пункти пропуску для автомобільного сполучення – 1: Піща;
- 4) місцеві пункти пропуску – 3: Гута, Самари, Тур.

Рисунок 1.1.2. Адміністративно-територіальний устрій Волинської області

[джерело: атлас адміністративно-територіального устрою України/ [За заг. ред. Остапенка П.] /видання друге, доповнене; Проєкт «Підтримка належного врядування в місцевих громадах як складової реформи децентралізації» Координатора проєктів ОБСЄ в Україні, Міністерство розвитку громад та територій України, Товариство дослідників України – Київ. - 2021. –441 с.]

Станом на 01.01.2025 року кількість районів області – 4 (Володимирський, Камінь-Каширський, Ковельський, Луцький), кількість населених пунктів – 1087, кількість міст – 11, кількість селищ міського типу – 22, кількість сільських населених пунктів – 1054, кількість територіальних громад – 54, з них міських територіальних громад – 11, селищних – 18, сільських – 25.

Таблиця 1.1.1. Розподіл площі та кількості населення області за районами

[джерело: статистична інформація ГУ статистики у Волинській області
<http://www.lutsk.ukrstat.gov.ua/>]

Назва	Площа, тис. км ²	Кількість населення, тис. осіб	Густота, ос./км ²	Адміністрати вний центр	Кількість громад
Володимирський	2556,5	170,5	67,05	м. Володимир	11
Камінь- Каширський	4679,7	132,7	27,6	м. Камінь- Каширський	5
Ковельський	7658,7	268,9	34,97	м. Ковель	23
Луцький	5249,1	467,3	86,58	м. Луцьк	15

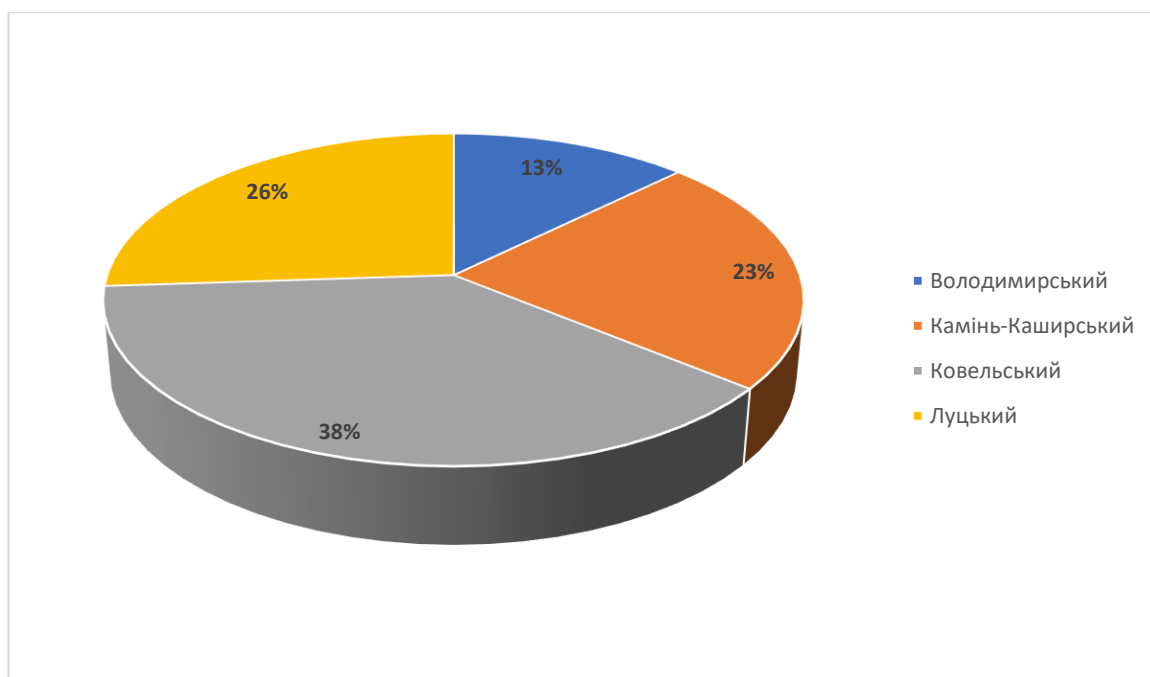

Рисунок. 1.1.3. Співвідношення площі адміністративних районів

[джерело: Статистична інформація ГУ статистики у Волинській області
<http://www.lutsk.ukrstat.gov.ua/>]

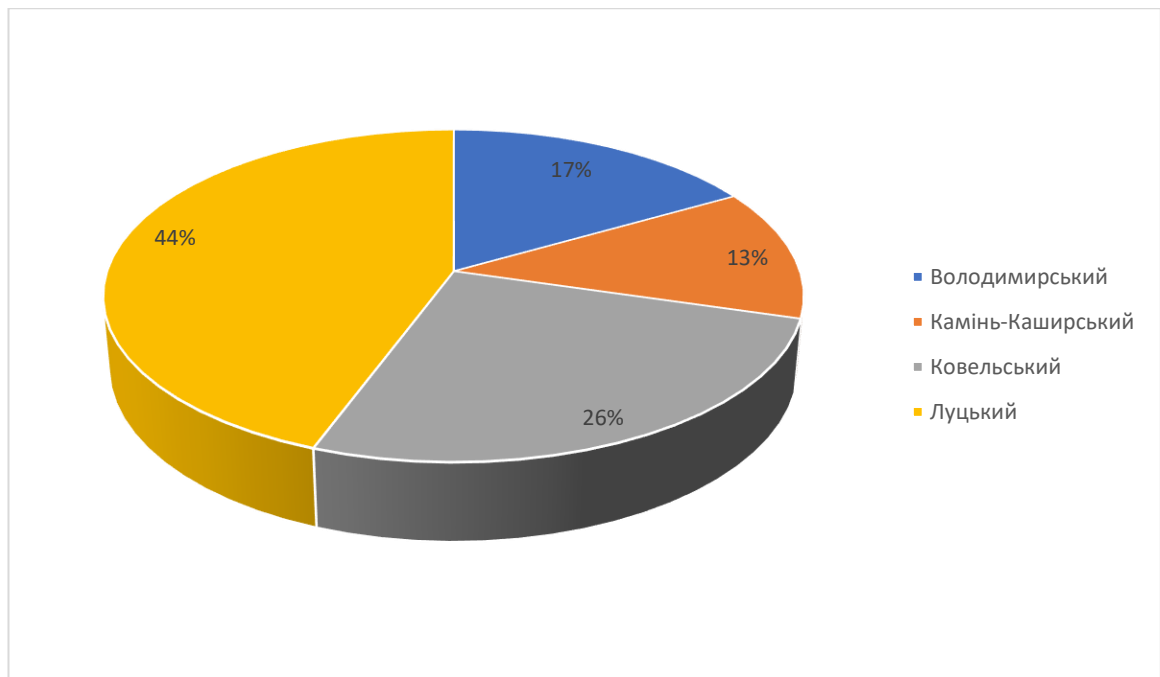

Рисунок. 1.1.4. Співвідношення кількості населення адміністративних районів

[джерело: статистична інформація ГУ статистики у Волинській області
<http://www.lutsk.ukrstat.gov.ua/>]

Адміністративно-територіальний устрій Волинської області характеризується нерівномірним розподілом території, населення та кількості територіальних громад між районами, що зумовлено історичними, природно-географічними та соціально-економічними чинниками.

Згідно з даними таблиці 1.1.1, найбільшу площу серед районів займає Ковельський район (7 658,7 км²), що становить понад третину території області. Водночас за кількістю населення він поступається Луцькому району, який є найбільш заселеним (467,3 тис. осіб) при значно меншій площі (5 249,1 км²). Це зумовлює суттєві відмінності у показниках густоти населення.

Найвищий рівень густоти населення спостерігається у Луцькому районі – 86,58 ос./км², що пояснюється концентрацією населення в обласному центрі та прилеглих урбанізованих територіях. Натомість Камінь-Каширський район має найнижчу густоту населення (27,6 ос./км²), що є наслідком переважно сільського характеру розселення, значної лісистості та заболоченості території.

Аналіз рисунка 1.1.3 свідчить про істотну диспропорцію у співвідношенні площ районів: Ковельський район домінує за територією, тоді як Володимирський район має найменшу площу. Разом із тим, рисунок 1.1.4 демонструє, що найбільша частка населення зосереджена у Луцькому районі, що підкреслює його провідну роль у соціально-економічному розвитку області.

Кількість територіальних громад також розподілена нерівномірно. Найбільше громад функціонує у Ковельському районі (23 громади), що

пов'язано з його значною площею та великою кількістю населених пунктів. Луцький район має 15 громад, однак характеризується вищим рівнем урбанізації та щільності населення. Найменша кількість громад зосереджена у Камінь-Каширському районі (5 громад), що відображає специфіку розселення та природні обмеження розвитку територій Полісся.

Територія Волинської області зазнає ракетно-дронових атак, унаслідок яких під загрозою перебувають об'єкти критичної та цивільної інфраструктури. Воєнні дії впливають на соціально-економічний розвиток регіону, функціонування систем життєзабезпечення та формування потоків відходів, зокрема відходів від руйнувань.

Станом на 01.01.2026 року підтверджено ураження об'єктів інфраструктури в межах Луцької міської ТГ, Нововолинської міської ТГ, Ковельської міської ТГ та Володимирської міської ТГ. Щодо інших територіальних громад області інформація про масштаби пошкоджень і пов'язані з ними обсяги утворення відходів наразі відсутня у зв'язку з безпековими обмеженнями та триваючими воєнними діями.

Таким чином, адміністративно-територіальний устрій Волинської області відзначається вираженою просторовою диференціацією, яка проявляється у контрастах між північними поліськими та південними урбанізованими районами. Виявлені відмінності необхідно враховувати при плануванні регіонального розвитку, формуванні мережі соціальної інфраструктури та реалізації заходів децентралізації.

1.2. Природно-географічна характеристика

Геологічна будова і рельєф.

Фізико-географічне розміщення Волинської області доволі вигідне. Область належить до регіонів із відносно збереженими природно-територіальними комплексами (геосистемами). Хоча простежуються суттєві відмінності в їх освоєності у різних частинах області. Найбільш перетворені ландшафти південної лісостепової частини Волинської області.

Основні фізико-географічні особливості ландшафтів області Волинського Полісся – це наявність крейдових порід, рівнинність, значний розвиток льодовикових форм рельєфу, карсту, високе залягання ґрунтових вод, значні показники густини річкової мережі та заозереності, перезволоженість і заболоченість, широкий розвиток долинних ландшафтів.

Протягом тривалого часу природні ландшафти Волинського Полісся змінювалися під впливом господарської діяльності людини. Інтенсивні перетворення ландшафтів Волинського Полісся почались у 60-х роках і визначались активним розвитком промисловості, транспортної мережі, осушенням поліських ґрунтів, екстенсивним веденням сільського господарства, зменшенням площ лісу. Проведення рубок головного користування, створення штучних лісонасаджень призвело до зміни мікроклімату ландшафтних систем, їх фауністичного та флористичного складу.

За природними умовами область поділяють на три зони: північнополіську, південнополіську і лісостепову. На теренах Волинської області чітко виділяють два види ландшафтів – поліський і лісостеповий. Для поліських ландшафтних районів характерні велика лісистість, заболоченість місцевостей, переважання малородючих ґрунтів, наявність значної кількості заплавлених і карстових озер. Для лісостепових ландшафтних районів властивий долинно-грядовий рельєф, ускладнений яружно-балочними й карстовими формами із сірими опідзоленими ґрунтами в поєднанні з малогумусними чорноземами. Лісова рослинність становить 20 % території зони.

Рельєф Волинської області характеризується переважно рівнинним характером із чітким поділом на дві морфоструктурні частини: Поліську низовину на півночі та Волинську височину на півдні. Північна частина регіону є частиною Поліської низовини, що відзначається незначними абсолютними висотами (140–160 м) та мінімальними похилами поверхні. Це зумовлює високий рівень заболоченості та розвиток еолових форм рельєфу, зокрема піщаних дюн та гряд, що сформувалися внаслідок діяльності водно-льодовикових потоків антропогенного періоду.

Південна частина області представлена Волинською височиною, середня абсолютна висота якої становить 220–250 м (найвища точка – 292 м, гора Кобила). Рельєф цієї території має розчленований ерозійний характер: тут переважають лесові горби та пасма, розділені глибокими річковими долинами, балками та ярами. Височина чітко відокремлена від низовини крутим

денудаційним уступом, який проходить лінією Володимир – Луцьк, що є наслідком специфіки геологічної будови та тектонічних рухів фундаменту.

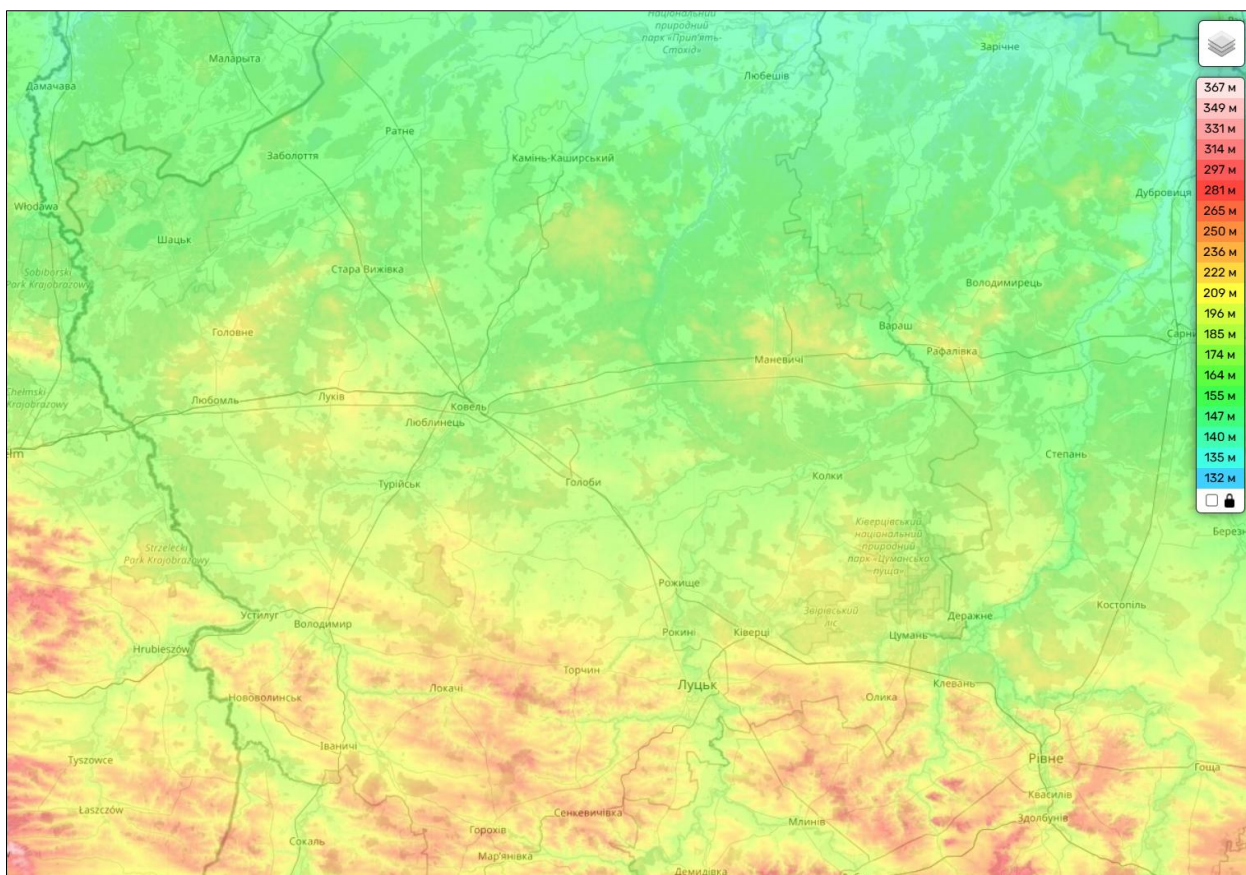

Рисунок 1.2.1. Рельєф Волинської області

[джерело: <https://uk-ua.topographic-map.com/>]

Окремим морфологічним елементом регіону є карстові форми рельєфу, що набули значного поширення у межах Волинського полісся внаслідок залягання крейдяних порід близько до поверхні. Процеси розчинення карбонатних порід підземними водами призвели до утворення численних карстових лійок та улоговин, багато з яких стали основою для формування Шацьких та інших озер карстового походження. Сучасна трансформація рельєфу також зумовлена антропогенним чинником, зокрема осушувальною меліорацією на півночі та видобуванням корисних копалин у південно-західній частині області.

Кліматичні особливості

Клімат Волинської області – помірно континентальний з нестійкими морозами, теплим літом.

Тривалість сонячного сяйва за рік становить 1738 годин. Область отримує 92.7 ккал/см² сумарної сонячної радіації в рік.

Тривалість вегетаційного періоду до 200 днів, безморозного – 154-165 днів.

Найбільше опадів випадає в липні і червні (до 80-90мм в місяць). 70% всієї кількості опадів припадає на теплий період року. За рік спостерігається 160-180 днів з опадами.

Сніговий покрив тримається 67-83 дні, висота його невелика. Утворення стійкого снігового покриву відмічається в другій-третій декаді грудня. Глибина промерзання ґрунту 20-25см.

Умови атмосферної циркуляції визначають напрямлення вітрів: взимку – західні, південно-західні; літом – західні та північно-західні, переважають західні вітри.

Відносна вологість повітря перевищує 80% взимку і 65-70 % літом.

У таблиці 1.2.1 наведена характеристика основних метеопоказників за даними багаторічних спостережень на метеорологічних станціях міст Володимир та Луцьк.

Таблиця 1.2.1 Характеристика основних метеопоказників на метеорологічних станціях міст Володимир та Луцьк

Метеорологічні елементи	Метеостанції	
	Володимир	Луцьк
Температура повітря, °С:		
- середня січня	-4.6	-4.9
- середня липня	18.4	18.6
- абс. макс.	38	38
- абс. мін.	-39	-34
- середня річна	7.2	7.2
Середня тривалість безморозного періоду, дні	155	158
Середня сума опадів, мм		
- рік	567	553
- холодний період	163	150
- теплий період	404	403
Число днів з відносною вологістю повітря:		
- менше 30%	4.1	7.2
- більше 80%	115.9	110.3
Середня з найбільших декадних висот снігового покриву за зиму, см	13	15
Середньорічна швидкість вітру, м/сек	3.9	4.0

Переважають вітри західного та північно-західного напрямків (румби – ЗПдЗ, З, ЗПнЗ, ПнЗ) повторюваністю 31,0 % із пересічною швидкістю 2,4 м/с. Стійкий сніговий покрив з'являється у грудні, його висота взимку коливається від 2–3 до 7–13 см, пересічна товщина становить – 7,3 см (у 2023 р.), 7,8 см (за період 2005–2023 рр.). Пересічна глибина промерзання ґрунтів 20–25 см.

На основі комплексного аналізу кліматичних параметрів (температурні показники, вологість, вітровий режим тощо), які використовуються при плануванні та забудові населених пунктів, та згідно архітектурно-будівельного кліматичного районування території України (ДСТУ-Н Б В.1.1-27:2010 «Будівельна кліматологія») район відноситься до І району (Північно-Західний).

Загальні антропогенні викиди парникових газів у 2019 році оцінені на рівні 59 млрд тонн CO₂-екв. (на 21 млрд тонн CO₂-екв. більше, ніж у 1990 році). Основна частка антропогенних викидів припадає на викиди парникових газів, однак найбільш відчутним було збільшення викидів від спалювання викопного палива та промисловості.

Рівні викидів для 2030 року, пораховані на основі підготовлених національно-визначених внесків країн, вірогідно призведуть до зростання температури на понад 1.5 градуса Цельсія до кінця століття. Заявлені цілі передбачають лише незначні скорочення загальних світових викидів, тоді як для досягнення цілей Паризької угоди необхідні у рази більші результати. Якщо не здійснити негайних та суттєвих заходів зі скорочення викидів парникових газів, втримати зростання температури на планеті у межах 1.5 градуса Цельсія буде неможливо.

Закон України «Про засади моніторингу, звітності та верифікації викидів парникових газів» встановлює процедури моніторингу, звітності та верифікації (МЗВ) викидів парникових газів від енергетичних та промислових установок (підприємств). Відповідно до пункту 1 статті 20, Закон набрав чинності 26 березня 2020 року та діє з 1 січня 2021 року.

Закон розроблено у відповідності до Директиви 2003/87/ЄС про створення системи торгівлі викидами парниковими газами та визначає:

- засади організації та повноваження центрального органу у сфері моніторингу, звітності та верифікації;
- статус оператора та оператора установи про викиди парникових газів;
- порядок організації та здійснення моніторингу, звітності та верифікації;
- права та обов'язки операторів і верифікаторів;
- застосування санкцій до суб'єктів господарювання у разі порушення вимог законодавства у відповідній сфері тощо.

Закон створює засади для незалежної верифікації звітів оператора про викиди парникових газів та сприяє посиленню контролю над обсягами викидів парникових газів і запровадженню системи торгівлі правами на їхні викиди.

Паралельно із скороченням викидів парникових газів з метою пом'якшення наслідків зміни клімату, також необхідно посилити стійкість до неминучого негативного впливу зміни клімату.

Можливими прикладами з адаптації до зміни клімату є: адаптація будівельних норм до майбутніх кліматичних умов та екстремальних погодних явищ; побудова та підвищення рівня дамб для захисту від повеней; розвиток посухостійких сільськогосподарських культур; створення систем раннього попередження циклонів.

Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 20 жовтня 2021 р. № 1363-р схвалено «Стратегію екологічної безпеки та адаптації до зміни клімату на період до 2030 року» та «Операційний план реалізації у 2022–2024 роках Стратегії екологічної безпеки та адаптації до зміни клімату на період до 2030 року».

Гідрологічні особливості

Волинська область багата на поверхневі води: ріки, озера, ставки. Гідрографічна сітка області представлена річками двох великих басейнів: р.Прип'ять і р.Західний Буг. Ріки області переважно належать до басейну р.Прип'ять. Річка Прип'ять з притоками Турія, Стохід і Стир є найбільшою річкою області. Вздовж західної межі області протікає р.Західний Буг з притокою Лугою. Вони протікають територією області в основному з півдня на північ, мають повільну течію через незначне зниження рельєфу в північному напрямку. Більшість річок Волині через невеликі глибини є несуднохідними. Загальна кількість річок області становить 157 з протяжністю 3 734,207 км.

За інформацією Регіонального офісу водних ресурсів у Волинській області, згідно даних Водного Кадастру, станом на 01.01.2025 року на території області нараховувалося 1530 водних об'єктів, з них: 1 256 ставків - площею дзеркала 5 398,02 га, 263 озер - площею дзеркала 13 026,29 га, 11 водосховищ - площею дзеркала 2 171,2 га.

Рисунок 1.2.2. Річкова мережа Волинської області

[джерело: <https://kadastr.live/#5/48.43/32.77>]

Серед західних областей України Волинська область має найбільшу кількість озер. Найбільші і наймальовничіші озера області – Світязь, Пулемецьке, Турське, Люцимер, Перемут, Оріхове, Волянське, Біле, Любязь.

Загальні запаси водних ресурсів Волинської області формуються здебільшого за рахунок місцевого й транзитного річкового стоків.

Таким чином, запаси поверхневих вод області достатні для їх використання на різноманітні потреби. Використання водних ресурсів в області є раціональним, водний баланс бездефіцитний.

Мінерально-сировинна база області

Мінерально-сировинний потенціал Волинської області визначається її геоструктурним положенням у межах Волино-Подільської плити та наявністю розгалуженої мережі родовищ паливних і нерудних копалин. Основу паливно-енергетичного комплексу становлять поклади кам'яного вугілля Львівсько-Волинського басейну, що зосереджені в південно-західній частині регіону (Нововолинський гірничопромисловий район). Поряд із вугіллям важливе значення мають запаси торфу, за обсягами яких область посідає одне з провідних місць в Україні, що зумовлено високим рівнем заболоченості північних районів Полісся.

Металічні корисні копалини регіону представлені унікальною Волинською самородно-мідною провінцією, що охоплює Ратнівську горст-антикліналь. Прогнозні ресурси міді в межах трапових базальтів оцінюються як промислово значущі в масштабах європейського континенту. Крім того, на території області локалізовані перспективні вияви титано-цирконієвих руд та фосфоритів. Видобуток самородної міді на сучасному етапі розглядається як стратегічний напрям диверсифікації гірничодобувної галузі Волині.

Мінерально-сировинна база Волинської області налічує 409 об'єктів обліку

47%	192 родовища, 5 розробляються	55 спецдозволів на користування надрами - Основні причини, чому надра не розробляються: - незначні запаси, незручна логістика - профіцит товару на ринку - розташування в зонах водного, лісового чи ПЗФ - складність із землевідведенням та отриманням погоджень
Гірничо-хімічні корисні копалини	Сапропель, фосфоритові руди	
27%	111 родовищ, 10 розробляються	
Паливно-енергетична група	Торф, кам'яне вугілля, газ природний	
20%	84 родовища, 20 розробляються	
Корисні копалини для будівництва	Камінь будівельний, крейда, пісок, цегельно-черепична сировина	
3%	13 родовищ (30 ділянок), 18 ділянок розробляються	
Підземні води	Підземні питні, технічні, мінеральні води	
3%	Бурштин, сировина скляна, мідь, германій	
Інші		

Запаси корисних копалин Волині

Корисна копалина	Родовища, з них у розробці	Запаси промислові, з них розробляються, млн т
Торф	99 (7)	154 (20)
Кам'яне вугілля	11 (2)	67 (7)
Газ природний	1 (1)	939 млн м ³ (939 млн м ³)
Сапропель	191 (4)	55 (2)
Фосфоритові руди	1 (1)	4 (0)
Камінь будівельний	1 (1)	18 (18)
Крейда	8 (2)	27 (10)
Пісок будівельний	38 (12)	61 млн м ³ (6 млн м ³)
Цегельно-черепична сировина	37 (5)	43 млн м ³ (3 млн м ³)
Бурштин	4 (4)	
Скляна сировина	2 (0)	2 (0)
Питні й технічні підземні води	10 (26 діл.)	332 тис м ³ / д (201 тис. м ³ / д)
Мінеральні підземні води	3 (4 діл.)	690 м ³ / д (0)

Рисунок 1.2.3. Показники мінерально-сировинної бази Волинської області

[джерело: Інвестиційний атлас Волинської області

<https://www.geo.gov.ua/wp-content/uploads/presentations/atlas/invest-atlas-volyn-oblast.pdf>]

Група нерудних копалин представлена розгалуженою базою сировини для будівельної індустрії: покладами крейди, вапняків, мергелів, цегельно-черепичних глин та скляних пісків. Зокрема, крейдянні родовища Волині за якісними характеристиками придатні для виробництва цементу та використання в хімічній промисловості. Окремий сегмент становлять ресурси підземних вод, включаючи мінеральні води з різним ступенем мінералізації, що створює підґрунтя для розширення мережі лікувально-профілактичних закладів.

Грунтовий покрив.

У структурі ґрунтового покриву Волинської області значні площі займають гідроморфні ґрунти, серед них – лучно-болотні, болотні, торфово-болотні й торфові. Територія області виокремлює два види ландшафтів – поліський та лісостеповий. Для поліських ландшафтних районів характерні велика лісистість, заболоченість місцевостей, переважання малородючих ґрунтів, наявність значної кількості заплавних і карстових озер. Для лісостепових ландшафтних районів властивий долинно-грядовий рельєф, ускладнений яружно-балочними й карстовими формами із сірими опідзоленими ґрунтами в поєднанні з малогумусними чорноземами. Лісова рослинність становить 20 % території зони. Використання земель регіону значною мірою зумовлено ґрунтово-кліматичними умовами, які є сприятливими для ведення сільського господарства. У структурі

сільськогосподарських земель Волинської області головну роль відіграють орні землі (рілля), на яку припадає 62,3% земель. Їх частка в структурі земельного фонду найвища в південних лісостепових районах.

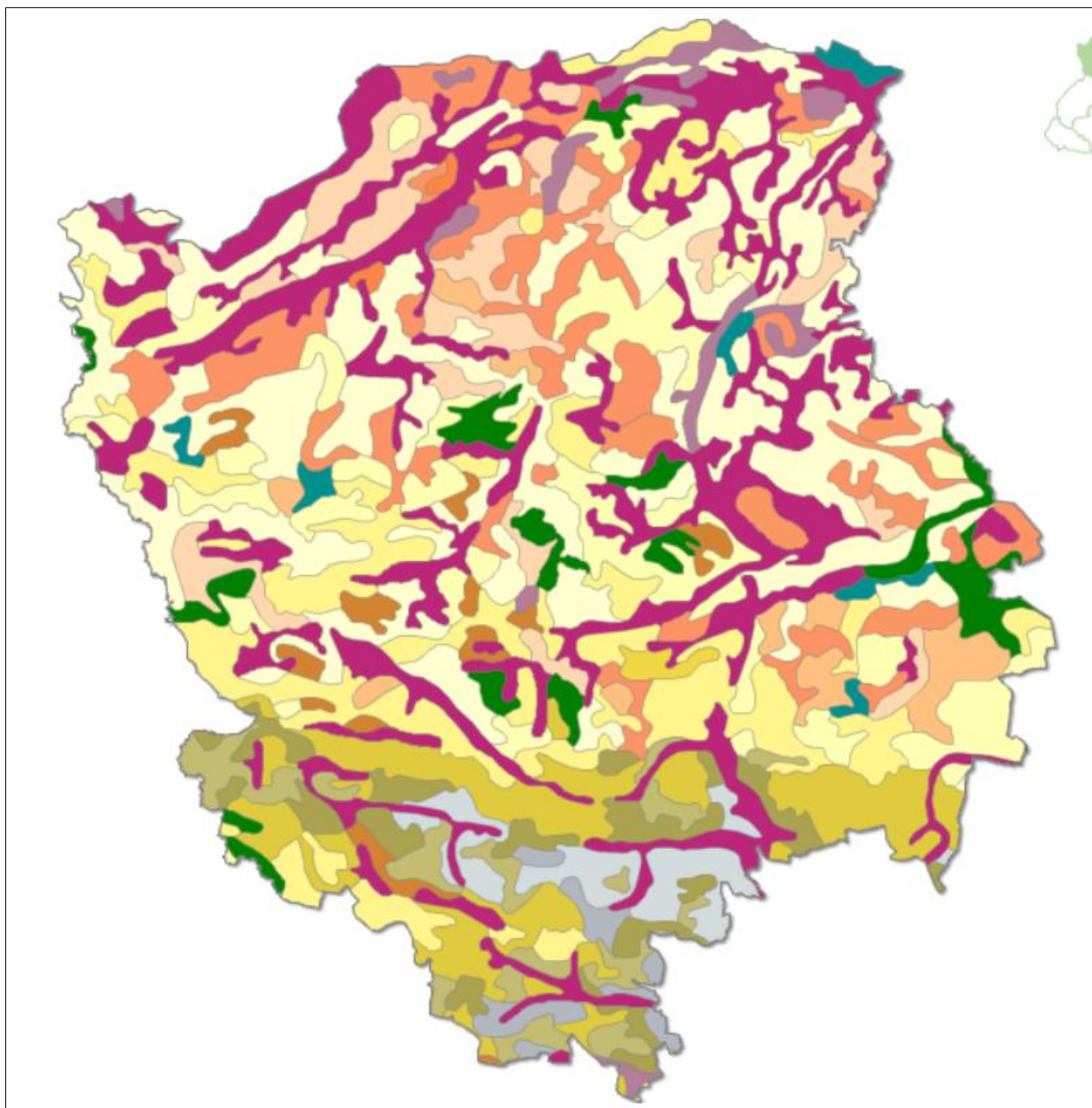

Рисунок 1.2.4. Ґрунтовий Волинської області

[джерело: <https://geomap.land.kiev.ua/obl-2.html>]

Розміщення найбільшої частки сільськогосподарських угідь саме у південній частині області пов'язане із рівнинним рельєфом, поширенням опідзолених та чорноземних ґрунтів, достатньою кількістю тепла й вологи. Опідзолені ґрунти є панівними в лісостеповій частині області. Вони поділяються на три групи:

- 1) ясно-сірі і сірі опідзолені;
- 2) темно-сірі опідзолені;
- 3) опідзолені чорноземи.

Найменш аграрно освоєними є північні райони області, частка орних земель у їх структурі не перевищує 20%. Аналізуючи сільськогосподарське використання земель, важливо оцінювати частки й розміщення основних складових частин сільськогосподарських угідь, таких, як рілля, багаторічні насадження, сіножаті та пасовища. Їх площі у межах області розподілені нерівномірно.

Рослинний і тваринний світ.

Рослинний світ.

Згідно з сучасним геоботанічним районуванням, територія області входить до складу двох округів: Західнополіського соснових, дубово-соснових, евтрофних боліт та Волинського дубово-грабових та дубових лісів Поліської підпровінції Східноєвропейської провінції хвойно-широколистяних та широколистяних лісів Європейської широколистянолісової області.

Рослинність Волинського Полісся, як і Українського в цілому, відносно молода і сформувалася в післяльодовиковий період із різних ботаніко-географічних центрів.

За особливостями рослинного покриву – це рівнина, фрагментарно вкрита сосновими, березовими, ялиновими, чорновільховими та мішаними лісами, обширними заболоченими рівнинами та міжрічковими луками.

Лісові формації Волинського Полісся – це переважно бори, субори, сугруди, груди. Соснові ліси – одні з найпоширеніших. Вони поділяються за умовами зволоження, трофності, флористичного складу на лишайникові, зелено мохові, рунякові, сфагнові.

На дюно-горбистих місцевостях із глибоким заляганням ґрунтових вод поширені лишайникові сосняки. Поліські ялинові ліси з домішкою сосни звичайної, берези бородавчастої і пухнастої, вільхи чорної, осоки збереглися лише невеличкими острівцями в північній частині на перезволожений, заболочених зниженнях. Великі площі займають міжрічкові луки: суходільні і низинні. Заплавні луки поширені в долинах Прип'яті, Стиру, Стоходу, Турії.

Багата та різноманітна прибережно-водна і водна флора. До складу прибережно-водних формацій належать очерет, рогіз вузьколистий, вербозілля звичайне, лепешняк великий, верба попеляста.

Значною є роль у прибережних ценозах м'яти водяної, чистецю болотяного, незабудки болотяної, щавлю прибережного. Із водних ценозів найбільшу площу займають угруповання водяного різака алоєподібного, рдесників вузлуватого та блискучого.

У невеликих затоках та на спокійних місцях поблизу берегів трапляються ценози трьох видів лататтєвих – латаття білого, латаття сніжно-білого та глечиків жовтих.

На болотах росте багато рідкісних видів рослин, занесених до Червоної книги України: альдрованда пухирчаста, баранець звичайний, гніздівка звичайна, росянки англійська та середня, шейхцерія болотяна, різні види зозульок: м'ясочервона, плямиста, травнева, Фукса, жировик Льозеля, любка дволиста, ситник бульбастий, осоки Давелла і затінкова та інші.

У межах західної частини Волинського Полісся ростуть реліктові плейстоценового віку види рослин: береза низька, вовчі ягоди пахучі, рододендрон жовтий, відкашник осотоподібний, плющ звичайний, кадило сарматське, які дуже чутливі до зміни екологічних умов і часто зникають внаслідок осушення земель.

Збереження заслуговують ендеміки регіону: гвоздики несправжньоопізня та несправжньорозчепірена, смілка литовська.

У складі флори Волині значне місце посідають види рослин, які підлягають охороні на міжнародному рівні, а саме Європейським Червоним списком та Додатком I Бернської конвенції.

Деякі рослинні угруповання занесені у Зелену книгу України: лісові – групи асоціацій лісів зелено мохових і чорницеких, дубових лісів із *Quercus robur*, дубово-соснових лісів ліщиново-трясучкоподібноосокових та крушиново-трясучкоподібноосокових; болотні – ценози формації осоки Давелла; водні – угруповання альдрованди пухирчастої, латаття сніжно-білого.

На півдні області лісової Волинської височини поширені природні дубові ліси із домішкою липи серцелистої, клена гостролистого, ясена звичайного. Трапляються степові і лісостепові види – ковила волосиста, осока низька, горицвіт весняний та інші.

Тваринний світ.

За сучасним зоогеографічним районуванням територія області належить до Західного району Поліського зоогеографічного округу Мішанолісової зоогеографічної провінції (поліська частина області) та Волинського височинного району Західнолісостепового округу Лісостепової зоогеографічної провінції (Волинське опілля) Європейської підобласті Голарктичної області.

Ландшафтне різноманіття, комплекс лісових та болотних екосистем, щільне розміщення озер, сприятливі кліматичні умови зумовлюють своєрідність та багатство біологічного різноманіття області.

Аборигенними є 90 % хребетних тварин, решта – інтродуковані. Фонові види ссавців області – це їжак білочеревий, вивірка звичайна, куниця лісова, лисиця руда, заєць-русак, дикий кабан, сарна європейська, лось та ін.

Інтродуковані види: сиг чудський, товстолобики амурський та строкатий, амур білий, собака єнотоподібний, норка американська, ондатра, олень плямистий.

Зафіксовано й низку видів-вселенців. Багато поліських видів хребетних тварин перебувають у охоронних списках через свою низьку чисельність і можливість зникнення: мінога українська, карась золотистий, ропуха очеретяна, лелека чорний, тетерук, глушець, білозубка біло черева, нічниця війчаста, широко вух, вухань звичайний, кажан північний, мишівка лісова, горностай, рись звичайна; Європейському Червоному списку тварин, які перебувають під загрозою зникнення у світовому масштабі: орлан білохвіст, очеретянка прудка, рись звичайна; у Червоному списку Міжнародного союзу охорони природи: короп, черепаха болотяна, ящірка живородна, гуска

білолоба мала, скопа, деркач; охороняються Конвенцією про охорону дикої флори і фауни та природних середовищ існування в Європі або Бернська конвенція: лелека чорний, синиця біла, нічниця ставкова, вечірниця мала; Конвенцією про міжнародну торгівлю видами, які перебувають під загрозою зникнення або Вашингтонською конвенцією: шуліка рудий, зміїд, сапсан, рись звичайна.

Фауністичний комплекс лісів найбагатший за своїм видовим складом. У них трапляються усі види земноводних, плазунів, переважна більшість птахів і ссавців. Типовими в соснових лісах є ящірки живородна та прудка, ропуха звичайна. У таких лісах гніздяться дрімлюги, щеврики лісові, жайворонки лісові, дятли строкаті, сойки звичайні, тетеруки. Із ссавців трапляються борозубки звичайні, лисиця руда, свиня дика тощо. Зооценози мішаних лісів значно багатші за видовим складом через ширшу кормову базу, чергування у плодоношенні хвойних і широколистяних порід, ярусність насаджень, значну кількість місць, зручних для переховування та обладнання нир.

Серед земноводних і плазунів тут поширені жаби трав'яна і гостроморда, ропуха зелена, рахкавка звичайна, веретільниці ламкі, вужі, гадюки та зрідка мідянки звичайні.

Орнітофауна багата фоновими видами: зозуля звичайна, сорока сіра, синиці, дрозди, голуби, горобині та інші. Території мішаних лісів населяють олені європейські, борсуки, ласки, вовки, дикі кабани тощо.

Водно-болотяні комплекси дуже строкаті. Іхтіофауна поліських річок та озер представлена щукою звичайною, карасем сріблястим, пліткою, головнем, лящем, окунем, краснопівками, линами, в'юнами. Із водними умовами пов'язане мешкання жаби озерної, тритона гребінчастого. Поширені види птахів – багато пастушків, журавлів, куликів, мартинів, норців, гусей, сов, горобиних, чайок, сова болотяна, вівсянка очеретяна, жайворонок польовий, ластівка берегова.

Поширеними видами напівводних ссавців є видра річкова, бобер європейський. У міжнародні та українські охоронні списки занесені минь річковий, зуйок великий.

Типово болотяні види птахів – журавель сірий, лунь очеретяний, вівсянка очеретяна. Уздовж боліт полюють деякі види кажанів. Незважаючи на відносно бідний порівняно з іншими фауністичними комплексами видовий склад, тут зареєстровано 25 рідкісних видів хребетних тварин, що занесені до Червоної книги України, Європейського червоного списку, Червоного списку Міжнародного союзу охорони природи.

Хребетні тварини, які формують біоценози, часто відзначаються значною мобільністю й можуть тимчасово перебувати і в інших фауністичних комплексах, здійснювати сезонні, добові переміщення. Частині видів притаманна пластичність – вони перебувають у межах кількох фауністичних комплексів. Збереження видового різноманіття флори і фауни – одне із головних завдань природоохоронної справи, бо стійкість геосистем підтримується за умови формування складної просторової структури та насичення природних комплексів компонентами з високою біотичною

продуктивністю, що сприяють підтриманню кількісних і якісних параметрів інших компонентів.

Природно-заповідний фонд

Природно-заповідний фонд становлять ділянки суші і водного простору, природні комплекси та об'єкти яких мають особливу природоохоронну, наукову, естетичну, рекреаційну та іншу цінність виділені з метою збереження природної різноманітності ландшафтів, генофонду тваринного і рослинного світу, підтримання загального екологічного балансу та забезпечення фонових моніторингу навколишнього природного середовища.

На землях природно-заповідного фонду та іншого природоохоронного або історико-культурного призначення забороняється будь-яка діяльність, яка негативно впливає або може негативно впливати на стан природних та історико-культурних комплексів та об'єктів чи перешкоджає їх використанню за цільовим призначенням.

Розвиток природно-заповідного фонду є одним з основних пріоритетів екологічної політики держави. Питання охорони природного довкілля, зокрема природно-заповідного фонду, розглядається як один із пріоритетів європейської та євроатлантичної інтеграції України. Вимоги щодо вступу до Європейського Союзу передбачають впровадження протягом нетривалого перехідного періоду стратегії сталого (екологічно збалансованого) розвитку не лише на рівні документів, а й її реалізацію на практиці.

Волинською обласною державною адміністрацією постійно вживаються заходи щодо розвитку природно-заповідної справи в області: відбувається погодження створення нових територій та об'єктів природно-заповідного фонду, розроблена Регіональна схема формування екологічної мережі Волинської області.

Станом на 01 січня 2025 року на території Волинської області знаходиться 400 територій та об'єктів природно-заповідного фонду, з них 27 – загальнодержавного значення та 373 – місцевого значення. Фактична площа заповідності області складає 220 848,3323 га.

Розташування об'єктів природно-заповідного фонду Волинської області наведено на рисунку 1.2.5.

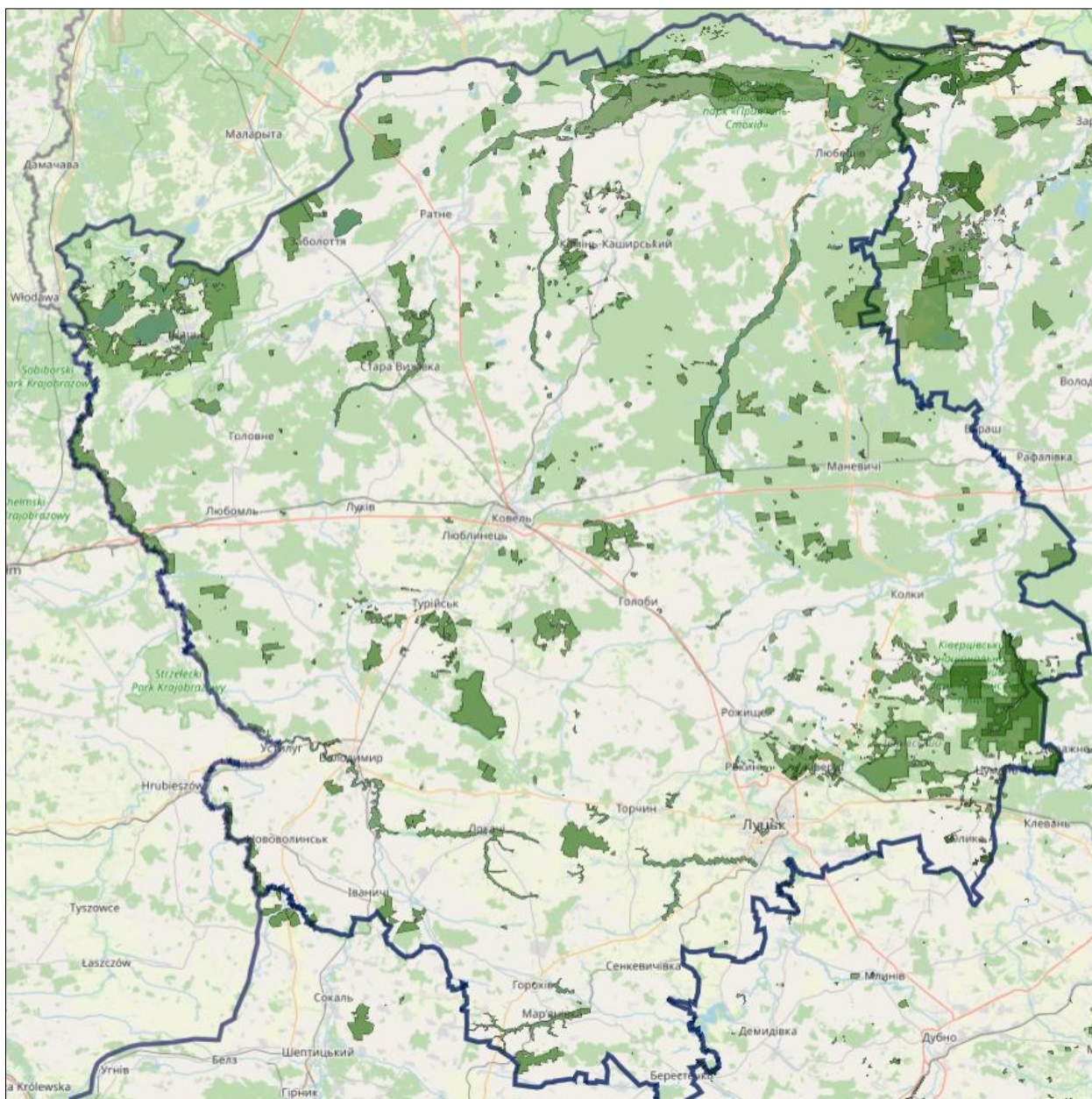

Рисунок 1.2.5. Розташування об'єктів природно-заповідного фонду Волинської області

[джерело:

[https://kadastr.live/?land_polygons=false&dzk__pzf=true&dzk__atu_oblast=true&dzk__atu_rayon=false#6.93/50.412/30.235\]](https://kadastr.live/?land_polygons=false&dzk__pzf=true&dzk__atu_oblast=true&dzk__atu_rayon=false#6.93/50.412/30.235)

Загальна площа природно-заповідного фонду з врахуванням тих територій, що увійшли до складу інших (ботанічних пам'яток природи, заказників у складі національних природних парків тощо), становить 236 013,99 га.

На сьогодні питома вага площі заповідності в області складає 11,72 %. Враховуючи, що більше 15 тис. га територій та об'єктів природно-заповідного фонду місцевого значення увійшли до складу територій загальнодержавного значення, фактична площа заповідності області становить –10,96 %.

Угодою про асоціацію між Україною та ЄС визначено ряд зобов'язань в сфері охорони навколишнього природного середовища, зокрема і тих, що мають відношення до природоохоронних територій.

Так на виконання Угоди про асоціацію розроблена Смарагдова мережа, яка має переважно ті самі основи формування, що й НАТУРА 2000, але діє за межами Європейського Союзу, розвиваючи загальноєвропейський підхід щодо охорони типів природних оселищ.

Об'єкти в межах Смарагдової мережі разом із територіями НАТУРА 2000 становлять ядро Загальноєвропейської екологічної мережі (PanEuropean Ecological Network (PEEN)), яка також підтримується Бернською конвенцією. Держави – члени Європейського Союзу виконують вимоги Бернської конвенції шляхом розвитку мережі НАТУРА 2000, а території особливої охорони НАТУРА 2000 відповідають територіям особливого природоохоронного значення Смарагдової мережі.

Повний перелік Смарагдової мережі України, затверджений Постійним комітетом Бернської конвенції, включає 377 територій. Постійним комітетом Бернської конвенції 06 грудня 2019 року затверджено оновлений перелік об'єктів Смарагдової мережі України, в які увійшли 15 територій Смарагдової мережі Волинської області.

Території національних природних парків Шацького та Прип'ять-Стохід, а також Черемського природного заповідника мають статус водно-болотних угідь міжнародного значення відповідно до Рамсарської конвенції про водно-болотні угіддя, що мають міжнародне значення, головним чином як середовище існування водоплавних птахів.

Таблиця 1.2.2. Динаміка структури природно-заповідного фонду Волинської області
[джерело: Екологічний паспорт Волинської області за даними 2024 року]

Категорії територій та об'єктів ПЗФ	станом на 01.01.2024		станом на 01.01.2025	
	Кількість, шт	Площа, га	Кількість, шт	Площа, га
Природні заповідники	1	2975,7	1	2975,7
Біосферні заповідники	–	–	–	–
Національні природні парки	3	121767,84	3	121767,84
Регіональні ландшафтні парки	–	–	–	–
Заказники загальнодержавного значення	15	7731,8	15	7731,8
Заказники місцевого значення	210	87612,2	210	87612,2
Пам'ятки природи загальнодержавного значення	4	122,9	4	122,9
Пам'ятки природи місцевого значення	126	618,8	127	618,9
Заповідні урочища	27	15064,02	27	15064,02
Ботанічні сади загальнодержавного значення	1	10	1	10
Ботанічні сади місцевого значення	–	–	–	–
Дендрологічні парки загальнодержавного значення	–	–	–	–
Дендрологічні парки місцевого значення	–	–	–	–
Зоологічні парки загальнодержавного значення	–	–	–	–
Зоологічні парки місцевого значення	–	–	–	–
Парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва загальнодержавного значення	3	28,6	3	28,6
Парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва місцевого значення	9	82,03	9	82,03
РАЗОМ				
загальнодержавного значення	27	132636,84	27	132636,84
місцевого значення	373	103377,15	373	103377,15
Фактична площа ПЗФ	400	220848,33	400	220848,33
Відсоток фактичної площі ПЗФ від площі адміністративно-територіальної одиниці		10,963		10,963

Аналіз даних таблиці свідчить про стабільність структури природно-заповідного фонду Волинської області упродовж 2024–2025 років. Загальна кількість територій та об'єктів ПЗФ залишається незмінною і становить 400 одиниць, а їх фактична площа – 220,8 тис. га.

У структурі ПЗФ переважають об'єкти місцевого значення, на які припадає 373 одиниці загальною площею понад 103 тис. га, тоді як об'єкти загальнодержавного значення представлені 27 територіями площею 132,6 тис. га. Це свідчить про значну роль місцевих природоохоронних ініціатив у формуванні екологічної мережі області.

Найбільшу частку площі ПЗФ займають національні природні парки (понад 121,7 тис. га), що підкреслює пріоритетність збереження великих природних комплексів, зокрема водно-болотних та лісових екосистем. Значними за площею також є заказники місцевого значення, які виконують функцію збереження біорізноманіття на локальному рівні.

Відсутність змін у кількісних та площинних показниках у 2025 році вказує на завершений етап формування базової структури ПЗФ та зосередження природоохоронної політики на збереженні й ефективному управлінні вже існуючими територіями. Частка фактичної заповідності області становить 10,96 %, що наближається до мінімально рекомендованого європейського рівня.

Формування екологічної мережі.

На регіональному рівні сталий розвиток передбачає розробку соціально-економічних та екологічних програм розвитку територій, формування місцевих бюджетів з урахуванням пріоритетності цілей і завдань сталого розвитку, реалізацію комплексу заходів збалансованого розвитку регіонів.

Рішенням Волинської обласної ради від 12.04.2017 № 13/37 «Про затвердження Регіональної схеми екологічної мережі у Волинській області» затверджена регіональна схема (інформація доступна за посиланням <http://volynrada.gov.ua/session/13/37-0>), яка враховується при здійсненні будь-якої діяльності на території області. У зв'язку з цим, інформація щодо складових структурних елементів екологічної мережі відрізнятиметься від інформації, наведеної у попередні роки.

Як засвідчує світовий досвід, збереження генетичного різноманіття регіону можливе за умови, що не менше ніж 10-15 % його площі знаходиться у межах заповідних територій, де збереглися незмінні або майже незмінні природні ландшафти. Наявність розвиненої природоохоронної мережі – запорука збереження біорізноманіття.

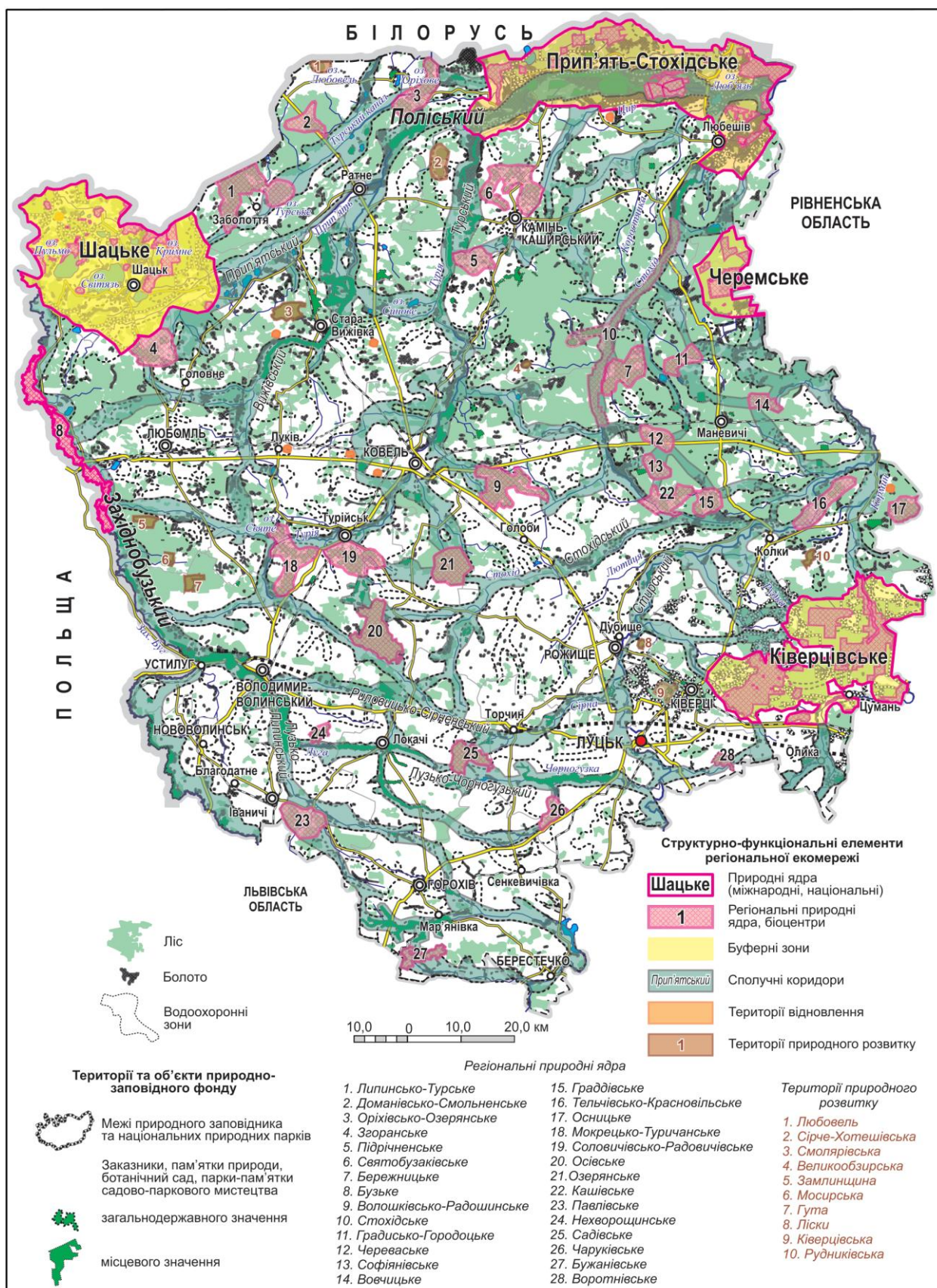

Рисунок 1.2.6. Екологічна мережа Волинської області

[джерело:

https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/19730/1/ecomerezha_Vol.pdf]

До основних екомережоформувальних вузлів міжнародного і національного рівнів регіональної екомережі належать: Шацький (цінний озерний комплекс), Прип'ятсько-Стохідський (водно-болотний), Білоозерсько-Черемський (болотний), Цуманський (комплекс дубових насаджень). Поліський широтний і Західнобузький меридіональний природні коридори європейського рівня, просторово обмежені долинами річок Прип'яті і Західного Бугу, об'єднують транскордонні елементи регіональної і національної екомереж, засвідчуючи важливість ролі Волинського Полісся як необхідного функціонального складника екологічної структури Європи.

На виконання постанови Кабінету Міністрів України від 16.12.2015 № 1196 «Про затвердження Порядку включення територій та об'єктів до переліків територій та об'єктів екологічної мережі» управлінням створено перелік територій та об'єктів екологічної мережі Волинської області. Рішення про включення цих територій до екологічної мережі не приймалося, оскільки існуючі території та об'єкти природно-заповідного фонду сформовані у екологічну мережу відповідно до регіональної схеми екомережі.

Території Смарагдової мережі.

Смарагдова мережа – це мережа, що включає території особливого природоохоронного інтересу щодо їх збереження, визначених Бернською конвенцією, і представляє аналог мережі Natura 2000, існуючої в Європейському союзі, в країнах, що не є його членами. Основною вимогою до об'єктів Смарагдової мережі є наявність видів, перелічених в Бернській конвенції та резолюціях 4 і 6 Постійного комітету конвенції. Українська частина Смарагдової мережі Європи, розробляється з 2009 року.

Рисунок 1.2.7. Смарагдова мережа Волинської області
[джерело: <https://emerald.eea.europa.eu/>]

На території Волинської області знаходяться наступні території Смарагдової мережі:

1. Shatskyi (SiteCode: UA0000025)
2. Liubokhynskyi (SiteCode: UA0000243)
3. Zakhidne Pobuzhzhia (SiteCode: UA0000167)
4. Prybuzhzhia (SiteCode: UA0000251)
5. Turiyskyi (SiteCode: UA0000171)
6. Markovychi (SiteCode: UA0000258)
7. Chornohuzka (SiteCode: UA0000252)
8. Styr river valley in Volyn region (SiteCode: UA0000334)
9. Tsumanska Pushcha (SiteCode: UA0000112)
10. Styr river valley in Volyn region (SiteCode: UA0000334)

11. Stokhid-Nobel (SiteCode: UA0000168)
12. Cherevaskyi Lis (SiteCode: UA0000262)
13. Cheremskyi Nature Reserve (SiteCode: UA0000024)
14. Prypiat-Stokhid National Nature Park (SiteCode: UA0000044)
15. Zaplava Turia - Rrypiat (SiteCode: UA0000170)
16. Hrinnytskyi-Styr (SiteCode: UA0000191)

А також території Тіньового списку Смарагдової мережі:

1. Rys' (SiteCode: UA0000478)
2. Left bank floodplain of the Dnieper river (SiteCode: UA0000474)
3. Orikhivski Oзера (SiteCode: UA0000477)
4. Smol'ne (SiteCode: UA0000479)
5. Lypyne (SiteCode: UA0000475)

Згідно з інформацією Мінекономіки, межі та рекомендації при плануванні або здійсненні діяльності для врахування необхідності забезпечення збереження у довгостроковій перспективі природних оселищ та видів природної фауни і флори, що підлягають особливій охороні в Європі вказані у стандартних формах даних територій Смарагдової мережі, що розміщені на офіційному сайті Ради Європи: <https://www.coe.int/en/web/bern-convention/emerald-viewer>.

З інформацією стосовно місця розташування 50 водно-болотних угідь міжнародного значення можна ознайомитися на сайті Рамсарської конвенції за посиланням <https://www.ramsar.org/wetland/ukraine>.

Перелік територій та об'єктів природно-заповідного фонду у Волинській області станом на 01.01.2025 року розміщено на офіційному вебсайті Міндовкілля в розділі Діяльність/Відкриті дані/Набори відкритих даних/Державний кадастр територій та об'єктів природно-заповідного фонду за посиланням https://data.gov.ua/dataset/mepr_05.

Земельні ресурси.

Земельний фонд області становить 2 014,4 тис. га, який характеризується досить позитивною структурою розподілу земельних угідь.

Мінерально - сировинний потенціал області характеризується наявністю в надрах 18 видів корисних копалин, серед яких 12 видів, таких як: вугілля, газ природний, гелій, торф, германій, пісок скляний, підземні прісні та мінеральні води, торф'яна грязь, сировина цементна, мідь і фосфорити відносяться до корисних копалин загальнодержавного значення.

Таблиця 1.2.3. Структура земельного фонду регіону за 2022-2024 роки
 [джерело: Екологічний паспорт Волинської області за даними 2024 року]

Категорії земель та види земельних угідь	2022 рік*		2023 рік*		2024 рік*	
	усього, тис. га	% до загальної площі території	усього, тис. га	% до загальної площі території	усього, тис. га	% до загальної площі території
1	2	3	4	5	6	7
Загальна площа території регіону	2014,4	100		100	-	100
з них:						
землі сільськогосподарського призначення.	1048	52	-	-	-	-
землі природно-заповідного та іншого природоохоронного призначення	-	-	-	-	-	-
землі оздоровчого призначення	-	-	-	-	-	-
землі рекреаційного призначення	-	-	-	-	-	-
землі лісгосподарського призначення	-	-	-	-	-	-
землі водного фонду	-	-	-	-	-	-
Загальна площа земель		100		100		100
з них:						
Сільськогосподарські угіддя, з них	1048	52	-	-	-	-
рілля	672,6	33,4	-	-	-	-
перелоги	-	-	-	-	-	-
сіножаті	363,7	18	-	-	-	-
пасовища	-	-	-	-	-	-
багаторічні насадження	11,7	0,6	-	-	-	-
Землі без рослинного покриву або з незначним рослинним покривом,	14,6	0,7	-	-	-	-
болота	115,8	5,8	-	-	-	-
яри	-	-	-	-	-	-
Чагарникова рослинність природного походження	77,6	3,9	-	-	-	-
Ліси та інші лісо вкриті землі, з них:	697,7	34,6	-	-	-	-
земельні лісові ділянки, вкриті лісовою рослинністю	646,5	32,1	-	-	-	-
Води	45,4	2,3	-	-	-	-

* згідно інформації Головного управління Держгеокадастру у Волинській області, наданої листом від 27.04.2023 № 13-3-0.32-1520/2-23

** інформація стосовно структури земельного фонду Волинської області відсутня відповідно до наказу Державної служби статистики України від 19.08.2015 № 190 «Про визнання таким, що втратив чинність, наказу Державного комітету статистики України від 05 листопада 1998 року

Структура земельного фонду Волинської області характеризується домінуванням земель сільськогосподарського та лісогосподарського призначення, що відображає аграрно-лісову спеціалізацію регіону. Загальна площа земельного фонду є стабільною і становить 2014,4 тис. га.

Найбільшу частку займають сільськогосподарські угіддя – 52 % території області, з яких основну роль відіграє рілля (33,4 %). Значна площа сіножатей (18 %) зумовлена поширенням лучних та заплавних територій, особливо в північних районах Полісся. Частка багаторічних насаджень залишається незначною, що свідчить про обмежений розвиток інтенсивного садівництва.

Високою є частка лісів та інших лісовкритих земель – 34,6 %, що перевищує середній показник по Україні та підтверджує екологічну значущість Волинської області. Землі водного фонду займають 2,3 %, а болота – 5,8 %, що є характерною рисою поліських територій і формує специфічні умови землекористування.

Загалом структура земельного фонду області є екологічно збалансованою, проте потребує диференційованого підходу до використання земель залежно від природних умов, особливо в зонах з підвищеною заболоченістю та чутливими екосистемами.

Лісові ресурси

Загальна площа лісів області складає близько 702 тис. га (34% від площі області). Територій природно-заповідного фонду – 400 (загальною площею 220 848,3323 га). Болотних угідь – 152,7 тис. га (7,6 % від загальної площі області).

Таблиця 1.2.4. Лісовий фонд регіону в розрізі земель цільового призначення та категорій земель станом на 01.01.2025

[джерело: Екологічний паспорт Волинської області за даними 2024 року]

№ з/п	Постійні лісокористувачі, власники лісів, інші землекористувачі, у користуванні яких є лісові ділянки, землі запасу	Загальна площа, га	Лісові землі, тис. га						
			вкриті лісовою рослинністю		не вкриті лісовою рослинністю				усього лісових земель*
			усього	із них лісові культур и	незімкн уті лісові культур и	зруби	галявини, біополяни	лісові дороги, просіки, розриви	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
І. Землі лісогосподарського призначення									
1	Філія «Володимир-Волинське ЛМГ»	82094,5744	74,467949	40,56847	1,8923	0,9953	0,6134	1,0543	3,07
2	Філія «Городоцьке ЛГ»	30677,4974	26,416	9,951	0,555	0,9949	0,2892	0,5916	1,8

3	Філія «Камінь – Каширське ЛГ»	80380,5	72,391	27,084	1,482	0,3148	0,7927	1,1358	4,26
4	Філія «Ківерцівське ЛГ»	78634,7	70,470	32,057	1,263	0,417	0,698	1,134	4,6
5	Філія «Ковельське ЛГ»	65619,9	58,262	22,531	0,95	1,519	0,314	1,01	3,5
6	Філія «Колківське ЛГ»	47914,4	42,201	14,037	1,147	1,26	0,509	0,92	1,8
7	Філія «Любешівське ЛМГ»	52824,5	44,972	11,37	1,221	1,294	0,276	0,854	4,2
8	Філія «Любомльське ЛГ»	79572,9	77,711	29,3485	0,988	2,3526	0,6311	1,775	3,8
9	Філія «Маневицьке ЛГ»	52224,6	44,919	20,059	1,818	2,148	0,284	0,972	2,08
10	Філія «Ратнівське ЛМГ»	47915,2	43,957	19,113	0,750	1,452	0,318	0,887	0,55
РАЗОМ по філіях:		617888,7718	555,406	226,118	12,066	12,7459	4,7152	10,3326	29,66
Інші лісокористувачі									
1	Ковельське СЛАТ «Тур»	29030,6	25,831	6,3	0,8	0,8	0,7	0,2	0,699
2	ДП Дослідне господарство «Перше травня»	562,4	0,485	0,091	-	0,033	0,027	0,006	0,0114
3	ПТУ №22 смт.Лукив	56,8	0,0562	0,005	-	-	0,0005	0,0001	-
4	ТОВ «Прогрес»	641,8	0,627	0,1657	-	-	0,0124	0,024	-
5	СГПП «Дружба»	1017,1	0,9357	0,206	0,0363	0,0305	0,083	0,063	-
6	ФГ «Аміла»	479,8	0,4094	0,2632	0,0357	0,0044	0,0303	-	-
7	СГПП «Довіра»	336,5	0,3264	0,1937	-	-	0,008	0,0021	-
8	ПОСП «Райдуга»	181,3	0,1736	0,0486	0,0059	-	-	0,0018	-
9	ДП «Волинський військовий лісгосп»	16934,1	15,3235	5,1792	0,4248	0,5672	0,0902	0,417	0,0114
10	Черемський природний заповідник	2975,7	1,664	0,2432	-	-	0,0007	0,342	0,969
11	НПП «Припять-Стохід» (у постійному користуванні)	619	0,6145	0,0592	-	-	0,0038	0,0007	-
12	Шацький НПП	22882,6	14,5	3,9	0,02	-	0,33	0,48	7,5526
13	СГВП «Муравиценський»	360,0	0,340	0,082	-	0,013	0,004	0,003	-
14	КП «Парки та сквери м. Луцька»	188,1	0,185	0,109			0,001	0,002	-
15	ФОП Зламанець І.Й.	15,7	0,0084	0,0064	0,009	-	0,0024	-	0,004
Усього по інших лісокористувачах		76281,5	61,4797	16,8522	1,3317	1,4481	1,2933	1,5417	9,2472
Усього		694170,2718	616,8857	242,9702	13,3977	14,194	6,0085	11,8743	38,9072
II. Землі природно-заповідного та іншого природоохоронного призначення									
1	Філія «Володимир-Волинське ЛМГ»	18920,6	18,921	1,411					-
2	Філія «Городоцьке ЛГ»	241,9	0,149		0,022		0,047	0,04	
3	Філія «Камінь – Каширське ЛГ»	3746,2	3,339	0,63	0,024		0,073	0,032	
4	Філія «Ківерцівське ЛГ»	33556,5	33,556		1,21				
5	Філія «Ковельське ЛГ»	9289,1	8,422		0,512			0,034	
6	Філія «Колківське ЛГ»	3853,2	3,608	0,669		0,015	0,102		
7	Філія «Любешівське ЛМГ»	4264,9	3,981			0,115	0,013	0,005	
8	Філія «Любомльське ЛГ»	16024,55	14,281		3,4		13,5		
9	Філія «Маневицьке ЛГ»	2028,5	1,813		0,006	0,02	0,007		

10	Філія «Ратнівське ЛМГ»	1780,6	1,651		0,007	0,016	0,012		
РАЗОМ по філіях:		93706,05	89,721	2,71	5,181	0,166	13,754	0,111	
Інші лісокористувачі									
1	Ковельське СЛІАТ «Тур»	1629,8	1,6	0,7	-	-	0,0169	0,008	0,004
2	ДП «Волинський військовий лісгосп»	6141,3	5,9082	1,6393	0,0432	0,0415	0,0569	0,089	0,0025
3	СГПП «Довіра»	336,5	326,4	0,1937	-	-	0,008	0,0021	-
4	СГПП «Дружба»	1017,1	0,9357	0,206	0,0363	0,0305	0,083	0,063	-
5	СГВП «Муравищенський»	360,0	0,340	0,082	-	0,013	0,004	0,003	-
6	КП «Парки та сквери м. Луцька»	188,1	0,183	0,109			0,001	0,002	-
7	НПП «Припять-Стохід» (у постійному користуванні)	619	0,6145	0,0592	-	-	0,0038	0,0007	-
РАЗОМ по інших лісокористувачах:		10291,8	335,9814	2,9892	0,0795	0,085	0,1736	0,1678	0,0065
РАЗОМ		103997,85	425,7024	5,6992	5,2605	0,251	13,9276	178,3255	0,0065
ІІІ. Землі іншого призначення									
		-	-	-	-	-	-	-	-

* включає неокриті лісовою рослинністю: лісові розсадники, плантації, рідколісся, згарища, загиблі насадження

Лісовий фонд Волинської області характеризується значною площею та різноманітною структурою користування. Загальна площа земель лісового фонду перевищує 694 тис. га, з яких понад 616 тис. га вкриті лісовою рослинністю, що свідчить про високий рівень лісистості регіону.

Основна частка лісів зосереджена на землях лісгосподарського призначення, які перебувають у користуванні філій державних лісгосподарських підприємств. Найбільші площі лісів належать Ковельському, Любомльському, Камінь-Каширському та Ківерцівському лісгоспам, що відповідає природно-географічним умовам Полісся.

Значна частина лісових територій входить до складу природно-заповідного фонду, зокрема національних природних парків та природного заповідника, що забезпечує збереження цінних лісових екосистем. Площа лісів, не вкритих лісовою рослинністю (зруби, галявини, дороги), є відносно незначною, що свідчить про раціональне ведення лісового господарства.

Структура лісового фонду вказує на поєднання господарської та природоохоронної функцій лісів, що є важливим чинником екологічної стабільності області та формування її кліматорегулюючого потенціалу.

Природно-географічні умови Волинської області формують унікальне поєднання поліських і лісостепових ландшафтів, що зумовлює високе природне різноманіття та значний екологічний потенціал регіону. Рельєф, кліматичні умови, розвинена гідрографічна мережа та значна лісистість створюють сприятливі умови для функціонування природних екосистем і ведення господарської діяльності з урахуванням екологічних обмежень.

Аналіз земельних, лісових та природно-заповідних ресурсів засвідчує високий рівень природної збереженості території, особливо у північній частині області. Сформована мережа природоохоронних територій, що

охоплює понад 10 % площі регіону, відіграє ключову роль у збереженні біорізноманіття та підтриманні екологічної рівноваги.

Водночас специфіка природних умов Волині потребує комплексного та збалансованого підходу до планування землекористування, розвитку лісового господарства й адаптації до кліматичних змін. Раціональне використання природних ресурсів у поєднанні з розширенням та ефективним управлінням природо-заповідним фондом є необхідною передумовою сталого розвитку області.

Підсумовуючи, природно-географічні особливості Волинської області визначають комплекс чинників, які необхідно враховувати при формуванні регіональної системи управління відходами. Територія області належить переважно до Волинського Полісся, для якого характерні четвертинні відклади, піщано-супіщані породи, значна заболоченість та високий рівень залягання ґрунтових вод. Зазначені особливості потребують підвищених вимог до інженерного захисту полігонів і об'єктів інфраструктури управління відходами, зокрема застосування багатошарових ізолювальних екранів, ефективних систем дренажу та контролю фільтрату.

Клімат Волинської області є помірно континентальним із достатнім рівнем зволоження, що зумовлює інтенсивне утворення фільтрату на полігонах та підвищені ризики забруднення підземних і поверхневих вод. Це обумовлює необхідність впровадження систем збору й очищення фільтрату, а також постійного моніторингу стану водного середовища. Водночас помірні температурні умови та відсутність тривалих посушливих періодів знижують ризики займання відходів і сприяють стабільнішому функціонуванню полігонів.

Густа гідрографічна мережа, представлена річками басейнів Західного Бугу та Прип'яті, численними озерами й болотами, формує жорсткі просторові обмеження для розміщення об'єктів управління відходами. Це потребує дотримання санітарно-захисних зон, водоохоронних режимів і ретельного вибору земельних ділянок з урахуванням напрямків поверхневого та підземного стоку.

Ґрунтовий покрив області, сформований дерново-підзолистими, торфово-болотними та лучними ґрунтами, характеризується високою екологічною чутливістю до техногенного впливу. У зв'язку з цим доцільним є використання під об'єкти управління відходами порушених, деградованих або малопродуктивних земель, що відповідає принципам раціонального землекористування та мінімізує ризики втрати природних екосистем.

Значна частка природно-заповідного фонду та територій Смарагдової мережі визначає додаткові обмеження для просторового планування системи управління відходами. Їх наявність є ключовим чинником екологічно збалансованого розвитку регіону та потребує інтеграції природоохоронних вимог у всі етапи планування і реалізації відповідних проєктів.

Таким чином, природні умови Волинської області не лише визначають специфіку формування системи управління відходами, а й створюють передумови для впровадження екологічно безпечних та інженерно

обґрунтованих рішень. За умови дотримання природоохоронного законодавства, застосування сучасних технологій захисту довкілля та системного моніторингу регіон має потенціал для ефективного та безпечного розвитку сфери управління відходами.

1.3. Демографічна та соціальна характеристики

За інформацією департаменту економічного розвитку і торгівлі Волинської ОДА чисельність населення Волинської області станом на 01.01.2026 року становить 1 039,5 тис.осіб, в тому числі міське населення становить 52%, а сільське – 48%. Щільність населення – 50,68 осіб на 1 кв. кілометр.

У таблиці 1.3.1. подано динаміку населення Волинської області за 2016 – 2025 роки відповідно до статистичної інформації Головного управління статистики у Волинській області та за 2023, 2024, 2025 роки - за інформацією Волинської ОДА.

Таблиця 1.3.1. Динаміка населення Волинської області

[джерело: статистична інформація ГУ статистики у Волинській області

<http://www.lutsk.ukrstat.gov.ua/>]

	тис. осіб			Чисельність населення у % до попереднього року	Питома вага міського населення у % до всього населення
	всього	міське	сільське		
2016	1042,7	545,6	497,1	100,0	52,3
2017	1041,0	544,6	496,4	99,8	52,3
2018	1038,5	542,7	495,8	99,8	52,3
2019	1035,3	540,7	494,6	99,7	52,2
2020	1031,4	539,2	492,2	99,6	52,3
2021	1027,4	537,2	490,2	99,6	52,3
2022	1021,3	533,5	487,8	99,4	52,2
2023	1021,3	*	*	*	*
2024	1027,9	*	*	*	*
2025	1039,5	540,54	498,96	*	52,0

** за 2023, 2024, 2025 роки немає офіційно оприлюдненої інформації, окремі показники, зокрема буде оприлюднено після завершення встановленого Законом України «Про захист інтересів суб'єктів подання звітності та інших документів у період дії воєнного стану або стану війни» терміну для подання статистичної звітності, та її опрацювання*

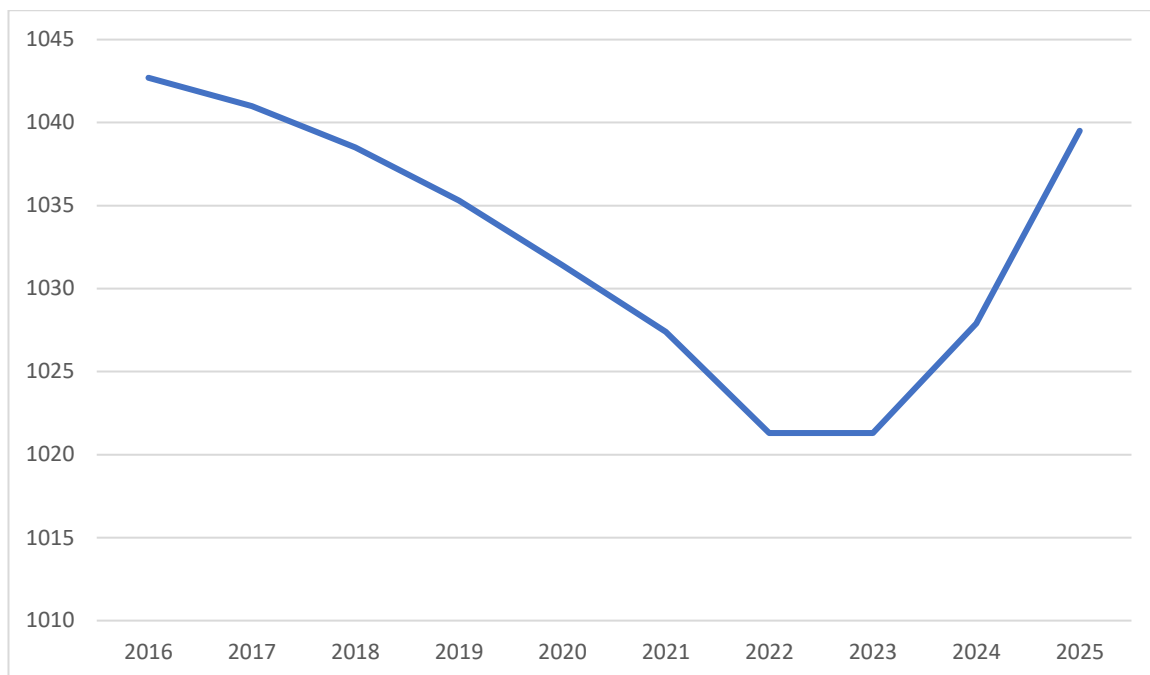

Рисунок 1.3.1. Динаміка населення Волинської області, осіб

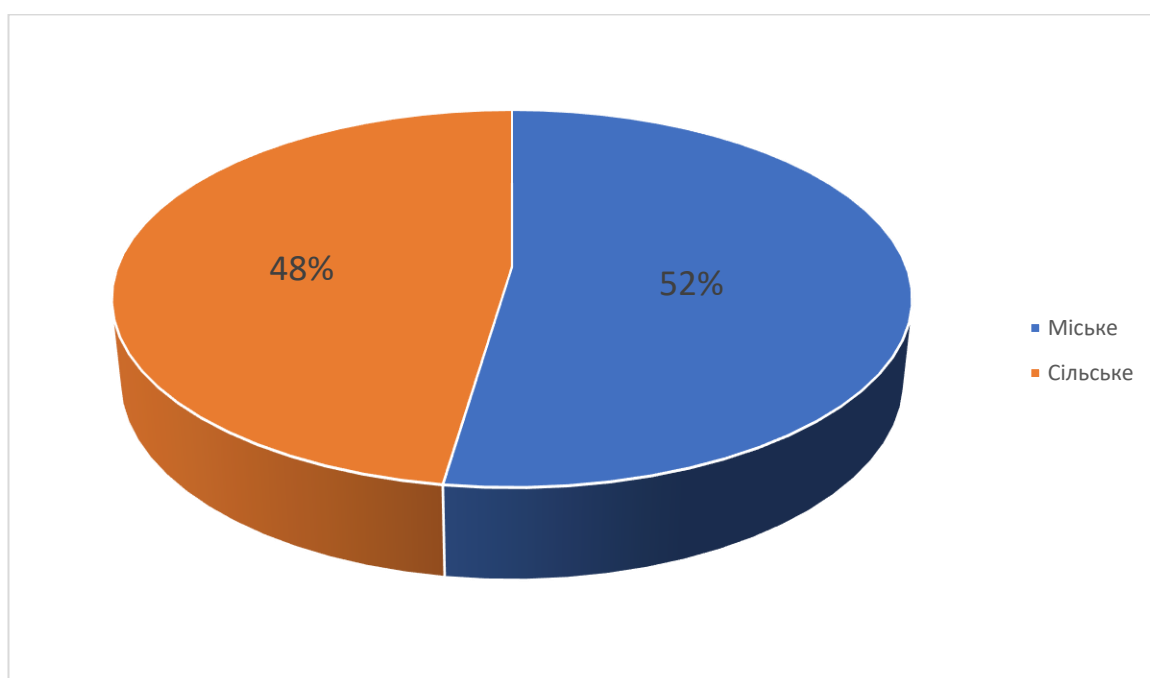

Рисунок. 1.3.2. Співвідношення міського та сільського населення Волинської області

За інформацією із Стратегії розвитку Волинської області на період до 2027 року протягом 2022 – 2025 років відбулося зростання середньої чисельності населення. Однією з причин зростання середньої чисельності населення є збільшення кількості внутрішньо переміщених осіб на територію Волинської області.

За припущенням розробників Регіонального плану, базуючись на статистичних даних та інформації Волинської ОДА, складено оптимістичний та реалістичний прогнози. Оптимістичний прогноз – це середнє значення у

відсотках збільшення населення регіону за останні 6 доковідних та довоєнних років.

Реалістичний прогноз зміни населення регіону більш негативний. Це середнє значення у відсотках збільшення населення регіону за останні 3 ковідних та воєнних років.

Таблиця 1.3.2. Прогноз чисельності населення регіону
[джерело: підготовлено розробниками Регіонального плану]

Рік Назва показника	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034
Оптимістичний										
Чисельність населення, тис. осіб у тому числі:	1039,5	1045,2	1051,0	1056,8	1062,6	1068,5	1074,4	1080,3	1086,2	1092,2
міського, тис. осіб	540,54	543,5	546,5	549,5	552,5	555,6	558,7	561,8	564,8	567,9
сільського, тис. осіб	498,96	501,7	504,5	507,3	510,1	512,9	515,7	518,5	521,4	524,3
Реалістичний										
Чисельність населення, тис. осіб у тому числі:	1039,5	1049,9	1060,4	1071,0	1081,7	1092,5	1103,4	1114,4	1125,5	1136,8
міського, тис. осіб	540,54	545,9	551,4	556,9	562,5	568,1	573,8	579,5	585,3	591,1
сільського, тис. осіб	498,96	504,0	509,0	514,1	519,2	524,4	529,6	534,9	540,2	545,7

Прогнозні сценарії сформовані з урахуванням зміни демографічної динаміки: після періоду депопуляції 2016–2022 рр., дані за 2024–2025 рр. фіксують початок відновлювального тренду. Обидва сценарії передбачають подальше зростання чисельності населення, проте різняться темпами міграційного приросту та соціально-економічної адаптації.

У межах реалістичного сценарію прогнозується помірне зростання загальної чисельності населення: з 1 045,2 тис. осіб у 2026 р. до 1 092,2 тис. осіб у 2034 р.

Абсолютний приріст за весь прогнозний період становить +47,0 тис. осіб. Середньорічні темпи збільшення складають близько +5,8 тис. осіб на рік. У відносному вираженні це відповідає зростанню на +4,5% за 9 років.

Такий рівень зростання базується на інерції відновлення 2024–2026 рр. під впливом:

- стабілізації міграційних процесів та повернення населення;
- активізації економічної діяльності в регіоні;
- поступового покращення вікової структури за рахунок працездатного населення.

Міське населення.

Зростає з 543,5 тис. осіб до 567,9 тис. осіб. Абсолютне зростання – +24,4 тис. осіб. Це вимагатиме планової модернізації міських мереж водопостачання та водовідведення, а також розширення потужностей лікарень.

Сільське населення.

Зростає з 501,7 тис. осіб до 524,3 тис. осіб. Приріст у +22,6 тис. осіб свідчить про стабілізацію сільських громад та розвиток локального підприємництва.

2. Оптимістичний сценарій.

За оптимістичного сценарію прогнозується динамічне зростання населення: з 1 049,9 тис. осіб у 2026 р. до 1 136,8 тис. осіб у 2034 р.

Абсолютний приріст становить +86,9 тис. осіб. Середньорічний темп зростання – близько +9,7 тис. осіб на рік. Відносне зростання за період сягає +8,3%.

Сценарій передбачає:

- активну реалізацію інвестиційних проєктів та створення нових галузей;
- позитивне міграційне сальдо завдяки залученню молодих фахівців;
- державну підтримку народжуваності та розвиток соціальної інфраструктури (лікарень, шкіл).

Міське населення.

Зростає з 545,9 тис. осіб до 591,1 тис. осіб (+45,2 тис. осіб). Такі темпи урбанізації потребуватимуть значних інвестицій у міську інфраструктуру та нові потужності енергозабезпечення.

Сільське населення.

Зростає з 504,0 тис. осіб до 545,7 тис. осіб (+41,7 тис. осіб). Такий приріст базується на програмах підтримки сільських громад, розвитку агропромислового комплексу та покращенні транспортної доступності.

Оптимістичний сценарій визначає найбільш напружений варіант розвитку для систем інфраструктури (водопостачання, енергетика, управління відходами), оскільки вимагає підготовки інфраструктури до значного збільшення навантаження протягом наступного десятиліття.

Вагомою складовою сучасних демографічних процесів у Волинській області є вплив масштабного внутрішнього переміщення населення, зумовленого повномасштабною збройною агресією РФ.

Для Волинської області притаманною є стійка тенденція до зростання кількості внутрішньо переміщених осіб упродовж 2022–2025 років, враховуючи відносно безпечне розташування території області. Станом на листопад 2025 року в області зареєстровано орієнтовно 40 тис. внутрішньо переміщених осіб (за даними Звіту про внутрішнє переміщення населення в Україні підготовленого Міжнародною організацією з міграції <https://reliefweb.int/report/ukraine/ukraina-zvit-pro-vnutrishne-peremishchennya-naselennya-v-ukraini-opituvannya-zagalnogo-naselennya-raund-21-zhovten-2025-roku-uk>), що зумовлює трансформації соціальної структури територіальних громад та безпосередньо визначає підвищені потреби регіону при удосконаленні системи управління відходами.

Водночас прогнозування подальшої динаміки кількості внутрішньо переміщеного населення характеризується високим рівнем невизначеності, що обумовлено непередбачуваністю перебігу воєнних дій та мінливістю безпекової ситуації.

Зайнятість та доходи домогосподарств.

Аналіз ринку праці та рівня добробуту населення Волинської області свідчить про значний вплив аграрно-індустріальної специфіки регіону та його прикордонного положення. Структура зайнятості характеризується переважанням сектору послуг, торгівлі та переробної промисловості, проте суттєва частка економічно активного населення задіяна в особистих селянських господарствах. Особливістю регіону є високий рівень самозайнятості та значний відсоток маятникової трудової міграції, що обумовлено близькістю до кордонів Європейського Союзу та розвитком транскордонної інфраструктури.

Формування доходів домогосподарств області відбувається за рахунок поєднання офіційної заробітної плати, соціальних трансфертів та доходів від реалізації сільськогосподарської продукції. Середньомісячна номінальна заробітна плата в регіоні традиційно дещо нижча за середньоукраїнські показники, що частково нівелюється за рахунок інтенсивного використання присадибних ділянок та надходжень від зовнішньої трудової діяльності. У структурі витрат волинських домогосподарств домінують видатки на продовольчі товари та оплату житлово-комунальних послуг, що є характерним для регіонів із середнім рівнем індустріалізації.

Соціально-економічна стійкість домогосподарств Волині значною мірою залежить від ефективності використання місцевих природних ресурсів та розвитку малого підприємництва. Важливим чинником підтримки рівня життя в сільській місцевості залишається збирання та переробка дикорослої продукції (ягід, грибів), що має виражений сезонний характер. Трансформаційні процеси в економіці області, зокрема релокація підприємств та розвиток логістичних хабів, створюють передумови для поступового зростання реальних доходів населення та стабілізації показників зайнятості в середньостроковій перспективі.

Динаміка показників наявного доходу на на одне домогосподарство Волинської області зазначена у таблиці 1.3.3.

Таблиця 1.3.3. Динаміка показників наявного доходу на на одне домогосподарство Волинської області
[Статистична інформація ГУ статистики у Волинській області
<http://www.lutsk.ukrstat.gov.ua/>]

Назва показника \ Рік*	2015 рік	2016 рік	2017 рік	2018 рік	2019 рік	2020 рік	2021 рік	2022 рік	2023 рік	2024 рік
Сумарні ресурси на одне домогосподарство										
тис.грн на рік	64,8	79,068	103,32	123,984	156,912	156,06	189,276	-	-	-
тис.грн на місяць	5,4	6,589	8,610	10,332	13,076	13,005	15,773	-	-	-
Наявний дохід на одну особу										
тис.грн на рік	24,98	30,013	38,514	46,12	53,99	57,973	70,061	-	-	-
тис.грн на місяць	2,08	2,50	3,21	3,84	4,5	4,83	5,84	-	-	-

- немає даних. Окремі показники, зокрема і за роки після 2022 р., буде оприлюднено після завершення дії воєнного стану встановленого Законом України «Про захист інтересів суб'єктів подання звітності та інших документів у період дії воєнного стану або стану війни» терміну для подання статистичної звітності, та її опрацювання.

Аналіз динаміки наявного доходу на одне домогосподарство у Волинській області демонструє загальну тенденцію до зростання номінальних доходів населення упродовж аналізованого періоду. Це свідчить про певне підвищення рівня грошових надходжень домогосподарств, зумовлене зростанням заробітної плати, соціальних виплат та інших джерел доходів.

Водночас зростання наявного доходу має переважно компенсаційний характер, оскільки значною мірою нівелюється інфляційними процесами та підвищенням вартості життя. Це обмежує реальне покращення добробуту населення та знижує купівельну спроможність домогосподарств.

Суттєвий вплив на формування доходів населення мають соціальні трансферти, частка яких залишається ваговою, особливо для сільських домогосподарств та соціально вразливих груп населення. Така структура доходів свідчить про збереження залежності частини населення від бюджетної підтримки.

Загалом динаміка показників наявного доходу відображає помірне покращення фінансових можливостей домогосподарств, однак водночас вказує на потребу активізації економічного розвитку регіону, розширення зайнятості та зростання частки доходів від продуктивної діяльності.

Прогноз показників середнього наявного доходу на одну особу та на одне домогосподарство на період з 2025 по 2034 роки у Волинській області наведений у таблиці 1.3.4.

Таблиця 1.3.4. Прогноз показників середнього наявного доходу на одну особу та на одне домогосподарство у Волинській області

[джерело: підготовлено розробниками Регіонального плану]

Рік*	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034
Назва показника	Середній наявний дохід на одне домогосподарство									
грн на рік	386 782,7	462 442,7	552 902,7	661 057,9	790 369,8	944 976,8	1 129 827,0	1 350 836,5	1 615 078,3	1 931 009,5
грн на місяць	32 231,9	38 536,9	46 075,2	55 088,2	65 864,1	78 748,1	94 152,3	112 569,7	134 589,9	160 917,5
	Середній наявний дохід на одну особу									
грн на рік	148 762,6	177 862,6	212 654,9	254 253,0	303 988,4	363 452,6	434 548,9	519 552,5	621 184,0	742 695,9
грн на місяць	12 396,9	14 821,9	17 721,2	21 187,8	25 332,4	30 287,7	36 212,4	43 296,0	51 765,3	61 891,3

Демографічний розвиток Волинської області характеризується негативними тенденціями скорочення чисельності населення, що зумовлено поєднанням природного убутку та міграційного відтоку, передусім економічно активної частини населення. Такі процеси призводять до погіршення вікової структури, зростання демографічного навантаження та поступового старіння населення, що створює додаткові виклики для системи соціального забезпечення та регіонального розвитку.

Соціально-економічні умови життя населення характеризуються помірним зростанням номінальних доходів домогосподарств, однак реальне підвищення рівня добробуту обмежується інфляційними процесами та зростанням витрат на базові потреби. Значна роль соціальних трансфертів у

структурі доходів свідчить про збереження залежності частини населення від державної підтримки, особливо у сільській місцевості.

Нерівномірність демографічних і соціальних процесів між міськими та сільськими територіями формує просторові диспропорції у рівні життя, доступі до послуг та можливостях працевлаштування. Це підкреслює необхідність реалізації комплексної регіональної політики, спрямованої на підвищення якості життя населення, стимулювання економічної активності, створення робочих місць та зменшення міграційних втрат.

Загалом демографічні та соціальні характеристики Волинської області вказують на потребу поєднання соціальної підтримки з активними заходами економічного розвитку, що є ключовою передумовою стабілізації чисельності населення та забезпечення сталого розвитку регіону.

1.4. Економічна характеристика

Економічний розвиток та підприємництво

Промисловість для області – це пріоритетна і перспективна галузь. Індекс промислової продукції у січні 2022 року порівняно з січнем 2021 року становив 109,8 відсотка (по Україні – 103,3%). Обсяг реалізованої промислової продукції у січні 2022 року становив 3 972,1 млн грн. - це 1 відсоток від реалізованої промислової продукції по Україні.

Економічний потенціал області формують підприємства таких галузей промисловості: харчової, машинобудівної, деревообробної та виробництва паперу, виробництва гумових та пластмасових виробів, виробництва меблів, металургійного виробництва, текстильного виробництва та виробництва одягу, добувної і хімічної галузей.

Найбільшу питому вагу в переробній промисловості займають: виробництво харчових продуктів, напоїв і тютюнових виробів (26,6%), вироблення виробів з деревини, виробництво паперу та поліграфічна діяльність (18,9%), машинобудування, крім ремонту і монтажу машин і устаткування (13,3%). Ця тенденція зберігається протягом 2012-2021 років.

Обсяг реалізованої промислової продукції у 2020 році становив 35,5 млрд. грн., у 2021 році – 43,5 млрд. грн. За даним показником область зайняла 18 місце серед регіонів України у 2021 році.

Аграрний сектор (сільське господарство, харчова і переробна промисловість) забезпечує продовольчу безпеку області та продовольчу незалежність країни. Волинь має потужний агропромисловий комплекс, основу якого складають близько тисячі сільськогосподарських підприємств, в т.ч. понад 600 фермерських господарств та 147,6 тисяч особистих селянських господарств. Крім того, станом на 01.11.2023 року, в області зареєстровано понад 100 сімейних фермерських господарств без набуття статусу юридичної особи у формі фізичної особи-підприємця згідно статті 81 Закону України «Про фермерське господарство».

Позитивним є те, що відбувається процес омолодження фермерства. Пріоритетними напрямками розвитку аграрного сектору економіки області є виробництво зернових та технічних культур, картоплі та овочів, цукрових буряків, м'яса та молока.

Область займає 2 014,4 тис. га – 3,3% території України, в т.ч. сільськогосподарські угіддя – 1 047,5 тис. га, рілля – 672,3 тис. га та виробляє 3% загальнодержавних обсягів продукції сільського господарства.

Сильними сторонами області є наявність родючих сільськогосподарських угідь, відсутність потужних об'єктів-забруднювачів довкілля та зон екологічного лиха. Ці сильні сторони є порівняльною перевагою, оскільки дають можливість впровадити систему державної підтримки сільськогосподарських підприємств, в тому числі дрібних сільгосптоваровиробників, з використанням нових технологій, добрив та техніки, впровадити державну програму виробництва екологічно чистих продуктів харчування, та розвинути сферу переробки вторинної сировини,

туристично-рекреаційної галузі. Також є підґрунтям для реалізації загальнодержавних та міжнародних природоохоронних програм та заходів.

Транспортна інфраструктура

Важливу роль для Волинської області відіграє вигідне географічне розташування поблизу кордонів, а також той факт, що територією області проходять найкоротші транспортні шляхи, що ведуть до європейських держав. Транспортна інфраструктура є одним з найбільш важливих факторів, котрі формують основу для суспільно-економічного розвитку області. Волинська область знаходиться на невеликій відстані від столиць та більшості головних міст Центральної і Західної Європи, на інтенсивно зростаючих світогосподарських зв'язках в напрямках Захід-Схід та Північ-Південь, які реалізуються через відносно розвинену мережу транспортних магістралей, зокрема, Київ-Ковель-Варшава-Берлін, Ковель-Луцьк-Львів, тощо.

Станом на 01.01.2023 року мережа автомобільних доріг загального користування області складає 6 195,3 км і 4 399,6 км – дороги місцевого значення, у т.ч. 5 798,8 км доріг з твердим покриттям. У складі доріг державного значення 326,8 км – дороги міжнародного значення, 182,4 км – національні дороги, 242 км – регіональні і 1 040,5 км територіальні дороги. У складі доріг місцевого значення 2 107,5 км – обласні дороги і 2 292,1 км – районні дороги.

Загальна протяжність вулиць і доріг комунальної власності області становить 7 546,3 км, у тому числі з твердим покриттям 4 030,7 км. Також мережа автодоріг характеризується наявністю великої кількості мостових споруд – 388, з яких 180 розташовані на дорогах державного значення і 208 на місцевих автомобільних дорогах.

Автомобільні дороги загального користування, мости і шляхопроводи мають особливе значення у розвитку економіки області. Від їх наявності та стану залежить ефективність роботи промисловості, сільськогосподарського виробництва, забезпечення належного життєвого рівня людей. Недостатній розвиток дорожньої мережі зводить нанівець вигоди унікального географічного розташування області, знижує її інвестиційну привабливість.

Автомобільний транспорт відіграє провідну роль у забезпеченні вантажних і пасажирських перевезень. Перевезення пасажирів і вантажів здійснюється спеціалізованими автопідприємствами та великою кількістю приватних перевізників. Так, автомобільним транспортом у січні 2022 р. перевезено 373,9 тис.т вантажів та виконано вантажообіг обсягом 155,9 млн.ткм, що відповідно на 38,5% та 24,9% більше, ніж у січні 2021 р. Підприємства автотранспорту перевезли 80,3% загального обсягу вантажів, решту – фізичні особипідприємці.

Автомобільним і міським електричним транспортом здійснено 90,6 млн.пас.км та перевезено 3,6 млн. пасажирів. Послугами автомобільного транспорту скористалось 70,6% пасажирів, міським електричним – 29,4%.

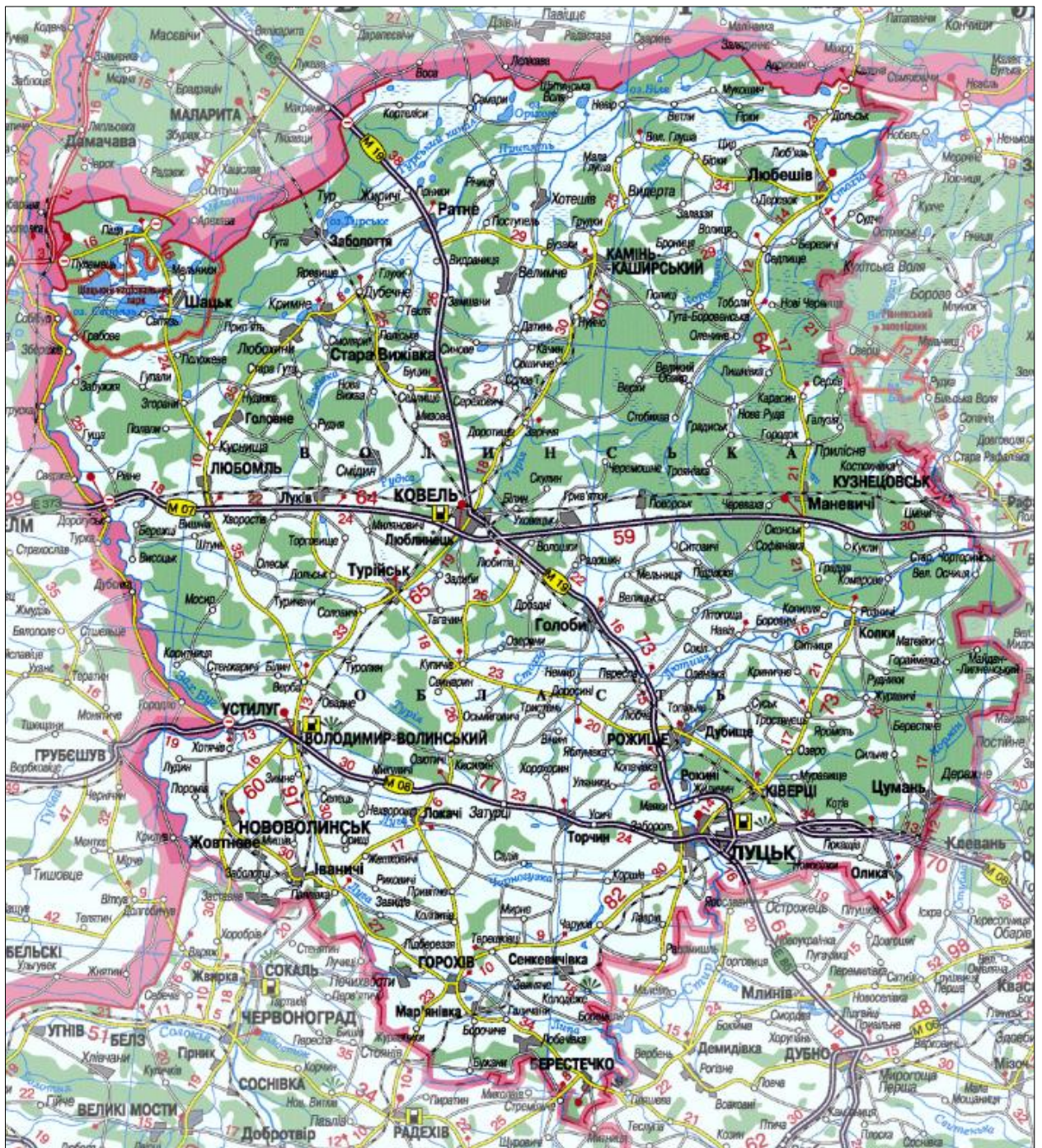

Рисунок 1.4.1. Карта автомобільних доріг загального користування
 [Служба відновлення та розвитку інфраструктури у Волинській області
<https://vl.restoration.gov.ua/>]

В області удосконалюється мережа приміських та міжміських внутрішньообласних автобусних маршрутів загального користування.

Станом на 1 січня 2023 року автобусна маршрутна мережа області нараховувала 57 міських, 284 приміських та 332 міжміських маршрутів. Для обслуговування внутрішньообласних маршрутів задіяно 398 одиниць транспортних засобів.

В області наявна мережа автостанцій. Зокрема, в м. Луцьк функціонує 2 автостанції ПрАТ «Волинське ОПАС». Крім того, автостанції існують у всіх районах області.

Протяжність головних залізничних колій на території Волинської області становить 671 км, із них 189,621 км електрифіковано. В 2022 році завершено електрифікацію ділянки Ковель – Ізов – Держкордон протяжністю 90 км. Завдяки завершенню реалізації цього проекту зріс обсяг вантажних залізничних перевезень через прикордонний перехід Ізов-Грубешув.

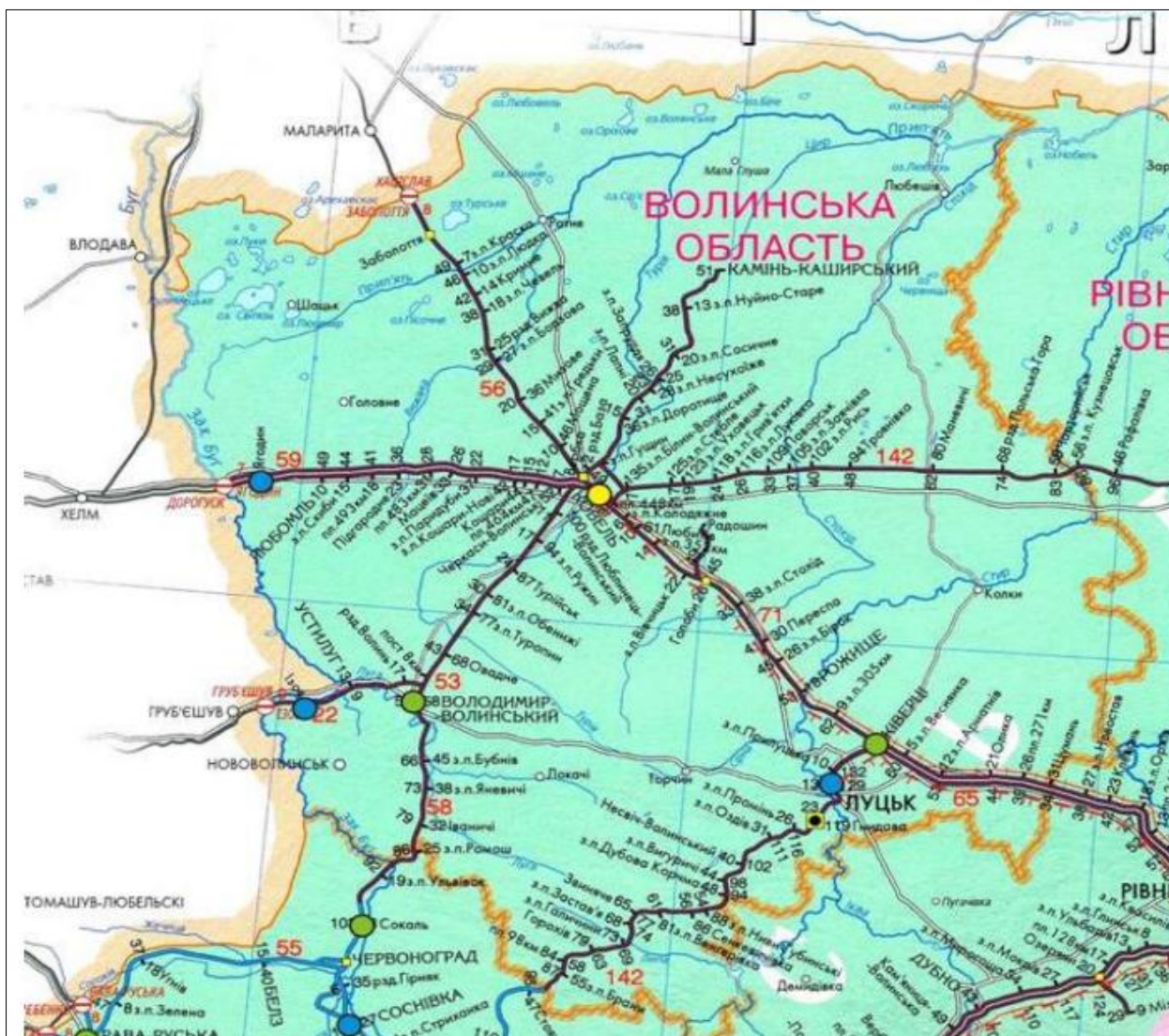

Рисунок 1.4.2. Карта залізничної магістралі області
[Стратегія розвитку Волинської області на період до 2027 року]

В області наявна суміщена подвійна колія шириною 1520 мм/1435 мм (Євроколія) на ділянці Ковель – Ягодин - Держкордон протяжністю 60 км. Однак для повноцінного та ефективного її використання потрібен капітальний ремонт/реконструкція залізничного полотна та інфраструктури.

Економічний розвиток Волинської області характеризується поєднанням аграрної, промислової та транспортно-логістичної спеціалізації, що зумовлено її прикордонним положенням, природно-ресурсним потенціалом та

структурою розселення населення. Провідну роль у формуванні валового регіонального продукту відіграють сільське господарство, переробна промисловість, торгівля та транспорт.

Аграрний сектор залишається однією з базових галузей економіки області, що забезпечує зайнятість значної частини населення, особливо у сільській місцевості. Водночас промислове виробництво представлено переважно підприємствами харчової, деревообробної та машинобудівної галузей, діяльність яких має безпосередній вплив на утворення промислових відходів.

Економіка регіону характеризується відносно невисоким рівнем інвестиційної активності, що обмежує модернізацію виробничих процесів та впровадження екологічно безпечних технологій. Це, у свою чергу, впливає на ефективність системи управління відходами та зумовлює збереження традиційних, менш ресурсоефективних підходів до управління ними.

Загалом економічний розвиток Волинської області має помірні темпи зростання та потребує посилення структурних змін, спрямованих на підвищення доданої вартості, екологізацію виробництва та інтеграцію принципів циркулярної економіки.

1.5. Характеристика об'єктів інфраструктури управління відходами

Управління відходами у Волинській області має значний вплив на екологічний стан території області.

Основним способом управління побутовими відходами в області є їх видалення на полігони та звалища.

Станом на 01.01.2026 року, згідно з даними територіальних громад і департаменту житлово-комунального господарства та капітального будівництва Волинської ОДА на території області кількість полігонів і звалищ становить 467 одиниць, із загальною площею 79,3 га. Орієнтовний обсяг побутових відходів становить 21,2 млн м³.

Із 467 місць видалення відходів 11 є полігонами побутових відходів, а 456 — звалищами побутових відходів. Детальніша інформація про полігони наведена в розділі 2.2.1 Побутові відходи. Паспортизовано лише 23 % місць видалення відходів, і лише 11 % мають державні акти на земельні ділянки або укладені договори оренди землі.

Система роздільного збирання побутових відходів впроваджується в основному на ПЕТ-пляшки. Частковим роздільним збиранням побутових відходів охоплено понад 70 % населення.

З метою вилучення небезпечних відходів у складі побутових у дошкільних навчальних закладах та школах Луцької міської територіальної громади встановлено 5 контейнерів для відпрацьованих батарейок та побутових акумуляторів та 5 контейнерів для ртутних термометрів та люмінесцентних ламп. У місті Ковель організовано 25 приймальних пунктів небезпечних відходів.

Упродовж 2024 року на території Луцької міської територіальної громади від мешканців громади зібрано 3000 кг відпрацьованих побутових батарейок та акумуляторів, 1607 штук відпрацьованих люмінесцентних лам та 88 штук термометрів, які передано на оброблення спеціалізованим підприємством.

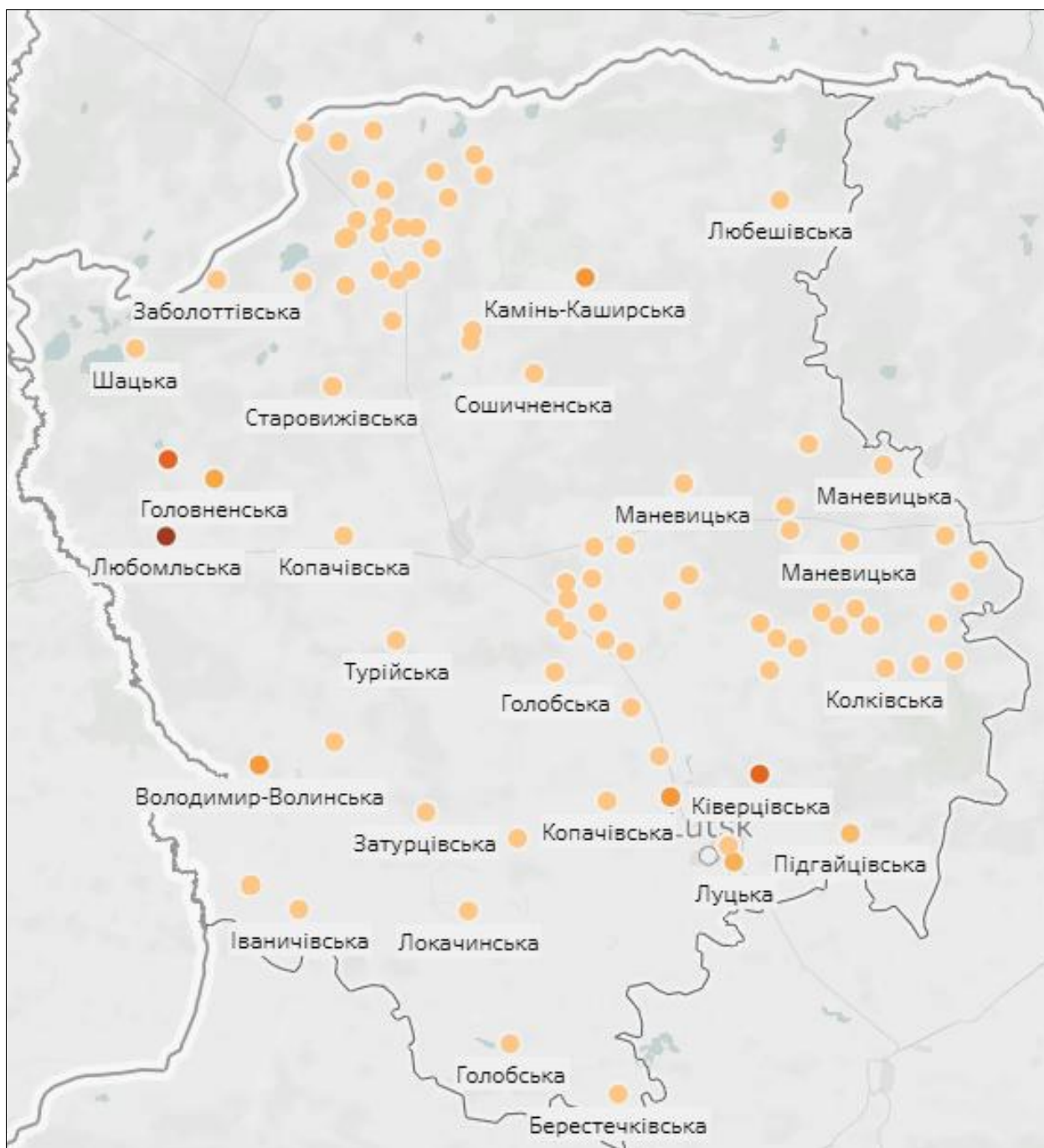

Рисунок 1.5.1. Картосхема розташування МВВ у Волинській області

[джерело:

<https://public.tableau.com/app/profile/dmytro.matushevskyi/viz/volynska/main>]

На території Луцької міської ТГ розміщені контейнери для збирання небезпечних відходів у складі побутових. У 2024 році встановлено 5 контейнерів для відпрацьованих батарейок та побутових акумуляторів та 5 контейнерів - для ртутних термометрів та люмінесцентних ламп (м. Луцьк,

вул. Богдана Хмельницького, 40А, м. Луцьк, вул. Івана Газюка, 13А, с. Жидичин, вул. Данила Галицького, 17, с. Княгининок, вул. Соборна, 77, с. Забороль, вул. Володимирська, 34А), у м. Ковель встановлені комплекти контейнерів для збирання побутових відпрацьованих люмінесцентних ламп та ртутних термометрів.

У містах Луцьк, Володимир, Ковель Нововолинськ та Камінь-Каширський діють пункти приймання ресурсоцінних відходів. Виробничу діяльність з переробки макулатури в області здійснює ТОВ «Луцька картонно-паперова фабрика». Кількість переробленої на підприємстві макулатури у 2024 році становила 7602,85 т.

Значна кількість небезпечних відходів у складі побутових, яка утворилася в 2024 році на території області передана суб'єктам господарювання на оброблення. Так, приватним підприємством «Айслаг» на території Волинської області зібрано 2008 літрів відпрацьованих нафтопродуктів та відправлено на оброблення, МП «Альфа» зібрано 5731 шт. відпрацьованих батарейок та відправлено на оброблення.

Таблиця 1.5.1. Інфраструктура збирання та оброблення відходів
[джерело: Екологічний паспорт Волинської області за даними 2024 року]

Назва адміністративно-територіальної одиниці (район, населений пункт)	Пункти приймання/збирання зношених шин, од.	Пункти приймання/збирання відходів електронного та електричного обладнання, од.	Пункти приймання транспортних засобів на оброблення, од.	Пункти та установки оброблення медичних відходів, од.
Володимирський район	-	1	-	-
Камінь-Каширський район	-	-	-	-
Ковельський район	-	-	-	-
Луцький район	-	-	-	-
м. Володимир	-	-	-	-
м. Луцьк	3	4	-	-
м. Ковель	-	1	-	-
м. Нововолинськ	-	-	-	-
Всього	3	6	-	-

Таблиця 1.5.2. Суб'єкти господарювання, що здійснюють збирання ресурсоцінних відходів у Волинській області
 [джерело: Екологічний паспорт Волинської області за даними 2024 року]

№ з/п	Найменування/ППП	Місцезнаходження/ місце проживання	Контактні дані (веб-адреса, телефон, ел. пошта)	Спеціалізація (види вторинної сировини)
1	2	3	4	5
1	ТОВ «Дельта А»	м. Володимир вул. Генерала Шухевича, 134	0503784888	брухт чорних металів, пластик, макулатура, відходи плівки, пластикової тари
2	Приватне мале підприємство «Євро – В», м. Луцьк вул. Запорізька, 37	Приймальний пункт м. Володимир, вул. Г.Шухевича, 111	0673823358	брухт чорних металів
3	ТОВ «Укрмет-Інвест»	м. Володимир, вул. Привокзальна, 8	0687013499	картон, папір, скло, ПЕТ, пластик
4	ТОВ «Волинь Лом», м. Луцьк вул. Індустріальна, 26	Приймальний пункт м. Володимир, вул. Луцька, 81	067 6736560	брухт чорних металів
5	Содольський Я.В.	Мар'янівська ТГ	0966399662	скло всі види пластику
6	Підприємство «Володимир-Волинська заготконтора»	м. Володимир, вул. Г.Шухевича, 111	03342 21345	макулатура
7	ПП «Влад-надра»	с. Заріччя, вул. Нова, 1В	067787254	брухт чорних металів
8	ФОП Демчук Олександр Іванович	м. Володимир, вул. Луцька, 81	0988840398	брухт чорних металів
9	ВУКГ ЖКО Нововолинської міської ради	м. Нововолинськ вул. Лісна, 8	0679862961 vukg@nov-rada.gov.ua	збір ПЕТ-пляшки, макулатура, скло шини зіпсовані
10	ТОВ «Грін Компані НВ»	м. Нововолинськ вул. Луцька 25	0502790008	перероблення ПЕТ - пляшки
11	ПАТ Нововолинський ливарний завод»	м. Нововолинськ вул. Луцька, 29	03344 30061, 30387	брухт чорних та кольорових металів
12	ТОВ «Завод «Промлит»	м. Нововолинськ вул. Шахтарська, 49	03344 40555, 40556, 32120	брухт чорних та кольорових металів
13	ТОВ «Механічно-ливарний завод»	м. Нововолинськ вул. Шахтарська, 55 А	03344 92633, 41151	брухт чорних та кольорових металів
14	ФОП Гребенкін М.І.	м. Луцьк вул. Карбишева, 1с, пересувні пункти	0504382818 ekokom2015@gmail.com	макулатура, плівка, пластмаса, зношені шини

15	Корніюк Назарій Анатолійович	с. Забороль, вул. Приозерна,3А	0990680828	зношені шини
16	ФОП Мулько Б.В.	м. Луцьк вул. Дубнівська,16	0509946995	макулатура, плівка
17	ТОВ Вторма-Волинь	м. Луцьк вул.Електроапаратна,5 б (пересувні пункти, 200 контейнерів по місту)	0332 789651 0332 789361 Vtorma- voiun@ukr.net	макулатура, плівка, ПЕТ пляшка
18	ПП Хвесик Марія Вадимівна	с. Прилуцьке, вул. Ківерцівська,79, пункт приймання	0957889289	макулатура, склобій, ПЕТ пляшка, пластмаса
19	ЛСКАП «Луцькспецкомунтранс» станція сортування «Чистий Луцьк»	м.Луцьк, вул. Транспортна, 7	972344680	плівка, ПЕТ-пляшка (7 видів), пластмаса, відходи електронного та електричного
20	ЛСКАП «Луцькспецкомунтранс» станція сортування «Чисте Довкілля»	м. Луцьк, просп. Соборності,19Б	0972344680	плівка, ПЕТ-пляшка (7 видів), пластмаса, відходи електронного та електричного обладнання
21	Луцьке спеціальне автотранспортне підприємство «Луцькспецкомунтранс»	М. Луцьк, вул.Дубнівська,64	0332245461	сировина четвертого сорту
22	ЛСКАП «Луцькспецкомунтранс», станція сортування «Чиста Громада»	с. Брище, полігон ПВ	0972344680	плівка, ПЕТ-пляшка (7 видів), пластмаса, відходи електронного та електричного обладнання
23	ФОП Літвінчук	м. Луцьк	0698278306	ПЕТ пляшка
24	ФОП Майборода М.І.	м.Луцьк,вул..Трункіна,12	0509515210	відходи, що не є небезпечними (склобій, металева тара)
25	ТОВ «Вейстенерджі»	м. Луцьк, вул. Корсака Івана,3	0633544483	зношені шини
26	ТОВ «ПКФ Євростар»	м. Луцьк, проспект Перемоги, 30 м. Луцьк, вул. Ківерцівська, 7А	0507031057	брухт
27	ПАТ «Волиньвтормет»	м. Ковель, вул.Тимошенка,13	0509547090	брухт
28	ФОП Герасимчук В.І.	м. Ковель, вул. Грищенка,178	0979769571 0961304320	макулатура, пет-пляшки, склобій
29	ПП Хороших Юрій Васильович	м. Ковель, вул. Гребінки,15	0660821121	макулатура, пет-пляшки, склобій
30	ФОП Хороших Анастасія Юріївна	м. Ковель, вул. Брестська,123	0683800077 0993800089	макулатура, пет-пляшки, склобій
31	ТП «Вторметсервіс»	м. Ковель вул. Кияна 20	03332788696 0505210729	чорні метали
32	ТОВ «ВОЛИНЬМЕТ» Ушахін Артур Владиславович	м. Ковель, вул. Володимира Кияна,20	0503165139	чорні метали

33	ТОВ «Волиньвторпром»	м. Ковель вул. Тимошенко 11 Б	0506784988 0502242433	чорні та кольорові метали
34	Синюк Роман Миколайович	м. Ковель вул. Данила Галицького, 3а	0961304320	пет-пляшки
35	ТОВ «Волиньлом»	м. Ковель, вул. Кияна, 20	0673641290	чорні метали
36	ФОП Кальков Андрій Петрович	с-ще Маневичі, вул. Варшавська, 12А	0689166556	скло, ПЕТ пляшка
37	ПП Шлапа Людмила Іванівна	м. Любомль, вул. Володимирська, 62	0506725892 email nadiya-luboml@ukr.net	макулатура, скло, ПЕТ пляшка
38	ТОВ «ВОЛИНЬМЕТ»	м. Любомль, вул. Промислова, 6	0954091285	відходи чорних та кольорових металів
39	ФОП Василевський Юрій Павлович	м. Камінь-Каширський, вул. Ковельська, 120	0673348344 pp_vpa@gmail.ua	поліетилен, макулатура, скло
40	ФОП Романюк Віталій Анатолійович	м. Камінь-Каширський, вул. Шевченка, 3	0688681805	поліетилен, макулатура, скло
41	ПП «Вторметсервіс» Чурак Володимир Степанович	м. Камінь-Каширський, вул. Ковельська, 174	0680028500	операції з брухтом чорних металів
42	ТОВ «Логістик Груп ЛТД» Сас Олег Михайлович	Колківська селищна рада	0676745686	скло, пластик
43	ФОП Хвесик Марія Вадимівна	с-ще Маневичі, вул. Вокзальна, 5	0682309496	папір, скло, пластик
44	ФОП Якимчук Олег Олександрович	с-ще Маневичі, вул. Луцька, 14	0970412367	брухт та відходи чорних та кольорових металів, папір
45	Комунальна установа «Центр безпеки і життєдіяльності громади» Ратнівської селищної ради	с-ще Ратне, вул. Центральна, 19	0983311277	скло, пластик
46	ФОП Садольський Ярослав Анатолійович	с. Довгів, Луцький район	0966399662	відходи поліпропілену, скло, пластик

Таблиця 1.5.3. Впровадження роздільного збирання небезпечних відходів у складі побутових від населення

[джерело: Екологічний паспорт Волинської області за даними 2024 року]

№ з/п	Найменування населеного пункту	Загальна кількість мешканців, тис. осіб	Кількість приймальних пунктів небезпечних відходів у складі побутових, од.	Кількість місць тимчасового розміщення небезпечних відходів у складі побутових, од.	Загальний обсяг небезпечних відходів, які збираються приймальними пунктами, кг	Номенклатура та обсяг небезпечних відходів, які збираються приймальними пунктами
1	Луцький район	232,0	95	4	3000	7710.3.1.25 батарейки зіпсовані або відпрацьовані та

					(1607 шт. люмінесцентних ламп, 88 шт. термометрів)	аккумулятори 7710.3.1.26 лампи люмінесцентні та відходи, які містять ртуть, інші зіпсовані або відпрацьовані
2	Ковель	72,55	25	1	0,30	7710.3.1.25 батареї зіпсовані або відпрацьовані та аккумулятори 7710.3.1.26 лампи люмінесцентні та відходи, які містять ртуть, інші зіпсовані або відпрацьовані
3	Володимирський район	42,5	4	1	25	7710.3.1.25 батареї зіпсовані або відпрацьовані
4	Нововолинськ	57,9	-	-	-	у 2024 році небезпечні відходи не збиралися, в'язку з відсутністю ліцензії

Дані таблиці свідчать, що система збирання та перевезення відходів у Волинській області є фрагментованою та неоднорідною. Найбільш охопленими послугами з перевезення відходів є міські території, тоді як у сільській місцевості рівень охоплення залишається недостатнім.

Аналіз структури об'єктів оброблення побутових відходів свідчить про домінування полігонів та звалищ, значна частина яких експлуатується тривалий час. Більшість об'єктів не відповідає сучасним екологічним вимогам щодо оснащення системами вилучення та знешкодження біогазу та фільтрату, системами моніторингу викидів в атмосферне повітря та моніторингу забруднення ґрунтів і підземних водізоляції, що створює потенційні ризики для довкілля.

Просторова нерівномірність розміщення полігонів та звалищ зумовлює логістичні ускладнення та підвищує навантаження на окремі об'єкти, особливо поблизу великих населених пунктів. Це негативно впливає на ефективність системи управління відходами та потребує оптимізації мережі об'єктів.

Аналіз інфраструктури оброблення відходів свідчить про недостатній рівень розвитку потужностей оброблення відходів. Частка відходів, що проходить попереднє оброблення залишається низькою, а основним способом управління ними є захоронення.

Відсутність достатньої кількості сортувальних ліній та підприємств з перероблення вторинної сировини стримує впровадження принципів повторного використання ресурсів і знижує екологічну ефективність регіональної системи управління відходами.

Економічний розвиток Волинської області формує помірний рівень утворення відходів, структура яких тісно пов'язана з аграрною та переробною спеціалізацією регіону. Водночас наявна інфраструктура управління відходами характеризується обмеженою пропускною спроможністю та низьким рівнем технологічної оснащеності.

Переважаання видалення відходів на полігони і звалища як основного способу управління відходами, недостатній розвиток об'єктів оброблення відходів, а також нерівномірне охоплення населення послугою з управління побутовими відходами зумовлюють навантаження на довкілля.

Удосконалення системи управління відходами в області потребує інтеграції економічних, інфраструктурних та екологічних підходів, розвитку технологій оброблення відходів, модернізації полігонів і впровадження принципів циркулярної економіки, що є ключовою передумовою сталого розвитку регіону.

Об'єкти інфраструктури управління відходами наведені у додатку 1.

РОЗДІЛ II. АНАЛІЗ ПОТОЧНОГО СТАНУ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ВІДХОДАМИ В РЕГІОНІ

2.1. Загальна характеристика системи управління відходами

Основними принципами державної політики у сфері управління відходами є пріоритетний захист навколишнього природного середовища та здоров'я людини від негативного впливу відходів, забезпечення ощадливого використання матеріально-сировинних та енергетичних ресурсів, науково обгрунтоване узгодження екологічних, економічних та соціальних інтересів суспільства щодо утворення та використання відходів з метою забезпечення його сталого розвитку.

До основних напрямів державної політики щодо реалізації зазначених принципів належить:

- забезпечення повного збирання і своєчасного знешкодження та видалення відходів, а також дотримання правил екологічної безпеки при управлінні ними;
- зведення до мінімуму утворення відходів та зменшення їх небезпечності;
- забезпечення комплексного використання матеріально-сировинних ресурсів;
- сприяння максимальному обробленню відходів шляхом прямого повторного чи альтернативного використання ресурсоцінних відходів;
- забезпечення безпечного видалення відходів, що не підлягають відновленню, шляхом розроблення відповідних технологій, екологічно безпечних методів та засобів управління відходами;
- організація контролю за місцями чи об'єктами розміщення відходів для запобігання шкідливому впливу їх на навколишнє природне середовище та здоров'я людини;
- здійснення комплексу науково-технічних та маркетингових досліджень для виявлення і визначення ресурсної цінності відходів з метою їх ефективного використання;
- забезпечення соціального захисту працівників, зайнятих у сфері управління відходами;
- створення умов для реалізації роздільного збирання побутових відходів шляхом запровадження соціально-економічних механізмів, спрямованих на заохочення утворювачів цих відходів до їх роздільного збирання;
- сприяння залученню недержавних інвестицій та інших позабюджетних джерел фінансування у сферу управління відходами.

Питання управління відходами є дуже актуальним, адже Україна посідає одне з чільних місць у світі за масштабом, гостротою та складністю проблеми відходів. Військова агресія російської федерації дуже вплинула та змінила регіони України, багато наших співвітчизників змушені були залишити свої домівки, що спричинило в більшості областей зміну навантаження на критичну інфраструктуру. Не стала винятком сфера управління відходами, яка

зазнає впливу через руйнування інфраструктури, прибуття внутрішньо переміщених осіб, спад економічної активності. Відсутність ефективної системи управління відходами на рівні регіону зумовлює накопичення їх значної кількості у місцях видалення, що призводить до навантаження на довкілля, забруднення його основних компонентів: земельних, водних, повітря, погіршення умов проживання населення.

Таблиця 2.1.1. Утворення та оброблення відходів, тис. тонн
[джерело: Статистична інформація ГУ статистики у Волинській області:
<http://www.lutsk.ukrstat.gov.ua/>]

	Обсяг утворених відходів ²	Обсяг відновлених відходів	Обсяг спалених відходів	Обсяг видалених відходів на полігоні
2015	638,9	105,5	40,1	466,6
у т.ч. відходи I-III класів небезпеки*	0,6	0,1	0,0	—
2016	684,0	118,7	39,5	496,2
у т.ч. відходи I-III класів небезпеки	0,4	0,1	0,0	—
2017	733,1	112,2	20,1	498,4
у т.ч. відходи I-III класів небезпеки	0,9	0,1	0,0	—
2018	555,4	118,6	21,2	234,3
у т.ч. відходи I-III класів небезпеки	0,9	0,1	0,0	—
2019	668,1	35,9	17,1	300,2
у т.ч. відходи I-III класів небезпеки	0,9	0,1	0,0	—
2020 ¹	630,2	35,1	14,7	242,3
у т.ч. відходи I-III класів небезпеки	0,7	0,1	0,0	—
2021 ^{1,2}	515,8	36,4	20,7	216,1
у т.ч. відходи I-III класів небезпеки	1,3	0,1	0,6	—
2022 ^{1,2}	562,2	90,1	23,7	237,3
у т.ч. відходи I-III класів небезпеки	0,9	0,1	0,3	—
2023 ^{1,2}	397,9	110,0	27,6	251,4
у т.ч. відходи I-III класів небезпеки	0,5	0,0	0,0	—
2024 ¹	398,5	127,8	30,7	269,0
у т.ч. небезпечних відходів	0,6	0,0	0,0	—

¹ Дані наведено за місцезнаходженням (реєстрації) підприємств.

² Дані можуть бути уточнені.

* Ця класифікація відходів застосовувалася до внесення змін у законодавство, з 9 липня 2023 року набрав чинності Закон України «Про управління відходами», яким передбачено поділ відходів на 2 класи: небезпечні відходи і відходи, що не є небезпечними.

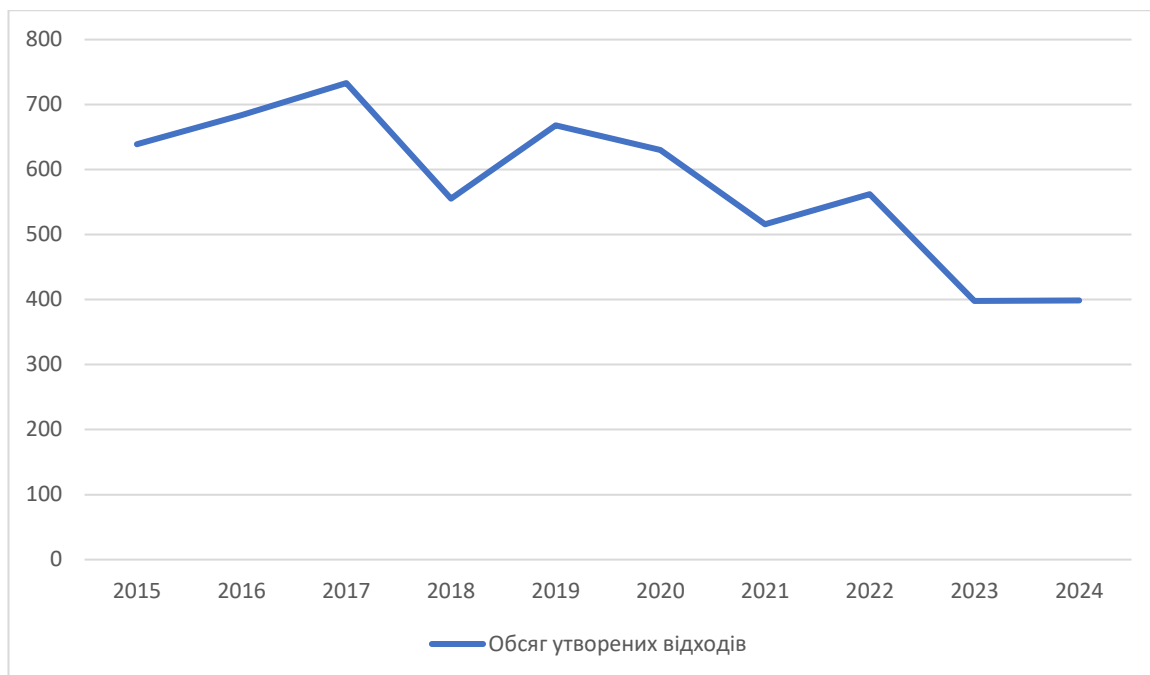

Рисунок 2.1.1. Динаміка обсягу утворених відходів

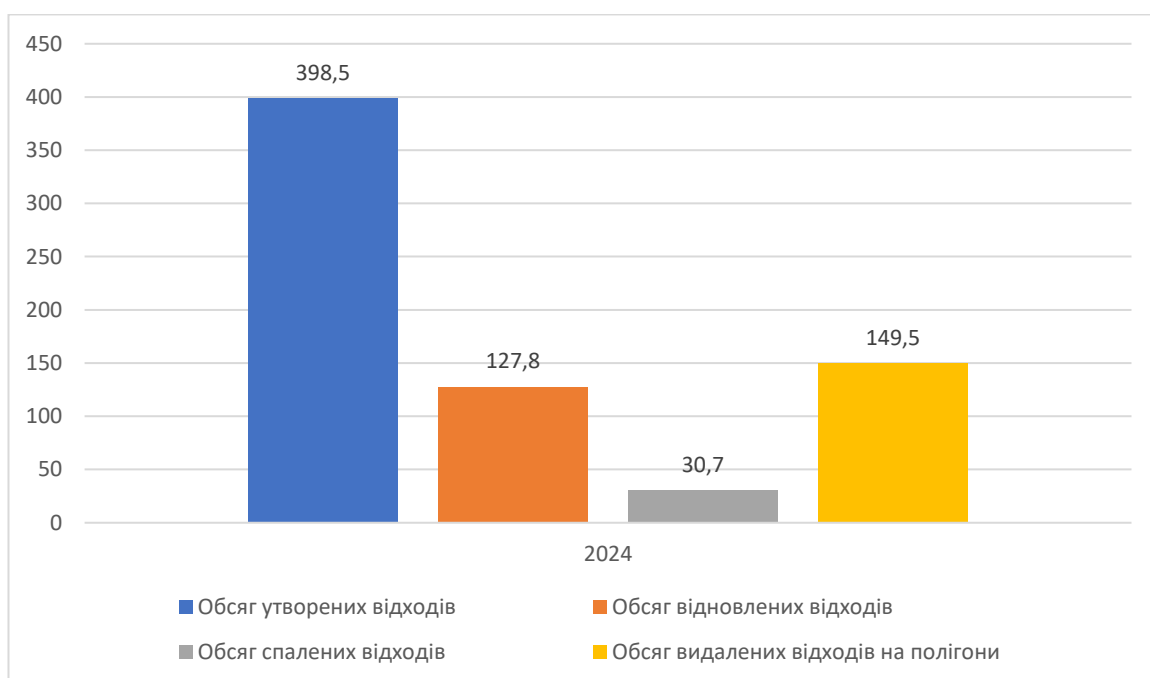

Рисунок 2.1.2. Утворення та оброблення відходів

Дані таблиці відображають динаміку утворення відходів у Волинській області з піковими значеннями у 2016–2017 роках та подальшим скороченням обсягів. Після 2017 року простежується зниження рівня утворення відходів, що корелює зі спадом промислової активності та зміною структури економіки регіону. Частка відновлення відходів протягом усього періоду залишається низькою та не має сталої тенденції до зростання, що свідчить про обмежений розвиток системи оброблення відходів. Основним способом управління відходами є їх видалення на полігоні і звалища, частка якого залишається домінуючою, що формує довготривале антропогенне навантаження на

довкілля. Обсяги небезпечних відходів є незначними у загальній структурі, однак потребують комплексного підходу, що включає ідентифікацію потоків, створення мережі збирання, забезпечення безпечного тимчасового зберігання, та передачу на оброблення суб'єктам господарювання у сфері управління відходами.

Таблиця 2.1.2 Утворення та оброблення з відходів I-III класів небезпеки за категоріями відходів за матеріалом у 2023 році, тонн

[джерело: Статистична інформація ГУ статистики у Волинській області:

<http://www.lutsk.ukrstat.gov.ua/>]

	Обсяг утворених відходів	Обсяг відновлених відходів	Обсяг спалених відходів	У т.ч. з метою		Обсяг видалених відходів на полігоні
				виробництва енергії або матеріальних продуктів	термічного оброблення	
Усього	534,7	7,3	2,3	2,3	—	—
Використані розчинники	80,9	—	—	—	—	—
Відходи кислот, лугів чи солей	10,9	—	—	—	—	—
Відпрацьовані оливи	130,9	7,3	1,8	1,8	—	—
Хімічні відходи	30,5	—	—	—	—	—
Осад промислових стоків	20,4	—	—	—	—	—
Шлами та рідкі відходи очисних споруд	78,1	—	—	—	—	—
Відходи від медичної допомоги та біологічні	52,0	—	—	—	—	—
Відходи чорних металів	—	—	—	—	—	—
Відходи кольорових металів	—	—	—	—	—	—
Змішані відходи чорних та кольорових металів	—	—	—	—	—	—
Скляні відходи	2,0	—	—	—	—	—
Паперові та картонні відходи	—	—	—	—	—	—
Гумові відходи	3,5	—	—	—	—	—
Пластикові відходи	21,1	—	—	—	—	—
Деревні відходи	—	—	—	—	—	—
Текстильні відходи	7,4	—	—	—	—	—
Відходи, що містять поліхлордифенілі	—	—	—	—	—	—
Непридатне обладнання	3,7	—	0,5	0,5	—	—
Непридатні транспортні засоби	—	—	—	—	—	—
Відходи акумуляторів та батарей	21,5	—	—	—	—	—
Відходи тваринного походження та змішані харчові відходи	—	—	—	—	—	—
Відходи рослинного походження	—	—	—	—	—	—
Тваринні екскременти, сеча та гній	—	—	—	—	—	—
Побутові та подібні відходи	—	—	—	—	—	—

Змішані та недиференційовані матеріали	71,2	—	—	—	—	—
Залишки сортування	—	—	—	—	—	—
Звичайний осад	—	—	—	—	—	—
Мінеральні відходи будівництва та знесення об'єктів, у т. ч. змішані будівельні відходи	—	—	—	—	—	—
Інші мінеральні відходи	0,5	—	—	—	—	—
Відходи згоряння	—	—	—	—	—	—
грунтові відходи	0,1	—	—	—	—	—
Пуста порода від днопоглиблювальних робіт	—	—	—	—	—	—
Затверділі, стабілізовані або засклянілі відходи; мінеральні відходи, що утворюються після переробки	—	—	—	—	—	—

¹ Дані наведено за місцезнаходженням (реєстрації) підприємств.

Аналіз даних свідчить, що утворення небезпечних відходів у Волинській області характеризується відпрацьованими оливами, змішаними матеріалами та медичними і біовідходами. При цьому процеси оброблення таких відходів реалізуються в мінімальних обсягах і мають фрагментарний характер. Термічне оброблення застосовується епізодично та не формує системного підходу до управління небезпечними відходами. Відсутність об'єктів оброблення небезпечних відходів свідчить про підвищені ризики їх накопичення та потенційний негативний вплив на довкілля і здоров'я населення.

Таблиця 2.1.3. Утворення та оброблення з відходів I-IV класів небезпеки за категоріями відходів за матеріалом у 2023 році, тонн

[джерело: статистична інформація ГУ статистики у Волинській області:

<http://www.lutsk.ukrstat.gov.ua/>]

	Обсяг утворених відходів	Обсяг відновлених відходів	Обсяг спалених відходів	У т.ч. з метою		Обсяг видалених відходів на полігоні
				виробництва енергії або матеріальних продуктів	термічного оброблення відходів	
Усього	397956,2	109971,2	27623,0	27623,0	945,6	251362,0
Використані розчинники	80,9	—	—	—	—	—
Відходи кислот, лугів чи солей	10,9	—	—	—	—	—
Відпрацьовані оливи	133,4	7,3	1,8	1,8	—	—
Хімічні відходи	30,8	—	—	—	—	—
Осад промислових стоків	690,5	—	—	—	—	—
Шлами та рідкі відходи очисних споруд	56978,3	—	—	—	—	51901,7
Відходи від медичної допомоги та біологічні	77,0	—	—	—	—	—
Відходи чорних металів	5339,2	—	—	—	—	526,1
Відходи кольорових металів	377,9	—	—	—	—	—
Змішані відходи чорних та кольорових металів	7048,1	—	—	—	—	—

Скляні відходи	68,3	—	—	—	—	—
Паперові та картонні відходи	10680,7	74291,0	1,7	1,7	—	—
Гумові відходи	130,5	—	—	—	—	—
Пластикові відходи	989,3	—	—	—	—	—
Деревні відходи	76833,0	33697,8	27619,0	27619,0	945,6	—
Текстильні відходи	193,8	—	0,0	0,0	—	1,0
Відходи, що містять поліхлордифеніли	—	—	—	—	—	—
Непридатне обладнання	9,2	—	0,5	0,5	—	—
Непридатні транспортні засоби	—	—	—	—	—	—
Відходи акумуляторів та батарей	21,8	—	—	—	—	—
Відходи тваринного походження та змішані харчові відходи	15570,5	—	—	—	—	—
Відходи рослинного походження	2150,7	—	—	—	—	852,6
Тваринні екскременти, сеча та гній	53604,6	363,1	—	—	—	—
Побутові та подібні відходи	117567,6	—	—	—	—	176472,3
Змішані та недиференційовані матеріали	199,8	—	—	—	—	—
Залишки сортування	—	—	—	—	—	—
Звичайний осад	—	—	—	—	—	—
Мінеральні відходи будівництва та знесення об'єктів, у т. ч. змішані будівельні відходи	879,6	—	—	—	—	3,0
Інші мінеральні відходи	4568,7	—	—	—	—	—
Відходи згоряння	27486,0	1612,0	—	—	—	5370,3
грунтові відходи	0,1	—	—	—	—	—
Пуста порода від днопоглиблювальних робіт	16235,0	—	—	—	—	16235,0
Затверділі, стабілізовані або засклянілі відходи; мінеральні відходи, що утворюються після переробки	—	—	—	—	—	—

¹ Дані наведено за місцезнаходженням (реєстрації) підприємств.

Структура утворення відходів I–IV класів небезпеки у 2023 році відображає домінування побутових відходів, відходів деревини, біовідходів аграрного походження та шлаків очисних споруд. Процеси відновлення зосереджені переважно у деревній та паперово-картонній фракціях, що свідчить про вибірккову реалізацію ієрархії управління відходами. Більшість відходів спрямовується на видалення, що підтверджує обмежений рівень залучення відходів до повторного використання або іншого відновлення. Така система управління відходами не відповідає принципам циркулярної економіки та потребує розширення потужностей з оброблення відходів.

**Таблиця 2.1.4. Утворення та оброблення відходів в розрізі районів та територіальних громад
у 2023 році, тонн**

[джерело: статистична інформація ГУ статистики у Волинській області: <http://www.lutsk.ukrstat.gov.ua/>]

	Обсяг утворених відходів		Обсяг відновлених відходів		Обсяг спалених відходів		Обсяг видалених відходів на полігони	
	усього I-IV класів небезпеки	у т.ч. I-III класів небезпеки	усього I-IV класів небезпеки	у т.ч. I-III класів небезпеки	усього I-IV класів небезпеки	у т.ч. I-III класів небезпеки	усього I-IV класів небезпеки	у т.ч. I-III класів небезпеки
Волинська область	397956,2	534,7	109971,2	7,3	27623,0	2,3	251362,0	–
Райони і територіальні громади ¹								
Володимирський	91016,2	28,1	1612,4	1,2	2710,8	–	89237,3	–
Володимирська	20671,4	3,4	0,8	0,8	1612,0	–	23146,8	–
Затурцівська	259,0	–	–	–	–	–	–	–
Іваничівська	1131,7	3,5	–	–	–	–	1528,3	–
Локачинська	1336,0	–	–	–	–	–	1336,0	–
Нововолинська	61810,5	14,6	1608,4	0,4	1098,8	–	63226,2	–
Оваднівська	3,6	2,7	–	–	–	–	–	–
Павлівська	11,0	–	–	–	–	–	–	–
Поромівська	98,8	0,3	–	–	–	–	–	–
Устилузька	5694,2	3,6	3,2	–	–	–	–	–
Камінь-Каширський	6421,5	4,3	2,6	2,6	247,0	–	9786,3	–
Камінь-Каширська	659,3	–	–	–	–	–	3914,5	–
Любешівська	1214,9	0,2	–	–	–	–	1762,0	–
Маневицька	3001,3	–	–	–	247,0	–	2541,7	–
Прилісненська	1546,0	4,1	2,6	2,6	–	–	1568,1	–
Ковельський	57765,3	30,0	16072,5	0,1	16175,3	1,8	31123,1	–
Головненська	1,2	–	–	–	–	–	1,0	–
Дубівська	16,6	–	–	–	–	–	–	–
Ковельська	50161,9	30,0	16072,5	0,1	13875,2	1,8	20419,0	–
Луківська	52,9	–	–	–	–	–	–	–
Любомльська	1913,9	–	–	–	–	–	2805,8	–
Ратнівська	3360,2	–	–	–	2300,1	–	1892,0	–
Рівненська	–	–	–	–	–	–	915,2	–
Старовижівська	1104,8	–	–	–	–	–	1522,0	–
Турійська	136,2	–	–	–	–	–	1081,3	–
Шацька	1017,6	–	–	–	–	–	2486,8	–

Луцький	242753,2	472,3	92283,7	3,4	8489,9	0,5	121215,3	–
Берестечківська	874,8	–	170,0	–	–	–	–	–
Боратинська	48980,9	105,2	–	–	–	–	–	–
Городищенська	866,7	5,1	–	–	0,0	–	852,6	–
Горохівська	2500,9	–	–	–	–	–	3042,0	–
Ківерцівська	3494,3	–	–	–	1208,0	–	3710,4	–
Колківська	114,9	2,6	–	–	–	–	–	–
Копачівська	12,6	–	–	–	–	–	–	–
Луцька	147111,3	292,7	74296,4	3,4	835,3	0,5	112685,0	–
Олицька	195,0	0,0	191,9	–	–	–	–	–
Підгайцівська	10093,9	63,9	–	–	–	–	–	–
Рожищенська	21061,0	1,7	17625,4	–	2494,6	–	–	–
Торчинська	3221,3	0,9	–	–	–	–	–	–
Цуманська	4225,6	0,2	–	–	3952,0	–	925,3	–

¹ Дані наведено за місцезнаходженням (реєстрації) підприємств.

Таблиця 2.1.5. Утворення та оброблення відходів у розрізі районів та територіальних громад у 2024 році, тонн
[джерело: статистична інформація ГУ статистики у Волинській області: <http://www.lutsk.ukrstat.gov.ua/>]

	Обсяг утворених відходів		Обсяг відновлених відходів		Обсяг спалених відходів		Обсяг видалених відходів на полігони	
	усього	у т.ч. небезпечних відходів	усього	у т.ч. небезпечних відходів	усього	у т.ч. небезпечних відходів	усього	у т.ч. небезпечних відходів
Волинська область	398474,9	572,4	127794,4	3,7	30691,7	2,0	268954,9	–
Райони і територіальні громади ¹								
Володимирський	108124,6	49,7	638,4	–	2729,6	–	112897,4	–
Володимирська	18670,8	0,6	–	–	1695,0	–	22626,3	–
Затурцівська	198,0	–	–	–	–	–	–	–
Іваничівська	1219,7	–	–	–	–	–	1701,3	–
Локачинська	1323,0	–	–	–	–	–	1323,0	–
Нововолинська	82638,2	22,9	638,4	–	1034,6	–	87246,8	–
Оваднівська	8,0	–	–	–	–	–	–	–
Павлівська	11,2	–	–	–	–	–	–	–
Поромівська	79,2	0,0	–	–	–	–	–	–
Устилузька	3976,5	26,2	–	–	–	–	–	–

Камінь-Каширський	6219,3	0,7	–	–	297,0	–	9081,1	–
Камінь-Каширська	1585,7	–	–	–	–	–	4128,3	–
Любешівська	1412,4	0,7	–	–	–	–	2070,0	–
Маневицька	3109,9	–	–	–	297,0	–	2735,5	–
Прилісненська	111,3	–	–	–	–	–	147,3	–
Ковельський	108201,4	33,1	38586,3	0,0	21394,7	1,5	37604,9	–
Головненська	0,7	–	–	–	–	–	0,6	–
Дубівська	4,8	–	–	–	4,8	–	–	–
Ковельська	12110,3	29,2	0,0	0,0	6515,5	1,5	25849,1	–
Луківська	58,6	–	–	–	–	–	–	–
Любомльська	1989,6	–	–	–	–	–	2967,0	–
Ратнівська	3510,2	1,1	–	–	1188,0	–	3347,0	–
Рівненська	–	–	–	–	–	–	894,6	–
Старовижівська	1105,8	1,1	–	–	–	–	1496,8	–
Турійська	88172,6	0,5	38586,3	–	13686,4	–	1104,0	–
Шацька	1248,8	1,2	–	–	–	–	1945,8	–
Луцький	175929,6	488,9	88569,7	3,7	6270,4	0,5	109371,5	–
Берестечківська	1051,3	7,2	410,0	–	–	–	–	–
Боратинська	2518,0	23,9	–	–	–	–	–	–
Городищенська	238,2	2,2	–	–	–	–	135,6	–
Горохівська	2633,0	1,0	–	–	–	–	3449,9	–
Ківерцівська	3613,6	3,0	–	–	931,9	–	3825,8	–
Колківська	101,5	11,0	–	–	–	–	–	–
Копачівська	6,9	–	–	–	–	–	–	–
Луцька	122062,3	300,4	67609,5	3,7	144,7	0,5	101042,0	–
Олицька	203,7	1,6	187,8	–	–	–	–	–
Підгайцівська	12566,2	126,4	–	–	–	–	–	–
Рожищенська	22910,1	0,9	20362,4	–	1507,8	–	–	–
Торчинська	3854,8	11,2	–	–	–	–	–	–
Цуманська	4170,0	0,1	–	–	3686,0	–	918,2	–

¹ Дані наведено за місцезнаходженням (реєстрації) підприємств.

Територіальний розподіл утворення відходів характеризується значною концентрацією потоків у Луцькому, Ковельському та Володимирському районах, що зумовлено рівнем урбанізації та розміщенням основних виробничих потужностей. У більшості територіальних громад обсяги відновлення відходів є мінімальними або відсутніми, тоді як видалення залишається основним способом управління відходами. Це свідчить про нерівномірність розвитку інфраструктури управління відходами та різний рівень спроможності територіальних громад реалізовувати сучасні підходи до оброблення відходів.

Дані за 2024 рік підтверджують збереження просторової диспропорції в утворенні та управлінні відходами. Незважаючи на незначне зростання загального обсягу відходів порівняно з 2023 роком, структура управління відходами суттєво не змінилася. Видалення залишається домінуючим способом управління, тоді як відновлення та інші види оброблення застосовуються обмежено. Частка небезпечних відходів у загальному обсязі є низькою, проте їх територіальна концентрація вимагає посилення контролю та розвитку інфраструктури управління відходами.

Таблиця 2.1.6. Утворення відходів за джерелами у 2023-2024 роках
[джерело: статистична інформація ГУ статистики у Волинській області:
<http://www.lutsk.ukrstat.gov.ua/>]

	Код за КВЕД- 2010	Обсяг утворених відходів, тонн, 2023 р.	Обсяг утворених відходів, тонн, 2024 р.
Усього		397956,2	398474,9
Економічна діяльність підприємств та організацій¹	A – U	244945,9	243411,1
Сільське, лісове та рибне господарство	A	4500,7	5112,5
Добувна промисловість і розроблення кар'єрів	B	17892,0	36534,3
Переробна промисловість	C	206455,5	186866,6
Виробництво харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів	10 – 12	71008,9	7713,0
Виробництво харчових продуктів	10	70138,2	7701,8
Виробництво напоїв	11	870,7	11,2
Виробництво тютюнових виробів	12	–	–
Текстильне виробництво, виробництво одягу, шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів	13 – 15	435,1	357,2
Текстильне виробництво	13	161,9	46,9
Виробництво одягу	14	224,2	261,2
Виробництво шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів	15	49,0	49,1
Оброблення деревини та виготовлення виробів з деревини та корка, крім меблів; виготовлення виробів із соломки та рослинних матеріалів для плетіння	16	74178,4	124470,9
Виробництво паперу та поліграфічна діяльність	17, 18	35299,7	33397,8
Виробництво паперу та паперових виробів	17	34731,1	32797,5
Поліграфічна діяльність, тиражування записаної інформації	18	568,6	600,3
Виробництво коксу, продуктів нафтоперероблення	19	1410,1	–
Виробництво хімічних речовин, фармацевтичних продуктів, гумових і пластмасових виробів	20 – 22	445,2	466,2
Виробництво хімічних речовин і хімічної продукції	20	87,0	59,4

Виробництво основних фармацевтичних продуктів і фармацевтичних препаратів	21	–	–
Виробництво гумових і пластмасових виробів	22	358,2	406,8
Виробництво іншої неметалевої мінеральної продукції	23	103,6	267,4
Металургійне виробництво, виробництво готових металевих виробів, крім машин і устаткування	24, 25	5546,7	5367,1
Металургійне виробництво	24	5486,4	5326,9
Виробництво готових металевих виробів, крім машин і устаткування	25	60,3	40,2
Машинобудування, крім ремонту та монтажу машин і устаткування	26 – 30	10122,5	5105,5
Виробництво комп'ютерів, електронної та оптичної продукції	26	–	–
Виробництво електричного устаткування	27	30,0	52,0
Виробництво машин і устаткування, не віднесених до інших угруповань	28	8331,6	3090,2
Виробництво автотранспортних засобів, причепів і напівпричепів	29	1421,5	1655,9
Виробництво інших транспортних засобів	30	339,4	307,4
Виробництво меблів, іншої продукції, ремонт і монтаж машин та устаткування	31 – 33	7905,3	9721,5
Виробництво меблів	31	7822,1	9617,6
Виробництво іншої продукції	32	51,7	68,9
Ремонт і монтаж машин і устаткування	33	31,5	35,0
Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря	D	1101,0	858,4
Водопостачання; каналізація, управління відходами	E	8411,7	5064,7
Збирання, очищення та постачання води, каналізація, відведення й очищення стічних вод, інша діяльність щодо управління відходами	36, 37, 39	5029,4	4992,6
Збирання, очищення та постачання води	36	–	–
Каналізація, відведення й очищення стічних вод	37	5029,4	4992,6
Інша діяльність щодо управління відходами	39	–	–
Збирання, оброблення й видалення відходів, відновлення матеріалів	38	3382,3	72,1
Будівництво	F	42,3	35,1
Інші види економічної діяльності	G – U	6542,7	8939,5
Оптова торгівля відходами та брухтом	46.77	–	175,4
Домогосподарства²	–	153010,3	155063,8

¹ Згідно з обсягами утворених відходів за адміністративно-територіальними одиницями.

Структура утворення відходів за джерелами свідчить про провідну роль підприємств переробної промисловості, аграрного сектору та домогосподарств у формуванні загального обсягу відходів. Вагомий внесок домогосподарств підтверджує актуальність розвитку системи управління побутовими відходами на рівні територіальних громад. Зміни обсягів у окремих видах економічної діяльності відображають структурні трансформації економіки регіону та впливають на характер і склад потоків відходів, що мають враховуватися при плануванні заходів з управління відходами.

Таблиця 2.1.7. Управління відходами¹ по містах та районах* у 2020 році,
тонн

[джерело: статистична інформація ГУ статистики у Волинській області:
<http://www.lutsk.ukrstat.gov.ua/>]

	Відновлено		Спалено		Видалено у спеціально відведені місця чи об'єкти	
	відходи I-IV класів небезпеки	у т.ч. I-III класів небезпеки	відходи I-IV класів небезпеки	у т.ч. I-III класів небезпеки	відходи I-IV класів небезпеки	у т.ч. I-III класів небезпеки
Волинська область	35084,8	77,9	14658,3	0,7	242285,9	–
м. Луцьк	927,2	62,9	1759,9	0,6	85342,2	–
м. Володимир	3,7	3,7	2341,5	–	22925,6	–
м. Ковель	22,7	4,7	36,0	–	34277,5	–
м. Нововолинськ	1317,7	3,0	937,7	–	76296,0	–
райони						–
Володимир-Волинський	39,8	0,2	1845,0	–	–	–
Горохівський	–	–	–	–	1866,0	–
Іваничівський	–	–	–	–	1504,0	–
Камінь-Каширський	–	–	–	–	1909,9	–
Ківерцівський	218,9	–	1728,8	–	4130,4	–
Ковельський	–	–	392,3	–	–	–
Локачинський	–	–	–	–	1289,0	–
Луцький	0,0	0,0	–	–	–	–
Любешівський	–	–	53,5	–	1626,2	–
Любомльський	–	–	147,0	–	3382,5	–
Маневицький	7334,5	3,4	294,1	0,1	3140,5	–
Ратнівський	–	–	–	–	1379,0	–
Рожищенський	22809,3	–	5122,5	–	396,0	–
Старовижівський	2411,0	–	–	–	1382,2	–
Турійський	–	–	–	–	1,0	–
Шацький	–	–	–	–	1437,9	–

¹ Дані сформовані за місцем реєстрації суб'єктів господарської діяльності.

*інформація по районах наведена відповідно до адміністративно-територіального устрою, який діяв до набрання чинності постановою Верховної Ради України від 17 липня 2020 року № 807-IX "Про утворення та ліквідацію районів"

Таблиця 2.1.8. Загальний обсяг відходів, накопичених протягом експлуатації, у місцях видалення відходів по містах та районах* у 2020 році, тонн¹

[джерело: статистична інформація ГУ статистики у Волинській області:
<http://www.lutsk.ukrstat.gov.ua/>]

	Відходи I-IV класів небезпеки	У т.ч. I-III класів небезпеки
Волинська область	7384100,3	1082,5
м. Луцьк	946611,3	–
м. Володимир	285578,1	–
м. Ковель	143161,3	–
м. Нововолинськ	5669016,8	1082,5
Райони:		
Володимирський	–	–
Горохівський	16538,6	–
Іваничівський	15913,2	–
Камінь-Каширський	19455,5	–

Ківерцівський	14647,2	—
Ковельський	—	—
Локачинський	16532,6	—
Луцький	—	—
Любешівський	35352,0	—
Любомльський	33730,5	—
Маневицький	121712,2	—
Ратнівський	27507,0	—
Рожищенський	2590,0	—
Старовижівський	18395,7	—
Турійський	15,5	—
Шацький	17342,8	—

¹ Дані сформовані за місцем реєстрації суб'єктів господарської діяльності.

*інформація по районах наведена відповідно до адміністративно-територіального устрою, який діяв до набрання чинності постановою Верховної Ради України від 17 липня 2020 року № 807-IX "Про утворення та ліквідацію районів"

Таблиця 2.1.9 Кількість установок для оброблення відходів та полігонів для видалення відходів у 2023 році^{1,2}

[джерело: статистична інформація ГУ статистики у Волинській області:

<http://www.lutsk.ukrstat.gov.ua/>]

	Кількість, одиниць
Установки для сумісного спалювання з метою виробництва енергії або матеріальних продуктів	25
Установки спалювання відходів з метою термічного оброблення	—
Установки для відновлення відходів	4
Інші установки для постійного зберігання відходів	—
Полігони	47
у тому числі для видалення побутових відходів	21

¹ Дані наведено за місцезнаходженням (реєстрації) підприємств.

² Інформація сформована на основі фактично поданих підприємствами звітів. Дані можуть бути уточнені.

Таблиця 2.1.10. Кількість установок для оброблення відходів, полігонів для видалення відходів у 2024 році^{1,2}

[джерело: статистична інформація ГУ статистики у Волинській області:

<http://www.lutsk.ukrstat.gov.ua/>]

	Кількість, одиниць
Установки для сумісного спалювання з метою виробництва енергії або матеріальних продуктів	24
Установки спалювання відходів з метою термічного оброблення відходів	—
Установки відновлення відходів	4
Інші установки для постійного зберігання відходів, видалення відходів	—
Полігони	48
у тому числі для видалення побутових відходів	24

¹ Дані наведено за місцезнаходженням (реєстрації) підприємств.

² Інформація сформована на основі фактично поданих підприємствами звітів. Дані можуть бути уточнені.

Загалом система управління відходами у Волинській області перебуває на етапі трансформації від видалення на полігони до відновлення, однак

фактично зберігає риси з домінуванням видалення. Наявна інфраструктура забезпечує базове функціонування системи управління відходами, проте рівень оброблення залишається обмеженим і не відповідає принципам ієрархії управління відходами. Територіальна нерівномірність розвитку, фрагментарність інфраструктури та низький рівень інтеграції окремих елементів системи зумовлюють підвищене навантаження на довкілля та стримують впровадження сучасних підходів управління відходами на регіональному рівні.

2.1.1. Параметри управління відходами.

Параметри управління відходами у Волинській області є ключовим елементом сталого розвитку регіону та його екологічної безпеки. Область стикається з численними викликами, пов'язаними зі зростанням обсягу побутових та промислових відходів, що потребують ефективного управління. З огляду на це, в області розроблено і впроваджуються комплексні заходи, спрямовані на зменшення обсягів відходів, їх оброблення, відповідно до національних та регіональних стратегій. Ці заходи включають розширення інфраструктури для збирання та оброблення відходів, підвищення рівня екологічної свідомості населення та стимулювання інвестицій в інноваційні технології управління відходами.

Управління відходами в області також передбачає співпрацю між місцевими органами влади, підприємствами та громадськістю. Це дозволяє створити системний підхід до зниження навантаження на навколишнє природне середовище та покращення якості життя мешканців регіону. Важливу роль у цьому процесі відіграють регіональні програми та ініціативи, спрямовані на впровадження екологічно безпечних практик управління відходами, а також модернізацію існуючих полігонів та будівництво нових об'єктів оброблення відходів.

Основним способом управління побутовими відходами в області є їх видалення на полігони і звалища.

Система роздільного збирання відходів впроваджується в основному на ПЕТ- пляшки. Частковим роздільним збиранням побутових відходів охоплено орієнтовно понад 70 % населення.

З метою вилучення небезпечних відходів із загальної маси побутових відходів у дошкільних навчальних закладах та школах Луцької міської територіальної громади встановлено 5 контейнерів для відпрацьованих батарейок та побутових акумуляторів та 5 контейнерів для ртутних термометрів та люмінесцентних ламп. У місті Ковель розміщено 25 приймальних пунктів небезпечних відходів у складі побутових.

На підприємствах та в домогосподарствах області у 2024 році утворювались побутові відходи, частину яких складали небезпечні відходи у складі побутових.

Упродовж 2024 року на території Луцької міської територіальної громади від мешканців громади зібрано 3000 кг відпрацьованих побутових батарейок

та акумуляторів, 1607 штук відпрацьованих люмінесцентних лам та 88 штук термометрів, які передано на оброблення суб'єктам господарювання у сфері управління відходами. Перелік суб'єктів господарювання, що здійснюють збирання ресурсоцінних відходів наведених в таблиці 1.5.2. у розділі 1.5 Характеристика об'єктів Інфраструктура управління відходами.

На території Луцької міської ТГ розміщені контейнери для збирання небезпечних відходів. У 2024 році встановлено 5 контейнерів для відпрацьованих батарейок та побутових акумуляторів та 5 контейнерів - для ртутних термометрів та люмінесцентних ламп (м. Луцьк, вул. Богдана Хмельницького, 40А, м. Луцьк, вул. Івана Газюка, 13А, с. Жидичин, вул. Данила Галицького, 17, с. Княгининок, вул. Соборна, 77, с. Забороль, вул. Володимирська, 34А) та у м. Ковель встановлені комплекти контейнерів для збору побутових відпрацьованих люмінесцентних ламп та ртутних термометрів.

У містах області діють пункти приймання ресурсоцінних відходів. Виробничу діяльність з переробки макулатури в області здійснює ТОВ «Луцька картонно-паперова фабрика». Кількість переробленої макулатури у 2024 році на ТОВ «ЛКПФ» складає 67602,85 т.

Значна кількість небезпечних відходів, яка утворилася в 2024 році на території області була передана суб'єктам господарювання у сфері управління відходами. Так, приватним підприємством «Айслаг» на території Волинської області зібрано 2008 літрів відпрацьованих нафтопродуктів. МП «Альфа» протягом 2024 року зібрано від підприємств і установ Волинської області 5731 шт. відпрацьованих батарейок, які були відправлені на оброблення суб'єктам господарювання у сфері управління відходами.

Таблиця 2.1.1.1. Інфраструктура місць видалення відходів за критерією екологічної безпеки

[джерело: Екологічний паспорт Волинської області за даними 2024 року]

№ з/п	Назва адміністративно-територіальної одиниці (область, район)	Місця видалення відходів категорії Г – надзвичайно небезпечні		Місця видалення відходів категорії В – небезпечні		Місця видалення відходів категорії Б – помірно небезпечні		Місця видалення відходів категорії А – мало небезпечні	
		діючі, од.	закриті, од.	діючі, од.	закриті, од.	діючі, од.	закриті, од.	діючі, од.	закриті, од.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	Володимирський	-	-	3	3	1	-	4	-
2	Камінь-Каширський	-	-	4	1	-	-	19	5
3	Ковельський	-	1	11	2	-	-	60	1
4	Луцький	-	-	1	-	1	1	24	-
5	м. Володимир	-	-	-	-	-	-	1	-
6	м. Луцьк	-	-	6	-	-	1	-	-
7	м. Ковель	-	-	1	-	1	-	1	-
8	м. Нововолинськ	-	-	2	7	2	1	3	-
9	Всього	-	1	28	13	5	3	112	6

інформація згідно з реєстром місць видалення відходів з врахуванням полігонів ПВ, сміттєзвалищ, мулових майданчиків, породних відвалів та інше.

Таблиця 2.1.1.2. Стан обліку та паспортизації місць видалення відходів на 01.01.2025

[джерело - Екологічний паспорт Волинської області за даними 2024 року]

№ з/п	Назва адміністративно-територіальної одиниці (область, район)	Кількість непаспортизованих МВВ, од.	Кількість паспортизованих МВВ, од.	Паспортизовано МВВ за звітний період, од.
1	2	3	4	5
1	Володимирський	-	4	-
2	Камінь-Каширський	-	2	-
3	Ковельський	-	2	-
4	Луцький	-	67	-
5	м. Володимир	-	1	-
6	м. Луцьк	-	1	-
7	м. Ковель	-	1	-
8	м. Нововолинськ	-	1	-
9	Всього	-	76	-

* інформація згідно з реєстром місць видалення відходів з врахуванням полігонів ПВ, звалищ, мулових майданчиків, породних відвалів та інше.

Аналіз структури об'єктів видалення побутових відходів свідчить про домінування полігонів та звалищ, значна частина яких експлуатується тривалий час. Більшість об'єктів не відповідає сучасним екологічним вимогам, що створює потенційні ризики для довкілля.

Просторова нерівномірність розміщення полігонів зумовлює логістичні ускладнення та підвищує навантаження на окремі об'єкти, особливо поблизу великих населених пунктів. Це негативно впливає на ефективність системи управління відходами та потребує оптимізації мережі об'єктів.

Дані таблиці свідчать, що система збирання та перевезення відходів у Волинській області є фрагментованою та неоднорідною. Найбільш охопленими послугою з управління відходами є міські території, тоді як у сільській місцевості рівень охоплення залишається недостатнім.

Обмежена кількість транспортних засобів спеціального призначення та її фізичний знос знижують ефективність логістичних процесів і призводять до зростання витрат. Це ускладнює впровадження роздільного збирання та сучасних методів управління потоками відходів.

Аналіз інфраструктури оброблення відходів свідчить про недостатній рівень розвитку об'єктів оброблення відходів. Частка відходів, що проходить оброблення, залишається низькою, а основним способом управління ними є видалення на полігони і звалища.

Відсутність достатньої кількості сортувальних ліній та підприємств з перероблення вторинної сировини стримує впровадження принципів повторного використання ресурсів і знижує екологічну ефективність регіональної системи управління відходами.

Економічний розвиток Волинської області формує помірний рівень утворення відходів, структура яких тісно пов'язана з аграрною та переробною спеціалізацією регіону. Водночас наявна інфраструктура управління відходами характеризується обмеженою пропускною спроможністю та низьким рівнем технологічної оснащеності.

Переважаання захоронення як основного способу управління відходами, недостатній розвиток об'єктів оброблення, а також нерівномірне охоплення населення послугами з управління відходами зумовлюють навантаження на довкілля.

Удосконалення системи управління відходами в області потребує інтеграції економічних, інфраструктурних та екологічних підходів, розвитку об'єктів оброблення відходів, модернізації полігонів і впровадження принципів циркулярної економіки, що є ключовою передумовою сталого розвитку регіону.

Збройна агресія РФ проти України, що супроводжується систематичними ракетними та дронними атаками на об'єкти цивільної та критичної інфраструктури, суттєво ускладнила функціонування системи управління відходами на всій території держави, у тому числі у Волинській області. Руїнування житлових будинків, промислових об'єктів, об'єктів транспортної, енергетичної та комунальної інфраструктури призводять до утворення відходів від руїнувань. Такі відходи характеризуються нерівномірністю

утворення, складною структурою та підвищеними вимогами до оброблення, що створює додаткове навантаження на систему управління відходами. В умовах війни пріоритети екологічної політики вимушено зміщуються у бік оперативного реагування та ліквідації наслідків руйнувань, що, водночас, актуалізує необхідність адаптації системи управління відходами до кризових і післякризових сценаріїв.

Волинська область не належить до регіонів із масштабними руйнуваннями. Станом на 1 січня 2026 року загальний обсяг накопичених відходів від руйнувань у Волинській області становив 1445,559 тонн. Інформація щодо пошкоджених об'єктів Волинської області наведена у таблиці 2.2.3.2.1. у розділі 2.2.3.2 Відходи від руйнувань.

Утворені відходи від руйнувань розміщуються на полігонах. Спрямування таких відходів виключно на полігони свідчить про обмежені можливості їх попереднього сортування та інших видів відновлення в умовах війни. Розміщення відходів від руйнувань на полігонах підвищує ризики перевантаження існуючої інфраструктури, прискорює вичерпання проектних потужностей полігонів та формує додаткові екологічні загрози, зокрема забруднення компонентів довкілля. Водночас відсутність альтернативних шляхів управління такими потоками відходів свідчить про недостатню готовність системи до реагування на наслідки воєнних руйнувань та надзвичайних ситуацій техногенного характеру.

Аналіз параметрів управління відходами свідчить про несталу динаміку утворення відходів у Волинській області за відсутності суттєвих структурних змін у способах їх оброблення. Незважаючи на певні коливання загальних обсягів, структура управління відходами залишається практично незмінною, з переважанням видалення їх на полігони. Показники відновлення та інших видів оброблення є низькими і мають вибірковий характер.

Дані щодо управління відходами на території Волинської області наведені у додатку 2.

2.1.2. Інституційна структура управління відходами

Учасниками системи управління відходами є суб'єкти у сфері управління відходами; Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства України; Міністерство розвитку громад та територій України, Міністерство охорони здоров'я України, Державна екологічна інспекція України, Державна екологічна інспекція Волинської, органи місцевого самоврядування; місцеві державні адміністрації та їх структурні підрозділи, які виконують завдання у сфері управління відходами.

Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства України, як центральний орган виконавчої влади забезпечує формування державної політики у сфері охорони навколишнього природного середовища, відповідно до статей 20 та 21 Закону України «Про управління відходами», уповноважене на:

- 1) забезпечення формування державної політики у сфері управління відходами;
- 2) затвердження порядку розроблення планів управління відходами підприємств, установ та організацій;
- 3) затвердження порядку державного обліку відходів та подання звітності;
- 4) затвердження правил технічної експлуатації установок із спалювання відходів та установок із сумісного спалювання відходів;
- 5) затвердження правил технічної експлуатації полігонів, припинення експлуатації, рекультивації та догляду за полігонами після припинення їх експлуатації;
- 6) затвердження форми та порядку обліку відходів;
- 7) затвердження порядку розроблення програми контролю та моніторингу полігону та вимог до неї;
- 8) укладання в передбаченому законом порядку міжнародних договорів України щодо співробітництва у сфері управління відходами та контролю за транскордонним перевезенням відходів;
- 9) забезпечення обміну інформацією з центральними та місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, міжнародними організаціями у сфері управління відходами.
- 10) реалізація державної політики у сфері управління відходами;
- 11) організацію підготовки фахівців у сфері управління відходами;
- 12) забезпечення розроблення і виконання стратегій, планів, програм у сфері управління відходами;
- 13) забезпечення виконання Національної стратегії управління відходами, підготовка звітів про її виконання;
- 14) забезпечення виконання Національного плану управління відходами та здійснення оцінки ефективності його виконання;
- 15) погодження регіональних планів управління відходами;
- 16) забезпечення виконання Національної програми запобігання утворенню відходів та здійснення оцінки ефективності її виконання;
- 17) здійснення функцій компетентного органу виконавчої влади, який забезпечує виконання положень Базельської конвенції про контроль за транскордонним перевезенням небезпечних відходів та їх видаленням;
- 18) видачу (відмову у видачі, анулювання) дозволів на здійснення операцій з оброблення відходів;
- 19) ліцензування господарської діяльності з управління небезпечними відходами;
- 20) надання письмової згоди (повідомлення) на транскордонне перевезення небезпечних відходів чи висновку на транскордонне перевезення відходів;
- 21) реєстрацію декларацій про відходи;
- 22) реєстрацію організацій розширеної відповідальності виробників;
- 23) створення та адміністрування інформаційної системи управління відходами;

24) надання публічного доступу до узагальнених даних у сфері управління відходами та інформування громадськості про управління відходами;

25) забезпечення участі України в міжнародному співробітництві у сфері управління відходами.

Міністерство розвитку громад та територій України, як центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері житлово-комунального господарства, відповідно до статті 22 Закону України «Про управління відходами», уповноважене на:

1) формування та реалізація державної політики у сфері надання послуги з управління побутовими відходами;

2) участь у розробленні Національної стратегії управління відходами;

3) участь у розробленні Національного плану управління відходами;

4) участь у погодженні регіональних планів управління відходами;

5) здійснення аналізу, систематизації та оприлюднення інформації у сфері управління побутовими відходами;

6) розроблення правил надання послуги з управління побутовими відходами;

7) розроблення порядку формування тарифів на послугу з управління побутовими відходами;

8) розроблення порядку проведення конкурсу на здійснення операцій із збирання та перевезення побутових відходів;

9) розроблення типових договорів про надання послуги з управління побутовими відходами;

10) затвердження правил визначення норм надання послуги з управління побутовими відходами;

11) затвердження правил компостування біовідходів їх утворювачами на присадибних, дачних і садових ділянках;

12) затвердження методики розрахунків цільових показників з підготовки до повторного використання та рециклінгу побутових відходів, порядку та форм надання звітності щодо їх виконання;

13) затвердження порядку розроблення, погодження та затвердження інвестиційних програм суб'єктів господарювання у сфері управління побутовими відходами;

14) затвердження методик, правил, інструкцій та порядків у сфері надання комунальної послуги з управління побутовими відходами.

Державна екологічна інспекція України, як центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику із здійснення державного нагляду (контролю) у сфері охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання, відтворення і охорони природних ресурсів, до повноважень якого, згідно із статтею 23 Закону України «Про управління відходами» та постановою КМУ від 19.04.2017 року №275 «Про затвердження Положення про Державну екологічну інспекцію України», належить здійснення у межах компетенції державного нагляду (контролю) за додержанням центральними органами виконавчої влади та їхніми

територіальними органами (у разі утворення), місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування (в частині здійснення делегованих їм повноважень органів виконавчої влади), підприємствами, установами та організаціями незалежно від форми власності та господарювання, громадянами України, іноземцями та особами без громадянства, а також юридичними особами - нерезидентами вимог законодавства щодо:

- 1) збирання, перевезення, оброблення відходів;
- 2) дотримання суб'єктом господарювання у сфері управління відходами умов, встановлених дозволом на здійснення операцій з оброблення відходів;
- 3) подання декларацій про відходи;
- 4) ведення обліку відходів та подання звітності;
- 5) дотримання правил і режиму експлуатації об'єктів оброблення відходів;
- 6) перевезення небезпечних відходів через територію України та транскордонних перевезень небезпечних відходів;
- 7) виконання планів і програм у сфері управління відходами;
- 8) своєчасного та повного виконання заходів із захисту земель від засмічення та забруднення відходами.

Державна екологічна інспекція у Волинській області до повноважень якої належить здійснення державного нагляду (контролю) з питань запобігання утворенню та управління відходами, зокрема щодо:

- 1) збирання, перевезення, оброблення відходів;
- 2) перевезення небезпечних відходів територією України та транскордонних перевезень відходів;
- 3) дотримання суб'єктом господарювання у сфері управління відходами умов, встановлених дозволом на здійснення операцій з оброблення відходів;
- 4) подання декларацій про відходи;
- 5) ведення обліку відходів та подання звітності;
- 6) дотримання правил і режиму експлуатації об'єктів оброблення відходів;
- 7) виконання планів і програм у сфері управління відходами;
- 8) своєчасного та повного виконання заходів із захисту земель від засмічення та забруднення відходами.

Міністерство охорони здоров'я України, як центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони здоров'я, відповідно до статті 24 Закону України «Про управління відходами», уповноважене на:

- 1) затвердження вимог щодо безпечності для здоров'я людини (державні санітарні норми та правила, санітарно-гігієнічні та санітарно-протиепідемічні правила і норми, санітарно-епідеміологічні правила і норми, протиепідемічні правила і норми, гігієнічні та протиепідемічні правила і норми, державні санітарно-епідеміологічні нормативи, санітарні регламенти) під час утворення, збирання, тимчасового зберігання, перевезення, оброблення відходів;

2) затвердження порядку управління медичними відходами, у тому числі вимог щодо безпечності для здоров'я людини (державні санітарні норми та правила, санітарно-гігієнічні та санітарно-протиепідемічні правила і норми, санітарно-епідеміологічні правила і норми, протиепідемічні правила і норми, гігієнічні та протиепідемічні правила і норми, державні санітарно-епідеміологічні нормативи, санітарні регламенти) під час утворення, збирання, зберігання, перевезення, оброблення таких відходів;

3) затвердження методичних настанов щодо аналізу ризиків для здоров'я людини відходів та об'єктів оброблення відходів;

4) визначення пріоритетних заходів для забезпечення захисту здоров'я людини від негативного впливу відходів;

5) встановлення вимог щодо безпечності для здоров'я людини продукції, що виробляється з відходів;

6) методичне забезпечення визначення рівня небезпечності відходів.

Волинська обласна державна адміністрація – місцевий орган державної виконавчої влади, здійснює виконавчу владу на території відповідної адміністративно-територіальної одиниці – області, а також реалізує повноваження, делеговані їй відповідною обласною радою.

Відповідно до статті 25 частини другої ЗУ «Про управління відходами» до повноважень обласних державних адміністрацій у сфері управління відходами належить:

1) участь у формуванні та реалізації державної політики у сфері управління відходами;

2) розроблення та реалізація регіональних планів управління відходами, здійснення оцінки ефективності їх виконання;

3) сприяння створенню об'єктів оброблення відходів у рамках співробітництва територіальних громад;

4) забезпечення реалізації заходів Національного плану управління відходами та Національної програми запобігання утворенню відходів;

5) створення умов для організації та будівництва об'єктів оброблення відходів;

6) взаємодія з органами місцевого самоврядування;

7) облік несанкціонованих сміттєзвалищ та відходів, власник яких не встановлений;

8) ліквідація несанкціонованих сміттєзвалищ;

9) надання інформації, проведення роз'яснювальної та просвітницької роботи з населенням щодо управління відходами;

10) погодження місцевих планів управління відходами.

Для виконання вищезазначених завдань, в структурі обласної державної адміністрації створені структурні підрозділи, відповідальні за питання управління відходами:

Управління екології та природних ресурсів Волинської обласної державної адміністрації.

До основних завдань управління належить реалізація державної політики та управління в межах Волинської області у сферах:

2) управління відходами;

Управління відповідно до передбачених законодавством галузевих повноважень:

30) погоджує місцеві плани управління відходами;

31) взаємодіє з органами місцевого самоврядування у сфері управління відходами;

32) надає інформацію, проводить роз'яснювальну та просвітницьку роботу з населенням щодо управління відходами;

47) бере участь у розробленні, реалізації та здійсненні аналізу виконання місцевих програм охорони навколишнього природного середовища та регіонального плану управління відходами, вносить пропозиції щодо державних екологічних програм.

Управління охорони здоров'я Волинської обласної державної адміністрації, забезпечує реалізацію державної політики в галузі охорони здоров'я, виконання актів чинного законодавства в галузі охорони здоров'я, державних стандартів, критеріїв та вимог, спрямованих на збереження навколишнього природного середовища і санітарно-епідемічного благополуччя населення.

Департамент житлово-комунального господарства та капітального будівництва Волинської обласної державної адміністрації.

Департамент забезпечує реалізацію державної політики:

1) у галузі житлово-комунального господарства, енергозбереження, енергоефективності, житлової політики, благоустрою населених пунктів, управління побутовими відходами на території області;

Департамент у сферах благоустрою населених пунктів, управління побутовими відходами, галузі поховання:

- бере участь у розробленні та виконанні регіональних програм з благоустрою населених пунктів області;

- інформує населення області про здійснення заходів із благоустрою населених пунктів;

- здійснює аналіз стану благоустрою населених пунктів, управління побутовими відходами;

- забезпечує реалізацією повноважень місцевих державних адміністрацій щодо здійснення державного контролю за дотриманням законодавства щодо благоустрою території населених пунктів області;

- надає пропозиції щодо збирання і видалення побутових відходів, створення полігонів для захоронення, а також роздільного збирання побутових відходів;

- забезпечує реалізацію повноважень місцевої державної адміністрації щодо здійснення на відповідній території державного контролю за дотриманням санітарних правил, державних стандартів, інших нормативних документів у галузі поховання, а також правил благоустрою згідно з чинним законодавством;

- здійснює інші передбачені законодавством повноваження у сферах благоустрою населених пунктів, управління побутовими відходами та галузі поховання.

Головне управління Держпродспоживслужби у Волинській області відповідно до статті 24 Закону України «Про управління відходами», Закону України «Про громадське здоров'я» та Положення про Державну службу України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів, затвердженого постановою КМУ від 2 вересня 2015 року № 667 здійснює санітарні заходи щодо охорони території України шляхом проведення державного санітарно-епідеміологічного нагляду (контролю) за дотриманням санітарного законодавства, медико-санітарного контролю (огляду) з метою запобігання в'їзду на територію України транспортних засобів, ввезення вантажів, товарів та інших предметів, у тому числі лікарських засобів, біологічних, хімічних і радіоактивних речовин, а також матеріалів і відходів, що можуть створювати небезпеку для життя і здоров'я населення (крім заходів, пов'язаних із здійсненням медико-санітарного спостереження (епідеміологічного нагляду (спостереження)), та крім виконання функцій із здійснення дозиметричного контролю робочих місць і доз опромінення працівників); здійснює державний нагляд (контроль) за організацією роботи зі збирання, оброблення та знищення загиблих тварин і відходів тваринного походження та інше.

А також:

1) затвердження вимог щодо безпечності для здоров'я людини (державні санітарні норми та правила, санітарно-гігієнічні та санітарно-протиепідемічні правила і норми, санітарно-епідеміологічні правила і норми, протиепідемічні правила і норми, гігієнічні та протиепідемічні правила і норми, державні санітарно-епідеміологічні нормативи, санітарні регламенти) під час утворення, збирання, тимчасового зберігання, перевезення, оброблення відходів;

2) затвердження порядку управління медичними відходами, у тому числі вимог щодо безпечності для здоров'я людини (державні санітарні норми та правила, санітарно-гігієнічні та санітарно-протиепідемічні правила і норми, санітарно-епідеміологічні правила і норми, протиепідемічні правила і норми, гігієнічні та протиепідемічні правила і норми, державні санітарно-епідеміологічні нормативи, санітарні регламенти) під час утворення, збирання, зберігання, перевезення, оброблення таких відходів;

3) затвердження методичних настанов щодо аналізу ризиків для здоров'я людини відходів та об'єктів оброблення відходів;

4) визначення пріоритетних заходів для забезпечення захисту здоров'я людини від негативного впливу відходів;

5) встановлення вимог щодо безпечності для здоров'я людини продукції, що виробляється з відходів;

6) методичне забезпечення визначення рівня небезпечності відходів.

Органи місцевого самоврядування у сфері управління відходами, реалізують повноваження згідно з вимогами статті 26 Закону України «Про управління відходами», а саме:

- 1) участь у реалізації державної політики у сфері управління відходами;
- 2) участь у розробленні та реалізації регіональних планів управління відходами;
- 3) затвердження місцевих планів управління відходами;
- 4) вирішення питань щодо розміщення на території відповідних територіальних громад об'єктів оброблення відходів;
- 5) створення пунктів роздільного збирання побутових відходів.

До повноважень виконавчих органів сільських, селищних, міських рад у сфері управління відходами належить:

- 1) розроблення та реалізація місцевих планів управління відходами;
- 2) організація управління побутовими відходами, відходами будівництва та знесення;
- 3) визначення у встановленому порядку суб'єктів господарювання, які здійснюють збирання, перевезення, відновлення та видалення побутових відходів;
- 4) запровадження роздільного збирання побутових відходів та забезпечення виконання цільових показників щодо підготовки для повторного використання та рециклінгу побутових відходів;
- 5) організація роботи пунктів роздільного збирання побутових відходів;
- 6) забезпечення ліквідації несанкціонованих сміттєзвалищ у межах населених пунктів;
- 7) передача відходів, власник яких не встановлений, суб'єктам господарювання у сфері управління відходами для їх оброблення;
- 8) надання інформації, проведення роз'яснювальної та просвітницької роботи серед населення щодо управління відходами;
- 9) визначення одиниці вимірювання обсягу наданої послуги з управління побутовими відходами;
- 10) затвердження норм надання послуги з управління побутовими відходами;
- 11) затвердження інвестиційних програм суб'єктів господарювання у сфері управління побутовими відходами;
- 12) встановлення тарифів на послугу з управління побутовими відходами, а також тарифів на збирання, перевезення, відновлення, видалення побутових відходів окремо за видами побутових відходів (змішані, великогабаритні, ремонтні, небезпечні);
- 13) укладення договорів з організаціями розширеної відповідальності виробників щодо запровадження приймання та роздільного збирання побутових відходів, на які поширюється розширена відповідальність виробника.

Відповідно ст. 25 ЗУ «Про місцеве самоврядування в Україні», до компетенції сільських, селищних, міських рад входить:

1) надання відповідно до законодавства згоди на розміщення на території села, селища, міста нових об'єктів, у тому числі місць чи об'єктів для управління відходами;

2) вирішення питань управління небезпечними відходами у складі побутових відходів;

3) затвердження місцевих планів управління відходами;

Відповідно ст. 30 ЗУ «Про місцеве самоврядування в Україні» **до відання виконавчих органів сільських, селищних, міських рад належать:**

1) організація управління побутовими відходами, відходами будівництва та знесення, знешкодження та захоронення трупів тварин;

2) розроблення та реалізація місцевих планів управління відходами;

3) затвердження норм надання послуг з управління побутовими відходами;

4) визначення одиниці виміру обсягу наданих послуг з управління побутовими відходами;

5) визначення у встановленому порядку суб'єктів господарювання, які здійснюють збирання, перевезення, відновлення та видалення побутових відходів;

6) запровадження роздільного збирання побутових відходів та забезпечення виконання цільових показників щодо підготовки для повторного використання та рециклінгу побутових відходів;

7) забезпечення ліквідації несанкціонованих сміттєзвалищ у межах населених пунктів;

8) передача відходів, власник яких не встановлений, суб'єктам господарювання у сфері управління відходами для їх оброблення;

9) надання інформації та проведення просвітницької роботи серед населення щодо управління відходами;

10) встановлення тарифу на послугу з управління побутовими відходами та тарифів на збирання, перевезення, відновлення та видалення побутових відходів як окремих його складових;

11) затвердження інвестиційних програм суб'єктів господарювання у сфері управління побутовими відходами.

Відповідно ст. 33 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» **до відання виконавчих органів сільських, селищних, міських рад належать:**

1) підготовка і подання на затвердження ради проєктів місцевих програм охорони довкілля, участь у підготовці загальнодержавних і регіональних програм охорони довкілля;

2) здійснення контролю за діяльністю суб'єктів господарювання у сфері управління побутовими відходами;

3) здійснення контролю за дотриманням юридичними та фізичними особами вимог у сфері управління відходами та розгляд справ про адміністративні правопорушення або передача їх матеріалів на розгляд інших державних органів у разі порушення законодавства про управління відходами.

Інституційна структура управління відходами у Волинській області загалом сформована, однак характеризується розпорошенням повноважень та обмеженою координацією між суб'єктами різних рівнів. Органи виконавчої влади та місцевого самоврядування виконують свої функції переважно в межах мінімально необхідних адміністративних процедур, без достатнього рівня інтеграції стратегічного та операційного управління. Відсутність чітких механізмів взаємодії з операторами ринку стримує розвиток регіональної системи управління відходами. У результаті інституційна спроможність системи залишається обмеженою і не забезпечує повноцінної реалізації принципів сучасного управління відходами.

2.1.3. Програми, стратегії, плани дій

Державні програми, стратегії, плани дій

1. Національна стратегія управління відходами в Україні до 2030 року затверджена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 8 листопада 2017 р. № 820-р.

Стратегія спрямована на створення умов для підвищення стандартів життя населення шляхом впровадження системного підходу до управління відходами на державному та регіональному рівні, зменшення обсягів утворення відходів та збільшення обсягу їх переробки та повторного використання. Реалізація цієї Стратегії здійснюється трьома етапами: перший - 2017-2018 роки, другий - 2019-2023 роки, третій - 2024-2030 роки.

Засади принципи Стратегії:

- ієрархії управління відходами, який передбачає дії стосовно управління відходами у такій послідовності
 - запобігання утворенню відходів з метою оптимізації процесів проектування видобутку ресурсів, виробництва товарів (екодизайн) та утворення відходів;
 - підготовку до повторного використання – створення цілої галузі для проведення перевірки, очистки чи визначення придатності продуктів або їх компонентів для повторного їх використання без попередньої обробки;
 - оброблення відходів з поверненням у виробничий цикл різних матеріалів, що містяться у відходах;
 - інші види оброблення відходів, у тому числі використання відходів як вторинних енергетичних ресурсів;
 - видалення відходів - захоронення їх у спеціально обладнаних місцях/об'єктах та знищення (знешкодження) на установках, що відповідають екологічним нормативам, лише у разі відсутності можливості виконати попередні ступені ієрархії;
 - переходу до економіки замкненого циклу, який передбачає, що обсяг продуктів, матеріалів і ресурсів використовується в економіці якомога довше і утворення відходів мінімізується;
 - наближеності, який передбачає для зменшення потенційних ризиків від забруднення відходами їх перероблення якомога ближче до джерел утворення;
 - попередженості, який за наявності доказів екологічного ризику слід вжити відповідних запобіжних заходів;
 - спільної відповідальності, участі органів державної влади, органів місцевого самоврядування, суб'єктів господарювання, а також громадськості під час прийняття рішень щодо досягнення цілей екологічної політики;
 - розширеної відповідальності виробника, який передбачає відповідальність виробників та імпортерів продукції за прийняття повернутої продукції та відходів, що лишилися після її використання, а також подальше управління відходами;

- самодостатності, який передбачає створення інтегрованої мережі об'єктів оброблення відходів, що дасть змогу державі чи регіону забезпечити оброблення власних відходів.

Цілями Стратегії є:

- визначення та розв'язання ключових проблем розвитку управління відходами в Україні на інноваційних засадах;
- визначення пріоритетних напрямів діяльності центральних та місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, організацій, установ, підприємств, громадських організацій та суспільства в цілому щодо переходу системи управління відходами на інноваційну модель;
- визначення шляхів та методів удосконалення існуючої інфраструктури з управління відходами, які не суперечать інноваційній моделі;
- забезпечення сталого розвитку України шляхом виконання завдань, спрямованих на екологічну та ресурсну безпеку;
- зменшення адміністративного навантаження на суб'єктів господарювання, підвищення якості надання адміністративних послуг;
- забезпечення законності та передбачуваності адміністративних дій.

2. Національний план управління відходами до 2033 року затверджений розпорядженням Кабінету Міністрів України від 27.12.2024 р. №1353-р.

Основні напрями Плану:

1. Загальні напрями:

- адаптація національного законодавства до вимог європейського законодавства, зокрема, через розроблення та подання Кабінетові Міністрів України законопроектів про управління відходами, захоронення відходів, спалювання відходів; проектів актів про Національний перелік відходів на основі європейського, порядок процедури класифікації відходів (вже прийнято), порядок віднесення відходів до категорії небезпечних (вже прийнято), порядок прийняття відходів для різних категорій полігонів; порядок проведення інвентаризації об'єктів з оброблення відходів; методичку проведення оцінки ризику для довкілля від об'єктів з оброблення відходів; порядок встановлення категорій полігонів відходів; порядок отримання дозволів на здійснення операцій у сфері управління відходами; порядок ведення реєстрів у сфері управління відходами (вже прийнято); план заходів щодо зменшення обсягів захоронення відходів, що біологічно розкладаються; Програму запобігання утворенню відходів; розроблення та затвердження в установленому порядку проектів регіональних планів управління відходами та ін.;

- впровадження економічних інструментів для удосконалення управління відходами, зокрема розробка законопроектів про встановлення механізму фінансових гарантій, що надаються операторами полігонів різних категорій; запровадження та використання економічних інструментів для стимулювання створення об'єктів інфраструктури з оброблення відходів; встановлення економічних інструментів щодо запобігання утворенню небезпечних відходів, зокрема оподаткування екологічно небезпечної продукції; запровадження

економічного стимулювання впровадження екологічно чистих технологій виробництва та розширення можливостей перероблення (рециклінгу) та ін.;

- вдосконалення інституційної структури сфери управління відходами у т.ч. через утворення центрального органу виконавчої влади з питань управління відходами та утворення міжвідомчої координаційної ради з науково-дослідних робіт з багаторазового використання природних ресурсів та оброблення відходів;

- зміцнення кадрового потенціалу у сфері управління відходами; реформування системи інформаційного забезпечення сфери управління відходами;

- підвищення обізнаності населення щодо управління відходами;

2. Побутові відходи

- формування державної політики у сфері управління побутовими відходами; створення ефективної системи збирання та вивезення побутових відходів; створення інфраструктури для відновлення побутових відходів; створення інфраструктури для видалення побутових відходів; створення ефективної системи управління осадом стічних вод;

3. Небезпечні відходи

- формування державної політики у сфері управління небезпечними відходами; створення інфраструктури для оброблення небезпечних відходів;

- формування державної політики у сфері управління відпрацьованими нафтопродуктами;

4. Промислові відходи

- формування державної політики у сфері управління промисловими відходами; створення інфраструктури для оброблення промислових відходів;

- формування державної політики у сфері управління відходами видобувної промисловості; створення інфраструктури для оброблення відходів видобувної промисловості;

5. Відходи будівельно-ремонтних робіт

- формування державної політики у сфері управління відходами будівельно-ремонтних робіт; створення інфраструктури для оброблення відходів будівельно-ремонтних робіт;

6. Відходи виробництва продукції сільського господарства

- формування державної політики у сфері управління відходами виробництва продукції сільського господарства; створення відповідної інфраструктури для управління відходами рослинного і тваринного походження; вдосконалення управління хімічними засобами захисту рослин;

- 7. Відходи упаковки формування державної політики у сфері управління відходами упаковки;

- 8. Відходи електричного та електронного обладнання формування державної політики у сфері управління відходами електричного та електронного обладнання та створення інфраструктури для оброблення відходів електричного та електронного обладнання;

- 9. Відпрацьовані батарейки, батареї і акумулятори формування державної політики у сфері управління відпрацьованими батареями, батареями і

акумуляторами; створення інфраструктури для оброблення відпрацьованих батарейок, батарей і акумуляторів;

10. Медичні відходи

- формування державної політики та створення інфраструктури у сфері управління медичними відходами;

11. Зняті з експлуатації транспортні засоби

- формування державної політики у сфері управління знятими з експлуатації транспортними засобами;

- створення інфраструктури для збирання, зберігання, розбирання знятих з експлуатації транспортних засобів, повторного використання та відновлення відходів, що утворилися після розбирання знятих з експлуатації транспортних засобів.

Регіональні стратегії, програми, плани дій та інші відповідні документи.

Основні проблеми у сфері управління відходами та пропоновані заходи щодо мінімізації негативного впливу відходів на довкілля зазначені у наступних програмних документах:

- Стратегія розвитку Волинської області на 2021-2027 роки;
- Регіональна екологічна програма «Екологія 2023 - 2026»;
- щорічні Регіональні доповіді про стан навколишнього природного середовища Волинської області;
- Екологічний паспорт Волинської області.

1. Стратегія розвитку Волинської області на 2021-2027 роки.

Стратегічна ціль 2. Розвиток людського капіталу та підвищення якості життя населення.

Оперативна ціль 2.3. Покращення управління відходами.

Завдання:

2.3.1. Створення сучасної системи управління відходами (роздільне збирання, сортування і т.п);

2.3.2. Розвиток нових потужностей з оброблення відходів;

2.3.3. Підвищення рівня обізнаності населення щодо управління ПВ.

Основним джерелом утворення відходів у Волинській області є підприємства гірничо-видобувного, машинобудівного, будівельного, деревообробного комплексів. В області існує проблема управління побутовими відходами, яких на території області за рік накопичується близько 1,0 млн. тонн. Головним завданням стійкого розвитку громад є створення безпечного середовища та забезпечення належного санітарного та екологічного стану в них. Якщо станом на 101.01.2026 року у містах забезпечена централізована система збирання побутових відходів, то в сільській місцевості вона в основному відсутня. Тому передбачається вжиття заходів, спрямованих на забезпечення налагодження системи управління відходами, ліквідації несанкціонованих смітєзвалищ, створення нових полігонів побутових відходів і забезпечення безпечності діючих та вирішення питань оброблення відходів.

2. Регіональна екологічна програма «Екологія 2023 - 2026».

Метою Програми є стабілізація і поліпшення стану навколишнього природного середовища шляхом інтеграції екологічної політики до соціально-економічного розвитку для гарантування екологічно безпечного природного середовища для життя і здоров'я населення, впровадження екологічно збалансованої системи природокористування та збереження природних екосистем з урахуванням природних та економічних особливостей регіону.

Напрямок діяльності – Рациональне використання відходів виробництва і побутових відходів.

Завдання:

- вдосконалення системи управління відходами;
- зменшення накопичення побутових відходів у місцях їх видалення;
- забезпечення екологічно безпечного управління побутовими відходами та відходами виробництва, запобігання шкідливому впливу їх на довкілля та здоров'я людини.

Напрями дій:

- впровадження ефективної системи збирання, відновлення та видалення побутових відходів у населених пунктах області, в тому числі запровадження роздільного збирання відходів;
- придбання обладнання та установок для збирання, сортування та відновлення побутових відходів;
- рекультивація місць видалення відходів та ліквідація стихійних сміттєзвалищ.

Очікувані результати:

- збільшення обсягів оброблення побутових відходів та поступове зменшення видалення побутових відходів на звалища і полігони та, як наслідок, скорочення утворення парникових газів;
- зменшення шкідливого впливу відходів на навколишнє природне середовище і здоров'я людини.

3. Щорічні Регіональні доповіді про стан навколишнього природного середовища Волинської області.

Наповнення інформацією наступних розділів:

8. Відходи

8.1. Структура відходів

8.2. Управління відходами (збирання, перевезення, відновлення та видалення)

8.3. Транскордонне перевезення небезпечних відходів

8.4. Державна політика та заходи у сфері управління відходами

Розділ 8 регіональної доповіді присвячений відходам, є критично важливим, оскільки він охоплює всі аспекти управління відходами, які мають значний вплив на екологічний стан та здоров'я населення. Розуміння структури утворення та накопичення відходів (8.1) дозволяє ідентифікувати основні джерела відходів та їхній вплив на довкілля, що є необхідним для розроблення ефективних стратегій їх управління. Управління відходами (8.2), включаючи збирання, перевезення, відновлення та видалення, є ключовими процесами, що забезпечують належне управління відходами та зменшення

їхнього негативного впливу на екосистеми. Транскордонне перевезення небезпечних відходів (8.3) є особливо важливим у контексті міжнародного співробітництва та дотримання екологічних стандартів, що знижує ризики для довкілля та населення. Державне регулювання в сфері управління відходами (8.4) забезпечує правову базу та механізми контролю, які є необхідними для забезпечення виконання екологічних норм та стандартів, а також для стимулювання інновацій та інвестицій у сфері управління відходами.

4. Екологічний паспорт Волинської області.

Наповнення інформацією наступних розділів:

12. Управління відходами та небезпечними хімічними речовинами.

Даний розділ присвячений управлінню відходами та небезпечними хімічними речовинами, є надзвичайно важливим, оскільки охоплює комплекс заходів, спрямованих на мінімізацію ризиків для довкілля та здоров'я населення. Цей розділ має забезпечити всебічний підхід до управління відходами та небезпечними хімічними речовинами, включаючи їхню класифікацію, збирання, транспортування, зберігання, відновлення та видалення. Особлива увага приділяється безпечному поводженню з небезпечними речовинами, що включає дотримання міжнародних стандартів та регламентів, а також впровадження найкращих практик та технологій для зменшення шкідливого впливу на навколишнє природне середовище. Державне регулювання та контроль у цій сфері є ключовими для забезпечення виконання екологічних норм і стандартів, захисту природних ресурсів та здоров'я людей.

Програмно-стратегічна база у сфері управління відходами у Волинській області формується на основі як загальнодержавних, так і регіональних документів. Вона включає діючі національні стратегії, зокрема, Національну стратегію управління відходами до 2030 року, обласні цільові програми, а також документи у сфері екології, енергоефективності, житлової та комунальної політики. Такий міждисциплінарний підхід дозволяє розглядати управління відходами не як ізольовану технічну галузь, а як частину комплексного просторового та соціально-економічного розвитку регіону. Проте попри наявність декількох програм із дотичними цілями, відсутній єдиний механізм узгодження їхнього змісту, пріоритетів та термінів реалізації.

Більшість існуючих програм не містить чітких кількісних або інфраструктурних індикаторів щодо управління відходами, а також не передбачає інструментів оцінки досягнутих результатів. Програми у сфері водного господарства чи відновлення житлового фонду лише опосередковано враховують аспекти утворення або управління відходами, зокрема відходами будівництва та знесення та небезпечними відходами. У той час як у контексті післявоєнного відновлення ці компоненти набувають особливої ваги, їх фактична реалізація без належного включення до планів дій або проектної документації призводить до неефективного використання ресурсів та екологічних ризиків.

Аналіз показує, що існуючі документи мають значний потенціал для інтеграції з регіональним планом управління відходами за умови їх

актуалізації та координації. На практиці це означає необхідність перегляду програм відповідно до положень РПУВ, запровадження системи моніторингу впровадження програмних заходів у сфері управління відходами, а також виділення окремих бюджетних ліній для цільових екологічних проєктів. Доцільним є створення регіонального реєстру програм і проєктів, які прямо або опосередковано пов'язані з відходами, а також регулярне проведення оцінки їх ефективності з урахуванням екологічних, соціальних та економічних критеріїв.

Більшість документів мають декларативний характер і не підкріплені чіткими механізмами фінансування, індикаторами досягнення цілей та системою моніторингу. Узгодженість між регіональними та місцевими планами залишається недостатньою, що знижує ефективність реалізації заходів і ускладнює досягнення стратегічних цілей. У цілому програмно-планувальна складова потребує оновлення та адаптації до вимог чинного законодавства і реального стану системи управління відходами.

2.1.4. Фінансово-економічне забезпечення управління відходами

Джерелами фінансування діяльності у сфері управління відходами є:

- 1) обласний бюджет, у т.ч. обласний фонд охорони навколишнього природного середовища;
- 2) місцеві бюджети, у т.ч. місцеві фонди охорони навколишнього природного середовища;
- 3) кошти підприємств, установ та організацій;
- 4) кошти, залучені за рахунок інвестицій, кредитів та безповоротної допомоги;
- 5) надходження за надані послуги та реалізовану продукцію;
- 6) фінансування за принципом розширеної відповідальності виробника;
- 7) інші джерела, не заборонені законодавством.

Дані щодо надходження коштів до фондів ОНПС місцевих бюджетів Волинської області за 2015-2024 роки наведені в таблиці 2.1.4.1. та на рисунку 2.1.4.1.

Таблиця 2.1.4.1. Надходження коштів до фондів охорони навколишнього природного середовища місцевих бюджетів Волинської області за 2015-2024 роки, тис.грн

[джерело: Головне управління Державної казначейської служби України у Волинській області]

Рік Спеціальні фонди	2015 рік	2016 рік	2017 рік	2018 рік	2019 рік	2020 рік	2021 рік	2022 рік	2023 рік	2024 рік
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Фонди охорони навколишнього природного середовища місцевих бюджетів, тис. грн, всього	6 512,8	7 648,1	9 350,5	8 315,9	7 088,6	7 690,2	9 919,6	9 768,4	17 828,7	16 719,9
1. Фонд ОНПС бюджету Автономної Республіки Крим, області, міст Київ та Севастопіль, тис. грн, у т.ч.:	3 887,6	4 468,8	5 530,3	3 996,6	3 555,3	3 711,8	4 505,4	4 484,1	7 465,9	7 881,7
Екологічний податок, тис. грн	3 468,1	3 907,5	4 895,7	3 403,3	3 222,4	3 180,7	3 517,8	3 555,6	4 981,1	6 519,6
Збір за забруднення навколишнього природного середовища, тис. грн	0,4	0,02	-	0,01	-	0,01	0,00003	-	-	2,0
Грошові стягнення за шкоду, заподіяну порушенням законодавства про охорону навколишнього природного середовища внаслідок господарської та іншої діяльності, тис. грн	419,1	561,2	634,6	593,3	332,9	531,1	987,6	928,5	2 484,7	1 360,1
2. Фонди ОНПС бюджетів сільських, селищних, міських територіальних громад, тис. грн, у т.ч.:	2 625,2	3 179,3	3 820,2	4 319,3	3 533,4	3 978,4	5 414,2	5 284,3	10 362,8	8 838,2
Екологічний податок, тис. грн	1 576,4	1 776,2	2 225,3	2 836,1	2 685,3	2 650,5	2 931,5	2 963,0	4 151,0	5 433,0
Збір за забруднення навколишнього природного середовища, тис. грн	0,9	0,04	-	0,03	-	0,02	0,00007	-	-	4,9
Інші надходження до фондів охорони навколишнього природного середовища, тис. грн	-	-	8,3	-	15,9	-	13,7	-	-	-
Грошові стягнення за шкоду, заподіяну порушенням законодавства про охорону навколишнього природного середовища внаслідок господарської та іншої діяльності, тис. грн	1 047,8	1 403,1	1 586,5	1 483,1	832,2	1 327,9	2 468,9	2 321,3	6 211,8	3 400,3

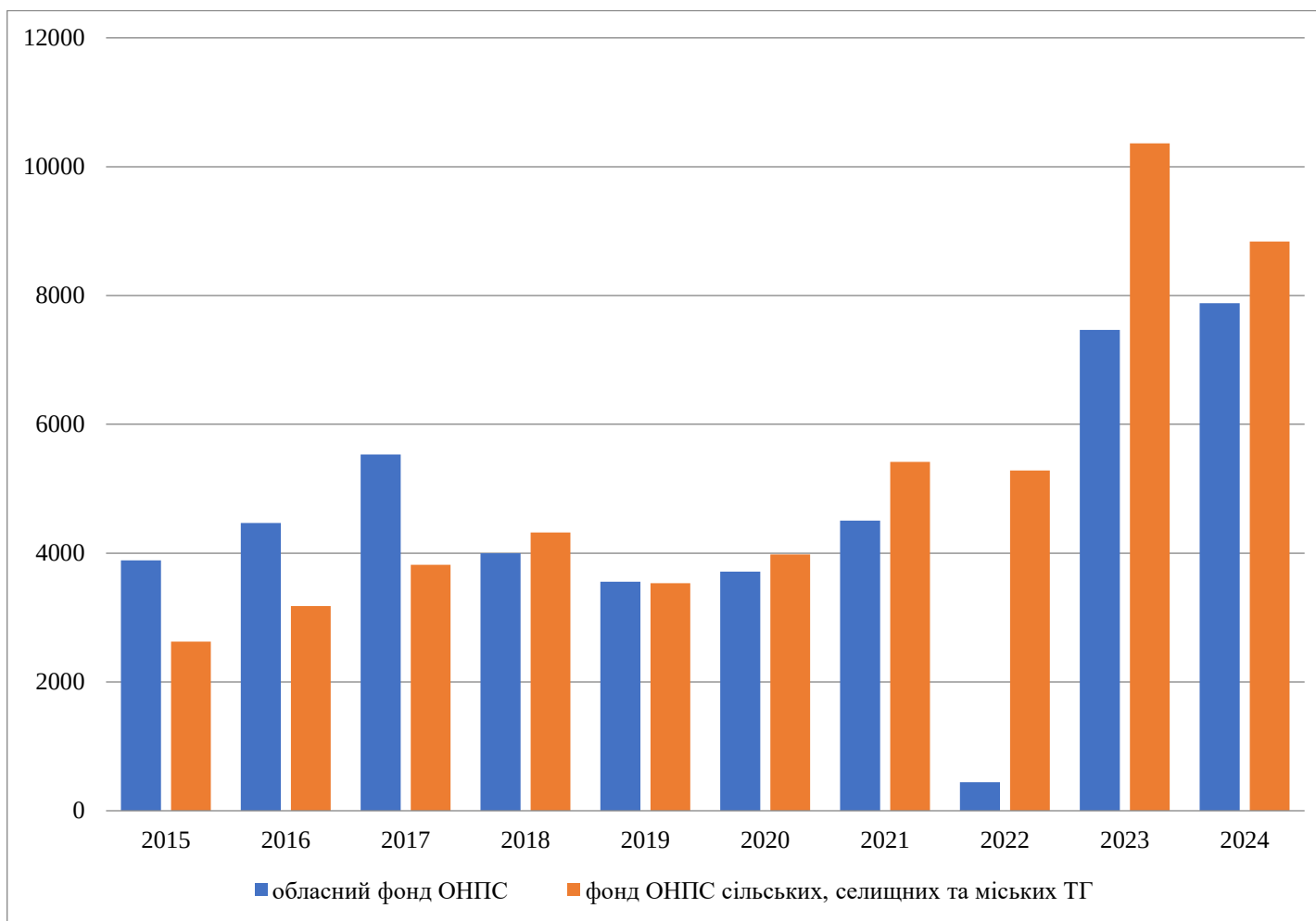

Рисунок 2.1.4.1. Надходження коштів до фондів ОНПС у Волинській області за період 2015-2024 років

Аналіз динаміки надходжень до фондів охорони навколишнього природного середовища місцевих бюджетів Волинської області за 2015–2024 роки свідчить про нестабільний характер фінансового забезпечення природоохоронної діяльності. Коливання обсягів надходжень зумовлені як змінами у податково-бюджетному регулюванні, так і загальноекономічними чинниками, що впливали на базу екологічного оподаткування. Відсутність сталої тенденції до зростання надходжень обмежує можливості довгострокового планування заходів з управління відходами та знижує ефективність реалізації регіональних програм. У результаті фінансові ресурси фондів здебільшого спрямовуються на підтримання мінімально необхідного рівня природоохоронних заходів, без формування інвестиційного потенціалу для розвитку інфраструктури оброблення відходів.

Відповідно до даних Головного управління статистики у Волинській області у таблицях 2.1.4.3, 2.1.4.4 та 2.1.4.5 наведено поточні витрати на охорону навколишнього природного середовища за видами природоохоронної діяльності, витрати на охорону навколишнього природного середовища за видами економічної діяльності та витрати на охорону навколишнього природного середовища по районах у 2024 році.

Таблиця 2.1.4.2. Капітальні інвестиції в охорону навколишнього природного середовища за видами природоохоронної діяльності 2015-2024 роки у фактичних цінах, тис.грн

[джерело: статистична інформація ГУ статистики у Волинській області:

<http://www.lutsk.ukrstat.gov.ua/>]

Рік	Усього	У тому числі на
		управління відходами
2015	5268,7	1289,2
2016	10627,6	1883,2
2017	19264,3	5026,6
2018	34835,3	12235,2
2019	36064,8	7627,9
2020	32643,1	4463,6
2021 ¹	30158,3	8339,3
2022 ¹	47574,3	14028,3
2023 ¹	78583,0	25558,5
2024 ¹	178480,5	14224,2

¹- Дані можуть бути уточнені.

Структура капітальних інвестицій на охорону навколишнього природного середовища свідчить про вибірковий характер фінансування окремих напрямів природоохоронної діяльності. Інвестиційна активність зосереджується переважно у традиційних напрямках, тоді як заходи, пов'язані з розвитком системи управління відходами, отримують обмежене фінансове забезпечення. Коливання обсягів капітальних вкладень упродовж досліджуваного періоду свідчать про відсутність системного підходу до інвестиційного планування. Така ситуація стримує оновлення та розширення інфраструктури оброблення відходів

і не забезпечує переходу від моделі видалення відходів на полігони та звалища до більш ефективних форм управління.

Таблиця 2.1.4.3. Витрати на охорону навколишнього природного середовища за видами природоохоронної діяльності у 2024 році роки у фактичних цінах, тис.грн

[джерело: Статистична інформація ГУ статистики у Волинській області:
<http://www.lutsk.ukrstat.gov.ua/>]

	Усього	У тому числі		
		капітальні інвестиції		поточні витрати
		усього	з них витрати на капітальний ремонт	
Капітальні інвестиції та поточні витрати	753761,8	178480,5	2367,6	575281,3
у тому числі на				
управління відходами	214432,7	14224,2	77,0	200208,5

0 Інформація сформована на основі фактично поданих підприємствами звітів (рівень звітування становив 96,4%). Дані можуть бути уточнені.

Розподіл витрат за видами природоохоронної діяльності у 2024 році демонструє домінування поточних витрат над капітальними, що характерно для систем із обмеженими фінансовими ресурсами. Основна частина коштів спрямовується на підтримання функціонування існуючих об'єктів і заходів, тоді як фінансування розвитку та модернізації залишається другорядним. Частка витрат, пов'язаних безпосередньо з управлінням відходами, не формує самостійного інвестиційного напрямку, що свідчить про низький пріоритет цього сектору в загальній структурі екологічних витрат. Така модель фінансування не сприяє реалізації принципів ієрархії управління відходами.

Таблиця 2.1.4.4. Витрати на охорону навколишнього природного середовища по районах у 2024 році роки у фактичних цінах, тис.грн

[джерело: статистична інформація ГУ статистики у Волинській області:
<http://www.lutsk.ukrstat.gov.ua/>]

	Усього	У тому числі		
		капітальні інвестиції		поточні витрати
		усього	з них витрати на капітальний ремонт	
Волинська область	753761,8	178480,5	2367,6	575281,3
райони				
Володимирський	69202,0	1548,3	–	67653,7
Камінь-Каширський	47760,2	91,9	–	47668,3
Ковельський	142000,5	18544,2	–	123456,3
Луцький	494799,1	158296,1	2367,6	336503,0

¹ Інформація сформована на основі фактично поданих підприємствами звітів (рівень звітування становив 96,4%). Дані можуть бути уточнені.

Територіальний аналіз витрат у розрізі районів Волинської області свідчить про суттєву нерівномірність фінансового забезпечення природоохоронної діяльності. Найвищі обсяги витрат зосереджені в адміністративно та економічно розвиненіших районах, тоді як периферійні території характеризуються

обмеженим фінансуванням. Така диспропорція формує різний рівень спроможності районів реалізовувати заходи з управління відходами та посилює просторову нерівність екологічних ризиків. Відсутність механізмів вирівнювання фінансування знижує ефективність регіональної системи управління відходами в цілому.

Таблиця 2.1.4.5. Витрати на охорону навколишнього природного середовища по територіальних громадах у 2024 році¹ роки у фактичних цінах, тис.грн

[джерело: статистична інформація ГУ статистики у Волинській області:

<http://www.lutsk.ukrstat.gov.ua/>]

	Усього	У тому числі		
		капітальні інвестиції		поточні витрати
		усього	з них витрати на капітальний ремонт	
Волинська область	753761,8	178480,5	2367,6	575281,3
Володимирський район	69202,0	1548,3	–	67653,7
Володимир-Волинська	30025,5	1125,0	–	28900,5
Затурцівська	215,4	–	–	215,4
Іваничівська	2911,2	–	–	2911,2
Литовезька	962,9	–	–	962,9
Локачинська	3339,7	78,3	–	3261,4
Нововолинська	30960,5	345,0	–	30615,5
Устилузька	786,8	–	–	786,8
Камінь-Каширський район	47760,2	91,9	–	47668,3
Камінь-Каширська	3546,6	–	–	3546,6
Любешівська	29279,8	91,9	–	29187,9
Маневіцька	14272,8	–	–	14272,8
Прилісненська	661,0	–	–	661,0
Ковельський район	142000,5	18544,2	–	123456,3
Велицька	195,0	–	–	195,0
Вишнівська	393,0	–	–	393,0
Ковельська	74957,6	18326,8	–	56630,8
Люблинецька	1882,4	–	–	1882,4
Любомльська	3586,8	–	–	3586,8
Ратнівська	6347,3	–	–	6347,3
Рівненська	101,8	–	–	101,8
Старовижівська	2449,0	–	–	2449,0
Турійська	1520,3	–	–	1520,3
Шацька	50567,3	217,4	–	50349,9
Луцький район	494799,1	158296,1	2367,6	336503,0
Берестечківська	670,2	–	–	670,2
Боратинська	368,2	–	–	368,2
Городищенська	24,2	–	–	24,2
Горохівська	3710,3	1285,8	–	2424,5
Ківерцівська	5970,1	–	–	5970,1
Колківська	129,4	–	–	129,4
Копачівська	106,0	–	–	106,0
Луцька	370767,4	59639,7	–	311127,7
Олицька	20,7	–	–	20,7
Підгайцівська	217,3	–	–	217,3
Рожищенська	11648,2	2367,6	2367,6	9280,6
Торчинська	99469,5	95003,0	–	4466,5
Цуманська	1697,6	–	–	1697,6

¹ Інформація сформована на основі фактично поданих підприємствами звітів (рівень звітування становив 96,4%). Дані можуть бути уточнені.

Аналіз витрат у розрізі територіальних громад свідчить про значну залежність обсягів фінансування від бюджетної спроможності конкретних громад. Громади з вищими доходами мають можливість спрямовувати кошти на екологічні заходи, тоді як більшість територіальних громад обмежуються мінімальними витратами. Це зумовлює фрагментарність реалізації заходів з управління відходами та відсутність єдиного стандарту екологічної безпеки на території області. У результаті розвиток системи управління відходами відбувається нерівномірно та не забезпечує досягнення регіональних цілей.

Таблиця 2.1.4.6. Витрати на охорону навколишнього природного середовища за видами економічної діяльності у 2024 році роки у фактичних цінах, тис.грн

[джерело: статистична інформація ГУ статистики у Волинській області:

<http://www.lutsk.ukrstat.gov.ua/>]

	КВЕД-2010	Усього	У тому числі	
			капітальні інвестиції	поточні витрати
Усі види економічної діяльності		753761,8	178480,5	575281,3
Сільське, лісове та рибне господарство	A	1727,4	–	1727,4
Добувна промисловість і розроблення кар'єрів	B	1929,6	–	1929,6
Переробна промисловість	C	113203,5	99009,6	14193,9
Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря	D	1527,2	–	1527,2
Водопостачання; каналізація, поводження з відходами	E	512396,7	78091,1	434305,6
Будівництво	F	–	–	–
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	G	–	–	–
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	H	10975,2	1125,0	9850,2
Тимчасове розмішування й організація харчування	I	–	–	–
Інформація та телекомунікації	J	–	–	–
Фінансова та страхова діяльність	K	–	–	–
Операції з нерухомим майном	L	1639,3	29,4	1609,9
Професійна, наукова та технічна діяльність	M	26978,1	91,9	26886,2
Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	N	27915,1	–	27915,1
Державне управління й оборона; обов'язкове соціальне страхування	O	851,7	45,0	806,7
Освіта	P	–	–	–
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	Q	76,8	–	76,8
Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	R	54248,0	88,5	54159,5
Надання інших видів послуг	S	293,2	–	293,2

¹ Інформація сформована на основі фактично поданих підприємствами звітів (рівень звітування становив 96,4%). Дані можуть бути уточнені.

Розподіл витрат за видами економічної діяльності демонструє концентрацію фінансування у секторах з підвищеним екологічним навантаженням, тоді як інші види діяльності залишаються недостатньо залученими до фінансування природоохоронних заходів. Така структура витрат свідчить про реактивний, а не превентивний характер екологічної політики, коли фінансування спрямовується переважно на компенсацію негативного впливу, а не на його попередження. У контексті управління відходами це означає обмежене залучення економічних

суб'єктів до розвитку систем оброблення відходів, що знижує загальну ефективність фінансово-економічного механізму.

Фінансово-економічне забезпечення системи управління відходами у Волинській області залишається одним із ключових обмежувальних чинників її розвитку. Наявні фінансові ресурси спрямовуються переважно на утримання існуючої інфраструктури видалення відходів, тоді як інвестиції у відновлення відходів є недостатніми. Механізми залучення приватного капіталу та зовнішнього фінансування використовуються обмежено, а економічні стимули для переходу до більш ефективних моделей управління відходами фактично відсутні. У результаті фінансова модель не сприяє реалізації ієрархії управління відходами та потребує суттєвого перегляду з акцентом на довгострокову економічну доцільність і екологічну ефективність.

2.2. Опис поточного стану системи управління відходами

Згідно зі статтею 1 Закону України «Про управління відходами», система управління відходами - це комплекс заходів, що охоплюють збирання, перевезення та оброблення відходів. Вона включає створення й експлуатацію об'єктів для роботи з відходами, нагляд за ними та подальший догляд за місцями видалення відходів. Сюди також належить діяльність підприємств, що здійснюють окремі операції з управління відходами в межах однієї або кількох територіальних громад.

Система управління відходами – це комплекс взаємопов'язаних заходів, що охоплюють увесь життєвий цикл відходів. Основні складові системи наведені на рисунку 2.2.1.

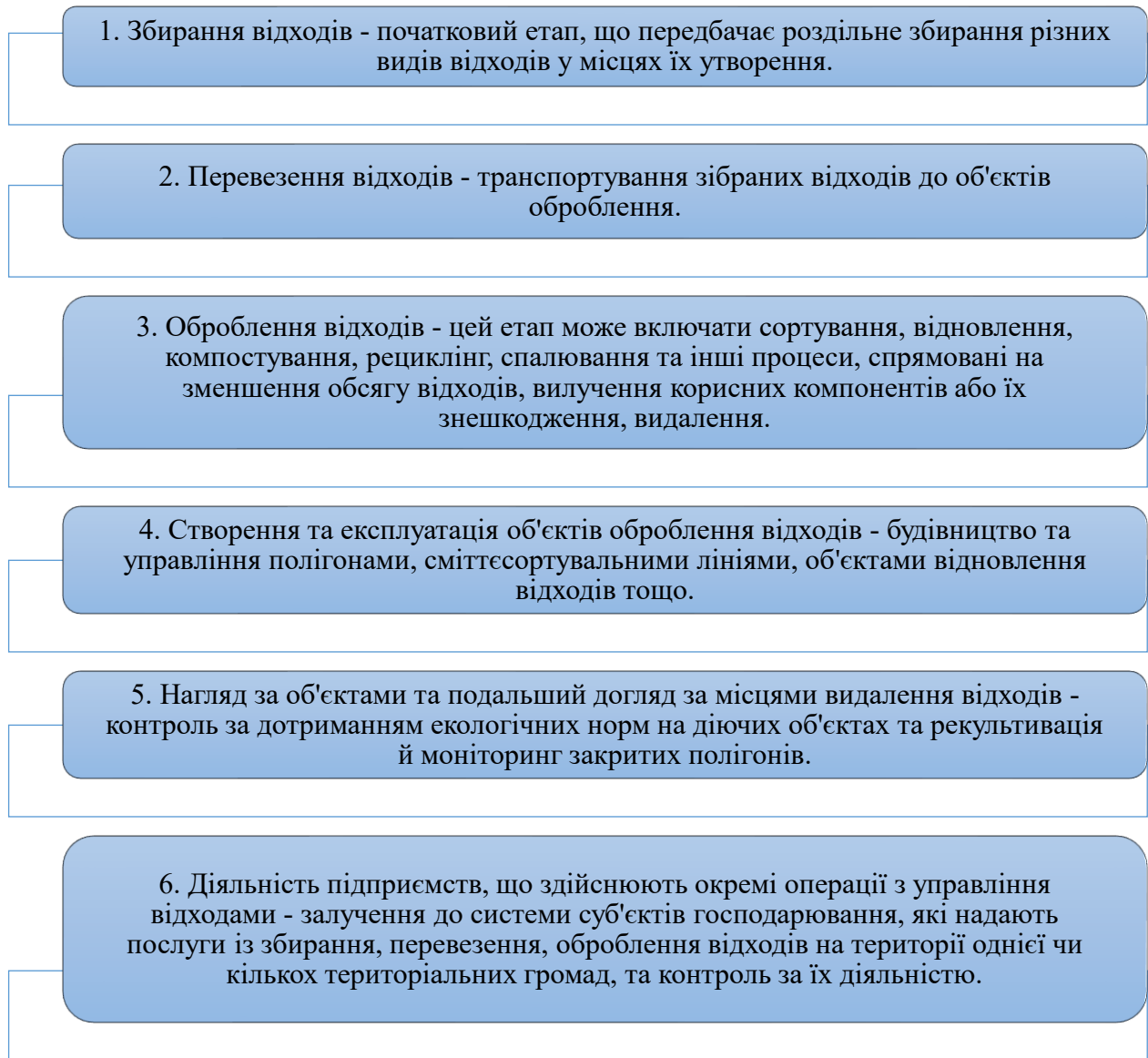

Рисунок 2.2.1. Складові системи управління відходами

[джерело: складено розробниками Регіонального плану на основі інформації із Закону України «Про управління відходами»]

Територія Волинської області охоплює як урбанізовані населені пункти з більш розвиненою інфраструктурою, так і значну кількість сільських громад, де можливості для організації сучасної системи управління відходами є обмеженими.

Така просторово-територіальна різноманітність формує додаткові виклики у забезпеченні належного збирання, перевезення та оброблення відходів і потребує запровадження комплексних підходів, адаптованих до місцевих умов.

Система управління відходами у Волинській області перебуває на етапі трансформації та все ще значною мірою орієнтована на збирання відходів з подальшим їх видаленням на полігони та звалища.

Водночас зростає потреба у розвитку інфраструктури для роздільного збирання відходів та збільшення обсягів їх відновлення, а також поступового впровадження принципів циркулярної економіки.

Разом з тим, у регіоні існує значний потенціал для вдосконалення системи управління відходами за рахунок модернізації наявних потужностей, створення

нових об'єктів оброблення відходів, підвищення рівня екологічної свідомості населення та розширення співпраці між територіальними громадами.

Оцінка поточного стану системи управління відходами у Волинській області потребує врахування ретроспективних статистичних даних, що дозволяють простежити ключові тенденції, визначити проблемні аспекти та сформулювати обґрунтовані управлінські рішення.

З огляду на це, для більш комплексного аналізу доцільно розглянути динаміку утворення та оброблення відходів у Волинській області протягом 2015–2024 років.

Аналіз динаміки дає змогу оцінити ефективність вжитих заходів, виявити прогалини та визначити пріоритетні напрямки розвитку інфраструктури. Отримані результати слугуватимуть основою для формування реалістичних прогнозів і планування подальших кроків щодо вдосконалення системи управління відходами на території Волинської області.

Управління відходами залишається одним із ключових екологічних викликів для Волинської області.

Узагальнені дані щодо показників утворення та оброблення відходів у Волинській області протягом 2015-2024 років згідно з даними Головного управління статистики у Волинській області наведено в таблиці 2.1.1. у розділі 2.1.

Разом із цим, аналіз наведених показників дає можливість не лише зафіксувати обсяги утворення та оброблення відходів, а й оцінити, наскільки збалансованими є наявні підходи до їх управління.

Порівняння динаміки за роками дозволяє виявити періоди зростання навантаження на систему, встановити причини коливань показників та з'ясувати, наскільки ефективно використовуються наявні інфраструктурні можливості. Такий підхід створює підґрунтя для прийняття стратегічних рішень, спрямованих на зменшення обсягів видалення відходів, підвищення рівня їх відновлення та поступовий перехід до екологічно орієнтованої моделі управління.

Дані, представлені в таблиці 2.1.1 свідчать про нестабільну динаміку утворення та оброблення відходів протягом 2015-2024 років, а також про домінування практики видалення відходів.

Обсяги утворення відходів демонструють значні коливання та загалом загальну тенденцію до зменшення. Пік утворення відходів 2017 рік (733,1 тис.т.). Після 2017 року спостерігається зменшення кількості утворення відходів, із різкими коливаннями у 2018 та 2023-2023 роках. У 2023–2024 роках показник знизився до близько 398 тис. т, що майже на третину менше ніж у 2017 році.

Фактори, які впливають на динаміку - зменшення промислової активності, оптимізація виробництв та впровадження ресурсозберігаючих технологій, спад активності бізнесу внаслідок воєнних подій, уточнення статистичного обліку.

Загалом спостерігається динаміка щодо скорочення утворення відходів через економічні причини та воєнний стан в державі.

Спостерігається позитивна динаміка щодо обсягів відновлення відходів. У 2015-2017 роках обсяги відновлення коливаються від 105 до 118 тис.т, що є відносно стабільним. Протягом 2019-2021 років бачимо різке падіння ≈ 35 тис. т.

У 2022-2024 роках спостерігається зростання обсягів відновлення відходів від 90,1 до 127,8 тис.т. Це свідчить про активізацію роздільного збирання відходів, збільшення потужностей з оброблення. Разом з тим, навіть у 2024 році обсяги відновлення не охоплюють значної частини утворюваних відходів.

Термічне оброблення коливається в межах 14-40 тис.т. Після 2017 року спостерігається відносна стабільність із поступовим зростанням до 30,7 тис. т у 2024.

Видалення відходів є домінуючим способом оброблення відходів. Протягом 2015-2017 років спостерігаються високі показники видалення ($\approx 466\text{--}498$ тис. т). У 2018 році бачимо різке зниження показників до 234,3 тис. т. Протягом 2020–2024 років обсяги видалення коливаються в межах 216–300 тис. т.

Попри зменшення видалення відходів на полігони він залишається основним способом оброблення відходів. Частка видалення залишається високою відносно утворення, що свідчить про обмежений розвиток системи відновлення, дефіцит потужностей для компостування та залежність системи від полігонів.

Обсяги утворення небезпечних відходів є низькими, але показники стабільні (щороку - 0,4–1,3 тис. т). Це свідчить про відносно невеликі обсяги небезпечних відходів у загальній структурі та неповний облік небезпечних відходів.

Отримані дані свідчать, що попри позитивні зрушення у сфері відновлення відходів, система управління відходами у Волинській області все ще характеризується високою залежністю від полігонів.

Поступове зниження обсягів утворення відходів зумовлене насамперед економічними факторами, а не повним переходом до сучасних підходів управління. Подальший розвиток потребує розширення мережі об'єктів оброблення, активізації роздільного збирання та вдосконалення обліку.

Для більш повного розуміння структури утворення відходів у Волинській області важливо проаналізувати співвідношення відходів, що виникають у результаті економічної діяльності та відходів від домогосподарств.

Такий підхід дає змогу визначити основні джерела утворення відходів та оцінити потенціал скорочення обсягів їх видалення на полігони.

Відповідні дані узагальнено в таблиці 2.2.1, яка відображає структуру загального обсягу утворених відходів у Волинській області протягом 2015–2024 років за джерелами походження.

Таблиця 2.2.1. Структура утворення відходів у Волинській області за джерелами походження

[джерело: складено розробниками РПУВ на основі даних Головного управління статистики у Волинській області]

Рік	Загальні обсяги утворення відходів		У тому числі:			
	тис. тонн	частка у загальному підсумку, %	від економічної діяльності, тис.тонн	частка у загальному підсумку, %	від домогосподарств, тис.тонн	частка у загальному підсумку, %

2015	638,9	100	375,9	58,8	263,0	41,2
2016	684,0	100	404,5	59,1	279,5	40,9
2017	733,1	100	418,9	57,1	314,2	42,9
2018	555,4	100	431,3	77,7	124,1	22,3
2019	668,1	100	539,3	80,7	128,8	19,3
2020	630,2	100	482,9	76,6	147,3	23,4
2021	515,8	100	372,0	72,1	143,8	27,9
2022	562,2	100	409,8	72,9	152,4	27,1
2023	397,9	100	244,9	61,5	153,0	38,5
2024	398,5	100	243,4	61,1	155,1	38,9

Проаналізована таблиця показує динаміку утворення відходів від двох основних джерел утворення: економічної діяльності та домогосподарств.

Аналіз структури утворення відходів у Волинській області свідчить, що протягом 2015–2024 років домінуючим джерелом їх формування залишалися відходи, що виникають у результаті економічної діяльності. Їх частка коливалася у межах від 57–61% у 2015–2017 роках до 72–81% у 2018–2020 роках, з подальшим зниженням до 61–62% у 2023–2024 роках. Відповідно, частка відходів від домогосподарств у різні роки становила від 19–23% до 38–43% у 2023–2024 роках.

Зростання частки відходів від економічної діяльності у 2018–2020 роках може характеризуватися інтенсифікацією виробничих процесів окремих галузей та накопиченням виробничих відходів, що передавалися на подальше оброблення.

Водночас зменшення частки цієї категорії після 2021 року, поряд зі збільшенням питомої ваги побутових відходів, свідчить, з одного боку, про зниження промислової активності, а з іншого - про підвищення якості обліку відходів, що утворюються у домогосподарствах.

Варто відзначити, що навіть за умов скорочення загальних обсягів утворення відходів у 2022–2024 роках, частка відходів від домогосподарств залишається суттєвою (понад 27% і до 39%). Це вказує на значний потенціал для зменшення обсягів захоронення шляхом розвитку системи роздільного збирання, компостування біовідходів та підвищення рівня екологічної свідомості населення.

Таким чином, структура утворення відходів у Волинській області демонструє подвійний виклик: необхідність зменшення обсягів відходів, що утворюються у процесі економічної діяльності, а також системну роботу з побутовими відходами, які залишаються стабільним і вагомим джерелом навантаження на систему управління відходами.

Отримані результати підкреслюють потребу у комплексних заходах, спрямованих як на модернізацію виробничих процесів, так і на вдосконалення систем управління побутовими відходами в територіальних громадах та в області загалом.

Узагальнена інформація щодо управління відходами на території Волинської області, об'єктів інфраструктури управління відходами, місць видалення відходів наведена у додатках 1-2.

У територіальних громадах Волинської області утворюються побутові відходи, обсяги та склад яких залежать від рівня урбанізації, щільності населення, соціально-економічних умов, типу забудови та наявності організованої системи управління побутовими відходами.

Найбільші обсяги побутових відходів утворюються у Луцькій міській ТГ, тоді як у селищних і сільських громадах переважають менші за обсягом, проте більш розосереджені у просторі потоки відходів.

Для формування ефективної системи управління побутовими відходами необхідно мати чітке розуміння вихідних параметрів відходів як сировини для подальшого оброблення. Ключовим елементом такого аналізу є визначення морфологічного складу побутових відходів.

Методичні рекомендації з визначення морфологічного складу побутових відходів затверджені наказом Міністерства розвитку громад, територій та інфраструктури України від 03.05.2024 № 409 та спрямовані на запровадження єдиних підходів до проведення відповідних досліджень у населених пунктах.

Дослідження морфологічного складу відходів здійснюється з метою впровадження сучасних та ефективних технологій управління побутовими відходами, довгострокового прогнозування обсягів утворення ресурсоцінних компонентів, а також планування інфраструктури з їх збирання та оброблення.

Розуміння органами місцевого самоврядування фактичного складу побутових відходів, що утворюються на території громади, є передумовою для впровадження ефективної реформи управління відходами. Наявність такої інформації є необхідною для залучення інвестицій, вибору оптимальних технологічних рішень з оброблення відходів, а також для обґрунтованого формування тарифів на послуги з управління побутовими відходами.

Слід зазначити, що морфологічний склад сучасних побутових відходів суттєво відрізняється від складу, характерного для попередніх десятиліть. Останніми роками спостерігається інтенсивне зростання використання напівфабрикатів і пакувальних матеріалів. Розвиток супермаркетів та мереж роздрібної торгівлі призводить до збільшення обсягів упаковки, яка накопичується на полігонах та сприяє їх прискореному переповненню.

Морфологічний склад побутових відходів змінюється не лише з часом і за сезонами року, а й залежить від конкретних територіальних умов, зокрема регіону, типу населеного пункту (міський чи сільський), рівня життя населення та розвитку ринку вторинної сировини.

Попри наявність загальних тенденцій, вміст окремих компонентів у побутових відходах може суттєво відрізнятися між різними районами навіть в межах однієї громади. До основних факторів, що впливають на морфологічний склад відходів, належать кліматичні умови, соціально-економічні характеристики населення та рівень розвитку інфраструктури управління відходами.

Зважаючи на важливість даних про морфологічний склад побутових відходів для планування системи їх оброблення, у Волинській області було

проаналізовано наявні результати морфологічних досліджень побутових відходів. Встановлено, що відповідні дослідження проведено у територіальних громадах різного типу та розміру, що формує належну аналітичну основу для узагальнення.

Зокрема, є наявні дослідження у великій міській громаді - Луцькій міській ТГ (упродовж 2023-2024 років проведено сезонні дослідження у всі чотири пори року, що забезпечило отримання репрезентативних даних з урахуванням сезонних коливань утворення відходів), середній за розміром - Горохівській міській ТГ (дослідження здійснювалося у квітні 2025 року, охоплювало лише весняний період; для коригування результатів застосовано відповідні вагові коефіцієнти), а також у невеликій за чисельністю населення - Колодяжненській сільській ТГ (за даними «Схеми санітарного очищення населених пунктів Колодяжненської сільської ради», затвердженої рішенням Колодяжненської сільської ради від 20.01.2022 року №17/9). Така сукупність даних є репрезентативною, оскільки дозволяє врахувати особливості формування побутових відходів у територіальних громадах із різним рівнем урбанізації, щільністю населення та структурою споживання. Це створює підґрунтя для більш обґрунтованого узагальнення морфологічного складу побутових відходів на рівні області.

Зведені річні результати морфологічного дослідження складу побутових відходів Луцької міської ТГ подані у таблиці 2.2.2.

Загалом структура побутових відходів, що утворюються у Луцькій міській ТГ відходів свідчить про значний ресурсний потенціал (органічна фракція, пластик, папір, скло), реалізація якого можлива за умови розширення багатокомпонентної системи роздільного збирання та розвитку інфраструктури відновлення.

Таблиця 2.2.2. Результати морфологічного дослідження складу побутових відходів Луцької міської ТГ

[джерело: Проєкт Стратегії Нуль Відходів для Луцької міської ТГ]

Назва фракції	Сезон проведення дослідження				Середнє значення, %
	Осінь 2023	Зима 2024	Весна 2024	Літо 2024	
Біовідходи	52,7	45,6	41,1	47,9	46,8
Пластик	9,7	17,5	12,2	13,5	13,2
Метали	1,5	1,3	1,4	1,1	1,3
Скло	8	7,3	6,3	8,2	7,5
Папір, картон	6,3	13,3	6,1	8,6	8,6
Великогабаритні відходи	6,1	4,5	3,8	4,6	4,7
Ремонтні відходи	4,1	2,9	13	7,5	6,9
екстильні матеріали	3,8	2,5	9,9	3,5	4,9
Санітарні текстильні матеріали	5,3	4,6	4,1	4,8	4,7
БЕЕО	0,3	1	0,9	0	0,6
Небезпечні відходи	2,8	2,8	2,1	0,8	2,1
Композитні матеріали	0,4	0,8	0,5	0,6	0,6
Кістки, шкіра, гума	2,9	0,7	2,6	0,6	1,7
Дрібні елементи	1,4	0,1	0,1	3,2	1,2

Результати морфологічного дослідження складу побутових відходів Луцької міської ТГ свідчать, що найбільшу частку у структурі відходів становлять біовідходи - у середньому 46,8 %. Це підтверджує доцільність розвитку системи окремого збирання та компостування біовідходів, оскільки саме вона формує основне навантаження на полігони.

Другою за питомою вагою групою є пластик (у середньому 13,2 %), із помітним сезонним зростанням у зимовий період. Частка паперу та картону становить у середньому 8,6 %, скла - 7,5 %. Сукупно ці фракції мають значний потенціал для рециклінгу за умови належної організації роздільного збирання.

Частка небезпечних відходів у середньому становить 2,1 %, що вимагає посилення контролю за їх окремим збиранням і недопущенням потрапляння до змішаних побутових відходів.

Водночас результати досліджень, проведених у Горохівській міській ТГ та Колодяжненській сільській ТГ, загалом підтверджують виявлені у Луцькій міській ТГ тенденції щодо структури побутових відходів, хоча мають певні відмінності, зумовлені типом населених пунктів та рівнем урбанізації.

Зокрема, у Горохівській міській ТГ найбільшу частку становлять біовідходи (38,37 %), а також пластик (20,3 %), що є найвищим показником серед досліджених територіальних громад. Частка паперу та картону становить 8,26 % і є співставною з показниками Луцької міської ТГ. Така структура може бути пов'язана зі зростанням обсягів пакувальних матеріалів у складі побутових відходів.

У Колодяжненській сільській ТГ домінуючою категорією також є біовідходи (41,05 %), що характерно для сільських територій. Серед інших видів слід відзначити пластик (8,42 %) та скло (7,52 %), а також помітну частку паперу та картону. Така структура відображає поєднання органічної складової з базовими ресурсоінними матеріалами.

Разом з тим, у всіх досліджених територіальних громадах – Луцькій міській ТГ, Горохівській міській ТГ та Колодяжненській сільській ТГ - найбільшими за питомою вагою є біовідходи, пластик, папір і картон, а також скло. Наявність значної частки цих ресурсоінних компонентів підтверджує доцільність розвитку системи їх роздільного збирання та подальшого відновлення.

Таким чином, аналіз морфологічного складу побутових відходів у територіальних громадах різного типу дозволяє зробити висновок про загальну подібність структури відходів у межах області, з домінуванням біовідходів та значною часткою пакувальних матеріалів, водночас враховуючи локальні особливості їх формування. Це створює основу для планування ефективної регіональної системи управління побутовими відходами з урахуванням як типових, так і специфічних характеристик територіальних громад.

За відсутності проведених морфологічних досліджень у більшості територіальних громад області, зазначені дані доцільно використовувати як перехідну аналітичну основу для розроблення рішень у області, формування інфраструктурних проєктів та підготовки інвестиційних пропозицій.

Водночас для підвищення точності планування та ефективності впровадження технологічних рішень у середньо- та довгостроковій перспективі,

доцільним є проведення поетапних морфологічних досліджень побутових відходів у територіальних громадах області.

Таким чином, результати морфологічного аналізу Луцької міської ТГ підтверджують наявність значного потенціалу для переходу громад області до інтегрованої системи управління побутовими відходами, орієнтованої на запобігання утворенню відходів, їх повторне використання, оброблення та мінімізацію захоронення.

2.2.1. Побутові відходи

Управління побутовими відходами є одним із ключових екологічних та соціально-економічних завдань Волинської області. Щодня різні джерела утворюють значні обсяги таких відходів, що потребує налагодженої системи їх збирання, перевезення, відновлення та видалення.

Побутові відходи - це не лише змішані залишки, що потрапляють до контейнерів. До них належать як роздільно зібрані, так і змішані відходи домогосподарств, у тому числі папір і картон, скло, пластик, деревина, текстиль, метали, упаковка, біовідходи, відпрацьовані електричні та електронні прилади, батарейки й акумулятори, небезпечні компоненти у складі побутових відходів, а також великогабаритні та ремонтні відходи. До цієї категорії також відносять змішані та/або роздільно зібрані відходи з інших джерел, якщо вони подібні за складом до відходів домогосподарств.

Водночас побутові відходи не охоплюють промислові відходи, залишки сільськогосподарського та лісового виробництва, рибальства та аквакультури, вміст септиків і каналізаційних мереж та продукти їх оброблення (включно з осадам стічних вод), списані транспортні засоби, будівельні та демонтажні відходи, вуличний змет і медичні відходи.

Для Волинської області належне управління побутовими відходами є важливою передумовою сталого розвитку територій. Зростання їх обсягів, обмежені можливості полігонів і недостатній рівень оброблення зумовлюють підвищення екологічних ризиків і потребують впровадження системних та комплексних рішень.

Джерела утворення та обсяги побутових відходів

Визначення основних джерел та оцінка обсягів утворення побутових відходів є базовими елементами для формування ефективної регіональної системи їх управління. До побутових відходів належить широкий спектр матеріалів, що утворюються в результаті життєдіяльності населення, а також діяльності суб'єктів господарювання, відходи яких за складом подібні до відходів домогосподарств.

Волинська область належить до тих регіонів України, де проблема управління побутовими відходами залишається гострою. Це зумовлено зростанням обсягів їх утворення, а також наявністю значної кількості несанкціонованих сміттєзвалищ. Ці фактори створюють істотне екологічне

навантаження та потребують впровадження сучасних комплексних рішень, спрямованих на підвищення ефективності системи управління відходами.

Узагальнені дані щодо джерел утворення побутових відходів наведено на рисунку 2.2.1.1.

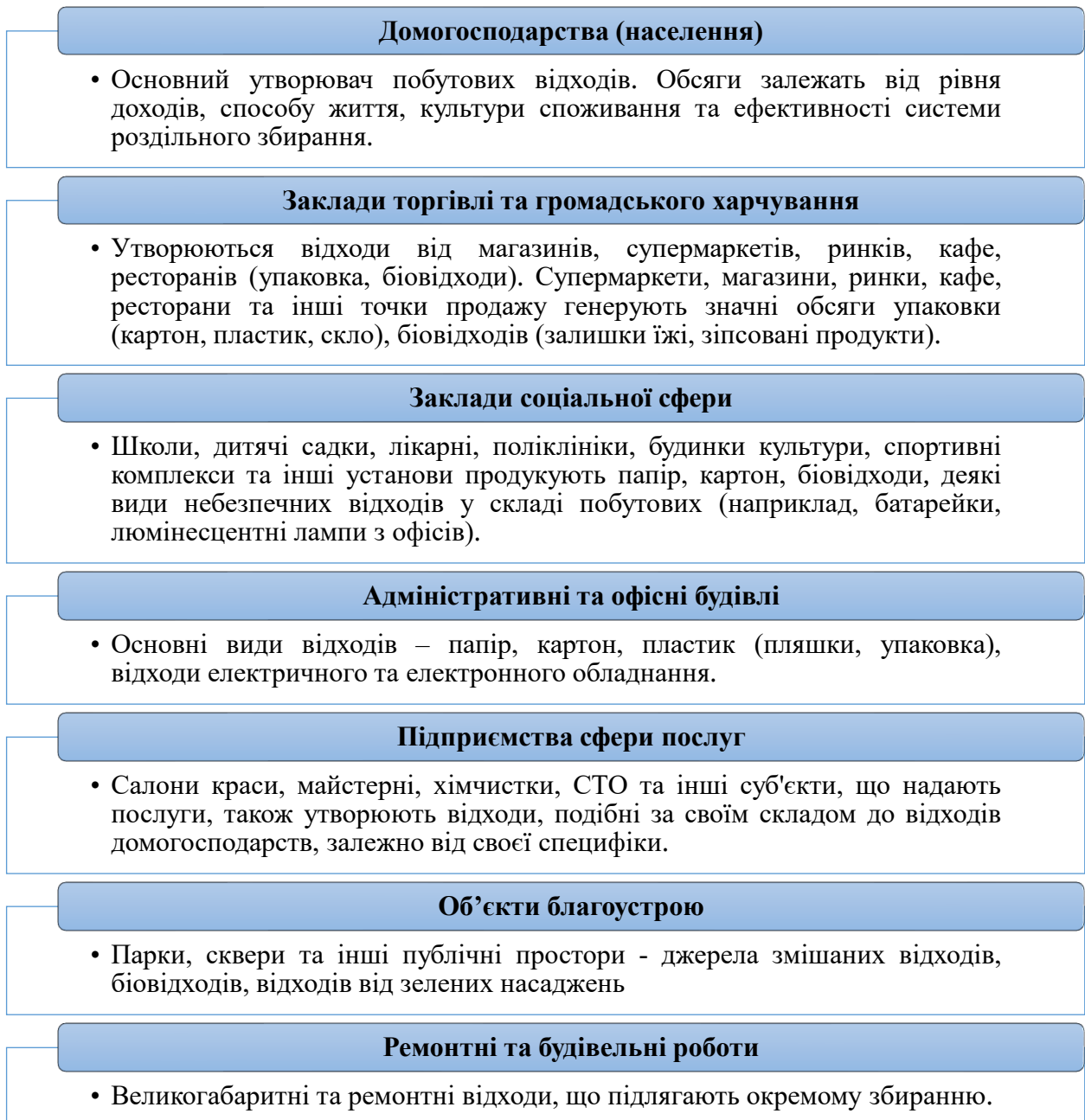

Рисунок 2.2.1.1. Дані щодо джерел утворення побутових відходів

[джерело: складено розробниками РПУВ на основі узагальнених типових значень для міст України]

Важливою особливістю є те, що найбільші обсяги утворення побутових відходів спостерігаються у містах та селищах з більш розвинутою економічною та соціальною інфраструктурою, тоді як у сільських громадах проблема часто поєднується з недостатнім рівнем організації системи управління побутовими відходами.

Перелік суб'єктів господарювання - найбільших утворювачів побутових відходів на території області наведений в таблиці 2.2.1.1.

Таблиця 2.2.1.1. Суб'єкти господарювання - найбільші утворювачі відходів на території Волинської області

[джерело: дані Звіту ТОВ «Вейст Юкрейн Аналітікс» підготовленого у рамках виконання проєкту «Аналітична підтримка: створення цифрових інструментів та інформаційне забезпечення управління відходами» за підтримки Агенції регіонального розвитку Волинської області]

Район	Суб'єкт підприємницької діяльності
Володимирський район	ТОВ «Злато Олія»
	ТОВ «Завод Промлит»
	ТОВ «АТБ-МАРКЕТ»
	ТОВ «Волинська меблева компанія-Україна»
Камінь-Каширський район	ДУ «Маневицька виправна колонія (№ 42)»
	ДП «Підприємство ДКВС України (№ 42)»
	КНП «Камінь-Каширська ЦРЛ»
	ТОВ «АТБ-МАРКЕТ»
Ковельський район	Ковельське МТМО
	КП «Забсевіс»
	Регіональна філія «Львівська Залізниця» АТ «Українська Залізниця»
	ТОВ «Оператор ГТС України» (Бібрське ЛВУМГ Ковельський ПМ)
	ТОВ «АТБ-МАРКЕТ»
	ТЦ «ЕПІЦЕНТР К» (м. Ковель, вул. Володимирська 135-А)
Луцький район	Будівельно-господарський гіпермаркет «ЕПІЦЕНТР-К» (м. Луцьк)
	Волинська філія АТ «УКРТЕЛЕКОМ»
	ДКП «Луцьктеплоенерго»
	ДП «АСЗ №1» АТ «АК «Богдан Моторс»
	КП «Луцька ЦРЛ»
	ПАТ «Луцьке ВТШП "Волинь»
	ПП «ІНТЕРТРЕЙД»
	ПАТ «ВГП»
	ПРАТ «Луцьк ФУДЗ»
	ПП «АНТАР-ЛІС»
	ПП «РЕММЕБЛІ»
	ТДВ «Рожищенський Сирзавод»
	ТОВ «ВК «Діоніс»
	ТОВ «Завод Горсталь»
	ТОВ «Леся Плюс»
	ТОВ «СМ-ХІМ»
	ТОВ «АТБ-МАРКЕТ»
	ТОВ «Волинь-Зерно-Продукт»
	ТОВ «Дарлісад»
	ТОВ «Луцький ремонтний завод «Мотор»
	ТОВ «МХП-Баффало»
	ТОВ «Наш Гриб»

	ТОВ «ОККО-ДРАЙВ»
	ТОВ «Фіброхем Україна»
	ТОВ «Фудком»
	ТОВ «Чебені Плюс»
	ФГ «Поляна М»

Перелік найбільших утворювачів побутових відходів у Волинській області свідчить, що ключовими утворювачем є не лише домогосподарства, а значною мірою - підприємства різних секторів економіки. Серед них - об'єкти торгівлі, харчової та деревообробної промисловості, транспортна інфраструктура, а також великі виробничі підприємства.

Аналіз структури джерел утворення побутових відходів дозволяє визначити, які категорії є найбільш ресурсомісткими та потребують першочергової уваги з боку органів місцевого самоврядування. Він дає змогу окреслити напрями, де впровадження роздільного збирання, просвітницьких заходів, інвестицій у потужності з оброблення відходів та може забезпечити найбільший екологічний та економічний ефект.

Отримані результати є важливою передумовою для планування пріоритетних заходів з мінімізації утворення відходів і зменшення навантаження на полігони та навколишнє природне середовище.

Важливо виокремити окремі види побутових відходів, які мають особливі вимоги до збирання та управління - відходи упаковки, відходи електричного та електронного обладнання, відходи батарей і акумуляторів та інші небезпечні відходи у складі побутових.

Їх особливість полягає у значних обсягах утворення та наявності компонентів, що можуть становити небезпеку для довкілля та здоров'я населення. Саме тому аналіз джерел їх утворення та системи управління такими потоками доцільно проводити окремо в межах загальної характеристики потоку побутових відходів Волинської області.

Відходи упаковки

Основними джерелами утворення відходів упаковки є:

- побутовий сектор (упаковка від харчових продуктів, напоїв, товарів повсякденного вжитку);
- торгівля та сфера послуг (пакети, обгортки, коробки, пакування від побутових товарів);
- підприємства (транспортна упаковка, піддони, плівки, тара).

Більшість відходів упаковки, які утворюються на території області потрапляє до контейнерів для змішаних відходів, проте на території Волинської області функціонує мережа контейнерів для роздільного збирання певних видів побутових відходів - пластику, скла, паперу/картону.

Основними проблемами управління відходами упаковки залишаються низький рівень участі населення в роздільному збиранні та нерозвинена інфраструктура роздільного збирання у сільських територіях.

Відходи електричного та електронного обладнання (ВЕЕО)

Основними джерелами утворення ВЕЕО є:

- домогосподарства (старі та зламані побутові прилади (телевізори, холодильники, пральні машини, дрібна побутова техніка, телефони, ноутбуки);
- заклади освіти, медицини та органи влади (списана комп'ютерна техніка, принтери, офісне обладнання);
- суб'єкти підприємницької діяльності (сервери, кондиціонери, професійна електротехніка, обладнання для зв'язку).

На території Волинської області відсутня розгалужена система збирання ВЕЕО, тому значна частина таких відходів потрапляє до змішаних або тривалий час зберігається у населення.

У Луцькій міській ТГ збирання відповідних відходів здійснюється виключно через три пункти роздільного збирання побутових відходів та не охоплює всіх утворювачів.

Основними проблемами у сфері управління ВЕЕО залишаються низька обізнаність населення, відсутність достатньої кількості пунктів роздільного збирання відходів та складність в управлінні небезпечними компонентами (ртуть у лампах, фреони у холодильниках, важкі метали в платах).

Відходи батарей і акумуляторів та інші небезпечні відходи у складі побутових

Основними джерелами утворення відходів батарей і акумуляторів та інших небезпечних відходів у складі побутових є:

- населення: використані батарейки від побутових приладів (пульти, годинники, іграшки, ліхтарики, дрібна електроніка), ртутьвмісні термометри та люмінісцентні лампи, тощо;
- підприємства та установи: акумулятори від офісної техніки, систем безперебійного живлення, відпрацьовані лампи та інші ртутьвмісні прилади;
- автотранспорт: свинцево-кислотні автомобільні акумулятори;
- зростаючим джерелом є акумулятори від електроінструментів та електротранспорту.

У Волинській області діють поодинокі ініціативи зі збирання батарейок і акумуляторів та ртутьвмісних відходів (у окремих закладах освіти, адміністративних будівлях, закладах торгівлі, тощо), але охоплення території є нерівномірним.

На території Луцької міської ТГ батарейки, акумулятори, а також ртутьвмісні лампи і термометри приймаються у трьох пунктах роздільного збирання відходів та ще у п'яти стаціонарних пунктах на території громади:

- м. Луцьк, вул. Богдана Хмельницького, 40А;
- м. Луцьк, бульвар Івана Газюка, 13А;
- с. Жидичин, вул. Данила Галицького, 12, сільський старостат;
- с. Княгининок, вул. Соборна, 77, сільський старостат;
- с. Забороль, вул. Володимирська, 34А, сільський старостат.

Збирання здійснюється у спеціалізовані металеві контейнери об'ємом 25 л для батарейок і 60 л для ртутовмісних виробів за умови цілісності корпусу та наявності пакування.

Окремим каналом збирання відпрацьованих батарейок і акумуляторів є заклади дошкільної та загальної середньої освіти громади, де встановлено 98 спеціалізованих контейнерів для збирання батарейок.

Упродовж 2024 року на території Луцької міської ТГ від мешканців громади зібрано 3 000 кг відпрацьованих побутових батарейок та акумуляторів, 1 607 штук відпрацьованих люмінесцентних ламп та 88 штук термометрів, які передано на оброблення суб'єктам господарювання у сфері управління відходами.

Також, у м. Ковель встановлено 3 контейнери для збирання небезпечних відходів у складі побутових відходів по вул. Володимирська, 101, вул. Незалежності, 136; бульвар Лесі Українки, 29. У комунальних закладах освіти та частині комунальних адміністративних будівель встановлено 25 спеціальних пластикових контейнери для збирання використаних батарейок.

З метою вилучення небезпечних відходів із загального потоку побутових відходів на території Горохівської міської ТГ у м. Горохів на волонтерських засадах встановлено 3 контейнери на АЗС WOG по вул. Луцькій та 3 контейнери у супермаркеті АТБ для збирання батарейок та акумуляторів. Відходи передаються на оброблення суб'єктам господарювання у сфері управління відходами.

Загалом у багатьох населених пунктах Волинської області за ініціативи громадських організацій, приватних підприємств і підприємців здійснюється збирання використаних батарейок.

Збирання проводиться у спеціальні картонні коробки, розміщені в магазинах окремих торговельних мереж (мережах АТБ та «Аврора»), аптеках, магазинах електротоварів, а також у пунктах продажу мобільних телефонів. У подальшому зібрані небезпечні відходи передаються на оброблення суб'єктам господарювання у сфері управління відходами.

ЗУ «Про управління відходами» передбачає впровадження розширеної відповідальності виробника (РВВ) для упаковки, ВЕЕО, батарей і акумуляторів. Це має забезпечити фінансування системи їх збирання та оброблення.

Для Волинської області актуальними завданнями є розвиток інфраструктури роздільного збирання, створення ефективних механізмів управління потоками відходів та практична реалізація принципу РВВ. Це дозволить скоротити обсяги видалення, зменшити негативний вплив на довкілля та сприяти раціональному використанню ресурсів.

Таким чином, у Волинській області утворення побутових відходів відбувається під впливом широкого спектра джерел – від домогосподарств та закладів торгівлі до адміністративних будівель, підприємств сфери послуг та об'єктів благоустрою.

Окреме значення мають потоки відходів, такі як відходи упаковки, електричного та електронного обладнання, батарей і акумуляторів та інших небезпечних відходів у складі побутових, які потребують спеціалізованого підходу до управління ними через їх обсяги та потенційну екологічну небезпеку.

Сукупність цих факторів визначає масштаби утворення побутових відходів у регіоні та вимагає комплексного аналізу їхньої динаміки у часі.

Для ефективного управління побутовими відходами у Волинській області ключовим є розуміння динаміки обсягів утворення побутових відходів.

Аналіз таких даних дозволяє виявити тенденції, прогнозувати майбутні навантаження на систему управління відходами та оцінювати ефективність вжитих заходів.

За даними Департаменту житлово-комунального господарства та капітального будівництва Волинської ОДА у Волинській області щороку утворюється близько 1,2 млн.м³ (0,4 млн.т) побутових відходів, обсяги яких з кожним роком зростають.

У таблиці 2.2.1.2. представлено дані щодо управління побутовими відходами на території Волинської області за період з 2022 по 2025 роки.

Таблиця 2.2.1.2 Управління побутовими відходами на території Волинської області за період з 2022 по 2025 роки

[джерело: складено розробниками РПУВ на основі даних Департаменту ЖКГ та капітального будівництва Волинської ОДА]

Рік	Зібрано побутових відходів, тис. м ³	З них:			
		Видалено побутових відходів, тис. м ³	%	відсортовано побутових відходів, тис. м ³	%
2022	1 223,6	1 168,54	95,5	55,06	4,5
2023	1 223,7	1 155,17	94,4	68,53	5,6
2024	1 289,7	1 202,00	93,2	87,70	6,8
2025	1 279,8	1 188,00	92,8	91,80	7,2

Показники таблиці демонструють відносно стабільні, але з тенденцією до зростання обсяги збирання побутових відходів у Волинській області протягом 2022–2025 років із незначними коливаннями. Якщо у 2022–2023 роках обсяги зібраних відходів залишалися практично на одному рівні (1 223,6–1 223,7 тис. м³), то у 2024 році зафіксовано помітне збільшення - до 1 289,7 тис. м³. У 2025 році спостерігається незначне зменшення показника до 1 279,8 тис.м³, що може свідчити про стабілізацію обсягів утворення відходів або про вплив заходів із запобігання їх утворенню.

Структура управління відходами свідчить про збереження домінування видалення відходів на полігони і звалища, хоча його частка поступово зменшується. У 2022 році на полігонах і звалищах було захоронено 95,5 % зібраних відходів, у 2023 році - 94,4 %, а у 2024 році - 93,2 %, а у 2025 році – 92,8 %. Незважаючи на незначне зниження частки захоронення, цей показник усе ще залишається критично високим і свідчить про залежність регіону від традиційної моделі управління відходами.

Позитивною тенденцією є поступове зростання частки роздільно зібраних відходів. Якщо у 2022 році було роздільно зібрано 55,06 тис. м³ (4,5 %), у 2023 році - 68,53 тис. м³ (5,6 %), у 2024 році - 87,70 тис. м³ (6,8 %), то у 2025 році цей показник зріс до 91,80 тис.м³ (7,2 %). Це може бути результатом розвитку

інфраструктури для роздільного збирання, збільшення кількості майданчиків та контейнерів для збирання відходів, придатних до повторного використання та рециклінгу або іншого відновлення, а також підвищення рівня проінформованості населення.

Однак навіть за умов позитивної динаміки рівень роздільного збирання відходів залишається недостатнім для досягнення цілей державної політики та європейських підходів у сфері управління відходами. Переважна більшість відходів потрапляє на полігони, що призводить до втрати матеріальних ресурсів, перевантаження полігонів та зростання екологічних ризиків.

Таким чином, дані таблиці підтверджують, що Волинська область перебуває на початковому етапі переходу від моделі видалення відходів на полігони і звалища до більш прогресивної системи управління відходами.

Подальший розвиток має бути спрямований на:

- збільшення охоплення населення роздільним збиранням відходів;
- розбудову потужностей з оброблення відходів;
- поступове скорочення захоронення на полігонах;
- активізацію інформаційно-просвітницької роботи з населенням.

Деталізація потоків побутових відходів у розрізі окремих видів дає змогу оцінити, наскільки ефективно в області функціонує система роздільного збирання та подальшого перевезення відходів.

Таблиця 2.2.1.3. відображає дані щодо обсягів збирання та перевезення побутових відходів у Волинській області у 2024-2025 роках, зокрема за такими видами, як змішані відходи, великогабаритні відходи, папір і картон, полімери, метали та скло.

Таблиця 2.2.1.3. Збирання та перевезення побутових відходів на території Волинської області у 2024-2025 роках

[джерело: дані управління житлово-комунального господарства Волинської обласної державної адміністрації (звіти за формою № 1 – ТПВ за 2024-2025 роки)]

Побутові відходи (змішані, роздільно зібрані)	Обсяги збирання		Обсяги перевезення		У тому числі на:			
					пункти приймання відходів для подальшого відновлення		полігони (звалища)	
	2024 рік, тис. м ³	2025 рік, тис. м ³	2024 рік, тис. м ³	2025 рік, тис. м ³	2024 рік, тис. м ³	2025 рік, тис. м ³	2024 рік, тис. м ³	2025 рік, тис. м ³
Змішані ПВ	1220,67	1206,03	1220,674	1206,03	53,508	52,87	1167,17	1153,16
Великогабаритні ПВ	35,23	34,81	35,234	34,81	0,00	0,00	35,23	34,81
Картон, папір	0,14	0,14	0,139	0,14	0,14	0,14	0	0
Пластик	33,53	38,68	33,532	38,68	33,53	38,68	0	0

Метали (чорні, кольорові)	0,002	0,002	0,002	0,002	0,002	0,002	0	0
Скло (склотара, склобій)	0,15	0,15	0,15	0,15	0,15	0,15	0	0
Всього	1289,73	1279,81	1289,729	1 279,81	87,330	91,83	1202,40	1187,97

Дані таблиці свідчать про домінування у структурі збирання змішаних побутових відходів як у 2024, та к і у 2025 році. У 2024 році обсяг змішаних побутових відходів становив 1 220,67 тис. м³, а у 2025 році – 1 206,03 тис.м³, що свідчить про незначне скорочення їх кількості (на 14,64 тис.м³). Більшість цих відходів, понад 1 167,17 тис.м³ у 2024 році та понад 1 153,16 тис.м³ у 2025 році спрямовано на полігони, що підтверджує високий рівень залежності регіону від видалення відходів на полігони і звалища.

Обсяги великогабаритних побутових відходів у 2024 році становили 35,23 тис. м³, у 2025 році — 34,81 тис. м³. Вони практично повністю перевозяться на полігони, що свідчить про відсутність системних потужностей для їх окремого оброблення, демонтажу або підготовки до повторного використання.

Порівняно невеликі обсяги спостерігаються щодо окремих видів роздільно зібраних відходів – паперу та картону, пластику, металів та скла. Попри це, майже всі такі відходи спрямовуються у пункти приймання ресурсоцінних відходів для подальшого їх відновлення, що свідчить про функціонування елементів системи роздільного збирання.

Позитивною тенденцією є зростання обсягів збирання пластику:

- 2024 рік — 33,53 тис. м³;
- 2025 рік — 38,68 тис. м³.

Це збільшення на понад 5 тис. м³ може свідчити про розширення інфраструктури роздільного збирання та активізацію населення.

У 2024–2025 роках система управління побутовими відходами у Волинській області характеризується поступовим зростанням обсягів відновлення та незначним скороченням видалення, однак структура потоків відходів і надалі залишається орієнтованою переважно на видалення.

Позитивною тенденцією є збільшення обсягів збирання пластику та загального обсягу відходів, спрямованих на відновлення у 2025 році. Водночас низькі показники щодо паперу, скла та металів свідчать про необхідність подальшого розвитку системи роздільного збирання, розширення мережі контейнерів та створення додаткових потужностей для сортування і підготовки відходів до відновлення.

Це свідчить, що, попри наявність окремих елементів системи роздільного збирання, частка відходів, які реально відновлюються, залишається невисокою, тоді як основний обсяг продовжує накопичуватися на полігонах.

Ключовим для розуміння операційного аспекту системи управління побутовими відходами у Волинській області є аналіз статистичних даних щодо обсягів послуг, наданих різним категоріям споживачів.

Такий аналіз дає змогу виявити динаміку розвитку галузі, оцінити ефективність функціонування наявної інфраструктури та визначити пріоритетні напрями подальшого удосконалення системи управління відходами.

Обсяги нарахованої вартості та фактично сплачених коштів за надання послуги з управління побутовими відходами за 2024-2025 роки наведено у таблиці 2.2.1.4.

Таблиця 2.2.1.4. Обсяги нарахованої вартості та фактично сплачених коштів за послугу з управління побутовими відходами за 2024-2025 роки

[джерело: дані управління житлово-комунального господарства Волинської обласної державної адміністрації (звітів за формою № 1 – ТПВ за 2024-2025 роки)]

Показник	Послуги з управління побутовими відходами					
	2024 рік	2025 рік	2024 рік	2025 рік	2024 рік	2025 рік
	Обсяг реалізованих послуг, тис. грн	Обсяг реалізованих послуг, тис. грн	Обсяг сплачених послуг, тис. грн	Обсяг сплачених послуг, тис. грн	Заборгованість, тис. грн	Заборгованість, тис. грн
Послуги наданні населенню	41 278,5	92 793,5	39 214,6	85 996,0	2 063,9	6 797,5
Субсидії (нараховано/ одержано)	10 361,6	17 491,4	10 361,6	17 491,4	0	0
Послуги надані бюджетним організаціям, з них:	25 114,8	56 955,7	23 978,2	56 955,7	1 136,6	0
- державний бюджет	13 200,5	29 536,6	12 540,5	29 536,6	660,0	0
- місцеві бюджети	11 914,3	27 514,4	11 437,7	27 419,1	476,6	95,3
Послуги надані іншим споживачам	25 114,8	-	24 110,2	-	1 004,6	-
Всього	101 869,7	167 240,6	97 664,6	160 443,1	4 205,1	6 797,5

Відповідно до даних таблиці 2.2.1.4, у 2024 році загальний обсяг реалізованих послуг з управління побутовими відходами становив 101 869,7 тис. грн, тоді як фактично сплачено 97 664,6 тис. грн. Заборгованість склала 4 205,1 тис. грн.

У 2025 році спостерігається суттєве зростання фінансових показників: обсяг реалізованих послуг збільшився до 167 240,6 тис. грн, а обсяг фактичних надходжень — до 160 443,1 тис. грн. Водночас заборгованість зросла до 6 797,5 тис. грн, що свідчить про збереження проблем із повнотою розрахунків.

Найбільший обсяг заборгованості у 2024 році сформовано населенням (2 063,9 тис. грн) та іншими споживачами (1 004,6 тис. грн). Заборгованість

бюджетних установ становила 1 136,6 тис. грн, у тому числі за рахунок коштів державного та місцевих бюджетів.

У 2025 році заборгованість бюджетних організацій практично відсутня (за державним бюджетом — 0 грн, за місцевими бюджетами — 95,3 тис. грн), що свідчить про покращення розрахунків у цьому сегменті. Водночас основний обсяг неоплат припадає на населення (6 797,5 тис. грн).

Субсидії у 2024 та 2025 роках профінансовані в повному обсязі, без утворення заборгованості, що позитивно впливає на фінансову стабільність підприємств галузі.

Таким чином, послуги з управління побутовими відходами у 2024–2025 роках фінансуються загалом стабільно, проте зберігається проблема зростання дебіторської заборгованості, передусім з боку населення. Це створює ризики для своєчасного оновлення матеріально-технічної бази та реалізації заходів у сфері управління побутовими відходами.

У зв'язку з цим доцільно передбачити такі заходи:

посилення претензійно-позовної роботи;

удосконалення механізмів інформування споживачів щодо обов'язковості оплати послуг;

впровадження сучасних систем обліку та електронних сервісів для спрощення розрахунків;

моніторинг платіжної дисципліни за категоріями споживачів.

Система управління відходами

Система управління відходами у Волинській області функціонує відповідно до Закону України «Про управління відходами» та Національної стратегії управління відходами до 2030 року. Вона охоплює комплекс заходів, спрямованих на збирання, перевезення, відновлення, видалення та мінімізацію утворення відходів.

Система збирання побутових відходів на території Волинської області застосовується для змішаних відходів контейнерна та безконтейнерна і для окремо зібраних ресурсоцінних відходів - контейнерна.

За даними Регіональної доповіді про стан охорони навколишнього природного середовища у Волинській області за 2024 рік, частковим роздільним збиранням побутових відходів охоплено орієнтовно до 71 % населення області, в тому числі охоплення населення повноцінним роздільним збиранням відходів, які придатні до повторного використання та оброблення становить 39%.

Це свідчить про поступовий розвиток інфраструктури для роздільного збирання та зростання рівня екологічної свідомості населення, однак одночасно вказує на необхідність подальшого розширення мережі контейнерних майданчиків, удосконалення системи логістики збирання відходів та підвищення якості інформаційно-роз'яснювальної роботи в територіальних громадах.

Станом на 01.01.2026 часткове роздільне збирання побутових відходів здійснюється в Луцькій міській ТГ, Ковельській міській ТГ, Володимир-Волинській міській ТГ, Нововолинській міській ТГ, Горохівській міській ТГ, Ківерцівській міській ТГ, Берестечківській міській ТГ, Устилузькій міській ТГ,

Шацькій селищній ТГ, Локачинській селищній ТГ, Маневицькій селищній ТГ, Ратнівській селищній ТГ, Старовиживській селищній ТГ, Прилісненській сільській ТГ.

В окремих населених пунктах області паралельно започатковуються ініціативи з розширенні переліку видів відходів, що підлягають роздільному збиранню: окрім ПЕТ-пляшок, організовується окреме збирання скла. Це створює передумови для зменшення навантаження на полігони та підвищення рівня відновлення ресурсноцінних відходів.

Водночас основним способом управління відходами є їх видалення на полігони та звалища. Система роздільного збирання відходів впроваджується переважно щодо ПЕТ- пляшок, що свідчить про початкову стадію формування багатокомпонентної системи.

Водночас обмежене охоплення інших видів відходів, зокрема паперу, скла, металу та біовідходів, стримує зменшення обсягів видалення та не дозволяє повною мірою реалізувати потенціал відновлення ресурсів. Це обумовлює необхідність поетапного впровадження роздільного збирання, розвитку об'єктів оброблення, у тому числі сортування, а також посилення економічних і інформаційних стимулів для населення та суб'єктів господарювання.

У місті Луцьк, Ковель, Нововолинськ, Володимир, Камінь-Каширський функціонують приймання ресурсоцінних відходів (скло, папір, пластик, метал), також у місті Луцьк функціонує 3 пункти роздільного збирання побутових відходів.

Разом із цим, система управління відходами у Волинській області залишається фрагментарною, роздільне збирання впроваджене лише в окремих населених пунктах і охоплює незначну частку жителів.

Подальший розвиток системи потребує розширення інфраструктури для роздільного збирання, інвестування у об'єкти оброблення відходів та активного залучення населення до роздільного збирання відходів.

Відповідно до даних із Звіту про управління побутовими відходами у Волинській області за 2025 рік (форма 1-ТПВ) на території області функціонує 41 підприємство у сфері управління побутовими відходами (із них: комунальні підприємства - 39, приватні підприємства - 2). Чисельність працюючих працівників у відповідній сфері становить – 441 особа (із них: на комунальних підприємствах – 431 особа, на приватних підприємствах – 10 осіб).

У таблиці 2.2.1.5. подано інформацію про кількість транспортних засобів спеціального призначення, що використовуються для збирання та перевезення побутових відходів на території Волинської області, а також дані про наявний парк контейнерів для їх збирання.

Аналіз наведених показників дає змогу оцінити рівень матеріально-технічного забезпечення підприємств галузі та їхню спроможність забезпечувати безперебійне надання послуг з управління побутовими відходами.

Наявність достатньої кількості транспортних засобів спеціального призначення та контейнерів є ключовою умовою для розширення охоплення населення послугами, впровадження роздільного збирання та підвищення ефективності логістики перевезення відходів. Водночас виявлені диспропорції

між потребами територіальних громад і фактичними ресурсами можуть свідчити про необхідність оновлення автопарку та модернізації контейнерного господарства.

Таблиця 2.2.1.5. Транспортні засоби спеціального призначення та контейнери для збирання побутових відходів у Волинській області станом на 01.01.2026 року

[джерело: дані Департаменту ЖКГ та капітального будівництва Волинської ОДА та територіальних громад області]

№ з/п	Назва територіальної громади	Транспортні засоби спеціального призначення, шт.	Контейнери для збирання відходів, шт.
1.	Берестечківська міська ТГ	1 ГАЗ-53	30 контейнерів для змішаних відходів - 1,1 м ³ , 10 контейнерів для ПЕТ, скла, паперу
2.	Боратинська сільська ТГ	3	26 контейнерів 0,75 м ³ , 7 контейнерів – 1,1 м ³ , 6 036 контейнерів – 0,12 м ³
3.	Городищенська сільська ТГ	-	-
4.	Горохівська міська ТГ	1	161 контейнер
5.	Доросинівська сільська ТГ	-	-
6.	Ківерцівська міська ТГ	2	89 контейнерів
7.	Колківська селищна ТГ	-	48 контейнерів
8.	Рожищенська міська ТГ	4	95 контейнерів для змішаних відходів – 0,75м ³
9.	Копачівська сільська ТГ		
10.	Луцька міська ТГ	25	2 792 контейнери для змішаних відходів - 1 м ³ , 73 контейнери для змішаних відходів – 5 м ³ , 511 контейнерів для ПЕТ-пляшки, 93 контейнери для небезпечних відходів у складі побутових, 19 контейнерів для паперу, 76 контейнерів для скла
11.	Мар'янівська селищна ТГ	-	-
12.	Олицька селищна ТГ	-	-
13.	Підгайцівська сільська ТГ	5	89 контейнерів 0,12 м ³ , 187 контейнерів 0,240 м ³ , 193 контейнери 1,1 м ³
14.	Торчинська селищна ТГ	-	-
15.	Цуманська селищна ТГ	1 ГАЗ 33-09	-
16.	Володимир-Волинська міська ТГ	8	499 контейнерів для змішаних відходів 1,1 м ³ , 7785 індивідуальних контейнерів для змішаних відходів 0,12 м ³ , 104 контейнери для ПЕТ-пляшок,

			12 контейнерів для небезпечних відходів у складі побутових, 36 контейнерів для великогабаритних та ремонтних відходів
17.	Нововолинська міська ТГ	9	452 контейнери, у т.ч. 228 контейнерів для змішаних відходів - 1,1 м ³ , 127 контейнерів для змішаних відходів 1,0 м ³ , 63 контейнери для ПЕТ-пляшки 1,1м ³ , 34 контейнери для ПЕТ-пляшки 1,5 м ³
18.	Затурцівська селищна ТГ	1	0
19.	Зимнівська сільська ТГ	1	16 контейнерів
20.	Іваничівська селищна ТГ	1 ГАЗ – 53	82 контейнери
21.	Литовезька сільська ТГ	0	12 контейнерів
22.	Оваднівська сільська ТГ	1	101 контейнер
23.	Павлівська сільська ТГ	1	269 контейнерів
24.	Поромівська сільська ТГ	0	75 контейнерів
25.	Устилузька міська ТГ	2	36 контейнерів для змішаних відходів 1,1 м ³ , 10 контейнерів для змішаних відходів 0,12 м ³ , 11 контейнерів для ПЕТ-пляшки
26.	Локачинська селищна ТГ	2 ЗІЛ – 130, МАЗ- 533702 Євро 5	Пластикові контейнери 120 л - 271 шт., пластикові контейнери 240 л - 45 шт., пластикові контейнери 1,1 м ³ - 25 шт., металеві контейнери 1,1 м ³ - 32 шт.
27.	Ковельська міська ТГ	14	407 контейнерів
28.	Велимченська сільська ТГ	-	-
29.	Велицька сільська ТГ	-	-
30.	Вишнівська сільська ТГ	2	45 контейнерів
31.	Голобська селищна ТГ	-	-
32.	Головненська селищна ТГ	-	-
33.	Дубечненська сільська ТГ	-	-
34.	Дубівська сільська ТГ	-	-
35.	Заболоттівська селищна ТГ	-	-
36.	Забродівська сільська ТГ	-	-
37.	Колодяженська сільська ТГ	1	22 контейнери
38.	Луківська селищна ТГ	0	49 контейнерів
39.	Люблинецька селищна ТГ	1	34 контейнерів
40.	Любомльська міська ТГ	1	122 контейнерів
41.	Поворська сільська ТГ	-	10 контейнерів
42.	Ратнівська селищна ТГ	2	861 контейнер, у т.ч: для змішаних відходів – 553 шт, для пластику та скла – 308 шт.
43.	Рівненська сільська ТГ	-	-
44.	Самарівська сільська ТГ	-	-
45.	Сереховичівська сільська ТГ	-	-
46.	Смідинська сільська ТГ	-	-

47.	Старовижівська селищна ТГ	1 - неробочий	40 контейнерів, у т.ч. 25 контейнерів 2,5 м ³ для ПЕТ; 15 контейнерів 0,5 м ³ для скла
48.	Турійська селищна ТГ	2	61 контейнер для змішаних відходів 1,1 м ³
49.	Шацька селищна ТГ	2	850 контейнерів, в т.ч. 10 контейнерів для змішаних відходів 1,1 м ³ , 840 контейнерів 0,12 м ³)
50.	Камінь-Каширська міська ТГ	2	172 контейнерів
51.	Сошичненська сільська ТГ	-	-
52.	Любешівська селищна ТГ	2	733 контейнери для змішаних відходів – 1,1м ³ , 200 контейнерів для ПЕТ-пляшки, 138 контейнерів для інших ресурсоцінних відходів
53.	Маневицька селищна ТГ	2	169 контейнерів, в т.ч. 119 контейнерів для змішаних відходів 1,1 м ³ , 50 контейнерів для ПЕТ
54.	Прилісненська сільська ТГ	1	146 контейнерів у т.ч. 138 контейнерів для змішаних відходів 1,1 м ³ , 8 контейнерів для ПЕТ

Окрім цього, за даними звіту за формою № 1 – ТПВ за 2025 рік, комунальні підприємства експлуатують 76 сміттевозів, тоді як приватним перевізникам належить лише 2 одиниці транспортних засобів спеціального призначення.

Наведені дані свідчать про істотну домінуючу роль комунального сектору у сфері збирання та перевезення побутових відходів у Волинській області. Експлуатація 76 сміттевозів комунальними підприємствами порівняно лише з 2 одиницями у приватних перевізників вказує на низький рівень конкуренції на ринку послуг та обмежену участь приватних операторів.

З одного боку, така ситуація забезпечує централізоване управління процесами збирання та перевезення відходів, уніфікацію підходів до надання послуг і стабільність їх надання.

Водночас надмірна концентрація функцій у комунальному секторі може знижувати загальну ефективність системи, стримувати впровадження інноваційних рішень, уповільнювати оновлення парку транспортних засобів спеціального призначення та обмежувати можливості залучення додаткових інвестицій.

Зношеність транспортних засобів спеціального призначення становить 68 %, що є критично високим показником. Більше половини сміттевозів потребують капітального ремонту. Такий стан автопарку призводить до зростання частоти поломок, збільшення витрат на ремонт і паливо, створює ризики несвоєчасного перевезення відходів, а також підвищує ймовірність виникнення екологічних та санітарно-епідемічних проблем.

На основі даних Звіту за формою № 1-ТПВ за 2025 рік середній встановлений тариф на послуги з управління побутовими відходами за 2025 рік для населення становить 275,7 грн./м³ (в т. ч. захоронення 61,16 грн./м³), для

бюджетних установ 287,7 грн./м³ (в т. ч. захоронення 61,16 грн./м³) та для інших споживачів 287,7 грн./м³.

Протягом липня-серпня 2025 року ТОВ «Вейст Юкрейн Аналітікс» за підтримки Агенції регіонального розвитку Волинської області проведено опитування територіальних громад Волинської області щодо управління відходами на території області, під час якого зокрема збиралась інформація щодо тарифів.

Дані були надані 49 територіальними громадами: в отриманих анкетах відсутні відомості щодо тарифів по 16 громадах (33 %), в основному це сільські ТГ з населенням від 4 до 9 тис. осіб.

Згідно з відповідями у певних громадах тариф включає лише збирання та перевезення побутових відходів, тоді як захоронення, сортування, обслуговування контейнерних майданчиків або перевезення великогабаритних та ремонтних відходів не враховуються або оплачуються окремо.

У низці громад не передбачено послуги з управління побутовими відходами. Таким чином, тарифи відображають не повний цикл управління побутовими відходами, що знижує ефективність системи загалом.

Станом на 01.01.2026 року тарифна політика в територіальних громадах Волинської області залишається неоднорідною, з помітною варіативністю у рівнях платежів, механізмах розрахунку та способах формування витрат.

Аналіз вартості послуг із збирання та перевезення побутових відходів у територіальних громадах Волинської області наведено на рисунку 2.2.1.2. Аналіз вартості послуг із видалення побутових відходів у територіальних громадах Волинської області наведено на рисунку 2.2.1.3.

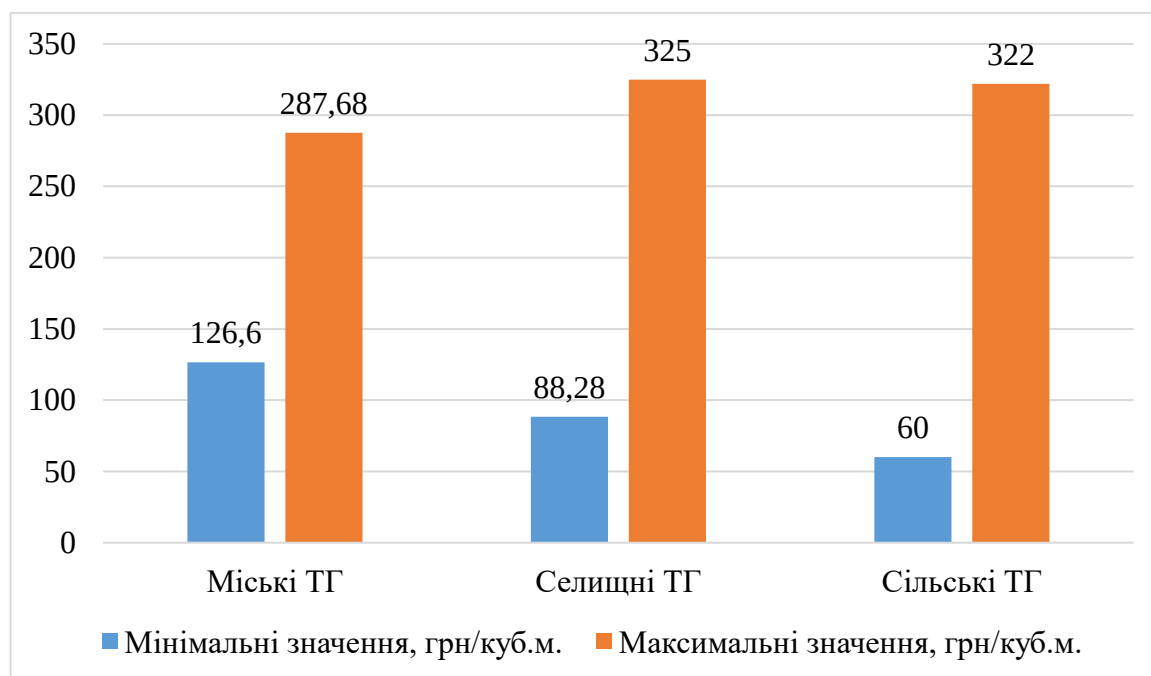

Рисунок 2.2.1.2. Аналіз тарифів на послуги із збирання та перевезення побутових відходів у територіальних громадах Волинської області

[джерело: дані Звіту ТОВ «Вейст Юкрейн Аналітікс» підготовленого у рамках виконання проєкту «Аналітична підтримка: створення цифрових інструментів та інформаційне забезпечення управління відходами» за підтримки Агенції регіонального розвитку Волинської області]

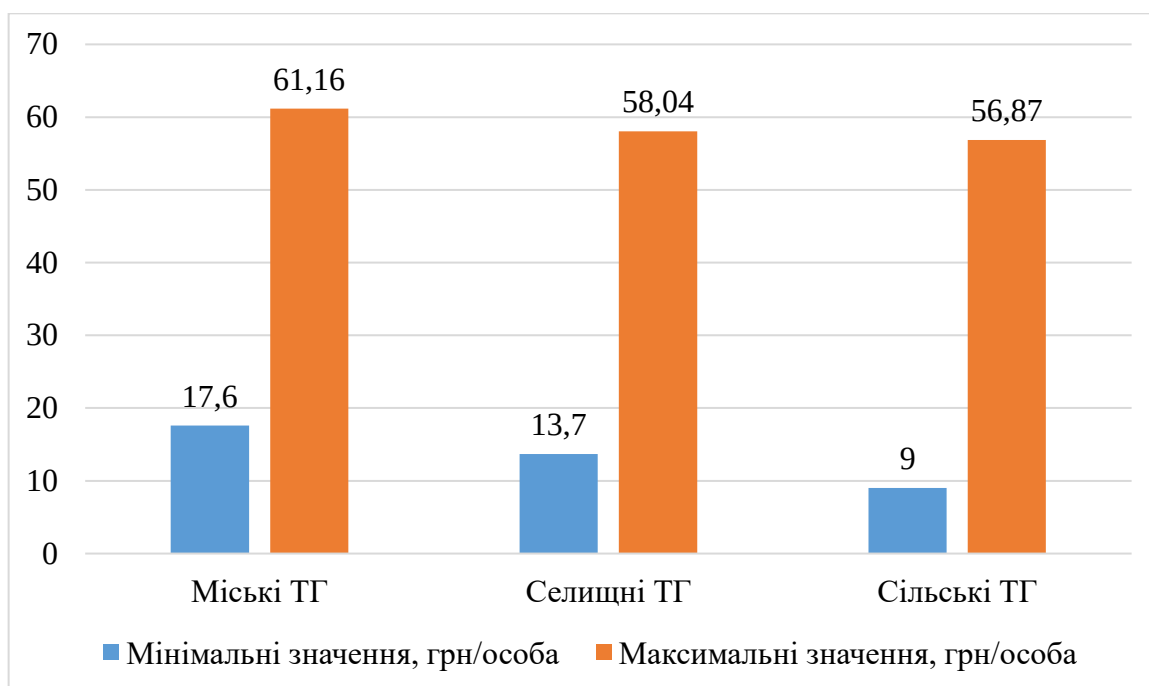

Рисунок 2.2.1.3. Аналіз тарифів на послуги із видалення побутових відходів у територіальних громадах Волинської області

[джерело: дані Звіту ТОВ «Вейст Юкрейн Аналітікс» підготовленого у рамках виконання проєкту «Аналітична підтримка: створення цифрових інструментів та інформаційне забезпечення управління відходами» за підтримки Агенції регіонального розвитку Волинської області]

Аналіз свідчить про значний розрив між мінімальними та максимальними значеннями тарифів для усіх типів територіальних громад (міських, селищних, сільських).

Невеликий розрив спостерігається у максимальних значеннях тарифів, водночас різниця у мінімальних значеннях складає від 1,2 до 2,0 разів.

Така різниця обумовлюється тим, що питання тарифів напряду пов'язане з соціальною чутливістю. Населення часто не готове сплачувати більше, тому тут важлива прозора комунікація влади з населенням та врахування всіх економічних складових для формування економічно обґрунтованої, прозорої та соціально справедливої тарифної системи на послуги з управління побутовими відходами.

Суттєва різниця у вартості збирання та перевезення побутових відходів між різними громадами вказує на неоднорідність системи управління відходами та різний рівень організаційної спроможності. Сільські ТГ демонструють найнижчі мінімальні тарифи, але їх максимальні значення майже не відрізняються від міських і селищних, що може свідчити про складність логістики у віддалених населених пунктах. Видалення побутових відходів має більш стабільний діапазон тарифів між територіальними громадами, що вказує на однакові підходи до ціноутворення цієї послуги.

Така різноманітність тарифів підкреслює важливість розроблення місцевих планів управління відходами для оптимізації системи, зменшення дисбалансів і встановлення економічно обґрунтованих тарифів.

У Волинській області діяльність із збирання та перевезення побутових відходів здійснюють як комунальні підприємства територіальних громад, так і приватні компанії. Вони забезпечують надання послуг населенню та підприємствам у межах укладених договорів.

Узагальнені дані про суб'єкти господарювання, які працюють у сфері управління побутовими відходами у Волинській області, наведені в таблиці 2.2.1.6.

Таблиця 2.2.1.6. Дані про суб'єкти господарювання, які здійснюють збирання та перевезення побутових відходів

[джерело: дані Регіонального плану управління відходами у Волинській області до 2030 року та інформація надана територіальними громадами області]

№ з/п	Адміністративна одиниця (населений пункт)	Населений пункт	Підприємства із збирання та перевезення побутових відходів
1.	м. Луцьк	м. Луцьк	ЛСКАП «Луцькспецкомунтранс»
2.	м. Ковель	м. Ковель	РЖКП-1
3.	м. Ковель	м. Ковель	РЖКП-2
4.	м. Ковель	м. Ковель	КП «Добробут»
5.	м. Нововолинськ	м. Нововолинськ	Виробниче управління комунального господарства
6.	м. Володимир	м. Володимир	КП «Полігон»
7.	Володимирський район	м. Устилуг	ВУЖКГ
8.	Горохівський район	м. Берестечко	Берестечківське ВУЖКГ
9.	Горохівський район	м. Горохів	ТОВ «Еталон»
10.	Іваничівський район	селище Іваничі	ВУЖКГ
11.	Камінь-Каширський район	м. Камінь-Каширський	Камінь-Каширське ВУЖКГ
12.	Ківерцівський район	м. Ківерці	Ківерцівське ВУЖКГ
13.	Ковельський район	селище Голуби	КП «Наше селище»
14.	Ковельський район	селище Люблинець	КП «Екокомунсервіс»
15.	Ковельський район	Колодяжненська сільська ТГ	КП «Тріумф»
16.	Локачинський район	селище Локачі	Локачинське ВУЖКГ
17.	Луцький район	селище Цумань	Цуманське ВУЖКГ
18.	Любешівський район	селище Любешів	КП «Любешів-Комфорт-Сервіс»
19.	Любомльський район	м. Любомль	КП «Любомльське ЖКГ»
20.	Любомльський район	с. Рівне	КГ «Рівне»
21.	Маневицький район	селище Маневичі	Маневицьке ВУЖКГ
22.	Маневицький район	с. Колки	Колківське ВУЖКГ
23.	Маневицький район	с. Прилісне	ВУЖКГ Прилісненської с.р.
24.	Маневицький район	селище Люблинець	КП «Екокомунсервіс»
25.	Ратнівський район	селище Ратне	Ратнівське ВУЖКГ
26.	Рожищенський район	м. Рожище	КП «Дільниця благоустрою Рожищенської міськради»
27.	Старовижівський район	селище Стара Виживка	Старовижівське ВУЖКГ
28.	Турійський район	селище Турійськ	Турійське ЖКП
29.	Шацький район	селище Шацьк	КП «Будинкоуправління»

Перелік суб'єктів господарювання, що провадять діяльність із збирання ресурсоцінних відходів, а також здійснюють операції з відновлення на території Волинської області, наведено в таблиці 1.5.2. в розділі 1.5 Регіонального плану.

Зазначені суб'єкти господарювання забезпечують повернення відходів у господарський обіг шляхом їх підготовки до повторного використання, рециклінгу або інших операцій з відновлення відповідно до вимог Закону України «Про управління відходами». Їх діяльність є важливою складовою формування циркулярної моделі економіки та сприяє зменшенню обсягів відходів, що підлягають видаленню на полігони.

Накопичення побутових відходів у Волинській області зумовлюється низкою факторів, серед яких - зростання рівня урбанізації, збільшення споживання товарів одноразового використання, розвиток торговельно-комерційної інфраструктури та туристичної активності.

Інфраструктура управління побутовими відходами

Інфраструктура управління побутовими відходами у Волинській області сформована на базі комунальних та приватних підприємств, що забезпечують збирання, перевезення, відновлення та видалення відходів. Система охоплює як міські, селищні і сільські територіальні громади, однак рівень розвитку інфраструктури суттєво відрізняється залежно від території.

Разом із тим, область поступово впроваджує сучасні підходи, передбачені законодавством: оптимізується логістика, створюються нові майданчики для роздільного збирання, розглядаються можливості співпраці між територіальними громадами для спільного використання інфраструктури та зменшення навантаження на полігони.

Водночас інфраструктура потребує модернізації та розширення, оскільки значна її частина експлуатується понад нормативний строк, а наявні потужності не повністю відповідають сучасним екологічним вимогам та прогнозованим обсягам відходів.

Управління відходами є однією з важливих екологічних проблем, яка потребує системного вирішення. Домінуючим способом управління відходами залишається їх видалення, що призводить до антропогенного навантаження на довкілля, забруднення його основних компонентів: земельних, водних та атмосферних ресурсів, погіршення умов проживання населення.

У Луцькій міській ТГ функціонує мережа стаціонарних пунктів роздільного збирання відходів, що забезпечують приймання широкого спектра фракцій відходів, придатних до повторного використання, сортування та подальшої переробки. Такі об'єкти виконують не лише санітарну, а й екологічно-освітню функцію, формуючи у мешканців культуру відповідального управління відходами.

Адреси пунктів роздільного збирання відходів:

- пункт роздільного збирання відходів «Чистий Луцьк» вул. Транспортна 7, заїзд з вул. Дубнівської, м. Луцьк (функціонує з жовтня 2022 року);
- пункт роздільного збирання відходів «Чисте Довкілля» пр-т Соборності 19 б, м. Луцьк (функціонує з травня 2024 року);

- пункт роздільного збирання відходів «Чиста Громада» (в'їзд до полігону побутових відходів, що поруч с. Брище (функціонує з травня 2024 року).

Перелік фракції побутових відходів, які приймаються у пунктах роздільного збирання наведений в таблиці 2.2.1.7.

Таблиця 2.2.1.7. Види ресурсоцінних відходів, які приймаються у пунктах роздільного збирання відходів у Луцькій міській ТГ

[джерело: Проєкт Стратегії Нуль Відходів для Луцької міської ТГ]

Фракції побутових відходів	Пункти роздільного збирання відходів		
	«Чистий Луцьк»	«Чисте Довкілля»	«Чиста Громада»
Папір	+	+	+
Скло	+	+	+
Метал	+	+	+
ПЕТ-пляшка (PET-1)	+	+	+
Пластикове пакування маркуванням HDPE-2	+	+	-
Пластикове пакування маркуванням PP-5	+	+	-
Стрейч плівка	-	+	-
Пакування TetraPak	+	+	-
Кришечки від пластикової тари	+	+	-
Біовідходи (харчові та зелені)	+	+	-
Одяг	+	+	-
Великогабаритні відходи	+	+	+
Ремонтні відходи	+	-	-
Бататейки, акумулятори	+	+	-
Люмінісцентні лампи	-	-	-
Термометри	+	-	-
Залишки фарб, розчинники	+	-	-

Кожен із пунктів обладнаний контейнерами різного типу та призначення, що дозволяє здійснювати роздільне збирання відходів. Окремі види накопичуються у спеціалізованих ємностях, що мінімізує ризики забруднення та забезпечує збереження якості відходів. Роздільно зібрані відходи передаються на оброблення суб'єктам господарювання у сфері управління відходами.

Інформацію про кількість роздільно зібраних відходів у пунктах роздільного збирання відходів «Чистий Луцьк», «Чисте Довкілля» та «Чиста Громада» наведено в таблиці 2.2.1.8.

Таблиця 2.2.1.8. Кількість роздільно зібраних побутових відходів у пунктах роздільного збирання відходів «Чистий Луцьк», «Чисте Довкілля» та «Чиста Громада»

[джерело: дані Луцької міської ради]

Період	ПЕТ – відходи, тонн	Склобій, тонн	Поліетилен, тонн	Брухт, тонн	Макулатура, тонн	Пінопласт, тонн
2022 рік	28,501	27,820	2,879	17,053	-	-

2023 рік	1,279	10,229	0,931	363,805	2,768	1,028
2024 рік	9,350	12,170	1,947	25,997	6,490	0,611
2025 рік	47,880	37,650	0,360	23,186	6,220	-

Аналіз наведених даних у таблиці 2.2.1.8. свідчить про нерівномірну динаміку збирання окремих видів ресурсоцінних відходів упродовж 2022–2025 років. Зокрема, у 2023 році спостерігається різке зростання обсягів зібраного металобрухту, що може бути пов'язано з разовими кампаніями зі збирання, підвищеним попитом на вторинну сировину або змінами в організації пунктів роздільного збирання відходів.

У 2024–2025 роках простежується позитивна тенденція щодо збільшення обсягів збирання ПЕТ-відходів та склобою, що свідчить про підвищення рівня залученості населення до роздільного збирання та покращення функціонування відповідної інфраструктури. Зростання показників збирання макулатури у 2024–2025 роках також може вказувати на поступове розширення переліку видів, які охоплюються роздільним збиранням.

Водночас коливання обсягів збирання поліетилену та пінопласту свідчать про наявні організаційні та логістичні труднощі, а також про обмежений попит на перероблення окремих видів матеріалів.

Це підкреслює необхідність подальшого розвитку стабільних каналів збуту відсортованих відходів, удосконалення системи інформування населення та розширення мережі пунктів роздільного збирання відходів.

Важливою складовою є те, що всі пункти забезпечують комплексний підхід до управління відходами та дають змогу:

- додатково відбирати ресурсоцінні відходи зі змішаного потоку;
- зменшувати навантаження на полігони побутових відходів;
- збільшувати частку відходів, що направляються на оброблення;
- зменшувати обсяги видалення та пов'язані з цим екологічні ризики.

Загалом діяльність пунктів роздільного збирання «Чистий Луцьк», «Чисте Довкілля» та «Чиста Громада» відіграє важливу роль у зменшенні обсягів відходів, що підлягають видаленню, та сприяє формуванню передумов для переходу до більш ефективної й ресурсозберігаючої системи управління побутовими відходами.

Також, на базі пункту роздільного збирання відходами «Чистий Луцьк» проводяться екскурсії та інформаційно-просвітницькі заходи на тему роздільного збирання відходів для учнів шкіл. Щороку такі заходи відвідує понад 2 тисячі відвідувачів, які дізнаються про історію утворення відходів та в легкій ігровій формі (квести, активні рухливі ігри) навчаються роздільному збиранню відходів.

Окрім цього, створено вебсайт «Чистий Луцьк» і сторінки у соціальних мережах. Елементи екопросвітництва інтегровані в грантові проекти громади та діяльність відділу екології, який проводить тематичні заходи у навчальних закладах, зокрема було розроблено книжку-розмальовку про компостування для дошкільнят.

Комунікація з мешканцями здійснюється через сервісні центри, службу

оперативного реагування 15-80, міський чат-бот «Назар», ЛСКАП «Луцькспецкомунтранс», відділ екології Луцької міської ради, відділ по благоустрою міста та поводженню з побутовими відходами департаменту ЖКГ Луцької міської ради.

Крім цього, важливу роль відіграють голови ОСББ (723 у 772 багатоквартирних будинках), з якими обговорюються питання розміщення контейнерів для роздільного збирання відходів та оплати послуг з управління відходами. Опитування мешканців, проведені під час реалізації екологічних проєктів, засвідчили, що понад третина населення має досвід роздільного збирання, однак робить це нерегулярно. Це вказує на потребу посилення системної інформаційно-просвітницької роботи та популяризації практик роздільного збирання.

Ключовими причетними сторонами у сфері комунікації є ГО «Zero Waste Lutsk» 15, Волинський обласний еколого-натуралістичний центр, бібліотеки, художні школи, молодіжні організації, навчальні заклади, ТОВ «Вторма Волинь», ФОП Гребенкін М.І., а також активні громадяни громади. Вагомий внесок у розвиток екопросвітницької діяльності здійснює ГО «Zero Waste Lutsk», яка розробила методичні рекомендації для педагогів щодо впровадження принципів «нуль відходів» у навчальний процес

Розроблено також інформаційні буклети на тему: «Навіщо розділяти побутові відходи для оброблення», «Рекомендації кожному громадянину України щодо управління побутовими відходами», «Компостування в приватних домогосподарствах», «Пам'ятка для учнів по сортуванню відходів», інформаційний вісник «Як тони сміття перетворити в прибутковий бізнес».

Розроблено електронний «Порадник доброго господаря» про основи та правила компостування. Інформацію щодо правил компостування біовідходів розміщено на сайті: <http://agrovoly.gov.ua> у розділі «До відома аграріїв».

У громадах розпочато створення баз даних щодо утворення відходів та управління ними. Станом на 01.01.2026 року у 16 громадах такі бази вже розроблено, у Луцькій міській ТГ створена геоінформаційна система у сфері управління відходами на базі публічної кадастрової карти міської громади.

Проводиться інвентаризація об'єктів оброблення відходів, за результатами якої об'єкти оброблення відходів приводяться у відповідність із встановленими вимогами.

У рамках Проєкту USAID «Говерла» декілька громад отримали подрібнювачі гілок ARPAL та пересувну освітлювальну вежу з генератором на причепі DERCO, модель LT5021050.

У Луцькій міській ТГ введено в експлуатацію ущільнювач відходів BOMAG BC 972 RB-2 (57471 AC) для ущільнення та переміщення відходів в межах полігону побутових відходів у с. Брище та навантажувач телескопічний JCB 531-70 AG (5AAKGKR3464555).

Крім того, у місті Луцьку введено в експлуатацію сміттевоз VOLVO, обладнаний маніпулятором для обслуговування підземних контейнерів. Також громада активно впроваджує програму облаштування напівпідземних і підземних контейнерних майданчиків. Це дає змогу оптимізувати логістику перевезення, зменшити операційні витрати та покращити санітарно-екологічний

стан міських територій. У 2023–2025 роках ЛСКАП «Луцькспецкомунтранс» облаштовано 41 майданчик, на яких встановлено 61 напівпідземний та 20 підземних контейнерів.

Виробничу діяльність з переробки паперу та картону в області здійснює ТОВ «Луцька картонно-паперова фабрика». Кількість переробленої макулатури у 2024 році на ТОВ «ЛКПФ» складає 67 602,85 тонн.

Ковельською міською ТГ завершено виготовлення проектно-кошторисної документації «Нове будівництво полігону побутових відходів в урочищі Люблинець Ковельської територіальної громади». Проектом передбачається будівництво полігону побутових відходів загальною місткістю 192 680 м³. Потужність полігону - 20,0 тис.т/рік (100 тис. м³/рік) побутових відходів. На території полігону встановлюється сортувальна станція потужністю 7 т/год, яка передбачає сортування ресурсоцінних відходів з подальшою відправкою на відновлення.

Станом на 01.09.2025 пройдена процедура оцінки впливу на довкілля. Отримано позитивний експертний звіт від 24 січня 2025 року № 24/01-01/25 щодо розгляду проектної документації на будівництво «Нове будівництво полігону побутових відходів в урочищі Люблинець Ковельської міської територіальної громади».

На рівні територіальних громад Волинської області впроваджуються окремі практики та просвітницькі ініціативи, спрямовані на поширення індивідуального компостування біовідходів у домогосподарствах. Такий підхід дозволяє суттєво зменшити навантаження на систему управління відходами, знизити обсяги їх захоронення та сприяти поверненню органічних речовин у ґрунт.

Зокрема, індивідуальне компостування вже запроваджено в таких територіальних громадах:

- Велимченській сільській ТГ;
- Дубівській сільській ТГ;
- Доросинівській сільській ТГ;
- Самарівській сільській ТГ;
- Іваничівській селищній ТГ.

У зазначених територіальних громадах проводиться системна роз'яснювальна робота з населенням, надаються рекомендації щодо облаштування компостерів, а також щодо належного управління біовідходами.

У Луцькій міській ТГ на рівні домогосподарств роздільне збирання біовідходів організовано через пункти роздільного збирання відходів «Чистий Луцьк» та «Чисте довкілля». Біовідходи накопичуються у спеціальних металевих ємностях і після формування партії з 8-12 одиниць або не рідше ніж один раз на два тижні транспортуються до ТОВ «Пастернак», де використовуються для виробництва біогумусу.

У закладах освіти Луцької міської ТГ впроваджено практику децентралізованого оброблення біовідходів шляхом компостування. Станом на 2025 рік функціонує всього 95 компостерів, з них 66 закуплені виконавчим комітетом міської ради за кошти фонду ОНПС та за грантові кошти отримані в рамках реалізації міжнародного проекту «Спільний пошук нових рішень у комунальному господарстві: поводження з органічними відходами у Луцькій

міській територіальній громаді». Ще 8 компостерів встановлено за сприяння ГО «Розвиток мікрорайонів міста», решта виготовлені власними силами закладів.

Розподіл компостерів за видами закладів освіти є таким:

- дошкільні заклади – 51 компостер (47 пластикових об'ємом 600 л та 4 дерев'яних);

- школи – 20 компостерів пластикових об'ємом по 1 600 л та 5 дерев'яних;

- заклади вищої освіти – 2 компостери (1 пластиковий, 1 дерев'яний).

Це дозволяє обробляти відходи зелених насаджень та частково відходи харчових продуктів з їдалень без залучення логістичних потужностей комунального підприємства, а отриманий компост використовувати безпосередньо на території закладів.

Окремі суб'єкти господарювання сектору HoReCa самостійно організовують передачу відходів харчових продуктів на вермиферму ТОВ «Пастернак» та передають кавову гущу на перероблення до ТОВ «Rekava» (м. Львів). На локальному рівні також реалізуються окремі ініціативи, зокрема у с. Рокині, де приватний підприємець створив майданчик для збирання зелених відходів від мешканців та підприємств сфери озеленення.

Водночас, незважаючи на наявність поодиноких громадських компостерів у сільських населених пунктах громади, станція компостування у місті Луцьку відсутні. Офіційні дані щодо частки домашнього компостування біовідходів не ведуться. Поточна система управління біовідходами в Луцькій міській ТГ не є масштабованою та комплексною. Вона базується на збиранні через пункти роздільного збирання відходів, а також на окремих пілотних проєктах та ініціативах, які охоплюють лише незначну частину утворювачів відходів. Така модель зумовлює мінімальний рівень вилучення біовідходів.

У Ковельській міській ТГ передбачається подальше розширення практики індивідуального компостування в приватних домоволодіннях, що має стати системним елементом управління біовідходами.

У Горохівській міській ТГ з метою зменшення обсягів біовідходів, які потрапляють у довкілля розроблено Індивідуальний план управління біовідходами на 2025–2028 роки. Окрім того, мешканцям громади надаються методичні матеріали щодо правил компостування, розміщені на офіційному сайті за посиланням: <http://agrovoly.gov.ua> (розділ «До відома аграріїв»).

У вересні 2024 року в межах проєкту «Кращі практики управління біовідходами в малих громадах України» і в співфінансуванні на базі КП «Горохівська багатoproфільна лікарня Горохівської міської ради» було встановлено громадський компостер на 3 секції, загальним об'ємом 3 куб.м., станом на 01.03.2025 було зібрано 6 куб.м біовідходів.

У Горохівській міській ТГ на балансі ТОВ «Еталон» є в наявності обладнання, яке можна використовувати для подрібнення гілля:

- деревоподрібнююча машина DP 660T (кутова);

- подрібнювач гілок ARPAL AM-200БД-К здатний переробити гілки, стебла невеликих дерев і відходи деревообробки товщиною до 200 мм, в залежності від вологості і породи деревини.

У 2024 році в рамках співпраці з проєктом USAID «Говерла» Горохівська міська ТГ отримала подрібнювач гілок ARPAL AM-200БД-К. За 2024-2025 роки

комунальним підприємством ТОВ «Еталон» було зібрано і подрібнено 156 куб.м відходів зелених насаджень. Подрібнені відходи використовуються для опалення робочих приміщень ТОВ «Еталон».

Загалом, поширення індивідуального компостування є важливим кроком до зменшення частки біовідходів у складі змішаних побутових відходів та переходу громад області до більш екологічно орієнтованої моделі управління відходами.

Разом з тим, наявність значних обсягів відходів, що не охоплені організованою системою збирання та оброблення, залишається суттєвим викликом для регіону.

Недостатній рівень охоплення населення сучасними інструментами управління відходами, а також обмежені можливості їх відновлення сприяють накопиченню відходів на несанкціонованих та перевантажених об'єктах оброблення.

Це зумовлює необхідність комплексного підходу, який поєднує розвиток інфраструктури, посилення контролю та активне залучення територіальних громад до екологічно відповідальної поведінки.

За даними Екологічного паспорту Волинської області за 2024 рік станом на 01.01.2025 року на території Волинської області кількість полігонів і звалищ звалищ становить 467 одиниць, із загальною площею 79,3 га. Із 467 діючих місць видалення відходів, 11 полігонів побутових відходів та 456 звалищ, паспортизовано лише 23 % та 11% мають оформлені державні акти на земельні ділянки або договори оренди землі. У таблиці 2.2.1.9. наведена інформація щодо полігонів побутових відходів Волинської області за підсумками 2025 року.

Таблиця 2.2.1.9. Інформація щодо полігонів побутових відходів у Волинській області за підсумками 2025 року
(джерело: департамент ЖКГ та капітального будівництва Волинської ОДА)

№ з/п	Назва населеного пункту(-ів), територіальної громади	Потужність існуючого об'єкту		Площа земельної ділянки	Рік введення в експлуатацію	Інформація про наявність проекту полігону (наявні / відсутні)	Наявність системи збирання і знезараження фільтрату (наявні / відсутні)	Наявність системи з вилучення та утилізації газу			
		тис.м куб. /рік	тис.т/рік					Свічка для факельного спалення (наявна / відсутня)	Когенерційна установка (наявна / відсутня)	Обсяг добутого біогазу за звітний період, м куб.	Обсяг виробленої електроенергії за звітний період, кВт
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	Володимирська міська територіальна громада	92,7	20,9	2,16	2012	наявні	наявні	відсутні	відсутні	0	0
2	с. Привітне, Локачинська селищна територіальна громада	3,097	1,146	4,2	2002	відсутні	відсутні	відсутня	відсутня	0	0
3	Нововолинська міська територіальна громада	296,27	23,3	7,76	2008	наявні	відсутні	відсутня	відсутня	0	0
4	Камінь-Каширська міська територіальна громада	16,8	5,04	2	2011	наявні	наявні	відсутня	відсутня	0	0
5	с-ще Любешів, Любешівська селищна територіальна громада	4,59	1,84	4,6	1992	відсутні	відсутні	відсутня	відсутня	0	0
6	м. Ковель, Ковельська міська територіальна громада	121,4	27,9	7,8921	2001	наявні	відсутні	відсутня	відсутня	0	0
7	с-ще Ратне, Ратнівська селищна територіальна громада	7,8	2,53	2,5	2002	наявні	відсутні	відсутня	відсутня	0	0
8	Урочище «ЛИСКИ» за межами с-ща Стара Вижівка, Старовижівська селищна територіальна громада	13,6	3,79	1,19	2005	наявні	відсутні	відсутня	відсутня	0	0

9	Шацька селищна територіальна громада	48	9,6	2,36	2001	наявні	наявні	відсутня	відсутня	0	0
10	с. Брище, Луцька міська територіальна громада	1018,2	87,8	24,7266	2016	наявні	наявні	відсутня	наявна	0	1 405 848
11	Торчинська селищна територіальна громада	8,37	2,93	1,956	2000	наявні	відсутні	відсутня	відсутня	0	0
	ВСЬОГО	1630,827	186,776	61,3447	х	х	х	х	х	0	1 405 848

Детальна інформація про об'єкти інфраструктури управління відходами наведена у додатку 3 в таблиці 1. Об'єкти інфраструктури управління відходами у Волинській області станом на 01.01.2026. Побутові відходи.

Детальна інформація про технічні характеристики місць видалення відходів наведена у додатку 4 в таблиці 1. Технічні характеристики місць/об'єктів розміщення відходів (у т.ч. полігони та звалища) станом на 01.01.2026.

Низький показник охоплення населення послугами з управління побутовими відходами є оберненим індикатором показника кількості утворення несанкціонованих сміттєзвалищ, оскільки ненадання відповідної послуги спонукає населення, у першу чергу, до утворення стихійних сміттєзвалищ.

Також на утворення несанкціонованих сміттєзвалищ на територіях населених пунктів в області впливає низький рівень екологічної свідомості населення щодо роздільного збирання.

У багатьох населених пунктах області відсутня належна інфраструктура для роздільного збирання побутових відходів, що ускладнює доступ населення до екологічно безпечних способів їх оброблення.

Несанкціоновані сміттєзвалища становлять загрозу довкіллю та здоров'ю населення, створюють додаткове навантаження на бюджети громад, а також свідчать про необхідність системного підходу до управління відходами, що поєднує розвиток інфраструктури, посилення контролю та підвищення екологічної свідомості мешканців.

Кількість несанкціонованих сміттєзвалищ у 2024 році становила 512 одиниць із загальною площею 31,2 га, орієнтовний обсяг утворених побутових відходів становив 0,152 млн.м³.

Протягом 2024 року ліквідовано 501 несанкціоноване сміттєзвалище із загальною площею 30,4 га, орієнтовний обсяг зібраних побутових відходів становить 0,148 млн м³.

Загалом аналіз ситуації з несанкціонованими сміттєзвалищами у Волинській області за 2024 рік свідчить, що проблема залишається актуальною для більшості територіальних громад. Виявлено значну кількість несанкціонованих сміттєзвалищ різних масштабів – від невеликих локальних до великих, що займають десятки тисяч квадратних метрів.

Загалом аналіз ситуації з несанкціонованими сміттєзвалищами у Волинській області за 2024 рік свідчить, що проблема залишається актуальною для більшості територіальних громад.

Інформація про кількість несанкціонованих сміттєзвалищ станом на 01.01.2025 року у розрізі районів та великих міст подана в таблиці 2.2.1.10.

Таблиця 2.2.1.10. Інформація про кількість несанкціонованих сміттєзвалищ на території Волинської області станом на 01.01.2025 року

[джерело: дані Регіональної доповіді про стан довкілля у Волинській області за 2024 рік]

№ з/п	Назва одиниці адміністративно-територіального устрою регіону	Кількість, одиниць	Площі під побутовими відходами, га

Несанкціоновані сміттєзвалища:		11	30,445
в тому числі:			
1	Володимирський район	3	7,79
2	м. Ковель	4	10,26
3	Луцький район	2	6,235
4	м. Камінь-Каширський	2	6,16

Позитивним є те, що більшість таких місць несанкціонованого видалення відходів вдалося ліквідувати, однак масштаби робіт і витрат суттєво різняться залежно від територіальної громади. Це пояснюється як відмінностями у площах і кількості відходів, так і різним підходом до організації робіт та залученням фінансування.

Загалом, територіальні громади докладають значних зусиль до ліквідації несанкціонованих сміттєзвалищ, проте системність цієї роботи ще потребує посилення.

Для досягнення сталих результатів важливо зосередитись на таких завданнях:

- забезпечення належного та стабільного фінансування заходів із ліквідації та попередження появи нових несанкціонованих сміттєзвалищ;
- профілактика повторного виникнення несанкціонованих сміттєзвалищ шляхом розвитку ефективної та якісної системи управління відходами;
- підвищення рівня інформованості та екологічної свідомості населення;
- посилення контролю та відповідальності за незаконне видалення відходів;
- розширення інфраструктури для роздільного збирання та оброблення відходів.

Проблеми та загрози

Управління побутовими відходами у Волинській області стикається з низкою викликів, які можна систематизувати за санітарно-екологічними, соціально-економічними та інституційними проблемами.

1. Санітарно-екологічні проблеми (категорія проблем безпосередньо стосується впливу відходів на довкілля та здоров'я населення):

- наявність несанкціонованих сміттєзвалищ призводить до забруднення ґрунтів, поверхневих і підземних вод, а також атмосфери через неконтрольоване горіння відходів;
- накопичення органічної складової відходів створює осередки поширення патогенних мікроорганізмів, гризунів і комах, що становить епідеміологічну загрозу для населення;
- виділення метану та інших парникових газів із полігонів погіршує якість повітря та посилює негативний вплив на клімат;
- низький рівень оброблення відходів сприяє швидкому зростанню обсягів видалення, що скорочує термін експлуатації існуючих місць видалення відходів і створює додаткове навантаження на довкілля;
- низький рівень компостування біовідходів – зростання обсягів біорозкладу на полігонах;

- підвищені санітарні ризики для населення, особливо поблизу полігонів та звалищ;
 - зниження біорізноманіття та деградації ландшафтів.
2. Соціально-економічні проблеми (категорія охоплює аспекти, що впливають на якість життя, фінансові витрати та економічні можливості):
- недостатнє охоплення населення наданням якісних послуг з управління побутовими відходами;
 - висока вартість ліквідації несанкціонованих сміттєзвалищ, що створює значне фінансове навантаження на місцеві бюджети;
 - нерівномірне забезпечення громад інфраструктурою (сміттєвози, контейнери, об'єкти оброблення відходів), що обмежує доступ населення до якісних послуг;
 - зростання тарифів на послугу з управління побутовими відходами, що може викликати соціальне невдоволення;
 - недостатня інвестиційна привабливість галузі через високі витрати та тривалий період окупності проєктів;
 - значні втрати ресурсоцінних відходів (пластик, скло, метал, папір), які потрапляють на видалення, а могли б приносити додатковий економічний ефект при відновленні;
 - низький рівень екологічної культури та відповідальності населення, що сприяє поширенню практики видалення відходів на несанкціоновані сміттєзвалища;
 - соціальна нерівність у доступі до послуг - мешканці сільських територій часто мають гірші умови збирання та перевезення відходів, ніж у містах.
3. Інституційні проблеми:
- обмеженість статистичних даних та неналежний облік утворення/перевезення/оброблення відходів;
 - відсутність уніфікованої системи обліку та моніторингу утворення, збирання та оброблення відходів;
 - нестабільність і обмеженість фінансування, що ускладнює довгострокове планування та реалізацію інфраструктурних проєктів;
 - недостатній контроль за дотриманням законодавства і низький рівень відповідальності за порушення правил з управління відходами;
 - відсутність дієвих регіональних програм і стратегій щодо розвитку сфери управління відходами;
 - низький рівень залучення приватного сектору та державно-приватного партнерства до розвитку інфраструктури управління відходами
 - нестача підготовлених кадрів та інституційної спроможності на місцях.

2.2.2. Відходи промисловості

Відходи промисловості – це непридатні для виробництва продукції види сировини, її залишки, що не вживаються, або речовини, які виникають в результаті технологічних процесів, які не підлягають обробленню у даному виробництві.

2.2.2.1. Промислові відходи

Джерела утворення та обсяги відходів

Волинська область представлена низкою галузей промисловості, сформованих з урахуванням природно-ресурсного потенціалу, географічного розташування та історичних особливостей розвитку регіону.

Провідне місце займає деревообробна та меблева промисловість, що базується на використанні лісових ресурсів і включає лісопильне виробництво, виготовлення плитних матеріалів, меблів та інших виробів з деревини.

Значну роль відіграє харчова та переробна промисловість, представлена підприємствами з перероблення м'яса, молока, зерна, виробництва борошна, хлібобулочних і кондитерських виробів, напоїв.

Також важливе місце посідає машинобудування та металообробка, зокрема виробництво обладнання, електротехнічної продукції, деталей і комплектуючих.

Розвиненою є будівельна промисловість, що охоплює виробництво будівельних матеріалів, бетонних і залізобетонних виробів, а також супутні види діяльності. Окремою галуззю виступає гірничовидобувна промисловість, пов'язана з видобутком корисних копалин місцевого значення, зокрема вугілля, торфу, піску та інших нерудних матеріалів

Крім того, в області функціонують підприємства хімічної промисловості, легкої промисловості (текстиль, швейні вироби), а також енергетичного сектору, що забезпечує виробництво та постачання електричної і теплової енергії. Сукупно зазначені галузі формують промисловий комплекс Волинської області та визначають її економічну спеціалізацію.

Динаміка основних показників управління промисловими відходами у Волинській області за 2021-2023 роки наведена в таблиці 2.2.2.1.1.

Таблиця 2.2.2.1.1. Динаміка основних показників управління промисловими відходами 2021-2023 рр, тис. тонн*
[джерело: інформація ГУС у Волинській області]

№з/п	Показники	2021 рік	2022 рік	2023 рік
1	Утворено	515,783	566,103	582,493
2	Одержано від інших підприємств	253,228	288,549	355,502
3	Спалено	20,717	23,742	27,623
3.1	у тому числі з метою отримання енергії	20,717	23,742	26,677
4	Використано (відновлено)	36,427	90,061	251,362
5	Направлено в сховища організованого складування (поховання)	216,138	189,739	109,971
6	Передано іншим підприємствам	324,915	367,644	189,429
7	Втрати відходів внаслідок витікання, випаровування, пожеж, крадіжок	*	*	*
8	Наявність на кінець звітного року у сховищах організованого складування та на території підприємств	33,030	34,786	8,730

* інформація відсутня

Дані щодо управління відходами за категоріями відходів за матеріалом у 2024 році наведені у таблиці 2.2.2.1.2.

Таблиця 2.2.2.1.2. Управління відходами за категоріями відходів за матеріалом у 2024 році, тонн

[джерело: інформація ГУС у Волинській області]

Категорія відходів за матеріалом	Обсяг утворених відходів	Обсяг відновлених відходів (коди операцій R2-R11)	Обсяг відновлених відходів (коди операцій R12)	Обсяг видалених відходів на полігони
УСЬОГО	398474,952	127794,382	96018,783	-
Використані розчинники	-	-	-	—
Відходи кислот, лугів чи солей	1,355	-	-	—
Відпрацьовані оливи	83,263	3,693	-	—
Хімічні відходи	366,651	-	-	—
Осад промислових стоків	459,311	-	-	—
Шлами та рідкі відходи очисних споруд	-	-	-	—
Відходи від медичної допомоги та біологічні	157,191	-	-	—
Відходи чорних металів	8889,310	-	-	—
Відходи кольорових металів	429,335	-	-	—
Змішані відходи чорних та кольорових металів	422,131	-	-	—
Скляні відходи	222,695	-	-	—
Паперові та картонні відходи	1720,886	67603,847	96018,783	—
Гумові відходи	78,185	-	-	—
Пластикові відходи	778,430	-	-	—
Деревні відходи	126586,988	58948,702	-	6,03
Текстильні відходи	4,500	-	-	0,571
Непридатне обладнання	-	-	-	—
Непридатне обладнання (за виключенням позицій 08.1 та 08.41)	6,037	-	-	—
Непридатні транспортні засоби	2,899	-	-	—
Відходи акумуляторів та батарей	19,096	-	-	—
Відходи тваринного походження та змішані харчові відходи	4959,678	-	-	—
Відходи рослинного походження	73,395	-	-	—
Тваринні екскременти, сеча та гній	4165,736	585,000	-	—

Побутові та подібні відходи	113559,253	-	-	—
Змішані та недиференційовані матеріали	14823,403	-	-	3953,156
Звичайний осад	60776,009	-	-	36752,0
Мінеральні відходи будівництва та знесення, у тому числі змішані будівельні відходи	463,825	-	-	3,0
Інші мінеральні відходи	36613,128	-	-	36006,58
Інші мінеральні відходи (за виключенням 12.1, 12.4, 12.6, 12.7, 12.8)	-	-	-	—
Відходи згоряння	19540,722	653,140	-	369,874
Ґрунтові відходи	-	-	-	—
Пуста порода від днопоглиблюваних робіт	-	-	-	—
Затверділі, стабілізовані або засклянілі відходи; мінеральні відходи, що утворюються після переробки	3271,540	-	-	—

Таблиця 2.2.2.1.3. Утворено відходів за джерелами від економічної діяльності підприємств у 2024 році по територіальних громадах , тонн
[джерело: інформація ГУС у Волинській області]

Назва територіальної громади	Загальні обсяги утворення відходів
Володимир-Волинська	3138,217
Затурцівська	197,962
Іваничівська	30,980
Локачинська	-
Нововолинська	44628,118
Оваднівська	8,060
Павлівська	11,223
Поромівська	79,165
Устилузька	37,504
Камінь-Каширська	0,738
Любешівська	40,425
Маневицька	374,381
Прилісненська	-
Головненська	0,705
Дубівська	4,784
Ковельська	12110,294
Луківська	58,584
Любомльська	147,880
Ратнівська	1230,189
Старовижівська	56,541
Турійська	88037,077
Шацька	426,250
Берестечківська	1051,300
Боратинська	2518,040
Городищенська	238,200
Горохівська	1049,844
Ківерцівська	1903,327
Колківська	101,520
Копачівська	6,876
Луцька	49119,933
Олицька	203,688
Підгайцівська	7063,856
Рожищенська	21923,830
Торчинська	3854,832
Цуманська	3756,807

Металургійна промисловість

До основних підприємств металургійної промисловості регіону належать: ПАТ «Нововолинський ливарний завод», ТОВ «Завод «Промлит», ТОВ «Ковельський завод сучасних будівельних матеріалів», ТОВ «Механічно-ливарний завод», ТОВ «Завод Горсталь», ТОВ «Індустріальний парк «Відродження» та інші.

ТОВ «Завод «Промлит» провадить діяльність у сфері лиття чорних і кольорових металів, зокрема виготовляє полотна пластинчастих живильників, церковні дзвони та чани для купання.

ПАТ «Нововолинський ливарний завод» є одним із найбільших ливарних підприємств західного регіону України. Підприємство здійснює виробництво сталевого, чавунного та кольорового литва, виготовлення дзвонів, а також переплав брухту чорних і кольорових металів. На підприємстві впроваджено та сертифіковано систему управління якістю відповідно до встановлених вимог.

ТОВ «Механічно-ливарний завод» спеціалізується на литті виробів із чорних і кольорових сплавів відповідно до креслень і технічних вимог замовників. Підприємство виготовляє запасні частини для гірничорудної, кранової, автомобільної та сільськогосподарської техніки. Виробничі потужності дозволяють виготовляти пічні конуси, колеса для вагонеток, опорні та підтримуючі катки, кранові колеса та іншу продукцію.

Інформація щодо обсягів утворення відходів металургійної промисловості у Волинській області за 2015-2014 роки, наведена в таблиці 2.2.2.1.3. та рисунку 2.2.2.1.1.

Таблиця 2.2.2.1.3. Динаміка утворення відходів металургійної промисловості, тонн

[джерело: інформація ГУС у Волинській області]

Відходи металургійної промисловості	2015 рік	2016 рік	2017 рік	2018 рік	2019 рік	2020 рік	2021 рік	2022 рік	2023 рік	2024 рік
Утворено відходів від економічної діяльності підприємств	4987	3115	3450	4473	6422	5299	5747	3841	5486	5327

Рисунок 2.2.2.1.1. Динаміка утворення відходів металургійної промисловості за 2015-2024 роки

Хімічна промисловість Волинської області представлена підприємствами, серед яких провідне місце займають ТОВ «ВІКІ», ТОВ «Пластхім Україна», ТОВ «Біопаливно-енергетична компанія», ТОВ «Теріхем тервакоскі», ТОВ «Юнілайф.ПВ» та інші.

ТОВ «ВІКІ» – підприємство, що спеціалізується на виготовленні косметичної продукції. Підприємство охоплює професійну косметику для догляду за волоссям, а також косметичні засоби для догляду за тілом, тощо.

ТОВ «Пластхім Україна» – спеціалізується у сфері хімічної промисловості та полімерних матеріалів, зокрема виробництві, обробці, зберіганні та реалізації хімічної і пластмасової продукції. Підприємство забезпечує постачання матеріалів для промислових потреб та працює з дотриманням вимог технічної й екологічної безпеки.

ТОВ «Біопаливно-енергетична компанія» – здійснює діяльність у сфері альтернативної енергетики, зокрема пов'язану з виробництвом, зберіганням та використанням біопалива й інших відновлюваних енергетичних ресурсів.

Інформація щодо обсягів утворення відходів хімічної промисловості у Волинській області за 2015-2024 роки, наведена в таблиці 2.2.2.1.4. та рисунку 2.2.2.1.2.

Таблиця 2.2.2.1.4. Динаміка утворення відходів хімічної промисловості, тонн

[джерело: інформація ГУС у Волинській області]

Відходи хімічної промисловості	2015 рік	2016 рік	2017 рік	2018 рік	2019 рік	2020 рік	2021 рік	2022 рік	2023 рік	2024 рік
Утворено відходів від економічної діяльності підприємств	90,002	97,788	58,621	63,184	149713,546	118358,689	95911,972	109239,505	86,968	59,35

Рисунок 2.2.2.1.2. Динаміка утворення відходів хімічної промисловості за 2015-2024 роки, тонн

Машинобудівна промисловість

У Волинській області машинобудівна промисловість є однією з провідних галузей промислового виробництва і забезпечує значну частину реалізованої продукції регіону. Серед найбільших підприємств машинобудівного комплексу області можна виділити такі: ТОВ «Кромберг енд Шуберт Україна ЛУ», ПАТ «СКФ Україна», ТОВ «Компанія Алтекс», ТОВ «У -Крейн», ДП «Луцький ремонтний завод «Мотор».

ТОВ «Кромберг енд Шуберт Україна ЛУ» спеціалізується на виробництві електричних кабельних систем та електронних комплектуючих для автомобілів. Завод випускає бортові електричні мережі для провідних світових виробників і відповідає міжнародним стандартам якості.

ПАТ «СКФ Україна» займається виробництвом роликових конічних підшипників та комплектуючих до них, які застосовуються у машинобудуванні, транспортних системах та промислового обладнанні. Завод у Луцьку є єдиним в Україні виробником цього виду продукції та здійснює експорт на міжнародні ринки.

ТОВ «Компанія Алтекс» спеціалізується на виробництві машинобудівної продукції, включаючи зварні ланцюги, поковки, штамповані деталі, а також сільськогосподарську техніку та комплектуючі для різних галузей промисловості.

ТОВ «У-Крейн» займається оптовою торгівлею, дистрибуцією та сервісним обслуговуванням машин і підйомно-вантажного обладнання, зокрема є ексклюзивним імпортером техніки НІАВ в Україні.

ДП «Луцький ремонтний завод «Мотор» спеціалізується на ремонті та технічному обслуговуванні авіаційних двигунів і агрегатів, у тому числі для військових літаків, виконуючи складні ремонтні роботи, модернізацію та підтримку авіатехніки.

Інформація щодо обсягів утворення відходів машинобудівної промисловості у Волинській області за 2015-2014 роки, наведена в таблиці 2.2.2.1.5. та рисунку 2.2.2.1.3.

Таблиця 2.2.2.1.5. Динаміка утворення відходів машинобудівної промисловості, тонн

[джерело: інформація ГУС у Волинській області]

Відходи машинобудівної промисловості	2015 рік	2016 рік	2017 рік	2018 рік	2019 рік	2020 рік	2021 рік	2022 рік	2023 рік	2024 рік
Утворено відходів від економічної діяльності підприємств	1368,328	1600,566	1568,023	1381,701	1174,935	9185,553	1315,2534	5454,122	8331,583	3090,175

Рисунок 2.2.2.1.3. Динаміка утворення відходів машинобудівної промисловості за 2015-2024 роки, тонн

Відходи від виробництва та постачання електроенергії та газу

Основними виробниками та постачальниками продукції в Волинській області в галузі є:

Виробництво електроенергії:
Локачинська ГТЕС

Розподіл/постачання електроенергії:
ПрАТ «Волиньобленерго» (до його складу входять 11 філій),
ТОВ «Волиньелектрозбут»,

Виробництво газу:
ПАТ «Укргазвидобування»,
Приватні добувні компанії,

Розподіл газу:
Волинська філія ТОВ «Газорозподільні мережі України».

Теплопостачання:
ДКП «Луцьктепло (Луцьк)
КП «Володимиртепло» (Володимир)
КП «Енергія
ТОВ «Теплопостач»

Інформація щодо обсягів утворення відходів виробництва та постачання електроенергії та газу у Волинській області за 2015-2024 роки, наведена в таблиці 2.2.2.1.6. та рисунку 2.2.2.1.4.

Таблиця 2.2.2.1.6. Динаміка утворення відходів від виробництва та постачання електроенергії та газу, тонн

[джерело: інформація ГУС у Волинській області]

Відходи виробництва та постачання електроенергії та газу	2015 рік	2016 рік	2017 рік	2018 рік	2019 рік	2020 рік	2021 рік	2022 рік	2023 рік	2024 рік
Утворено відходів від економічної діяльності підприємств	527,258	594,059	430,003	957,049	820,85	1158,996	2313,941	901,639	1100,988	858,417

Рисунок 2.2.2.1.4. Динаміка утворення відходів від виробництва і постачання електроенергії та газу за 2015-2024 роки, тонн

Система управління відходами

Система управління промисловими відходами у Волинській області здійснюється на загальних засадах управління промисловими відходами.

Вона охоплює комплекс організаційних, технічних, інформаційних та контрольних заходів, спрямованих на запобігання утворенню відходів, зменшення їх негативного впливу на довкілля і здоров'я населення, а також забезпечення екологічно безпечного управління відходами.

Суб'єктами управління у межах регіональної системи є органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування. Суб'єктами господарювання є утворювачі відходів та оператори з управління відходами. Утворювачі відходів зобов'язані здійснювати ідентифікацію та класифікацію відходів відповідно до Національного переліку відходів, вести облік, подавати звітність та виконувати операції з управління з відходами згідно з ієрархією управління відходами.

Здійснення операцій зі збирання, перевезення, оброблення (відновлення та видалення) відходів у області здійснюється виключно суб'єктами господарювання, які мають дозвіл на здійснення операцій з оброблення відходів

і ліцензію на провадження господарської діяльності з управління небезпечними відходами. У разі відсутності в області необхідних потужностей для оброблення окремих видів промислових відходів, такі відходи передаються суб'єктам господарювання з управління відходами, розташованим в інших регіонах України.

Облік утворення та руху промислових відходів здійснюється шляхом подання декларацій про відходи та іншої обов'язкової звітності суб'єктами господарювання через електронні інформаційні системи у сфері управління відходами. Контроль за дотриманням вимог законодавства забезпечується уповноваженими органами виконавчої влади шляхом здійснення державного нагляду та контролю.

Регіональна система управління промисловими відходами передбачає поступовий розвиток інфраструктури з оброблення (відновлення, у тому числі сортування, та видалення) відходів, через впровадження сучасних технологій роздільного збирання, а також стимулювання суб'єктів господарювання до мінімізації утворення відходів і підвищення рівня повторного використання та рециклінгу матеріальних ресурсів.

Функціонування системи управління промисловими відходами спрямоване на досягнення цілей сталого розвитку, зменшення обсягів відходів, що підлягають видаленню та інтеграцію регіональної системи у загальнодержавну систему управління відходами відповідно до європейських стандартів.

Інфраструктура та технічне забезпечення управління відходами

У Волинській області серед підприємств, що здійснюють оброблення промислових відходів та отримали дозвіл на здійснення операцій з оброблення відходів необхідно виділити наступні:

ТОВ «Захід-метал» займається обробленням відсортованих відходів та підготовкою ресурсоцінних відходів;

ТОВ «ТБФ» здійснює відновлення відсортованих відходів та торгівлю ресурсоцінними відходами;

ТОВ «Поніківська картонно-паперова фабрика» - Україна» виробництво картону та паперової продукції; утворення відходів паперу, картону та макулатури, що передаються на відновлення або повторне використання;

ТОВ «Луцька картонно-паперова фабрика» виготовлення картонно-паперової продукції; утворення виробничих паперових відходів і макулатури, які залучаються до процесів рециклінгу;

ПП «Форест-Україна» лісозаготівля та деревообробка; утворення деревних відходів (тирса, стружка, обрізки), що використовуються як ресурсоцінні або передаються на оброблення.

Детальна інформація про перелік дозволів на здійснення операцій з оброблення відходів у Волинській області наведена у таблиці 2.2.2.1.7.

Суб'єкти господарювання, що здійснюють збирання ресурсоцінних відходів у Волинській області наведені в таблиці 2.2.2.1.8.

Перелік місць видалення промислових відходів з Реєстру МВВ Волинської області наведений у таблиці 2.2.2.1.9.

Детальна інформація про об'єкти інфраструктури управління відходами наведена у додатку 3 в таблиці 2. Об'єкти інфраструктури управління відходами у Волинській області станом на 01.01.2026. Промислові відходи.

Детальна інформація про технічні характеристики місць видалення відходів наведена у додатку 4 в таблиці 2. Технічні характеристики місць/об'єктів розміщення промислових відходів у Волинській області станом на 01.01.2026. Промислові відходи, відходи каналізаційних мереж та відходи їх оброблення, включаючи осад стічних вод.

Таблиця 2.2.2.1.7. Перелік суб'єктів господарювання, які отримали дозвіл на здійснення операцій з оброблення відходів у Волинській області

[джерело : національна онлайн-платформа «ЕкоСистема» <https://eco.gov.ua/>]

№ з/п	Суб'єкт господарювання	Реєстраційний номер справи	Дата початку дії дозволу	Адреса суб'єкта господарювання	Операції з оброблення відходів	Додаткові операції з оброблення відходів	Код та назва відходів	Код та назва відходів, які утворились в результаті оброблення
1	ТОВ «Захід-метал»	14497/25	21.11.2025	Україна, 45601, Волинська обл., Луцький р-н, село Липини, вул.Миру, будинок 7, корпус 2, квартира 2	R12 Попередні операції з відходами для здійснення операцій, визначених у позиціях R1-R11 цього Додатка. Якщо інший код R не підходить, це може включати попередні операції до відновлення, включаючи попереднє оброблення, у тому числі демонтаж, сортування,	R13 Зберігання відходів перед здійсненням операцій, визначених у позиціях R1-R12 цього додатка (крім операції збирання)	19 12 03 Кольорові метали 17 04 01 Мідь, бронза, латунь 17 04 02 Алюміній 20 01 40 Метал 19 10 02 Відходи кольорових металів 17 04 11 Кабелі інші, ніж зазначені за кодом 17 04 10 12 01 03 Ошурки, обрізки та стружка кольорових металів 12 01 05 Ошурки, обрізки та	19 12 03 Кольорові метали 17 04 01 Мідь, бронза, латунь 17 04 02 Алюміній 20 01 40 Метал 19 10 02 Відходи кольорових металів 17 04 11 Кабелі інші, ніж зазначені за кодом 17 04 10 12 01 03 Ошурки, обрізки та стружка кольорових металів 12 01 05 Ошурки, обрізки та

							стружка пластмас 16 01 18 Кольо	стружка пластмас 16 01 18 Кольорові метали
2	ТОВ «ТБФ»	3862/24	16.07.2025	Україна, 45300, Волинська обл., Іваничівський р-н, селище міського типу Іваничі, ВУЛИЦЯ ЛУЦЬКА, будинки 33	R3 Рециклінг/відновлення органічних речовин, що не використовуються як розчинники, у тому числі компостування та інші процеси біологічної трансформації, а також підготовка до повторного використання, газифікація та піроліз, коли компоненти використовуються як хімікати, та відновлення органічних матеріалів у вигляді засипки	R12 Попередні операції з відходами для здійснення операцій, визначених у позиціях R1-R11 цього Додатка. Якщо інший код R не підходить, це може включати попередні операції до відновлення, включаючи попереднє оброблення, у тому числі демонтаж, сортування, дроблення, ущільнення, гранулювання, сушіння, подрібнення, кондиціонування, перепакування, відокремлення, змішування або змішування перед подачею на будь-які операції, визначені у позиціях R1- R11 цього додатка R13 Зберігання відходів перед здійсненням операцій, визначених у	15 01 02 Пластмасов а упаковка 19 12 04 Пластмаси і гума 07 02 13 Відходи пластмас 20 01 39 Пластмаса	20 03 01 Змішані побутові відходи

						позиціях R1-R12 цього додатка (крім операції збирання)		
3	ТОВ «Понінківська картонно-паперова фабрика» - Україна»	13061/25	12.06.2025	Україна, 43023, Волинська обл., місто Луцьк, вул. КАРБИШЕВА, будинки 3	R5 Рециклінг/відновлення інших неорганічних матеріалів (включаючи підготовку до повторного використання, рециклінг неорганічних будівельних матеріалів, відновлення неорганічних матеріалів у вигляді зворотного заповнення та очищення ґрунту, що приводить до відновлення ґрунту)	R12 Попередні операції з відходами для здійснення операцій, визначених у позиціях R1-R11 цього Додатка. Якщо інший код R не підходить, це може включати попередні операції до відновлення, включаючи попереднє оброблення, у тому числі демонтаж, сортування, дроблення, ущільнення, гранулювання, сушіння, подрібнення, кондиціонування, перепаккування, відокремлення, змішування або змішування перед подачею на будь-які операції, визначені у позиціях R1- R11 цього додатка R13 Зберігання відходів перед здійсненням операцій, визначених у позиціях R1-R12 цього	16 12 41 Папір і картон 19 12 01 Папір і картон 20 01 01 Папір і картон	03 03 08 Відходи від сортування паперу та картону, призначених для рециклінгу10 01 01 Донна зола, шлак і котловий пил (крім котлового пили, зазначеного за кодом 10 01 04)19 01 12 Донні золи та шлаки інші, ніж зазначені за кодом 19 01 1103 03 99 Інші відходи цієї підгрупи

						додатка (крім операції збирання)		
4	ТОВ «Луцька картонно- паперова фабрика»	3949/24	15.10.2024	Україна, 43023, Волинська обл., Луцький р-н, місто Луцьк, вул.Корсака Івана, будинок 3	R12 Попередні операції з відходами для здійснення операцій, визначених у позиціях R1-R11 цього Додатка. Якщо інший код R не підходить, це може включати попередні операції до відновлення, включаючи попереднє оброблення, у тому числі демонтаж, сортування, дроблення, ущільнення, гранулювання, сушіння, подрібнення, кондиціонування, перепакування, відокремлення, змішування або змішування перед подачею на будь-які операції, визначені у позиціях R1- R11 цього додатка R3 Рециклінг/відновлення органічних речовин, що не використовуються як розчинники, у тому числі компостування та інші процеси	R13 Зберігання відходів перед здійсненням операцій, визначених у позиціях R1-R12 цього додатка (крім операції збирання)	20 01 01 Папір і картон 15 01 01 Паперова та картонна упаковка	20 01 01 Папір і картон 03 03 07 Механічно відокремлені залишки від переробки відходів паперу та картону 03 03 11 Шлами від очищення стічних вод на підприємстві інші, ніж зазначені за кодом 03 03 10 15 01 01 Паперова та картонна упаковка

					біологічної трансформації, а також підготовка до повторного використання, газифікація та піроліз, коли компоненти використовуються як хімікати, та відновлення органічних матеріалів у вигляді засипки			
5	ПП «Форест-Україна»	3422/24	06.08.2024	Україна, 43006, Волинська обл., Луцький р-н, місто Луцьк, вул.Скорика Мирослава, будинок 12	R12 Попередні операції з відходами для здійснення операцій, визначених у позиціях R1-R11 цього Додатка. Якщо інший код R не підходить, це може включати попередні операції до відновлення, включаючи попереднє оброблення, у тому числі демонтаж, сортування, дроблення, ущільнення, гранулювання, сушіння, подрібнення, кондиціонування, перепакування, відокремлення, змішування або змішування перед подачею на будь-які операції, визначені у позиціях R1- R11 цього додатка	-	17 09 04 Змішані відходи будівництва і знесення будівель інші, ніж зазначені за кодами 17 09 01, 17 09 02, 17 09 03 17 01 01 Бетон 17 01 02 Цегла	-

Таблиця 2.2.2.1.8. Суб'єкти господарювання, що здійснюють збирання ресурсоцінних відходів у Волинській області
 [джерело: Екологічний паспорт Волинської області за даними 2024 року]

№ з/п	Найменування/Прізвище, ім'я, по батькові (за наявності)	Місцезнаходження/ Місце проживання	Спеціалізація (види ресурсоцінних відходів)
1	2	3	5
1	ТОВ «Дельта А»	м. Володимир, вул. Генерала Шухевича, 134	брухт чорних металів, пластику, макулатури, відходи плівки, пластикової тари
2	Приватне мале підприємство «Євро – В» (43008 м. Луцьк вул. Запорізька, 37)	Приймальний пункт м. Володимир, вул. Г.Шухевича, 111	брухт чорних металів
3	ТОВ «Укрмет-Інвест»	м. Володимир, вул. Привокзальна, 8	картон, папір, скло, ПЕТ, пластик
4	ТОВ «Волинь Лом» (м. Луцьк вул. Індустріальна, 26)	Приймальний пункт м. Володимир, вул. Луцька, 81	брухт чорних металів
5	Содольський Я.В.	Марянівська ТГ	скло всі види пластику
6	Підприємство «Володимир-Волинська заготконтора»	м. Володимир, вул. Г.Шухевича, 111	макулатура
7	ПП «Влад-надра»	с. Заріччя, вул. Нова, 1В	брухт чорних металів
8	ФОП Демчук Олександр Іванович	м. Володимир, вул. Луцька, 81	брухт чорних металів
9	ВУКГ ЖКО Нововолинської міської ради	м. Нововолинськ вул. Лісна, 8	збір ПЕТ-пляшки, макулатура, скло шини зіпсовані
10	ТОВ «Грін Компані НВ»	м. Нововолинськ вул. Луцька 25	оброблення ПЕТ - пляшки
11	ПАТ Нововолинський ливарний завод»	м. Нововолинськ вул. Луцька, 29	брухт чорних та кольорових металів
12	ТОВ «Завод «Промлит»	м. Нововолинськ вул. Шахтарська, 49	брухт чорних та кольорових металів
13	ТОВ «Механічно-ливарний завод»	м. Нововолинськ вул. Шахтарська, 55 А	брухт чорних та кольорових металів
14	ФОП Гребенкін М.І.	м. Луцьк вул. Карбишева, 1 с (пересувні пункти)	макулатура, плівка, пластмаса, зношені шини
15	Корніюк Назарій Анатолійович	с. Забороль, вул. Приозерна, 3А	зношені шини
16	ФОП Мулько Б.В.	м. Луцьк вул. Дубнівська, 16	макулатура, плівка
17	ТОВ Втрорма-Волинь	м. Луцьк вул. Електроапаратна, 5 б (пересувні пункти, 200 контейнерів по місту)	макулатура, плівка, ПЕТ пляшка

18	ПП Хвесик Марія Вадимівна	с. Прилуцьке, вул. Ківерцівська, 79 (пункт прийому)	макулатура, склобій, ПЕТ пляшка, пластмаса
19	ЛСКАП «Луцькспецкомунтранс» станція сортування «Чистий Луцьк»	м.Луцьк, вул. Транспортна, 7	плівка, ПЕТ-пляшка (7 видів), пластмаса, відходи електронного та електричного обладнання
20	ЛСКАП «Луцькспецкомунтранс» станція сортування «Чисте Довкілля»	м. Луцьк, просп. Соборності, 19Б	плівка, ПЕТ-пляшка (7 видів), пластмаса, відходи електронного та електричного обладнання
21	Луцьке спеціальне автотранспортне підприємство «Луцькспецкомунтранс»	м. Луцьк, вул.Дубнівська, 64	сировина четвертого сорту
22	ЛСКАП «Луцькспецкомунтранс» станція сортування «Чиста Громада»	с. Брище, полігон ПВ	плівка, ПЕТ-пляшка (7 видів), пластмаса, відходи електронного та електричного обладнання
23	ФОП Літвінчук	м. Луцьк	ПЕТ пляшка
24	ФОП Майборода М.І.	м.Луцьк, вул..Трунка, 12	відходи, що не є небезпечними (склобій, металева тара)
25	ТОВ «Вейстенерджі»	м. Луцьк, вул. Корсака Івана, 3	зношені шини
26	ТОВ «ПКФ Євростар»	м. Луцьк, просп. Перемоги, 30 м. Луцьк, вул. Ківерцівська, 7А	металобрухт
27	ПАТ «Волиньвтормет»	м. Ковель, вул.Тимошенка, 13	металобрухт
28	ФОП Герасимчук В.І.	м. Ковель, вул. Героїв України, 178	макулатура, пет-пляшки, склобій
29	ПП Хороших Юрій Васильович	м. Ковель, вул. Гребінки, 15	макулатура, пет-пляшки, склобій
30	ФОП Хороших Анастасія Юріївна	м. Ковель, вул. В.Гончара, 123	макулатура, пет-пляшки, склобій
31	ТП «Вторметсервіс»	м. Ковель вул. Кияна 20	чорні метали
32	ТОВ «Волиньмет» Ушахін Артур Владиславович	м. Ковель, вул. Володимира Кияна, 20	чорні метали
33	ТОВ «Волиньвторпром»	м. Ковель вул. Тимошенко 11 Б	чорні та кольорові метали
34	Синюк Роман Миколайович	м. Ковель вул. Данила Галицького, 3а	ПЕТ-пляшки
35	ТОВ «Волиньлом»	м. Ковель, вул. Кияна, 20	чорні метали
36	ФОП Кальков Андрій Петрович	с-ще Маневичі, вул. Л.Українки, 12А	скло, ПЕТ пляшка
37	ПП Шлапа Людмила Іванівна	м. Любомль, вул. Володимирська, 62	макулатура, скло, ПЕТ пляшка
38	ТОВ «ВОЛИНЬМЕТ»	м. Любомль, вул.Промислова, 6	Заготівля відходів чорних та кольорових металів
39	ФОП Василевський Юрій Павлович	м. Камінь- Каширський, вул. Ковельська, 120	поліетилен, макулатура, скло
40	ФОП Романюк Віталій Анатолійович	м. Камінь- Каширський, вул. Шевченка, 3	поліетилен, макулатура, скло
41	ПП «Вторметсервіс» Чурак Володимир Степанович	м. Камінь –Каширський, вул. Ковельська, 174	операції з брухтом чорних металів

42	ТОВ «Логістик Груп ЛТД» Сас Олег Михайлович	Луцький район, Колківська селищна рада	скло, пластик
43	ФОП Хвесик Марія Вадимівна	с-ще Маневичі, вул. Вокзальна,5	папір, скло, пластик
44	ФОП Якимчук Олег Олександрович	с-ще Маневичі, вул. Луцька,14	брухт та відходи чорних металів, брухт та відходи кольорових металів, папір
45	Комунальна установа «Центр безпеки і життєдіяльності громади» Ратнівської селищної ради	с-ще Ратне, вул. Центральна,19	скло, пластик
46	ФОП Садольський Ярослав Анатолійович	с. Довгів, Луцький район	відходи поліпропілену, скло, пластик

Таблиця 2.2.2.1.9. Перелік місць видалення промислових відходів у Волинській області
 [джерело: витяг з реєстру МВВ, інформація управління екології та природних ресурсів Волинської ОДА]

Реєстрацій- ний номер	Найменування МВВ, код	Місце знаходження МВВ	Найменування та адреса власника МВВ, код	Режим функціону- вання МВВ (діючих, закритих)	Категорія екологічної безпеки МВВ*	Характеристика МВВ (обсяг**, площа, наземне, підземне)	Характеристика відходів (найменування, група, клас небезпеки*)
№ 2 25.12.2000	Площадка для зберігання брухту	м. Володимир	ТОВ «Дельта - А» м. Володимир	діюче	А (малонебезпечні)	5 тис. тонн/рік	Металобрухт
№ 15 19.03.2001	Контейнер для зберігання залишків фарб	м. Луцьк АТ «Енко» (Луцький електроапаратн ий з-д)	м. Луцьк вул Електроапаратна, 3	діюче	В (небезпечні)	Контейнери для зберігання залишків фарб, загальний об'єм 7 тонн	Залишки фарбувального виробництва після гідрофільтрів (3 кл.н.)
№ 16 19.03.2001	Місце для зберігання шламів гальванічних (контейнер)	м. Луцьк АТ «Енко» (Луцький електроапарат ний завод)	м. Луцьк вул. Електроапаратна, 3	діюче	В (небезпечні)	Контейнери для зберігання відходів гальванічного виробництва. Загальний об'єм 19 тонн	Шлами гальванічні з осадженим молоком (цинк і його сполуки) (3кл.н.)
№ 31 07.05.02р	Місце для зберігання шламів гальванічних (контейнер)	м. Луцьк	в/ч 36984	діюче	В (небезпечні)	Контейнер для зберігання гальванічних відходів	Відходи гальванічного виробництва
№ 39 28.11.2002	Контейнер для зберігання залишків фарб	м. Луцьк вул. Рівненська, 42	ВАТ «Луцький автомобільний завод»	діюче	В (небезпечні)	Склад видалення відходів	Відходи від використання фарб
№ 42 02.12.2003	Місце для зберігання шламів гальванічних (контейнер)	м. Луцьк вул. Ковельська ,40	ВАТ «Електротермометр ія»	діюче	В (небезпечні)	Металева ємність	Гальванічний шлам
№ 43 30.12.2003	Контейнер для зберігання залишків фарб	м. Ковель, вул. Варшавська, 1	ВАТ «Ковельсьільмаш»	діюче	В (небезпечні)	Металеві бочки	Нафтомасла, відходи фарб
№46 13.05.2004	Місце для зберігання шламів гальванічних (контейнер)	м. Нововолинськ вул. Луцька, 25	ВАТ «Оснастка»	діюче	Б (помірно небезпечні)	Обсяг 3,1 т	Шлам гальванічний III- клас небезпеки

* Ця класифікація відходів застосовувалася до внесення змін у законодавство, з 9 липня 2023 року набрав чинності Закон України «Про управління відходами», яким передбачено поділ відходів на 2 класи: небезпечні відходи і відходи, що не є небезпечними.

Карта-схема місць видалення промислових відходів Волинської області наведена у додатку 16.

У Волинській області однією з ключових проблем у сфері управління промисловими відходами є обмежена кількість об'єктів оброблення відходів, що відповідають вимогам законодавства. Недостатність регіональних потужностей зумовлює передачу значних обсягів відходів на оброблення за межі області, що призводить до зростання витрат суб'єктів господарювання та підвищення екологічних ризиків.

Суттєвою проблемою залишається накопичення відходів у місцях утворення та на об'єктах тимчасового зберігання, технічний стан яких не завжди відповідає вимогам екологічної безпеки. Недостатній рівень контролю та обліку ускладнює відстежування потоків відходів і підвищує ризики порушення вимог у сфері управління відходами.

Порушення вимог у сфері управління промисловими відходами створюють загрози забруднення ґрунтів, поверхневих і підземних вод, атмосферного повітря, а також негативно впливають на стан екосистем і здоров'я населення.

2.2.2.2 Відходи видобувної промисловості

Волинська область володіє значним мінерально-сировинним потенціалом, який формує основу її природно-ресурсної бази. У структурі мінеральних ресурсів провідне місце займає сапропель (45,35%), корисні копалини паливно-енергетичного напрямку, зокрема природний газ, кам'яне вугілля та торф (29,12%), а також сировина для виробництва будівельних матеріалів (19,33%). Частка прісних і мінеральних підземних вод становить 5,73%, металічних та гірничохімічних корисних копалин – по 0,24%.

На території області розвідано та експлуатується Локачинське газове родовище, введене в промислову розробку у 1999 році, з балансовими запасами вільного газу 1,022 млрд м³. Крім цього, в області виявлено два нафтогазоперспективні об'єкти, підготовлені до глибокого буріння, із прогнозними ресурсами газу категорії С3 та нафти.

Важливу роль у паливно-енергетичному балансі області відіграє кам'яне вугілля. У межах Волині розвідано 11 вугільних родовищ із загальними запасами 67,4 млн т. Видобуток здійснюється двома діючими шахтами, а також триває будівництво ще однієї шахти. Вугілля характеризується наявністю супутніх запасів германію, що підвищує його промислову цінність.

Одним із найбільш поширених видів корисних копалин є торф, геологічні запаси якого перевищують 419 млн т. Значні ресурси має також сапропель, усі балансові запаси якого придатні для використання як органічні добрива, а окремі типи – у тваринництві та медицині. В області періодично здійснюється розробка окремих родовищ сапропелю.

Металічні корисні копалини представлені переважно самородною міддю Волино-Подільської металогенічної області. Найбільш перспективним є Волинський міднорудний район, у межах якого розташоване комплексне родовище золото-срібних мідних руд Жиричі. Його запаси та ресурси апробовані рішенням ДКЗ України та враховані Державним балансом запасів корисних

копалин з 2017 року. У складі руд відзначена наявність супутніх компонентів – золота, срібла та платиноїдів.

Будівельна галузь області базується на власній сировинній базі, представленій крейдою, будівельним каменем, піском і цегельно-черепичною сировиною. Разом із тим, для області залишається актуальною проблема забезпечення будівельним піском, що частково компенсується завезенням матеріалів з інших регіонів. Окреме значення має Малоосницьке родовище базальту з великими розвіданими запасами.

Північна частина області входить до меж Прип'ятського бурштиноносного басейну, де зосереджені значні ресурси бурштину. У 2016–2017 роках надано спеціальні дозволи на розробку низки родовищ, що створює передумови для розвитку бурштиновидобувної галузі.

Таблиця 2.2.2.2.1. Інформація у сфері надрокористування
[джерело: екологічний паспорт Волинської області за 2024 рік]

Спеціальні дозволи на користування надрами	За роками		
	2022 рік	2023 рік	2024 рік
Кількість виданих	4	15	9
Кількість анульованих	4	3	2

Джерела утворення та обсяги відходів

Станом на початок 2024 року видобуток вугілля у Волинській області здійснюють ДП «Шахта №9 «Нововолинська» та ДП «Волиньвугілля» до складу якого входить діюча шахта «Бужанська».

Відокремлений підрозділ шахта «Бужанська» ДП «Волиньвугілля» здійснює видобування кам'яного вугілля. У результаті виробничої діяльності утворюються відходи видобування неметалічних корисних копалин у вигляді породи. Станом на 01.01.2026 року фактичний обсяг породи, яка заскладована на породному відвалі складає 98028 тонн.

В умовах воєнного стану ДП «Шахта №9 «Нововолинська», перебуваючи на етапі підготовки до ліквідації, продовжує видобуток вугілля та забезпечує виконання соціально-економічних зобов'язань.

На шахті №1 «Нововолинська» триває підготовка до ліквідації відповідно до чинних нормативів. Проектом передбачено проведення природоохоронних заходів, зокрема гірничотехнічної рекультивації порушених земель і рекультивації породного відвалу з особливою увагою до водовідвідних споруд.

Будівництво ДП «Шахта №10 «Нововолинська» з жовтня 2018 року призупинено, забезпечується утримання об'єктів у безаварійному стані.

Волинською обласною військовою адміністрацією спільно з територіальними громадами підготовлено та подано пропозиції до Державної цільової програми справедливої трансформації вугільних регіонів України до 2030 року по Волинській області на суму 41 729,6 млн гривень.

Також на території Підгайцівської селищної ТГ розташоване підприємство ТОВ «Екопроміндустрія» займається добуванням піску, гравію, глини і каоліну.

Таблиця 2.2.2.2. Динаміка утворення відходів видобувної промисловості та розроблення кар'єрів, тонн

[джерело: інформація ГУ статистики у Волинській області]

Відходи видобувної промисловості та розроблення кар'єрів	2015 рік	2016 рік	2017 рік	2018 рік	2019 рік	2020 рік	2021 рік	2022 рік	2023 рік	2024 рік
Утворено відходів від економічної діяльності підприємств	103586	75548	62509	69431	118157	68260	27766	19960	17892	36534

Рисунок 2.2.2.2.1. Динаміка утворення відходів видобувної промисловості та розроблення кар'єрів за 2015-2024 роки, тонн

Згідно з інформацією наведеною в інвестиційному атласі Волинської області, мінерально-сировинна база області налічує 409 об'єктів обліку, детальніша інформація наведена в таблиці 2.2.2.2.3.

Таблиця 2.2.2.1.3. Мінерально - сировинна база Волинської області

[джерело: Інвестиційний атлас Волинської області]

№з/п	Група	Відсоток	Кількість	Корисна копалина
1	Гірничо-хімічні корисні копалини	47	192 родовища, 5 розробляються	Сапропель, фосфоритові руди
2	Паливно-енергетична група	27	111 родовищ, 10 розробляються	Торф, кам'яне вугілля, газ природний

3	Корисні копалини для будівництва	20	84 родовища, 20 розробляються	Камінь будівельний, крейда, пісок, цегельно-черепична сировина
4	Підземні води	3	13 родовищ (30 ділянок), 18 ділянок розробляються	Підземні питні, технічні, мінеральні води
5	Інші	3		Бурштин, сировина скляна, мідь, германій

Основні об'єкти накопичення відходів видобувної промисловості у Волинській області:

У Волинській області об'єкти накопичення відходів видобувної промисловості сформовані внаслідок тривалої експлуатації родовищ корисних копалин, насамперед кам'яного вугілля, торфу та корисних копалин місцевого значення (піску, глини, крейди та інших будівельних матеріалів). Такі об'єкти представлені місцями видалення відходів видобувної промисловості, породними відвалами, картами складування розкритих порід та відпрацьованими кар'єрами, які використовуються для розміщення відходів, що утворюються під час розробки родовищ.

Найбільша концентрація об'єктів накопичення відходів видобувної промисловості розташована у межах Нововолинського гірничопромислового району, який входить до Львівсько-Волинського кам'яновугільного басейну. У результаті діяльності вугледобувних підприємств, зокрема шахт Нововолинського регіону, утворено значну кількість породних відвалів, що складаються з пустих порід, вилучених під час видобування кам'яного вугілля. На території вугільного басейну функціонують як діючі, так і законсервовані місця видалення відходів видобутку, на яких накопичено значні обсяги гірничих порід. Такі об'єкти характеризуються тривалим строком експлуатації та потребують постійного екологічного контролю, а також поступового впровадження заходів з рекультивації порушених земель.

Породні відвали вуглевидобувної промисловості є потенційними джерелами негативного впливу на довкілля. У процесі фізико-хімічного вивітрювання гірничих порід можливе утворення дренажних вод із підвищеним вмістом мінеральних сполук та важких металів, які можуть потрапляти у поверхневі та підземні водні об'єкти. Крім того, частина відвалів характеризується ризиком самозаймання, що призводить до утворення забруднюючих речовин у атмосферному повітрі. Значні площі, зайняті такими об'єктами, спричиняють вилучення земель із господарського використання та формують техногенно змінені ландшафти.

Важливу частку об'єктів накопичення відходів видобувної промисловості становлять місця розміщення відходів, що утворюються під час видобування торфу. Торфовидобування здійснюється переважно у північних районах Волинської області. У процесі розробки торфових родовищ утворюються відходи рослинного походження, мінеральні домішки та інші супутні матеріали, які розміщуються на спеціально відведених ділянках або у межах відпрацьованих торфовищ. Незважаючи на відносно низький рівень небезпеки

таких відходів, їх накопичення може призводити до порушення гідрологічного режиму територій, деградації болотних екосистем та втрати природних біотопів.

Окрему групу становлять об'єкти накопичення відходів, що формуються під час розробки родовищ корисних копалин місцевого значення, зокрема піску, глини, крейди та інших будівельних матеріалів. У процесі видобування таких ресурсів утворюються розкривні породи та некондиційна сировина, які розміщуються у відвалах або у межах відпрацьованих кар'єрів. Основними екологічними наслідками функціонування таких об'єктів є порушення рельєфу місцевості, зміна гідрогеологічних умов, пилове навантаження на атмосферне повітря та деградація земельних ресурсів.

Більшість об'єктів накопичення відходів видобувної промисловості у Волинській області створені у попередні десятиліття та експлуатуються в умовах обмеженого впровадження сучасних технологій управління відходами. Частина об'єктів перебуває у стадії закриття або рекультивації, однак значні обсяги накопичених відходів потребують довгострокового екологічного моніторингу та реалізації заходів щодо мінімізації їх впливу на довкілля. В умовах реалізації державної політики у сфері управління відходами актуальним є проведення інвентаризації таких об'єктів, оцінка їх екологічних ризиків та визначення оптимальних шляхів подальшого безпечного управління відходами видобувної промисловості.

Система управління відходами

Управління відходами видобувної промисловості у Волинській області здійснюється на загальних засадах управління промисловими відходами.

Інфраструктура оброблення відходів видобувної промисловості і розроблення кар'єрів

Перелік місць видалення відходів видобувної промисловості з Реєстру МВВ Волинської області наведений у таблиці 2.2.2.2.4.

Таблиця 2.2.2.2.4. Перелік місць видалення відходів видобувної промисловості з Реєстру МВВ Волинської області
 [джерело: інформація від управління екології та природних ресурсів Волинської ОДА]

Реєстраційний номер	Найменування МВВ, код	Місце знаходження МВВ	Найменування та адреса власника МВВ, код	Режим функціонування МВВ (діючих, закритих)	Категорія екологічної безпеки МВВ*	Характеристика МВВ (обсяг, площа, наземне, підземне)	Характеристика відходів (найменування, група, клас небезпеки*)
№ 4 08.02.2001	Породний відвал	м. Нововолинськ	ВП «Шахта №9 «Нововолинська», ДП «Волиньвугілля»	Діюче	В	Відкритий породний відвал, обсяг – 2456,577 тис тон, площа – 56 тис.м2 (+9 тис. м2)	Відходи вуглевидобутку (4 кл.н.)
№5 08.02.2001	Породний відвал	м. Нововолинськ	ВП Шахта №1	у стадії проектування рекультивації	В (небезпечні)	Відкритий породний відвал, обсяг 11037 тис тонн, площа 12,97 га	Відходи вуглевидобутку (4 кл.н.)
№ 6 07.12.2000	Породний відвал	м. Нововолинськ	ВП Шахта «Бужанська»	Діюче	В (небезпечні)	Відкритий породний відвал, обсяг 2169,0 тис.м3, площа 137 тис.м2	Відходи вуглевидобутку (4 кл.н.)
№ 7 07.12.2000	Породний відвал	м. Нововолинськ Стара Лішня Іваничівського р-ну	ВП Шахта №5	Законсервовано	В (небезпечні)	Відкритий породний відвал, обсяг 1098,6800 тон, площа 15,6 га.	Відходи вуглевидобутку (4 кл.н.)
№ 8 07.12.2000	Породний відвал	м. Нововолинськ	ВП Шахта №8	Законсервоване	В (небезпечні)	Відкритий породний відвал, обсяг 3667 тис тон, площа – 17,68 га	Відходи вуглевидобутку (4 кл.н.)
№ 9 07.12.2000	Породний відвал	м. Нововолинськ с. Гряда Іваничівського	ВП Шахта №3	Законсервоване	В (небезпечні)	Відкритий породний відвал, обсяг 2847 тис тонн, площа 9,14 га	Відходи вуглевидобутку (4 кл.н.)

№10 07.12.2000	Породний відвал	м. Нововолинськ	ВП Шахта №4	Законсервоване	В (небезпечні)	Відкритий породний відвал, обсяг 2491 тис тон, площа 9 га	Відходи вуглевидобутку (4 кл.н.)
№ 11 07.12.2000	Породний відвал	м. Нововолинськ	ВП Шахта №2	Законсервоване	В (небезпечні)	Відкритий породний відвал, обсяг 2633 тис тон, площа 9,78 га	Відходи вуглевидобутку (4 кл.н.)
№ 12 07.12.2000	Породний відвал	м. Нововолинськ	ВП Шахта №7	Законсервоване	В (небезпечні)	Відкритий породний відвал, обсяг 2243 тис тон, площа 10,77 га	Відходи вуглевидобутку (4 кл.н.)
№13 07.12.2000	Породний відвал	м. Нововолинськ	Шахта №9	Законсервоване	В (небезпечні)	Відкритий породний відвал, обсяг 4418 тис тон, площа 19,42 га	Відходи вуглевидобутку (4 кл.н.)
№ 51 06.09.04р	Породний відвал	с. Петрово Іваничівського р-ну Шахта №10	ДП «Дирекція по будівництву об'єктів»	Діюче	В (небезпечні)	Обсяг видалення- 341,20066 тис м³.; Проектний обсяг – 1445,7 тис. м³; Обсяг за попередній рік – 18,885 тис м³; Площа – 7,38 га.	Відходи вуглевидобутку (4 кл.н.)
№ 57 в 15.12.2006	Складування золи торфу	с. Прилісне Маневицький р-ну	ДП «Волиньторф»	діюче	А (малонебезпечні)	Обсяг видалення 27660 тон. Площа – 2 га.	Відходи тверді процесу очищення газів топкових інші (зола торфу) IV клас безпеки
№ 64 09.02.2007	Складування золи торфу	с-ще Маневичі, Маневицького р-ну	Маневицький торфозавод	діюче	А (малонебезпечні)	Обсяг видалення 10000 тон.	Зола торфу IV клас безпеки

* Ця класифікація відходів застосовувалася до внесення змін у законодавство, з 9 липня 2023 року набрав чинності Закон України «Про управління відходами», яким передбачено поділ відходів на 2 класи: небезпечні відходи і відходи, що не є небезпечними.

У Волинській області зберігаються системні проблеми у сфері управління промисловими відходами. Особливої актуальності набувають питання управління відходами видобувної промисловості, що утворюються в процесі підземного та відкритого видобування корисних копалин на шахтах і в кар'єрах.

Ключовою проблемою є накопичення значних обсягів відходів гірничовидобувної діяльності, зокрема розкритих і пустих порід, шламів та золошлакових матеріалів. Основними об'єктами їх розміщення залишаються породні відвали, терикони та шламонакопичувачі, які займають значні площі земель і формують підвищені техногенні та екологічні ризики.

Недостатній рівень повторного використання та відновлення відходів видобувної промисловості є додатковим стримувальним фактором сталого розвитку регіону. Значна частина таких відходів не залучається до господарського обігу як ресурсоцінних відходів, попри наявний потенціал їх використання у будівельній галузі та суміжних виробничих процесах. Це зумовлює подальше зростання площ порушених земель і підвищення антропогенного навантаження на природні ресурси.

Суттєвими залишаються ризики негативного впливу відходів видобувної діяльності на стан навколишнього природного середовища. Унаслідок фізико-хімічних процесів у складі відходів можуть бути присутні важкі метали, залишки технологічних реагентів і продукти окиснення, що з атмосферними опадами потрапляють у ґрунти та водні об'єкти, погіршуючи їх якісний та екологічний стан. Підвищену небезпеку становлять відходи, пов'язані з видобуванням вугілля та торфу, які можуть призводити до формування кислотного дренажу.

Додатковим фактором ризику є недостатній рівень інженерного забезпечення об'єктів розміщення відходів. Частина таких об'єктів не відповідає сучасним вимогам безпеки, зокрема щодо наявності протифільтраційного захисту, дренажних систем та інших інженерних споруд, що підвищує ймовірність виникнення аварійних ситуацій, у тому числі зсувів, порушення цілісності дамб накопичувачів і самозаймання породних відвалів, випадки яких фіксувалися у межах Львівсько-Волинського вугільного басейну.

Окремою проблемою залишається недосконалість системи організаційного та управлінського забезпечення у сфері управління відходами видобувної промисловості. Розподіл повноважень між різними органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування ускладнює координацію дій і здійснення ефективного контролю за обліком, переміщенням та розміщенням відходів. Обмеженість фінансових ресурсів додатково стримує реалізацію заходів з рекультивації порушених територій та екологічного відновлення земель.

2.2.3. Відходи будівництва та знесення

2.2.3.1. Відходи будівництва та знесення

Відходи будівництва і знесення – відходи, що утворилися внаслідок діяльності з капітального ремонту, будівництва або знесення будівель і споруд.

Джерела утворення та обсяги відходів

Відходи будівництва і знесення, в основному утворюються у результаті життєдіяльності мешканців області у місцях виробничої інфраструктури при будівництві нових будівель і споруд, а також при ремонті або знесенні будівель.

На території Волинської області функціонують приватні підприємства будівельної галузі, зокрема:

ТОВ «Житлобуд-2» здійснює будівництво житлових і нежитлових будівель, реконструкцію та капітальний ремонт об'єктів.

ТОВ «Луцькавтодор-сервіс» надає послуги з будівництва, ремонту та утримання автомобільних доріг, дорожньої інфраструктури і благоустрою територій.

ТОВ «Волиньдорбуд» здійснює будівництво, реконструкцію та ремонт автомобільних доріг, мостів і дорожніх споруд.

ТОВ «Волиньбудтех» провадить діяльність у сфері будівельно-монтажних робіт, зокрема зведення, реконструкції та технічного обслуговування об'єктів будівництва.

ТОВ «Бетон Брук Сервіс» займається виробництвом та укладанням бетонних виробів, тротуарної плитки, бордюрів і виконанням робіт з благоустрою територій.

Згідно з даними Головного управління статистики Волинської області мінеральні відходи будівництва та знесення об'єктів, зазначені у таблиці 2.2.3.1.1 та рисунку 2.2.3.1.1.

Таблиця 2.2.3.1.1. Динаміка утворення відходів за категоріями відходів за матеріалом у Волинській області (мінеральні відходи від будівництва та знесення, у тому числі змішані будівельні відходи) у 2015-2024 роках, тонн

[джерело: ГУ статистики у Волинській області]

Мінеральні відходи від будівництва та знесення, у тому числі змішані будівельні відходи	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Утворення відходів	264,5	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	28,68	36,38	879,57	463,825

Рисунок 2.2.3.1.1. Динаміка утворення мінеральних будівельних відходів, у тому числі змішані будівельні відходи, в Волинській області за 2015 – 2024 роки, тонн

Система управління відходами будівництва та знесення

Управління відходами будівництва та знесення у Волинській області здійснюється на загальних засадах управління промисловими відходами.

Інфраструктура управління відходами

У Волинській області наявне підприємство ПП «Форест-Україна», яке отримало дозвіл на здійснення операцій з оброблення відходів від 06.08.2024 року №3422/24, а саме: 17 09 04 Змішані відходи будівництва і знесення будівель інші, ніж зазначені за кодами 17 09 01, 17 09 02, 17 09 03 17 01 01 Бетон 17 01 02 Цегла, детальніша інформація наведена в таблиці 2.2.2.7.

Проблеми та загрози

У Волинській області проблеми управління з відходами будівництва та знесення зумовлені відсутністю належної системи обліку, контролю та управління такими відходами.

Також проблемою управління даними відходами є відсутністю належної інфраструктури для рециклінгу, що спричиняють накопичення будівельних матеріалів на тимчасових майданчиках чи несанкціонованих сміттєзвалищах із ризиками забруднення ґрунтів, поверхневих і підземних вод. Відсутність суб'єктів господарювання з оброблення будівельних відходів і низький рівень впровадження практик повторного використання загострюють екологічні та соціально-економічні загрози.

2.2.3.2. Відходи від руйнувань

Джерела утворення та обсяги відходів

Відходи від руйнувань - частини (уламки) пошкоджених (зруйнованих) об'єктів, а також матеріали, предмети, які були всередині або поряд з такими об'єктами у момент пошкодження (руйнування) та/або виконання робіт з демонтажу та які повністю або частково втратили свої споживчі властивості та не можуть у подальшому використовуватись за місцем їх утворення чи виявлення.

Основними джерелами утворення відходів від руйнувань на території Волинської області є наслідки збройної агресії російської федерації, зокрема обстріли, вибухи, падіння уламків безпілотних літальних апаратів і ракет, а також пожежі, що призводять до пошкодження об'єктів цивільної інфраструктури. При цьому Волинська область не належить до регіонів із масштабними руйнуваннями.

Станом на 1 січня 2026 року загальний обсяг накопичених відходів від руйнувань у Волинській області становить 1445,559 тонн.

Інформація щодо пошкоджених об'єктів Волинської області наведена у таблиці 2.2.3.2.1.

Таблиця 2.2.3.2.1. Дані про пошкоджені об'єкти станом на 01.01.2026 року
[джерело: інформація від управління екології та природних ресурсів Волинської ОДА]

№ з/п	Об'єкт, на якому відбулося руйнування	Назва компонентів відходів від руйнувань	Обсяг, тонн	Місце розміщення (місце тимчасового зберігання відходів від руйнувань/інший об'єкт управління відходами, адреса, координати)	Загальна площа місць розміщення, га
2023 рік					
1	ПрАТ СКФ Україна	16 12 01 Бетон 16 12 02 Цегла, цегляний бій 16 12 03 Облицювальна плитка, черепиця та кераміка 16 12 06 Деревина 16 12 07 Скло 16 12 08 Пластмаси 16 12 44 Змішані побутові відходи 16 12 05 Суміші або окремі фракції бетону, цегли, облицювальної плитки та кераміки інші, ніж зазначені за кодом 16 12 04 16 12 13 Мідь, бронза, латунь 16 12 14 Алюміній 16 12 15 Свинець 16 12 16 Цинк 16 12 17 Чавун та сталь 16 12 18 Олово 16 12 19 Змішані метали	300,0	с. Брище, Луцький район	0,1
2024 рік					
2	Луцька міська ТГ (житловий будинок)	16 12 01 Бетон 16 12 02 Цегла, цегляний бій 16 12 03 Облицювальна плитка, черепиця та кераміка 16 12 06 Деревина 16 12 07 Скло 16	13,259	с. Брище Луцький район	0,1

		12 08 Пластмаси 16 12 44 Змішані побутові відходи 16 12 05 Суміші або окремі фракції бетону, цегли, облицювальної плитки та кераміки інші, ніж зазначені за кодом 16 12 04 16 12 13 Мідь, бронза, латунь 16 12 14 Алюміній 16 12 15 Свинець 16 12 16 Цинк 16 12 17 Чавун та сталь 16 12 18 Олово 16 12 19 Змішані метали			
3	Ковельська міська ТГ	16 12 01 Бетон 16 12 02 Цегла, цегляний бій 16 12 03 Облицювальна плитка, черепиця та кераміка 16 12 06 Деревина 16 12 07 Скло 16 12 08 Пластмаси 16 12 44 Змішані побутові відходи 16 12 05 Суміші або окремі фракції бетону, цегли, облицювальної плитки та кераміки інші, ніж зазначені за кодом 16 12 04 16 12 13 Мідь, бронза, латунь 16 12 14 Алюміній 16 12 15 Свинець 16 12 16 Цинк 16 12 17 Чавун та сталь 16 12 18 Олово 16 12 19 Змішані метали	1,3	урочище Люблинець, Ковельський район (виділена ділянка поруч з полігоном ПВ)	0,012
2025 рік					
4	Луцька міська ТГ (житлова забудова, об'єкти критичної інфраструктури, транспорт)	16 12 01 Бетон 16 12 02 Цегла, цегляний бій 16 12 03 Облицювальна плитка, черепиця та кераміка 16 12 06 Деревина 16 12 07 Скло 16 12 08 Пластмаси 16 12 44 Змішані побутові відходи 16 12 05 Суміші або окремі фракції бетону, цегли, облицювальної плитки та кераміки інші, ніж зазначені за кодом 16 12 04 16 12 13 Мідь, бронза, латунь 16 12 14 Алюміній 16 12 15 Свинець 16 12 16 Цинк 16 12 17 Чавун та сталь 16 12 18 Олово 16 12 19 Змішані метали	1131,0	с. Брище Луцький район	0,1
Всього			1 445,559 тонн		

Система управління відходами

Управління відходами від руйнувань внаслідок надзвичайних ситуацій, воєнних дій або терористичних актів регулюється наступними нормативно-правовими актами:

- постанова Кабінету Міністрів України від 19.04.2022 №473 «Про затвердження Порядку виконання невідкладних робіт щодо ліквідації наслідків збройної агресії російської федерації, пов'язаних із пошкодженням будівель та споруд;
- постанова Кабінету Міністрів України від 19.04.2022 №474 «Про затвердження Порядку виконання робіт з демонтажу об'єктів, пошкоджених або зруйнованих внаслідок надзвичайних ситуацій, воєнних дій або терористичних актів»;
- постанова Кабінету Міністрів України від 27.09.2022 №1073 Про затвердження Порядку управління відходами, що утворилися у зв'язку з пошкодженням (руйнуванням) будівель та споруд внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій або проведенням робіт з ліквідації їх наслідків» (зі змінами і доповненнями, внесеними постановою КМУ від 23 серпня 2024 року

№964 та постановою Кабінету Міністрів України від 10 грудня 2025 року № 1622) (надалі – Порядок).

Пунктом 5 Порядку передбачено, що організація здійснення операцій з управління відходами від руйнувань може забезпечуватися після здійснення комплексу заходів, визначених пунктами 5 і 8 Порядку виконання невідкладних робіт щодо ліквідації наслідків збройної агресії Російської Федерації, пов'язаних із пошкодженням будівель та споруд, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 19 квітня 2022 р. № 473 власником/управителем об'єкта, в результаті пошкодження (руйнування) якого утворилися такі відходи, або власником чи користувачем земельної ділянки, в межах якої такі відходи розміщені; уповноваженим органом - щодо відходів від руйнувань, що розміщені на вулицях і дорогах населених пунктів, дорогах загального користування, місцях загального користування, зокрема на територіях парків, площ, майданів, набережних, прибудинкових територій, пляжів, кладовищ (в тому числі тих, що віднесені на зазначені території ударно-повітряною хвилею внаслідок потрапляння засобів ураження, вибухів, пожеж тощо).

Відповідно до пункту 4 Порядку управління відходами від руйнувань передбачає комплекс організаційно-технічних заходів та робіт (операцій), що здійснюються з метою забезпечення екологічно безпечного збирання, перевезення, відновлення, видалення таких відходів.

Управління відходами від руйнувань не потребує дозволу на здійснення операцій з оброблення відходів відповідно до Закону України «Про управління відходами».

Пунктом 15 Порядку визначено, що управління відходами від руйнувань включає наступні операції:

- 1) первинне розчищення територій (збирання відходів від руйнувань, зокрема за можливості - сортування окремих компонентів відходів від руйнувань);
- 2) перевезення (транспортування) відходів від руйнувань від місця їх утворення до об'єктів оброблення відходів або місць тимчасового зберігання;
- 3) остаточне розчищення та прибирання територій після виконання робіт з демонтажу пошкоджених чи зруйнованих об'єктів (у разі потреби);
- 4) зберігання відходів від руйнувань на місцях тимчасового зберігання або на об'єктах оброблення відходів (до їх відновлення чи видалення);
- 5) підготовку відходів від руйнувань до повторного використання або їх видалення;
- 6) відновлення відходів від руйнувань (використання відходів як вторинних матеріальних чи енергетичних ресурсів);
- 7) видалення відходів від руйнувань, включаючи їх захоронення.

Інфраструктура управління відходами від руйнувань

Область не належить до регіонів із масштабними руйнуваннями, однак поодинокі випадки пошкодження об'єктів цивільної та виробничої інфраструктури зумовлюють утворення відходів від руйнувань.

Наявна інфраструктура управління з відходами від руйнувань в області орієнтована переважно на побутові та окремі види промислових відходів і не має суб'єктів господарювання або мобільних комплексів для оброблення відходів від руйнувань. У разі їх утворення такі відходи збираються та тимчасово розміщуються з використанням наявних матеріально-технічних ресурсів органів місцевого самоврядування та суб'єктів господарювання відповідно до вимог чинного законодавства. Детальніша інформація наведена в таблиці 2.2.3.2.1.

Проблеми та загрози

За відсутності у Волинській області масштабних руйнувань, система управління відходами від руйнувань залишається неадаптованою через можливе утворення таких відходів унаслідок воєнних дій, аварійних руйнувань і техногенних подій. Невизначеність щодо подальшого перебігу збройної агресії та відсутність спеціалізованої інфраструктури й резервних потужностей створюють ризики несанкціонованого розміщення відходів, перевантаження існуючих об'єктів видалення відходів і негативного впливу на довкілля та безпеку населення.

2.2.4. Медичні відходи

Медичні відходи - відходи, що утворюються внаслідок здійснення діяльності з медичного обслуговування або ветеринарної практики, здійснення експертиз та досліджень у сфері охорони здоров'я, ветеринарної медицини, у тому числі наукових або дослідницьких робіт.

Джерела утворення та обсяги відходів

Джерелами утворення медичних відходів у Волинській області є заклади та суб'єкти господарювання незалежно від форми власності, діяльність яких пов'язана з наданням медичних, лікувально-профілактичних, діагностичних, лабораторних, реабілітаційних та протиепідемічних послуг, а також з проведенням ветеринарної практики та наукових досліджень із використанням біологічних матеріалів.

Основну частку медичних відходів у регіоні формують заклади охорони здоров'я первинної та спеціалізованої медичної допомоги, зокрема багатопрофільні та спеціалізовані лікарні, клінічні лікарні, диспансери та медичні центри. У процесі їх діяльності утворюються інфекційні медичні відходи, відходи гострих предметів, патологоанатомічні відходи, а також інші небезпечні відходи, пов'язані з проведенням лікувальних та хірургічних втручань, доглядом за пацієнтами та використанням медичних виробів одноразового застосування.

Також джерелом утворення медичних відходів є заклади первинної медичної допомоги (центри первинної медико-санітарної допомоги, амбулаторії загальної практики – сімейної медицини, фельдшерсько-акушерські пункти), де формуються переважно відходи, пов'язані з вакцинацією, амбулаторним

лікуванням, забором біологічних матеріалів та використанням медичних інструментів і витратних матеріалів.

Утворення медичних відходів також забезпечують приватні заклади охорони здоров'я та фізичні особи-підприємці, які здійснюють медичну практику, зокрема стоматологічні кабінети, медичні та діагностичні центри, лабораторії. Для цієї категорії джерел характерне утворення відходів гострих предметів, інфекційних відходів та відходів, забруднених біологічними рідинами.

Відповідно до Національного переліку та Порядку класифікації відходів, затверджених постановою КМУ від 20 жовтня 2023 року № 1102, до медичних відходів відносяться виключно відходи За кодом 18 01 «Відходи, пов'язані з доглядом за новонародженими, діагностикою, лікуванням чи профілактикою захворювань у людей».

Категорії медичних відходів згідно з Національним переліком відходів поділяють на : небезпечні і ті що не є небезпечними.

До небезпечних відносять:

- 18 01 03* Відходи, збирання та видалення яких обумовлено спеціальними вимогами для запобігання виникненню інфекції
- 18 01 06* Хімічні препарати, що складаються або містять небезпечні речовини
- 18 01 08* Цитотоксичні та цитостатичні лікарські препарати
- 18 01 10* Відходи амальгам для стоматологічних цілей
- 18 02 02* Відходи, збирання та видалення яких обумовлено спеціальними вимогами для запобігання виникненню інфекції
- 18 02 05* Хімічні речовини, що складаються або містять небезпечні речовини
- 18 02 07* Цитотоксичні та цитостатичні лікарські препарати

До тих що не є небезпечними відносять:

- 18 01 01 Гострі інструменти (крім зазначених за кодом 18 01 03)
- 18 01 02 Частини тіла та органи, включаючи посудини з кров'ю та консервовану кров (крім зазначених за кодом 18 01 03)
- 18 01 04 Відходи, збирання та видалення яких обумовлено спеціальними вимогами для запобігання виникненню інфекції (перев'язувальний матеріал, гіпсові пов'язки, простирадла, одноразовий одяг, підгузки, засоби особистої гігієни, ЗІЗ пацієнтів / відвідувачів, отриманих від пацієнтів/відвідувачів тощо)
- 18 01 07 Хімічні препарати інші, ніж зазначені за кодом 18 01 06
- 18 01 09 Лікарські препарати інші, ніж зазначені за кодом 18 01 08
- 18 02 01 Гострі інструменти (крім зазначених за кодом 18 02 02)
- 18 02 03 Відходи, збирання та видалення яких обумовлено спеціальними вимогами для запобігання виникненню інфекції
- 18 02 06 Хімічні речовини інші, ніж зазначені за кодом 18 02 05
- 18 02 08 Лікарські препарати інші, ніж зазначені за кодом 18 02 07

Таблиця 2.2.4.1. Перелік закладів охорони здоров'я Волинської області, що є основними утворюючими медичних відходів

Заклади охорони здоров'я	Кількість утворених відходів за 2024 рік, тонн
КП «Волинське обласне територіальне медичне об'єднання захисту материнства і дитинства» Волинської обласної ради	683,063
КП «Волинська обласна клінічна лікарня» Волинської обласної ради	502,985
КП «Медичне об'єднання Луцької міської територіальної громади»	421,053
КП « Володимирське територіальне медичне об'єднання»	377,242
КНП «Нововолинська центральна міська лікарня»	211,362
КНП «Ковельське міськрайонне територіальне медичне об'єднання »Ковельської міської ради Волинської області	205,075
КП «Горохівська багатoproфільна лікарня »Горохівської міської ради»	138,365
КП «Луцька центральна районна лікарня» Підгайцівської сільської ради	111,85
КП « Волинська обласна інфекційна лікарня» Волинської області	108,932
КП «Волинська обласна психіатрична лікарня м.Луцька» Волинської обласної ради	99,127
КП «Рожищенська багатoproфільна лікарня» Рожищенської міської ради	84,815
КП «Волинський обласний госпіталь ветеранів війни» Волинської обласної ради	67,499
КП «Маневицька центральна районна лікарня»	58,895
КНП «Старовижівська багатoproфільна лікарня» Старовижівської селищної ради	56,295
КП «Луцька міська дитяча поліклініка»	38,738
КНП «Ратнівська центральна районна лікарня» Ратнівської селищної ради	35,987

Таблиця 2.2.4.2. Кількість утворених та переданих на оброблення медичних відходів у Волинській області за 2024 рік

[джерело: інформація управління охорони здоров'я Волинської ОДА]

№ п/п	Назва закладу охорони здоров'я	Кількість утворених медичних відходів за 2024 рік, т								Перелік підприємств, установ, організацій яким передаються дані відходи для подальшого оброблення (назва, ЄДРПОУ)			
		Відходи категорії А епідемічно безпечні*		Відходи категорії В епідемічно небезпечні*		Відходи категорії С токсикологічно небезпечні*		Відходи категорії D радіологічно небезпечні*		Відходи категорії А епідемічно безпечні*	Відходи категорії В епідемічно небезпечні*	Відходи категорії С токсикологічно небезпечні*	Відходи категорії D радіологічно небезпечні*
1		кг	м³	кг	м³	кг	м³	кг	м³				
1	КП «Волинська обласна клінічна лікарня» Волинської обласної ради	442388	2933,6	57774,44	385,1	2823,28	19	0	0	Луцькспецкомунтранс, 30659101	ТОВ «НБК Укрекопром» 39624900	ТОВ «НБК Укрекопром» 39624900	-
2	КП «Волинське обласне територіальне медичне об'єднання захисту материнства і дитинства» Волинської обласної ради	656510	3282,5	25996,6	173,31	557	3,713	0	0	Луцькспецкомунтранс, 30659101	ТОВ «НБК Укрекопром» 39624900	ТОВ «НБК Укрекопром» 39624900	-
3	КП «Волинська обласна інфекційна лікарня» Волинської обласної ради	105321	786,5	3611,0	24,07	0	0	0	0	Луцькспецкомунтранс, 30659101	ТОВ «А-енерго» 40277858, ТОВ «НБК Укрекопром» 39624900, ТОВ «Екологічні переробні технології» 37797799	-	-

4	КП «Волинський обласний госпіталь ветеранів війни» Волинської обласної ради	63911	408,3	3588,1	23,9	0	0	0	0	ФОП Семенюк С.С., 2912208896 Луцькспецкомунт ранс, 30659101	ТОВ «Екологічні Переробні Технології» 37797799 ТОВ «НБК Укрекопром» 39624900 ТОВ "ОЛЕСТАС ЕКО" 38469527	-	-
5	КП «Волинська обласна психіатрична лікарня м.Луцька» Волинської обласної ради	97400	650	1660	11,0 6	67,4	0,44	0	0	Луцькспецкомун транс, 30659101/ КП при Підгайцівській сільській раді	ТОВ «НБК Укрекопром» 39624900	ТОВ «НБК Укрекопром» » 39624900	-
6	КП «Ковельський центр медичної реабілітації та паліативної допомоги» Волинської обласної ради	42000	240	280	1,86	0	0	0	0	Ковельське РЖКП, 30653356	ТОВ «НБК Укрекопром» 39624900	-	-
7	КП «Волинська обласна стоматологічна поліклініка» Волинської обласної ради	3130	110	12	0,01 2	15	0	0	0	Луцькспецкомунт ранс, 30659101	ТОВ «НБК Укрекопром» 39624900	ТОВ «НБК Укрекопром» » 39624900	-
8	КП «Волинський обласний центр служби крові» Волинської обласної ради	26658	173,1	864	0,86 4	0	0	0	0	Луцькспецкомунт ранс, 30659101	ТОВ «Екологічні переробні технології» 37797799	-	-
9	КП «Волинський обласний центр екстреної медичної допомоги та медицини катастроф»	17800	115,5	1780	17,8	0	0	0	0	Луцькспецкомунт ранс, 30659101	ТОВ «А-Енерго» 40277858	-	-

	Волинської обласної ради												
10	КП «Центр медичної реабілітації та паліативної допомоги дітям» Волинської обласної ради	9000	60	0	0	0	0	0	0	- Луцькспецкомунт ранс, 30659101	-	-	-
11	КП «Медичне об'єднання Луцької міської територіальної громади»	390255	3252,7 4	30778	0	20	0	0	0	Луцькспецкомунт ранс, 30659101	ТОВ «НБК Укрекопром» 39624900	ТОВ «НБК Укрекопром » 39624900	-
13	КП «Луцька міська дитяча поліклініка»	37554	232	1184	11,8 4	0	0	0	0	Луцькспецкомунт ранс, 30659101	ТОВ «НБК Укрекопром» 39624900	-	-
14	КП «Луцька міська клінічна стоматологічна поліклініка»	34800	231	470	4,7	0	0	0	0	Луцькспецкомунт ранс, 30659101	ТОВ "А-Енерго" 40277858	-	-
15	КП «Медичний центр реабілітації учасників бойових дій Луцької міської ТГ»	2343,6	7,812	180	0,6	0	0	0	0	Луцькспецкомунт ранс, 30659101	ТОВ «НБК Укрекопром» 39624900	-	-
16	КП «Володимирське територіальне медичне об'єднання»	365175	1622,9 3	12000	0	0	0	0	0	КП «Полігон» 32598072	ТОВ «НБК Укрекопром» 39624900	ТОВ «НБК Укрекопром » 39624900	-
17	КП «Володимирська стоматологічна поліклініка»	3893	22,25	40	0,23	0	0	0	0	КП «Полігон» 32598072	ТОВ «НБК Укрекопром» 39624900	-	-
18	КП «Горохівська багатопрофільна лікарня	137560	611,4	805	5,3	0	0	0	0	ТОВ Еталон 32533853	ТОВ «НБК Укрекопром» 39624900	-	-

	Горохівської міської ради»												
19	Комунальне підприємство «Берестечківська міська лікарня» Берестечківської міської ради Волинської області	250	10	300	3,1	0	0	0	0	ВУЖКГ 03339414	ТОВ «НБК Укрекопром» 39624900	-	-
20	КНП «Горохівська стоматологічна поліклініка» Горохівської міської ради	0	28,68	50	0	0	0	0	0	ТОВ Еталон 32533853	ТОВ «НБК Укрекопром» 39624900	-	-
21	КНП «Іваничівська багатoproфільна лікарня»	25365	95,00	574	0	15	0	0	0	Іваничі ВУЖКГ 03339271	ТОВ «НБК Укрекопром» м.Одеса Договір від 15.03.2023 р. №8815 39624900	ТОВ «НБК Укрекопром» 39624900	-
22	КНП «Камінь-Каширська центральна районна лікарня» Камінь-Каширської міської ради	0	521,36 5	882	0	0	0	0	0	ВУЖКГ від 17.01.2024 р. № 11/2024	ТОВ «НБК Укрекопром» м.Одеса, договір від 27.03.2024 № 10943	-	-
23	КП «Лікарня Святого Пантелеймона Ківерцівської міської ради»	0	288,25	2520	0	0	0	0	0	Ківерцівське МВУЖКГ, 03339 236	ТОВ «НБК Укрекопром» 39624900	-	-
24	Комунальне підприємство «Цуманська лікарня Цуманської селищної ради»	3937,5	22,5	125	0,83	0	0	0	0	КП «ВУЖКГ Цуманської СР» 03339070	ТОВ «НБК Укрекопром» 39624900	-	-

25	КНП Ковельське міськрайонне територіальне медичне об'єднання Ковельської міської ради Волинської області	177364	0	27316	0	395	0	0	0	РЖКП №1 30653356	ТОВ «НБК Укрекопром» 39624900	ТОВ «НБК Укрекопром» 39624900	-
26	КНП «Локачинська центральна районна лікарня» Локачинської районної ради	26300	26,3	312,5	0,31 25	0,115	0	0	0	«Локачинський ВУЖКГ» 03339294	ТОВ «НБК Укрекопром» 39624900	-	-
27	КП «Луцька центральна районна лікарня» Підгайцівської сільської ради	110719	496,5	1130	0	1	0	0	0	КП при Підгайцівській сільській раді 35323247	ТОВ «Екологічні переробні технології» 37797799 ТОВ «НБК Укрекопром» 39624900	ТОВ «Екологічні переробні технології» 37797799 ТОВ «НБК Укрекопром» 39624900	-
28	КНП «Торчинська районна лікарня Торчинської селищної ради»	0	80	700	0	0	0	0	0	ВУЖКГ с-ща Торчин	ТОВ «НБК Укрекопром» 39624900	-	-
29	КП «Любешівська багатопрофільна лікарня» Любешівської селищної ради	8800	50,2	336	2,24	0	0	0	0	КП «Любешів-Комфорт-Сервіс»	ТОВ «НБК Укрекопром» 39624900	-	-
30	КНП «Любомльське територіальне медичне об'єднання»	520	770	1487,1 5	0	0	0	0	0	КП «Любомльське ЖКГ», 03339408	ТОВ «НБК Укрекопром» 39624900	-	-

	Любомльської міської ради												
31	КП «Маневицька центральна районна лікарня»	57700	577,2	1195	1,19 5	0	0	0	0	Маневицьке ВУЖКГ, 03339147	«ЕКО ЗАХИСТ- УКРАЇНА» 38074325	-	-
32	КП «Колківська районна лікарня»	2000	18	108	0	0	0	0	0	Колківське ВУЖКГ, 02127696	ТОВ «Екологічні Переробні Технології», 37797799	-	-
33	КНП «Ратнівська центральна районна лікарня» Ратнівської селищної ради	35000	200	986,3	6,6	1,2	0	0	0	Ратнівське ВУЖКГ, 03339153	ТОВ «НБК Укрекопром» 39624900	-	-
34	КП «Рожищенська багатoproфільна лікарня» Рожищенської міської ради	84196	481,12	619	4,13	0	0	0	0	КП «Дільниця благоустрою Рожищенської міської ради» 36710063	ТОВ «А-ЕНЕРГО» 40277858	-	-
35	КНП «Старовижівська багатoproфільна лікарня» Старовижівської селищної ради	55242	196	1052	1,25	1,5	0	0	0	Старовижівське ВУЖКГ, 03339176	ТОВ «НБК Укрекопром» 39624900	ТОВ «НБК Укрекопром » 39624900	-
36	КП «Турійська лікарня планового лікування»	31680	181,03	396	2,26	26	0,15	0	0	Турійське ЖКП, 03339101	ТОВ «НБК Укрекопром» 39624900	ТОВ «НБК Укрекопром » 39624900	-
37	КНП «Нововолинська центральна міська лікарня»	200220	2002,2	10150	101, 5	30	0,3	0	0	ВУКГ НМР	ТОВ «ТАРКОМ ЕКОСЕРВІС»	ТОВ «ТАРКОМ ЕКОСЕРВІС »	-
38	КНП «Нововолинська міська стоматологічна поліклініка»	6270	22,8	14	0,01 4	0	0	0	0	ВУКГ НМР	ТОВ «ТАРКОМ ЕКОСЕРВІС»	-	-

39	КНП «Шацька лікарня Шацької селищної ради»	20330	127,06	366	2,29	0	0	0	0	КП «Добробут» Шацької селищної ради 30046568	ТОВ «НБК Укрекопром» 39624900	-	-
40	КП «Володимирський центр первинної медичної допомоги»	19248	120,3	521	3,25	0	0	0	0	КП «Полігон» Володимирської міської ради 32598072	ТОВ «НБК Укрекопром» 39624900	-	-
41	КНП «Горохівський центр первинної медичної допомоги» Горохівської міської ради	9168	57,3	144	0,9	0	0	0	0	КП «Горохівська багатoproфільна лікарня» Горохівської ради 01980896	ТОВ «НБК Укрекопром» 39624900	-	-
42	КНП «Іваничівський центр медико-санітарної допомоги»	2660	2,66	64	0,06 4	0	0	0	0	Виробниче управління житлово-комунального господарства 03339271	ТОВ «НБК Укрекопром» 39624900	-	-
43	КНП «Литовезька амбулаторія загальної практики - сімейної медицини» Литовезької сільської ради Іваничівського району Волинської області	150	0,015	81	0,08 1	0	0	0	0	КП «КГ Литовезької сільської ради» 42020417	ТОВ «НБК Укрекопром» 39624900	-	-
44	КНП «Камінь-Каширський центр первинної медико-санітарної допомоги»	230	1,6	920	5,6	0	0	0	0	Камінь-Каширське ВУЖКТ, 03339360	ТОВ «НБК Укрекопром» 39624900	-	-

	Камінь-Каширської міської ради												
45	КП «Ківерцівський центр первинної медичної допомоги Ківерцівської міської ради»	7800	60	500	3,8	0	0	0	0	Ківерцівський МВУЖКГ, 03339236	ТОВ «НБК Укрекопром» 39624900	-	-
46	КНП «Локачинський центр первинної медико-санітарної допомоги» Локачинської селищної ради	2800	2.8	100	0.1	0	0	0	0	«Локачинський ВУЖКГ» 03339294	ТОВ «НБК Укрекопром» 39624900)	-	-
47	КНП «Затурцівська амбулаторія загальної практики-сімейної медицини» Затурцівської сільської ради	1030	1,03	50	0,05	0	0	0	0	КП «Затурці Благоустрій»	ТОВ «НБК Укрекопром» 39624900	-	-
48	КП «Оваднівський центр первинної медичної допомоги Оваднівської сільської ради Володимир-Волинського району Волинської області»	80	0.08	60	0,06	0	0	0	0	КП «Зимнівське ВУЖКГ» 30089235; КП «Комунгосп Оваднівської сільської ради» 25944021	ТОВ «НБК Укрекопром» 39624900	-	-

49	КНП «Підгайцівський центр первинної медико-санітарної допомоги Підгайцівської сільської ради»	2000	0,2	160	0,16	0	0	0	0	КП «Підгайцівської сільської ради»	ТОВ «НБК Укрекопром» 39624900	-	-
50	КНП «Центр первинної медико- санітарної допомоги Любешівської селищної ради»	411	10	349,03	3,23	0	0	0	0	КП «Любешів- Комфорт- Сервіс», 38711430	ТОВ «НБК Укрекопром» 39624900	-	-
51	КНП «Центр первинної медичної допомоги» Любомльської міської ради	5425	31	200	1,33	0	0	0		КП «Любомльське ЖКГ»	ТОВ «НБК Укрекопром» 39624900	-	-
52	КП «Маневицький районний центр первинної медико- санітарної допомоги»	6077	34,729	67	0	0	0	0	0	КНП «Маневицька БЛ» Маневицької селищної ради	ТОВ «ЕКО ЗАХИСТ- Україна»	-	-
53	КНП «Центр первинної медико- санітарної допомоги Прилісненської сільської ради»	100	1	50	0,05	0	0	0	0	КП «ЖКП Прилісненської сільської ради»	ТОВ «Екологічні Переробні Технології», 37797799	-	-
54	КП «Колківський центр первинної медико-санітарної допомоги»	3150	18	150	1	0	0	0	0	Колківське ВУЖКГ 02127696	ТОВ «НБК Укрекопром» 39624900	-	-
55	КП «Ратнівський центр первинної медичної допомоги»	1800	9	205	0	0,5	0	0	0	Ратнівське ВУЖКГ 03339153	ТОВ «НБК Укрекопром» 39624900	-	-

	Ратнівської селищної ради												
56	КНП «Центр первинної медико-санітарної допомоги» Велимченської сільської ради об'єднаної територіальної громади	0	0	0,2	0	0	0	0	0	КП ЖКГ Велимченської сільської ради «Нове село»	ТОВ «НБК Укрекопром» 39624900	-	-
57	КП «Заболоттівський центр первинної медичної допомоги» Заболоттівської селищної ради	0,45	0	0,25	0	0	0	0	0	Забсервіс 36717095	ТОВ «НБК Укрекопром» 39624900	-	-
58	Комунальне некомерційне підприємство «Рожищенський центр первинної медико-санітарної допомоги» Рожищенської міської ради	238	1,9	512,3	3,4	0	0	0	0	ФОП Лотоцька Л.І.	ТОВ «НБК Укрекопром» 39624900	-	-
59	Комунальне некомерційне підприємство «Старовижівський центр первинної медичної допомоги» Старовижівської селищної ради	525	3	201	1,34	0	0	0	0	Старовижівське ВУЖКГ, 03339176	ТОВ «НБК Укрекопром» 39624900	-	-
60	КНП «Турійський центр первинної	14300	57,2	113,9	0,12	0,72	0	0	0	Турійське ЖКП 03339101	ТОВ «НБК Укрекопром» 39624900	ТОВ «НБК Укрекопром»	-

	медико-санітарної допомоги»											39624900	
61	КНП «Нововолинський Центр первинної медико-санітарної допомоги Нововолинської міської ради Волинської області»	0	108	380	0	0	0	0	0	ФОП Лисюк О.С	ТОВ «НБК Укрекопром» 39624900	-	-
62	Центр первинної медико-санітарної допомоги Боратинської сільської ради	248	0	200,9	0	0	0	0	0	ФОП Семенюк С.С.	ТОВ «А-Енерго»	-	-

* Ця класифікація відходів застосовувалася до внесення змін у законодавство, з 9 липня 2023 року набрав чинності Закон України «Про управління відходами», яким передбачено поділ відходів на 2 класи: небезпечні відходи і відходи, що не є небезпечними. Перелік властивостей, що роблять відходи небезпечними наведений в додатку 3 до Закону України «Про управління відходами»

Кількість утворених та оброблених медичних відходів за 2020 – 2025 роки у закладах охорони здоров'я Волинської області представлено у таблиці 2.2.4.3 та на рисунку 2.2.4.1.

Таблиця 2.2.4.3. Динаміка утворених та оброблених медичних відходів у Волинській області за 2020-2025 роки

[джерело: інформація управління охорони здоров'я Волинської ОДА]

Роки	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Обсяг утворених відходів, тонн	2040,71	2927,33	3162,88	3423,93	3657,346	3085,288
Обсяг оброблених відходів, тонн*	2037,21	2923,34	3159,71	3418,66	3653,84	3072,812

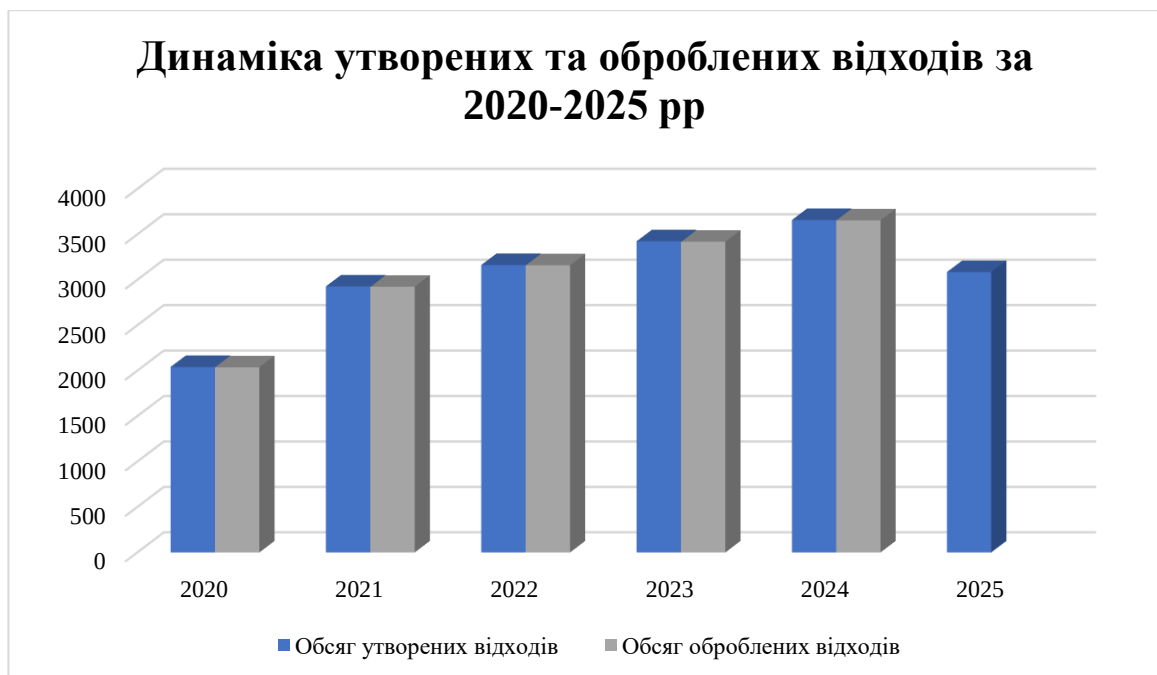

Рисунок 2.2.4.1. Динаміка утворених та оброблених відходів за 2020-2025 рр

Кількість утворених та переданих на оброблення медичних відходів за 2020 – 2025 роки у закладах охорони здоров'я Волинської області за категоріями небезпечності представлено у таблиці 2.2.4.4 та на рисунку 2.2.4.2.

Таблиця 2.2.4.4. Динаміка утворених та переданих на оброблення медичних відходів у комунальних закладах Волинської області за 2020-2025 роки

[джерело: інформація управління охорони здоров'я Волинської ОДА]

Роки	Відходи категорії А епідемічно безпечні*, т		Відходи категорії В епідемічно небезпечні*, т		Відходи категорії С токсикологічно небезпечні*, т		Відходи категорії D радіологічно небезпечні*, т	
	Утворених відходів	Переданих на оброблення відходів	Утворених відходів	Переданих на оброблення відходів	Утворених відходів	Переданих на оброблення відходів	Утворених відходів	Переданих на оброблення відходів
2020	2003,047	2000,657	37,3	36,2	0,361	0,352	0	0
2021	2870,161	2870,029	56,5	52,65	0,667	0,668	0	0
2022	3077,71	3074,18	84,37	84,73	0,797	0,797	0	0
2023	3291,98	3288,352	130,6	128,91	1,347	1,397	0	0
2024	3453,856	3450,983	198,53	199	4,96	3,86	0	0

2025	2910,088		174,1		1,1		0	0

* Ця класифікація відходів застосовувалася до внесення змін у законодавство, з 9 липня 2023 року набрав чинності Закон України «Про управління відходами», яким передбачено поділ відходів на 2 класи: небезпечні відходи і відходи, що не є небезпечними. Перелік властивостей, що роблять відходи небезпечними наведений в додатку 3 до Закону України "Про управління відходами»

Рисунок 2.2.4.2. Динаміка утворених медичних відходів по категорії небезпечності за 2020-2025 рр

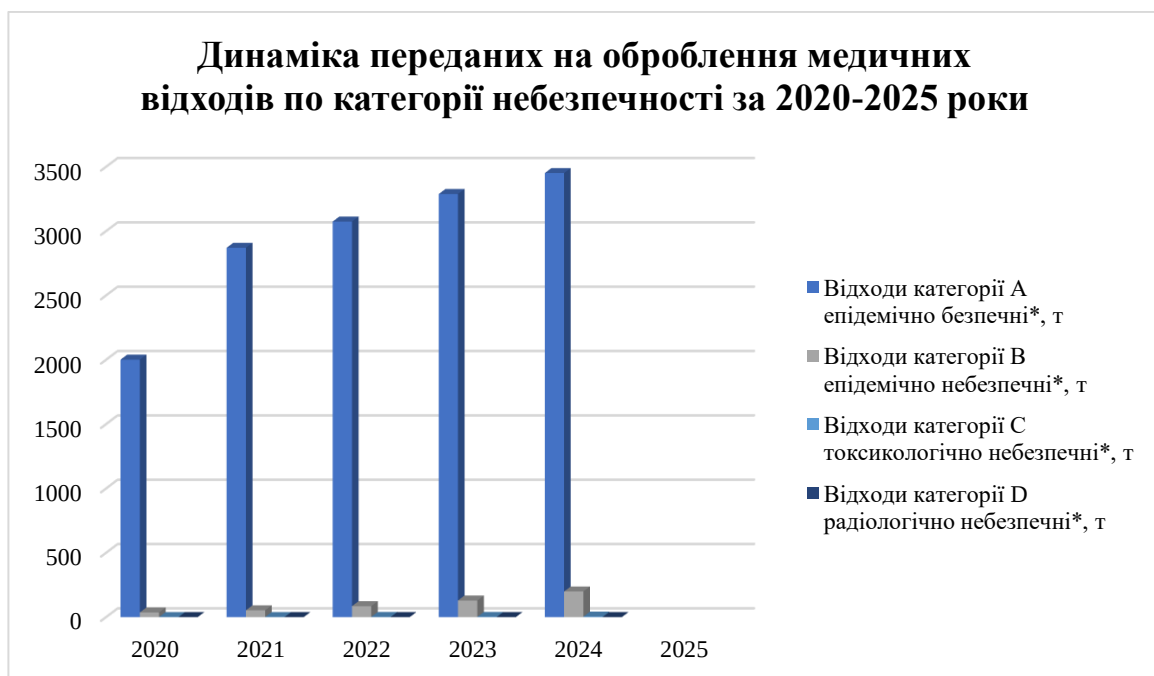

Рисунок 2.2.4.3. Динаміка переданих на оброблення медичних відходів по категорії небезпечності за 2020-2025 рр

Система управління відходами

Управління медичними відходами у Волинській області здійснюється на загальних засадах управління медичними відходами.

Медичними закладами Волинської області здійснюється роздільне, збирання та тимчасове зберігання медичних відходів у спосіб, що є безпечним для здоров'я людини та навколишнього природного середовища з дотриманням Державних санітарно-протиепідемічних правил і норм щодо управління медичними відходами відповідно до чинного законодавства. Також закладами охорони здоров'я Волинської області укладені договори з суб'єктами господарювання, що мають дозвіл на здійснення операцій з оброблення відходів і ліцензію на провадження господарської діяльності з управління небезпечними відходами.

Наказом Міністерства охорони здоров'я України від 31 жовтня 2024 року № 1827, що вступив у дію 1 квітня 2025 року, затверджено Державні санітарні норми та правила «Порядок управління медичними відходами, у тому числі вимоги щодо безпечності для здоров'я людини під час утворення, збирання, зберігання, перевезення, оброблення таких відходів», які встановлюють загальні вимоги до управління медичними відходами, у тому числі суб'єктами господарювання у сфері управління відходами, які мають дозвіл на здійснення операцій з оброблення відходів та ліцензію на здійснення господарської діяльності з управління небезпечними відходами. Видалення небезпечних медичних відходів має здійснюватися шляхом їхнього термічного оброблення в установках термічного оброблення відходів або в установках сумісного термічного оброблення відходів.

У комунальних підприємствах «Медичне об'єднання Луцької міської територіальної громади» та «Володимирське територіальне медичне об'єднання» встановлено обладнання для деконтамінації (знезараження) епідемічно небезпечних медичних відходів, закупленого Міністерством охорони здоров'я України.

У межах програми UPSHIFT громадською організацією «Молодіжний центр Волині» за підтримки ЮНІСЕФ та уряду Норвегії реалізується проєкт «BicRecycle». На території Луцької міської ТГ у аптеках та громадських закладах встановлено 15 спеціальних контейнерів для збору блістерів від ліків, які будуть передані на оброблення (термічне оброблення).

Інфраструктура управління відходами

Збирання та тимчасове зберігання медичних відходів здійснюється безпосередньо медичними закладами, де утворюються відповідні відходи.

Станом на січень 2026 року у Волинській області немає суб'єктів господарювання, що мають дозвіл на здійснення операції з оброблення відходів та ліцензію на провадження господарської діяльності з управління небезпечними відходами, зокрема медичними відходами.

Інформація щодо суб'єктів господарювання, які мають дозвіл на здійснення операцій з оброблення відходів знаходиться за посиланням:

<https://eco.gov.ua/registers/deklaratsii-pro-provadhennia-hospodarskoi-diialnosti-dozvil-na-zdiisnennia-operatsii-z-obroblennia-vidkhodiv>.

Інформація щодо суб'єктів господарювання, які мають ліцензію на провадження господарської діяльності з управління небезпечними відходами, зокрема медичними відходами знаходиться за посиланням: <https://eco.gov.ua/reiestr-litsenziativ-z-upravlinnia-nebezpechnymy-vidkhodamy> та наведена у таблиці 2.2.4.5.

Таблиця 2.2.4.5. Інформація щодо суб'єктів господарювання, які мають ліцензію на провадження господарської діяльності з управління небезпечними відходами, в тому числі медичними відходами
[джерело: <https://eco.gov.ua/reiestr-litsenziativ-z-upravlinnia-nebezpechnymy-vidkhodamy>]

№ з/п	Назва	Вид господарської діяльності	Операції відповідно до додатків 1, 2 до Закону України «Про управління відходами»	Перелік небезпечних відходів із зазначенням кодів, наведених у додатках VIII, IX до Базельської конвенції про контроль за транскордонними перевезеннями небезпечних відходів та їх обробленням. Національному переліку відходів, затвердженому постановою КМУ від 20 жовтня 2023 р. № 1102	Дата і номер рішення про видачу ліцензії
1	ТОВ «Еко захист – Україна»	Управління небезпечними відходами	Управління небезпечними відходами на комплекс операцій із збирання та оброблення небезпечних відходів (D10, D13, D15)	1. A4010 18 02 07* Цитотоксичні та цитостатичні лікарські препарати; 2. A4020 18 02 05* Хімічні речовини, що складаються або містять небезпечні речовини; 3. A4010 18 01 08* Цитотоксичні та цитостатичні лікарські препарати; 4. A4010 18 01 06* Хімічні препарати, що складаються або містять небезпечні речовини; 5. A4020 18 01 03* Відходи, збирання та видалення яких обумовлено спеціальними вимогами для запобігання виникненню інфекції; 6. A4020 18 01 10* Відходи амальгам для стоматологічних цілей; 7. A4020 18 02 02* Відходи, збирання та видалення яких обумовлено спеціальними вимогами для запобігання виникненню інфекції; 8. A4020 16 12 46* Змішані медичні та фармацевтичні відходи; 9. A4020 20 01 31* Цитотоксичні та цитостатичні медикаменти.	Наказ від 22.02.2024 №197 «Про видачу ліцензії ТОВ «Еко захист - Україна»
2	ТОВ «А-Енерго»	Управління небезпечними відходами	Управління небезпечними відходами на комплекс операцій із збирання та оброблення небезпечних відходів (D10, D13, D15)	1. A4020 18 02 02* Відходи, збирання та видалення яких обумовлено спеціальними вимогами для запобігання виникненню інфекції; 2. A4020 18 02 07* Цитотоксичні та цитостатичні лікарські препарати; 3. A4020 18 02 05* Хімічні речовини, що складаються або містять небезпечні речовини; 4. A4020 18 01 10* Відходи амальгам для стоматологічних цілей;	Наказ від 29.03.2024 №329 «Про видачу ліцензії ТОВ «А-Енерго»

				5. А4020 18 01 06* Хімічні препарати, що складаються або містять небезпечні речовини; 6. А4020 18 01 03* Відходи, збирання та видалення яких обумовлено спеціальними вимогами для запобігання виникненню інфекції; 7. А4010 18 02 07* Цитотоксичні та цитостатичні лікарські препарати; 8. А4010 15 01 10* Упаковка, що містить залишки або забруднена небезпечними речовинами; 9. А4130 15 01 10* Упаковка, що містить залишки або забруднена небезпечними речовинами; 10. А4060 13 08 02* Інші емульсії.	
3	ТОВ «ВТОРМАГ»	Управління небезпечними відходами	Управління небезпечними відходами на комплекс операцій із збирання та оброблення небезпечних відходів (D10, D13, D14, D15)	Згідно додатку до Наказу Міндовкілля від 10.04.2024 №375 посилання: https://mepr.gov.ua/wp-content/uploads/2024/04/Vtormag-dodatok-bez-adresy.pdf	Наказ від 10.04.2024 № 375 «Про видачу ліцензії ТОВ «ВТОРМАГ»
4	ТОВ «Екологічні переробні технології»	Управління небезпечними відходами	Управління небезпечними відходами на комплекс операцій із збирання та оброблення небезпечних відходів (D10, D13, D15)	1. А4010 18 01 08* Цитотоксичні та цитостатичні лікарські препарати; 2. А4010 18 01 06* Хімічні препарати, що складаються або містять небезпечні речовини; 3. А4010 18 02 07* Цитотоксичні та цитостатичні лікарські препарати; 4. А4010 18 02 05* Хімічні речовини, що складаються або містять небезпечні речовини; 5. А4020 18 01 03* Відходи, збирання та видалення яких обумовлено спеціальними вимогами для запобігання виникненню інфекції; 6. А4020 18 01 06* Хімічні препарати, що складаються або містять небезпечні речовини; 7. А4020 18 02 02* Відходи, збирання та видалення яких обумовлено спеціальними вимогами для запобігання виникненню інфекції; 8. А4020 16 12 46* Змішані медичні та фармацевтичні відходи; 9. А4020 18 02 05* Хімічні речовини, що складаються або містять небезпечні речовини; 10. А4020 20 01 31* Цитотоксичні та цитостатичні медикаменти.	Наказ №716 від 20.06.2024 «Про видачу ліцензії ТОВ «Екологічні переробні технології»
5	Ритуальна служба спеціалізоване комунальне підприємство «Київський крематорій» виконавчого органу Київради (Київської)	Управління небезпечними відходами	Управління небезпечними відходами на комплекс операцій із збирання та оброблення небезпечних відходів (D10, D15)	А4020 18 02 02* Відходи, збирання та видалення яких обумовлено спеціальними вимогами для запобігання виникненню інфекції	Наказ від 07.08.2024 № 987 «Про видачу ліцензії Ритуальна служба СКП «Київський крематорій» виконавчого

	міської державної адміністрації)				органу Київради КМДА

Проблеми та загрози

У Волинській області проблеми управління медичними відходами пов'язані з відсутністю суб'єктів господарювання, що надають послуги з управління небезпечними відходами, у тому числі управління медичними відходами за адміністративно-територіальним принципом. Це створює додаткове фінансове навантаження для закладів охорони здоров'я та ускладнює дотримання вимог щодо своєчасного передавання медичних відходів на оброблення, що включає відновлення або безпечне видалення шляхом спалювання у спеціалізованих установках або в установках сумісного спалювання.

2.2.5. Небезпечні відходи з інших джерел

Джерела утворення та обсяги відходів

Основними джерелами утворення небезпечних відходів у Волинській області є суб'єкти господарювання промислового сектору, зокрема підприємства машинобудування, металообробки, деревообробної та будівельної галузей, заклади охорони здоров'я, у діяльності яких утворюються медичні небезпечні відходи, підприємства агропромислового комплексу, пов'язані з використанням пестицидів, агрохімікатів і мастильних матеріалів, а також суб'єкти транспортної та комунальної сфери.

Згідно з інформацією Головного управління статистики у Волинській області динаміка утворених небезпечних відходів наведена в таблиці 2.2.5.1 та зображені на рисунку 2.2.5.1.

Таблиця 2.2.5.1. Динаміка утворення небезпечних відходів у Волинській області у 2015-2024 роках, тонн

[джерело: інформація ГУС у Волинській області]

Небезпечні відходи	2015 рік	2016 рік	2017 рік	2018 рік	2019 рік	2020 рік	2021 рік	2022 рік	2023 рік	2024 рік
Утворено відходів	243,0	146,2	226,1	238,4	173,2	178,538	191,986	151,370	144,500	387,102

Рисунок 2.2.5.1. Динаміка утворення небезпечних відходів в Волинській області за 2015 – 2024 роки, т

Система управління відходами

Управління небезпечними відходами у Волинській області здійснюється відповідно до вимог Закону України «Про управління відходами» щодо управління небезпечними відходами.

Підприємства, установи та організації, що здійснюють діяльність на території Волинської області, відповідно до укладених договорів передають утворені небезпечні відходи суб'єктам господарювання, які мають дозвіл на здійснення операцій з оброблення відходів та ліцензію на здійснення господарської діяльності з управління небезпечними відходами.

Інфраструктура управління відходами

На території Волинської області відсутні підприємства, які мають дозвіл на здійснення операцій з оброблення відходів та ліцензію на провадження господарської діяльності з управління небезпечними відходами. В області наявне місце видалення небезпечних промислових відходів, детальніша інформація наведена у таблиці 2.2.5.2.

Інформація щодо суб'єктів господарювання, які мають дозвіл на здійснення операцій з оброблення відходів знаходиться за посиланням: <https://eco.gov.ua/registers/deklaratsii-pro-provadhzhennia-hospodarskoi-diialnosti-dozvil-na-zdiisnennia-operatsii-z-obroblennia-vidkhodiv>.

Загальний реєстр суб'єктів господарювання, які отримали ліцензію на провадження господарської діяльності з управління небезпечними відходами знаходиться за посиланням: <https://eco.gov.ua/reiestr-litsenziativ-z-upravlinnia-nebezpechnymy-vidkhodamy>.

Таблиця 2.2.5.2. Місця видалення небезпечних промислових відходів у Волинській області

[джерело: інформація з реєстру МВВ, поданою управлінням екології та природних ресурсів Волинської ОДА]

Регістраційний номер	Найменування МВВ, код	Місце знаходження МВВ	Найменування та адреса власника МВВ, код	Режим функціонування МВВ (діючих, закритих)	Категорія екологічної безпеки МВВ*	Характеристика МВВ (обсяг, площа, наземне, підземне)	Характеристика відходів (найменування, група, клас безпеки)*
№ 48 від 04.06.04 р.	Непридатні хімреактиви	м. Нововолинськ вул. Луцька, 25	ВАТ «Оснастка»	діюче	Б (помірно небезпечні)	Площа 216 кв.м	Непридатні хімреактиви III-IV клас безпеки

* Ця класифікація відходів застосовувалася до внесення змін у законодавство, з 9 липня 2023 року набрав чинності Закон України «Про управління відходами», яким передбачено поділ відходів на 2 класи: небезпечні відходи і відходи, що не є небезпечними.

2.2.5.1. Відпрацьовані нафтопродукти

Відпрацьовані нафтопродукти – це нафтопродукти, під час експлуатації яких відбулися зміни деяких властивостей, регламентованих нормативною документацією.

Порядок збирання, перевезення, зберігання, оброблення (перероблення), та/або знешкодження відпрацьованих мастил (олив) затверджений постановою КМУ від 17 грудня 2012 р. № 1221 (далі – Порядок).

Відповідно до Порядку для всіх суб'єктів господарювання - виробників, імпортерів мастил (олив), переробників відпрацьованих мастил (олив) та споживачів мастил (олив) встановлюються норми збирання відпрацьованих мастил (олив):

на 2015-2019 роки - 40 відсотків загального обсягу мастил (олив);

на 2020-2024 роки - 50 відсотків загального обсягу мастил (олив);

на 2025-2029 роки - 60 відсотків загального обсягу мастил (олив);

на 2030-2035 роки - 70 відсотків загального обсягу мастил (олив).

Джерела утворення та обсяги відходів

Основними джерелами утворення відпрацьованих нафтопродуктів у Волинській області є автозаправні станції, автотранспортні підприємства, комунальні автопарки, промислові підприємства, що використовують мастильні матеріали та дизельне паливо, а також теплогенеруючі та енергетичні об'єкти. Значну частку утворюють також сільськогосподарські підприємства від сільськогосподарської техніки.

Таблиця 2.2.5.1.1. Динаміка утворення відходів за категоріями відходів за матеріалом у Волинській області (відпрацьовані мастила) у 2015-2024 роках, тонн

[джерело: інформація ГУС у Волинській області]

Відпрацьовані мастила	2015 рік	2016 рік	2017 рік	2018 рік	2019 рік	2020 рік	2021 рік	2022 рік	2023 рік	2024 рік
Утворення відходів	419	437	497	482	233	271	291	194	133	83

**Рисунок 2.2.5.1.1. Динаміка утворених відходів нафтопродуктів
(відпрацьованих мастил), тонн**

Система управління відходами

Підприємства, установи та організацій, які здійснюють діяльність у Волинській області передають відпрацьовані нафтопродукти та відходи, що містять нафтопродукти суб'єктам господарювання, які мають дозвіл на провадження господарської діяльності з оброблення відходів та ліцензію на провадження господарської діяльності з управління небезпечними відходами.

Інфраструктура оброблення відходів

Станом на січень 2026 року у Волинській області відсутнє підприємство з чинними дозволом та ліцензією на провадження господарської діяльності у сфері управління небезпечними відходами.

Інформація щодо суб'єктів господарювання, які мають дозвіл на здійснення операцій з оброблення відходів знаходиться за посиланням: <https://eco.gov.ua/registers/deklaratsii-pro-provadhennia-hospodarskoi-diialnosti-dozvil-na-zdiisnennia-operatsii-z-obroblennia-vidkhodiv>.

Загальний реєстр суб'єктів господарювання, які отримали ліцензію на провадження господарської діяльності з управління небезпечними відходами знаходиться за посиланням: <https://eco.gov.ua/reiestr-litsenziativ-z-upravlinnia-nebezpechnymy-vidkhodamy>.

Проблеми та загрози

Однією з ключових проблем є обмежена кількість суб'єктів господарювання, які здійснюють операції з оброблення відходів відпрацьованих нафтопродуктів і мають відповідні дозвільні документи у сфері управління небезпечними відходами.

Недостатній рівень роздільного збирання і контролю за передачею відпрацьованих нафтопродуктів ліцензованим суб'єктам господарювання створює загрози забруднення ґрунтів і водних об'єктів та негативного впливу на здоров'я населення.

2.2.5.2. Відходи, що містять стійкі органічні забруднення

Стійкі органічні забруднювачі (СОЗ) — це органічні сполуки, які стійкі до розкладання за допомогою хімічних, біологічних і фотолітичних процесів. Це токсичні хімічні речовини, які негативно впливають на здоров'я людини та навколишнє середовище.

У 2001 році Програмою ООН з довкілля (ЮНЕП) була прийнята Стокгольмська конвенція про стійкі органічні забруднювачі, метою якої є «захист здоров'я людини та навколишнього середовища від стійких органічних забруднювачів». Попередньо Стокгольмською конвенцією як СОЗ було класифіковано 12 хімічних речовин. Згодом до списку було внесено ще 9 речовин.

Більшість СОЗ є пестицидами або інсектицидами, до них можуть також бути віднесені деякі розчинники, фармацевтичні препарати, промислові хімікати.

Джерела утворення та обсяги відходів

Джерелами утворення відходів, що містять стійкі органічні забруднювачі (СОЗ) у Волинській області є суб'єкти господарювання, діяльність яких пов'язана з експлуатацією, технічним обслуговуванням, виведенням з експлуатації та заміною електротехнічного й електроенергетичного обладнання, а також із використанням хімічних речовин і матеріалів. До таких джерел належать підприємства промисловості та енергетики, об'єкти, на балансі яких перебувають трансформатори, конденсатори та інше обладнання, що може містити поліхлоровані біфеніли, підприємства з технічного обслуговування транспортних засобів, де утворюються відходи відпрацьованих олиф, а також склади та об'єкти зберігання непридатних до використання хімічних засобів захисту рослин. Зазначені відходи відповідно до законодавства належать до небезпечних відходів і потребують спеціалізованих операцій з управління відходами, зокрема ідентифікації, роздільного збирання, тимчасового зберігання, оброблення з дотриманням вимог щодо запобігання негативному впливу на довкілля і здоров'я населення.

Недостатній рівень контролю та обліку унеможливорює достовірну оцінку фактичних обсягів утворення відходів, що містять стійкі органічні забруднювачі, у секторі домогосподарств.

Система управління відходами

Управління відходами, що містять СОЗ включають збирання та передачу суб'єктам господарювання, які мають дозвіл на здійснення операцій з оброблення відходів та ліцензію на здійснення господарської діяльності з управління небезпечними відходами.

Інформація щодо суб'єктів господарювання, які мають дозвіл на здійснення операцій з оброблення відходів знаходиться за посиланням: <https://eco.gov.ua/registers/deklaratsii-pro-provadhennia-hospodarskoi-diialnosti-dozvil-na-zdiisnennia-operatsii-z-obroblennia-vidkhodiv>.

Загальний реєстр суб'єктів господарювання, які отримали ліцензію на провадження господарської діяльності з управління небезпечними відходами знаходиться за посиланням: <https://eco.gov.ua/reiestr-litsenziativ-z-upravlinnia-nebezpechnymy-vidkhodamy>.

Інфраструктура оброблення відходів

Станом на січень 2026 року в Україні загалом і у Волинській області зокрема відсутні промислові потужності для оброблення відходів, що містять СОЗ. Збирання та зберігання здійснюється суб'єктами господарювання, що мають дозвіл на здійснення операцій з оброблення відходів і ліцензію на провадження господарської діяльності з управління небезпечними.

Проблеми та загрози

Основною проблемою є відсутність в країні та у Волинській області зокрема, потужностей з екологічно безпечного відновлення відходів, що містять СОЗ.

Збільшення обсягів накопичення відходів, що містять СОЗ призводить до збільшення негативного впливу на навколишнє природне середовище та веде до погіршення здоров'я населення.

2.2.5.3. Відходи, що містять ртуть

Ртуть — одна з найнебезпечніших і найтоксичніших речовин, метал, який перебуває у рідкому стані за температури вище $-38,8^{\circ}\text{C}$. Ртуть, а також більшість її сполук (сулема, каломель, ціанід ртуті) є летючими. Пари ртуті, а також металева ртуть, дуже отруйні, можуть викликати важке отруєння з летальним результатом.

Джерела утворення та обсяги відходів

Джерелами утворення відходів, що містять ртуть у Волинській області є: медичні заклади, де накопичуються відпрацьовані ртутні термометри, тонометри та лампи;

освітні та науково-дослідні установи з лабораторним обладнанням і реагентами;

енергетичні підприємства, що використовують ртутні електроди, запобіжники та ртутні лампи;

промислові підприємства, де утворюються ртутні вимірювальні прилади, датчики та технологічні залишки;

побутові джерела - ртутні лампи, термометри та батарейки, що потрапляють у відходи від населення.

Достовірні кількісні дані щодо утворення та управління цією категорією відходів в Волинській області відсутні.

Система управління відходами

Статтею 27 Закону України «Про управління відходами» визначено загальні вимоги до управління небезпечними відходами. Люмінесцентні лампи передаються промисловими підприємствами області суб'єктам господарювання, що мають дозвіл на здійснення операцій з оброблення відходів і ліцензію на провадження господарської діяльності з управління небезпечними відходами.

Інфраструктура оброблення відходів

На території Волинської області станом на січень 2026 року відсутні підприємства, які мають дозвіл та ліцензію на провадження господарської діяльності з управління небезпечними відходами, що містять ртуть.

Інформація щодо суб'єктів господарювання, які мають дозвіл на здійснення операцій з оброблення відходів знаходиться за посиланням: <https://eco.gov.ua/registers/deklaratsii-pro-provadžhennia-hospodarskoi-diialnosti-dozvil-na-zdiisnennia-operatsii-z-obroblennia-vidkhodiv>.

Загальний реєстр суб'єктів господарювання, які отримали ліцензію на провадження господарської діяльності з управління небезпечними відходами знаходиться за посиланням: <https://eco.gov.ua/reiestr-litsenziativ-z-upravlinnia-nebezpechnymy-vidkhodamy>.

На території області наявний об'єкт видалення небезпечних відходів, а саме, резервуар для захоронення відпрацьованих люмінесцентних ламп. Станом на дату розроблення Регіонального плану управління відходами відповідне підприємство не здійснює господарської діяльності. Детальніша інформація наведена в таблиці 2.2.5.3.1.

**Таблиця 2.2.5.3.1. Перелік місць видалення небезпечних відходів з
Реєстру МВВ Волинської області**

[джерело: інформація від управління екології та природних ресурсів
Волинської ОДА]

Реєстраційний номер	Дата останньої ревізії МВВ	Найменування МВВ, код	Місце знаходження МВВ	Найменування та адреса власника МВВ **	Режим функціонування МВВ (діючих, закритих)	Категорія екологічної безпеки МВВ*	Характеристика МВВ (обсяг, площа, наземне, підземне)	Характеристика відходів (найменування, група, клас небезпеки)*
16.01.2001	-	Резервуар для захоронення люмінесцентних ламп	м. Луцьк	ВАТ «Волтекс», м. Луцьк, вул. Карбишева	Законсервоване	Б (помірно небезпечні)	Підземне, обсяг накопичення 106 тон, площа 382 м ²	Знешкоджені відпрацьовані люмінесцентні лампи (Зкл.н.)

* Ця класифікація відходів застосовувалася до внесення змін у законодавство, з 9 липня 2023 року набрав чинності Закон України «Про управління відходами», яким передбачено поділ відходів на 2 класи: небезпечні відходи і відходи, що не є небезпечними.

** Станом на дату розроблення Регіонального плану підприємство не здійснює господарську діяльність.

Проблеми та загрози

Суттєвою проблемою управління відходами, що містять ртуть, у Волинській області залишається недостатній рівень їх роздільного збирання, обліку та контролю потоків. Значна частина таких відходів накопичується у місцях тимчасового зберігання на підприємствах або потрапляє до складу побутових відходів. Обмежена кількість суб'єктів господарювання з оброблення небезпечних відходів зумовлює необхідність їх перевезення за межі області, що збільшує витрати та ускладнює систему управління.

Враховуючи токсичність ртуті, її здатність до накопичення в екосистемах та негативний вплив на здоров'я населення, розвиток ефективної системи управління такими відходами є одним із пріоритетних напрямів екологічної політики регіону. Це потребує розширення мережі пунктів роздільного збирання ртутевмісних відходів, модернізації систем їх обліку, підвищення рівня екологічної обізнаності населення та розвитку регіональної інфраструктури з оброблення небезпечних відходів.

2.2.5.4. Відходи, що містять азбест

Азбест — це загальна назва групи природних мінералів, які мають волокнисту структуру. Він відомий своєю вогнестійкістю, звуко- та теплоізоляційними властивостями, а також стійкістю до хімічних речовин, через що широко використовувався у промисловості та будівництві.

Основні види азбесту та галузі його використання наведені в таблиці 2.2.5.4.1.

Таблиця 2.2.5.4.1. Види азбесту та сфери їх застосування

№ з/п	Види азбесту:	Застосування
1	Хризотил (білий азбест)	найбільш поширений, використовується в шифері, гальмах, прокладках
2	Амозит (коричневий азбест)	застосовувався в теплоізоляції
3	Крокидоліт (синій азбест)	найнебезпечніший, використовувався в хімічно стійких ізоляціях
4	Інші види: антофіліт, тремоліт, актиноліт	зустрічаються рідше

Джерела утворення відходів та обсяги

У Волинській області основними джерелами утворення відходів, що містять азбест є промислові підприємства, що використовували або досі використовують азбестовмісні матеріали; відходи будівництва та знесення, зокрема уламки шиферу та інших азбестовмісних конструкцій, які утворюються під час руйнування будівель і споруд.

Згідно з Національним переліком відходів зазначені відходи відносяться до групи 10, підгрупи 10 13:

код 10 13 09 * Відходи азбестоцементного виробництва, що містять азбест, а також групи 17, підгрупи 17 06,

код 17 06 01 * Ізоляційні матеріали, що містять азбест

код 17 06 05 * Будівельні матеріали, що містять азбест

Облік відходів, що містять азбест у Волинській області не ведеться, відповідно інформація щодо обсягів утворення даного виду відходів відсутня.

Система управління відходами

Система управління відходами, що містять азбест у Волинській області здійснюється відповідно до вимог Закону України «Про управління відходами» щодо управління небезпечними відходами.

В Україні прийнято Закон «Про систему громадського здоров'я», який набув чинності в жовтні 2023 року. Він забороняє використання азбесту та азбестовмісних матеріалів у проєктах реконструкції та нового будівництва. Азбестовмісні матеріали, виявлені під час реконструкції та ремонту треба видалити та захоронити як небезпечні відходи. Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 05.06.2023 року №1013 «Про затвердження Державних санітарних норм і правил «Про безпеку та захист працівників від шкідливого впливу азбесту та матеріалів і виробів, що містять азбест» доповнює заборону

на використання азбесту та встановлює рекомендації щодо зменшення ризиків, пов'язаних з негативним впливом азбесту на здоров'я працівників у всіх видах трудової діяльності, де працівники піддаються або можуть піддаватися впливу азбестового пилу з виробів і матеріалів, які містять азбест.

Крім того, у сфері управління азбестом постановою КМУ від 27 вересня 2022 року №1073 «Про затвердження Порядку управління відходами, що утворилися у зв'язку з пошкодженням (руйнуванням) будівель і споруд внаслідок воєнних дій, терористичних актів, диверсій або проведення робіт з ліквідації їх наслідків, та внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України» (зі змінами і доповненнями) визначає правила, яких необхідно дотримуватися у випадку, якщо відходи будівництва та знесення змішуються з будь-якими азбестовмісними матеріалами.

Інфраструктура управління відходами

Станом на січень 2026 року в Україні загалом та у Волинській області зокрема відсутні промислові потужності для оброблення відходів, що містять азбест.

Їх збирання та тимчасове зберігання може здійснюватися підприємствами, які мають дозвіл на здійснення операцій з оброблення відходів і ліцензію на провадження господарської діяльності з управління небезпечними відходами.

Проблеми та загрози

Відходи, що містять азбест, класифікуються як небезпечні з огляду на науково підтверджені канцерогенні властивості азбестових волокон та їх здатність чинити тривалий негативний вплив на здоров'я населення і стан навколишнього природного середовища.

Основною проблемою є відсутність на території області суб'єктів господарювання з оброблення відходів, що містять азбест. Внаслідок чого зберігається висока ймовірність їх неконтрольованого або стихійного розміщення на полігонах побутових відходів або несанкціонованих сміттєзвалищах, що створює передумови для забруднення ґрунтів і підземних вод та формує довгострокові екологічні та санітарні ризики.

2.2.5.5. Відходи, що містять поліхлоровані дифеніли / поліхлоровані терфеніли, непридатні до використання хімічні засоби захисту рослин.

Поліхлоровані дифеніли (ПХД) – це висококанцерогенні органічні сполуки хлору, що використовуються як теплоносії, в електричних трансформаторах і конденсаторах, а також як добавки до фарб, безвуглецевого копіювального паперу та пластмас.

У багатьох країнах виробництво та використання ПХД заборонено або жорстко регламентовано.

Україна також приєдналася до Стокгольмської конвенції про стійкі органічні забруднювачі, яка вимагає поетапного виведення ПХД з обігу.

Джерела утворення відходів та обсяги

Основними джерелами утворення відходів, що містять поліхлоровані дифеніли у Волинській області є промислові підприємства.

Згідно з Національним переліком відходів вищезазначені відходи відносяться до: групи 16; підгрупи 16 02; код 16 02 09* Трансформатори і конденсатори, що містять поліхлоровані дифеніли (ПХД) та поліхлоровані терефталати (ПХТ).

Облік відходів, що містять поліхлоровані дифеніли у Волинській області не ведеться, відповідно інформація щодо обсягів утворення даного виду відходів відсутня.

Система управління відходами

У Волинській області система управління відходами, що містять ПХД на промислових підприємствах регламентована Законом України «Про управління відходами» в частині управління небезпечними відходами.

Відходи зберігаються на об'єктах збирання в спеціально відведених приміщеннях і протягом звітного року передаються на оброблення суб'єктам господарювання, що мають дозвіл на здійснення операцій з оброблення відходів і ліцензію на провадження господарської діяльності з управління небезпечними відходами.

Станом на січень 2025 року хімічні засоби захисту рослин на території області відсутні.

Відповідно до Закону України «Про пестициди і агрохімікати», наказу Міністерства аграрної політики України, Міністерства екології та природних ресурсів України, Міністерства охорони здоров'я України від 18.10.2001 року №315/376/412 «Про Порядок проведення комплексної інвентаризації місць накопичення заборонених і непридатних до використання в сільському господарстві хімічних засобів захисту рослин», у 2011 році відповідно до розпорядження голови облдержадміністрації проведено інвентаризацію непридатних до застосування та заборонених до використання ХЗЗР.

У 2012 році з території Волинської області вивезено залишки непридатних ХЗЗР в кількості 17,75 тонн та забрудненої тари від них в кількості 11,1 тонни, Виконавцем робіт з вивезення ХЗЗР було ТОВ «С.І. Груп Консорт Лтд». Фінансування заходів здійснювалося за кошти державного та обласного бюджету.

Інфраструктура оброблення відходів

У Волинській області відсутні суб'єкти господарювання, які мають дозвіл на провадження господарської діяльності з оброблення відходів та ліцензію на

провадження господарської діяльності на управління небезпечними відходами, в тому числі відходами, що містять поліхлоровані дифеніли/поліхлоровані терфеніли, непридатні до використання хімічні засоби захисту рослин.

Ліцензію на провадження господарської діяльності з управління небезпечними відходами, що містять ПХД, мають:

ТОВ «Тарком Екосервіс», м. Київ;

ТОВ «Втормаг» с. Семиполки Київської області.

Інформація щодо суб'єктів господарювання, які мають дозвіл на здійснення операцій з оброблення відходів знаходиться за посиланням: <https://eco.gov.ua/registers/deklaratsii-pro-provadhennia-hospodarskoi-diialnosti-dozvil-na-zdiisnennia-operatsii-z-obroblennia-vidkhodiv>.

Загальний реєстр суб'єктів господарювання, які отримали ліцензію на провадження господарської діяльності з управління небезпечними відходами знаходиться за посиланням: <https://eco.gov.ua/reiestr-litsenziativ-z-upravlinnia-nebezpechnymy-vidkhodamy>.

На території області наявні об'єкти видалення небезпечних відходів, а саме склади для зберігання пестицидів. Разом з тим усі пестициди передані на оброблення, що свідчить про фактичну відсутність накопичених відходів.

Станом на 01.01.2026 року частина підприємства (власники МВВ) не здійснюють господарської діяльності. Детальна інформація наведена в таблиці 2.2.5.5.1.

Розробниками Регіонального плану пропонується провести завершальний етап робіт, пов'язаний з ліквідацією залишкового впливу хімічних засобів захисту рослин та складів, у яких вони зберігалися на здоров'я населення та стан навколишнього природного середовища.

Таблиця 2.2.5.5.1. Перелік місць видалення непридатних та заборонених до використання пестицидів та агрохімікатів з Реєстру MBV в Волинській області

[джерело: інформація від департаменту екології та природних ресурсів Волинської ОДА]

Реєстраційний номер	Найменування MBV, код	Місце знаходження MBV	Найменування та адреса власника MBV **	Режим функціонування MBV (діючих/закритих)	Категорія екологічної безпеки MBV*	Характеристика MBV (обсяг, площа, наземне, підземне)	Характеристика відходів (найменування, група, клас небезпеки)*
12.09.2001	Склад для зберігання пестицидів	м. Рожище (0,5 км від міста)	ВАТ «Рожищеагрохім»	Діюче	В (небезпечні)	Склад для зберігання непридатних пестицидів. Обсяг видалення відходів 5,128 т.	Непридатні та заборонені пестициди (передано на оброблення)
03.10.01р.	Склад для зберігання пестицидів	м. Луцьк, вул. Мамсурова	ВАТ «Луцька родючість»	діюче	В (небезпечні)	Газгольдер, залізобетонні контейнери, бочки	Заборонені до використання пестициди та агрохімікати (передано на оброблення)
30.11.01р.	Склад для зберігання пестицидів	с.Любитів Ковельський р/н	ВАТ «Ковельська родючість»	діюче	В (небезпечні)	Складське приміщення	Заборонені до використання пестициди та агрохімікати (передано на оброблення)
30.11.2001	Склад для зберігання пестицидів	смт. Ратно, вул. Нова, 14	ВАТ «Ратнівська родючість»	діюче	В (небезпечні)	Складське приміщення	Заборонені до використання пестициди та агрохімікати (передано на оброблення)
7.08.02р.	Склад для зберігання пестицидів	м. Камінь-Каширський (південна околиця)	ВАТ «Камінь-Каширська родючість»	діюче	В (небезпечні)	Склад для зберігання непридатних пестицидів	Заборонені до використання пестициди та агрохімікати (передано на оброблення)
02.09.02р.	Склад для зберігання пестицидів	смт. Іваничі (південно-східна околиця)	ВАТ «Іваничівська родючість»	діюче	В (небезпечні)	Газгольдер	Заборонені до використання пестициди та агрохімікати (передано на оброблення)

* Ця класифікація відходів застосовувалася до внесення змін у законодавство, з 9 липня 2023 року набрав чинності Закон України «Про управління відходами», яким передбачено поділ відходів на 2 класи: небезпечні відходи і відходи, що не є небезпечними.

** Станом на дату розроблення Регіонального плану частина підприємств не здійснює господарську діяльність.

Основною проблемою у сфері управління відходами, що містять поліхлоровані дифеніли / поліхлоровані терфеніли, непридатні до використання хімічні засоби захисту рослин є відсутність в країні потужностей з екологічно безпечного відновлення відходів.

Накопичення даних відходів призводить до негативного впливу на навколишнє природне середовище та веде до погіршення здоров'я населення.

2.2.6. Транспортні засоби, строк експлуатації яких закінчився

Згідно з Національним переліком відходів, відходи транспортних засобів, строк експлуатації яких закінчився, відноситься до групи:

16 01 транспортні засоби різних видів (включаючи машини позадорожнього призначення), зняті з експлуатації, відходи від демонтажу транспортних засобів, знятих з експлуатації, і від обслуговування транспортних засобів.

Вимоги до організації управління знятими з експлуатації транспортними засобами визначаються Директивою 2000/53/ЄС Європейського Парламенту та Ради про транспортні засоби, що вийшли з експлуатації, в Україні - Законами України «Про управління відходами» і «Про оброблення транспортних засобів, знятих з обліку» та іншими нормативно-правовими актами.

Підприємства, що виробляють (виготовляють) транспортні засоби та взяли на себе зобов'язання забезпечити оброблення відходів транспортних засобів власного виробництва, подають звітність у встановленому порядку (наказ Міністерства промислової політики України від 25.11.2013 року № 63 «Про затвердження форми та порядку подання звітів підприємств, що виробляють (виготовляють) транспортні засоби та взяли на себе зобов'язання забезпечити утилізацію транспортних засобів власного виробництва»).

Державний реєстр суб'єктів господарювання, які здійснюють приймання та/або розбирання транспортних засобів, відходи від яких підлягають обробленню знаходиться за посиланням: <https://mepr.gov.ua/upravlinnya-vidhodamy/derzhavnyj-reyestr-sub-yektiv-gospodaryuvannya-yaki-zdijsnyuyut-priymannya-ta-abo-rozbyrannya-transportnyh-zasobiv-shho-utyilizuyutsya/> і регулюється порядком формування та ведення Державного реєстру суб'єктів господарювання, які здійснюють приймання та/або розбирання транспортних засобів, що утилізуються, затверджений наказом Міністерства екології та природних ресурсів від 15.08.2013 року №350.

Закон України «Про управління відходами» передбачає, що до виробників транспортних засобів застосовуватиметься система розширеної відповідальності виробника.

Рисунок 2.2.6.1. Карта-схема автомобільних доріг Волинської області

Автомобільні дороги Волинської області утворюють розгалужену мережу шляхів загального користування. Загальна протяжність автомобільних доріг становить понад 6 тис. км, з яких значну частку займають дороги місцевого значення. Через область проходять автомобільні дороги міжнародного, національного та регіонального значення. Дороги державного значення формують основні транспортні коридори та мають стратегічне значення для вантажних і пасажирських перевезень, тоді як місцеві дороги забезпечують внутрішньообласні зв'язки. Загалом автомобільна дорожня мережа Волинської області відіграє ключову роль у розвитку економіки, торгівлі та мобільності населення регіону.

Джерела утворення та обсяги відходів

Джерелами утворення знятих з експлуатації (обліку) транспортних засобів є населення, суб'єкти господарювання, інші організації і установи, які

володіють транспортними засобами, які відпрацювали свій ресурс або вийшли з ладу та яких їх власник позбавляється.

За даними Регіонального сервісного центру ГСЦ МВС у Рівненській, Волинській та Житомирській областях (філія ГСЦ МВС), станом на 24.11.2025 року за фізичними та юридичними особами, зареєстрованими на території Волинської області, обліковується близько 292 тис. транспортних засобів.

Відповідно до даних Єдиного державного реєстру транспортних засобів, кількість реєстраційних операцій з набуття у власність транспортних засобів фізичними та юридичними особами, зареєстрованими на території області, становила:

- 2020 рік – 41 825 од.;
- 2021 рік – 49 604 од.;
- 2022 рік – 62 308 од.;
- 2023 рік – 45 148 од.;
- 2024 рік – 53 522 од.

Кількість реєстраційних операцій із зняття з обліку транспортних засобів у зв'язку з вибраківкою у відповідні роки становила:

- 2020 рік – 335 од.;
- 2021 рік – 524 од.;
- 2022 рік – 349 од.;
- 2023 рік – 523 од.;
- 2024 рік – 720 од.

Наведені показники свідчать про зростання обсягів оновлення автопарку області, що в середньостроковій перспективі зумовлюватиме збільшення потоків відпрацьованих транспортних засобів та пов'язаних із ними відходів (металобрухт, відпрацьовані мастила, акумуляторні батареї, шини, пластик тощо).

Система управління відходами

Налагоджена система управління знятими з експлуатації транспортними засобами, строк експлуатації яких закінчився у Волинській області відсутня.

Наведені вище показники потребують врахування при плануванні розвитку інфраструктури з підготовки до повторного використання, демонтажу та оброблення відпрацьованих транспортних засобів у межах регіональної системи управління відходами.

Інфраструктура управління відходами

За доступними даними з відкритих джерел (КВЕД 38.31 «Демонтаж/розбирання машин») в області зареєстровано щонайменше 3 юридичні особи, серед яких: Волинська філія ТОВ «Ферростар», Володимирська філія №1 ПМП «Євро-В», Луцьке СП ТОВ «Трі-Ленд».

Основними проблемами управління транспортними засобами, строк експлуатації яких закінчився у Волинській області є відсутність розвиненої регіональної інфраструктури для збирання, демонтажу та оброблення таких транспортних засобів, недостатній рівень організації системи роздільного вилучення небезпечних компонентів і матеріалів.

Додатково ускладнює процес налагодження системи управління відходами відсутність повного обліку транспортних засобів, строк експлуатації яких закінчився, та низький рівень залучення власників до їх офіційного зняття з обліку і передачі на оброблення.

2.2.7. Відходи, що біологічно розкладаються з інших джерел

Джерела утворення та обсяги відходів.

Закон України «Про управління відходами» визначає, що біовідходи – це відходи, що мають властивість піддаватися анаеробному або аеробному розкладу, такі як відходи харчових продуктів або відходи харчової промисловості на всіх етапах виробництва та споживання, відходи від зелених насаджень.

Джерелами утворення відходів, що біологічно розкладаються у Волинській області є як населення, так і підприємства та організації різних секторів.

До них належать такі відходи як:

відходи харчових продуктів, овочі, фрукти та інші біовідходи;

заклади громадського харчування та ресторани, де утворюються відходи харчових продуктів;

сільськогосподарські підприємства, що продукують рослинні відходи, обрізки овочів і фруктів, гній та підстилку;

продовольчі підприємства та ринки;

парки, садово-паркові господарства та комунальні служби, де накопичуються опале листя, трава, гілки та інші зелені відходи.

Станом на січень 2026 року у Волинській області біовідходи окремо не обліковуються.

Відповідно до інформації Головного управління статистики у Волинській області у таблиці 2.2.7.1. наведені дані щодо динаміки утворення, відходів, що біологічно розкладаються, а саме відходів тваринного походження та змішаних відходів харчових продуктів.

Таблиця 2.2.7.1. Динаміка утворення відходів за категоріями відходів за матеріалом у Волинській області у 2015-2024 роках, тонн
[джерело: інформація ГУС у Волинській області]

Відходи тваринного походження та відходи харчової промисловості	2015 рік	2016 рік	2017 рік	2018 рік	2019 рік	2020 рік	2021 рік	2022 рік	2023 рік	2024 рік
Утворення відходів	12020	15801	10995	12315	12333	13145	6206	13992	15570	4960

Рисунок 2.2.7.1. Динаміка утворення відходів тваринного походження та відходів харчової промисловості в Волинській області за 2015 – 2024 роки, тонн

Система управління відходами

Система управління відходами, що біологічно розкладаються у в області відбувається за таким основними принципами функціонування:

роздільне збирання органічних відходів на джерелі утворення.

біологічне оброблення із застосуванням вермікомпостування, компостування та біостабілізації з отриманням біогумусу, компосту, органічних кондиціонерів для ґрунту.

зменшення обсягів відходів, що підлягають захороненню та підвищення ресурсної ефективності деревообробної та органічної сировини.

Суб'єкти господарювання, що обробляють відходи, що біологічно розкладаються в області, забезпечують комплексне управління біовідходами, сприяють реалізації принципів циркулярної економіки та підвищують рівень екологічної безпеки регіону.

Інфраструктура та технічне забезпечення управління відходами.

У Волинській області функціонують окремі суб'єкти господарювання, які здійснюють оброблення відходів, що біологічно розкладаються.

Основні суб'єкти та проекти:

№ з/п	Назва підприємства	Адреса	Діяльність підприємства
1	Підприємство «Зелена ферма»	с.Жидичин, Луцький район	Підприємство здійснює вермікомпостування органічних відходів із залученням каліфорнійських черв'яків для біологічного оброблення харчових та садових залишків, гною та відходів рослинництва. У результаті біологічного оброблення утворюється біогумус, який використовується як органічне добриво в сільському господарстві. Діяльність підприємства відповідає принципам органічного управління відходами, зменшує обсяги органічних відходів, що підлягають захороненню, та сприяє циркулярному використанню ресурсів.
2	ТОВ «Мерітт груп Україна»	Волинська обл. Луцький р-н., поблизу міста Ківерці	Компанія реалізує проєкт будівництва сортувально-обробного комплексу для органічних відходів. Основна діяльність включає сортування, подрібнення та біостабілізацію зелених і органічних відходів (листя, гілки, трава) з подальшим отриманням продукції для поліпшення ґрунту або для використання у виробництві органічних кондиціонерів. Цей проєкт спрямований на зменшення частки біовідходів, що потрапляють на полігони, та впровадження технологій обробки органіки в ресурсний цикл
3	Місцеві ініціативи громад	Волинська область	На території окремих територіальних громад області запроваджуються локальні системи компостування органічних відходів. Такі системи дозволяють обробляти відходи харчових продуктів та садові відходи на місцевому рівні з отриманням компосту або біогумусу, що застосовується для підживлення ґрунтів і зменшує навантаження на полігони.

2.2.7.1. Відходи деревообробної промисловості

Джерела утворення та обсяги відходів

Відходи деревообробної промисловості - це залишки, які виникають під час обробки деревини на всіх стадіях виробництва - від розпилювання колод до виготовлення меблів, будівельних матеріалів або тари.

Деревообробна промисловість Волинської області представлена лісопильнями, виробництвом меблів, фанери, дерев'яних плит та тари.

Основні джерела утворення відходів у деревообробній промисловості області наведені у таблиці 2.2.7.1.1.

Таблиця 2.2.7.1.1. Основні джерела утворення відходів

№	Основне джерело утворення відходів	Характеристика процесу	Основні види відходів
1	Первинна обробка деревини	Розпилювання колод на дошки, бруси, шпали, необроблені пиломатеріали на пилорамах та лісопереробних ділянках	Обрізки та короткоміри; стружка та тріски; тирса й деревний пил
2	Механічна обробка (шліфування, фрезерування, токарні операції)	Обробка дерев'яних деталей, меблів, конструкційних елементів на верстатах	Стружка та пил від шліфувальних і фрезерних верстатів; відпилені частини заготовок (оконцеві відходи); дрібні деревні частинки; пил з аспіраційних систем
3	Заготівля та первинне відсікання кори	Очищення деревини від кори перед подальшою обробкою	Кора; деревні залишки у вигляді відокремленої біомаси
4	Технологічні операції з підготовки сировини та сушіння	Сортування деревини, регулювання вологості, підготовка до сушіння	Вологоутримуючі частинки; засушений пил; підсушені фрагменти деревини
5	Складування матеріалів	Зберігання необробленої сировини та готової продукції на складах	Неорганізовані деревні відходи внаслідок крихкості матеріалу; пил та дрібні частки, що осідають у приміщеннях

Ключові підприємства деревообробної промисловості Волинської області - найбільші утворювачі деревних відходів, що займаються розпилюванням деревини, виробництвом пиломатеріалів та дерев'яної тари:

ТОВ «Кроноспан УА» - один із провідних виробників у регіоні з виробництва фанери, деревних плит і панелей/шпону. Найбільш великий платник у деревообробній галузі за виручкою в області.

ТОВ «Цунамі» - підприємство з розпилювання та стругання деревини, яке займається заготівлею та обробленням пиломатеріалів.

ТОВ «Бренвель» - деревообробне підприємство з потужностями по розпилюванню та обробленню деревини.

ТОВ «Верба-ВВ» - виробник пиломатеріалів та компонентів для палетної тари.

Виробничо-комерційне приватне підприємство «Агропромтехцентр» - підприємство деревообробної сфери з діяльністю в лісопильному виробництві.

ТОВ «Камінський тімбер енд венірз» - спеціалізується на виробництві деревних плит і шпону.

ТОВ «Доф Арбо» - компанія з лісопильного виробництва, що виробляє пиломатеріали.

ТОВ «Волма» - деревопереробне підприємство, що займається виробництвом пиломатеріалів та інших продукції з деревини.

ПрАТ «Цумань» - виробник у сегменті виробництва фанери, деревних плит, панелей і шпону в області.

Динаміка утворення відходів деревообробної промисловості у Волинській області наведена в таблиці 2.2.7.1.2.

Таблиця 2.2.7.1.2. Динаміка утворення відходів за категоріями відходів за матеріалом у Волинській області (відходи деревини) у 2015-2024 роках, тонн

[джерело: інформація ГУС у Волинській області]

Відходи деревини	2015 рік	2016 рік	2017 рік	2018 рік	2019 рік	2020 рік	2021 рік	2022 рік	2023 рік	2024 рік
Утворення відходів, т	81232	109752	91044	115601	87902	85353	74902	86782	76833	126587

Рисунок 2.2.7.1.1. Динаміка утворення відходів деревини у Волинській області за 2015- 2024 роки, т

Система управління відходами

Управління відходами деревообробної промисловості у Волинській області здійснюється на загальних засадах управління промисловими відходами.

Інфраструктура оброблення відходів

Інфраструктура управління відходами у Волинській області представлена об'єктами оброблення відходів, зокрема полігонів, потужностей вторинного оброблення та елементів біологічного оброблення. Разом з тим, у регіоні відсутні централізовані потужності з оброблення відходів деревообробної галузі.

Існує декілька способів оброблення відходів деревообробної промисловості.

Таблиця 2.2.7.1.3. Способи оброблення відходів деревообробної промисловості

№ з/п	Назва	Спосіб оброблення
1	Біоенергетика	Відходи деревини можуть бути використані як джерело біомаси для виробництва тепла та електроенергії. Для цього відходи спалюються в спеціальних котлах або газифікуються для утворення синтез-газу, який є джерелом генерації енергії
2	Виробництво деревних плит	Відходи деревини можуть бути використані для виробництва різних типів деревних плит, таких як ДСП (деревоволокниста плита), ДВП (деревостружкова плита) і ОСП (орієнтована стружкова плита). Шляхом поєднання відходів з клейними речовинами та подальшим стисненням створюються міцні та стійкі матеріали
3	Виробництво біоелектрохімічних продуктів	Деякі відходи деревини можуть бути використані для виробництва біоелектрохімічних продуктів, таких як лігнін. Лігнін може бути джерелом сировини для виробництва біопластику, фармацевтичних препаратів та інших хімічних продуктів
4	Виробництво біопалива	Одним зі способів оброблення відходів деревообробної промисловості є виробництво біопалива. Відходи, такі як кора, стружка й тирса, можуть бути перетворені на біодизель або біогаз. Це дозволяє замінити викопні види палива й зменшити викиди шкідливих речовин в атмосферу
5	Рециклінг та підготовка до повторного використання	Деякі компоненти відходів деревооброблення, такі як дошки та бруски, можуть бути піддані рециклінгу та використані для виготовлення нових виробів. Це сприяє зменшенню потреби в новій сировині та скорочує загальну кількість відходів
6	Виробництво компосту	Такі відходи, як листя, гілки та стружка, можуть бути перетворені на компост. Компост використовується як природне добриво для рослин або як полегшувальний матеріал для поліпшення структури ґрунту

Проблеми та загрози

Серед основних проблем відзначається недостатня інфраструктура оброблення відходів, зокрема відсутність централізованих потужностей для обробки тирси, стружки та обрізків.

Додатково спостерігається низький рівень повторного використання відходів, що обмежує ефективність ресурсного використання та потенціал циркулярної економіки.

Серед екологічних загроз - неправильне складування або спалювання деревних відходів, що призводить до забруднення повітря пилом та токсичними сполуками, а також потенційного забруднення ґрунтів та підземних вод.

2.2.7.2. Відходи сільського господарства

Джерела утворення та обсяги відходів

У Волинській області відходи сільського господарства формуються внаслідок діяльності підприємств рослинництва, тваринництва, фермерських господарств, агропромислових підприємств та домогосподарств, які займаються сільськогосподарським виробництвом. Зазначені відходи належать переважно до відходів, біологічно розкладаються та утворюються на всіх етапах аграрного виробництва - від вирощування сільськогосподарських культур до зберігання, перероблення та реалізації продукції.

Основні сільськогосподарські компанії Волинської області:

ТОВ «Птахокомплекс «Губин» - одне з найбільших підприємств області у сфері птахівництва, спеціалізується на вирощуванні бройлерів та виробництві м'яса птиці.

ТОВ «Волинь-Зерно-Продукт» - агропромислове підприємство, що здійснює вирощування зернових та олійних культур, їх зберігання та первинну обробку.

ТОВ «Аграрна компанія «Рать» - багатoproфільне сільськогосподарське підприємство, яке поєднує рослинництво та тваринництво.

ПП «Агрофірма «П'ятидні» - підприємство, що спеціалізується на вирощуванні сільськогосподарських культур та розвитку молочного тваринництва.

ТОВ «Волинь-Агро» - аграрне підприємство, яке здійснює вирощування зернових та технічних культур.

Численні малі та середні суб'єкти господарювання, що займаються рослинництвом, тваринництвом і формують значну частину аграрного виробництва регіону - сільськогосподарські виробничі кооперативи та фермерські господарства області.

Інформація, щодо утворених відходів сільського господарства у Волинській області за 2015-2024 роки наведена у таблиці 2.2.7.2.1. та на рисунку 2.2.7.2.1.

Таблиця 2.2.7.2.1. Динаміка утворення відходів за категоріями відходів за матеріалом у Волинській області (відходи рослинного походження) у 2015-2024 роках, тонн

[джерело: інформація ГУС у Волинській області]

Відходи рослинного походження	2015 рік	2016 рік	2017 рік	2018 рік	2019 рік	2020 рік	2021 рік	2022 рік	2023 рік	2024 рік
Утворення відходів	62894	67902	127402	84504	209917	219315	156020	158790	2151	73

Рисунок 2.2.7.2.1. Динаміка утворення відходів рослинного походження у Волинській області за 2015- 2024 роки, тонн

Згідно з державним реєстром операторів потужностей (об'єктів), що використовуються для промислового утримання (розведення) тварин, на території області зареєстровано 225 господарств: 115 господарств утримання (розведення) ВРХ, 46 господарств розведення свиней, 13 господарств утримання коней, 10 господарств утримання ДРХ, 41 господарство із розведення птиці.

Дані щодо управління відходами тваринного походження Волинської області у 2024 році наведені в таблиці 2.2.7.2.2.

Таблиця 2.2.7.2.2. Управління відходами тваринного походження у Волинській області за період 2024 року, тонн

	Обсяг утворення відходів, тонн	Обсяг відновлення відходів, тонн	Обсяг видалених відходів, тонн
Відходи ВРХ	696060,0	417636,0	-
Відходи свиней	44604,25	26762,5	-
Відходи овець та кіз	803,0	481,8	-
Відходи птиці	932502,0	559501,2	-

Система управління відходами

Управління відходами сільського господарства у Волинській області здійснюється на загальних засадах управління відходами рослинного та тваринного походження.

Інфраструктура оброблення відходів

Одним із пріоритетних способів оброблення біовідходів тваринного походження в системі управління відходами сільського господарства є відкрите промислове аеробне компостування, що забезпечує їх біологічну стабілізацію, знезараження та відновлення у вигляді безпечного стабілізованого органічного добрива пролонгованої дії з одночасним зниженням екологічних ризиків і негативного впливу на ґрунти та водні об'єкти.

Для впровадження технології використовується спеціалізоване обладнання для перетрушування та зволоження компостної маси. В Україні серійно виробляється перетрушувач компосту А.ТОМ-3000, оснащений системою дозованого зволоження.

На території Волинської області технологію відкритого аеробного компостування впроваджено такими підприємствами:

ТОВ «МХП-Баффало», Волинська обл., Луцький р-н, село Старосілля з 2022 року;

ТОВ «Волинь-зерно-продукт» (ТМ Вілія) Луцький р-н, село Мирне з 2024 року;

ТОВ «Ратнівський аграрій», Ковельський р-н, с-ще Ратне з 2025 року;

ТОВ «Старий Порицьк» Іваничівський р-н, с-ще Іваничі з 2025 року.

Проблеми та загрози

У регіоні спостерігається обмежена кількість спеціалізованих потужностей для оброблення відходів тваринництва та рослинництва. Основними способами управління з такими відходами залишаються накопичення, тимчасове зберігання та внесення на сільськогосподарські угіддя без належної попередньої підготовки, що може призводити до негативного впливу на довкілля. Відсутність достатніх фінансових стимулів і механізмів підтримки стримує впровадження інвестиційних проєктів у сфері оброблення відходів та використання ресурсоцінних відходів.

2.2.7.3. Відходи лісового господарства

Джерела утворення та обсяги відходів

Волинська область належить до регіонів України з високим рівнем лісистості та значним природно-ресурсним потенціалом лісового фонду. Ліси області переважно розташовані в межах Поліської природної зони та виконують важливі екологічні, економічні й соціальні функції.

Лісові ресурси області представлені хвойними, листяними та мішаними насадженнями, серед яких домінують сосна звичайна, дуб звичайний, береза, вільха, ялина та граб. Значна частина лісів має природоохоронне, водоохоронне, рекреаційне та захисне призначення.

Управління лісовим господарством на території Волинської області здійснюється надлісництвами філії «Поліський лісовий офіс» ДП «Ліси України».

До надлісництв, що функціонують в області, належать:

Володимир-Волинське надлісництво здійснює управління лісовим господарством на території західної та південно-західної частини області, зокрема в межах Володимирського району та прилеглих територіальних громад.

Ковельське надлісництво охоплює ліси центральної та північно-західної частини Волинської області, зокрема територію Ковельського району.

Маневицьке надлісництво провадить діяльність у північно-східній частині області, переважно на території Маневицької та суміжних громад.

Ківерцівське надлісництво здійснює управління лісами центральної частини Волинської області, у тому числі на територіях, наближених до обласного центру.

Камінь-Каширське надлісництво охоплює північну частину області, зокрема територію Камінь-Каширського району.

Любешівське надлісництво, яке здійснює управління лісовими масивами на території Любешівської громади та прилеглих районів.

Ратнівське надлісництво провадить діяльність у північно-західній частині Волинської області, на території Ратнівської та суміжних громад.

Любомльське надлісництво охоплює ліси західної частини області, зокрема територію Любомльського району.

Зазначені надлісництва здійснюють організацію та контроль ведення лісового господарства на відповідних територіях області, зокрема проведення рубок головного користування, санітарних і доглядових рубок, лісовідновних та лісоохоронних заходів, а також охорону лісів від пожеж, шкідників і незаконних рубок.

У процесі виконання лісогосподарських робіт у межах зон діяльності надлісництв утворюються відходи лісового господарства, зокрема порубкові рештки (гілля, вершини дерев, кора), пні, а також відходи від розчищення лісових ділянок, утримання лісових доріг та інфраструктури. Надлісництва забезпечують організацію обліку, збирання, тимчасового зберігання та подальшого використання або видалення таких відходів відповідно до вимог природоохоронного законодавства.

Таким чином, надлісництва Волинської області є основними організаційними структурами, що формують потоки відходів лісового господарства.

Дані стосовно утворення відходів лісового господарства у Волинській області наведені у таблиці 2.2.7.3.1. та на рисунку 2.2.7.3.1.

Таблиця 2.2.7.3.1. Динаміка утворення відходів лісового господарства за 2015-2024 роки, тонн

[джерело: інформація ГУС у Волинській області]

Відходи лісового господарства	2015 рік	2016 рік	2017 рік	2018 рік	2019 рік	2020 рік	2021 рік	2022 рік	2023 рік	2024 рік
Утворено відходів від економічної діяльності підприємств	17844	35083	43119	64239	33857	29753	19555	27821	484	431

Рисунок 2.2.7.3.1. Динаміка утворення відходів лісового господарства у Волинській області за 2015- 2024 роки, тонн

Система управління відходами

Управління відходами лісового господарства у Волинській області здійснюється на загальних засадах управління відходами рослинного та тваринного походження.

Аналіз динаміки утворення відходів у 2015–2024 роках свідчить про суттєві коливання їх обсягів. Пікові значення зафіксовано у 2018 році (64 239 тонн), після чого спостерігається тенденція до зниження. У 2023–2024 роках обсяги відходів є мінімальними, що може бути зумовлено змінами в обсягах лісозаготівлі, організаційній структурі галузі, методиці статистичного обліку або особливостями звітності в умовах воєнного стану.

З огляду на значний біоенергетичний потенціал відходів лісового господарства, пріоритетним напрямом регіональної політики має бути максимальне залучення таких відходів до господарського обігу відповідно до принципів ієрархії управління відходами, з мінімізацією їх видалення та запобіганням несанкціонованому спалюванню.

При плануванні регіональної системи управління відходами доцільно передбачити розвиток інфраструктури заготівлі та перероблення деревної біомаси; інтеграцію потоків відходів лісового господарства у регіональні програми розвитку відновлюваної енергетики; удосконалення системи обліку та моніторингу утворення і використання відходів лісового господарства.

Таким чином, відходи лісового господарства у Волинській області мають не лише екологічний, а й значний ресурсний та енергетичний потенціал, що потребує системного врахування при реалізації заходів Регіонального плану управління відходами.

Проблеми та загрози

Однією з ключових проблем у сфері управління відходами лісового господарства є недостатній рівень системного обліку та контролю за утворенням відходів у процесі лісозаготівельних, лісовідновних та лісогосподарських заходів, а також обмеженість інфраструктурних потужностей та фінансових ресурсів стримує впровадження сучасних методів управління відходами лісового господарства, зокрема організацію ефективної системи збирання та підготовки біовідходів до повторного використання.

2.2.7.4. Відходи харчопереробної промисловості

Харчова промисловість - галузь переробної промисловості, сукупність виробництв харчових продуктів у готовому вигляді або у вигляді напівфабрикатів, а також тютюнових виробів, мила і миючих засобів.

Джерела утворення та обсяги відходів

Джерелами утворення відходів харчопереробної промисловості у Волинській області є суб'єкти господарювання, що здійснюють діяльність з виробництва та перероблення харчових продуктів і напоїв, зокрема підприємства м'ясо- та молокопереробної, хлібопекарської, кондитерської, плодоовочевої промисловості, а також виробники напоїв.

Основні харчопереробні підприємства Волинської області:

М'ясопереробна промисловість:

ПрАТ «Ковельські ковбаси» - ковбасні та м'ясні вироби.

ТОВ «Луцький м'ясокомбінат №1» - м'ясна продукція.

ТОВ «ВМП» - м'ясні продукти.

Молокопереробні підприємства:

ВАТ «Ковельмолоко» - молочна продукція.

ЗАТ «Ратнівський молокозавод» - молочні вироби.

ТДВ «Рожищенський сирзавод» - сирні вироби.

Хлібопекарські та зернопереробні підприємства:

ПАТ «Теремно Хліб» - хлібобулочні вироби.

ТОВ «Володимир-Волинський хлібозавод» - хлібобулочні продукти.

ПрАТ «Нововолинський хлібозавод» - хлібозаварний виробник.

Державні та колишні комбінати хлібопродуктів (ДП «Хліб України» у Луцьку та Володимирі-Волинському) - зернопереробка й продукція круп'яного сегменту (реєстри).

ТОВ «Волинь-зерно-продукт» - борошно, крупи.

Інші сегменти харчової промисловості:

ПрАТ «Волиньхолдінг» - соуси, майонези, приправи.

ТОВ «Луцьк Фудз» - томатні соуси й консервовані продукти (ТМ «Руна»).

ТОВ «Мікос», ПП «Злагода», ПП «Хороший смак», ПП «Линник» - локальні виробники м'ясних/харчових виробів.

Цукрові підприємства:

ПАТ «Гнідавський цукровий завод»,

ПП «Європацукор».

Пивні та безалкогольні виробники (локальні пивоварні):

ПрАТ «Володимир-Волинська птахофабрика» (сучасний обробний комплекс бройлерів).

ТОВ «ОПОС-ТОРГ» (заморожені напівфабрикати).

Інформація, щодо утворених відходів харчопереробної промисловості у Волинській області за 2015-2024 роки наведена у таблиці 2.2.7.4.1. та на рисунку 2.2.7.4.1.

Таблиця 2.2.7.4.1. Динаміка утворення відходів харчопереробної промисловості у Волинській області за 2015-2024 роки, тонн

[джерело: інформація ГУС у Волинській області]

Відходи харчопереробної промисловості/роки	2015 рік	2016 рік	2017 рік	2018 рік	2019 рік	2020 рік	2021 рік	2022 рік	2023 рік	2024 рік
Утворено відходів від економічної діяльності підприємств	127100	96937	160880	120042	92626	149926	89640	120765	70138	7701

Рисунок 2.2.7.4.1. Динаміка утворення відходів харчопереробної промисловості у Волинській області за 2015- 2024 роки, т

Система управління відходами

Управління відходами харчопереробної промисловості у Волинській області здійснюється на загальних засадах управління промисловими відходами.

Аналіз динаміки утворення відходів у 2015–2024 роках свідчить про суттєві коливання їх обсягів. Найбільші показники зафіксовано у 2017 році (160 880 тонн) та 2020 році (149 926 тонн). Після 2021 року спостерігається тенденція до зменшення обсягів, з різким скороченням у 2024 році (7 701 тонна), що може бути пов'язано зі змінами обсягів виробництва, структурними трансформаціями підприємств, логістичними обмеженнями та особливостями статистичної звітності в умовах воєнного стану.

Переважна частина відходів харчопереробної промисловості належить до органічних біорозкладних відходів та має високий потенціал повторного використання й оброблення, зокрема:

- для виробництва кормів;
- компостування та виробництва органічних добрив;
- анаеробного зброджування з отриманням біогазу;
- виробництва біоенергетичної продукції.

З огляду на ресурсний потенціал зазначених відходів, пріоритетом регіональної політики у сфері управління відходами має бути їх максимальне залучення до господарського обігу відповідно до принципів ієрархії управління відходами, з мінімізацією видалення.

Для підвищення ефективності управління відходами харчопереробної галузі доцільно передбачити:

- розвиток потужностей із біогазового виробництва та компостування;

- стимулювання міжгалузевої кооперації (аграрний сектор – харчова промисловість – енергетика);
- удосконалення системи обліку та звітності щодо утворення і використання відходів харчопереробної промисловості;
- інтеграцію потоків відходів харчопереробної промисловості до регіональної інфраструктури управління біовідходами.

Система управління відходами харчопереробної промисловості Волинської області потребує переходу від переважно локального, підприємницького рівня до інтегрованої регіональної моделі, орієнтованої на циркулярну економіку, ресурсну ефективність та енергетичну самодостатність.

Інфраструктура оброблення відходів

У Волинській області функціонують окремі суб'єкти господарювання, які здійснюють оброблення відходів, що біологічно розкладаються.

Основні суб'єкти та проекти:

Підприємство «Зелена ферма» (с. Жидичин, Луцький район) здійснює вермікомпостування органічних відходів із залученням каліфорнійських черв'яків для біологічного оброблення відходів харчових продуктів та садових залишків, гною та відходів рослинництва. У результаті біологічного оброблення утворюється біогумус, який використовується як органічне добриво в сільському господарстві. Діяльність підприємства відповідає принципам управління відходами, зменшує обсяги органічних відходів, що підлягають захороненню, та сприяє циркулярному використанню ресурсів.

ТОВ «Мерітт груп Україна» поблизу міста Ківерців реалізує проєкт будівництва сортувально-обробного комплексу для органічних відходів. Основна діяльність включає сортування, подрібнення та біостабілізацію зелених і органічних відходів (листя, гілки, трава) з подальшим отриманням продукції для поліпшення ґрунту, або для використання у виробництві органічних кондиціонерів. Цей проєкт спрямований на зменшення частки біовідходів, що потрапляють на полігони, та впровадження технологій їх оброблення.

На території окремих територіальних громад області запроваджуються локальні системи компостування органічних відходів. Такі системи дозволяють обробляти відходи харчових продуктів та садові відходи на місцевому рівні з отриманням компосту або біогумусу, що застосовується для підживлення ґрунтів і зменшує навантаження на полігони.

Проблеми та загрози

Суттєвою проблемою є низький рівень впровадження роздільного збирання відходів безпосередньо на виробничих майданчиках харчопереробних підприємств. Змішування органічних відходів із пакувальними та іншими виробничими відходами ускладнює їх подальше оброблення, знижує потенціал підготовки до повторного використання та

рециклінгу, що в свою чергу призводить до переважання операцій видалення над операціями відновлення.

2.2.7.5. Осади стічних вод

Джерела утворення та обсяги відходів

На території Волинської області функціонують очисні споруди централізованих та локальних систем водовідведення, експлуатація яких здійснюється комунальними підприємствами та іншими балансоутримувачами органів місцевого самоврядування, а саме:

Центральні каналізаційно-очисні споруди міста Луцьк, що перебувають в експлуатації комунального підприємства «Луцькводоканал».

Каналізаційно-очисні споруди міста Ковель, які експлуатуються комунальним підприємством «Ковельводоканал».

Каналізаційно-очисні споруди міста Нововолинськ, що перебувають в експлуатації комунальних служб Нововолинської міської територіальної громади.

Каналізаційно-очисні споруди міста Володимир, які перебувають на балансі та в експлуатації комунального підприємства Володимирської міської територіальної громади.

Каналізаційно-очисні споруди міста Ківерці, що експлуатуються комунальним підприємством «Ківерцівводоканал».

Каналізаційно-очисні споруди міста Рожище, які перебувають в експлуатації комунального підприємства Рожищенської міської територіальної громади.

Каналізаційно-очисні споруди міста Горохів, що експлуатуються комунальними службами Горохівської міської територіальної громади.

Каналізаційно-очисні споруди міста Любомль, які перебувають в експлуатації комунального підприємства Любомльської міської територіальної громади.

Каналізаційно-очисні споруди міста Камінь-Каширський, що експлуатуються комунальними службами Камінь-Каширської міської територіальної громади.

Каналізаційно-очисні споруди селища Маневичі, які перебувають в експлуатації Маневицького виробничого управління житлово-комунального господарства.

Каналізаційно-очисні споруди селища Турійськ, що експлуатуються комунальними службами Турійської селищної територіальної громади.

Каналізаційно-очисні споруди селища Шацьк, які перебувають в експлуатації комунального підприємства Шацької селищної територіальної громади.

Каналізаційно-очисні споруди селища Іваничі, що експлуатуються комунальними службами Іваничівської селищної територіальної громади.

Локальні очисні споруди населених пунктів Луцької міської територіальної громади, у тому числі сіл Жидичин, Забороль, Боголюби, перебувають на балансі та в експлуатації відповідних комунальних підприємств і структурних підрозділів Луцької міської ради.

Локальні очисні споруди інших територіальних громад Волинської області (закладів освіти, охорони здоров'я, соціальної сфери, сільських населених пунктів), що перебувають на балансі та в експлуатації органів місцевого самоврядування або інших балансоутримувачів відповідно до вимог чинного законодавства.

Інформація, щодо утворених відходів осаду стічних вод у Волинській області за 2015-2024 роки наведена у таблиці 2.2.7.5.1. та рисунку 2.2.7.5.1.

Таблиця 2.2.7.5.1. Динаміка утворення відходів осаду стічних вод у Волинській області за 2015-2024 роки тонн

[джерело: інформація ГУС у Волинській області]

Відходи осаду стічних вод/роки	2015 рік	2016 рік	2017 рік	2018 рік	2019 рік	2020 рік	2021 рік	2022 рік	2023 рік	2024 рік
Утворено відходів від економічної діяльності підприємств, т	-	4063	4784	4505	4833	5487	5464	5045	5190	-

Рисунок 2.2.7.5.1. Динаміка утворення осаду стічних вод у Волинській області за 2015- 2024 роки, т

Система управління відходами

Управління осадом стічних вод у межах Волинської області здійснюється підприємствами водопровідно-каналізаційного господарства відповідно до технологічних регламентів експлуатації каналізаційних очисних споруд. Осад, що утворюється в процесі очищення стічних вод, спрямовується на мулові

майданчики, де забезпечується його накопичення та зберігання. Станом на даний час оброблення осаду та його перевезення за межі підприємств не здійснюється.

Відповідно до Директиви Ради 91/271/ЄЕС «Про очистку міських стічних вод» осад повинен повторно використовуватись.

Управління осадами стічних вод здійснюється на загальних засадах управління промисловими відходами.

Інфраструктура управління відходами

Реєстр місць видалення відходів у Волинській області налічує 3 мулові майданчики загальною площею 11,4 га, де сумарно накопичено 365789,46 тонн відходів (таблиця 2.2.7.5.2.).

Ковельською та Луцькою міськими територіальними громадами проведено аналіз складу осадів стічних вод від комунальних очисних споруд та отримано висновки, що осад стічних вод відповідає параметрам органічного добрива. Осад з мулових майданчиків очисних споруд вивозиться на сільськогосподарські угіддя відповідно до укладених договорів.

Таблиця 2.2.7.5.2. Загальна інформація про мулові майданчики з Реєстру місць видалення відходів Волинської області

Реєстраційний номер	Найменування MBV, код	Місце знаходження MBV	Найменування та адреса власника MBV, код	Режим функціонування MBV (діючих, закритих)	Категорія екологічної безпеки MBV*	Характеристика MBV (обсяг, площа, наземне, підземне)	Характеристика відходів (найменування, група, клас небезпеки)*
№ 22 03.10.01р.	Мулові карти	с. Липляни, Ківерцівський р-н	Підприємство «Луцькводоканал»	діюче	А (малонебезпечні)	Споруди: об'єм 325269,96 т. Площа 8 га.	Мул очисних споруд
№ 165 05.08.2015	Мулові майданчики КОС	м. Ковель, вул. Грабовського, 41	Ковельське УВКГ «Ковельводоканал» Ковельська міська рада	Діюче з 1976р	А малонебезпечні	Обсяг видалених відходів – 38719,5 т. Обсяг видалених відходів за попередній рік – 4800т., Площа- 1,6 га	Мул очисних споруд, IVкл.
№ 168 09.11.2016	Мулові майданчики КОС	м. Нововолинськ	Підприємство «Нововолинськводоканал»	Діюче з 1973 року	А малонебезпечні	Обсяг видалення відходів -1800 тонн, обсяг видалення відходів за попередній рік – 1700 тонн, площа – 1,8 га	Мул очисних споруд IVкл.

* Ця класифікація відходів застосовувалася до внесення змін у законодавство, з 9 липня 2023 року набрав чинності Закон України «Про управління відходами», яким передбачено поділ відходів на 2 класи: небезпечні відходи і відходи, що не є небезпечними.

Проблеми управління осадом стічних вод у Волинській області полягають в технічних, екологічних та фінансових аспектах. Перш за все, більшість очисних споруд в області збудовані декілька десятиліть тому та експлуатуються за застарілими технологічними схемами, які не забезпечують ефективного стабілізування та зневоднення. Це призводить до його надмірного накопичення на мулових майданчиках.

2.3. Аналіз земельних ресурсів

Питання раціонального використання земель та їх охорони належать до пріоритетних напрямів державної політики у сфері природокористування, екологічної безпеки та охорони навколишнього природного середовища та є неодмінною умовою збалансованого економічного й соціального розвитку.

Нормативно-правове забезпечення охорони земель в Україні визначається положеннями Конституції України, Земельного кодексу України, Законів України «Про охорону навколишнього природного середовища», «Про охорону земель», «Про державний контроль за використанням та охороною земель», «Про землеустрій» та інших нормативно-правових актів, які приймаються відповідно до них.

Структура земельного фонду Волинської області описана в підрозділі 1.2. розділу I «Характеристика регіону».

Управління відходами займає важливе місце в діяльності органів місцевої влади, які є, зокрема, відповідальними за розроблення та реалізацію місцевих планів управління відходами, організацію управління відходами та вирішення питань щодо розміщення на території відповідних громад об'єктів оброблення відходів та створення пунктів роздільного збирання побутових відходів.

У Волинській області знаходяться земельні ділянки, що можуть бути використані під розміщення об'єктів оброблення відходів без зміни їх цільового призначення. Існує також необхідність у зміні цільового призначення деяких ділянок для ефективного використання під ці потреби. Це вимагає додаткових зусиль щодо юридичного оформлення та узгодження з органами місцевого самоврядування. Для визначення місць розміщення об'єктів оброблення відходів важливо враховувати критерії екологічної безпеки.

Критерії визначення місць розміщення об'єктів оброблення відходів включають декілька важливих аспектів. Перш за все, екологічна безпека є ключовим фактором, який враховує віддаленість від житлових зон, водних ресурсів, заповідних та рекреаційних територій, а також рівень ґрунтових вод та гідрогеологічні умови для запобігання забрудненню підземних вод і навколишнього природного середовища.

Доступність інфраструктури також є важливим критерієм, що включає наявність доріг, комунікацій та енергопостачання, які забезпечують зручність перевезення і функціонування об'єктів.

Економічна доцільність передбачає мінімізацію витрат на будівництво та експлуатацію об'єктів оброблення відходів, а також наявність відповідної земельної ділянки, що не потребує значних змін цільового призначення.

Врахування соціальних аспектів, таких як мінімізація негативного впливу на місцеве населення та створення робочих місць, є додатковим критерієм для визначення оптимальних місць розміщення об'єктів.

Перелік земельних ділянок, що можуть бути використані під розміщення об'єктів управління відходами без зміни їх цільового призначення, а також ті, що потребують зміни цільового призначення наведені в таблиці 2.3.1.

Таблиця 2.3.1. Перелік земельних ділянок, які потенційно можуть бути використані під розміщення об'єктів оброблення відходів у Волинській області*

Територія розташування земельної ділянки	Кадастровий номер чи/або географічні координати	Право власності на землю	Інформація щодо стану пропонованої ділянки під розміщення об'єкту управління відходами	Планований об'єкт управління відходами	Відповідність земельної ділянки вимогам для розміщення об'єкта управління відходами	Примітки
1	2	3	4	5	6	7
Луцька міська ТГ	Перша ділянка: 0722855200:03:00:0361 50.836291, 25.226213 Друга ділянка: 0722855200:03:00:1012 50.835004, 25.223578 Третя ділянка: 0722883700:07:01:6163 50.832241, 25.225528	Луцька міська рада	Площа першої земельної ділянки 8,6897 га. Площа другої земельної ділянки 8,8915 га. Площа третьої земельної ділянки 5,0 га.	Регіональний полігон для відходів, що не є небезпечними, механіко-біологічний завод, СПС, 2 ССЛ	Перша ділянка: Вид цільового призначення – 03.12 Для будівництва та обслуговування будівель закладів комунального обслуговування. Категорія земель – землі житлової та громадської забудови. Потребує зміни цільового призначення. Друга ділянка: Вид цільового призначення – 11.02 Для розміщення та експлуатації основних, підсобних і допоміжних будівель та споруд підприємств переробної, машинобудівної та іншої промисловості, включаючи об'єкти оброблення відходів, зокрема із енергогенеруючим блоком. Категорія земель – землі промисловості, транспорту, електронних комунікацій, енергетики, оборони та іншого призначення. Не потребує зміни цільового призначення. Третя ділянка: Вид цільового призначення – 11.02 Для розміщення та експлуатації основних, підсобних і допоміжних будівель та споруд	За умови виконання вимог діючого законодавства

					підприємств переробної, машинобудівної та іншої промисловості. Категорія земель – землі промисловості, транспорту, зв'язку, енергетики, оборони та іншого призначення. Не потребує зміни цільового призначення.	
Ківерцівська міська ТГ	Земельні ділянки: 0721886600:08:00:2842, 0721886600:08:00:0161 50.869178, 25.441817	Ківерцівська міська рада	Площа земельної ділянки 7,0 га	Полігон для відходів, що не є небезпечними, до вичерпної можливості	Перша ділянка: Вид цільового призначення – 11.02 Для розміщення та експлуатації основних, підсобних і допоміжних будівель та споруд підприємств переробної, машинобудівної та іншої промисловості. Категорія земель – землі промисловості, транспорту, зв'язку, енергетики, оборони та іншого призначення. Не потребує зміни цільового призначення. Друга ділянка: Вид цільового призначення – 11.02 Для розміщення та експлуатації основних, підсобних і допоміжних будівель та споруд підприємств переробної, машинобудівної та іншої промисловості. Категорія земель – землі промисловості, транспорту, зв'язку, енергетики, оборони та іншого призначення. Не потребує зміни цільового призначення.	За умови виконання вимог діючого законодавства
Горохівська міська ТГ	50.467006 24.824714	Горохівська міська рада	Площа земельної ділянки 1,0 га	СПС	Вид цільового призначення – землі запасу	За умови виконання вимог діючого законодавства
Підгайцівська сільська ТГ	0721888000:03:03:0001	Підгайцівська сільська рада. Орендар – ПП «Гігаджоуль»	Площа земельної ділянки 17,9 га	Комплекс з оброблення та захоронення	Вид цільового призначення – 11.02 Для розміщення та експлуатації основних, підсобних і допоміжних будівель та споруд підприємств переробної, машинобудівної та	За умови виконання вимог діючого законодавства

	50.778066, 25.666090			побутових відходів в селі Пальче	іншої промисловості, включаючи об'єкти оброблення відходів, зокрема із енергогенеруючим блоком. Категорія земель – землі промисловості, транспорту, зв'язку, енергетики, оборони та іншого призначення. Не потребує зміни цільового призначення.	
Ковельська міська ТГ	0722182600:03:0 03:0027 51.186144, 24.643837	Ковельська міська рада	Площа земельної ділянки 2,6921 га	Регіональний полігон для відходів, що не є небезпечними, об'єкт компостування, ССЛ	Вид цільового призначення – 11.02 Для розміщення та експлуатації основних, підсобних і допоміжних будівель та споруд підприємств переробної, машинобудівної та іншої промисловості, включаючи об'єкти оброблення відходів, зокрема із енергогенеруючим блоком. Категорія земель – землі промисловості, транспорту, зв'язку, енергетики, оборони та іншого призначення. Не потребує зміни цільового призначення.	За умови виконання вимог діючого законодавства
Ковельська міська ТГ	м. Ковель, вул. Володимирська, район м'ясокомбінату, при виїзді з міста	Ковельська міська рада	Площа земельної ділянки 4,9 га	Сміттепереробний завод	Вид цільового призначення - Землі запасу	За умови виконання вимог діючого законодавства
Турійська селищна ТГ	Перша ділянка: інформація відсутня. Друга ділянка: урочище «Гиляр»	Турійська селищна ТГ	Площа першої земельної ділянки 5,3 га. Площа другої земельної ділянки 1,05	Місця для компостування	Перша ділянка: технічна документація із землеустрою розроблена, але земельна ділянка ще не внесена до Державного земельного кадастру. Друга ділянка: земельна ділянка не сформована.	За умови виконання вимог діючого законодавства
Маневичька селищна ТГ	0723655100:02:0 02:0111 51.279647, 25.504095	Маневичівська селищна рада	Площа земельної ділянки 3,8 га	Полігон для відходів, що не є небезпечними, до вичерпної можливості	Вид цільового призначення – 18.00 Землі загального користування (землі будь-якої категорії, які використовуються як майдани, вулиці, проїзди, шляхи, громадські пасовища, сіножаті, набережні, пляжі, парки,	За умови виконання вимог діючого законодавства

					зелені зони, сквери, бульвари, водні об'єкти загального користування, а також інші землі, якщо рішенням відповідного органу державної влади чи місцевого самоврядування їх віднесено до земель загального користування) Категорія земель – землі промисловості, транспорту, зв'язку, енергетики, оборони та іншого призначення. Потребує зміни цільового призначення.	
Любомльська міська ТГ	0723381700:04:009:01113	Любомльська міська ТГ	Площа земельної ділянки 3,1496 га	Регіональний полігон для відходів, що не є небезпечними, ССЛ	Вид цільового призначення – 03.12 Для будівництва та обслуговування будівель закладів комунального обслуговування. Категорія земель – землі промисловості, транспорту, зв'язку, енергетики, оборони та іншого призначення. Не потребує зміни цільового призначення	За умови виконання вимог діючого законодавства
Любомльська міська ТГ	51.232544, 23.99862	Любомльська міська ТГ	Площа земельної ділянки 0,5834 га	Пункт компостування	Вид цільового призначення – 11.08.Земельні ділянки загального користування, відведені для цілей поводження з відходами. Категорія земель – землі промисловості, транспорту, зв'язку, енергетики, оборони та іншого призначення. Не потребує зміни цільового призначення	За умови виконання вимог діючого законодавства
Шацька селищна ТГ	0725755100:04:008:0411 51.518867, 23.923602	Шацька селищна рада	Площа земельної ділянки 3,0 га	Полігон для відходів, що не є небезпечними, до вичерпної можливості	Вид цільового призначення – 11.02 Для розміщення та експлуатації основних, підсобних і допоміжних будівель та споруд підприємств переробної, машинобудівної та іншої промисловості, включаючи об'єкти оброблення відходів, зокрема із енергогенеруючим блоком. Категорія земель – землі промисловості, транспорту, зв'язку, енергетики, оборони та іншого призначення. Не потребує зміни цільового призначення.	За умови виконання вимог діючого законодавства

Володимирська міська ТГ	0720584800:03:001:0320 50.884783, 24.224556	Володимирська міська ТГ	Площа земельної ділянки 11,9966 га	Регіональний полігон для відходів, що не є небезпечними, об'єкт компостування, ССЛ	Вид цільового призначення – 03.12 Для будівництва та обслуговування будівель закладів комунального обслуговування. Категорія земель - землі житлової та громадської забудови. Потребує зміни цільового призначення.	За умови виконання вимог діючого законодавства
Нововолинська міська ТГ	0721187700:03:000:0209 50.699098, 24.205384	Нововолинська міська ТГ	Площа земельної ділянки 7,7611 га	Полігон для відходів, що не є небезпечними, до вичерпної можливості	Вид цільового призначення – 03.12 Для будівництва та обслуговування будівель закладів комунального обслуговування. Категорія земель - землі житлової та громадської забудови. Потребує зміни цільового призначення.	За умови виконання вимог діючого законодавства
Камінь-Каширська міська ТГ	0721410100:02:000:0026 51.614186, 25.006918	Камінь-Каширська міська ТГ	Площа земельної ділянки 2,0 га	Регіональний полігон для відходів, що не є небезпечними,	Вид цільового призначення – 03.12 Для будівництва та обслуговування будівель закладів комунального обслуговування. Категорія земель – землі промисловості, транспорту, зв'язку, енергетики, оборони та іншого призначення. Не потребує зміни цільового призначення.	За умови виконання вимог діючого законодавства
Любешівська селищна ТГ	0723155100:06:001:0001 51.743303, 25.490908	Любешівська селищна ТГ	Площа земельної ділянки 4,6 га	Полігон для відходів, що не є небезпечними, до вичерпної можливості, СПС	Вид цільового призначення – 03.12 Для будівництва та обслуговування будівель закладів комунального обслуговування. Категорія земель – землі житлової та громадської забудови. Потребує зміни цільового призначення.	За умови виконання вимог діючого законодавства
Ратнівська селищна ТГ	0724283400:04:001:0236 51.637069, 24.519482	Ратнівська селищна ТГ	Площа земельної ділянки 2,45 га	Полігон для відходів, що не є небезпечними, до вичерпної можливості	Вид цільового призначення – 03.12 Для будівництва та обслуговування будівель закладів комунального обслуговування. Категорія земель – землі житлової та громадської забудови. Потребує зміни цільового призначення.	За умови виконання вимог діючого законодавства

Джерело інформації: інформація від територіальних громад області та із документів державного планування

*рішення щодо виділення земельних ділянок приймається органами місцевого самоврядування

2.4. SWOT-аналіз системи управління відходами

Підсумком стратегічного аналізу і дослідження є SWOT-аналіз системи управління відходами, який полягає у визначенні сильних і слабких сторін системи управління відходами в регіоні – позитивних і негативних рис, які мають вплив на майбутній розвиток, а також можливостей і загроз – позитивних і негативних процесів чи явищ, які стосуватимуться системи управління відходами майбутньому і впливатимуть на її розвиток.

Таблиця 2.4.1. SWOT-аналіз системи управління відходами у Волинській області

Сильні сторони	Слабкі сторони
Наявна інфраструктура оброблення відходів, що спеціалізуються на обробленні різних видів відходів, зокрема, тих, що не є небезпечними, відновленням відсортованих ресурсоцінних відходів. В області функціонує значна кількість промислових підприємств, що забезпечують стабільне виробництво і значний вклад у валову додану вартість регіону. Медичні заклади області здійснюють збирання та тимчасове зберігання медичних відходів відповідно до державних санітарно-протиепідемічних правил, які передають на оброблення Існуюча інфраструктура для оброблення біовідходів: у області здійснює діяльність декілька суб'єктів господарювання, які мають біогазові станції з виробництвом електричної енергії з органічних відходів. Це сприяє зменшенню обсягів відходів, що потрапляють на полігони і звалища. Наявність великих площ лісових ресурсів: значна частина земель вкриті лісами, озерами та відносяться до територій ПЗФ, що створює можливості для збереження екологічного балансу.	Низький рівень роздільного збирання побутових відходів та їх оброблення відходів. Відсутність технічного забезпечення інфраструктури управління медичними відходами. У Волинській області не існує централізованої системи управління знятими з експлуатації транспортними засобами, що ускладнює контроль за їх обробленням. Відсутність належної інфраструктури та системи збирання біовідходів у територіальних громадах області. Недостатньо реалізовані можливості виробництва біогазу з біовідходів. Небезпечні відходи, що утворюються внаслідок промислової діяльності, агросектору, енергетики, об'єктів критичної інфраструктури становлять суттєву загрозу для довкілля та здоров'я населення. Недостатнє фінансування сфери управління відходами. Відсутні

Розроблений Регіональний план управління відходами Волинської області до 2030 року, який забезпечив стратегічне планування управління відходами. Наявність структурних підрозділів місцевої влади, відповідальних за управління відходами. Статистичний облік утворення відходів за основними категоріями. Наявність пунктів роздільного збирання відходів у місті Луцьку, пунктів приймання ресурсоцінних відходів у великих містах області. Часткове впровадження роздільного збирання побутових відходів у найбільших громадах. Реалізація інформаційно-просвітницьких заходів на тему роздільного збирання побутових відходів.	фінансові стимули суб'єктів господарської діяльності та населення щодо зменшення обсягів утворення відходів.
Можливості	Загрози
Можливість залучення додаткових інвестицій для модернізації існуючих та створення нових об'єктів оброблення відходів. Збільшення кількості населених пунктів, де впроваджено роздільне збирання побутових відходів дозволить знизити навантаження на полігони та підвищити рівень рециклінгу вторинної сировини. Відновлені біовідходи можуть використовуватись у сільському господарстві як добрива, що сприяє розвитку органічного землеробства та зменшенню використання хімічних добрив. Впровадження та розширення програм компостування в містах та селах області	Ракетні обстріли території області Потреба в рекультивації значної кількості полігонів, звалищ та несанкціонованих сміттєзвалищ може викликати фінансові труднощі для місцевих органів влади. Відсутність достатнього фінансування може обмежити можливості регіону для реалізації ефективних природоохоронних заходів у сфері управління відходами. Наявність значних обсягів побутових відходів створює постійний ризик забруднення довкілля.

дозволить ефективніше використовувати біовідходи і зменшити їх обсяги на полігонах. Впровадження нових технологій оброблення промислових відходів може знизити екологічне навантаження та сприяти економічному розвитку регіону. Залучення фінансових ресурсів у модернізацію системи управління медичними відходами. Розвиток біоенергетики, включаючи розширення біогазових установок, може забезпечити додаткові джерела енергії і зменшити залежність від традиційних видів палива Зростання попиту на вторинні матеріальні ресурси (метали, пластик) може стимулювати розвиток переробної галузі в регіоні. Програми підвищення екологічної відповідальності, можуть сприяти зменшенню утворення відходів та підвищенню ефективності їх оброблення. Створення централізованої системи управління та обліку знятих з експлуатації транспортних засобів допоможе краще контролювати процес оброблення та зменшити екологічні ризики. Можливе створення нових регіональних полігонів та приведення існуючих полігонів до вимог чинного законодавства. Налагодження системи обліку відходів, що можуть бути переведені в статус вторинних матеріальних ресурсів для зменшення загальної кількості	Накопичення промислових відходів і відсутність належної інфраструктури для їх оброблення підвищують ризик екологічних катастроф. Відсутність суб'єктів господарювання, які мають дозвіл на здійснення операцій з оброблення відходів та ліцензію на провадження господарської діяльності управління небезпечними відходами, зокрема, медичними може призвести до серйозних санітарно-епідеміологічних загроз для населення. Високі витрати на оброблення небезпечних відходів можуть стати фінансовим тягарем для територіальних громад і регіону та обмежити можливості для інших екологічних ініціатив. Неможливість урахування повноти даних при аналізі ситуації управління відходами створює загрозу отримання об'єктивних прогнозних сценаріїв та реалізації ефективної системи моніторингу у сфері відходів виробництва та споживання. Неналежне управління біовідходами може призвести до забруднення ґрунтів і водних ресурсів, а також до виникнення неприємного запаху. Економічна нестабільність гальмує розвиток підприємств, які займаються управлінням ресурсоцінними відходами (папір, скло, пластик, метал).

промислових відходів шляхом залучення їх у виробничу діяльність підприємств області.	

Результати SWOT-аналізу свідчать про структурну асиметрію розвитку системи управління відходами у Волинській області, за якої наявні сильні сторони мають переважно базовий, інституційно-адміністративний характер, тоді як слабкі сторони стосуються ключових функціональних елементів системи. Домінування видалення відходів, обмежений розвиток інфраструктури оброблення та нерівномірність охоплення послугами управління відходами формують системні обмеження, які не можуть бути компенсовані наявними організаційними ресурсами. Виявлені можливості пов'язані передусім із потенціалом модернізації та інтеграції системи управління відходами у ширший контекст регіонального розвитку, їх реалізація залежить від фінансово-економічних та інституційних чинників. Загрози мають кумулятивний характер і посилюють одна одну, зокрема через збереження моделі видалення відходів на полігони та звалища, обмеженість інвестиційних ресурсів та низьку участь суб'єктів господарювання і населення. SWOT-аналіз підтверджує необхідність переходу від фрагментарних заходів до системних управлінських рішень, орієнтованих на розвиток оброблення відходів відповідно до принципів ієрархії управління відходами та вимог чинного законодавства.

РОЗДІЛ III. ПЛАНУВАННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ВІДХОДАМИ В РЕГІОНІ

3.1. Цілі та цільові показники

З метою реалізації Регіонального плану управління відходами у Волинській області до 2034 року визначено такі пріоритетні цілі:

виконання вимог, визначених Законом України «Про управління відходами»;

поетапна реалізація цілей, встановлених Національним планом управління відходами до 2033 року;

визначення цілей і встановлення цільових показників Регіонального плану та їх досягнення.

Виконання завдань та заходів Регіонального плану, відповідно до визначених цілей та принципів управління відходами, має забезпечити впровадження ефективної системи управління відходами.

Досягнення поставлених цілей планується забезпечити шляхом:

розроблення місцевих планів управління відходами та планів управління відходами підприємств, установ та організацій;

підвищення рівня обізнаності населення та суб'єктів підприємницької діяльності про управління відходами;

сприяння впровадженню найкращих доступних технологій у сфері управління відходами на регіональному рівні;

стимулювання заходів, спрямованих на запобігання утворенню відходів, їх мінімізацію, підготовку відходів до повторного використання та рециклінг відповідно до п'ятирівневої ієрархії управління відходами;

фінансування заходів із будівництва та модернізації інфраструктури управління відходами за рахунок коштів державного, обласного, місцевих бюджетів та інших джерел фінансування, незаборонених законодавством;

впровадження кластерного підходу до створення інфраструктури управління відходами;

здійснення моніторингу та регулярного оцінювання ефективності реалізації Регіонального плану.

Статтею 37 Закону України «Про управління відходами» встановлюються такі цільові показники щодо підготовки побутових відходів до повторного використання та рециклінгу :

- 1) до 2025 року - не менше 10 % їх маси;
- 2) до 2030 року - не менше 20 % їх маси;
- 3) до 2035 року - не менше 25 % їх маси;
- 4) до 2040 року - не менше 35 % їх маси

Для зменшення захоронення біовідходів, встановлюються такі цільові показники: до 2030 року зменшення захоронення біовідходів на 10 відсотків обсягу біовідходів, які утворюються у складі побутових відходів; до 2033 року зменшення до 15 відсотків захоронення біовідходів.

Інші цільові показники, відсутні у законодавстві України, ґрунтуються на досвіді інших європейських країн із урахуванням вимог директив ЄС. Директива Європейського Парламенту та Ради 2018/850/ЄС від 30 травня 2018 р., яка вносить зміни до Директиви Ради 1999/31/ЄС, встановлює цільовий показник зменшення захоронення побутових відходів на полігонах до 10% до 2035 року (термін досягнення цілі перенесено на п'ять років).

Крім того, навіть у разі перенесення строків держава-член повинна забезпечити, щоб загальна кількість побутових відходів, видалених на полігони, не перевищувала 25% у 2035 році. Для досягнення показників ЄС щодо зменшення захоронення побутових відходів до 2033 року необхідно скоротити їх обсяг на полігонах на 30% від загальної кількості побутових відходів.

Цільові показники для відходів від продукції, на яку поширюється розширена відповідальність виробника (відходи упаковки, відходи електричного та електронного обладнання, відходи батарей та акумуляторів, відходи транспортних засобів, знятих з експлуатації, відходи мастил (олив), відходи шин, відходи текстилю тощо) встановлюються відповідним законодавством, яке ще не прийняте.

Для забезпечення досягнення поставлених цілей розроблено План заходів, який містить, перелік конкретних заходів, відповідальних виконавців, індикатори виконання, строки реалізації та джерела фінансування (додаток 12).

У додатках 6 та 7 Регіонального плану наведені цілі та цільові показники Регіонального плану.

3.2. Управління потоками відходів

Волинська область – регіон України з розвиненим аграрним сектором, лісовим господарством та переробною промисловістю, який характеризується прикордонним розташуванням, помірною щільністю населення, а також значними обсягами утворення відходів різних видів, зокрема побутових, промислових, сільськогосподарських і відходів видобутку.

Територія області охоплює, як урбанізовані зони з розвинутою інфраструктурою, так і сільські громади з обмеженими можливостями для організації сучасної системи управління відходами.

Природні умови Волинської області визначають специфіку формування системи управління відходами, створюють передумови для впровадження екологічно безпечних та інженерно обґрунтованих рішень. За умови дотримання природоохоронного законодавства, застосування сучасних технологій захисту довкілля та системного моніторингу регіон має потенціал для ефективного та безпечного розвитку сфери управління відходами.

Згідно статистичних даних, найбільше в області утворюється побутових відходів від населення та підприємств та відходи підприємств вугільної галузі.

Ієрархія управління відходами впроваджується центральними та місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами та організаціями з метою (у порядку пріоритетності):

- 1) запобігання утворенню відходів;

- 2) підготовки відходів до повторного використання;
- 3) рециклінгу;
- 4) відновлення відходів (у тому числі виробництва енергії);
- 5) видалення відходів.

Підприємства, установи та організації, діяльність яких призводить до утворення відходів, забезпечують дотримання ієрархії управління відходами шляхом:

1) планування та здійснення своєї діяльності таким чином, щоб запобігати утворенню відходів, зменшувати їх утворення, запобігати їх негативному впливу на здоров'я людей та навколишнє природне середовище під час проектування продукції, її виробництва, під час і після використання продукції;

2) здійснення відновлення відходів, утворенню яких не вдалося запобігти, забезпечуючи підготовку відходів до повторного використання, рециклінг або проведення інших операцій з відновлення, включаючи виробництво енергії;

3) видалення лише тих відходів, що непридатні з технологічних чи економічних причин до рециклінгу або інших операцій з відновлення відходів.

Для того, щоб запрацювала нова система запобігання утворенню відходів, ієрархія має діяти як на загальнодержавному, так і на місцевому, локальному рівнях, включно з рівнем домогосподарства.

Кожен відіграє свою роль у побудові нової системи управління відходами відповідно до принципів циркулярної економіки (економіки замкненого циклу).

Мета цих заходів - зменшити кількість відходів і передбачити повторне використання продукції чи продовження її життєвого циклу, а також – мінімізувати несприятливий вплив утворених відходів на довкілля та здоров'я людини.

Оптимальним методом мінімізації захоронення утворених відходів, є роздільне збирання відходів в межах територіальних громад для таких видів відходів, як папір і картон, пластик, скло, метал (далі - ресурсоцінні відходи). При цьому створюються умови для забезпечення роздільного збирання біовідходів, текстилю, небезпечних відходів у складі побутових та інших видів відходів, що підлягають роздільному збиранню, зокрема відходів деревини, великогабаритних та ремонтних відходів, відходів зелених насаджень, упаковки, електричного та електронного обладнання, батарей та акумуляторів.

Наступний етап це формування залишків з відходів, що можуть бути використані як паливо або для іншого виробництва енергії, яка може включати підготовку відходів до повторного використання, рециклінг, зворотне заповнення та інші операції.

Управління потоками відходів у Волинській області спрямоване на досягнення встановлених цільових показників, зменшення обсягів захоронення відходів, розвиток інфраструктури оброблення відходів, мінімізацію негативного впливу на довкілля та здоров'я населення, а також запобігання виникненню екологічних ризиків.

Організація управління потоками відходів здійснюється за видами відходів з урахуванням їх морфологічного складу, джерел утворення, наявної

інфраструктури та економічної доцільності впровадження технологій оброблення.

Управління побутовими відходами передбачає поетапний перехід від моделі переважного захоронення до системи, що базується на ієрархії управління відходами на основі кластерного підходу.

Серед основних напрямків забезпечення повного охоплення населення послугою з управління побутовими відходами; розширення системи роздільного збирання побутових відходів; облаштування пунктів роздільного збирання побутових відходів у кожній територіальній громаді; розвиток інфраструктури оброблення відходів та підготовки відходів до повторного використання та рециклінгу; впровадження механіко-біологічного оброблення побутових відходів; розвиток компостування біовідходів; поетапне скорочення обсягів захоронення; модернізація та приведення полігонів у відповідність до вимог чинного законодавства; рекультивація місць видалення відходів, які не відповідають вимогам чинного законодавства та ліквідація стихійних сміттєзвалищ.

Управління промисловими відходами та відходами видобутку спрямоване на зменшення їх утворення, підвищення рівня повторного використання та оброблення, а також мінімізацію ризиків для довкілля.

Регіональним планом передбачається впровадження ресурсоефективних технологій; повторне використання вторинної сировини у виробничих процесах; ефективне управління небезпечними відходами; контроль за експлуатацією місць видалення промислових відходів та відходів видобутку.

Управління відходами будівництва та знесення і відходами від руйнувань спрямоване на максимальне залучення матеріалів до повторного використання та рециклінгу, а саме: створення майданчиків тимчасового зберігання та сортування; впровадження мобільних дробильних установок; використання вторинних матеріалів у дорожньому та іншому будівництві; запровадження вимог щодо сортування відходів безпосередньо на будівельних майданчиках та у місцях руйнувань.

Організація управління медичними відходами передбачає забезпечення їх безпечного збирання, зберігання, перевезення та оброблення, а саме: централізація оброблення небезпечних медичних відходів; впровадження сучасних технологій знезараження; посилення контролю за дотриманням санітарних та екологічних вимог; підвищення рівня відповідальності закладів охорони здоров'я.

Управління потоками небезпечних відходів з інших джерел, які включають відпрацьовані мастила (оливи), ртутьвмісні відходи, відходи, що містять стійкі органічні забруднювачі, азбестовмісні матеріали, непридатні ХЗР та інші небезпечні речовини, передбачає проведення інвентаризації накопичених небезпечних відходів; організація системи їх роздільного збирання; передачу суб'єктам господарювання у сфері управління відходами; створення пунктів приймання небезпечних відходів від населення; мінімізація ризиків несанкціонованого видалення небезпечних відходів.

Управління потоками відходів транспортних засобів, знятих з експлуатації передбачає розвиток мережі пунктів приймання транспортних засобів;

забезпечення екологічно безпечного демонтажу; вилучення та належне поводження з небезпечними компонентами; стимулювання повторного використання матеріалів.

Управління потоками відходів, що біологічно розкладаються з інших джерел, до яких належать відходи сільського та лісового господарства, деревообробної промисловості, харчової промисловості, а також осади стічних вод, передбачає: розвиток компостування та анаеробного зброджування; використання біогазового потенціалу; впровадження технологій безпечного використання органічних добрив; модернізація систем управління осадами стічних вод.

Реалізація визначених заходів забезпечить поетапне скорочення обсягів захоронення, підвищення рівня рециклінгу та повторного використання відходів, зменшення екологічних ризиків і формування регіональної системи управління відходами, що відповідає принципам циркулярної економіки.

Дані щодо потенційних об'єктів управління відходами, передбачені РПУВ на території Волинської області наведені у додатку 8.

Інформація щодо розширення та оновлення матеріально-технічної бази системи збирання побутових відходів (сміттєвози, контейнери) у Волинській області наведена у додатку 5.

Об'єкти інфраструктури управління побутовими відходами, передбачені Регіональним планом на території Волинської області наведено у додатку 9.

Заплановані до будівництва об'єкти інфраструктури управління побутовими відходами наведено у додатку 10.

3.2.1. Управління побутовими відходами

Створення та забезпечення функціонування системи управління відходами

Закон України «Про управління відходами» змінив вимоги до системи управління відходами. Він врегульовує питання дозвільної системи, визначає напрями та дії, з метою мінімізації захоронення відходів та збільшення об'ємів рециклінгу, підготовки відходів до повторного використання.

З урахуванням положень Закону та Національного плану управління відходами до 2033 року, що стосується побутових відходів, розробниками визначено комплексний підхід, що об'єднує основні способи управління відходами – впровадження роздільного збирання, розширеної відповідальності виробника та поглиблене оброблення відходів.

Регіональний план передбачає створення системи управління відходами на рівні кластерів. Така система охоплює територію певної кількості громад, а її створення і підтримання потребує узгодженості управлінських і технічних рішень.

Керуючись вимогами до розділів проекту регіонального плану управління відходами, затверджених наказом Міндовкілля України від 22.01.2024 року № 81 та Методичними рекомендаціями з розроблення регіональних планів управління відходами, затвердженими наказом Міндовкілля України від 16.04.2024 року №

403 (далі – Методичними рекомендаціями), розробниками Регіонального плану запропоновано сценарії щодо формування кластерів управління відходами.

Кластер управління відходами (далі - кластер) - локалізована територія суміжних територіальних громад, охоплена спільною системою управління побутовими відходами, що має взаємоузгоджену інфраструктуру управління відходами та обслуговується одним регіональним полігоном для відходів, що не є небезпечними.

Критерії визначення територіальних меж кластерів:

основні

а) рекомендоване охоплення населення від 150 тис. мешканців і більше;

б) можливість створення регіонального полігону для захоронення побутових відходів у кожному кластері;

в) перспективи створення об'єктів поглибленого оброблення побутових відходів (у т. ч. з отриманням енергії), орієнтованих на обслуговування усієї або щонайменше значної території в межах кластеру;

г) мінімізація витрат на перевезення та захоронення відходів;

г) мінімізація обсягів захоронення відходів;

додаткові:

а) врахування поточної адміністративної структури регіону, усталені зв'язки між громадами;

б) місцеві обмеження щодо розташування полігону для захоронення побутових відходів через геологічні/гідрогеологічні умови, схильні до затоплення території, близькість до природоохоронних зон тощо.

При розробці Регіонального плану розглянуто 2 варіанти поділу території Волинської області на кластери управління відходами.

Перший Сценарій ґрунтується на утворених адміністративною реформою районах, другий Сценарій запропонований з урахуванням кількості жителів, транспортної логістики, а також наявних і проєктованих об'єктів інфраструктури, запропонованих територіальними громадами земельних ділянок для розміщення регіональних полігонів для відходів, що не є небезпечними та інших об'єктів оброблення відходів у територіальних громадах.

Сценарій №1. Поділ Волинської області на території охоплення (кластери) на основі нового адміністративно-територіального поділу області.

Відповідно до адміністративної реформи 2020 року, Волинська область поділена на 4 райони – Луцький, Камінь-Каширський, Ковельський та Володимирський. Найбільший за площею Ковельський район включає в себе 23 територіальні громади, найбільший за кількістю населення Луцький район із чисельністю населення 467,3 тисяч осіб.

Сценарій №2. Поділ Волинської області на території охоплення (кластери) з урахуванням кількості жителів, транспортної логістики, а також наявних і проєктованих об'єктів оброблення відходів і транспортної доступності до них.

У Сценарії № 2 також враховано природні особливості та гідрогеологічні умови області, які описані в розділі 1.2 Природно-географічна характеристика.

Частина Волинської області складається із заповідних територій (питома вага площі заповідності в області складає 11,72 %), третина території області знаходиться під лісами та лісовкритими площами (34,6%).

Гідрографічна сітка області представлена 137 річками довжиною 3 447,7 км, яка відноситься до двох великих басейнів: річок Прип'ять і Західний Буг. Серед західних областей України Волинська область має найбільшу кількість озер (266 шт.). В області знаходиться 11 водосховищ.

15 об'єктів включено до Смарагдової мережі України, частина територій відноситься до водно-болотних угідь міжнародного значення.

Таким чином, стратегічною ціллю області має бути збереження біорізноманіття заповідних територій та мінімізація забруднення довкілля від антропогенної діяльності.

Станом на 01.01.2026 року в області налічується 467 діючих місць видалення відходів. Розробниками РПУВ здійснено аналіз існуючих ділянок, що можуть бути використані як регіональні полігони для відходів, що не є небезпечними.

Пропоновані до використання місця видалення відходів є діючими звалищами, щодо яких відсутні містобудівні документи, проектно-кошторисна документація, а також інфраструктура, що має забезпечити безпечну експлуатацію даних місць, з метою запобігання чи зменшення негативного впливу відходів на довкілля, ризиків для здоров'я людей та поступового скорочення обсягів відходів, захоронених на цих об'єктах.

По даних місцях видалення відходів пропонується розробити проектно-кошторисну документацію та облаштувати відповідну інфраструктуру.

Діючі Луцький, Володимирський, Нововолинський та Ковельський полігони для відходів, що не є небезпечними облаштовані відповідно до вимог чинного законодавства.

Окрім цього, в с. Пальче Підгайцівської сільської ТГ Луцького району планується будівництво комплексу з оброблення побутових відходів з влаштуванням сміттєсортувальних ліній.

Враховуючи вищенаведене, Сценарій №2 пропонується як оптимальний для реалізації в Регіональному плані через усталені зв'язки між громадами, напрацьовані проекти щодо створення об'єктів оброблення побутових відходів та мінімізацію витрат на перевезення і захоронення відходів. Він відповідає критеріям Методичних рекомендацій та враховує особливі умови даної області.

У кластерах окрім регіональних полігонів для відходів, що не є небезпечними запропоновано експлуатувати додаткові полігони для відходів, що не є небезпечними, функціонування яких зумовлено природними та гідрологічними особливостями, наявністю великої кількості об'єктів ПЗФ, значною відстанню між територіальними громадами, станом доріг, важкодоступністю до місць проживання населення, які характеризуються незначною густотою.

У таблицях 3.2.1.1. та 3.2.1.2. наведено перелік територіальних громад, що увійшли в пропоновані кластери по Сценарію №1 та Сценарію №2. У таблиці 3.2.1.3. по обраному Сценарію №2 наведено відстані від територіальних громад до пропонованих регіональних полігонів для відходів, що не є небезпечними (РП). Межі кластерів та місця планованого розташування об'єктів інфраструктури по Сценарію №2 позначені на карті 3.2.1.1.

Прогноз обсягів утворення побутових відходів у Волинській області до 2034 року наведений у таблиці 3.2.1.4 за оптимістичним і реалістичним прогнозом чисельності населення, що наведений у таблиці 1.3.2. у розділі 1.

Відповідно до динаміки норм утворення побутових відходів у великих та середніх містах України, питомі показники мають стабільну тенденцію до зростання, що пов'язано з підвищенням рівня споживання, урбанізацією та покращенням добробуту населення. Згідно з рішенням виконкому Луцької міської ради від 16.07.2025 №409-1 «Про затвердження норм надання послуг з управління побутовими відходами на території Луцької міської територіальної громади на 2025-2029 роки», затверджено такі норми: мешканці багатоквартирних будинків утворюють 429,5 кг/рік (змішані 343, 27 + ПЕТ 5,5 + скло 10,1 + великогабаритні 18,5 + ремонтні 52,13), мешканці приватного сектору - 483,53 кг/рік (змішані 397,3 + ПЕТ 5,5 + скло 10,1 + великогабаритні 18,5 + ремонтні 52,13). Для менших міст характерні дещо нижчі питомі показники, що пояснюється як нижчим рівнем споживання, так і іншими соціально-економічними особливостями.

Розробниками Регіонального плану припускається, що середній показник утворення побутових відходів на одну особу в Україні становить близько 1,0 кг на добу, що відповідає 365 кг на рік. Ці обсяги приймаються за базові під час складання прогнозу обсягів утворення відходів з урахуванням того, що середньорічний темп приросту обсягів утворюваних відходів, за прогнозами Інституту економіки природокористування та сталого розвитку Національної академії наук, становить 1,38 відсотка. Підвищення або зниження рівня споживання, зміни в пакувальних технологіях чи ставлення населення до роздільного збирання відходів також можуть вплинути на реальні обсяги утворення відходів.

Територіальні громади на засадах співробітництва можуть спільно фінансувати будівництво, реконструкцію та/або утримання об'єктів оброблення побутових відходів, реалізовувати спільні проекти, спільно фінансувати (утримувати) підприємства, установи та організації комунальної форми власності, утворювати спільні комунальні підприємства, установи та організації, спільний орган управління.

Порядок організації співробітництва територіальних громад визначається Законом України «Про співробітництво територіальних громад».

Фінансування (повне або часткове), створення та/або будівництво (нове будівництво, реконструкція, реставрація, капітальний ремонт, технічне переоснащення), та/або технічне обслуговування об'єктів оброблення побутових відходів, а також фінансування (повне або часткове) збирання та перевезення побутових відходів може здійснюватися приватним партнером, концесіонером, залученим органом місцевого самоврядування відповідно до законів України «Про публічно-приватне партнерство», «Про концесію».

Впровадження механізму регіонального поділу території області на кластери та співробітництво територіальних громад, а також залучення міжнародної технічної допомоги та інших незаборонених законодавством фінансових ресурсів для досягнення цілей сталого розвитку територій є одним із

способів розв'язання проблем у сфері управління відходами в територіальних громадах.

Завдання і заходи щодо створення системи управління побутовими відходами прописані в додатку 14.

Таблиця 3.2.1.1. Сценарій №1. Поділ Волинської області на кластери на основі адміністративно-територіального устрою

Назва кластеру	Луцький	Ковельський	Володимирський	Камінь-Каширський
Чисельність населення за даними ТГ	467 352	268 867	170 502	132 736
Обсяг відходів, тонн/рік	170 583,5	98 136,5	62 233,2	48 448,6
Перелік ТГ, що увійшли до кластеру	Луцька міська ТГ, Копачівська сільська ТГ, Боратинська сільська ТГ, Підгайцівський сільська ТГ, Рожищенська міська ТГ, Городищенська сільська ТГ, Доросинівська сільська ТГ, Торчинська селищна ТГ, Цуманська селищна ТГ, Олицька міська ТГ, Ківерцівська міська ТГ, Горохівська міська ТГ, Мар'янівська селищна ТГ, Берестечківська міська ТГ, Колківська селищна ТГ	Ковельська міська ТГ, Турійська селищна ТГ, Старовижівська селищна ТГ, Велимченська сільська ТГ, Велицька сільська ТГ, Смідинська сільська ТГ, Поворська сільська ТГ, Сереховичівська сільська ТГ, Дубівська сільська ТГ, Голобська селищна ТГ, Колодяжненська сільська ТГ, Люблинецька селищна ТГ, Любомльська міська ТГ, Рівненська сільська ТГ, Луківська селищна ТГ, Вишнівська сільська ТГ, Головненська селищна ТГ, Щацька селищна ТГ, Ратнівська селищна ТГ, Заболоттівська селищна ТГ, Забродівська сільська ТГ, Самарівська сільська ТГ, Дубечненська сільська ТГ	Володимирська міська ТГ, Іваничівська селищна ТГ, Локачинська селищна ТГ, Устилузька міська ТГ, Поромівська сільська ТГ, Павлівська сільська ТГ, Оваднівська сільська ТГ, Литовезька сільська ТГ, Зимнівська сільська ТГ, Затурцівська сільська ТГ, Нововолинська міська ТГ	Камінь-Каширська міська ТГ, Прилісненська сільська ТГ, Сошичненська сільська ТГ, Любешівська селищна ТГ, Маневицька селищна ТГ.

Таблиця 3.2.1.2. Сценарій №2. Поділ Волинської області на кластери на основі логістики та відстаней між населеними пунктами

Назва кластеру	Луцький	Ковельський	Володимирський	Камінь-Каширський
Чисельність населення за даними ТГ	448 793	268 137	170 502	152 025
Обсяг відходів, тонн/рік	163 809,4	97 870,0	62 233,2	55 489,1
Перелік ТГ, що увійшли до кластеру	Луцька міська ТГ, Копачівська сільська ТГ, Боратинська сільська ТГ, Підгайцівський сільська ТГ, Рожищенська міська ТГ, Городищенська сільська ТГ, Доросинівська сільська ТГ, Торчинська селищна ТГ, Цуманська селищна ТГ, Олицька міська ТГ, Ківерцівська міська ТГ, Горохівська міська ТГ, Мар'янівська селищна ТГ, Берестечківська міська ТГ.	Ковельська міська ТГ, Турійська селищна ТГ, Старовижівська селищна ТГ, Велимченська сільська ТГ, Велицька сільська ТГ, Смідинська сільська ТГ, Поворська сільська ТГ, Сереховичівська сільська ТГ, Дубівська сільська ТГ, Голобська селищна ТГ, Колодяжненська сільська ТГ, Маневицька селищна ТГ (Камінь-Каширський р-н), Прилісненська сільська ТГ (Камінь-Каширський р-н), Люблинецька селищна ТГ, Любомльська міська ТГ, Рівненська сільська ТГ, Луківська селищна ТГ, Вишнівська сільська ТГ, Головненська селищна ТГ, Щацька селищна ТГ, Колківська селищна ТГ.	Володимирська міська ТГ, Іваничівська селищна ТГ, Локачинська селищна ТГ Устилузька міська ТГ, Поромівська сільська ТГ, Павлівська сільська ТГ, Оваднівська сільська ТГ, Литовезька сільська ТГ, Зимнівська сільська ТГ, Затурцівська сільська ТГ, Нововолинська міська ТГ.	Камінь-Каширська міська ТГ, Сошичненська сільська ТГ, Любешівська селищна ТГ, Ратнівська селищна ТГ (Ковельський р-н), Заболоттівська селищна ТГ (Ковельський р-н), Забродівська сільська ТГ (Ковельський р-н), Самарівська сільська ТГ (Ковельський р-н), Дубечненська сільська ТГ (Ковельський р-н).

Таблиця 3.2.1.3. Відстані від територіальних громад до пропонованих регіональних полігонів (РП)

У таблиці подані відстані від територіальних громад до пропонованих регіональних полігонів у кластерах, запропоновані об'єкти інфраструктури у технологічних ядрах та орієнтовний час у дорозі від ТГ до регіонального полігону та до найближчої сміттєперевантажувальної станції по дорозі до РП.

№з/п	Назва територіальної громади	Відстань до регіонального полігону (до СПС), км	Пропоновані Технологічні ядра та інфраструктура управління відходами	Орієнтовний час в дорозі до пропонованого РП (до СПС), хв
Луцький кластер № 1				
Луцький регіональний полігон				
1	Луцька міська ТГ	17 км	Регіональний полігон для відходів, що не є небезпечними у с. Брище 1 планована діляність відповідно до проєкту «Нове будівництво механіко-біологічного комплексу перевантаження та перероблення побутових відходів Луцької міської територіальної громади Волинської області» 1 існуюча СПС 2 діючі ССЛ	19 хв
2	Копачівська сільська ТГ	20 хв		20 хв
3	Боратинська сільська ТГ	10 км		14 хв
4	Рожищенська міська ТГ	30 км		26 хв
5	Городищенська сільська ТГ	40 км		38 хв
6	Доросинівська сільська ТГ	25,6км		24хв
7	Торчинська селищна ТГ	20 км		26 хв
8	Цуманська селищна ТГ	66 км		59 хв
9	Олицька міська ТГ	16 км		20 хв
10	Горохівська міська ТГ	64 км	СПС	56 хв
11	Берестечківська міська ТГ	66 км (32- до СПС)		1 год.20 хв (10 хв до СПС)
12	Мар'янівська селищна ТГ	70 км (8 км – до СПС)		1 год 4 хв

13	Підгайцівський сільська ТГ	30 км	Нове будівництво сучасного комплексу оброблення побутових відходів в с. Пальче на території Підгайцівської сільської ТГ	35 хв
14	Ківерцівська міська ТГ	26 км	Полігон для відходів, що не є небезпечними у с. Заброди (до завершення проєктної потужності місця видалення відходів)	25 хв
15	Колківська селищна ТГ	35 км до Ківерцівського полігону		35 хв
Ковельський кластер № 2				
Ковельський підкластер				
Ковельський регіональний полігон				
1	Ковельська міська ТГ		Регіональний полігон для відходів, що не є небезпечними ССЛ Об'єкт компостування	
2	Турійська селищна ТГ	19 км	Облаштовані місця компостування	19 хв
3	Старовижівська селищна ТГ	37 км	місце видалення відходів, в урочищі «Лиски», за межами селища Стара Вижівка, (до завершення проєктної потужності МВВ)	40 хв
4	Велимченська сільська ТГ	52 км		59 хв
5	Велицька сільська ТГ	43 км		40 хв
6	Смідинська сільська ТГ	36 км		34 хв
7	Сереховичівська сільська ТГ	29 км		28 хв
8	Поворська сільська ТГ	36 км		29 хв
9	Дубівська сільська ТГ	12 хв		7 км
10	Голобська селищна ТГ	29 км		26 хв
11	Колодяжненська сільська ТГ	10 км		12 хв
12	Люблинецька селищна ТГ	10 км		14 хв
13	Прилісненська сільська ТГ (Камінь-Каширський р-н)**	74 км		60 хв
14	Колківська селищна ТГ (Луцький р-н)*, **	84 км		65 хв

15	Маневицька селищна ТГ (Камінь-Каширський р-н)**	67 км	Полігон для відходів, що не є небезпечними с-ще Маневичі (до завершення проєктної потужності MBV)	52 хв
Любомльський підкластер				
Регіональний полігон (визначитись з місцем розташування РП на стадії підготовки МПУВ)				
1	Любомльська міська ТГ		Любомльський полігон для відходів, що не є небезпечним (до завершення проєктної потужності MBV) ССЛ пункт компостування	
2	Рівненська сільська ТГ	24 км		23 хв
3	Луківська селищна ТГ	27 км		23 хв
4	Вишнівська сільська ТГ	6 км	Потенційний регіональний полігон для відходів, що не є небезпечними	8 хв
5	Головненська селищна ТГ	13 км		13 хв
6	Щацька селищна ТГ	31 км	Щацький полігон для відходів, що не є небезпечними в урочищі «Посич» (до завершення проєктної потужності MBV)	24 хв
Володимирський кластер № 3				
Володимирський регіональний полігон				
1	Володимирська міська ТГ		Володимирський регіональний полігон для відходів, що не є небезпечними ССЛ об'єкт компостування	
2	Локачинська селищна ТГ	34 км		28 хв
3	Устилузька міська ТГ	13 км		14 хв
4	Павлівська сільська ТГ	30 км		32 хв
5	Оваднівська сільська ТГ	14 км		15 хв
6	Зимненська сільська ТГ	9 км		12 хв
7	Затурцівська сільська ТГ	40 км		32 хв
8	Нововолинська міська ТГ		Нововолинський полігон для відходів, що не є небезпечними (до завершення проєктної потужності полігону)	
9	Іваничівська селищна ТГ	19 км		20 хв

10	Литовезька сільська ТГ	4 км		5 хв
11	Поромівська сільська ТГ	3 км		5хв
Камінь-Каширський кластер № 4				
Камінь-Каширський регіональний полігон				
1	Камінь-Каширська міська ТГ		Камінь-Каширський регіональний полігон для відходів, що не є небезпечними ССЛ	
2	Сошичненська сільська ТГ	22 км		25 хв
3	Любешівська селищна ТГ	47 км	Любешівський полігон відходів, що не є небезпечними (до завершення проєктної потужності з подальшим створенням СПС)	47 хв
Ратнівський полігон побутових відходів				
4	Ратнівська селищна ТГ (Ковельський р-н)	36 км до Камінь-Каширського РП	Ратнівський полігон для відходів, що не є небезпечними (до завершення проєктної потужності MBV)	42 хв
5	Заболоттівська селищна ТГ (Ковельський р-н)	36 км		30 хв
6	Забродівська сільська ТГ (Ковельський р-н)	17 км		11 км
7	Самарівська сільська ТГ (Ковельський р-н)	29 км		42 хв
8	Дубечненська сільська ТГ (Ковельський р-н)	21 км		24 хв

*Побутові відходи Колківської селищної ТГ Луцького району перевозити на Ківерцівський полігон для відходів, що не є небезпечними (до завершення проєктної потужності місця видалення відходів) у Луцькому кластері. Після закриття Ківерцівського місця видалення відходів - на Ковельський полігон для відходів, що не є небезпечними у Ковельському підкластері .

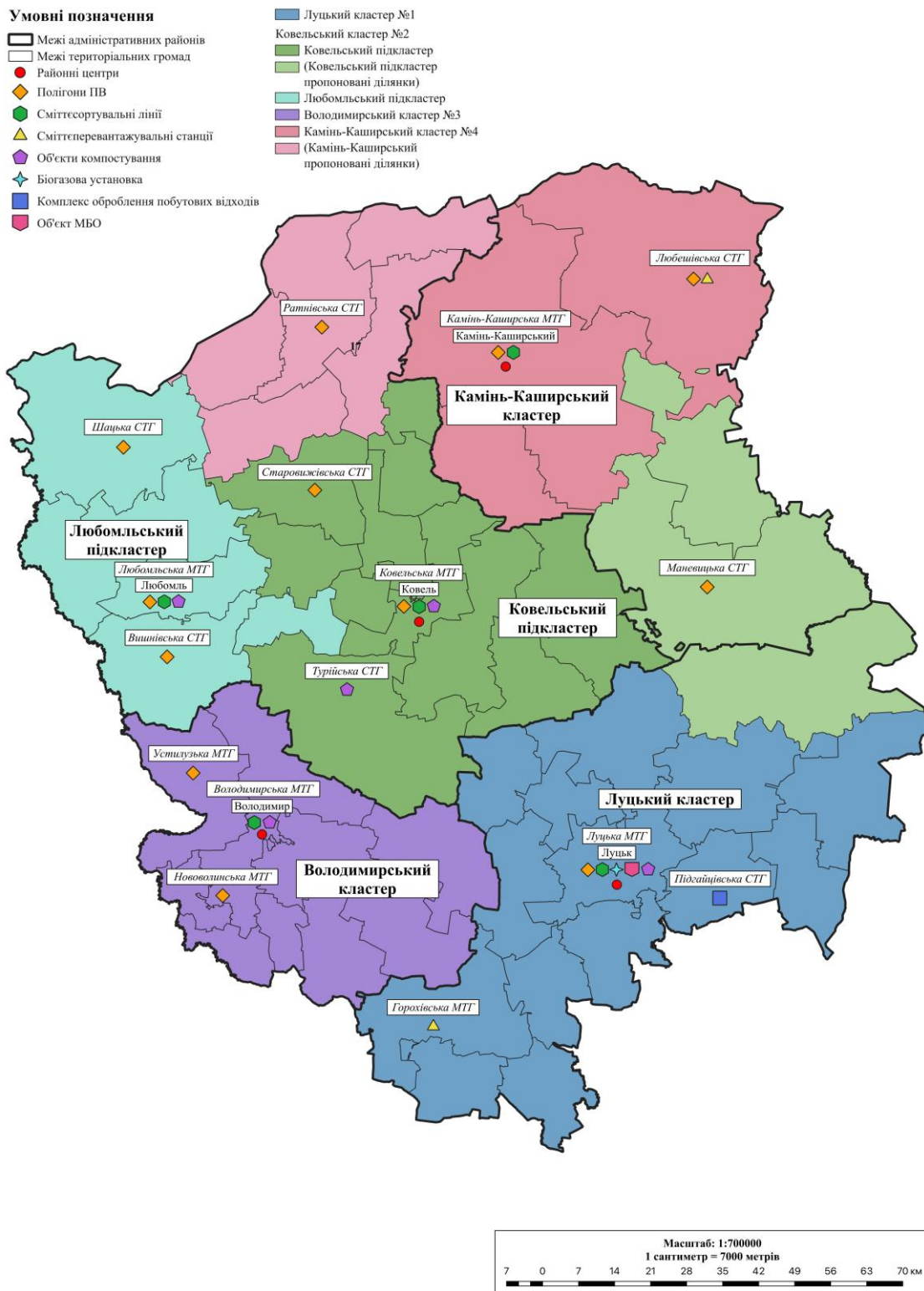
** Маневицькій, Колківській та Прилісненській ТГ на стадії розроблення Місцевих планів управління відходами територіальних громад опрацювати з іншими територіальним громадами в Ковельському кластері питання створення СПС на шляху до Ковельського регіонального полігону для відходів, що не є небезпечними.

Таблиця 3.2.1.4. Прогноз обсягів утворення побутових відходів у Волинській області до 2034 року, тонн

[джерело: розраховано розробниками Регіонального плану]

Кластери/підкластери	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034
Оптимістичний										
Луцький кластер	163 809,4	166 983,4	167 901,8	168 825,3	169 753,8	170 687,5	171 626,2	172 570,2	173 519,3	174 473,7
Ковельський кластер	97 870,0	99 766,3	100 315,0	100 866,8	101 421,5	101 979,4	102 540,3	103 104,2	103 671,3	104 241,5
Ковельський підкластер	76 302,5	77 780,9	78 208,7	78 638,9	79 071,4	79 506,3	79 943,6	80 383,3	80 825,4	81 269,9
Любомльський підкластер	21 567,5	21 985,4	22 106,3	22 227,9	22 350,1	22 473,1	22 596,7	22 720,9	22 845,9	22 971,6
Володимирський кластер	62 233,2	63 439,1	63 788,0	64 138,8	64 491,6	64 846,3	65 202,9	65 561,5	65 922,1	66 284,7
Камінь-Каширський кластер	55 489,1	56 564,3	56 875,4	57 188,2	57 502,7	57 819,0	58 137,0	58 456,8	58 778,3	59 101,5
Реалістичний										
Луцький кластер	163 809,4	167 730,7	169 408,0	171 102,1	172 813,1	174 541,3	176 286,7	178 049,5	179 830,0	181 628,3
Ковельський кластер	97 870,0	100 212,8	101 214,9	102 227,1	103 249,4	104 281,9	105 324,7	106 377,9	107 441,7	108 516,1
Ковельський підкластер	76 302,5	78 129,0	78 910,3	79 699,4	80 496,4	81 301,4	82 114,4	82 935,6	83 764,9	84 602,6
Любомльський підкластер	21 567,5	22 083,8	22 304,6	22 527,7	22 752,9	22 980,5	23 210,3	23 442,4	23 676,8	23 913,6
Володимирський кластер	62 233,2	63 723,0	64 360,2	65 003,8	65 653,8	66 310,4	66 973,5	67 643,2	68 319,6	69 002,8
Камінь-Каширський кластер	55 489,1	56 817,4	57 385,6	57 959,5	58 539,0	59 124,4	59 715,7	60 312,8	60 916,0	61 525,1

Карта-схема з межами кластерів Волинської області і місцями планованого розташування об'єктів інфраструктури управління побутовими відходами

Карта 3.2.1.1. Карта-схема Волинської області з визначенням меж кластерів та місць планованого розташування об'єктів інфраструктури

ЛУЦЬКИЙ КЛАСТЕР № 1

Населення у Луцькому кластері становить 448,793 тис.осіб.

У кластері пропонується використання: **Луцького об'єкту оброблення відходів, який включає будівництво і введення в експлуатацію механіко-біологічного комплексу та Луцький полігон для відходів, що не є небезпечним; Ківерцівського полігону для відходів, що не є небезпечними та будівництво комплексу з оброблення побутових відходів в с. Пальче на території Підгайцівської сільської ТГ.**

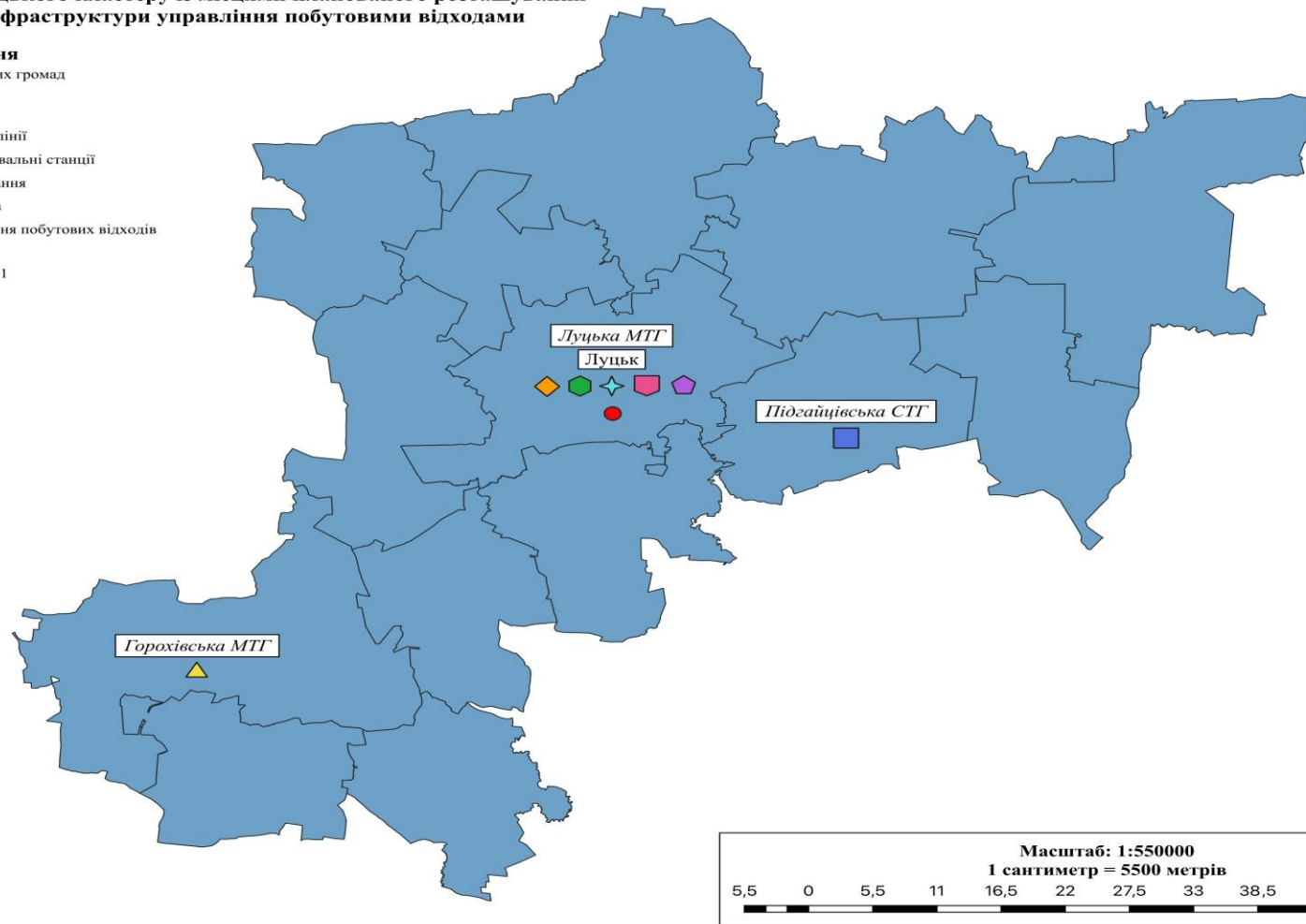
У таблиці 3.2.1.2.наведено перелік громад, що входять у даний кластер.

На карті 3.2.1.1. зображено карту-схему Луцького кластеру із місцями планованого розташування об'єктів інфраструктури управління побутовими відходами.

Карта-схема Луцького кластеру із місцями планованого розташування об'єктів інфраструктури управління побутовими відходами

Умовні позначення

- Межі територіальних громад
- Районні центри
- ◆ Полігони ПВ
- Сміттесортувальні лінії
- ▲ Сміттєперевантажувальні станції
- ◆ Об'єкти компостування
- ◆ Біогазова установка
- Комплекс оброблення побутових відходів
- Об'єкт МБО
- Луцький кластер №1

Карта 3.2.1.2. Карта-схема Луцького кластеру із місцями планованого розташування об'єктів інфраструктури управління побутовими відходами

Луцька міська ТГ

Луцький полігон для відходів, що не є небезпечними знаходиться у селі Брище, Луцького району.

Земельні ділянки, що перебувають у комунальній власності передбачені для обслуговування об'єкту оброблення відходів, зокрема:

- земельна ділянка №1 площею 8,6897 га (кадастровий № 0722855200:03:000:0361) для будівництва та обслуговування будівель закладів комунального обслуговування (03.12), що розташована за межами населених пунктів Луцької міської територіальної громади (с. Брище), на якій розташований полігон, сортувальний цех потужністю 110 тис.т/рік та господарська зона полігону (вагова, господарські приміщення, інженерні споруди), надана у постійне користування ЛСКАП «Луцькспецкомунтранс»;

- земельна ділянка №2 площею 8,8915 га з кадастровим номером 0722855200:03:000:1012, що розташована за межами населених пунктів Луцької міської територіальної громади (с. Брище), на якій розташований полігон та майданчик для вилучення біогазу. Земельна ділянка перебуває в оренді СКАП «Луцькспецкомунтранс», а частина цієї земельної ділянки площею 0,0600 га перебуває в суборенді ТОВ «КЛІАР ЕНЕРДЖІ», на якій розташована станція вилучення біогазу.

- земельна ділянка №3 площею 3,9681 га з кадастровим номером 0722855200:01:001:0096 для розміщення та експлуатації основних, підсобних і допоміжних будівель та споруд підприємств переробної, машинобудівної та іншої промисловості, що розташована за межами населених пунктів Луцької міської ТГ (с. Брище) та надана у постійне користування ЛСКАП «Луцькспецкомунтранс», на якій у північній стороні розташована станція очищення фільтрату з полігону;

- земельна ділянка №4 площею 3,1773 га з кадастровим номером 0722855200:03:000:0005 для розміщення та експлуатації основних, підсобних і допоміжних будівель та споруд підприємств переробної, машинобудівної та іншої промисловості (11.02), що розташована за межами населених пунктів Луцької міської територіальної громади (с. Брище) та надана у постійне користування ЛСКАП «Луцькспецкомунтранс», на якій розташований полігон та господарська зона полігону;

- земельна ділянка №5 площею 2,7355 га з кадастровим номером 0722883700:07:004:0001 для розміщення та експлуатації основних, підсобних і допоміжних будівель та споруд підприємств переробної, машинобудівної та іншої промисловості, надана у постійне користування ЛСКАП «Луцькспецкомунтранс» і в перспективі планується використовувати для розширення полігону.

Загальна площа об'єкту оброблення відходів складає 27,4621 га. Від полігону передбачена санітарно-захисна зона – 500 м, в яку не потрапляє

житлова та громадська забудова. Потужність оброблення відходів орієнтовно складе 100 000 тонн/рік (275 т/добу).

На об'єкт оброблення відходів розроблена проектно-кошторисна документація, яка передбачає реконструкцію частини полігону та будівництво і введення в експлуатацію механіко-біологічного комплексу.

Проектом передбачена рекультивація порушених земель на всій площі полігону:

- виположення та терасування схилів тіла полігону;
- формування технічного захисного екрану з метою запобігання утворенню фільтратів, що виникають внаслідок потрапляння дощових та талих вод до тіла полігону, та потраплянню біогазу у повітря;
- облаштування ділянки управління фільтратом установкою очищення на базі зворотного осмосу та контролюючим ставком-накопичувачем (пожежна водойма);
- спорудження системи збирання та відведення поверхневих вод з приєднанням до існуючої мережі зливових нагірних каналів;
- улаштування постійного багатофункціонального рекультиваційного покриття полігону;
- посів багаторічних трав, висаджування чагарників та дерев.

Очистка фільтрату, що утворюються на полігоні передбачена безреагентним способом за допомогою мембранного реактору зворотного осмосу на станції очистки фільтрату.

Згідно з Програмою економічного, соціального та культурного розвитку Луцької міської ТГ на 2026–2028 роки, реалізується «Проект модернізації системи управління твердими побутовими відходами у м. Луцьк», зокрема, будівництво сміттєпереробного заводу, у співпраці з Європейським банком реконструкції та розвитку та ЛСКАП «Луцькспецкомунтранс».

Таким чином, заплановано нове будівництво механіко-біологічного комплексу перевантаження та оброблення побутових відходів в районі полігону побутових відходів, Луцької міської територіальної громади Волинської області кадастровий номер ділянки 0722855200:01:001:1495 площею 6,1 га. Проектом передбачається будівництво сміттєсортувального комплексу та лінії виробництва RDF-палива для видалення питомої висококалорійної фракції, а також біологічне оброблення з використанням технології «Біосушіння». Запланована потужність оброблення відходів - 150 000 тонн на рік (410 т/добу).

На території Луцької міської територіальної громади сформована розгалужена система природоохоронних територій, ключовим елементом якої є природно-заповідний фонд. Станом на 01.01.2026 року в межах територіальної громади налічується 37 об'єктів природно-заповідного фонду, що охоплюють різні типи природних комплексів і ландшафтів. Структура природно-заповідного фонду Луцької міської ТГ є різноманітною та включає: 1 національний природний парк (його західну частину в межах громади); 1 ботанічний сад; 6

заказників; 18 пам'яток природи; 9 заповідних урочищ; 2 парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва. З них 3 об'єкти природнозаповідного фонду загальнодержавного значення, а саме: частина території Ківерцівського національного природного парку «Цуманська пуща», Луцький ботанічний сад, парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва «Байрак» та 34 об'єкти природно-заповідного фонду місцевого значення.

Водний фонд Луцької міської ТГ представлений такими об'єктами: 6 річок (Стир, Серна, Черногузка Сапалаївка, Жидувка, Омелянівка (Омелянка), 1 водосховище (біля с. Шепель), 1 озеро (біля с. Озерце) та численними ставками (найбільші поблизу селища Рокині та сіл Шепель, Заболотці, Забороль, Сьомаки, Боголюби, Сирники.

До Луцької міської ТГ входять три об'єкти Смарагдової мережі Волинської області: частини ASCI «НПП «Цуманська Пуща» (UA0000112), «Долина р. Стир у Волинській області» (UA0000334), «Черногузка» (UA0000252).

Згідно з розробленою схемою регіональної екомережі Волинської області, через територію Луцької міської ТГ проходить кілька структурно-функціональних елементів регіонального значення: сполучні коридори Стирський, Риловицько-Серненський, Лузько-Черногузький, що простягаються лісовими, болотними і лучними угіддями, чагарниковими заростями заплави Стиру, Черногузки, Серни і поєднують природні ядра: Ківерцівське - національного значення, Садівське, Чаруківське, Воротнівське - регіонального значення. Ядра розміщуються безпосередньо біля меж території громади. Ківерцівське природне ядро національного значення, один із основних елементів екологічної мережі Волинської області, сформоване на базі Ківерцівського НПП «Цуманська пуща» і є лісовим масивом у межиріччі Стиру і Горині. Стирський сполучний елемент простягається річковою долиною р. Стир у межах Луцької міської ТГ.

Земельні ділянки під регіональним полігоном для відходів, що не є небезпечними та планованим об'єктом МБО не відносяться до територій та об'єктів природно-заповідного фонду, їх охоронних земель, а також територій та об'єктів, що мають особливу екологічну, наукову і естетичну цінність. Території Смарагдової мережі та водно-болотні угіддя міжнародного значення в межах земельної ділянки та поруч відсутні.

Найближчим об'єктом Смарагдової мережі України, розташованим на відстані орієнтовно 2,1 км відносно об'єктів діяльності та планованої діяльності, є: Styr river valley in Volyn region (UA0000334), площею 16 847,36 га.

Регіональним планом пропонується використання ділянок під регіональні полігони та МБО, за виконання наступних умов:

- Виконання робіт згідно з розробленим проектом;
- Влаштуванням основних елементів регіонального полігону;
- Оснащення системами захисту ґрунтових вод, вилучення фільтрату та знешкодження біогазу (Правила технічної експлуатації полігонів, припинення експлуатації, рекультивації та догляду за полігонами після припинення їх

експлуатації, затверджених наказом Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України від 10.02.2025 № 263 (після набрання чинності);

- Отримання дозволу на здійснення операцій з оброблення відходів, згідно з постанови Кабінету Міністрів України від 19.12.2023 року №1328 «Про затвердження Порядку видачі, відмови у видачі, припинення дії дозволу на здійснення операцій з оброблення відходів»;

- Отримання дозволу на викиди в атмосферне повітря або інтегрованого довкілльового дозволу;

- Розроблення плану управління відходами підприємства–суб'єкта господарювання, що здійснює управління регіональним полігоном та є утворювачем відходів;

- Здійснення сортування ресурсоцінних відходів;

- Здійснення компостування біовідходів;

- Передбачити на території полігону місце для роздільного збирання та складування великогабаритних відходів.

Ківерцівська міська ТГ

Ківерцівський полігон для відходів, що не є небезпечним у с. Заброди (до завершення проєктної потужності місця видалення відходів).

Полігон знаходиться в урочищі «Заброди» у с.Заброди Ківерцівської міської ТГ. Місце видалення відходів перевантажене, не відповідає діючим санітарним та гігієнічним вимогам та чинить негативний вплив на навколишнє природне середовище.

На початку 1960 року у с.Заброди Ківерцівської громади на відстані близько 1 км від житлового фонду на земельній ділянці площею 7 га, без належного документального оформлення було організоване звалище.

Такий стан експлуатації звалища спричиняє ризик засмічення довкілля та забруднення ґрунтових вод і атмосферного повітря. Вказане місце видалення відходів потребує рекультивації відпрацьованої площі і розширення.

Згідно із Стратегією розвитку Ківерцівської міської ТГ у громаді є понад 20 об'єктів природно-заповідного фонду, в тому числі: 7 заповідних урочищ місцевого значення, 8 ботанічних пам'яток природи місцевого значення, 1 орнітологічний заказник місцевого значення, 1 гідрологічна пам'ятка природи.

У територіальній громаді розташована частина Національного природного парку «Цуманська пуща» (Tsumanska Pushcha, UA0000112), що входить у Смарагдову мережу України.

Місце видалення відходів не знаходиться та не межує з територією природно-заповідного фонду і не відноситься до територій Смарагдової мережі.

Враховуючи негативний вплив даного об'єкта оброблення відходів на довкілля, розробниками РПУВ пропонується облаштувати його відповідно до Правил технічної експлуатації полігонів, припинення експлуатації, рекультивації та догляду за полігонами після припинення їх експлуатації, затверджених наказом Міндовкілля України від 10.02.2025 року № 263 за умови розроблення проєктно-кошторисної документації. Експлуатацію об'єкту

здійснювати до вичерпної потужності місця видалення відходів, у подальшому здійснити поступове закриття та рекультивацію.

Побутові відходи Колківської селищної ТГ (Камінь-Каширський р-н), відстань від якої до міста Ківерці становить 35 кілометрів, захоронювати на Ківерцівському місці видалення відходів.

Після закриття Ківерцівського місця видалення відходів, Колківській сільській ТГ розробниками Регіонального плану пропонується перевозити побутові відходи на Ковельський полігон для відходів, що не є небезпечними у Ковельському підкластері.

Після закриття Ківерцівського місця видалення відходів, побутові відходи Ківерцівської міської територіальної громади перевозити на оброблення на Луцький регіональний полігон для відходів що не є небезпечними та запроєктований механіко-біологічний комплекс перевантаження та оброблення побутових відходів, або на проєктований комплекс оброблення побутових відходів у селі Пальче на території Підгайцівської сільської ТГ.

Горохівська міська ТГ

Облаштування сміттєперевантажувальної станції (СПС). Враховуючи значну відстань до регіональних полігонів, розробниками РПУВ пропонується для населених пунктів Горохівської міської ТГ, Берестечківської міської ТГ та Мар'янівської селищної ТГ облаштувати сміттєперевантажувальну станцію (СПС) на території Горохівської міської ТГ. Територіальною громадою запропоновано облаштувати СПС на існуючому звалищі (координати розташування ділянки 50.467006 24.824714). Розробниками Регіонального плану пропонується здійснювати поступове закриття з подальшою рекультивацією місця видалення відходів (звалища) та облаштувати СПС, згідно з вимогами наказу Міністерства розвитку громад та територій України від № 1172 від 23.10.2024 «Про затвердження методичних рекомендацій з організації збирання та перевезення побутових відходів».

Природно-заповідний фонд Горохівської міської ТГ налічує 5 територій ПЗФ місцевого значення. Території Смарагдової мережі знаходяться на значній відстані (6-11 км) від меж Горохівської міської ТГ.

Підгайцівська сільська ТГ

Нове будівництво комплексу оброблення побутових відходів в селі Пальче на території Підгайцівської сільської ТГ.

Проєктований об'єкт входить у Луцький кластер. Після завершення будівництва комплексу буде можливість здійснити розподіл територіальних громад щодо перевезення відходів на оброблення.

Містобудівна та проєктно-кошторисна документація на об'єкт оброблення відходів станом на 01.01.2026 року знаходиться в стадії розроблення.

Планована діяльність передбачає нове будівництво полігону для відходів, що не є небезпечними з організацією карт складування з протифільтраційним

екраном та сміттесортувального комплексу і допоміжних споруд. Проектна потужність комплексу орієнтовно становить 100 тонн/добу.

Кадастровий номер земельної ділянки 0721888000:03:003:0001. Площа - 17,9 га. Цільове призначення: 11.02 Для розміщення та експлуатації основних, підсобних і допоміжних будівель та споруд підприємств переробної, машинобудівної та іншої промисловості. Проектний термін експлуатації полігону становить 40 років.

На території ділянки проектування передбачено розміщення адміністративно-побутової будівлі, 5-ти карт складування побутових відходів, сортувальної лінії, з виробництвом RDF, майданчиків для складування вторинної сировини та інертних матеріалів, дорожніх плит, комбінованої теплоелектростанції для використання біогазу, очисних споруд, станції очищення фільтрату.

Проектними рішеннями передбачається:

- збір та відведення фільтрату на проектовані очисні споруди, його попередня очистка за допомогою осмосу.

- багатобар'єрна ізоляція днища полігону та фольгований бар'єр зверху

- розміщення пожежних резервуарів.

Земельна ділянка для розташування комплексу оброблення побутових відходів не відноситься до територій та об'єктів природно-заповідного фонду, їх охоронних земель, а також територій та об'єктів, що мають особливу екологічну, наукову і естетичну цінність. Території Смарагдової мережі та водно-болотні угіддя міжнародного значення в межах земельної ділянки та поруч відсутні.

Регіональним планом пропонується використання ділянки під об'єкт оброблення відходів, за виконання наступних умов:

- Розробки та затвердження проекту «Будівництво комплексу оброблення побутових відходів в селі Пальче на території Підгайцівської сільської ТГ», згідно з вимогами нормативів ДБН В.2.4-2-2005 «Полігони твердих побутових відходів»;

- Влаштуванням основних елементів полігону: ділянка складування відходів, господарська зона, інженерні споруди і комунікації;

- Оснащення системами захисту ґрунтових вод, вилучення фільтрату та знешкодження біогазу (Правила технічної експлуатації полігонів, припинення експлуатації, рекультивації та догляду за полігонами після припинення їх експлуатації, затверджених наказом Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України від 10.02.2025 № 263 (після набрання чинності);

- Здійснення оцінки впливу на довкілля планованої діяльності та отримання відповідного висновку;

- Отримання дозволу на здійснення операцій з оброблення відходів, згідно з постанови Кабінету Міністрів України від 19.12.2023 року №1328 «Про затвердження Порядку видачі, відмови у видачі, припинення дії дозволу на здійснення операцій з оброблення відходів»;

- Отримання дозволу на викиди в атмосферне повітря або інтегрованого довкіллевого дозволу;

- Розробки плану управління відходами підприємства–суб’єкта господарювання, що здійснює управління регіональним полігоном та є утворювачем відходів;
- Встановлення сміттесортувальної лінії та пунктів компостування;
- Передбачити на території полігону місце для роздільного збирання і складування великогабаритних відходів.

КОВЕЛЬСЬКИЙ КЛАСТЕР № 2

Населення у Ковельському кластері становить 268,137 тис.осіб.

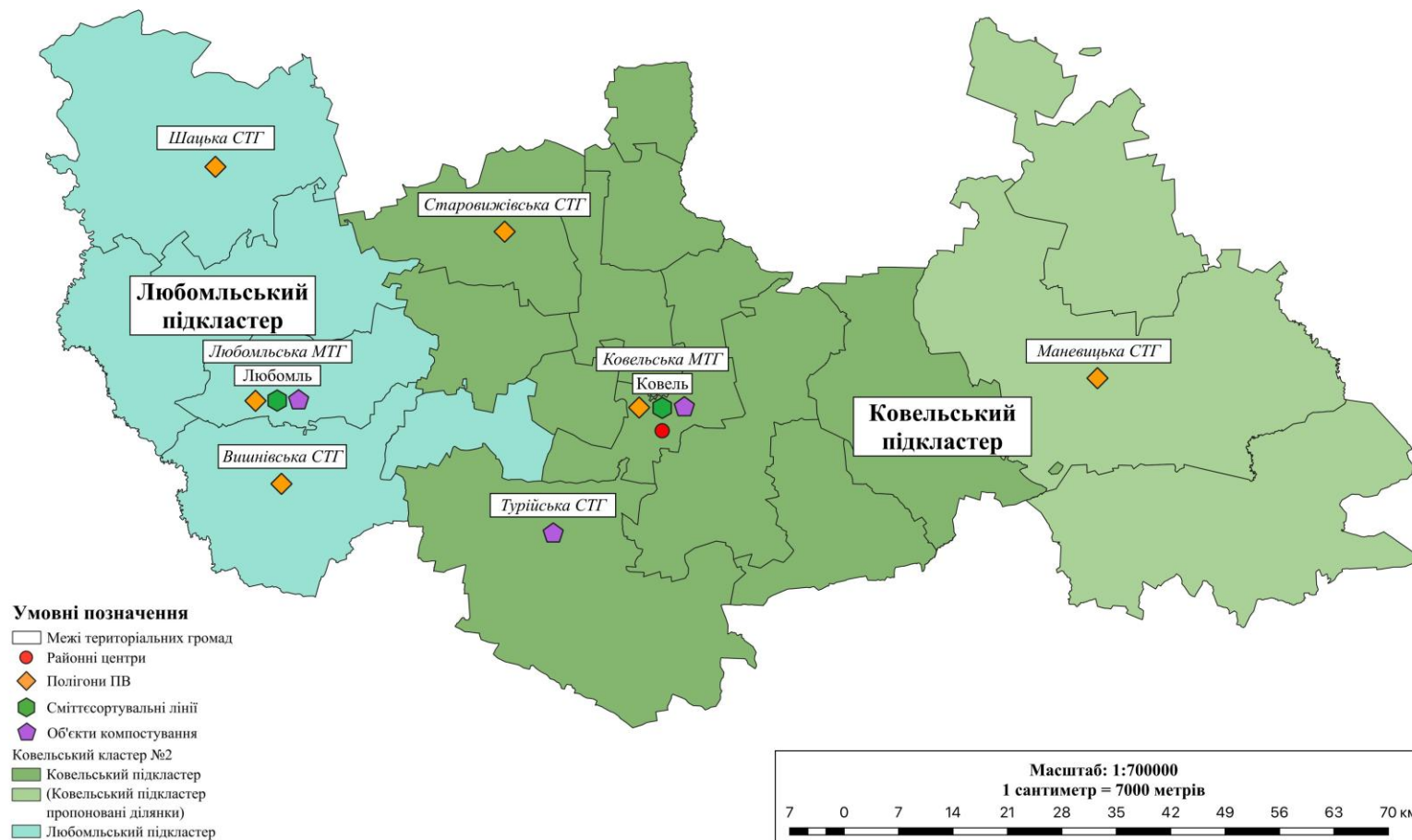
У таблиці 3.2.1.2. наведено перелік територіальних громад, що входять у даний кластер.

Кластері пропонується поділити на 2 підкластери та використання: **Ковельського полігону відходів, що не є небезпечним, Маневицького полігону для відходів, що не є небезпечними, Любомльського полігону для відходів, що не є небезпечними та Шацького звалища побутових відходів до завершення проєктної потужності.**

У таблиці 3.2.1.2 наведено перелік територіальних громад, що входять у даний кластер.

На карті 3.2.1.3. зображено карту-схему Ковельського кластеру із місцями планованого розташування об’єктів інфраструктури управління побутовими відходами.

Карта-схема Ковельського кластеру із місцями планованого розташування об'єктів інфраструктури управління побутовими відходами

Карта 3.2.1.3. Карта-схема Ковельського кластеру із місцями планованого розташування об'єктів інфраструктури управління побутовими відходами

КОВЕЛЬСЬКИЙ ПІДКЛАСТЕР

У таблиці 3.2.1.2. наведено перелік територіальних громад, що входять у даний підкластер.

Ковельська міська ТГ

Ковельський полігон для відходів, що не є небезпечними.

Згідно з «Проектом будівництва полігону ПВ» в урочищі Люблинець на земельній ділянці з кадастровим номером 0722182600:03:003:0027 загальною площею 2,6 га передбачається будівництво полігону, сміттесортувальної лінії потужністю 7 тонн/годину, 50 тонн за зміну та об'єкту компостування біовідходів.

Станом на 01.01.2026 року Ковельською міською ТГ експлуатується полігон для відходів, що не є небезпечними площею 5,2 га, який знаходиться на відстані 3 км від м.Ковеля в напрямку до с-ща Турійськ. МВВ є переповнене та підлягає поступовому закриттю і рекультивациі.

Згідно з інформацією, наданою Турійською селищною ТГ в селищі створені 2 місця компостування відходів харчових продуктів. площею 3,5 га та 1,05 га.

Ковельська міська ТГ є економічним та промисловим центром Волині і найбільшим залізничним вузлом регіону, який забезпечує залізничне сполучення північно-західного економічного району України з Республікою Польща.

Також пропонується використати до завершення проектної потужності місце видалення відходів, що розташоване в урочищі «Лиски», за межами селища Стара Вижівка Старовижівської селищної ради, на земельній ділянці із кадастровим номером 0725055000:04:000:0003 площею 1,19 га. Проектна потужність – 13,6 тис м³/рік. Станом на 01.01.2026 рік, місце видалення відходів заповнено на 25%.

За даними управління екології та природних ресурсів Волинської ОДА на території Ковельської міської ТГ розташовані 5 об'єктів природо-заповідного фонду та 1 об'єкт Смарагдової мережі Волинської області.

У межах Ковельської міської ТГ розміщується об'єкт Смарагдової мережі Волинської області – частина ASCI «Заплава р. Турія – р. Прип'ять» (UA0000170) площею 16 196,0 га.

Основною водною артерією громади є р. Турія – найбільша водна артерія м. Ковеля.

Місця видалення відходів не знаходяться і не межують з територією природно-заповідного фонду та не відносяться до територій Смарагдової мережі.

Старовижівська селищна ТГ

Старовижівський полігон для відходів, що не є небезпечними (до завершення проектної потужності).

Відповідно до пропозицій від Старовижівської селищної ТГ пропонується використати до завершення проектної потужності місце видалення відходів, що розташоване в урочищі «Лиски», за межами селища Стара Вижівка

Старовижівської селищної ради, на земельній ділянці із кадастровим номером 0725055000:04:000:0003 площею 1,19 га. Проектна потужність – 13,6 тис м³/рік. Станом на 01.01.2026 рік, місце видалення відходів заповнено на 25%.

Місце видалення відходів не знаходиться і не межує з територією природно-заповідного фонду та не відноситься до територій Смарагдової мережі.

Маневицька селищна ТГ Камінь-Каширського р-ну

Маневицький полігон для відходів, що не є небезпечними (до завершення проектної потужності МВВ) площею 3,8 га.

Місце видалення відходів знаходиться на відстані 1 км на захід від селища Маневичі. Рік введення в експлуатацію – 1984.

Розробниками РПУВ пропонується облаштувати дану ділянку згідно з вимогами чинного законодавства та використати до вичерпання проектної потужності об'єкта.

Селище Маневичі відносяться до Камінь-Каширського району, однак, територіально знаходиться ближче до Ковельського району. Відстань до Ковельського полігону становить 52 км, до Камінь-Каширського – 82 кілометри. Розробниками РПУВ пропонується Маневицьку селищну ТГ віднести до Ковельського кластеру.

Побутові відходи Маневицької селищної ТГ після закриття Маневицького місця видалення відходів перевозити на видалення на Ковельський полігон для відходів, що не є небезпечними.

На території Маневицької селищної ТГ знаходиться 29 об'єктів ПЗФ, з них шість (заказники: два ботанічні «Софіянівський» та «Урочище Суничник», загальнозоологічний «Рись», три ландшафтних «Стохід», «Джерела», «Кручене озеро») загальнодержавного значення та 23 місцевого, 2 об'єкти Смарагдової мережі, які підлягають охороні на міжнародному рівні, а саме Європейським Червоним списком та Додатком I Бернської конвенції.

На території громади представлені частина об'єктів Смарагдової мережі Cherevaskyi Lis (UA0000262) та Stokhod-Nobel (UA0000168).

У Маневицькій селищній ТГ протікають рр. Стир, Чернявка, Підгородець, Залізниця, Горбах, Окінка разом із озерами Озерце (Хидча) (пн. сх. с. Градиськ), Засвинське (Засвідське) (сх. с. Градиськ), Вино (пд. с. Градиськ), Кручене (пн. зх. с. Череваха), Черське (с. Черськ), Болотне (сх. с. Майдан), Череваха (пн. с. Череваха), Лісовське (сх. с-ща Маневичі), Паніно (с. М. Ведмежка), б/н (пн. сх. с. Мала Яблунька). На території громади розміщено 48 ставків в селах Велика Ведмежка, Вовчицьк, Градиськ, Гута-Лісівська, Довжиця, Кукли, Лісове, Новосілки, Оконськ, Підгаття, Рудка, Старий Чорторийськ, Троянівка, Хряськ.

Ділянка розташування місця видалення відходів не відноситься до територій та об'єктів природно-заповідного фонду, їх охоронних земель, а також територій та об'єктів, що мають особливу екологічну, наукову і естетичну цінність. Території Смарагдової мережі та водно-болотні угіддя міжнародного значення в межах земельної ділянки та поруч відсутні.

Регіональним планом пропонується використання ділянки під полігон, за виконання наступних умов:

- Розробки та затвердження проекту «Закриття та рекультивація полігону побутових відходів у с-щі Маневичі», згідно з вимогами нормативів ДБН В.2.4-2-2005 «Полігони твердих побутових відходів»;

- Оснащення системами захисту ґрунтових вод, вилучення фільтрату та знешкодження біогазу (Правила технічної експлуатації полігонів, припинення експлуатації, рекультивації та догляду за полігонами після припинення їх експлуатації, затверджених наказом Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України від 10.02.2025 № 263 (після набрання чинності);

- Здійснення оцінки впливу на довкілля планованої діяльності та отримання відповідного висновку;

- Отримання дозволу на здійснення операцій з оброблення відходів, згідно з постанови Кабінету Міністрів України від 19.12.2023 року №1328 «Про затвердження Порядку видачі, відмови у видачі, припинення дії дозволу на здійснення операцій з оброблення відходів»;

- Отримання дозволу на викиди в атмосферне повітря або інтегрованого довкілльового дозволу;

- Розробки плану управління відходами підприємства–суб'єкта господарювання, що здійснює управління регіональним полігоном та є утворювачем відходів.

Інші місця видалення відходів, що наявні у населених пунктах територіальної громади підлягають закриттю та проведенню рекультивації земельних ділянок.

Маневицькій, Колківській та Прилісненській ТГ на стадії розроблення Місцевих планів управління відходами територіальних громад опрацювати з іншими територіальними громадами в Ковельському підкласі питань створення СПС на шляху до Ковельського регіонального полігону для відходів, що не є небезпечними.

ЛЮБОМЛЬСЬКИЙ ПІДКЛАС

У таблиці 3.2.1.2. наведено перелік територіальних громад, що входять у даний підклас.

Любомльська міська ТГ

Любомльський полігон для відходів, що не є небезпечними площею 3,2 га (реконструкція та ССЛ).

Об'єкт знаходиться на відстані 3,2 км від м. Любомль, кадастровий номер 0723381700:04:009:0113. Ділянка експлуатується з 1985 року. Станом на 01.01.2026 року наявна технічна документація із землеустрою для КП «Любомльське ЖКГ». Проектна та дозвільна документація на МВВ відсутня. Місце видалення відходів заповнене на 85%.

У Любомльській міській ТГ функціонує пункт компостування на земельній ділянці площею 0,58 га (координати ділянки 51.23254423.99862) та планується облаштування пункту роздільного збирання побутових відходів.

На території Любомльської міської ТГ діє 2 об'єкти ПЗФ місцевого значення.

Ділянка розташування місця видалення відходів не відноситься до територій та об'єктів природно-заповідного фонду, їх охоронних земель, а також територій та об'єктів, що мають особливу екологічну, наукову і естетичну цінність. Території Смарагдової мережі та водно-болотні угіддя міжнародного значення в межах земельної ділянки та поруч відсутні.

Враховуючи, що відстань до пропонованого Ковельського регіонального полігону становить понад 50 кілометрів, розробниками РПУВ запропоновано **Любомльський полігон для відходів, що не є небезпечними облаштувати** згідно з вимогами природоохоронного законодавства та використовувати до заповнення проєктної потужності спільно з іншими територіальними громадами в Любомльському підкласі на період будівництва нового регіонального полігону.

Вишнівська сільська ТГ

Вишнівською сільською ТГ запропоновано використання діючого полігону побутових відходів, площею 1,4 га, кадастровий номер 0723380400:04:005:0263, що розміщений в с.Бабаці. Окрім цього, на місці колишнього складу пестицидів та отрутохімікатів, відведено земельну ділянку під **будівництво сучасного полігону з поетапним впровадженням сучасного управління відходами.**

На період будівництва **нового регіонального полігону з поетапним впровадженням сучасної системи управління відходами**, пропонується використовувати існуючі полігони, розробити відповідні проєкти реконструкції та рекультивації місць видалення відходів з подальшим їх закриттям. Проєктами передбачити встановлення біогазової установки та облаштування системи вилучення фільтрату з тіла полігону та отримання відповідних дозвільних документів.

Використання пропонованих МВВ можливе за умови видалення побутових відходів територіальних громад, які входять у Любомльський підклас.

Шацька селищна ТГ

Шацький полігон для відходів, що не є небезпечними знаходиться в урочищі «Посич», 1,3 км на північ від Шацька площею 3,0 га (координати – 51.3109 23.5523/072570003000008), яке використовується з 2000 року.

У 2019 році за кошти екологічного фонду розроблено проєктно-кошторисну документацію на «Нове будівництво ділянки складування II черги експлуатації полігону побутових відходів у с-ще Шацьк, урочище «Посич». Станом на 01.01.2026 фінансування робіт не здійснювалось.

Шацький полігон є потенційним джерелом забруднення поверхневих та підземних вод через відсутність ізоляційного протифільтраційного екрану.

Поряд з полігоном знаходяться очисні споруди.

З метою запобігання забруднення довкілля та негативного впливу на біорізноманіття, розробниками РПУВ пропонується дане місце видалення відходів облаштувати згідно з вимогами законодавства, *використовувати до заповнення проектної потужності та* вивести з експлуатації шляхом закриття та подальшої рекультивації, відповідно до Правил технічної експлуатації полігонів, припинення експлуатації, рекультивації та догляду за полігонами після припинення їх експлуатації, затверджені наказом Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України від 10.02.2025 року № 263.

Регіональним планом пропонується використання ділянки під полігон, за виконання наступних умов:

- Розробки та затвердження проекту «Закриття та рекультивація полігону побутових відходів», згідно з вимогами нормативів ДБН В.2.4-2-2005 «Полігони твердих побутових відходів»;

- Оснащення системами захисту ґрунтових вод, вилучення фільтрату та знешкодження біогазу (Правила технічної експлуатації полігонів, припинення експлуатації, рекультивації та догляду за полігонами після припинення їх експлуатації, затверджених наказом Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України від 10.02.2025 № 263 (після набрання чинності);

- Здійснення оцінки впливу на довкілля планованої діяльності та отримання відповідного висновку;

- Отримання дозволу на здійснення операцій з оброблення відходів, згідно з постанови Кабінету Міністрів України від 19.12.2023 року №1328 «Про затвердження Порядку видачі, відмови у видачі, припинення дії дозволу на здійснення операцій з оброблення відходів»;

- Отримання дозволу на викиди в атмосферне повітря або інтегрованого довкілльового дозволу;

- Розробки плану управління відходами підприємства–суб’єкта господарювання, що здійснює управління регіональним полігоном та є утворювачем відходів.

Після закриття Шацького полігону, відходи перевозити на планований регіональний полігон для відходів, що не є небезпечними у Любомльському підкластері.

Територія Шацької селищної ТГ знаходиться в межах Національного природного парку «Шацький», що включає озерні екосистеми зі статусом водно-болотних угідь міжнародного значення, відповідно до Рамсарської конвенції про водно-болотні угіддя міжнародного значення, головним чином як середовище існування водоплавних птахів. Окрім цього, екосистеми Шацького поозер’я є ядром української частини біосферного резервату «Західне Полісся». На території Шацького НПП перетинаються два важливі міграційні шляхи: Поліський широтний і Біломорсько-Балтійсько-Середземноморський, що

служать місцем зупинки водоплавних і навколоводних птахів під час перельоту після зимівлі до місць гніздування і навпаки. Щороку міграційними шляхами пролітає до 100 тис. птахів.

Уся територія громади включена у Смарагдову мережу Shatskyi (UA0000025).

Шацькі озера — унікальний природний комплекс, що налічує понад 30 озер. Територія Шацьких озер є важливою альтернативою морському відпочинку та має значний рекреаційний потенціал. Шацькі озера визнані ЮНЕСКО однією з найцінніших прісноводних екосистем Східної Європи.

За 2024-2025 роки, громаду відвідало від 150 тисяч гостей, що відповідно збільшує кількість утворення, перш за все біовідходів, відходів закладів громадського харчування, що піддаються біологічному розкладу та відходів пластику і упаковки.

Регіональний планом пропонується у Шацькій селищній ТГ облаштування пункту роздільного збирання побутових відходів (папір, скло, пластик, метал, великогабаритні та ремонтні відходи, небезпечні відходи у складі побутових), та пункту компостування. Обов'язкове облаштування контейнерних майданчиків для роздільного збирання побутових відходів у найбільш відвідуваних туристами місцях населених пунктів громади.

ВОЛОДИМИРСЬКИЙ КЛАСТЕР № 3

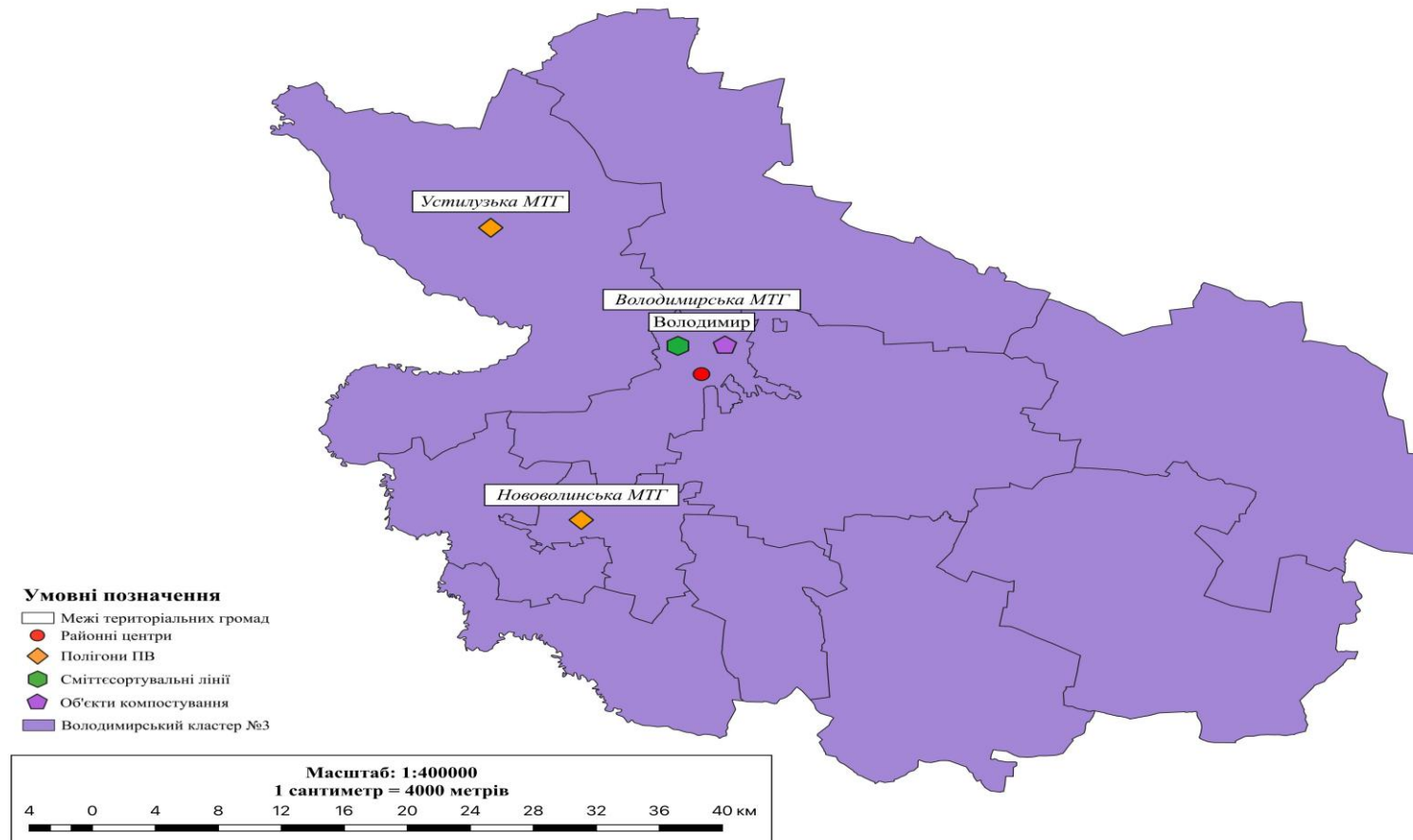
Населення Володимирського кластеру становить 170,502 тис. осіб.

У таблиці 3.2.1.2. наведено перелік територіальних громад, що входять у даний кластер.

У кластері пропонується використання 2 місць видалення відходів: **Володимирський полігон для відходів, що не є небезпечними та Новолинський полігон для відходів, що не є небезпечними.**

На карті 3.2.1.4. зображено схему Володимирського кластеру із місцями планованого розташування об'єктів інфраструктури управління побутовими відходами.

Карта-схема Володимирського кластеру із місцями планованого розташування об'єктів інфраструктури управління побутовими відходами

Карта 3.2.1.4. Карта-схема Володимирського кластеру із місцями планованого розташування об'єктів інфраструктури управління побутовими відходами

Володимирська міська ТГ

Володимирський полігон для відходів, що не є небезпечними площею 11, 9966 га та знаходиться за межами населених пунктів Устилузької міської ТГ біля с. Ворчин. Частина полігону потребує закриття та рекультивації, інша частина - завершення будівництва відходів.

Комплексною програмою ОНПС на 2024-2027 рр. затвердженою рішенням Володимирської міської ради від 14.12.2023 р. № 31/4 та Генеральним планом забудови міста Володимир, у 2026-2027 роках передбачено проведення рекультивації I черги полігону побутових відходів для Володимирської міської ТГ на суму 7800,0 тис. грн.

Побутові відходи видаляються на існуючий полігон - II черга, яка введена в експлуатацію у 2012 році і її завантаженість відходами становить 97% від проектної потужності. У 2026 році заплановано проведення робіт по нарощуванню земляних валів, що дасть можливість продовжити термін експлуатації II черги полігону.

Полігон має контрольно-пропускний пункт із шлагбаумом, вагову, резервуар для води, ванну для миття та дезінфекції коліс спецавтотранспорту, резервуар та систему для вилучення фільтрату, засоби пожежогасіння, під'їзду до дороги до полігону з твердим покриттям.

Споруди і обладнання для вилучення і знешкодження біогазу відсутні.

III черга полігону для захоронення відходів, що не є небезпечними збудована, в експлуатацію не введена.

Природно-заповідний фонд Володимирської міської ТГ нараховує 4 об'єкти. Найближчі об'єкти Смарагдової мережі є Prybuzhzhia (UA0000251).

Ділянка розташування місця видалення відходів не відноситься до територій та об'єктів природно-заповідного фонду, їх охоронних земель, а також територій та об'єктів, що мають особливу екологічну, наукову і естетичну цінність. Території Смарагдової мережі та водно-болотні угіддя міжнародного значення в межах земельної ділянки та поруч відсутні.

За інформацією Володимирської міської ТГ, на території полігону заплановано встановлення **сміттесортувальної лінії, об'єкту компостування та майданчику та приймання та оброблення відходів будівництва та знесення.**

Регіональним планом пропонується використання ділянки під регіональний полігон, за виконання наступних умов:

- Оснащення системами захисту ґрунтових вод, вилучення фільтрату та знешкодження біогазу (Правила технічної експлуатації полігонів, припинення експлуатації, рекультивації та догляду за полігонами після припинення їх експлуатації, затверджених наказом Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України від 10.02.2025 № 263 (після набрання чинності);

- Здійснення оцінки впливу на довкілля планованої діяльності та отримання відповідного висновку;

- Отримання дозволу на здійснення операцій з оброблення відходів, згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 19.12.2023 року №1328 «Про

затвердження Порядку видачі, відмови у видачі, припинення дії дозволу на здійснення операцій з оброблення відходів»;

- Отримання дозволу на викиди в атмосферне повітря або інтегрованого довкілля дозволу;

- Розробки плану управління відходами підприємства-суб'єкта господарювання, що здійснює управління регіональним полігоном та є утворювачем відходів;

- Передбачити на території полігону місця для складування, роздільного збирання великогабаритних відходів.

Новолинська міська ТГ

Новолинський полігон для відходів, що не є небезпечними площею 7,76 га.

Полігон розташований на землях Поромівської сільської ТГ, кадастровий номер 0721187700:03:000:0209, географічні координати 50.699098, 24.205384.

У 2008 році було введено в експлуатацію I чергу полігону площею 2,51 га, у 2018 році введено в експлуатацію II чергу полігону площею 1,7 га. Обидві ділянки переповненні і потребують рекультиватії.

У 2024 році розроблено робочий проект «Поточний ремонт ділянки складування твердих побутових відходів для міста Нововолинська Волинської області на землях Старолішнянської сільської ради» загальною вартістю 3 388 383,0 грн, з яких у 2025 році профінансовано робіт з поточного ремонту ділянки складування побутових відходів на суму – 36 752,43 грн. Роботи за проектом заплановані до виконання у 2026 році.

У 2023 році здійснено коригування проектної документації «Рекультиватія I черги ділянки складування полігону твердих побутових відходів». Загальна вартість робіт по проекту становить – 5 185 288,00 грн. (інформація з Комплексної програми розвитку житлово - комунального господарства, екології, дорожнього руху та його безпеки Нововолинської міської ТГ на 2020 - 2024 роки).

Роботи за проектом заплановані до виконання після завершення поточного ремонту ділянки складування побутових відходів для міста Нововолинська Волинської області на землях Старолішнянської сільської ради та проведення коригування ПКД.

Є потреба введення III черги полігону для відходів, що не є небезпечними.

Ділянка розташування місця видалення відходів не відноситься до територій та об'єктів природно-заповідного фонду, їх охоронних земель, а також територій та об'єктів, що мають особливу екологічну, наукову і естетичну цінність. Території Смарагдової мережі та водно-болотні угіддя міжнародного значення в межах земельної ділянки та поруч відсутні.

Регіональним планом пропонується використання ділянки під регіональний полігон, за виконання наступних умов:

- Влаштуванням основних елементів регіонального полігону: ділянка складування відходів, господарська зона, інженерні споруди і комунікації;

- Встановлення сміттесортувальної лінії;
- Оснащення системами захисту ґрунтових вод, вилучення фільтрату та знешкодження біогазу (Правила технічної експлуатації полігонів, припинення експлуатації, рекультивації та догляду за полігонами після припинення їх експлуатації, затверджених наказом Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України від 10.02.2025 № 263 (після набрання чинності);
- Здійснення оцінки впливу на довкілля планованої діяльності та отримання відповідного висновку;
- Отримання дозволу на здійснення операцій з оброблення відходів, згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 19.12.2023 року №1328 «Про затвердження Порядку видачі, відмови у видачі, припинення дії дозволу на здійснення операцій з оброблення відходів»;
- Отримання дозволу на викиди в атмосферне повітря або інтегрованого довкіллєвого дозволу;
- Розробки плану управління відходами підприємства–суб’єкта господарювання, що здійснює управління регіональним полігоном та є утворювачем відходів;
- Передбачити на території полігону місце для роздільного збирання та складування великогабаритних відходів.

КАМІНЬ-КАШИРСЬКИЙ КЛАСТЕР №4

Населення кластеру становить 152,025 тис. осіб.

У таблиці 3.2.1.2. наведено перелік територіальних громад, що входять у даний кластер.

На карті 3.2.1.5. зображено схему Камінь-Каширського кластеру із місцями планованого розташування об’єктів інфраструктури управління побутовими відходами.

У кластері пропонується використання Камінь-Каширського і Любешівського полігонів для відходів, що не є небезпечними та Ратнівського полігону для відходів, що не є небезпечними *(до заповнення проєктної потужності)*.

Камінь-Каширська міська ТГ

Камінь-Каширський полігон для відходів, що не є небезпечними площею 2,0 га знаходиться в урочищі Силікатне, 3,1 км на схід від м. Камінь-Каширський та 12,8 км на північний захід від с. Гута Камінська.

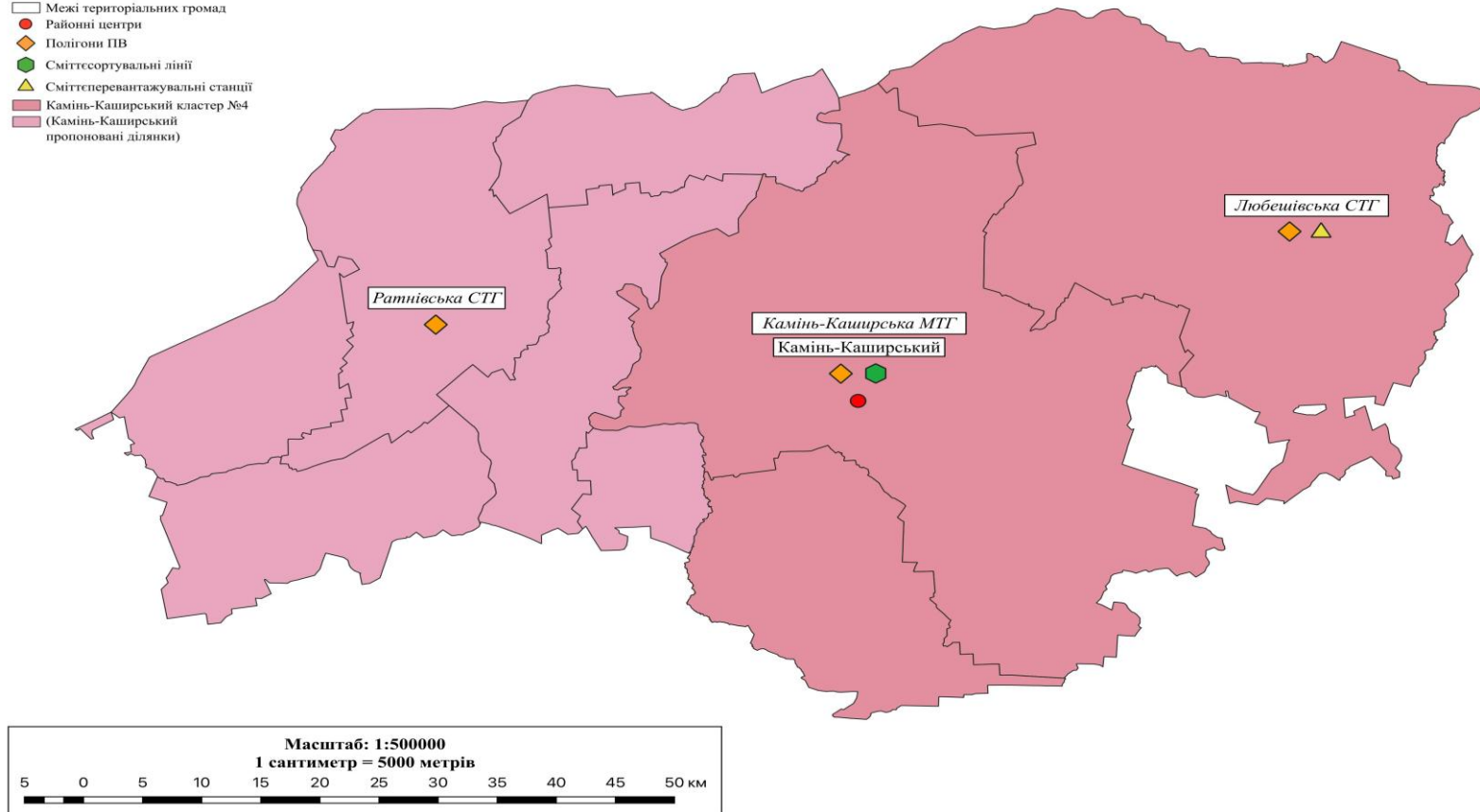
Полігон введено в експлуатацію у 2011 році. Загальна проєктна потужність складає 100,8 тис. тонн, фактична – 10,5 тис. тонн. Заповненість полігону становить 15,4%.

Планується здійснити будівництво 2-ї черги полігону побутових відходів на території урочища «Силікатний» на земельній ділянці, суміжній з існуючим полігоном та встановити сміттесортувальну лінію.

Карта-схема Камінь-Каширського кластеру із місцями планованого розташування об'єктів інфраструктури управління побутовими відходами

Умовні позначення

- Межі територіальних громад
- Районні центри
- ◆ Полігони ПВ
- Сміттесортувальні лінії
- ▲ Сміттєперевантажувальні станції
- Камінь-Каширський кластер №4
- (Камінь-Каширський пропонувані ділянки)

Карта 3.2.1.5. Карта-схема Камінь-Каширського кластеру із місцями планованого розташування об'єктів інфраструктури управління побутовими відходами

На території Камінь-Каширської міської ТГ створено 16 об'єктів ПЗФ, з них: 3 - загальнодержавного значення та 31 - місцевого значення.

Територія ландшафтного заказника «Стохід» належить до переліку угідь міжнародного значення «Рамсарської конвенції про водно-болотні угіддя, що мають міжнародне значення, головним чином як середовище існування водоплавних птахів», що підтримують життєдіяльність багатьох видів водоплавних і навколоводних птахів, слугують місцями їхньої зупинки під час міграційних перельотів.

Для Камінь-Каширської міської ТГ головними водними артеріями є р. Турія, Стохід та Цир, в долинах яких поширені заплавні луки.

У територіальній громаді наявні два водосховища – Кримнівське (с. Кримне), та Цирське (с. Видерта), 28 ставків у с. Великий Обзир, Гута-Камінська, Полиці, Черче.

Ділянка розташування місця видалення відходів не відноситься до територій та об'єктів природно-заповідного фонду, їх охоронних земель, а також територій та об'єктів, що мають особливу екологічну, наукову і естетичну цінність. Території Смарагдової мережі та водно-болотні угіддя міжнародного значення в межах земельної ділянки та поруч відсутні.

Регіональним планом пропонується використання ділянки під регіональний полігон, за виконання наступних умов:

- Влаштуванням основних елементів регіонального полігону: ділянка складування відходів, господарська зона, інженерні споруди і комунікації;
- Встановлення сміттесортувальної лінії;
- Оснащення системами захисту ґрунтових вод, вилучення фільтрату та знешкодження біогазу (Правила технічної експлуатації полігонів, припинення експлуатації, рекультивації та догляду за полігонами після припинення їх експлуатації, затверджених наказом Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України від 10.02.2025 № 263 (після набрання чинності);
- Здійснення оцінки впливу на довкілля планованої діяльності та отримання відповідного висновку;
- Отримання дозволу на здійснення операцій з оброблення відходів, згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 19.12.2023 року №1328 «Про затвердження Порядку видачі, відмови у видачі, припинення дії дозволу на здійснення операцій з оброблення відходів»;
- Отримання дозволу на викиди в атмосферне повітря або інтегрованого довкілцевого дозволу;
- Розробки плану управління відходами підприємства–суб'єкта господарювання, що здійснює управління регіональним полігоном та є утворювачем відходів;
- Передбачити на території полігону місце для складування, роздільного збирання великогабаритних відходів.

Любешівська селищна ТГ

На території Любешівської селищної ТГ розташований Любешівський полігон для відходів, що не є небезпечною площею площею 4,6 га.

Генеральним планом селища Любешів у південній околиці села В'язівне заплановано будівництво сміттесортувального заводу та пункту роздільного збирання побутових відходів.

Розробниками РПУВ пропонується *використовувати МВВ до заповнення проектної потужності* та облаштувати СПС (сміттеперевантажувальну станцію).

Регіональним планом пропонується використання ділянки за виконання наступних умов:

- Влаштуванням основних елементів полігону: ділянка складування відходів, господарська зона, інженерні споруди і комунікації;

- Встановлення сміттесортувальної лінії;

- Оснащення системами захисту ґрунтових вод, вилучення фільтрату та знешкодження біогазу (Правила технічної експлуатації полігонів, припинення експлуатації, рекультивації та догляду за полігонами після припинення їх експлуатації, затверджених наказом Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України від 10.02.2025 № 263 (після набрання чинності);

- Здійснення оцінки впливу на довкілля планованої діяльності та отримання відповідного висновку;

- Отримання дозволу на здійснення операцій з оброблення відходів, згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 19.12.2023 року №1328 «Про затвердження Порядку видачі, відмови у видачі, припинення дії дозволу на здійснення операцій з оброблення відходів»;

- Отримання дозволу на викиди в атмосферне повітря або інтегрованого довкілльового дозволу;

- Розробки плану управління відходами підприємства–суб'єкта господарювання, що здійснює управління полігоном та є утворювачем відходів;

- Передбачити на території полігону місце для складування, роздільного збирання великогабаритних відходів.

У Любешівській селищній ТГ налічується 18 об'єктів природо-заповідного фонду загальною площею 43 813,1 га, з яких один об'єкт загальнодержавного (НПП «Прип'ять-Стохід») та 17 - місцевого значення.

Частина території Любешівської селищної ТГ (частина сіл, Заріччя, Бихів, В'язи) та Прилісненської сільської ТГ входить у Національний природний парк «Прип'ять-Стохід». Прип'ятсько-Стохідське природне ядро сформоване на базі НПП «Прип'ять–Стохід» та 18 об'єктів ПЗФ місцевого значення. Це територія з низовинним плоским рельєфом і переважанням акумулятивних поверхонь, значними масивами заболочених лісів.

Природні умови характеризуються переважанням рівнинного рельєфу з невеликими підвищеннями та низькими заболоченими ділянками.

Прип'ятсько-Стохідському межиріччю притаманне надмірне заболочення, особливо в північній і східній частинах, високий показник густоти річкової сітки. Багато озер, найбільші з яких - Люб'язь, Біле, Скоринь, Рогізне, часто із заболоченими берегами. На території Любешівської селищної ТГ протікають великі ріки Прип'ять та Стохід, менші річки: Цир, Коростянка та інші. Тут знаходиться озеро Біле, що належить до групи озер, які є регулятором Дніпро-Бузького каналу.

Об'єкт Смарагдової мережі Stokhid–Nobel (UA0000168) знаходиться на відстані 8,4 км від території детального планування. Об'єкт охоплює ділянки заплав річок Стохід і Прип'ять у межах Волинської області, де сформовано складний комплекс болотних, заплавно-лучних і водних екосистем з високою флористичною і фауністичною різноманітністю, зокрема численних видів, занесених до Червоної книги України та міжнародних охоронних списків. Особливу природоохоронну цінність мають заплавні ліси, евтрофні болота, сфагнові оселища та нерестовища риб у пониззях річок.

У Любешівській селищній ТГ наявні 13 річок загальною довжиною по ТГ 218,3 км, зокрема: Прип'ять, Стохід, Старий Стохід, Цир, Кобилиця, Лобовиця, Коростинка, Бистриця, Лейлекова та інші; 12 озер - Біле, Рогізне, Плотичне, Луке, Тучне, Добре, Шині, Бурків, Судченське, Березновільське, Люб'язь, Скорень.

У територіальній громаді знаходиться Бихівське водосховище у с. Бихів та ставок у с. Березна Воля на р. Веселуха.

Відповідно до Регіональної схеми формування екологічної мережі Волинської області, територія полігону не входить до меж територій природного розвитку та регіональних екологічних ядер.

Ратнівська селищна ТГ

Ратнівський полігон для відходів, що не є небезпечними знаходиться у південно-східній частині селища Ратне площею 4,6 га пропонується використовувати до заповнення проєктної потужності. Територія полігону не відноситься та не межує з об'єктами ПЗФ та Смарагдової мережі.

Вздовж території селища протікає річка Прип'ять, які забруднені стічними водами с-ща Ратне та господарсько-побутовими стоки прилеглих населених пунктів.

Регіональним планом пропонується використання ділянки для видалення відходів, за виконання наступних умов:

- Розробки проєктно-кошторисної документації;
- Влаштуванням основних елементів полігону;
- Встановлення сміттесортувальної лінії;
- Оснащення системами захисту ґрунтових вод, вилучення фільтрату та знешкодження біогазу (Правила технічної експлуатації полігонів, припинення експлуатації, рекультивації та догляду за полігонами після припинення їх експлуатації, затверджених наказом Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України від 10.02.2025 № 263 (після набрання чинності);

- Здійснення оцінки впливу на довкілля планованої діяльності та отримання відповідного висновку;

- Отримання дозволу на здійснення операцій з оброблення відходів, згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 19.12.2023 року №1328 «Про затвердження Порядку видачі, відмови у видачі, припинення дії дозволу на здійснення операцій з оброблення відходів»;

- Отримання дозволу на викиди в атмосферне повітря або інтегрованого довкілльового дозволу;

- Розробки плану управління відходами підприємства–суб'єкта господарювання, що здійснює управління регіональним полігоном та є утворювачем відходів;

- Передбачити на території полігону місце для складування, роздільного збирання великогабаритних відходів.

Перспективи створення об'єктів відновлення побутових відходів (у т. ч. з отриманням енергії), орієнтованих на обслуговування усієї або щонайменше значної території в межах кластеру

Будівництво об'єктів, на яких застосовуються інші технології термічного оброблення відходів;

Регулюється постановою Кабінету Міністрів України від 1 березня 2024 року №229 «Про затвердження технічних вимог до експлуатації установок із спалювання відходів та установок із сумісного спалювання відходів».

Перед початком планованої діяльності, оператори установок мають пройти процедуру оцінки впливу на довкілля планованої діяльності та отримання відповідного висновку, отримати дозвіл на здійснення операцій з оброблення відходів, отримати дозвіл на викиди в атмосферне повітря або інтегрований довкіллевий дозвіл.

Створення об'єктів механіко-біологічного оброблення (МБО) та сміттєсортувальних підприємств.

Термін «Механіко-біологічна обробка» охоплює широкий спектр процесів, але зазвичай включає відділення вторинної сировини і певну форму біологічної обробки органічної фракції побутових відходів. У деяких випадках «суха» фракція побутових відходів перетворюється на паливо з відходів (RDF1) або тверде паливо (SRF2), тоді як «мокра» частка перетворюється на компостподібний продукт (CLO).

Регіональним планом пропонується передбачити встановлення сортувальних ліній на полігонах для відходів, що не є небезпечними, для розділення відходів, що біологічно розкладаються, та створення майданчиків для компостування з метою зменшення захоронення біовідходів.

Механіко-біологічне оброблення використовується для оброблення відходів як після роздільного збирання, так і при валовому збиранні. Основною метою впровадження технології МБО є зменшення кількості відходів, що відправляються на захоронення.

МБО є загальним поняттям для всіх технологій, які передбачають оброблення відходів комбінацією механічних і біологічних методів.

Механіко-біологічна обробка включає:

1. Механічну обробку: сортування побутових відходів, подрібнення, пресування, відділення вторинної сировини (папір, пластик, метал тощо).
2. Біологічну обробку: компостування (аеробне), біосушка, анаеробне зброджування (з одержанням біогазу).

В Україні основні вимоги та технологічні показники, які треба враховувати під час проєктування будівництва, розширення та реконструкції сміттєсортувальної станції із сортувальним обладнанням, викладено у ГБН В.2.2-35077234-001:2011 «Будинки і споруди. Підприємства сортування

та перероблення твердих побутових відходів. Вимоги до технологічного проектування».

Згідно з вимогами ГБН України станція має включати:

дільницю сортування для «сухої» вторинної сировини та залишку побутових відходів після барабанного сепаратору;

дільницю пресування для відсортованих ресурсоцінних компонентів;

барабанний сепаратор для залишкових (змішаних) побутових відходів;

пункт біологічного оброблення №1 для відходів зелених насаджень;

пункт біологічного оброблення №2 для отриманої після барабанного сепаратору фракції відходів, що біологічно розкладається;

пункт оброблення великогабаритних та ремонтних побутових відходів.

При виборі ділянки для створення об'єкта оброблення відходів враховують такі фактори, як розмір ділянки (з розрахунку приблизно 0,09 га на 1000 т побутових відходів на рік), розташування відносно сельбищної зони та споруд водопостачання, характеристики рельєфу, пануючі напрямки вітру у теплу пору року, рівень залягання ґрунтових вод, можливість приєднання до існуючих комунікацій (водопостачання, водовідведення, теплопостачання, газопостачання та електропостачання) тощо.

Доцільним вважається також розташування подібних об'єктів на території полігонів для відходів, що не є небезпечними.

Переважно на подібних об'єктах поєднують технології сортування та оброблення відходів.

Зазвичай до складу технологічного обладнання такого підприємства входять такі елементи:

система первинного приймання побутових відходів від транспортних засобів (кран-балка, бункер, конвеєрна система тощо);

сміттесортувальна станція (сепараторна установка, сортувальний пост, магнітний сепаратор, система конвеєрів, система пресування тощо);

система оброблення органічної речовини (шляхом компостування (анаеробне оброблення), шляхом виробництва біогазу через зброджування органічної речовини (анаеробне оброблення);

можуть також розташовуватись потужності для оброблення окремих компонентів відсортованих відходів.

У разі поєднання технологій механічного та біологічного оброблення такі підприємства називають заводами механіко-біологічної обробки. На таких заводах також може бути налагоджене виробництво RDF та/або SRF палива з висококалорійного залишку. Глибина оброблення на таких об'єктах може досягати 85–90 %.

Сортування відходів здійснюється шляхом розподілу окремих компонентів на основі їхніх фізико-хімічних властивостей за рахунок застосування до відходів різних технологій — вилучення за допомогою змінного електромагнітного поля, пневматичних систем, циліндричних, барабанних грохотів, електростатичної сепарації, ручного відокремлення, оптичних сканерів тощо. Найчастіше на сортувальних лініях відбирають такі

ресурсоцінні фракції, як ПЕТ-пляшки, інші види полімерів (окремо за видами), папір, метали (зокрема бляшані та алюмінієві банки), скло, деревина тощо.

Зазвичай сміттесортувальні лінії відрізняються більшою простотою та меншими часовими та фінансовими витратами на їхнє встановлення та введення в експлуатацію. Існують також мобільні сміттесортувальні комплекси (наприклад, на базі вантажних причепів).

Таблиця 3.2.1.5. Розрахункові показники для сортувального конвеєра продуктивністю менше ніж 100 тис.т на рік*

Назва показника	Величина				
1	2	3	4	5	6
Річна продуктивність сортувальної лінії, тис. т	20	40	60	80	100
Маса відходів, що надходить на сортувальний конвеєр, тис. т	14	28	42	56	70
Маса вторинної сировини, що вилучається за рік, тис. т	4,2	8,4	12,6	16,8	21,0
Маса вторинної сировини, що вилучається за зміну, т	12,7	25,5	38,2	50,9	63,6

*ГБН В.2.2-35077234-001:2011

Таблиця 3.2.1.6. Орієнтовні капітальні витрати на створення сміттесортувального комплексу

№з/п	Статті капітальних витрат	Пункт підготування вторинної сировини	
		Сума (без ПДВ), тис. грн.	Строк виконання
1	2	3	4
1	Проектування	1000,0-2000,0	10 місяців
2	Придбання сміттесортувальної лінії та іншого обладнання	від 1,0 млн.грн. на 10 тисяч тонн відходів на рік	4 місяці
3	Будівельно-монтажні роботи	10 000,0	4 місяці
4	Інші капітальні витрати, у т.ч. придбання та встановлення огорожі	1000,0	

Визначення морфологічного складу побутових відходів є важливим етапом при створення ефективної системи управління відходами в громаді. Методичними рекомендаціями з визначення морфологічного складу побутових відходів (наказ Міністерства розвитку громад та територій України від 03.05.2024 року №409), рекомендовано визначати морфологічний склад побутових відходів за такою класифікацією:

- папір та картон;
- скло;
- пластик (пластмаси та інші полімери);

деревина;
текстиль;
метали (чорні та кольорові);
комбінована упаковка (упаковка, яка може містити в собі різні поєднання, наприклад картон та метали);
біовідходи (відходи харчових продуктів, овочі, фрукти, відходи садівництва, відходи від зелених насаджень тощо);
відходи електричного та електронного обладнання (телефони, комп'ютери, телевізори, холодильники, праски, радіопристрої тощо);
відходи батарей та акумуляторів (пальчикові, автомобільні, тощо);
небезпечні відходи (тара від розчинників, фарб, ртутні лампи, прострочені ліки, отрута, хімікати, гербіциди та пестициди, засоби гігієни, памперси, тощо);
великогабаритні побутові відходи (меблі, матраци, тощо);
ремонтні побутові відходи (цегла, штукатурка, шпалери, тощо);
залишок побутових відходів (кістки, шкіра, гума (шини, гумові рукавички тощо), каміння, вуличний змет тощо).

По морфології відходів можна визначити яку кількість контейнерів необхідно встановити в територіальній громаді, яких відходів утворюється найбільше, і запланувати подальше управління цими відходами.

На співвідношення компонентів побутових відходів у населених пунктах впливають: джерело утворення, рівень благоустрою (для житлової забудови), сезон року, кліматичні умови. Саме тому, морфологічний склад побутових відходів досить різноманітний та мінливий як в часі так і територіально.

Морфологічний склад та фізико-хімічні властивості побутових відходів забезпечують основну інформацію, необхідну для планування й оптимізації системи управління, екологічної оцінки управління відходами. Об'єктивні дані щодо об'ємів генерування та морфологічного складу ПВ є критично необхідними для розроблення регіональних та місцевих планів управління відходами, поінформованості громадян, суб'єктів господарювання й органів управління.

Морфологічний склад побутових відходів визначається з метою впровадження у населених пунктах сучасних ефективних технологій управління побутовими відходами, довгострокового прогнозування обсягів утворення вторинної сировини, що є у складі побутових відходів.

Згідно з ДБН Б.2.2-12:2019 Планування і забудова територій визначено, що річна норма утворення побутових відходів (в середньому по населеному пункту з урахуванням організацій та установ, маятникової міграції) становить 300 кг/мешканця 1,8 м³/мешканця.

Найбільшу частку утворюваних побутових відходів складають біовідходи. У Волинській області відходи, що біологічно розкладаються не збираються окремо, вони видаляються на полігони і звалища разом з усіма побутовими відходами.

Відповідно до статті 31 Закону України «Про управління відходами» утворювачі мають право самостійно, шляхом компостування, обробляти біовідходи на присадибних, дачних і садових ділянках згідно з Правилами.

Наказом Міністерством розвитку громад та територій України від 27.07.2023 року №489 «Про затвердження Правил компостування біовідходів їх утворювачами на присадибних, дачних і садових ділянках» (далі – Правила) визначено перелік біовідходів та вимоги до їх компостування.

Пункти компостування утворюються за рішенням керівних органів дачних або садівничих кооперативів (товариств) для організації централізованого компостування біовідходів, що утворилися на їх територіях. Такі пункти повинні відповідати вимогам законодавства про охорону навколишнього природного середовища та про забезпечення санітарного і епідемічного благополуччя населення.

До біовідходів відносять:

змішані органічні відходи;

скошена трава, листя, сіно, солома;

рослинні відходи, квіти;

деревна кора, деревина, обрізки дерев і кущів, відходи від оброблення деревини (тирса, стружка тощо), які не були оброблені хімічними речовинами;

крупни, фрукти та фруктові соки, овочі, варення;

листя чаю, гуща та зерна кави, харчові спеції;

прострочені продукти харчування (продукти рослинного походження);

відходи харчових продуктів (окремо зібрані біовідходи);

корм для тварин;

насіння, відходи від олійних культур (осад від миття, очищення, лущення, центрифугування тощо), ячменю, хмелю, які не були оброблені біологічними або хімічними реагентами;

ціле та подрібнене зерно;

підводні рослини, водорості;

паперова та картонна упаковки для продуктів харчування та кормів для тварин.

Відсоткове співвідношення компонентів у суміші становить:

Відходи харчових продуктів – 60%;

біовідходи – 40%, з них:

Подрібнене гілля (щепи) – 20%,

Опале листя та трава – 20%.

Регіональним планом управління відходами рекомендується створення пунктів компостування на регіональних полігонах для відходів, що не є

небезпечними. На інших ділянках за рішенням територіальних громад на стадії підготовки МПУВ.

У територіальних громадах, на території яких провадять діяльність суб'єкти господарювання з вирощування сільськогосподарської продукції рослинного походження — доцільно організувати спільні з громадами пункти компостування.

Завдяки впровадженню пунктів компостування обсяги побутових відходів, що підлягають захороненню, можуть бути зменшені до 40%. Це сприятиме продовженню строку експлуатації полігонів для відходів, що не є небезпечними, зниженню утворення парникових газів та запобіганню виникненню пожеж.

Орієнтовна вартість створення об'єкта централізованого компостування біовідходів становить від 13 млн грн, без урахування облаштування накриття компостувального пункту і включає наступне:

Проектні роботи (виділення земельної ділянки, розроблення детального плану території, проведення стратегічної екологічної оцінки, оцінка впливу на довкілля, розроблення та погодження робочого проекту) – від 1,5 млн грн;

Будівельні роботи – від 2,5 млн грн;

Закупівля техніки та обладнання (навантажувач, подрібнювач, контейнери, аератор, просіювач) – від 10 млн грн.

Оцінка здійснена для попереднього планування витрат, без врахування поточних експлуатаційних витрат. Точна вартість буде визначена на етапі реалізації плану відповідно до результатів техніко-економічного обґрунтування (ТЕО).

Основні технічні вимоги до пункту компостування:

довжина – не менше 120 м (для ефективного формування буртів довжиною до 100 м);

наявність джерела водопостачання (під час аерації додається не менше 50 л води на 1 т сировини);

кут нахилу поверхні майданчика – 1–1,5° для стоку рідини;

вигідне логістичне розташування;

дотримання санітарно-захисної зони – не менше 300 м від житлової забудови (відповідно до ДСП №173-96).

Орієнтовна площа промислового майданчика має становити 1,5–2 га.

Пункти компостування спрямовані на формування сучасної екологічно безпечної інфраструктури управління біовідходами в області. Їх ствоєння забезпечить перехід до циркулярної економіки, зменшення навантаження на полігони та ефективне використання ресурсів.

Організація збирання та перевезення побутових відходів

Система збирання та перевезення побутових відходів, що передбачена Регіональним планом включає наступні етапи:

збирання змішаних побутових відходів;

роздільне збирання ресурсоцінних компонентів побутових відходів: скла, пластику, паперу, металів, відходів, що біологічно розкладаються (органіки);
роздільне збирання небезпечних відходів у складі побутових;
роздільне збирання великогабаритних та ремонтних відходів;
роздільне збирання відходів батарейок та відходів електричного та електронного обладнання (БЕЕО) та їх системне збирання з моменту запровадження в Україні принципу розширеної відповідальності виробника;
перевезення побутових відходів на об'єкти оброблення, у разі потреби, через сміттєперевантажувальні станції на шляху до регіональних полігонів.

Система збирання побутових відходів включає обов'язкове облаштування контейнерних майданчиків відповідно до вимог чинного законодавства.

Основні положення щодо порядку проведення роздільного збирання побутових відходів викладені в Методиці роздільного збирання побутових відходів (далі – Методика), затвердженій наказом Міністерства розвитку громад та територій України від 13 грудня 2023 року №1130.

У Методиці наведено рекомендації щодо етапів впровадження роздільного збирання, розрахунків кількості компонентів побутових відходів як вторинної сировини та необхідної кількості контейнерів, технологічні схеми, за якими рекомендовано здійснювати роздільне збирання побутових відходів, короткі рекомендації щодо організації проведення агітаційної роботи щодо безпечного в санітарно-епідемічному та екологічному відношенні управління побутовими відходами.

Методика визначає основні вимоги щодо організації роздільного збирання побутових відходів. Враховуючи зазначене, сценарії оброблення мають базуватись на впровадженні системи роздільного збирання сухої вторинної сировини з метою максимально ефективного її використання.

Оптимальним підходом до організації системи збирання побутових відходів є запровадження однієї з двох моделей: побудинкової або подвірної.

У багатоквартирній забудові побутові відходи накопичуються у контейнерах загального користування протягом визначеного часу, після чого перевозяться спеціалізованим транспортом згідно з затвердженим графіком.

У приватному секторі перевезення відходів організовується за графіком, за яким споживачі завчасно виставляють побутові відходи на своєму подвір'ї для подальшого завантаження у сміттєвоз.

Під час організації збирання відходів слід забезпечити встановлення контейнерів для роздільного збирання або передбачити інші форми їхнього збирання – шляхом використання індивідуальних контейнерів, спеціально маркованих пакетів тощо.

Для **Луцької міської територіальної громади** рекомендується застосувати «Технологічну схему 3» роздільного збирання побутових відходів та здійснюється в такі окремі контейнери/пластикові пакети:

При організації роздільного збирання побутових відходів передбачає на контейнерному майданчику встановлення:

1) перший та другий контейнери/пластикові пакети для збирання двох видів ресурсоцінних відходів окремо, а саме:

жовтий з написом «Пластик» - для збирання пластику; або

зелений з написом «Скло» - для збирання скла; або синій з написом «Папір» - для збирання паперу та картону;

2) один контейнер/пластиковий пакет блакитного кольору з написом «Ресурсоцінні відходи», призначений для збирання видів ресурсоцінних відходів, які не збираються у перший та другий контейнери/пластикові пакети;

3) один контейнер/пластиковий пакет сірого кольору, призначений для збирання змішаних побутових відходів.

За «Технологічною схемою 3» у двох окремих контейнерах/пластикових пакетах збирається два види ресурсоцінних відходів з подальшим перевезенням на об'єкти відновлення для здійснення операцій з їх попереднього сортування або відновлення.

Ресурсоцінні відходи, які збираються в контейнері/пластиковому пакеті блакитного кольору перевозяться на об'єкти відновлення для здійснення операцій з їх попереднього сортування.

Перевезення змішаних побутових відходів здійснюється на об'єкти відновлення.

Після встановлення об'єктів інфраструктури, що передбачають відбір та компостування біовідходів, застосувати «Технологічну схему 4» зі встановленням додаткового контейнера для збирання органічної складової побутових відходів.

Для населених пунктів **Ковельська міська ТГ, Володимирська міська ТГ, Нововолинська міська ТГ, Камінь-Каширська міська ТГ та Шацька ТГ** рекомендується застосувати «Технологічну схему 2».

При організації роздільного збирання побутових відходів за «Технологічною схемою 2» використовується:

1) один контейнер/пластиковий пакет відповідного кольору для збирання одного виду ресурсоцінних відходів, зокрема:

жовтий з написом «Пластик» - для збирання пластику; або

зелений з написом «Скло» - для збирання скла; або синій з написом «Папір» - для збирання паперу та картону;

2) один контейнер/пластиковий пакет блакитного кольору з написом «Ресурсоцінні відходи», призначений для збирання видів ресурсоцінних відходів, які не збираються у перший контейнер/пластиковий пакет;

3) один контейнер/пластиковий пакет сірого кольору, призначений для збирання змішаних побутових відходів.

«Технологічну схему 2» використовують у разі, коли в одному контейнері/пластиковому пакеті, збирається один вид ресурсоцінних відходів з подальшим перевезенням на об'єкти відновлення для здійснення операцій з їх попереднього сортування або відновлення.

Ресурсоцінні відходи, які збираються в контейнері/пластиковому пакеті блакитного кольору, перевозяться на об'єкти відновлення для здійснення операцій з їх попереднього сортування.

У третьому контейнері/пластиковому пакеті збираються змішані побутові відходи з подальшим перевезенням на об'єкти відновлення.

По решті населених пунктах області застосувати «Технологічну схему 1» роздільного збирання побутових відходів.

При організації роздільного збирання побутових відходів за «Технологічною схемою 1» встановлюється два типи контейнерів/пластикових пакетів, а саме:

перший - блакитного кольору з написом «Ресурсоцінні відходи», який призначений для збирання ресурсоцінних відходів, окрім біовідходів;

другий - сірого кольору, який призначений для збирання змішаних побутових відходів, у тому числі біовідходів.

«Технологічна схема 1» передбачає перевезення зібраних ресурсоцінних відходів на об'єкти відновлення для здійснення операцій з їх попереднього сортування. Перевезення змішаних побутових відходів здійснюється на об'єкти відновлення для здійснення операцій з їх відновлення.

Окрім зазначених фракцій, у громадах рекомендується організувати окремий збір скла у спеціалізовані контейнери зеленого кольору.

Скло становить значну частку у складі побутових відходів. При цьому, внаслідок утворення склобою під час перевезення змішаних відходів, скляні фракції та інші ресурсоцінні компоненти втрачаються та ускладнюється їх вилучення на сортувальних лініях. Крім того, склобій пошкоджує внутрішні поверхні кузовів сміттєвозів під час транспортування.

Окремо зібране скло є придатним для подальшого використання як ресурсоцінні відходи без необхідності додаткового оброблення, що дозволяє транспортувати його безпосередньо на об'єкти оброблення.

У населених пунктах з малою чисельністю населення доцільним є облаштування пунктів роздільного збирання побутових відходів, де прийматимуть, зокрема, скло.

Вміст контейнерів жовтого кольору підлягає перевезенню на сортувальні лінії, де здійснюється подальше розділення відходів за видами вторинної сировини.

Впровадження роздільного збирання необхідно проводити за наступними етапами:

- *Розробка та затвердження нормативних документів, які регламентують практичні питання впровадження роздільного збирання.*

Методика визначає єдині підходи до організації роздільного збирання побутових відходів в межах території територіальних громад, що є складовою системи управління побутовими відходами та застосовується під час розроблення правил благоустрою населених пунктів та місцевих планів управління відходами.

Ці документи регламентують права та обов'язки учасників сфери управління відходами.

- *Підготовка матеріально-технічної бази для забезпечення роздільного збирання та перевезення побутових відходів.*

Включає придбання необхідної кількості контейнерів, відповідно до обраної технологічної схеми роздільного збирання відходів (облаштування майданчиків на два, три, чотири або п'ять контейнерів) та транспортних засобів спеціального призначення для перевезення побутових відходів.

- *Розробка та впровадження плану інформування населення про мету та задачі роздільного збирання побутових відходів.*

Включає друк та розповсюдження інформаційних матеріалів для мешканців; методичних посібників для дошкільних навчальних закладів та шкіл, працівників сфери житлово-комунального господарства тощо.

Передбачає широке висвітлення усіх етапів проведених заходів у засобах масової інформації.

- *Супроводження проектів з роздільного збирання побутових відходів.*

Підвищення рівня екологічної свідомості громадян щодо безпечного управління побутовими відходами, активна участь населення у впровадженні роздільного збирання ресурсоцінних компонентів побутових відходів є важливим та необхідним напрямком сьогодення.

Інформування мешканців, зокрема дітей та молоді є ключовим етапом у комплексі заходів зі зниження негативного впливу побутових відходів на навколишнє природне середовище.

Діяльність за напрямом включає також створення об'єктів інфраструктури збирання відходів, сортування побутових відходів та підготовки ресурсоцінних відходів для її подальшого оброблення, організацію та проведення інформаційно-просвітницької діяльності, спрямованої на підвищення рівня участі населення в роздільному збиранні відходів.

Регіональним планом пропонується створення у громадах пунктів роздільного збирання побутових відходів для подальшого їх оброблення.

Пункти роздільного збирання побутових відходів

Статтею 35 Закону України «Про управління відходами» визначено, що органи місцевого самоврядування можуть створювати пункти роздільного збирання побутових відходів. Кількість, розташування, а також спосіб організації діяльності пунктів роздільного збирання побутових відходів та джерела фінансування витрат на здійснення роздільного збирання побутових відходів у пунктах роздільного збирання побутових відходів у межах територіальної громади визначаються місцевим планом управління відходами.

Збирання окремих видів відходів може здійснюватися мобільними пунктами збирання (оснащеними транспортними засобами).

У пунктах роздільного збирання побутових відходів здійснюється роздільне збирання відходів текстилю, деревини, великогабаритних та

ремонтних відходів, відходів зелених насаджень, небезпечних відходів у складі побутових відходів, відходів паперу, картону, металу, пластику, скла, електронного та електричного обладнання, батарей та акумуляторів, інших видів відходів.

Зібрані відходи, що придатні до підготовки їх до повторного використання, можуть передаватися у пункти збирання побутових відходів для підготовки до повторного використання. Кількість, характеристики, а також необхідні інвестиційні витрати на створення таких пунктів будуть визначатися органами місцевого самоврядування на етапі реалізації Регіонального плану.

Витрати на здійснення роздільного збирання побутових відходів у пунктах роздільного збирання побутових відходів можуть відшкодовуватися за рахунок таких джерел:

- 1) тарифу на послугу з управління побутовими відходами;
- 2) плати, що вноситься утворювачем відходів;
- 3) коштів місцевого бюджету;
- 4) коштів організацій розширеної відповідальності виробника;
- 5) інших не заборонених законом джерел.

Регіональним планом рекомендується встановити пункти роздільного збирання побутових відходів у кожній територіальній громаді області.

Площа земельних ділянок для одного пункту роздільного збирання побутових відходів повинна становити 15-30 м².

Для узагальнених розрахунків площі земельної ділянки, для організації пункту роздільного збирання побутових відходів, доцільно врахувати 3м² на 1000 осіб населення, але не менше ніж 15 м² на одну ділянку пункту роздільного збирання побутових відходів.

Для забезпечення збирання та перевезення побутових відходів, в тому числі великогабаритних та ремонтних відходів, на території Волинської області необхідна закупівля відповідної матеріально-технічної бази.

Пункт оброблення великогабаритних та ремонтних відходів.

У пункті здійснюється оброблення великогабаритних і ремонтних відходів, які збираються окремо від інших видів відходів.

До складу пункту входять:

дробильне обладнання;

майданчик для тимчасового зберігання обробленої сировини.

Подрібнення виконується з урахуванням типу відходів, що надходять на оброблення. Отримана в результаті подрібнення сировина зберігається у спеціально облаштованому місці до моменту її подальшого використання – як матеріалу для пересипання шарів відходів на полігоні або для передачі за межі об'єкта з відповідною метою.

Рекомендується облаштування таких пунктів на всіх регіональних полігонах для відходів, що не є небезпечними.

Сміттєперевантажувальні станції

У зв'язку із значними відстанями від рекомендованих об'єктів захоронення відходів, з метою мінімізації логістичних витрат та тарифів на управління відходами у кластерах запропоновано створення додаткових підкластерів та сміттєперевантажувальних станцій (СПС).

Для перевезення побутових відходів використовуються сміттєвози з боковим і сміттєвози із заднім способами завантаження. При цьому сміттєвози із заднім способом завантаження мають більший об'єм для перевезення відходів і досягають більшого рівня ущільнення, ніж сміттєвози з боковим способом завантаження.

До основних технологічних операцій, які повинен проводити сміттєвоз відносять: завантаження побутових відходів, їхнє ущільнення, транспортування та вивантаження на майданчики, сміттєспалювальні пункти або сміттєпереробні заводи. Сміттєвози диференціюються також за типом контейнера: відкриті та закриті. Обидва види, якщо не доукомплектовані додатковим обладнанням, можуть завантажуватись вручну. Подальше транспортування вантажу відбувається звичайним способом.

У Луцькій міській територіальній громаді, на території південної промзони (вул. Електроапаратна) існує сміттєперевантажувальна станція потужністю біля 120,0 тис. м³/рік, яка займає площу 1,6 га.

Сміттєперевантажувальні станції громадами запропоновано облаштувати у наступних громадах:

Луцький кластер – Горохівська міська ТГ;

Ковельський кластер – Маневицька селищна ТГ;

Камінь-Каширський кластер - Любешівська ТГ.

Під час розробки місцевих планів управління відходами рекомендується здійснити техніко-економічного обґрунтування щодо необхідності облаштування СПС.

Застосування двоетапного перевезення побутових відходів рекомендується здійснювати для зниження логістичних витрат та, відповідно тарифу на послугу з управління побутовими відходами, зменшення кількості сміттєвозів, що працюють при збиранні і перевезенні побутових відходів, підвищення продуктивності роботи, поліпшення екологічного стану довкілля.

Двоетапна технологія перевезення побутових відходів як правило передбачає наявність сміттєвозів-збирачів, сміттєвозів і сміттєперевантажувальної станції.

У територіальних громадах, де відстань перевезення побутових відходів становить від 20 до 45 км, рекомендується здійснити техніко-економічні розрахунки для переходу на двоетапне перевезення побутових відходів. Як показує практика сміттєперевантажувальну станцію вже доцільно

застосовувати, якщо відстань від місць збирання до об'єктів управління побутовими відходами перевищує 20 км при відповідному техніко-економічному обґрунтуванні, або коли декілька населених пунктів, розташованих у радіусі до 50 км, мають або планують створити один об'єкт оброблення побутових відходів.

Функції сміттеперевантажувальної станції можуть виконувати сміттесортувальні або сміттепереробні заводи відповідно до впроваджених на них технологій.

Для проведення первинного (оперативного) обліку побутових відходів та надання статистичної звітності згідно з законодавством сміттеперевантажувальну станцію рекомендується обладнати вагами.

Доцільність впровадження двоетапної технології рекомендується оцінювати з урахуванням факторів, що впливають на ефективність.

Основні з них такі:

відстань перевезення побутових відходів від місць їх збирання до об'єктів оброблення побутових відходів;

відстань перевезення побутових відходів сміттевозами-збирачами при двоетапній технології перевезення побутових відходів;

відстань перевезення побутових відходів сміттевозами від сміттеперевантажувальної станції до об'єктів оброблення побутових відходів;

основні типи сміттевозів, що будуть використовуватись; річний обсяг побутових відходів, що підлягають перевезенню; тривалість роботи сміттевозів;

вартість перевантаження побутових відходів на сміттеперевантажувальній станції.

Ефективність двоетапного перевезення може бути підвищена за рахунок: зменшення вартості перевантаження побутових відходів;

зменшення витрат на перевезення побутових відходів сміттевозами;

збільшення відстані для сміттевоза і зменшення для сміттевоза-збирача за рахунок раціонального розміщення сміттеперевантажувальної станції.

Вартість перевантаження на сміттеперевантажувальну станцію може залежати від продуктивності станції, технологічної схеми та капіталовкладень.

За продуктивністю сміттеперевантажувальні станції можна поділити на три групи: малі – до 350 м³ /добу; середні – від 350 до 1 000 м³ /добу; великі – понад 1 000 м³ /добу.

Відмінність технологічних схем перевантаження побутових відходів як правило передбачає: одно- чи різнорівневе розміщення сміттевозів; використання спеціальних перевантажувачів побутових відходів; застосування ущільнення побутових відходів при перевантаженні.

Під час опрацювання питання запровадження двоетапного перевезення побутових відходів доцільно провести розрахунки з попереднім визначенням технології, типу сміттевозів і технологічної схеми станції. Якщо при цьому строк окупності капітальних вкладень не перевищує 4-х років доцільно

проводити подальші роботи з уточнення техніко-економічного обґрунтування і залучення для виконання проєкту спеціалізованої проєктної організації.

Основні вимоги до сміттеперевантажувальної станції можуть бути такими:

максимальна добова продуктивність має перевищувати середньодобову на 20 – 25%;

сумарні витрати на перевантаження та перевезення мають бути мінімальними;

рух побутових відходів при перевантаженні на різних рівнях відбувається за рахунок сили тяжіння;

примусове горизонтальне переміщення побутових відходів доцільне у разі використання бункерів великої місткості або вилучення ресурсоцінних відходів.

Існує декілька технологічних варіантів застосування сміттеперевантажувальних станцій.

Варіант № 1 передбачає безпосереднє перевантаження побутових відходів із сміттевоза-збирача в кузов сміттевоза на різних рівнях. Висота розміщення майданчика повинна бути не меншою за 5,0 м. При такій системі важливо дотримання графіку роботи, оскільки це впливає на продуктивність. Рекомендується для сміттеперевантажувальної станції малої продуктивності.

Варіант № 2 містить приймальний бункер місткістю до 10 м³, закритий горизонтальною кришкою або секторним затвором, які приводяться у рух за допомогою гідравлічного приводу. Бункер розрахований на приймання побутових відходів з одного сміттевоза-збирача.

Варіант № 3 містить накопичувальний бункер місткістю до 25-30 м³ та дозуючий бункер місткістю 10 м³. Накопичувальний бункер відділено від дозуючого відсікачем. Його виготовлено у вигляді горизонтальних штанг, які гідроциліндрами перекривають отвір між бункерами. Накопичувальний бункер має бути виконаний таким чином, щоб побутові відходи не залишались у ньому при відведених штангах. Дві з чотирьох сторін накопичувального бункера повинні бути вертикальними.

Варіант № 4 містить горизонтальний бункер, оснащений шаговим механізмом для переміщення побутових відходів до розвантажувального отвору. Цей варіант рекомендується для середніх та великих сміттеперевантажувальних станцій. Висота між майданчиками розміщення сміттевозів-збирачів і сміттевозів становить 9 – 10 м.

Варіант № 5 аналогічно варіанту № 4, дном горизонтального бункера є пластинчастий живильник або стрічковий конвеєр. Цей варіант рекомендується для випадків, коли передбачається сортування побутових відходів і вилучення цінних компонентів.

Варіант № 6 передбачає використання контейнерних сміттевозів. Сміттеперевантажувальна станція має бункер, з якого горизонтальним компактором побутові відходи ущільнюються у великогабаритний контейнер,

який знімають зі сміттевоза і закріплюють до компактору. Сміттевоз має важильно-крюкову систему для маніпуляцій з контейнерами.

Крім використання наведених варіантів, можливим є створення сміттеперевантажувальної станції за іншими технологічними схемами, в яких рекомендується враховувати особливості рельєфу місцевості і конструкцію сміттевозів.

За критерій вибору місця розташування сміттеперевантажувальної станції як правило приймається мінімальна сумарна робота транспорту для визначеного обсягу перевезень, мінімум рухомого складу і часу на перевезення, мінімум транспортних витрат тощо.

Майданчики для будівництва сміттеперевантажувальних станцій доцільно відводити на територіях промислово-складських зон або околиць територіальної громади. Місце розташування станції доцільно узгоджувати відповідно до містобудівного законодавства.

Майданчик для сміттеперевантажувальної станції має відповідати встановленим санітарним правилам і нормам, вимогам екологічного законодавства, рекомендується максимально наближувати до територій збирання побутових відходів, а також мати природний перепад висоти між майданчиками розміщення сміттевозів-збирачів і сміттевозів, а також дороги з твердим покриттям, лінії електропередач, водопровід і каналізацію. Розмір санітарно-захисної зони сміттеперевантажувальної станції відповідно до санітарних норм і правил має бути 100 м.

При прийнятті рішення щодо створення сміттеперевантажувальної станції, необхідна закупівля додаткового спецтранспорту.

Капітальні витрати можуть змінюватися в досить широкому діапазоні в залежності від прийнятих технічних рішень і будуть визначатися за результатами виконання ТЕО.

На цьому етапі для первинної оцінки необхідних витрат прийняті орієнтовні значення вартості створення об'єкту:

витрати на проєктувальні роботи (виділення земельної ділянки, підготовка детального плану території, стратегічна екологічна оцінка, оцінка впливу на довкілля, розробка та погодження робочого проєкту) – від 0,5 млн грн;

витрати на будівельні роботи – від 2,0 млн грн.

закупівля техніки та обладнання (бункер-накопичувач, навантажувач, прес) – від 5,0 млн грн.

Всього: 7,5 млн грн.

Мінімізація навантаження на довкілля, пов'язаного з відходами

Пріоритетним завданням Регіонального плану є максимальне охоплення територіальних громад, їх утворювачів відходів послугами з управління

побутовими відходами з метою підготовки їх до повторного використання або рециклінгу.

Національним планом управління відходами до 2033 року встановлено ціль - впровадження у населених пунктах системи роздільного збирання побутових відходів із щорічним збільшенням на 10 % охоплення населення починаючи з другого року дії місцевих планів управління відходами.

З метою запобігання утворенню відходів в громаді слід розпочинати з обізнаності громадськості стосовно сучасного управління побутовими відходами та підвищення ефективності впровадження у територіальних громадах сучасних методів та технологій управління побутовими відходами.

В якості запобігання утворенню відходів, доцільне запровадження індивідуального компостування біовідходів у приватних домогосподарствах сільської місцевості, а також приміських районах міст, купівля речей багаторазового використання (тканинні сумки – екторби, металеві та дерев'яні бокси для зберігання).

Для населення необхідне проведення інформаційних компаній про шкоду пластикових пакетів для довкілля та заклик до зменшення їхнього використання.

Підготовка відходів до повторного використання - проведення операцій з відновлення (перевірка, очищення або ремонт), після яких речовини, предмети та/або їх складові (компоненти), які були відходами, можуть бути використані повторно без будь-якого іншого оброблення.

Ці процеси мають на меті зменшення споживання природних ресурсів. Територіальним громадам під час розробки місцевих планів управління відходами рекомендується передбачити пункти з ремонту одягу, взуття, побутової та електронної техніки.

Діяльність за напрямом включає запровадження в населених пунктах роздільного збирання відходів, які придатні до повторного використання, включення до складу регіональних комплексів управління відходами діляниць сортування, створення об'єктів інфраструктури для збирання для повторного використання меблів, побутової техніки, одягу та інших товарів, які були у вжитку, а також організацію та проведення інформаційно-просвітницької діяльності, спрямованої на пропаганду розширення повторного використання товарів, які були у вжитку.

Оброблення відходів

Оброблення відходів - операція з відновлення або видалення відходів, включаючи підготовку відходів до таких операцій.

Відновлення відходів - операція, у результаті якої відходи використовуються для корисних цілей, замінюючи матеріали, які мали бути використані для виконання певної функції або які підготовлені для виконання цієї функції на підприємстві чи в іншій господарській діяльності.

Рециклінг - операція з відновлення, у результаті якої відходи переробляються у продукцію, матеріали або речовини для їх використання за первинною або іншою метою. Ця операція включає перероблення органічного матеріалу, але не включає виробництва енергії чи перетворення відходів у матеріали, що можуть бути використані як паливо або як матеріали для зворотного заповнення.

Останнім етапом управління відходами є видалення відходів — операція, що не є відновленням відходів, навіть якщо одним із наслідків такої операції є використання речовин або енергії.

Згідно із частиною другою статті 40 Закону України «Про управління відходами» полігони поділяються на такі класи:

- полігони для небезпечних відходів,
- полігони для відходів, що не є небезпечними,
- полігони для інертних відходів.

Діяльність за напрямом включає зменшення кількості місць видалення побутових відходів та створення мережі регіональних полігонів для відходів, що не є небезпечними. Зменшення кількості відходів, що підлягають захороненню.

Таблиця 3.2.1.2 розділу 3.2 Регіонального плану містить інформацію щодо об'єктів інфраструктури управління відходами, що не є небезпечними.

Закриття несанкціонованих сміттєзвалищ та місць захоронення відходів, що не відповідають санітарним та екологічним вимогам

Несанкціоновані сміттєзвалища становлять одну з найгостріших екологічних проблем, оскільки негативно впливають на всі компоненти довкілля – атмосферу, водні ресурси, ґрунт, флору та фауну. Розміщені безпосередньо на ґрунті, вони виводять із сільськогосподарського обігу значні площі земель, забруднюючи їх небезпечними речовинами. Займання відходів призводить до викиду в атмосферу забруднюючих речовин. Атмосферні опади сприяють вимиванню важких металів та інших забруднювачів у ґрунт і поверхневі води. При тривалому функціонуванні звалищ утворюється біогаз, основними складовими якого є метан (вибухонебезпечний) та вуглекислий газ.

Крім того, несанкціоновані сміттєзвалища стають осередками розмноження гризунів та комах – переносників інфекційних хвороб. Найбільш небезпечними є місця видалення відходів, розташовані у водоохоронних зонах, заплавах річок, знижених ділянках рельєфу, поблизу свердловин питного водопостачання, а також на землях сільськогосподарського та природоохоронного призначення.

Зазвичай несанкціоновані сміттєзвалища мають типовий склад, представлений побутовими відходами, відходами автотранспорту, залишками будівельних матеріалів. Їхнє неконтрольоване накопичення зумовлене відсутністю належної системи управління відходами, свідомості населення та інфраструктури для управління відходами.

Згідно зі статтею 25 Закону України «Про управління відходами», облік несанкціонованих сміттєзвалищ та безхазяйних відходів, а також заходи з їх ліквідації відносяться до повноважень Ради міністрів Автономної Республіки Крим, обласних, Київської і Севастопольської міських державних адміністрацій. Стаття 26 цього ж Закону та стаття 30 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» покладають обов'язок ліквідації несанкціонованих сміттєзвалищ у межах населених пунктів на органи місцевого самоврядування.

Для вдосконалення обліку та моніторингу несанкціонованих сміттєзвалищ діє Порядок виявлення та обліку безхазяйних відходів, затверджений постановою КМУ від 03.08.1998 року №1217, який передбачає створення постійно діючих комісій при відповідних органах влади та рекомендує ОМС створення відповідних постійнодіючих комісій з питань управління безхазяйними відходами.

За результатами роботи комісія складає акт, який передається до місцевої державної адміністрації чи органу місцевого самоврядування для вирішення питання про подальше управління відходами.

На підставі акта комісії місцеві державні адміністрації або органи місцевого самоврядування приймають рішення щодо подальшого управління відходами та в разі необхідності порушують справу про притягнення до відповідальності осіб, винних у порушенні законодавства про відходи, та відшкодування заподіяної шкоди.

Очікується, що Мінекономіки України розробить новий Порядок управління та ліквідації несанкціонованих сміттєзвалищ відповідно до чинного законодавства.

Згідно зі статтею 46 Закону України «Про охорону земель», підприємства, установи та організації, а також громадяни, діяльність яких пов'язана з накопиченням відходів, зобов'язані забезпечувати своєчасне перевезення таких відходів на спеціальні об'єкти, що використовуються для їх збирання, зберігання, оброблення, видалення, знешкодження і захоронення.

Забороняється несанкціоноване скидання і розміщення відходів у підземних горизонтах, на території міст та інших населених пунктів, на землях природно-заповідного та іншого природоохоронного, оздоровчого, рекреаційного та історико-культурного призначення, у межах водоохоронних зон та зон санітарної охорони водних об'єктів, в інших місцях, що може створювати загрозу довкіллю та здоров'ю людей.

З 1 січня 2030 року забороняється експлуатація місць видалення відходів (полігонів та звалищ), не обладнаних системами вилучення і знешкодження біогазу та фільтрату, системами моніторингу стану атмосферного повітря, ґрунтів і підземних вод. Винятком є полігони, які виконують план приведення у відповідність до вимог законодавства.

Ці вимоги не застосовуються, якщо суб'єкт господарювання, що здійснює управління місцем розміщення відходів, виконує план приведення

місця розміщення відходів у відповідність з вимогами законодавства у відповідності згідно з графіком, визначеним умовами дозволу на здійснення операцій з оброблення відходів

Станом на 01.01.2026 року на національному рівні відсутні затверджені належним чином нормативні документи щодо порядку проведення інвентаризації об'єктів з оброблення відходів, а також методика проведення оцінки ризику для довкілля від об'єктів оброблення відходів. За такої ситуації не є можливим визначення в Регіональному плані термінів виконання відповідних заходів, передбачених Національним планом управління відходами.

До прийняття на рівні держави вищезазначених нормативних та методичних документів Регіональним планом рекомендується здійснювати діяльність із закриття несанкціонованих сміттєзвалищ та звалищ, що не відповідають санітарним та екологічним вимогам на рівні Волинської області наступним чином:

1. З усіх місць видалення відходів (звалищ), наявних на території області, виділяються такі, для яких припускається можливим їх експлуатація до моменту вичерпання їх технологічного ресурсу, або до введення в експлуатацію регіонального полігону для відходів, що не є небезпечними відповідного кластеру.

Відбір полігонів/звалищ виконаний за наступними критеріями:

- полігони, які мають проектно-кошторисну документацію;
- найбільші полігони/звалища, що розташовані на території територіальних громад, і які розглядаються як єдина можливість для захоронення побутових відходів на період до вирішення питання щодо альтернативи.

2. Ті полігони/звалища, що не увійшли до визначеного переліку, мають бути закриті. При цьому слід враховувати, що закриття полігонів і звалищ можливе лише після створення умов для утворювачів відходів щодо управління побутовими відходами. Також слід враховувати, що закриття та рекультивація звалищ потребує значних фінансових ресурсів, що є обмежуючим фактором для закриття першої черги полігонів/звалищ. У період до 2030 року очікується закриття усіх звалищ, що віднесені до першочергового закриття.

Для боротьби із несанкціонованими сміттєзвалищами необхідно передбачити проведення таких заходів:

перевезення відходів із несанкціонованих сміттєзвалищ на полігони для відходів, що не є небезпечними;

запобігання виникненню несанкціонованих сміттєзвалищ як на старих, так і на нових місцях;

роз'яснювальна робота серед населення про шкоду забруднення навколишнього природного середовища побутовими відходами.

Перелік звалищ, що заплановані Регіональним планом до поступового закриття та рекультивації, наведений у додатку 4.

Історичні місця розміщення відходів

Історичні місця розміщення відходів - території, де в минулому розміщували відходи, що призвело до забруднення ґрунту, ґрунтових або поверхневих вод. Це можуть бути звалища, покинуті промислові об'єкти та колишні місця розміщення/накопичення відходів. Історичні місця розміщення відходів потребують спеціального очищення, закриття, рекультивації та догляду після закриття.

Більшість видів відходів містять речовини, які становлять небезпеку для здоров'я людей та довкілля, а покинуті промислові підприємства, місця видалення відходів, покинуті об'єкти оброблення відходів є потенційними джерелами викидів небезпечних речовин. Такі об'єкти часто стають джерелом забруднення ґрунтів і ґрунтових вод, оскільки місця зберігання та видалення відходів без належної герметизації перетворюються на історично забруднені території. Регіональним планом передбачає здійснення невідкладних заходів для підготовки інвентаризації та оцінки ризиків таких об'єктів, визначення рівня ризику від їх впливу для здоров'я людей та довкілля, а також заходів, необхідних для зменшення та усунення цього ризику.

Оцінка ризиків історичних місць розміщення відходів здійснюється шляхом аналізу історичних місць розміщення відходів, для визначення рівня екологічної загрози, впливу на здоров'я людей і довкілля, а також заходи для зниження цих ризиків. Процес повинен включати визначення джерел забруднення, аналіз розповсюдження забруднювачів, оцінку впливу на екосистему та здоров'я людей, розроблення заходів для зниження ризиків.

Реальні обсяги накопичених відходів та місця їх зберігання у Волинській області не відображені в статистичних звітах. Це відбувається тому, що під час проведення державної статистичної звітності не враховуються відходи від збанкрутілих або нефункціонуючих підприємств, які раніше сформували значні обсяги відходів.

У разі порушення умов зберігання відходів на історичних місцях розміщення відходів вони стають потужним джерелом забруднення всіх компонентів довкілля (ґрунт, ґрунтові та поверхневі води, атмосферне повітря), небезпечними речовинами та негативно впливають на умови проживання людей в найближчих населених пунктах.

Заходи з очищення історичних місць розміщення відходів

Регіональним планом пропонується провести інвентаризацію із визначенням ступеня ризику (від низького до високого ризику) та встановленням пріоритетності для ділянок, а також скласти графік рекультивації. Передусім очищенню підлягають об'єкти, які становлять найбільший ризик. Розподіл обмежених ресурсів на рекультивацію об'єктів має бути таким, щоб це принесло максимальну користь суспільству.

Серед основних варіантів локалізації та ліквідації/рекультивациі забруднених ділянок:

Переміщення відходів: вилучення (звільнення території від відходів) та подальше їх перевезення і перезахоронення є одним із найбільш часто застосовуваних методів. При цьому мобілізаційні та експлуатаційні витрати становлять більшу частину загальної вартості методу.

Локалізація забруднення: системи локалізації забруднення є традиційним методом інженерної рекультивациі ґрунтів. Сутність його полягає в організації захисного «покриття» або в облаштуванні бар'єра між земельною ділянкою, яка в майбутньому використовуватиметься, та забрудненим ґрунтовим шаром.

Консервація із застосуванням розчину бішофіту: цей метод можна віднести до методів санітарної консервації, суть якого полягає в попередньому ущільненні мас відходів, що залишаються «на місці» без переміщення, далі проводиться відсіпка ущільнених мас інертними відходами (наприклад, подрібненими будівельними відходами) або суглинистим ґрунтом, при цьому формується рельєф площадки (технічна рекультивация) і далі підготовлена площадка заливається розчином бішофіту.

Ліквідація звалища з облаштуванням котловану на місці.

Ліквідація звалища із розділенням маси відходів.

Ліквідація звалища із розділенням маси відходів та отриманням ґрунто-рекультиванту.

Інформаційне забезпечення

Для забезпечення ефективного роздільного збирання побутових відходів проводяться інформаційно-комунікаційні заходи, спрямовані на підвищення обізнаності населення щодо видів відходів, придатних для роздільного збирання, а також необхідності дотримання екологічних та санітарно-епідеміологічних вимог.

Основні етапи інформаційно-комунікаційної кампанії:

1. Інформування: передбачає ознайомлення громадськості з негативним впливом побутових відходів на навколишнє природне середовище та перевагами роздільного збирання. Його мета — охопити якомога ширшу аудиторію. На цьому етапі здійснюється розробка плану інформаційно-комунікаційної кампанії; формування пізнаваного гасла (слогану), що буде використовуватись протягом усієї кампанії; визначення методів і засобів інформування.

2. Залучення: цей етап спрямований на формування у громадян позитивного ставлення та мотивації до участі в роздільному збиранні побутових відходів. Залучення триває до повного впровадження системи роздільного збирання на території громади та включає вивчення громадської думки щодо сприйняття та підтримки системи роздільного збирання; застосування методів соціологічних досліджень, опитувань, фокус-груп тощо.

3. Нагадування: проводиться за умови функціонування сталої системи роздільного збирання побутових відходів. Мета — підтримання інтересу до теми та нагадування про важливість дотримання правил сортування.

Зміст інформаційно-комунікаційних заходів включає:

розробку та втілення креативних інформаційних матеріалів, зокрема:

друкованої, аудіо- та відеопродукції (листівки, постери, соціальні відеоролики, подкасти тощо);

методичних матеріалів з екологічного та гігієнічного виховання;

спеціалізованої літератури, включно з матеріалами для дітей;

виготовлення та розповсюдження друкованої продукції: листівок, брошур, буклетів, методичних посібників;

методичну підготовку фахівців, які здійснюють просвітницьку роботу серед населення;

розміщення інформаційних матеріалів у публічних місцях: у громадському транспорті, на тарі та упаковці, в зовнішній і транзитній рекламі;

проведення роз'яснювальної роботи через медіа (ТБ, радіо, соціальні мережі, онлайн-платформи); за місцем проживання — у форматі зустрічей, презентацій, воркшопів;

організацію та проведення заходів у закладах освіти різного рівня: загальної середньої, дошкільної, професійної (професійно-технічної), фахової передвищої, вищої та післядипломної освіти, а також для громадських організацій і широкої громадськості.

Прикладами таких заходів є тематичні уроки, тренінги, акції зі збирання ресурсоцінних відходів, екскурсії на об'єкти управління відходами, екологічні фестивалі та інформаційні кампанії.

Ці заходи спрямовані на формування екологічно свідомої поведінки населення та забезпечення ефективного функціонування системи роздільного збирання побутових відходів.

Управління відходами упаковки

Створення та забезпечення функціонування системи управління відходами

Відходи упаковки — це упаковка або пакувальні матеріали, що перетворюються на відходи після використання, за винятком відходів, утворених у процесі виробництва упаковки. До відходів упаковки належать паперова та картонна, скляна, пластмасова, дерев'яна, металева та текстильна упаковка.

Станом на 01.01.2026 року облік утворення, відновлення та видалення упаковки та відходів упаковки на державному рівні не здійснюється. Управління упаковкою та відходами упаковки є частиною системи управління побутовими відходами та, у більшості випадків, здійснюється шляхом захоронення на полігонах і звалищах.

Відповідно до Національного плану управління відходами до 2033 року, середній показник утворення відходів упаковки в Україні становить близько 75–80 кг на особу на рік і має тенденцію до зростання.

У країнах ЄС управління упаковкою регулюється низкою директив, зокрема:

Директива 94/62/ЄС щодо упаковки та відходів упаковки;

Директива (ЄС) 2018/852, що вносить зміни до попередньої директиви в контексті переходу до економіки замкненого циклу.

Статтею 10 Закону України «Про управління відходами» передбачено впровадження розширеної відповідальності виробника (далі – РВВ).

Приймання та/або збирання на всій території України відходів, що утворилися внаслідок використання продукції, а також подальше управління цими відходами та фінансову відповідальність за таку діяльність, впроваджується з 2030 року після встановлення законом розширеної відповідальності виробника (РВВ) щодо відходів, які утворилися внаслідок споживання/використання певної продукції.

Механізм РВВ передбачає покриття витрат на роздільне збирання та управління відходами упаковки; фінансування за рахунок внесків виробників продукції до відповідних організацій РВВ; доходи від реалізації вторинної сировини, вилученої з відходів упаковки.

Очікується прийняття окремого Закону України «Про упаковку та відходи упаковки», яким буде передбачено впровадження цільових показників рециклінгу упаковки; встановлення норм рециклінгу окремо для кожного виду відходів (папір, скло, пластмаси, чорні метали, алюміній, дерево); стартове значення загального показника рециклінгу — не менше 30% з подальшим щорічним зростанням.

Із початку 2023 року в Україні діє Закон України «Про обмеження обігу пластикових пакетів на території України», який передбачає заборону використання у сфері роздрібно́ї торгівлі, громадського харчування та надання послуг надтонких і тонких пластикових пакетів, включаючи пакування для льоду, сипучих продуктів, м'яса та риби; поступовий перехід до використання біорозкладних пакетів як альтернативи.

Контроль за дотриманням законодавства щодо обігу пластикових пакетів у закладах торгівлі, громадського харчування та сфері послуг здійснює Державна служба України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів, її територіальні органи на місцях.

Ці заходи є важливими елементами впровадження принципів сталого управління ресурсами та розвитку циркулярної економіки в Україні.

Створення та забезпечення функціонування системи управління відходами упаковки передбачає розроблення та впровадження комплексних механізмів збирання, сортування, перероблення та підготовки до повторного використання упаковки, що утворюється на території регіону. Система має ґрунтуватися на принципах розширеної відповідальності виробника (РВВ), прозорості обліку потоків відходів та залученні органів місцевого

самоврядування, суб'єктів господарювання і населення до процесів роздільного збирання упаковки.

Мінімізація навантаження на довкілля, пов'язаного з відходами упаковки

Регіональним планом пропонується запровадження роздільного збирання ресурсоцінних відходів, у тому числі відходів упаковки, шляхом встановлення контейнерів у кожній територіальній громаді.

Для кожної громади, у залежності від об'єму утворення відходів розроблено технологічну схему роздільного збирання побутових відходів, відповідно до Методики роздільного збирання побутових відходів, затвердженої наказом Міністерства розвитку громад та територій України від 13 грудня 2023 року №1130, зареєстрованої в Міністерстві юстиції України від 02 лютого 2024 року за №168/41513.

Окрім цього, в усіх запропонованих кластерах повинна функціонувати сортувальна станція чи лінія.

Регіональним планом пропонується територіальним громадам облаштування пунктів роздільного збирання побутових відходів - спеціально обладнаних територій для прийому побутових відходів з використанням або без використання контейнерів та пресувального обладнання, а також майданчиків для зберігання роздільно зібраних відходів. Рішення приймається під час розробки Місцевих планів управління відходами.

У Луцькій громаді діє центр управління відходами «Чистий Луцьк», що приймають відходи упаковки (тетрапак, елопак, паперові стакани й тарілки, паперові відерця з морозива, попкорну, скляну, пластикову та металеву упаковку. Діяльність центру описана у Розділі 2 РПУВ.

У Волинській області діє ряд підприємств, що здійснюють збирання, перевезення та оброблення відходів упаковки, згідно з дозвільними документами.

Зокрема, це ТОВ «ТБФ» місцезнаходження селище Іваничі, оброблення пластмасової упаковки, ТОВ «Понінківська картонно-паперова фабрика» - оброблення відходів паперової упаковки, місцезнаходження місто Луцьк та ТОВ «Луцька картонно-паперова фабрика» оброблення відходів паперової упаковки, місцезнаходження місто Луцьк.

У Таблиці 2.2.2.7. Суб'єкти господарювання, що здійснюють збирання, ресурсоцінних відходів у Волинській області надано інформацію щодо діяльності підприємств зі збирання даних видів відходів.

На мапі пунктів приймання ресурсоцінних відходів <https://recyclingpoints.org/#rec298923829> у Волинській області наведений їх перелік, або місця збирання окремих видів ресурсоцінних відходів.

Інформаційне забезпечення

Відходи упаковки становлять значний сировинний потенціал, здатний частково або повністю замінити первинні ресурси. Вони відіграють важливу роль в економіці, сприяючи збереженню ресурсів і забезпеченню виробництва вторинною сировиною.

З огляду на це доцільним є впровадження пілотного проєкту зі збирання та оброблення відходів упаковки у співпраці з найбільшими виробниками продукції в упаковці, що здійснюють діяльність у межах області.

З метою просування принципів запобігання утворенню відходів, відповідального споживання, підготовки відходів до повторного використання, роздільного збирання, оброблення відходів упаковки, органам місцевого самоврядування спільно з управлінням екології та природних ресурсів Волинської ОДА необхідно на постійній основі здійснювати:

роз'яснення положень чинного законодавства у сфері управління відходами упаковки; надання доступної інформації для мешканців громад;

організацію й проведення інформаційно-просвітницьких кампаній, спрямованих на формування свідомого ставлення до роздільного збирання упаковки та залучення населення до таких практик;

створення сприятливих умов для розвитку інфраструктури роздільного збирання відходів упаковки.

Таблиця 3.2.1.7. Основні правила роздільного збирання окремих видів відходів упаковки

Вид відходу	Підлягає обробленню	Підготовка	Не підлягає обробленню
Папір, картон	Картон, офісний папір, газетно-журнальна продукція, зошити, альбоми, листівки, паперове пакування тощо	Утрамбувати до плоскої форми та покласти в окремий пакет	Чеки, серветки, одноразові паперові стаканчики, забруднений їжею, жиром та рідиною папір
Метал	Алюмінієві і консервні банки, металеві кришки	Промиті, максимально ущільнені консервні та алюмінієві банки скласти в окремий пакет	Радіоактивні метали
Скло	Пошкоджені (биті) та цілі пляшки з-під напоїв, лаків, парфумерії та косметичних засобів	Промиті від напоїв пляшки необхідно скласти в окремий пакет та, щільно зав'язати	Дзеркала, кришталь, армоване і жаростійке скло, скло від смартфонів і планшетів
Пластикові пакування	РЕ та РЕТЕ-пляшки, контейнери для їжі, флакони РР, пластикові кришки,	Пакування з-під молока, соків та інших продуктів слід промити та	Якщо на пакуванні немає маркування (коду переробки) –

	пакування для соків та молочної продукції	ущільнити (утрамбувати), щоб надати йому плоскої форми	викидати в змішані відходи

Управління відходами електричного та електронного обладнання.

Створення та забезпечення функціонування системи управління відходами

Особливості збирання відходів електричного та електронного обладнання (ВЕЕО) у складі побутових відходів визначені у розділі III Методичних рекомендацій з організації збирання та перевезення побутових відходів, затверджених наказом Міністерства розвитку громад та територій України від 23.10.2024 року №1172.

ВЕЕО у складі побутових відходів підлягають обов'язковому окремому збиранню. Для цього рекомендовано використовувати такі механізми: контейнерну систему, стаціонарні та мобільні пункти роздільного збирання побутових відходів (зокрема у вигляді оснащених транспортних засобів), збирання за індивідуальним запитом споживача.

Найбільш інноваційним підходом до збирання та перевезення ВЕЕО є запровадження мобільних пунктів збирання, що працюють за встановленими графіками та маршрутами.

Великогабаритні ВЕЕО (наприклад, холодильники, електроплити, пральні машини) та дрібні ВЕЕО з максимальними розмірами до 50×50×50 см рекомендується збирати окремо. З метою визначення можливості повторного використання окремих компонентів, доцільно також здійснювати роздільне збирання відходів ВЕЕО за групами, зокрема:

- побутові електронні та електричні прилади;
- телекомунікаційна апаратура та апаратура для оброблення інформації;
- освітлювальні прилади та системи;
- електронні та електричні інструменти;
- іграшки, спортивне приладдя та інші вироби з електронними компонентами.

Пункти роздільного збирання ВЕЕО рекомендується розміщувати з розрахунку 1 пункт на 20 тис. жителів, у зручних для громадян локаціях. Прийом ВЕЕО від населення може здійснюватися: за масою; за одиницею кожного виду відходів.

У пунктах збирання відходи слід сортувати за видами та передавати на оброблення. За необхідності рекомендується використовувати пакувальні матеріали та ящики.

Ліцензування діяльності щодо управління ВЕЕО в Україні не передбачено. Водночас, значна частина електронних відходів відноситься до небезпечних відходів (наприклад, люмінесцентні лампи, відпрацьовані хімікати, джерела струму), тому для управління ними суб'єктам

господарювання необхідно мати дозвіл на здійснення операцій з оброблення відходів та ліцензію на провадження господарської діяльності з управління небезпечними відходами.

Через відсутність розвиненої інфраструктури, більшість суб'єктів господарювання в Україні не забезпечують повне оброблення ВЕЕО.

У 2019 році Міндовкілля розроблено проєкт Закону України «Про відходи електричного та електронного обладнання» з урахуванням вимог Директиви 2012/19/ЄС Європейського парламенту та Ради від 4 липня 2012 року «Про відходи електричного та електронного обладнання», який доцільно доопрацювати з урахуванням чинного законодавства у сфері управління відходами.

Мінімізація навантаження на довкілля, пов'язаного з відходами

З метою зменшення негативного впливу на довкілля, спричиненого накопиченням та неналежним управлінням ВЕЕО, у регіоні необхідно впроваджувати комплексну систему їх окремого збирання, перевезення, зберігання та оброблення. Особливу увагу слід приділити великогабаритному обладнанню та пристроям, що містять небезпечні компоненти (ртутні лампи, батареї, конденсатори тощо), які можуть стати джерелом забруднення ґрунтів, води й повітря у разі потрапляння на полігони.

Для мінімізації навантаження на довкілля передбачається розвиток мережі стаціонарних і мобільних пунктів збирання ВЕЕО, організація інформаційних кампаній щодо відповідального управління такими відходами, а також стимулювання повторного використання окремих пристроїв або їх компонентів. Особливе значення має інтеграція принципу розширеної відповідальності виробника (РВВ) у систему управління ВЕЕО, що дозволить перерозподілити фінансове та організаційне навантаження на виробників і імпортерів електроніки.

У складі відходів електричного та електронного обладнання (ВЕЕО) переважають такі категорії:

1. Велика побутова техніка (холодильники, пральні машини тощо);
2. Мала побутова техніка (пилососи, кухонні прилади);
3. Засоби зв'язку та ІТ-обладнання (мобільні телефони, комп'ютери);
4. Споживчі товари (аудіо- та відеоапаратура);
5. Засоби освітлення (у тому числі ртутні лампи);
6. Електронні та електричні інструменти;
7. Іграшки, спортивні товари та товари для дозвілля, що містять електронні компоненти;
8. Медичні пристрої;
9. Монітори, прилади контролю та вимірювання;
10. Автоматичні прилади (автоматизовані торгові автомати, банкомати тощо).

Основними компонентами ВЕЕО за масою є пластик і вогнетривкі оксиди (приблизно по 30 %), сполуки міді (близько 20 %) та сполуки заліза (приблизно 8 %). Вміст цінних металів, зокрема золота, срібла, паладію тощо, робить ВЕЕО джерелом вторинних ресурсів за умови належного збирання та оброблення.

В Україні середній показник утворення ВЕЕО становить близько 0,7 кг на одну особу на рік, що суттєво нижче за аналогічні показники в країнах Європейського Союзу (*Дослідження організаційних засад управління відходами електричного та електронного обладнання в Україні Л. Ю. Главацька, В. А. Іщенко, В. Г. Петрук*).

Така різниця зумовлена як рівнем споживання, так і недостатнім обліком та системою збирання таких відходів. Водночас, з огляду на зростання кількості побутової електроніки, очікується збільшення обсягів утворення ВЕЕО у найближчі роки, що вимагає ефективних управлінських рішень.

За підрахунками розробників Регіонального плану в області в середньому утворюється 2,5 тонн ВЕЕО щорічно.

В Луцьк працює центр діє центр управління відходами «Чистий Луцьк», що приймають відходи ВЕЕО. Діяльність центру описана у Розділі 2 РПУВ.

Територіальні громади області, у яких рекомендовано облаштування пунктів роздільного збирання відходів, у тому числі, для збирання ВЕЕО, наведені в таблиці 3.2.1.8.

Таблиця 3.2.1.8. Територіальні громади області, у яких рекомендується облаштування пунктів роздільного збирання відходів, в тому числі для збирання ВЕЕО

№з/п	Назва територіальної громади	Кількість пунктів
1	м. Луцьк	10
2	м.Нововолинськ	2
3	м.Володимир	2
4	м.Ковель	3
	Всього	17

Інформаційне забезпечення

Необхідним завданням сучасного етапу є посилення інформування населення про небезпеку, яку становить неправильне поводження з пристроями щоденного вжитку після завершення терміну їх експлуатації. Особливу увагу слід приділяти підвищенню обізнаності громадян щодо складу ВЕЕО, їх потенційної шкоди для довкілля та здоров'я людини у разі потрапляння на полігони для відходів, що не є небезпечними.

З метою запобігання їх неконтрольованому накопиченню у складі побутових відходів необхідно створювати пункти прийому ВЕЕО та

заохочувати населення до їх використання. На початковому етапі важливо зосередитися на недопущенні потрапляння таких відходів на полігони.

Крім того, важливо впровадити постійну інформаційно-просвітницьку кампанію з роз'ясненням правил управління небезпечними відходами, зокрема щодо їхнього роздільного збирання, маркування, умов зберігання до моменту передачі в пункти і в подальшому - на оброблення.

Управління відходами батарей і акумуляторів

Створення та забезпечення функціонування системи управління відходами

Особливості збирання небезпечних відходів у складі побутових відходів визначені у розділі III Методичних рекомендацій з організації збирання та перевезення побутових відходів, затверджених наказом Міністерства розвитку громад та територій України від 23.10.2024 року №1172.

Відповідно до вимог Правил надання послуги з управління побутовими відходами та типових договорів про надання послуги з управління побутовими відходами, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 08.08.2023р. №835, небезпечні відходи у складі побутових відходів мають збиратися окремо від інших видів побутових відходів, а також повинні відокремлюватися на етапі роздільного збирання відходів і передаватися споживачами та виконавцями послуг з управління побутовими відходами спеціалізованим підприємствам, що одержали дозвіл на здійснення операцій з оброблення відходів та ліцензію на провадження господарської діяльності з управління небезпечними відходами.

Для збирання та тимчасового зберігання небезпечних відходів у складі побутових відходів, що містять ртуть або забруднені ртуттю, рекомендується застосовувати змінні герметичні металеві контейнери червоного кольору, розміщені на контейнерних майданчиках. Контейнери для збирання та тимчасового зберігання небезпечних відходів у складі побутових відходів, що містять ртуть або забруднені ртуттю, рекомендується застосовувати такі, що виготовлені з холоднокатаної сталі товщиною від 0,45 до 1,5 мм з конструкцією завантажувального пристрою контейнера, а також його конструкцією усередині, що може забезпечувати цілісність під час збирання та перевезення небезпечних відходів у складі побутових відходів, що містять ртуть або забруднені ртуттю (забезпечується виробником). Якщо компоненти (складові) небезпечних відходів у складі побутових відходів, що містять ртуть або забруднені ртуттю, будуть пошкоджені у контейнері під час збирання та перевезення, рекомендується провести демеркуризацію контейнера.

Небезпечні відходи у складі побутових відходів, які не містять ртуті та не забруднені ртуттю, рекомендується збирати у стаціонарні контейнери червоного кольору, розміщені на контейнерному майданчику.

Невеликі за розміром використані батареї та акумулятори можна збирати в приміщеннях магазинів та торгових центрів.

На змінних контейнерах для збирання небезпечних відходів у складі побутових відходів, що містять ртуть або забруднені ртуттю, рекомендується також наносити знак, що зображений на рисунку 3.2.1.1.

Рисунок 3.2.1.1. Рекомендований знак для нанесення на змінних контейнерах для збирання небезпечних відходів у складі побутових відходів

При облаштуванні контейнерних майданчиків, на яких розміщуються контейнери для збирання небезпечних відходів у складі побутових відходів, рекомендується враховувати вимоги санітарних норм.

Мінімізація навантаження на довкілля, пов'язаного з відходами

Інформація щодо пунктів роздільного збирання відходів зазначена вище у цьому розділі.

На сайті Всеукраїнського екоруху «Батарейки здавайтеся» розміщена мапа <https://batareiky.ua/post/kudy-zdaty>, де у Волинській області можна здати батарейки. За інформацією екоруху, зібрані батарейки вивозяться на оброблення в країни Європейського Союзу.

Використання мобільних пунктів збирання небезпечних відходів: одним із найбільш економічно доцільних рішень для збирання небезпечних відходів у складі побутових відходів від населення є організація мобільних пунктів збирання. Основний принцип їх роботи — мобільність, що дозволяє охопити ширші території та забезпечити приймання небезпечних компонентів побутових відходів у населених пунктах, де немає стаціонарних пунктів або де їх створення є нерентабельним через низький обсяг таких відходів (наприклад, відпрацьовані батарейки, лампи, акумулятори, ртутні термометри).

Мобільні пункти доцільно створювати у співпраці кількох територіальних громад на засадах Закону України «Про співробітництво територіальних громад». Такий формат дозволяє ефективно розподілити фінансове навантаження та забезпечити регулярне обслуговування населення. Рекомендується розробити та затвердити графік курсування мобільного пункту (екобуса), заздалегідь інформувати населення про перелік відходів, які приймаються, та правила їх передачі.

Мобільні пункти можуть також здійснювати збирання відходів із дрібних стаціонарних місць накопичення — торговельних точок, офісів, заправок, адміністративних установ. Для населення ця послуга є безкоштовною, для бізнесу — на платній основі.

На початковому етапі реалізації регіонального плану пріоритетом має бути запровадження роздільного збирання небезпечних відходів у складі побутових, недопущення їх потрапляння до загального потоку побутових відходів, де їх вилучення буде найменш ефективним та екологічно небезпечним.

Оптимальною періодичністю збирання небезпечних відходів екобусом є один раз на 1–2 місяці та передача їх суб'єктам господарювання, які мають дозвіл на здійснення операцій з оброблення відходів та ліцензію на провадження господарської діяльності з управління небезпечними відходами.

Перелік дозволів на здійснення операцій з оброблення відходів та перелік суб'єктів господарювання у сфері оброблення відходів знаходиться за посиланням: <https://eco.gov.ua/registers/deklaratsii-pro-provadhennia-hospodarskoi-diialnosti-dozvil-na-zdiisnennia-operatsii-z-obroblennia-vidkhodiv>.

Реєстр суб'єктів господарювання, які отримали ліцензію на провадження господарської діяльності з управління небезпечними відходами знаходиться за посиланням: <https://eco.gov.ua/reiestr-litsenziativ-z-upravlinnia-nebezpechnymy-vidkhodamy>.

Підрядники визначаються шляхом проведення відкритих закупівель.

У Волинській області відсутні підприємства, що мають дозвіл на здійснення операцій з оброблення відходів та ліцензію на провадження господарської діяльності з управління небезпечними відходами і здійснюють збирання даного виду відходів.

Інформаційне забезпечення

Налагодження ефективної системи управління відходами батарей і акумуляторів потребує не лише розбудови інфраструктури збирання, а й комплексного інформаційного супроводу для забезпечення залучення населення, бізнесу та органів місцевого самоврядування до процесу.

Основними напрямками інформаційного забезпечення є:

Підвищення обізнаності населення щодо шкідливого впливу батарей та акумуляторів на довкілля, важливості їх окремого збирання та оброблення. З цією метою доцільно проводити інформаційні кампанії з використанням місцевих ЗМІ, соціальних мереж, друкованих матеріалів, інформаційних стендів у громадських місцях (школах, ЦНАПах, магазинах тощо).

Публічна доступність інформації про розташування стаціонарних і мобільних пунктів збирання батарей і акумуляторів.

Важливим інструментом є включення теми управління небезпечними побутовими відходами до навчальних програм шкіл, позашкільної освіти, проведення відкритих уроків, акцій зі збирання батарейок.

Залучення бізнесу та громадських організацій, сприяння розвитку партнерств із ритейлом, логістичними компаніями, операторами збирання для спільного проведення інформаційних кампаній і розміщення контейнерів.

Інформування громадськості про обсяги зібраних батарей, шляхи подальшого управління ними та результати.

Для підвищення впізнаваності небезпечних відходів і полегшення ідентифікації, на контейнерах для збирання небезпечних відходів доцільно розміщувати візуальну інформацію з переліком типових товарів (виробів, пристроїв, приладів), що містять небезпечні речовини, а також відповідні маркування (знаки безпеки), які зазвичай наносяться на ці товари або їхню упаковку. Такий підхід сприятиме правильному роздільному збиранню відходів населенням і зменшенню ризиків для довкілля та здоров'я людей.

3.2.2. Управління відходами промисловості

Створення та забезпечення функціонування системи управління відходами

Управління промисловими відходами регламентується Державними санітарними правилами і нормами «Гігієнічні вимоги щодо поводження з промисловими відходами та визначення їх класу небезпеки для здоров'я населення», затвердженими постановою Головного державного санітарного лікаря України від 01.07.1999 № 29.

У контексті імплементації положень Директиви 2010/75/ЄС у законодавство України, 08 серпня 2025 року набрав чинності Закон України «Про інтегроване запобігання та контроль промислового забруднення». Закон встановлює основні вимоги до отримання інтегрованого довкілльового дозволу (ІДД) для суб'єктів господарювання, що здійснюють потенційно забруднюючу діяльність.

Законом визначено основні вимоги до інтегрованого довкілльового дозволу, перелік видів діяльності, які вимагають його отримання, процедуру видачі, підстави відмови у видачі, підстави та порядок відкликання інтегрованого довкілльового дозволу, вимоги щодо обов'язкового застосування найкращих доступних технологій та методів управління, моніторингу викидів і контролю дотримання умов інтегрованого довкілльового дозволу.

Зокрема, документ визначає:

перелік видів діяльності, що потребують ІДД;

процедуру подання та розгляду заяви на отримання дозволу;

підстави для відмови у видачі, відкликання дозволу;

обов'язковість використання найкращих доступних технологій і методів управління (НДТМ);

вимоги до регулярного моніторингу викидів та контролю за дотриманням умов дозволу.

Крім того, діяльність промислових підприємств у сфері управління відходами підлягає обов'язковій процедурі оцінки впливу на довкілля згідно з вимогами Закону України «Про оцінку впливу на довкілля». Висновок з ОВД є передумовою для початку будівництва або розширення об'єктів інфраструктури з управління промисловими відходами.

У зв'язку зі зростанням обсягів промислових відходів, постає необхідність удосконалення системи обліку, моніторингу, оброблення таких відходів, включно з:

- створенням реєстру утворювачів промислових відходів та забезпеченням його взаємодії з національними електронними системами управління відходами;

- впровадженням інформаційних систем моніторингу для контролю за управлінням відходами на кожному етапі (від утворення до відновлення та видалення);

- розвитком інфраструктури для оброблення промислових відходів;

- заохоченням підприємств до впровадження НДТМ та циркулярного підходу до виробництва і управління ресурсами.

Формування ефективної регіональної системи управління промисловими відходами вимагає скоординованих дій з боку обласної військової адміністрації, органів місцевого самоврядування, державних органів контролю, промислових підприємств та громадськості.

При цьому важливими завданнями є:

- інвентаризація існуючих місць розміщення промислових відходів та визначення їх екологічного стану;

- рекультивация забруднених земельних ділянок;

- налагодження системи відповідального управління відходами, залишеними підприємствами, що припинили діяльність;

- забезпечення відкритості та доступності екологічної інформації для населення.

Мінімізація навантаження на довкілля, пов'язаного з відходами

Одним із ключових завдань у сфері управління відходами у Волинській області є мінімізація негативного впливу промислових відходів на довкілля. В області накопичено значні обсяги промислових відходів внаслідок діяльності, гірничовидобувних підприємств, що детально описано в розділі II Регіонального плану. Частина таких об'єктів функціонує, частина — зупинила діяльність або перебуває в стадії ліквідації, що ускладнює належне управління промисловими відходами.

Регіональним планом пропонується власникам відходів промисловості напрацювати рішення щодо підготовки відходів до повторного використання чи інших видів оброблення.

Окрім цього, з метою запобігання поширенню забруднення компонентів довкілля, власникам відходів промисловості необхідно:

- здійснити аналіз на вміст та об'єм важких металів та визначення радіаційного фону відходів промисловості;

- здійснити інвентаризацію наявних накопичених відходів та інших місць накопичення відходів та провести оцінку їх впливу на довкілля;

- опрацювати комплексний підхід до рекультивції порушених земель,

зокрема шляхом попередньої нейтралізації кислотності породи (вапнування), внесення органічних компонентів для відновлення родючості ґрунту, а також застосування фіторе mediaційних заходів - висадження деревно-чагарникової та трав'яної рослинності, здатної акумулювати важкі метали. Такий підхід сприятиме зменшенню міграції токсичних елементів у ґрунті, підземні та поверхневі води та забезпечить відновлення екосистемних функцій територій.

розробити план управління відходами підприємства та передбачити заходи на наступні 5 років, які б забезпечили проведення операцій з управління відходами, підготовки їх до повторного використання та оброблення відповідно до Порядку розроблення планів управління відходами підприємств, установ та організацій, затвердженого наказом Міндовкілля України від 09.08.2024 року №1003, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 26 вересня 2024 року №1446/42791;

отримати дозвіл на здійснення операцій з оброблення відходів, згідно з постановою КМУ від 19.12.2023 року №1328 «Про затвердження Порядку видачі, відмови у видачі, анулювання дозволу на здійснення операцій з оброблення відходів» або інтегрований дозвіл.

Інформаційне забезпечення

Ефективне управління відходами промисловості неможливе без надійної, повної та доступної інформації про обсяги, склад, властивості, місце утворення, способи зберігання та оброблення таких відходів. На сучасному етапі інформаційне забезпечення в цій сфері має базуватися на принципах відкритості, цифровізації та інтегрованості даних у загальнодержавні системи обліку та контролю.

Освітньо-інформаційна робота полягатиме у підвищенні обізнаності населення про ризики, пов'язані з відходами промисловості; проведенні роз'яснювальної роботи серед громад, на території яких планується розміщення або вже функціонують об'єкти управління такими відходами.

3.2.2.1. Управління відходами видобувної промисловості

Створення та забезпечення функціонування системи управління відходами

Відходи видобувної промисловості утворюються в результаті виконання суб'єктами господарювання робіт із геологічного вивчення, видобування (включаючи розробку кар'єрів), переробки та зберігання корисних копалин.

Волинська область порівняно небагата на родовища корисних копалин, але найбільш екологічно чиста. Тут є кам'яне вугілля, торф, сировина для випалювання вапна, цементу, цегельно-черепична сировина, будівельні та баластні піски, гончарні глини тощо. Головною екологічною проблемою геологічного середовища Волинської області є нелегальний видобуток бурштину.

Мінерально-сировинна база вугільних територіальних громад Волинської області в основному представлена кам'яним вугіллям та будівельною сировиною.

Інтенсивний розвиток гірничодобувної промисловості та розробка вугільних родовищ у Волинській області призвели до значних змін природних ландшафтів. Підземний метод видобутку вугілля супроводжується накопиченням значних об'ємів пустих порід, котрі є відходами видобувної промисловості та в подальшому складаються у відвали. Утворення та нагромадження гірничих мас відбувається не лише внаслідок вуглевидобутку, але й у результаті роботи вуглезбагачувальних фабрик, де утворюються значна кількість відходів. Кожна тисяча тонн підземного видобутку супроводжується нагромадженням на поверхні 110 – 150 м³ порід, тисяча тонн збагачення вугілля – складуванням 100 – 120 м³ порід.

Із ліквідацією шахт у межах Львівсько-Волинського вугільного басейну залишається не вирішеною проблема їх еколого-техногенної небезпеки. Чинниками техногенного впливу на довкілля гірничодобувного регіону є затоплення гірничих виробітків, завали та зсуви шахтних стволів, просідання земної поверхні, підвищений радіаційний фон породних відвалів, виділення токсичних елементів, сполук та продуктів горіння із териконів у водойми, ґрунти та повітря.

До Львівсько-Волинського вугільного басейну входять Литовезька, Поромівська та Нововолинська територіальні громади.

Станом на 01.01.2026 року гірничі відвали потребують проведення рекультиваційних заходів. Накопичені гірничопромислові відходи є значними джерелами забруднення навколишніх геосистем, їх вважають потенційно можливими вогнищами катастрофічних екологічних ситуацій.

Умови зберігання і видалення відходів, здебільшого, не відповідають санітарно-гігієнічним вимогам, що сприяє забрудненню поверхневих, ґрунтових і підземних вод, ґрунтів, атмосферного повітря. Таку ситуацію зумовлено закладанням об'єктів їх зберігання у радянський період, відсутністю належної інфраструктури і відповідного фінансування для забезпечення здійснення належних операцій у сфері управління відходами.

Питання управління гірничопромисловими відходами вийшло за межі лише економічних та екологічних проблем, а й набуло соціально-демографічного значення, що пов'язане із захворюваністю (серцево-судинні, легеневі, шлунково-кишкові, алергічні тощо), скороченням народжуваності, збільшенням смертності населення.

Територія вугільних громад Волинської області належить до зони впливу Бузького меридіонального екокоридору, що з'єднує Балтійське та Чорне моря. Об'єднує лісові, степові та водно-болотні угіддя, створюючи умови для збереження біорізноманіття. Є місцем проживання багатьох рідкісних та зникаючих видів рослин і тварин, занесених до Червоної книги України. Коридор пов'язаний з басейнами річок Західний Буг і Південний Буг, що робить його важливим для регулювання водного режиму. Він сприяє

збереженню водно-болотних угідь, які відіграють ключову роль у очищенні води та запобіганні повеням.

Коридор зазнає впливу сільського господарства, урбанізації та транспортної інфраструктури. Важливо забезпечити стаке управління територією коридору, щоб мінімізувати негативний вплив людської діяльності. Згідно зі схемою регіональної екологічної мережі Волинської області неподалік із вугільними громадами Волинської області проходить сполучний екокоридор «Лузько-Липинський» та розміщене екологічне ядро «Павлівське». Зазначений коридор сполучає Західнобузький регіональний природний коридор зі Стирським.

У місцях вуглевидобутку та на відвалах формуються лугово-степові та чагарникові біотопи. У процесі видобування, збагачення і перероблення корисних копалин на Волині утворюються різні види гірничопромислових відходів: відходи видобування неметалічних корисних копалин у вигляді розкритих, вміщуючих і шахтних пород, хвости та інші відходи збагачення, золошлаки, кам'яні відсівки, карбонатний пил, розсоли, шахтні, кар'єрні і стічні води тощо. Зазначені гірничопромислові відходи мають вторинну ресурсну цінність.

Відповідно до Концепції реформування вугільної галузі, схваленої розпорядженням КМУ від 14 травня 2008 р. № 737-р на шахтах, що залишаються у державній власності, здійснюються заходи з використання технологічних відходів вугільного виробництва.

Відповідно до Енергетичної стратегії України на період до 2035 року «Безпека, енергоефективність, конкурентоспроможність» схваленої розпорядженням КМУ від 21 квітня 2023 р. № 373-р серед основних заходів для реалізації стратегічних цілей у сфері охорони довкілля є створення системи стимулювання використання відходів як джерела енергії для виробництва теплової та електричної енергії. На загальнодержавному рівні передбачається створити основи для розбудови системи оброблення відходів паливно-енергетичного комплексу: внести зміни до нормативно-правових актів щодо стимулювання власників та потенційних споживачів до збільшення обсягів оброблення відходів; передбачити координацію робіт уповноважених органів влади у сфері управління великотоннажними відходами ПЕК; забезпечити впровадження новітніх технологій та обмін інформацією щодо оброблення відходів ПЕК.

Мінімізація навантаження на довкілля, пов'язаного з відходами

Гірничо-промислові відходи використовуються орієнтовно до 2–4 %, хоча їх значна частина придатна для виробництва різноманітних будівельних матеріалів.

Відповідно до Концепції Державної цільової програми справедливої трансформації вугільних регіонів України на період до 2030 року схваленої постановою Кабінету Міністрів України від 22 вересня 2021 р. № 1024 та до

Державної цільової програми справедливої трансформації вугільних регіонів України на період до 2030 року затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 18 червня 2025 р. № 711, передбачено заходи та заходи щодо

- розроблення планів використання у виробництві породи шахтних відвалів та шахтних вод;
- будівництво об'єктів управління побутовими відходами у вугільних громадах.

Окрім цього, на виконання вимог Закону України "Про управління відходами" та Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, Міндовкілля розроблено законопроект «Про управління відходами видобувної промисловості». Документ дозволяє імплементувати положення Директиви 2006/21/ЄС та розв'язати наявні проблеми з європейськими відходами виробничої промисловості.

Даний законопроект покликаний врегулювати:

- діяльність підприємств під час управління такими відходами та під час експлуатації відповідних об'єктів, закриття та здійснення постексплуатаційних заходів;
- питання техногенних родовищ, а також управління покинутими об'єктами;
- вимоги щодо отримання дозвільних документів у сфері управління відходами виробничої промисловості, а також щодо державного нагляду (контролю).

Відповідно до плану заходів Національного плану управління відходами до 2033 року, власникам відходів видобутку необхідно забезпечити:

- здійснити аналіз на вміст та об'єм важких металів та визначення радіаційного фону відходів видобутку з метою запобігання поширенню забруднення токсичними елементами і радіонуклідами ґрунтів, поверхневих, ґрунтових і підземних вод необхідно;

- здійснити інвентаризацію наявних відвалів, шламосховищ, хвостосховищ, та інших місць накопичення відходів та провести оцінку їх впливу на довкілля;

- опрацювати спосіб проведення рекультивації ґрунту із попередньою нейтралізацією кислотності породи, підсипанням органічних компонентів та насадженням дерев і трав, як акумуляторів важких металів як засобу фіторе mediaції ґрунту, для зменшення надходження важких металів у поверхневі, ґрунтові і підземні води та вапнування ґрунтів відвалів під час їхньої рекультивації;

- відповідно до Порядку розроблення планів управління відходами підприємств, установ та організацій, затвердженого наказом Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України від 09.08.2024 року №1003, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 26 вересня 2024 р. №1446/42791, розробити план управління відходами підприємства та передбачити заходи на наступні не менше ніж 5 років, які б забезпечили проведення операцій з управління відходами, їх повторного використання, відновлення, оброблення чи рециклінгу;

- отримати дозвіл на здійснення операцій з оброблення відходів, згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 19.12.2023 року № 1328 «Про затвердження Порядку видачі, відмови у видачі, анулювання дозволу на здійснення операцій з оброблення відходів» або інтегрований довкіллевий дозвіл.

Після прийняття законопроекту «Про управління відходами видобувної промисловості» забезпечити:

- виконання заходів із закриття та утримання об'єктів для відходів видобувної промисловості після їх закриття;
- розробка заходів та їх виконання щодо приведення об'єктів для відходів видобувної промисловості у відповідність з вимогами законодавства;
- розробка заходів та їх виконання щодо закриття, рекультивації і утримання після закриття об'єктів для відходів видобувної промисловості;
- здійснювати щорічне інформування Управління екології та природних ресурсів Волинської ОДА про виконання вищеперелічених заходів.

Відходи видобувної промисловості в частині мінеральної сировини, запаси яких не оцінені або не мають промислового значення регулюються винятково Законом України «Про управління відходами».

Створення та забезпечення функціонування системи управління відходами видобутку буде здійснюватись безпосередньо через розроблення планів управління відходами суб'єктів господарювання – утворювачів відходів, що передбачено Законом України «Про управління відходами» та завданнями і заходами РПУВ (додаток 15).

Інформаційне забезпечення

Інформаційне забезпечення впровадження ефективної системи управління відходами видобутку повинно базуватися на принципах відкритості, цифровізації та інтегрованості даних у загальнодержавні системи обліку та контролю. Воно полягатиме у підвищенні обізнаності населення про ризики, пов'язані з відходами видобувної промисловості; проведенні роз'яснювальної роботи серед громад, на території яких планується розміщення або вже функціонують об'єкти управління такими відходами.

Регіональним планом пропонується забезпечити:

- облік і реєстрацію об'єктів управління відходами видобутку,
- цифровий облік потоків відходів,
- інтеграцію у національну систему,
- інформаційний супровід планів управління відходами підприємств,
- моніторинг, звітність і доступ до даних щодо управління відходами видобутку.

3.2.3. Управління відходами будівництва та знесення та відходами від руйнувань

3.2.3.1. Управління відходами будівництва та знесення

Створення та забезпечення функціонування системи управління відходами

Відходи будівництва та знесення утворюються при будівництві, будівельному ремонті, знесенні будівель, будівництві та демонтажі доріг і мостів. Об'єкти цивільного будівництва включають споруди загального користування, такі як вулиці та шосе, мости, комунальні підприємства, пірси, гідротехнічні споруди. Відходи, як правило, містять громіздкі та важкі матеріали, такі як: бетон, лісоматеріали (будівлі), асфальт (дорожнє покриття), гіпс (основний компонент гіпсокартону), метали, цегла, скло, пластик, збережені компоненти будівлі (двері, вікна, сантехніка), дерева, пні, ґрунт і каміння при розчищенні будівельного майданчика.

Розбудова якісної системи управління відходами будівництва та знесення повинна ґрунтуватися на таких засадах:

- посилення контролю за діяльністю монтажно-будівельних організацій щодо дотримання вимог законодавства у сфері управління відходами з боку місцевих органів державної влади;
- розробка та спрямування пропозицій будівельним компаніям щодо створення регіонального ринку послуг з роздільного збирання та оброблення відходів будівництва та знесення;
- створення об'єктів оброблення відходів будівництва та знесення в населених пунктах;
- забезпечення функціонування централізованих потужностей для рециклінгу відходів будівництва та знесення, обладнаних дробильно-сортувальним устаткуванням;
- створення регіональних об'єктів, призначених для приймання та зберігання відходів будівництва та знесення, з проміжним сортуванням і подрібненням за допомогою мобільних дробильно-сортувальних установок;
- забезпечення функціонування мережі мобільних дробильних установок.

Важливим інструментом розвитку системи управління відходами будівництва та знесення також повинні бути заходи з висвітлення інформації про новітні будівельні мало- та/або безвідходні технології, що дозволить спонукати населення та підприємців підвищувати культуру споживання, буде сприяти переходу на кращі технології, і, як наслідок, зменшення обсягів утворення відходів будівництва та знесення.

Мінімізація навантаження на довкілля, пов'язаного з відходами

Згідно з пунктом 7 статті 13 Закону України «Про управління відходами» суб'єкти господарювання, що здійснюють будівництво або знесення будівель та інженерних споруд, зобов'язані забезпечити роздільне збирання відходів будівництва та знесення, їх облік та передачу суб'єктам господарювання у сфері управління відходами для забезпечення їх оброблення. Відходи будівництва та знесення, що не є небезпечними, підлягають підготовці їх до повторного використання, рециклінгу, іншому матеріальному відновленню, включаючи зворотне заповнення. Зокрема, переробка бетону – технологічне рішення, яке дозволяє без додаткових витрат організувати переробку будівельного матеріалу в щебінь.

Бетонний щебінь практично відповідає природному каменю. Собівартість бетонного щебню в кілька разів нижче щебеню з каменю. Близько 75% будівельних відходів після демонтажу бетону можливо використовувати.

Продукти переробки бетону використовують для відсіпки дорожньої смуги, засипки котлованів, траншей, ям, створення будівельних насипів, споруди дренажних систем. для фундаментної основи, а також для виготовлення асфальтного покриття.

За інформацією з національної мапи місцевих ресурсів, яка містить перелік виробників сировини, виробників і компаній, що пропонують конструктивні рішення на основі біоматеріалів (деревина, солома, коноплі тощо), геоматеріалів (утрамбована земля і камінь) або з циркулярної економіки, що за посиланням: <https://www.rebuildgreenua.com/navigationua/map-of-natural-resources-manufacturers> у Волинській області будівельна компанія «Форест-Україна» (м.Луцьк) займається рециклінгом будівельних відходів з подальшим їх використанням.

Спеціалізованого окремого полігону для видалення відходів будівництва та знесення у Волинській області немає.

Інформаційне забезпечення

Інформаційне забезпечення управління відходами будівництва і знесення має ґрунтуватися на створенні системи обліку та моніторингу обсягів утворення, перевезення та оброблення таких відходів із використанням електронних реєстрів та цифрових інструментів звітності. Важливо забезпечити інтеграцію даних від органів місцевого самоврядування, суб'єктів господарювання та уповноважених контролюючих органів до єдиної інформаційної системи у сфері управління відходами, що функціонує відповідно до Закону України «Про управління відходами».

Належне інформаційне забезпечення передбачає також відкритість та доступність узагальнених даних для громадськості, що сприятиме підвищенню прозорості, плануванню потужностей з оброблення та прийняттю обґрунтованих управлінських рішень на регіональному та місцевому рівнях.

3.2.3.2. Управління відходами від руйнувань

Створення та забезпечення функціонування системи управління відходами

Наслідком руйнувань житлових, нежитлових та промислових об'єктів є забруднення території відходами від руйнувань, що поглиблює наявні проблеми щодо управління відходами. Крім того, забруднення землі, води і повітря шкідливими речовинами і дрібнодисперсним пилом, внаслідок пожеж, пов'язаних з обстрілами і руйнуванням будівель і об'єктів.

Негативний вплив на якість довкілля здійснюють такі наслідки бойових дій, як влучення снарядів в об'єкти інфраструктури.

Згідно з постановами КМУ від 19.04.2022 № 473 «Про затвердження Порядку виконання невідкладних робіт щодо ліквідації наслідків збройної агресії Російської Федерації, пов'язаних із пошкодженням будівель та споруд», від 19.04.2022 № 474 «Про затвердження Порядку виконання робіт з демонтажу об'єктів, пошкоджених або зруйнованих внаслідок надзвичайних ситуацій, воєнних дій або терористичних актів» передбачено, що управління відходами від руйнувань, що утворились під час виконання робіт з демонтажу, здійснюється відповідно до Порядку управління відходами, що утворилися у зв'язку з пошкодженням (руйнуванням) будівель та споруд внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій або проведенням робіт з ліквідації їх наслідків, затвердженим постановою КМУ від 27.09.2022 №1073, де закладені базові вимоги та інструкції до роздільного збирання відходів від руйнувань та можливості їх подальшого використання.

Управління відходами від руйнувань не потребує дозволу на здійснення операцій з оброблення відходів.

Регіональним планом передбачається створення системи управління відходами, що утворилися внаслідок зруйнованих будівель, інфраструктурних об'єктів та інших пошкоджень. Така система повинна охоплювати всі етапи управління відходами: від ідентифікації, обліку, транспортування, тимчасового зберігання до оброблення.

З метою забезпечення екологічної безпеки та ефективного використання ресурсів у області передбачається впровадження механізму роздільного збирання відходів від руйнувань, зокрема з урахуванням небезпечних компонентів (азбест, олива, фарби тощо). Одним із ключових завдань є створення умов для підготовки до повторного використання мінеральних фракцій (бетон, цегла, металобрухт) у дорожньому будівництві та реконструкції, що дозволить не лише зменшити навантаження на полігони, а й оптимізувати використання природних ресурсів.

Мінімізація навантаження на довкілля, пов'язаного з відходами

Компонентами відходів від руйнувань є бетон, цегла, облицьовувальна плитка, кераміка, деревина, скло та пластмаси, ізоляційні матеріали, азбестовмістні будівельні матеріали.

Окрім основних компонентів, частин, уламків будівельних конструкцій, огорожувальних заповнень, інженерних мереж та їх частин, санітарно-технічних приладів, тощо, також містяться і супутні компоненти, предмети вжитку, органічні речовини, предмети та матеріали, які знаходилися поруч з пошкодженими будівлями чи спорудами на момент враження чи демонтажу.

Після роздільного збирання накопичені відходи від руйнувань в подальшому можна використовувати для підсипки та обвалування звалищ, будівництві під'їзних доріг на території місць видалення відходів та при здійсненні будівельних робіт.

Порядком виконання робіт з демонтажу об'єктів, пошкоджених (зруйнованих) внаслідок надзвичайних ситуацій, воєнних дій або терористичних актів, затвердженого постановою КМУ від 19 квітня 2022 року № 474 передбачено, що в межах виділеної території слід визначити ділянки для тимчасового зберігання, сортування, оброблення, тимчасового зберігання отриманої вторинної сировини, зокрема, для розміщення дробильно-сортувальних та інших установок, а також тимчасових споруд, необхідних для управління відходами від руйнувань.

У місцях тимчасового зберігання допускається здійснення операцій з оброблення виключно основних компонентів відходів від руйнувань (частин уламків, бою) будівельних конструкцій, заповнень дверних та віконних блоків, інженерних мереж, санітарно-технічних приладів тощо), що не містять та/або не забруднені небезпечними відходами. Зокрема, ідеться про відокремлювання, дроблення та фракціонування основних компонентів. Згідно з Порядком, під час зберігання заборонено змішувати відходи від руйнувань.

Створення ефективної інфраструктури управління відходами будівельно-ремонтних робіт, зокрема, шляхом закупівлі та функціонування потужностей для оброблення відходів будівельно-ремонтних робіт, обладнаних дробильно-сортувальним устаткуванням.

Інформаційне забезпечення

Стратегія підвищення рівня оброблення відходів від руйнувань вимагає багатостороннього підходу за участю всіх зацікавлених сторін в ланцюжку створення вартості відходів. Для цих сторін необхідно організувати навчання та обмін знаннями.

Стратегія комунікації з цих питань може включати, серед іншого, такі заходи:

підготовка довідників і брошур з найважливіших питань, таких як небезпечні відходи, наприклад, азбест;

підготовка інформації та керівних принципів на всіх рівнях: власник будівлі, підрядник, орган влади і працівник;
публікації у соціальних мережах щодо управління відходами від руйнувань;
організація публікацій доповідей, статей у засобах масової інформації.

3.2.4. Управління медичними відходами

Створення та забезпечення функціонування системи управління відходами

Управління з медичними відходами в Україні регламентують Державні санітарні норми та правила «Порядок управління медичними відходами, у тому числі вимоги щодо безпечності для здоров'я людини під час утворення, збирання, зберігання, перевезення, оброблення таких відходів», затверджені наказом Міністерства охорони здоров'я України від 31.10.2024 року № 1827, які вступили в дію 1 квітня 2025 року та встановлюють загальні вимоги до управління медичними відходами, у тому числі суб'єктами господарювання у сфері управління відходами, які мають дозвіл на здійснення операцій з оброблення відходів та ліцензію на провадження господарської діяльності з управління небезпечними відходами на оброблення, збирання, зберігання, перевезення медичних відходів. Видалення небезпечних медичних відходів має здійснюватись шляхом їхнього спалювання в установках спалювання відходів або в установках сумісного спалювання відходів.

Управління відходами здійснюється відповідно до схеми управління відходами, яка розробляється утворювачами відходів – закладами охорони здоров'я, фізичними особами - підприємцями, які зареєстровані в установленому законодавством порядку та одержали ліцензію на провадження господарської діяльності з медичної практики, державні спеціалізовані установи, що здійснюють судово-експертну діяльність та неурядові організації, які здійснюють діяльність у сфері протидії поширенню хвороб, зумовлених ВІЛ.

Для організації системи управління відходами і щоденного контролю за дотриманням вимог цих Державних санітарних норм та правил, утворювач відходів призначає відповідальну особу, яка пройшла навчання, підготовку і перевірку знань СОП (стандартна операційна процедура) та розробляє Схему управління відходами.

При роздільному збиранні медичних відходів найбільша частка (75-90%) припадає на відходи, які не мають контакту з біологічними рідинами пацієнтів, інфекційними хворими, наближені за складом до побутових відходів та видаляються на звалища. Медичним закладам необхідно укласти угоди з суб'єктами господарювання у сфері управління відходами, що здійснює збирання та перевезення відходів, що не є небезпечними.

Аналіз інформації про обсяги відходів показав, що добова кількість відходів на одне лікарняне ліжко складає близько 0,5 кг. («Особливості

поводження з медичними відходами» І. М. Куліш, Г. В. Капленко ДУ Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього, [https://ird.gov.ua/sep/sep20221\(153\)/sep20221\(153\)_024_KulishI,KaplenkoH.pdf](https://ird.gov.ua/sep/sep20221(153)/sep20221(153)_024_KulishI,KaplenkoH.pdf)

Однак ця цифра, як і базовий склад медичних відходів не може скласти остаточний розрахунок утворення кількості медичних відходів, оскільки він не враховує відходів від надання екстреної медичної допомоги та від допомоги в амбулаторно-поліклінічних закладах (*Організаційно-економічні засади формування систем управління відходами в регіонах України: науково-аналітична доповідь / наук. ред. д.е.н., с.н.с. Колодійчук І. А. Львів, ІРД НАНУ. 2022. 170 с. (Серія «Проблеми регіонального розвитку»).*

Станом на 01.01.2026 року у Волинській області відсутні суб'єкти господарювання, які мають дозвіл на здійснення операцій з оброблення відходів та ліцензію на провадження господарської діяльності управління небезпечними відходами, у тому числі щодо управління медичними відходами за адміністративно-територіальним принципом, що ускладнює дотримання вимог своєчасного передавання медичних відходів на оброблення та є додатковим фінансовим тягарем для закладів охорони здоров'я з управління відходами.

Регіональним планом пропонується передбачити у Місцевих планах управління відходами заходи із закупівлі автоклавів, створення та обладнання приміщень для тимчасового зберігання медичних відходів для медичних лікувальних закладів для медичних лікувальних закладів за рахунок коштів суб'єктів господарювання – утворювачів відходів, коштів міжнародної технічної допомоги та інших незаборонених законодавством коштів.

Планування системи управління медичними відходами, що утворюються в діяльності підприємства, організації та установи, у тому числі комунальних медичних закладів, що належать до відання органів місцевого самоврядування, буде відбуватися безпосередньо через розроблення місцевих планів управління відходами та планів управління відходами підприємств, організацій та установ, що утворюють медичні відходи, що передбачено Законом України «Про управління відходами». У свою чергу, відповідно до законодавства, обласна державна адміністрація буде враховувати питання створення системи управління медичними відходами під час погодження місцевих планів управління відходами.

Регіональним планом передбачені завдання і заходи для створення та забезпечення функціонування системи управління медичними відходами, що прописані у додатку 14 до РПУВ.

Мінімізація навантаження на довкілля, пов'язаного з відходами

Відходи, що утворюються в процесі надання послуг з охорони здоров'я, мають більший потенціал поширення інфекції та травмування, ніж будь-який інший вид відходів.

У місцях утворення відходів мають бути забезпечені безпечні та надійні методи їх управління.

Найбезпечнішим і економічно виправданим методом є стерилізація відходів парою під тиском (автоклавування) з подальшим подрібненням.

Автоклави не вимагають особливих вимог для їх встановлення та експлуатації, в тому числі навчання персоналу. Автоклавування з подальшим подрібненням зменшує кількість відходів до 80% і робить неможливим підготовку цих відходів до повторного використання без будь якого іншого оброблення.

Інші проблеми, з якими стикаються заклади охорони здоров'я, полягають у відсутності контейнерів для збирання гострих предметів, недотриманні вимог роздільного збирання відходів, частому змішуванні інфекційних та неінфекційних відходів, а також у практиці ручного очищення шприців та інфузійних систем.

Вартість оброблення медичних відходів у кілька разів перевищує вартість оброблення побутових відходів.

Для забезпечення ефективного та безпечного управління медичними відходами заклади охорони здоров'я мають бути оснащені спеціалізованими контейнерами для роздільного збирання, зберігання та транспортування медичних відходів обмеженого або багаторазового використання. В середньому кожен заклад потребує щонайменше трьох таких контейнерів.

З метою мінімізації навантаження на довкілля Регіональним планом пропонується наступне:

- кожному закладу охорони здоров'я, розробити Схеми управління відходами відповідно до «Порядку управління медичними відходами, у тому числі вимоги щодо безпечності для здоров'я людини під час утворення, збирання, зберігання, перевезення, оброблення таких відходів», затверджені наказом Міністерства охорони здоров'я України від 31.10.2024 року № 1827;
- посилення контролю за дотриманням вимог до зберігання та управління медичними відходами в закладах охорони здоров'я;
- інформування медичних закладів про суб'єктів господарювання, які мають дозвіл на здійснення операцій з оброблення відходів та ліцензію на провадження господарської діяльності управління небезпечними відходами;
- доцільно розглянути можливість укладення договорів співпраці між територіальними громадами щодо централізованого збирання та перевезення медичних відходів від громад, з метою оптимізації фінансових ресурсів на перевезення медичних відходів на оброблення.

Перевезення та оброблення небезпечних медичних відходів може здійснюватися лише суб'єктами господарювання, які мають дозвіл на здійснення операцій з оброблення відходів та ліцензію на провадження господарської діяльності управління небезпечними відходами. Відповідно до Закону України «Про ліцензування видів господарської діяльності», «Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з управління небезпечними відходами» затверджених постановою КМУ від 05.12.2023 року

№1278, ліцензію на оброблення, збирання, зберігання, перевезення медичних небезпечних відходів компаніям видає Мінекономіки. Реєстр ліцензіатів на здійснення господарської діяльності з управління небезпечними відходами знаходиться за посиланням: <https://eco.gov.ua/reiestr-litsenziativ-z-upravlinnia-nebezpechnymy-vidkhodamy>.

Видалення відходів здійснюється відповідно до наказу МОЗ України від 24.04.2015 року № 242 «Про затвердження правил утилізації та знищення лікарських засобів».

До медичних відходів не відносяться відходи, утворені в домогосподарствах — протерміновані та залишкові ліки, використані шприци чи інші засоби медичного призначення. Вимог щодо управління цими відходами не розроблено.

З метою уникнення попадання даних відходів на полігони, необхідно створити механізми їх збирання від населення.

Першочерговим є проведення екологічної просвіти мешканців громад, встановлення контейнерів для збирання протермінованих ліків в аптеках, медичних закладах, а також у часто відвідуваних місцях, наприклад, торговельно-розважальних центрах.

Контейнери повинні відповідати вимогам безпеки, щоб збирання відходів не наражало на небезпеку відвідувачів та працівників. До збирання також можна долучати мобільні та стаціонарні пункти роздільного збирання відходів.

Інформаційне забезпечення

Управління охорони здоров'я Волинської ОДА та Державній установі «Волинський обласний центр контролю та профілактики хвороб Міністерства охорони здоров'я України» забезпечити:

1) координацію та інформаційно-консультативний супровід закладів і установ охорони здоров'я та закладів громадського здоров'я з організації управління медичними відходами;

2) координацію та інформаційно-консультативний супровід закладів громадського здоров'я з організації та проведення моніторингу дотримання вимог управління медичними відходами.

3.2.5. Управління небезпечними відходами з інших джерел

Відповідно до Закону України «Про управління відходами» - небезпечні відходи - відходи, що мають одну чи більше властивостей, що роблять їх небезпечними, наведених у додатку 3 Закону «Переліку властивостей, що роблять відходи небезпечними».

Суб'єкти господарювання, що у своїй діяльності утворюють небезпечні відходи, повинні мати дозвіл на здійснення операцій з оброблення відходів та ліцензію на провадження господарської діяльності з управління небезпечними відходами, яку видає центральний орган виконавчої влади, що реалізує

державну політику у сфері управління відходами або передавати їх на оброблення суб'єктам господарювання у сфері управління відходами.

Планування системи управління небезпечними відходами суб'єктами господарювання – утворювачами відходів буде відбуватися безпосередньо через розроблення та затвердження планів управління відходами підприємствах, організацій та установ.

Діяльність з управління небезпечними відходами, передбачена Регіональним планом, полягає у наданні інформаційної підтримки та організаційного сприяння суб'єктам господарювання – утворювачам відходів щодо запровадження систем екологічного менеджменту відповідно до стандарту ISO 14001.

Перелік заходів РПУВ у сфері управління небезпечними відходами наведені у додатку 14.

3.2.5.1. Управління відходами відпрацьованих нафтопродуктів

Створення та забезпечення функціонування системи управління відходами

Відпрацьований нафтопродукт - нафтопродукт, під час експлуатації якого відбулися зміни деяких властивостей, регламентованих нормативною документацією.

До відходів, що містять нафтопродукти, відносяться:

- відпрацьовані масла, мастила моторні, трансмісійні;
- фільтри (масляні, паливні, повітряні тощо);
- мул автомийок;
- пісок промаслений;
- суміші масло/вода, вуглеводні/вода, емульсії;
- змащувально-охолоджувальні рідини (ЗОР, МОР);
- обтиральні матеріали промаслені (ганчір'я).

Основними джерелами утворення відпрацьованих нафтопродуктів є:

- обслуговування автотранспорту (заміна автомобільних мастил);
- обслуговування механічного та гідравлічного промислового обладнання (заміна мастил);
- обслуговування електротрансформаторів та іншого силового електрообладнання (заміна мастил).

Перелік відпрацьованих мастил (олив), що підлягають збиранню, перевезенню, зберіганню, обробленню (переробленню), знешкодженню визначений відповідним Порядком, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 17 грудня 2012 року №1221.

До відходів мастил (олив) належать відпрацьовані мастила (оливи) – гідравлічні, моторні, трансмісійні та інші мастила (оливи), гальмівні та інші рідини для ізоляції і теплопередачі, які стали непридатними використання.

Основними утворювачами відпрацьованих мастил (олив) є фізичні особи–підприємці, а також підприємства, установи та організації всіх форм власності, які використовують мастила (оливи).

Ефективна системи управління відходами відпрацьованих нафтопродуктів повинна вирішити питання, які формують основні перешкоди на шляху її створення:

- забезпечення первинного збирання та тимчасового зберігання на промислових об'єктах суб'єктів господарювання відпрацьованих нафтопродуктів відповідно до норм та правил пожежної, санітарної та екологічної безпеки;

- виконання в повному обсязі зобов'язань, визначених Порядком збирання, перевезення, зберігання, оброблення та/або знешкодження відпрацьованих мастил (олив), що затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 17 грудня 2012 р. № 1221 «Деякі питання збирання, перевезення, зберігання, оброблення (перероблення), утилізації та/або знешкодження відпрацьованих мастил (олив)»;

- створення потужностей для роздільного збирання та оброблення відходів відпрацьованих нафтопродуктів (установок регенерації для повторного використання технічної олії);

- проведення інвентаризації суб'єктів господарювання - основних утворювачів відходів відпрацьованих нафтопродуктів, з метою визначення об'єктивного стану сфери управління відпрацьованими нафтопродуктами;

- проведення інформаційної роботи з населенням та підприємствами, щодо управління відпрацьованими нафтопродуктами.

Перелік заходів РПУВ для створення та забезпечення функціонування системи управління відпрацьованими нафтопродуктами наведений у додатку 14.

Мінімізація навантаження на довкілля, пов'язаного з відходами

У сфері управління відпрацьованими нафтопродуктами необхідно забезпечити:

- облік відпрацьованих нафтопродуктів;
- надання інформації щодо підприємств, яким передаються дані відходи;
- передачу відпрацьованих нафтопродуктів у повному обсязі суб'єктам господарювання у сфері управління відходами;
- оброблення відходів у спосіб, що гарантує захист довкілля відповідно до вимог законодавства.

Надання послуг у сфері управління небезпечними відходами, у тому числі відпрацьованими нафтопродуктами, відноситься до видів господарської діяльності, що підлягають отриманню дозволу на здійснення операцій з оброблення відходів та ліцензії на провадження господарської діяльності з управління небезпечними відходами відповідно до вимог законодавства України.

Враховуючи особливості наявного правового регулювання та можливості застосування управлінських важелів впливу, діяльність у сфері управління відпрацьованими нафтопродуктами полягає у забезпеченні дотримання суб'єктами господарювання відповідних вимог законодавства.

Управлінські рішення за цим напрямом аналогічні діяльності з управління небезпечними відходами суб'єктів господарювання.

Регіональним планом передбачається створення переліку суб'єктів господарювання, що у своїй діяльності утворюють, накопичують, збирають, обробляють даний вид відходів, з метою формування єдиної відомчої бази даних щодо управління з відпрацьованими нафтопродуктами на території області.

Основні заходи, які необхідно здійснювати для організації системи управління:

- інвентаризація автосервісів, інших місць для заміни моторних масел та промислових утворювачів відпрацьованих нафтопродуктів;
- контроль за великими державними та приватними транспортними компаніями та автосервісами щодо правильного зберігання відпрацьованих нафтопродуктів та їх періодичної передачі для регенерації та/або відновлення;
- заборона заміни відпрацьованих моторних масел у місцях загального користування та на місцях, не обладнаних для цього;
- контроль за незаконним спалюванням нафтопродуктів;
- контроль за установками для регенерації та рекуперації відпрацьованих нафтопродуктів щодо дотримання мінімальних технічних вимог.

Узагальнені дані щодо відпрацьованих нафтопродуктів будуть використовуватися для забезпечення контролю щодо передачі цих відходів суб'єктам господарювання у сфері управління відходами, а також в якості інструменту системи моніторингу.

Інформаційне забезпечення управління відходами відпрацьованих нафтопродуктів

Інформаційне забезпечення управління відходами відпрацьованих нафтопродуктів передбачає створення та функціонування системи збирання, обліку, аналізу й обміну достовірними даними щодо обсягів їх утворення, збирання, перевезення та оброблення. Така система має включати ведення реєстрів суб'єктів господарювання, що здійснюють операції з відпрацьованими мастилами та іншими нафтопродуктами, електронну звітність про рух відходів, моніторинг місць тимчасового зберігання і потужностей з оброблення. Важливо забезпечити відкритість узагальненої інформації для органів влади та громадськості, що сприятиме прозорості, запобіганню нелегальному обігу відходів і підвищенню ефективності прийняття управлінських рішень.

3.2.5.2. Управління відходами, що містять стійкі органічні забруднення

Створення та забезпечення функціонування системи управління відходами

Наказом Міндовкілля України від 12.10.2021 року № 668 затверджено Методичні рекомендації щодо визначення територій, що містять стійкі органічні забруднювачі.

Документ пропонує єдиний підхід визначення територій, які можуть бути забруднені:

хімічними засобами захисту рослин, що містять стійкі органічні забруднювачі;

поліхлорованими дифенілами;

іншими стійкими органічними забруднювачами в місцях утворення, або накопичення відходів та на об'єктах оброблення, або видалення відходів.

Формування переліку територій, що містять СОЗ рекомендується починати з виявлення об'єктів, які містять:

накопичені непридатні ХЗЗР, що містять стійкі органічні забруднювачі;

відпрацьовані оливи та нафтопродукти, які містять ПХД;

інші відходи у місцях їх утворення або накопичення, та на об'єктах оброблення або видалення відходів.

Для створення та забезпечення функціонування системи управління відходами, що містять стійкі органічні забруднення РПУВ передбачено завдання і заходи, що наведені у додатку 14.

Мінімізація навантаження на довкілля, пов'язаного з відходами

Ділянки, які можуть бути забруднені ПХД, визначаються відповідно до Правил технічної експлуатації електроустановок споживачів, затверджених наказом Міністерства палива та енергетики України від 25 липня 2006 року №258 (у редакції наказу Міністерства енергетики та вугільної промисловості України від 13 лютого 2012 року № 91), зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 25 жовтня 2006 року за №1143/13017.

Обстеженню підлягають суб'єкти господарювання, що експлуатують електротехнічне обладнання з стійкими органічними забрудненнями, які здійснюють відновлення (рециклінг) олив або видалення відходів, забруднених ними.

Обстеження місць колишнього та поточного складування непридатних та заборонених ХЗЗР здійснюється відповідно до вимог Порядку проведення комплексної інвентаризації місць накопичення заборонених і непридатних до використання в сільському господарстві хімічних засобів захисту рослин, затвердженого наказом Міністерства аграрної політики України, Міністерства екології та природних ресурсів України, Міністерства охорони здоров'я України від 18 жовтня 2001 року №315/376/412, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 14 листопада 2001 р. за № 951/6142.

Заповнення даними щодо місць накопичення непридатних та заборонених до використання ХЗЗР, стану будівель, прилеглих територій та водойм здійснюється відповідно до додатку 1 Методичних рекомендацій щодо визначення територій, що містять стійкі органічні забруднювачі.

Порядок вилучення і оброблення непридатних або заборонених до використання пестицидів і агрохімікатів та тари від них є обов'язковим для виконання підприємствами, установами, організаціями незалежно від форм власності і громадянами, діяльність яких пов'язана з виробництвом, зберіганням, постачанням і використанням пестицидів та агрохімікатів, затверджений постановою КМУ від 27 березня 1996 р. N 354.

Знищення та знешкодження непридатних або заборонених до використання пестицидів і агрохімікатів та тари від них здійснюються підприємствами, на яких вони виготовлені, а також іншими підприємствами, що мають дозвіл на здійснення операцій з оброблення відходів та ліцензію на здійснення операцій з управління небезпечними відходами.

Інформаційне забезпечення управління відходами, що містять стійкі органічні забруднювачі

Інформаційне забезпечення управління відходами, що містять стійкі органічні забруднювачі (СОЗ), передбачає формування системи достовірного обліку, моніторингу та аналітичної обробки даних щодо їх утворення, зберігання, перевезення та оброблення. Система має включати інвентаризацію джерел утворення СОЗ, ведення відповідних реєстрів, лабораторний контроль і верифікацію даних.

Важливо забезпечити доступ органів державної влади до актуальної інформації та оприлюднення узагальнених даних для громадськості. Це сприятиме контролю за переміщенням небезпечних відходів, недопущенню їх несанкціонованого видалення чи накопичення та підвищенню ефективності планування заходів з управління відходами, що містять стійкі органічні забруднювачі.

3.2.5.3. Управління відходами, що містять ртуть

Створення та забезпечення функціонування системи управління відходами

Система управління відходами, що містять ртуть визначається відповідно до джерел їх утворення.

З метою організації роздільного збирання небезпечних відходів, що утворюються у складі побутових відходів (зокрема, зіпсовані або такі, що вийшли з ладу люмінесцентні лампи, ртутні термометри та інші прилади, які містять ртуть), їх збиратимуть від населення та об'єктів соціальної інфраструктури у пунктах роздільного збирання побутових відходів, а також через сортувальні лінії на об'єктах оброблення відходів. Зібрані небезпечні

відходи передаватимуться суб'єктам господарювання, які мають дозвіл на здійснення операцій з оброблення відходів та ліцензію на провадження господарської діяльності з управління небезпечними відходами.

На промислових підприємствах створення і забезпечення системи управління відходами, що містять ртуть, здійснюється відповідно до вимог Закону України «Про управління відходами» щодо управління небезпечними відходами. Відходи зберігаються на об'єктах збирання та протягом звітного року передаються на оброблення суб'єктам господарювання, що мають дозвіл на здійснення операцій з оброблення відходів та ліцензію на провадження господарської діяльності з управління небезпечними відходами.

Перелік дозволів на здійснення операцій з оброблення відходів та перелік суб'єктів господарювання у сфері оброблення відходів знаходиться за посиланням: <https://eco.gov.ua/registers/deklaratsii-pro-provadžhennia-hospodarskoi-diialnosti-dozvil-na-zdiisnennia-operatsii-z-obroblennia-vidkhodiv>.

Реєстр суб'єктів господарювання, які отримали ліцензію на провадження господарської діяльності з управління небезпечними відходами знаходиться за посиланням: <https://eco.gov.ua/reiestr-litsenziativ-z-upravlinnia-nebezpechnymy-vidkhodamy>.

Створення та забезпечення функціонування системи управління відходами, що містять ртуть, передбачає впровадження цілісної системи їх ідентифікації, роздільного збирання, безпечного зберігання, транспортування та передачі на оброблення. Особлива увага має приділятися відпрацьованим люмінесцентним лампам, медичним та вимірювальним приладам, а також промисловим відходам, що містять ртуть. Система повинна включати ведення обліку, ліцензування суб'єктів господарювання, контроль за дотриманням вимог екологічної та санітарної безпеки, проведення інформаційно-роз'яснювальної роботи серед населення щодо небезпеки від таких відходів та запобігання їх потраплянню у довкілля.

Мінімізація навантаження на довкілля, пов'язаного з відходами

Для збирання та тимчасового зберігання компонентів небезпечних відходів у складі побутових відходів, що містять ртуть або забруднені ртуттю, рекомендується застосовувати змінні герметичні металеві контейнери червоного кольору, розміщені на контейнерних майданчиках.

Контейнери для збирання та тимчасового зберігання компонентів (складових) небезпечних відходів у складі побутових відходів, що вміщують ртуть або забруднені ртуттю, у загальному випадку рекомендується виготовляти з холоднокатаної сталі товщиною від 0,45 до 1,5 мм з конструкцією завантажувального пристрою контейнера, а також його конструкцією усередині, що може забезпечувати цілісність під час завантаження, транспортування та вивантаження компонентів (складових) небезпечних відходів у складі побутових відходів, що вміщують ртуть або забруднені ртуттю (забезпечується виробником). Якщо компоненти

небезпечних відходів у складі побутових відходів, що вміщують ртуть або забруднені ртуттю, будуть пошкоджені у контейнері під час завантаження, транспортування або вивантаження, проводиться демеркуризація контейнера.

На змінних контейнерах для збирання компонентів небезпечних відходів у складі побутових відходів, що вміщують ртуть або забруднені ртуттю, рекомендується також наносити відповідний знак.

При облаштуванні контейнерних майданчиків, на яких розміщуються контейнери для збирання небезпечних відходів у складі побутових відходів, необхідно враховувати вимоги Державних санітарних норм та правил утримання територій населених місць, затверджених наказом Міністерства охорони здоров'я України від 17.03.2011 року №145.

Мінімізація навантаження на довкілля, пов'язаного з відходами, що містять ртуть, передбачає впровадження заходів із запобігання їх утворенню, організацію роздільного збирання та забезпечення безпечного управління на всіх етапах життєвого циклу. Пріоритетними є поетапна відмова від використання ртутьвмісної продукції та заміщення її безпечнішими альтернативами, створення доступної інфраструктури приймання відпрацьованих ламп, термометрів і приладів, а також належне пакування, маркування та транспортування таких відходів на оброблення.

Інформаційне забезпечення управління відходами, що містять ртуть

З метою ефективного роздільного збирання небезпечних відходів у складі побутових відходів рекомендується одночасно розпочинати інформаційно-роз'снювальну роботу щодо впровадження системи роздільного збирання небезпечних відходів у складі побутових відходів. Для підвищення результативності роздільного збирання та дієвості інформаційної роботи на контейнерах для збирання небезпечних відходів у складі побутових відходів рекомендується наносити перелік товарів (виробів, пристроїв, приладів), що вміщують небезпечні компоненти та знаки, які нанесені на цих товарах або їх упаковці, за якими можливо ідентифікувати компоненти небезпечних відходів у складі побутових відходів.

3.2.5.4. Управління відходами, що містять азбест

Створення та забезпечення функціонування системи управління відходами

Основними галузями застосування азбесту є азбестоцементна промисловість, азбестотехнічна промисловість, виробництво теплоізоляційних матеріалів.

Найпоширенішими азбестовмісними матеріалами зосереджені у будівельних матеріалах (покрівельний шифер), трубах для водопостачання та каналізації, звукоізоляції в будівельному секторі та промисловості тощо. Через канцерогенні властивості азбестових волокон азбестовмісних матеріалів

вважаються відходами, що є небезпечними, як тільки вони видаляються або знищуються.

Внаслідок повномасштабного вторгнення РФ, руйнування будівель, питання утворення та накопичення азбесту постало досить гостро.

Міжнародні вимоги до захоронення азбестовмісних відходів вимагають спеціальної інфраструктури на полігоні, як виокремлена ділянка зі стабільною поверхнею (забетонована) для складання відповідних чином запакованих та промаркованих відходів та чіткий облік всіх вхідних обсягів. Одна з основних умов - азбест не повинен контактувати з іншими відходами і його не можна механічно пошкоджувати.

Створення системи управління такими відходами в області включатиме наступні ключові компоненти:

- Ідентифікація та маркування об'єктів, де ймовірно утворення відходів, що містять азбест, особливо в будівлях, зведених до 2000-х років;
- Навчання та інструктаж персоналу, який здійснює демонтаж конструкцій, що можуть містити азбест;
- Обов'язкове застосування індивідуальних засобів захисту та спеціальних технологій збирання/упакування азбестовмісних відходів;
- Організація місць для тимчасового зберігання таких відходів до моменту їх передачі на знешкодження або видалення.

Створення та забезпечення функціонування системи управління відходами, що містять азбест, передбачає впровадження комплексного підходу, який охоплює ідентифікацію та облік азбестовмісних матеріалів, організацію їх безпечного демонтажу із застосуванням спеціальних технологій, запобігання пиловиділенню, належне пакування, маркування, транспортування та розміщення на виокремлених ділянках на полігонах для відходів, що не є небезпечними, або передавання суб'єктам господарювання у сфері управління відходами.

Мінімізація навантаження на довкілля, пов'язаного з відходами

Заборона використання азбесту передбачена Законом України «Про систему громадського здоров'я» та наказом Міністерства охорони здоров'я України від 05.06.2023 № 1013 «Про затвердження Державних санітарних норм і правил «Про безпеку та захист працівників від шкідливого впливу азбесту та матеріалів і виробів, що містять азбест». Ці норми не лише забороняють використання азбесту, а й встановлюють вимоги та рекомендації щодо мінімізації ризиків, пов'язаних із його негативним впливом на здоров'я працівників у всіх видах трудової діяльності, де вони зазнають або можуть зазнати впливу азбестового пилу чи пилу з матеріалів, що містять азбест.

Крім того, постанова КМУ від 27 вересня 2022 року №1073 «Про затвердження Порядку управління відходами, що утворилися у зв'язку з

пошкодженням (руйнуванням) будівель і споруд внаслідок воєнних дій, терористичних актів, диверсій або проведення робіт з ліквідації їх наслідків, та внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України» (зі змінами і доповненнями, внесеними постановою КМУ від 23 серпня 2024 року №964) визначає правила, яких необхідно дотримуватися у випадку, якщо будівельні відходи змішуються з будь-якими азбестовмісними матеріалами, і чітко зазначає, що відходи будівництва та знесення, забруднені азбестом не підлягають подальшому обробленню або повторному використанню і мають бути видалені.

Окремою приміткою до Додатку 1 Порядку про відходи від руйнувань визначені основні правила управління азбестовмісними відходами. Зокрема, збирання азбестовмісних відходів необхідно проводити із застосуванням засобів індивідуального захисту органів дихання та захисного одягу, а також забезпечувати зволоження місць їх збирання. За можливості не допускати подальшу руйнацію азбестовмісних відходів. Зібрані азбестовмісні відходи повинні бути упаковані для унеможливлення контактів із навколишнім природним середовищем та транспортовані до місця їх видалення. Після складування азбестовмісних відходів на місці їх видалення вони підлягають покриттю ізолювальним шаром (грунт, глина, подрібнені будівельні відходи тощо) завтовшки не менше ніж 75 сантиметрів.

Інформаційне забезпечення управління відходами, що містять азбест

У рамках реалізації Регіонального плану передбачається інформаційне забезпечення щодо управління азбестовмісними відходами. Особлива увага приділятиметься інформуванню населення про ризики поводження з азбестом, запобіганню стихійному захороненню та підтримці громад під час відновлення інфраструктури без використання матеріалів, що містять азбест.

3.2.5.5. Управління відходами, що містять поліхлоровані дифеніли/поліхлоровані терфеніли, непридатні до використання хімічні засоби захисту рослин

Створення та забезпечення функціонування системи управління відходами

Поліхлоровані дифеніли (ПХД) – це висококанцерогенні органічні сполуки хлору, що використовуються як теплоносії, в електричних трансформаторах і конденсаторах, а також як добавки до фарб, безвуглецевого копіювального паперу та пластмас.

З відкриттям екологічної токсичності ПХД і класифікацією їх як стійких органічних забруднювачів їхнє виробництво було заборонено Стокгольмською конвенцією про стійкі органічні забруднювачі у 2001 році.

Джерелами утворення СОЗ є промисловість, включаючи хімічну промисловість, сільське господарство (пестициди), енергетичний сектор, техніка (електричне та електронне обладнання). Ненавмисне утворення СОЗ (діоксини) відбувається під час термічних процесів спалювання викопного палива та відходів.

Створення та забезпечення функціонування системи управління відходами, що містять поліхлоровані дифеніли/поліхлоровані терфеніли, непридатні до використання хімічні засоби захисту рослин буде відбуватися безпосередньо через розроблення та реалізацію планів управління відходами підприємств – утворювачів відходів, що передбачено Законом України «Про управління відходами» та заплановано в плані заходів Регіонального плану.

Мінімізація навантаження на довкілля, пов'язаного з відходами

Правилами технічної експлуатації електроустановок споживачів, затверджених наказом Міністерства палива та енергетики України від 25 липня 2006 року №258 (у редакції наказу Міністерства енергетики та вугільної промисловості України від 13 лютого 2012 року №91), зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 25 жовтня 2006 року за №1143/13017, зазначено, що під час технічного обслуговування конденсаторів, у яких як просочувальний діелектрик використовується трихлордифеніл, необхідно вживати заходів для запобігання його потраплянню в навколишнє природне середовище.

Мінімізація навантаження на довкілля, пов'язаного з відходами, що містять поліхлоровані дифеніли (ПХД) та поліхлоровані терфеніли (ПХТ), потребує системного підходу до їх виявлення, інвентаризації та безпечного управління ними. Такі речовини є стійкими органічними забруднювачами, що характеризуються високою токсичністю, здатністю до біоаккумуляції та тривалим збереженням у навколишньому природному середовищі. Основними заходами є ідентифікація обладнання (просочені трихлордифенілом конденсатори) та матеріалів, що містять ПХД/ПХТ (зокрема трансформаторних олив), їх маркування, вилучення з експлуатації, забезпечення тимчасового зберігання відповідно до вимог екологічної безпеки та подальша передача суб'єктам господарювання, що здійснюють збирання та оброблення небезпечних відходів, мають дозвіл на здійснення операцій з оброблення відходів та ліцензію на провадження господарської діяльності з управління небезпечними відходами.

Щодо непридатних до використання хімічних засобів захисту рослин, мінімізація їх впливу на довкілля передбачає проведення регулярної інвентаризації складів, оцінку стану тари та умов зберігання, а також організацію централізованого збирання і перевезення на об'єкти оброблення. Паралельно доцільно впроваджувати принципи інтегрованого захисту рослин і зменшення використання пестицидів, що дозволить скоротити утворення подібних відходів у майбутньому.

Інформаційне забезпечення управління небезпечними відходами з інших джерел

Регіональним планом передбачається ряд заходів, спрямованих на підвищення рівня інформаційного забезпечення системи управління небезпечними відходами з інших джерел, зокрема:

- створення та забезпечення функціонування системи з підвищення рівня обізнаності щодо управління небезпечними відходами;

- розміщення інформаційних матеріалів на сайтах органів виконавчої влади, підприємств, установ і організацій, подання інформації на місцевих телеканалах, інформаційних табло в комунальному громадському транспорті, на дошках оголошень житлових будинків, гаражних кооперативів, садових товариств щодо:

 - системи роздільного збирання небезпечних відходів;

 - облаштування пунктів роздільного збирання побутових відходів, у тому числі небезпечних відходів з інших джерел, від населення, зокрема батарейок, акумуляторів від телефонів та ноутбуків, ртутьвмісних ламп та термометрів, зіпсованого та відпрацьованого електронного та електричного обладнання;

 - розроблення графіків роботи і маршрутів руху мобільних установок прийому небезпечних відходів;

 - інформування про місця розташування підприємств і організацій, що приймають небезпечні відходи в рамках розширеної відповідальності виробника;

 - створення та забезпечення функціонування та вільного доступу до баз даних щодо утворювачів небезпечних відходів з розрізі суб'єктів господарювання різних форм власності з наявністю інформації щодо обсягів, видів, напрямків управління небезпечними відходами, насамперед СТО, АЗС, приватних медичних кабінетів та лабораторій, ФОП, потенційними утворювачами небезпечних відходів тощо;

 - інформування утворювачів відходів про заходи для запобігання утворення відходів, про придатність їх до повторного використання та рециклінгу, про наявні системи для приймання та роздільного збирання відходів, що утворились внаслідок виробничої діяльності.

3.2.6. Управління транспортними засобами, строк експлуатації яких закінчився

У Волинській області відсутня розвинена регіональної інфраструктура для збирання, демонтажу та оброблення транспортних засобів, строк експлуатації яких закінчився. Рівень організації системи роздільного вилучення небезпечних компонентів і матеріалів є недостатнім. Додатково ускладнює управління відсутність повного обліку транспортних засобів, строк

експлуатації яких закінчився, та низький рівень залучення власників до їх офіційного зняття з обліку і передачі на оброблення.

Протягом планованого періоду Регіонального плану прогнозується збільшення обсягу відходів, утворених внаслідок зняття з експлуатації транспортних засобів, що пов'язано із старінням автопарку.

Створення та підтримання регіональної системи управління відходами

На даний час в Україні відсутній закон, що регламентує діяльність з рециклінгу, відновлення транспортних засобів, строк експлуатації яких закінчився, складових частин і відходів, що утворюються в процесі експлуатації автомобілів. Цільові показники щодо підготовки відходів до повторного використання, рециклінгу та відновлення відходів транспортних засобів, знятих з експлуатації, визначаються відповідним законодавством та будуть впроваджені після прийняття закону про управління транспортними засобами, знятими з обліку, який встановлюватиме розширену відповідальність виробника для відходів транспортних засобів, знятих з експлуатації.

Для створення ефективної системи управління відходами від знятих з експлуатації транспортних засобів необхідно вирішити наступні питання:

- забезпечення реєстрування в установленому порядку суб'єктів господарювання - юридичних осіб, що здійснюють приймання та/або розбирання транспортних засобів, що оброблюються, на території регіону;

- забезпечення дотримання суб'єктами господарювання встановлених законодавством вимог до пунктів приймання знятих з експлуатації транспортних засобів, а також дотримання технологічних процесів при обробленні складових частин та елементів, що утворюються у процесі їх рециклінгу;

- моніторинг та організація управління покинутими та безгосподарними транспортними засобами на території населених пунктів, прибудинкових територіях багатоповерхівок, об'єктах благоустрою тощо;

- удосконалення законодавства про зняті з експлуатації транспортні засоби, порядок переміщення, тимчасового зберігання і передачі безгосподарних транспортних засобів відповідним підрозділам Національної поліції України;

- забезпечення належного державного контролю (нагляду) у сфері оброблення відходів з транспортних засобів, строк експлуатації яких

На регіональному рівні для розв'язання проблемних питань у сфері управління відходами знятих з експлуатації транспортних засобів у РПУВ запропоновано до реалізації відповідні заходи (додаток 15).

Мінімізація навантаження на довкілля, пов'язаного з відходами

Законом України «Про оброблення транспортних засобів, знятих з обліку», від 4 липня 2013 року № 421-VII, центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері охорони навколишнього природного середовища здійснює формування та ведення Державного реєстру суб'єктів господарювання, які здійснюють приймання та/або розбирання транспортних засобів, знятих з обліку, та щороку до 1 квітня року, приймає звіт про транспортні засоби, зняті з обліку, прийняті суб'єктом господарювання на оброблення протягом звітного періоду.

Згідно з Реєстром, розміщеним на сайті Міндовкілля, що за посиланням https://data.gov.ua/dataset/mepr_12, на території Волинської області приймання та/або розбирання транспортних засобів, знятих з обліку, здійснюють наступні суб'єкти господарювання:

Атовиробники та дистриб'ютори — компанії, що виробляють та реалізують транспортні засоби, відповідальні за життєвий цикл своєї продукції, включаючи етап зняття з експлуатації однак, на практиці дані підприємства не забезпечують оброблення відпрацьованих транспортних засобів.

Станом на 01.01.2026 року в Україні відсутні організаційно-економічні механізми забезпечення оброблення транспортних засобів, знятих з експлуатації.

Для забезпечення демонтажу, вторинного використання компонентів, відновлення і переробки матеріалів із знятих з експлуатації транспортних засобів пропонуються наступні етапи:

- розділення матеріалів;
- підготовка до відновлення;
- демонтаж;
- відділення металів;
- переробки неметалічних залишків.

На першому етапі відбувається сортування матеріалів з яких виготовлений автомобіль на наступні основні види:

- полімери, включаючи резино-технічні вироби;
- електронні і електричні компоненти;
- інші матеріали, які включають ті компоненти, які неможливо легко розділити на окремі матеріали.

На другому етапі в розрахунок включають відходи наступних вузлів:

- акумуляторні батареї;
- масляні фільтри;
- баки (ємкості, балони) для зрідженого, або для стислого природного газу, каталітичні нейтралізатори, коробки перемикання передач, амортизатори, холодоагенти в системі кондиціонування повітря, рідина для омивання скла і фар, рідина в гідравлічній підвісці.

Із врахуванням постанови КМУ від 08.09.2023 року № 827 «Деякі питання оголошення припинення статусу відходів», на третьому етапі визначають компоненти, придатні для повторного використання і рециклінгу.

Критеріями можливості повторного використання компонентів і рециклінгу матеріалів є:

- можливість демонтажу (наявність перевіреної технології розбирання);
- можливість забезпечення демонтажу без пошкодження конструкції для яких виготовлений компонент.

На четвертому етапі враховуються всі чорні і кольорові метали.

На п'ятому етапі враховують неметалеві залишки, які вважаються такими, що підлягають рециклінгу, або відновленню матеріали для яких існують перевірені технології їх рециклінгу.

Основні компоненти транспортних засобів можна відновити: метал легко піддається рециклінгу, пластик можна піддати рециклінгу або використати як продукт із високою теплотворною здатністю для виробництва палива RDF або спалювання (після подрібнення через обмеження розміру спалюваних відходів). Шини також можна подрібнити та повторно використати для деяких будівельних робіт, або використати як паливо RDF на цементних заводах та/або теплових станціях. Піроліз зношених шин може стати одним із засобів їх використання у якості біопалива, тому, що вони частково отримані з природного каучуку. Однак, ці рішення з відновлення вимагають інвестицій у спеціальні об'єкти для вилучення вищезазначених матеріалів із автомобілів.

В області діє ряд підприємств, що мають потужності щодо оброблення, рециклінгу та підготовки відходів до повторного використання, шляхом виробництва з них гуми, та планують здійснювати діяльність, зокрема це ТОВ «Полімер» м.Луцьк. Окрім цього, в селі Забороль Луцького району діє станція оброблення відходів шин, шляхом піролізу.

У місті Любомль, ФОП Лисий В. В. здійснює діяльність підприємство з реновації шин, відновлення (реновацією) протектору зношених автомобільних шин/покришок методом наварювання (гарячої вулканізації).

Діяльність вищевказаних підприємств підлягає отриманні дозволу на здійснення операцій щодо оброблення відходів, згідно з постановою КМУ від 19 грудня 2023 року №1328 «Про затвердження Порядку видачі, відмови у видачі, припинення дії дозволу на здійснення операцій з оброблення відходів».

Інформаційне забезпечення

Одним із першочергових напрямків з підготовки відходів до повторного використання та мінімізації утворення відходів транспортних засобів, строк реалізації яких закінчився є прийняття нормативно-правових актів про транспортні засоби, зняті з експлуатації, відходи шин та масел (олив) та розроблення порядку оброблення відходів, що утворилися після розбирання транспортних засобів, знятих з експлуатації, а також впровадження інформаційної системи з питань виробництва, реалізації, використання та

оброблення окремих видів автотранспортних відходів і матеріалів їх оброблення.

3.2.7. Управління відходами, що біологічно розкладаються з інших джерел

3.2.7.1. Управління відходами деревообробної промисловості

Створення та забезпечення функціонування системи управління відходами

Основу економіки складають сільське господарство, деревообробна та харчова промисловості. Деревообробна галузь, одна з небагатьох галузей, що в умовах війни працює на повну потужність.

На підприємствах деревообробної та меблевої галузі утворюються наступні види відходів:

- невикористана сировина та матеріали;
- відходи, що виникли в процесі оброблення матеріалів (стружка, тирса, обрізки тощо);
- бракована та зіпсута сировина;
- відпрацьовані допоміжні матеріали;
- небажані побічні продукти;
- продукція, що не відповідає вимогам якості;
- витoki у технологічних процесах, пошкоджені матеріали.

При розпилюванні колод утворюється 35% відходів від обсягу переробки деревини, при виробництві дверних і віконних блоків – 31%, паркету – 30%, а при виробництві меблів – 54%.

Створення та забезпечення функціонування системи управління відходами деревообробної промисловості буде відбуватися безпосередньо через розроблення та реалізацію планів управління відходами підприємств – утворювачів відходів. Відповідне передбачено Законом України «Про управління відходами» та заплановано в плані заходів Регіонального плану.

Мінімізація навантаження на довкілля, пов'язаного з відходами

Статистичні дані свідчать, що значна частка відходів деревини спалюється для виробництва електроенергії.

В області працює підприємство ТОВ «Цунамі», що є виробником екологічно чистого твердого біопалива – паливних гранул, які виготовляють із дубової тирси, що залишається в результаті виробництва основного продукту - ламелі.

Також здійснює діяльність підприємство з виробництва фанери, дерев'яних плит і панелей, шпону ТОВ «Кроноспан УА». Згідно зі звітом

даного підприємства, біля 60% спожитої сировини — це відходи від обробки деревини, зокрема на лісопильних підприємствах.

Використання вживаної деревини вимагає ретельного підходу до її оброблення та подальшого використання. Спочатку необхідно провести аналіз на вміст хлорфенолу, креозотового мастила та інших шкідливих консервантів. Після цього деревні відходи з великим вмістом забруднень направляються на термічне оброблення.

Ефективним напрямом використання відходів деревини є виготовлення із них паливних брикетів або гранул (пеллет).

При згорянні брикетів утворюється до 1% золи, що в 20 разів менше, ніж від вугілля. Водночас золу можна використовувати як мінеральне добриво.

Регіональний план не включає окремих заходів щодо управління відходами деревообробної промисловості.

Управління цими відходами здійснюється на загальних засадах управління відходами.

3.2.7.2. Управління відходами сільського господарства

Утворювачами відходів сільського господарства є виробники сільськогосподарської продукції: домашні господарства, фермерські господарства, приватні сільськогосподарські підприємства, господарські товариства, виробничі кооперативи тощо.

Відходи сільського господарства в Україні за походженням поділяються на:

- відходи рослинного походження;
- відходи тваринного походження;
- агрохімічні відходи (залишкові добрива, хімічні та органічні засоби захисту рослин, ветеринарні препарати);
- аквакультуру.

Потенційними факторами негативного впливу на навколишнє природне середовище є такі види відходів виробництва продукції сільського господарства: органічні відходи рослинного походження, органічні відходи тваринного походження, залишкова кількість добрив, хімічних та біологічних засобів захисту рослин, ветеринарних препаратів.

3.2.7.2.1. Управління відходами рослинного походження

Створення та забезпечення функціонування системи управління відходами

Основні напрями виробництва у Волинській області в галузі рослинництва є вирощування зернових та технічних культур, цукрових буряків, картоплі, овочевих культур, плодоягідної продукції.

Потенціал відходів залежить від врожайності сільськогосподарських культур. Найбільша кількість рослинних решток залишається після

оброблення зернових, технічних, кормових, овочевих та баштанних культур. Відходи становлять понад 35% від загальної маси. Кількість і вид залежать від типу та обсягів сільськогосподарського виробництва.

Відходи поділяються на первинні, тобто ті, що утворюються безпосередньо при збиранні врожаю сільськогосподарських культур, і вторинні такі, що утворюються при обробці врожаю на підприємствах. Первинні відходи включають соломку зернових та інших культур, відходи виробництва кукурудзи на зерно і соняшника (стебла, стрижні, кошики і т. ін.). Вторинні відходи – це лушпиння соняшника, лушпайка рису, і тому подібне. Частина відходів та залишків використовується на потреби самого сільського господарства (органічне добриво, підстилка та корм для сільськогосподарських тварин), частина – іншими секторами економіки, а решта біомаси залишається незадіяною і часто спалюється в полі, вивозиться на звалище без принесення користі.

Найбільш раціональним способом оброблення відходів є створення паливних пелет. Їх можна застосовувати як самостійне паливо або додаткову добавку до вугілля. Також можна використовуватися як джерело біогазу.

Створення системи управління відходами рослинного походження передбачає організацію роздільного збирання, перевезення та оброблення біовідходів. Система повинна охоплювати всі рівні управління — від домогосподарств і територіальних громад до регіонального рівня, забезпечуючи централізоване та децентралізоване компостування, виробництво біогазу та органічних добрив, а також контроль за дотриманням екологічних норм.

Забезпечення функціонування системи включає визначення відповідальних органів, створення інфраструктури об'єктів оброблення, запровадження технологічних процесів аеробного та анаеробного компостування, механічного подрібнення та мульчування. Реалізація цих заходів дозволяє зменшити обсяги захоронення, запобігти несанкціонованому спалюванню та інтегрувати біовідходи у систему циркулярної економіки регіону.

Мінімізація навантаження на довкілля, пов'язаного з відходами

Національним планом управління відходами до 2033 року, передбачаються наступні заходи, що повинні бути реалізовані в регіонах:

- створення об'єктів з анаеробного розкладання відходів рослинного походження;
- створення об'єктів для рециклінгу відходів рослинного походження.

В області працює ряд підприємств, що виготовляють паливні брикети з відходів рослинного походження.

Європейські країни рухаються у бік декарбонізації, і їм потрібно замішувати природний газ, тому чималим попитом сьогодні користується біометан — аналог природного газу, який є вуглецево нейтральним.

На базі колишнього Гнідавського цукрового заводу функціонує підприємство, що спеціалізується на переробці меляси та дифузійного соку (побічних продуктів цукрового виробництва) для отримання високооктанового біоетанолу 99,9%, що використовується як паливо та добавка до бензину. З 2023 року збудована лінія, що може обробляти відходи зернових культур – соняшнику та пшениці.

Мінімізація навантаження на довкілля, пов'язаного з відходами рослинного походження, передбачає впровадження заходів з попередження утворення відходів та їх екологічно безпечного оброблення.

3.2.7.2.2. Управління відходами тваринного походження

Створення та забезпечення функціонування системи управління відходами

Волинська область спеціалізується на розвитку м'ясо-молочного скотарства. У галузі тваринництва у господарствах усіх категорій і надалі скорочується поголів'я сільськогосподарських тварин.

За останні п'ять років спостерігається скорочення поголів'я ВРХ в т.ч. корів, свиней та птиці більше ніж на 20%. Це, в свою чергу, впливає на зменшення виробництва продукції та утворення відходів тваринництва.

Основні напрями виробництва в галузі тваринництва: виробництво молока і м'яса.

В області функціонує ряд підприємств, що спеціалізуються на вирощуванні тварин, які використовують компост та мають налагоджений технологічний цикл аеробного компостування. Зокрема, ТОВ «МХП-Баффало» переробляє гній ВРХ у компост та використовує на власних полях.

ТОВ «Луцька аграрна компанія» спеціалізується на вирощуванні птиці та виготовленні кормів для тварин з відходів сільського господарства, в тому числі відходів рослинного і тваринного походження.

В області функціонують підприємства, що використовують печі-утилізатори для видалення відходів тваринництва.

За інформацією Головного управління Держпроспоживслужби у Волинській області, відповідно до Правил облаштування і утримання діючих (існуючих) худобомогильників та біотермічних ям для захоронення трупів тварин у населених пунктах України, затверджених наказом Державного комітету ветеринарної медицини України від 27.10.2008 року № 232, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 29.01.2009 за № 85/16101, всі худобомогильники на території Волинської області не відповідали вимогам та були закриті у 2012 році рішеннями сесій селищних, сільських рад, а в більшості випадків на засіданнях Державних надзвичайних протиепізоотичних комісій при райдержадміністраціях.

Єдиний завод з видалення відходів тваринного походження - Ковельська філія державного підприємства «Укрветсанзавод» станом на 01.01.2026 року припинив діяльність.

Створення системи управління відходами тваринного походження передбачає комплексний підхід, що включає ідентифікацію джерел утворення таких відходів, розробку ефективних методів збирання, тимчасового зберігання та перевезення на оброблення. До цього процесу також залучаються ветеринарні служби, підприємства харчової промисловості, сільськогосподарські господарства та органи місцевого самоврядування.

Забезпечення функціонування такої системи включає організацію регулярного збирання, транспортування та оброблення відходів тваринного походження відповідно до встановлених норм і процедур, контроль за дотриманням санітарних та екологічних вимог на всіх етапах, включаючи логістичні ланцюги та місця оброблення, з використанням сучасних технологій.

Мінімізація навантаження на довкілля, пов'язаного з відходами

У сфері управління відходами тваринного походження необхідно забезпечити:

- дотримання вимог екологічної та ветеринарно-санітарної безпеки в місцях зберігання відходів тваринного походження (у т.ч. побічних продуктів тваринного походження);

- можливість оброблення відходів тваринного походження (у т.ч. побічних продуктів тваринного походження) з отриманням цільових продуктів шляхом розвитку відповідної інфраструктури;

- можливість видалення відходів тваринного походження (у т.ч. побічних продуктів тваринного походження), таких, що не підлягають захороненню, шляхом розвитку відповідної інфраструктури.

Мінімізація навантаження на довкілля, пов'язаного з відходами тваринного походження, передбачає застосування стратегій зменшення обсягів утворення таких відходів. Це включає оптимізацію процесів тваринництва та харчової промисловості, впровадження сучасних технологій переробки побічних продуктів тваринного походження на корм для тварин, біогаз чи компост. Використання таких підходів дозволяє не лише зменшити обсяг небезпечних відходів, а й створити додаткові ресурси, що сприяють економії природних ресурсів і зменшенню викидів шкідливих речовин у навколишнє природне середовище.

Ключовим елементом мінімізації є контроль за управлінням відходами на всіх етапах: від збирання до оброблення. Впровадження сучасних систем моніторингу, дотримання санітарно-екологічних норм і використання технологій знешкодження дозволяє запобігти забрудненню ґрунтів, водних ресурсів та атмосферного повітря. Крім того, підвищення обізнаності працівників та населення щодо правильного управління відходами тваринного походження сприяє зменшенню ризику поширення зоонозних захворювань.

3.2.7.2.3. Управління відходами рибної промисловості

Створення та забезпечення функціонування системи управління відходами

Відходи від рибного виробництва є серйозною проблемою, проте їх цілком можливо обробляти, отримуючи такі корисні продукти, як корми, риб'ячий жир і фарш. Статистичні дані свідчать, що частка утворення відходів складає від 20 до 70% маси виловленої риби.

До відходів рибного виробництва відносяться: голова, при виробництві філе залишається частина м'яких тканин, шкіри, кістки, хрящики, плавники і субпродукти.

Утворення великої кількості побічних продуктів переробки веде до серйозних екологічних проблем, так як вони мають високе мікробне і ферментне навантаження і швидко розкладаються.

Для подальшої переробки їх необхідно своєчасно збирати і обробляти.

У число побічних продуктів, як правило, входить голова (9-12% загальної ваги риби), нутрощі (12-18%), шкіра (1-3%), кістки (9-15%), луска (близько 5%).

Побічні продукти переробки риби мають широке застосування. Голови, хребти, обрізки філе і шкіру можна використовувати безпосередньо в їжу або для приготування продуктів харчування для споживання людиною.

Крім того, побічні продукти йдуть на виробництво кормів, біопалива і біогазу, дієтичних продуктів (хітозану), фармацевтичних препаратів (масел – джерел омега-3), натуральних барвників, косметики і альтернатив пластику, а також використовуються в інших промислових процесах.

З відходів рибної промисловості можна отримувати ферменти і біоактивні пептиди для виробництва рибного силосу, кормів для риби або рибного соусу.

Створення та забезпечення функціонування системи управління відходами рибної промисловості буде відбуватися безпосередньо через розробку та реалізацію планів управління відходами підприємств – утворювачів відходів. Відповідне передбачено Законом України «Про управління відходами» та заплановано в плані заходів Регіонального плану.

Мінімізація навантаження на довкілля, пов'язаного з відходами

Мінімізація впливу відходів рибної промисловості на довкілля передбачає комплекс заходів, спрямованих на зменшення обсягів утворення відходів та їх безпечне використання. Важливим є оптимальне планування виробництва та застосування сучасного обладнання, що дозволяє мінімізувати обрізки та втрати продукції. Частину відходів можна відновлювати у вигляді корму для тварин та аквакультури, органічних добрив або біоенергії, що сприяє замкненню циклу ресурсів і зменшенню навантаження на довкілля.

Поєднання технологічних рішень, раціонального використання ресурсів та екологічного менеджменту сприятиме сталому розвитку рибної промисловості та збереженню природних екосистем.

Інформаційне забезпечення управління відходами сільського господарства

Інформаційне забезпечення формування регіональної системи управління відходами сільського господарства мають включати такі напрями, як:

- попередження утворення відходів;
- забезпечення дотримання правил та умов управління відходами сільського господарства;
- роздільне збирання та виокремлення відходів агровиробництва за матеріалами;
- своєчасне оброблення;
- фінансове забезпечення заходів у сфері управління відходами;
- посилення контролю та підвищення рівня відповідальності за порушення законодавства про відходи.

Крім того, важливим є навчання персоналу та підвищення обізнаності громадськості щодо правил управління відходами сільського господарства, що сприяє мінімізації ризиків забруднення довкілля та негативного впливу на здоров'я населення.

3.2.7.3. Управління відходами харчопереробної промисловості

Створення та забезпечення функціонування системи управління відходами

Значний сектор економіки Волинської області налічує понад 100 підприємств, які виробляють різноманітну продукцію – від консервів та кондитерських виробів до напоїв – забезпечуючи вагому частку промислового обсягу регіону та створюючи робочі місця. Сектор включає хлібопекарську, кондитерську, молочну, м'ясну, консервну, олійно-жирову, макаронну та інші галузі.

Створення та забезпечення функціонування системи управління відходами харчопереробної промисловості здійснюватиметься через розроблення та реалізацію планів управління відходами підприємств – утворювачів відходів. Це передбачено Законом України «Про управління відходами» та закладено у плані заходів Регіонального плану.

Мінімізація навантаження на довкілля, пов'язаного з відходами

У борошномельно-круп'яній, макаронній, хлібопекарській, кондитерській промисловості вторинні сировинні ресурси і відходи

утворюються в процесі очищення зерна від домішок (кормової зернопродукт, зернові відходи, що діляться на категорії залежно від вмісту в них доброякісного зерна), переробки його в кінцевий продукт – борошно, крупу (висівки, лузга, мучка, зародок).

Відходи борошномельного виробництва - побічні продукти борошномельного виробництва, такі як кормовий зернопродукт, висівки пшеничні, мучка кормова пшенична, пшеничний зародок та висівки житні, до недавнього часу повністю використовувалися для кормових цілей. На кормові цілі використовується до 60% лузги, 15% лузги йде на виробництво біопалива. До 15% пшеничних висівок від загальної кількості застосовується у хлібопеченні та як дієтичний продукт.

У круп'яному виробництві вторинна сировина та відходи переважно використовуються для кормових цілей (до 88%). Відходи від зернових культур подрібнюються і змішуються з мучкою, а дрібне зерно реалізується за ціною зерна. Рисову і гречану лузгу, що становить 12% усіх відходів круп'яного виробництва, не використовують.

Відходи хлібопекарської та кондитерської промисловості охоплюють широкий спектр: залишки від приготування тіста, відходи від очищення обладнання, упаковки, що не піддаються переробленню, а також продукти, які не відповідають стандартам якості. За розрахунковими даними відходи хлібобулочних виробів становлять від 7 до 10% від загального їх виробництва. Відходи від хлібобулочних виробів можуть бути використані як інгредієнт харчових продуктів. Це ті відходи які утворилися в результаті деформації або порушення технологічного процесу випікання.

Відходи переробки технічних і олійних культур становлять близько 95% загального обсягу сільськогосподарської сировини, що переробляється в харчовій промисловості.

До технічних культур, що вирощують у Волинській області, належать цукровий буряк (фабричний) та соняшник.

До продуктів переробки сільськогосподарської сировини належать насамперед різноманітні макухи та шроти, одержувані після переробки насіння олійних культур. Соняшникова макуха є цінним кормом для тварин.

За даними статистики Волинь є однією з лідерів в державі за виробництвом молочної продукції. Молочна сироватка є побічним продуктом, що утворюється в процесі виробництва сиру, і становить значну частку від загального об'єму молочної сировини, що використовується для виготовлення сирів. Для більшості сироварень сироватка є продуктом, який потребує подальшого оброблення: в харчовій промисловості, для виготовлення кормів для тварин або як сировину для біоенергетики чи біогазу.

Під час виробництва масла зі свіжих вершків утворюється побічний продукт – маслянка, яка теж потребує оброблення безпосередньо на підприємстві.

В області є кілька десятків м'ясопереробних підприємств. Відходи м'ясопереробки – це маса органічних залишків (м'ясо-кісткові відходи

обвалювання, кишки, канига, шкури, щетина, перо та ін.), захоронення яких є неприпустимим для м'ясопереробної промисловості через їхню небезпечність. Сучасні технології оброблення відходів переробки м'яса, дозволяють не лише скоротити обсяги витрат на захоронення, а і отримати додатковий прибуток.

Метод сухої екструзії дозволяє, з додаванням бобових та злакових культур, макухи, висівок, тощо, здійснювати оброблення відходів м'ясної промисловості (цільних тушок тварин і птиці, голів, кісток, субпродуктів, крові і т.д.) на стерилізований і стабілізований корм для свиней, який може бути використаний на відгодівлю худоби або реалізований сільським господарствам.

Технологія хімічного розчинення та висушування відходів виробництва дозволяє виробляти протеїн, який в подальшому може використовуватися в ковбасному виробництві.

З усіх галузей харчової промисловості найбільшу масу відходів отримують саме в цукровому виробництві: мелясу та жом. Останній становить основну частину відходів. Меляса містить близько 50% цукру, використовується для вироблення спирту, тому майже ніколи не затримується на цукрових заводах. Також використовується як сировина для виробництва харчових кислот, хлібопекарських та кормових дріжджів, як харчова добавка для корму тварин, а також в хлібопекарській галузі.

Вихід сирого жому становить 80–83% до маси перероблених буряків. Буряковий жом (свіжий і висушений) – це джерело для виробництва енергії завдяки вмісту в ньому цукру. Використовується як корм та кормова добавка для годівлі тварин. Із бурякового жому є можливість отримувати пектин.

Супутні продукти цукроваріння ПАТ «Гнідавський цукровий завод», зокрема меляса, зелена патока та дифузійний сік, є основною сировиною для виробництва біокомпонентів ТОВ «Біопаливно-енергетична компанія»: скраплений діоксид вуглецю, біогаз, електроенергію та теплову енергію. В компанії також збудовано додаткову лінію перероблення зернових культур на біоетанол.

Мінімізація навантаження на довкілля від відходів харчопереробної промисловості передбачає комплекс заходів, спрямованих на зменшення обсягів утворення відходів та безпечне управління ними. Важливим є впровадження сучасних технологій оброблення сировини, раціональне планування виробництва та роздільне збирання відходів, що дозволяє зменшити втрати продукції та зберегти довкілля.

Частину відходів можна відновлювати у вигляді корму для тварин та аквакультури, органічних добрив або біоенергії, що сприяє замкненню циклу ресурсів і зменшенню екологічного навантаження.

Інформаційне забезпечення управління харчопереробної промисловості

Одним із ефективних стимулів повторного використання відходів на виробництвах харчової промисловості, які характерні для циркулярної

економіки є урегулювання законодавчої бази та прийняття нормативно-правових актів щодо управління відходами харчових продуктів та вимоги до єдиного вимірювання їх обсягу, розроблення та затвердження Порядку зменшення утворення відходів харчових продуктів у первинному виробництві, переробці та виробництві, роздрібній торгівлі та інших видах дистрибуції харчових продуктів, ресторанах та закладах.

3.2.7.4. Управління відходами лісового господарства

Створення та забезпечення функціонування системи управління відходами

Третину площі Волині займають ліси. Зважаючи на наявні природні ресурси, північний регіон України має високий потенціал використання лісового фонду для енергетичних потреб. Проте, із загальної лісової біомаси не весь обсяг має потенціал до використання, зважаючи на певні обмеження: технічна доступність лісових ресурсів, наявність заповідних об'єктів.

Відповідно до Національного плану дій з відновлюваної енергетики на період до 2030 року визначено, що найбільше зростання використання біоенергетичного електрообладнання, біомаси та, відповідно, заміщення споживання газу очікується в житлово-комунальному секторі.

За кошти Європейського банку реконструкції та розвитку в області реалізовується проєкт з модернізації системи централізованого теплопостачання міста Луцька. Серед завдань проєкту є встановлення котлів на біопаливі.

Згідно з аналітичним дослідженням «Вивчення використання лісової біомаси в північних областях України», в рамках транскордонного Проєкту технічної допомоги Європейського Союзу «Енергія біомаси: перетворення природного потенціалу на регіональні партнерства», визначено, що у Волинській області найпоширенішим способом використання відходів лісового господарства є виробництво пелет.

В області є ряд підприємств, які мають іншу основну профільну діяльність та одночасно виготовляють тверде біопаливо, використовуючи відходи виробництва (повний цикл переробки деревини).

Відповідно до вимог Закону України «Про управління відходами», створення ефективної системи управління відходами лісового господарства в Волинській області передбачається шляхом розроблення та впровадження планів управління відходами підприємств – утворювачів відходів. Ці плани мають враховувати специфіку діяльності у сфері лісового господарства та передбачати заходи щодо запобігання утворенню, зменшення обсягів, повторного використання та оброблення відходів.

Важливим етапом є ідентифікація основних видів відходів, що утворюються внаслідок лісогосподарської діяльності, зокрема порубкових решток, відходів деревини, залишків лісоматеріалів, забрудненого ґрунту тощо. З метою підвищення рівня оброблення та зменшення навантаження на

довкілля, підприємства мають впроваджувати сучасні підходи до поводження з біомасою, включно з її використанням як сировини для виробництва біоенергії чи органічних добрив.

Координацію діяльності з розроблення та виконання планів управління відходами буде здійснювати обласна державна адміністрація спільно з відповідними органами місцевого самоврядування та територіальними органами Державного агентства лісових ресурсів України. Впровадження таких планів забезпечить прозорість обліку, контроль потоків відходів та дотримання природоохоронного законодавства в межах лісгосподарської діяльності області.

Мінімізація навантаження на довкілля, пов'язаного з відходами

Мінімізація навантаження на довкілля від відходів лісового господарства передбачає впровадження комплексних заходів, спрямованих на ефективне використання деревини та біомаси. Раціональне планування виробництва та застосування сучасного обладнання дозволяють зменшити втрати матеріалу та оптимізувати оброблення відходів.

Значна частина відходів утворюється на початкових етапах переробки після лісозаготівельних робіт (гілки, сучки, пні, коріння тощо) та на етапах розкрою круглого лісу (обзол, горбилі, сучки, дрібні обрізки, тирса тощо).

Таблиця 3.2.7.4.1. Види відходів лісопильних виробництв

Операції технологічного процесу	Вид відходів
Розкрій колод окорювання	Тирса, обрізки, обапіл, кора
Розкрій пиломатеріалів вздовж волокон	Тирса, рейки
Торцювання пиломатеріалів	Тирса, відрізки

На стадіях первинної обробки (розкрою круглих сортиментів на бруси, пиломатеріали чи заготовки) найбільше відходів утворюється у вигляді тирси та кускових відходів, а також обапіл – дошка з крайньої зовнішньої частини колоди, розпиляної вздовж. При обрізанні крайок пиломатеріалів, а також при розкроюванні пиломатеріалів за шириною залишаються вузькі і довгі шматки деревини – рейки, при торцюванні або вирізуванні дефектів та вад деревини – короткі відрізки пиломатеріалів. Додатково на цих виробництвах утворюються відходи у вигляді кори після окорювання колод або розкрою пиломатеріалів, які складають від 9,5 % від об'єму перероблюваної деревини у випадку ялини, до 18 % – для модрина.

Величина відходів на цих виробництвах залежить від сорту сировини, способів розкрою колод, призначення і сорту пиломатеріалів, застосованого обладнання та товщини пил і, зрозуміло, дотримання технології. У залежності від застосованого обладнання кількість тирси може складати від 2 до 7% і більше від об'єму матеріалу, що розпилюється. На горбилі відходить 6-10%, на рейки – 10-15%; на вирізку вад та наявних дефектів – 2-3% тощо. У

розкрійних цехах при розкроюванні дошок на заготовки отримують 7-10% тирси і 10-25% обрізків (вирізка браку та некратні залишки) від об'єму пиломатеріалів, що розкроюють.

Більшість суб'єктів лісогосподарської та деревообробної діяльності інвестують у проекти формування індустріальної бази оброблення деревної сировини, зокрема, купують обладнання для виготовлення технологічної тріски та для виробництва пелет і паливних брикетів.

В області працює ряд підприємств, що використовують відходи деревини для виробництва теплової енергії для власних потреб.

Відновлення відходів лісового господарства або використовувати для виробництва деревного бруса, паливних брикетів, тирси, компосту, органічних добрив та біоенергії сприятиме замкненню циклу ресурсів і зменшенню навантаження на довкілля.

Інформаційне забезпечення управління відходами лісового господарства

З метою забезпечення прийняття управлінських рішень, забезпечення прозорості даних та обміну інформацією щодо стану лісів, а також інших інформаційних потреб управління у сфері лісового господарства, зокрема управління відходами лісового господарства, доцільно використовувати сучасні інформаційні технології, зокрема автоматизовані інформаційні системи у сфері лісового господарства, які мають бути сумісні із загальнодержавною екологічною автоматизованою інформаційно-аналітичною системою забезпечення прийняття управлінських рішень та доступу до екологічної інформації та з її мережею.

3.2.7.5. Управління осадами стічних вод

Створення та забезпечення функціонування системи управління відходами

На території Волинської області функціонують очисні споруди централізованих та локальних систем водовідведення, експлуатація яких здійснюється комунальними підприємствами та іншими балансоутримувачами органів місцевого самоврядування.

Згідно із Стратегією розвитку Волинської області до 2027 року, в області функціонує 33 каналізаційних очисних споруди (далі - КОС). Потребує реконструкції та капітального ремонту 8 КОС. Відведення та перекачку стічних вод забезпечує 115 каналізаційних насосних станцій. Із загальної протяжності каналізаційних мереж – 816,5 км. Практично всі очисні споруди каналізації збудовані до 1990 року на технологіях, розроблених у 60-70 роках минулого століття, і на даний час потребують реконструкції, а в окремих населених пунктах – будівництва нових.

Аналіз поточного стану системи управління осадами стічних вод наведений в розділі 2.2.7.5.

Управління осадом стічних вод у межах Волинської області здійснюється підприємствами водопровідно-каналізаційного господарства відповідно до технологічних регламентів експлуатації каналізаційних очисних споруд. Осад, що утворюється в процесі очищення стічних вод, спрямовується на мулові майданчики, де забезпечується його накопичення та зберігання.

При середній ефективності первинного освітлення міських стічних вод 60 % і вологості осаду 95 % його питомий об'єм складає 0,8 л/добу на одного жителя. У залежності від вологості питомий об'єм осаду може змінюватись від 0,5 до 2 л/добу на одного жителя. При вологості до 80 % густину сирого осаду міських стічних вод приймають рівною 1 т/м³ (Ковальчук В.А. *Очистка стічних вод*, 2002, 122 с.)

У первинних відстійниках затримуються також спливаючі домішки, кількість яких у середньому складає 2 л/рік на 1 жителя при вологості 60 % і густині 0,6 т/м³. Плаваючі домішки обробляють спільно з осадом первинних відстійників.

Об'єм осаду залежить від вмісту вологи, тому із зменшенням вологості осаду його об'єм різко зменшується за рахунок видалення мулової води.

Загальна кількість суміші осаду з первинних відстійників і ущільненого надлишкового активного мула орієнтовно складає 0,5-1% від об'єму очищуваних стічних вод, або від 8,8 до 20 т за сухою речовиною на кожні 100 тис. м³ стічних вод. (Методичні вказівки для проведення лабораторних робіт з дисципліни «Технологія оброблення осадів» укладач Сорокіна К.Б.).

Створення та забезпечення функціонування системи управління осадами стічних вод передбачає комплекс заходів, спрямованих на їх безпечне накопичення, оброблення та використання. Така система включає розроблення планів поводження з осадами, організацію збирання, транспортування, механічне, хімічне або біологічне оброблення, а також контроль за дотриманням санітарних та екологічних норм.

Ефективне управління осадами стічних вод передбачає їх використання як ресурсів, наприклад для виробництва органічних добрив, біогазу або енергії, що сприяє замкненню циклу ресурсів і зменшенню навантаження на довкілля. Важливим є також регулярний моніторинг процесів управління та оброблення осадів, забезпечуючи відповідність вимогам Закону України «Про управління відходами» та інших нормативних актів.

Мінімізація навантаження на довкілля, пов'язаного з відходами

Мінімізація навантаження на довкілля, пов'язаного з осадами стічних вод, передбачає впровадження сучасних технологій їх безпечного поводження та повторного використання. Основними заходами є механічне, хімічне та біологічне оброблення осадів для зменшення об'єму та токсичності, а також контроль за їх накопиченням і транспортуванням, щоб уникнути забруднення ґрунтів і водойм.

Порядок оброблення осадів після зневоднення залежить від їх хімічного складу. За відсутності важких металів, радіонуклідів та інших консервативних токсичних речовин осад направляється на компостування і використовується як органічне добриво. При наявності токсичних речовин в осаді, він захоронюється в спеціально відведених місцях.

Осад стічних вод має статус відходів та розміщується у спеціально відведених місцях. За таких умов, підприємство є платником екологічного податку за обсяги та розміщення відходів. Зважаючи на те, що власниками осадів стічних вод в області є підприємства комунальної форми власності, з метою зниження фінансового навантаження, доцільно розглянути осад стічних вод як сировину, і спрямувати її на підготовку до повторного використання.

Порядком повторного використання очищених стічних вод та осаду стічних вод за умови дотримання нормативів гранично допустимих концентрацій забруднюючих речовин, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 12.12.2018 року № 341 (з внесеними змінами від 08.11.2023 року №1025), встановлено, що очищені стічні води за умови дотримання нормативів гранично допустимих концентрацій забруднюючих речовин можуть використовуватися як технічна вода для забезпечення виробничих процесів у промисловості та для зрошування земель сільськогосподарського призначення, на яких вирощуються технічні, кормові та зернові культури, декоративні насадження, багаторічні та однорічні трави, які не відводяться під випас відповідно до договору між підприємством централізованого водовідведення та користувачем.

Для зрошування очищені стічні води мають використовуватись із застосуванням меліоративних систем, побудованих відповідно до ДБН В.2.4-1-99 «Меліоративні системи та споруди».

Якість очищених стічних вод для зрошування оцінюється за критеріями, що встановлені ДСТУ 2730:2015 «Захист довкілля. Якість природної води для зрошення. Агрономічні критерії», іншими національними стандартами щодо якості води для зрошення, та повинна відповідати встановленим у дозволі на спеціальне водокористування нормативам гранично допустимих концентрацій забруднюючих речовин.

Вимоги до стічних вод для зрошування мають відповідати вимогам ДСТУ 7369:2013 «Стічні води. Вимоги до стічних вод і їхніх осадів для зрошування».

Згідно з ДБН В.2.5-75:2013 «Каналізація. Зовнішні мережі та споруди. Основні положення проектування» осад, що утворюються в процесі очищення стічних вод, мають проходити обробку, яка забезпечує підготовку їх до повторного використання, раціональне використання території, захист ґрунту, ґрунтових вод й атмосфери, можливість використання біогазу (для населених пунктів з навантаженням понад 300 000,0 еквівалентних жителів).

Найбільші очисні споруди є в місті Луцьк, що займають площу земельної ділянки - 39,522 га. На КОС розташовані 16 мулових майданчиків, загальною площею 10,5 га.

В рамках Програми розвитку муніципальної інфраструктури України у співпраці з Європейським інвестиційним банком реалізується проєкт «Модернізація системи водопостачання та водовідведення міста Луцьк» - передбачено будівництво нових споруд механічного очищення включно з будівництвом блоку зневоднення осаду, резервуару мулу, реконструкцією первинних радіальних відстійників, реконструкцією насосних станцій первинних відстійників (сирого осаду).

Для зниження навантаження на мулові карти, передбачається встановлення блоку механічного зневоднення осадів на базі дегідрататорів MDQ-452C. Зневоднений муловий осад в подальшому використовується в якості добрива. Також, планується встановлення установки по виробництву біогазу шляхом анаеробного зброджування з метою використання осаду стічних вод очисних споруд в енергетичних цілях

Власні очисні споруди має ПАТ „Гнідавський цукровий завод”, який після попереднього очищення промислових вод скидає стічні води на поля фільтрації площею 95,83 га. Поля фільтрації Гнідавського цукрового заводу знаходяться за межами міста Луцька, на території Боратинської ОТГ засипають та знезаражують за допомогою мікроорганізмів. Частину карт тут використовують для зливу мелясної барди, яка є відходами від виробництва біоетанолу підприємства ТОВ «Біопаливно-енергетична компанія» .

Мулові карти, збудовані за проєктом 4 майданчики розміром 34*63*2 м кожен для оброблення мулу, комплексу очисних споруд у Володимирській громаді (територія розташування очисних споруд каналізації на відстані 3 км від с. Заріччя) накопичують відходи та планують реалізовувати сільськогосподарським підприємствам. За даними Володимирського управління водопровідно-каналізаційного господарства, загальний об'єм дефекту, який накопичений – приблизно 10,5 тисяч тон.

Ковельськими КОС по технології підготовки до видалення осаду стічних вод використовується 15 мулових майданчиків. Осади стічних вод використовуються для підживлення технічних культур.

Нововолинські міські каналізаційні очисні споруди (КОС) знаходяться за межами наеленого пункту. Установлена пропускна потужність міських очисних споруд – 22,8 тис.м³/добу. Мулові поля займають площу 1,8 га. КП «Нововолинськводоканал» та шведською компанією Swedfund та компанією-підрядником Niras розпочато реалізацію проєкту «Техніко-економічне обґрунтування модернізації каналізаційної очисної станції міста Нововолинськ». Бюджет проєкту – 22 мільйони гривень.

Регіональним планом передбачені наступні заходи для підприємств, що у своїй діяльності утворюють осад стічних вод:

- отримання дозволу на здійснення операцій з оброблення відходів, згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 19.12.2023 року № 1328 «Про затвердження Порядку видачі, відмови у видачі, анулювання дозволу на здійснення операцій з оброблення відходів» або інтегрованого довкілцевого дозволу;

- розробити План управління відходами підприємства відповідно до Порядку розроблення планів управління відходами підприємств, установ та організацій, затвердженого наказом Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України від 09.08.2024 року №1003, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 26 вересня 2024 р. № 1446/42791;

- з метою зниження негативного впливу на довкілля, розробити та впроваджувати заходи щодо повторного використання осаду стічних вод;

- здійснювати щорічне інформування управління екології та природних ресурсів Волинської ОДА про виконання вищеперелічених заходів.

Інформаційне забезпечення управління осадами стічних вод

Інформаційне забезпечення управління осадами стічних вод передбачає створення системи збирання, оброблення та аналізу даних про утворення, склад і обсяги осадів. Це включає моніторинг характеристик осадів, контроль за технологічними процесами їх оброблення, транспортування та зберігання, а також ведення обліку та звітності відповідно до вимог законодавства.

Ефективне інформаційне забезпечення дозволяє своєчасно приймати управлінські рішення щодо оброблення та повторного використання осадів, оптимізувати ресурси та зменшувати навантаження на довкілля. Це також сприяє прозорості діяльності підприємств, забезпечуючи оперативний доступ до даних для планування заходів, оцінки ризиків та вдосконалення технологій поводження з осадами стічних вод.

3.3. Забезпечення реалізації РПУВ

Починаючи з 2022 року діяльність місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування спрямована на забезпечення оборони держави, захист населення та критичної інфраструктури, створення умов для стабілізації розвитку економіки. Забезпечувалося сприяння у наданні всебічної підтримки учасників бойових дій та ветеранів війни, найбільш вразливих категорій населення, внутрішньо переміщених осіб тощо.

Основною передумовою подальшого розвитку Волинської області є створення умов безпечного проживання населення на території регіону.

Забезпечення реалізації регіонального плану передбачає низку організаційних, правових, фінансових та технічних заходів.

Ефективна реалізація запропонованих завдань і заходів можлива із залученням усіх незаборонених законодавством джерел фінансування.

Чинне законодавство про відходи та практика управління ними формують особливості інституційної структури управління конкретними видами відходів, визначають обов'язки та повноваження учасників системи на національному, регіональному та місцевому рівнях.

Управління сфери відходів здійснює система органів:

1. Органи загальної компетенції: Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України, обласні державні адміністрації.

2. Державні органи спеціальної компетенції: Міністерство економіки довкілля та сільського господарства України, Державна екологічна інспекція України, Міністерство розвитку громад та територій України, Міністерство охорони здоров'я України, Держпродспоживслужба України. Вони мають статус центральних органів виконавчої влади.

3. Органи місцевого самоврядування: сільські, селищні, міські ради.

4. Органи внутрішньогосподарського управління: суб'єкти господарювання у сфері управління відходами.

5. Громадське управління та громадські організації.

Реалізацію Регіонального плану забезпечують усі учасники системи управління відходами, які взаємодіють на рівні області з метою досягнення цільових показників, виконання завдань та реалізації заходів у сфері управління з відходами.

Основні учасники реалізації Регіонального плану:

Волинська обласна державна адміністрація виступають координаторами процесу реалізації Регіонального плану, забезпечують стратегічне управління та співфінансування заходів.

Органи місцевого самоврядування та їх виконавчі органи розробляють і реалізують місцеві плани управління відходами, впроваджують заходи на території громад.

Утворювачі відходів - всі юридичні особи, діяльність яких супроводжується утворенням відходів розробляють і реалізують плани управління відходами підприємств, впроваджують заходи та здійснюють управління своїми відходами.

Утворювачі відходів - фізичні особи забезпечують роздільне збирання відходів та на договірних умовах передають їх суб'єктам господарювання у сфері управління відходами.

Суб'єкти господарювання у сфері управління відходами включають як комунальні, так і приватні компанії, які здійснюють збирання, купівлю, зберігання, перевезення, відновлення та/або видалення відходів відповідно до чинного законодавства.

Суб'єкти управління відходами включають організації, що займаються організацією системи управління відходами в межах громад або області.

Наукові та науково-дослідні установи надають аналітичну, методичну та експертну підтримку реалізації Регіонального плану, допомагають у впровадженні інноваційних підходів та технологій.

Громадські організації, ініціативні групи та громадськість проводять інформаційно-просвітницьку роботу серед населення, беруть участь у консультаціях та обговореннях, сприяють залученню зовнішнього фінансування, зокрема коштів міжнародної технічної допомоги.

Міжнародні організації та донори надають технічну допомогу, фінансування, консультації, підтримують пілотні проекти, підвищують

спроможність органів влади та громад.

Регіон є базовою одиницею у системі управління відходами, який має достатньо управлінських важелів. До компетенції структурних підрозділів спеціально уповноважених органів виконавчої влади на місцях належать функції обліку, моніторингу, контролю потоків відходів, координації діяльності структур у цій сфері, інформаційно-аналітичні та дозвільні процедури, стимулювання діяльності суб'єктів господарювання розроблення та реалізація регіональних планів управління відходами, погодження місцевих планів управління відходами, здійснення оцінки ефективності їх виконання, сприяння створенню об'єктів оброблення відходів у рамках співробітництва територіальних громад, забезпечення реалізації заходів Національного плану управління відходами та створення умов для організації і будівництва об'єктів оброблення відходів, облік та ліквідація несанкціонованих сміттєзвалищ, відходів, власник яких не встановлений.

Компетентними органами, що ухвалюють рішення та здійснюють функції контролю є територіальні органи Державної екологічної інспекції, Державної служби України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів, Державної служби України з надзвичайних ситуацій, Державного управління статистики України.

Відповідно до Закону України «Про управління відходами», органи місцевого самоврядування у сфері управління відходами мають досить широкі повноваження. Зокрема, це стосується розроблення та реалізації місцевих планів управління відходами, вирішення питань щодо розміщення на території відповідних територіальних громад об'єктів оброблення відходів та безпосередньо відвід земельних ділянок для цих цілей, запровадження роздільного збирання побутових відходів та забезпечення виконання цільових показників щодо підготовки відходів до повторного використання і рециклінгу побутових відходів та створення пунктів роздільного збирання побутових відходів, включно з відходами дрібних виробників, створення полігонів для захоронення відходів, а також організація роздільного збирання корисних компонентів цих відходів, визначення у встановленому порядку суб'єктів господарювання, які здійснюють збирання, перевезення, відновлення та видалення побутових відходів, забезпечення ліквідації несанкціонованих сміттєзвалищ у межах населених пунктів, передача відходів, власник яких не встановлений, суб'єктам господарювання у сфері управління відходами для їх оброблення, визначення одиниці вимірювання обсягу наданої послуги з управління побутовими відходами, затвердження норм надання послуги з управління побутовими відходами, затвердження інвестиційних програм суб'єктів господарювання у сфері управління побутовими відходами, встановлення тарифів на послугу з управління побутовими відходами, а також тарифів на збирання, перевезення, відновлення, видалення побутових відходів окремо за видами побутових відходів (змішані, великогабаритні, ремонтні, небезпечні), укладення договорів з організаціями розширеної відповідальності виробників щодо запровадження приймання та роздільного збирання видів

побутових відходів, на які поширюється розширена відповідальність виробника.

Окрім того, інституції місцевого самоврядування наділені інструментами інформаційно-просвітницького впливу, зокрема щодо роз'яснення законодавства про управління відходами серед населення. Паралельно з цим, на них покладається завдання створення необхідних умов для реалізації норм цього законодавства на місцевому рівні, стимулювання залучення широких верств населення до роздільного збирання відходів побутових відходів та зменшення їх обсягів.

Система управління відходами в Україні та її регіонах лише формується, та характеризується такими особливостями:

а) суб'єкти господарювання, які займаються відходами, розосереджені та нерівномірно розміщені;

б) промислове відновлення є недостатньо розвиненим і потребує інтенсивного нарощування інфраструктурних одиниць для здійснення технологічних операцій з оброблення відходів;

в) більшість суб'єктів господарювання, які надають послуги у сфері управління відходами, спеціалізується на збиранні/перевезенні/зберіганні відходів;

г) має місце низький рівень якості в наданні послуг у сфері управління відходами;

г) фінансова активність суб'єктів господарювання, які присутні на ринку послуг з управління відходами, узалежнена від обсягів оброблення відходів і наявності відповідних технологічних установок, придбання (модернізація, реконструкція) яких передбачає залучення значних інвестиційних ресурсів;

д) можливості місцевих органів влади щодо економічного стимулювання суб'єктів господарювання є обмеженими (стосовно пільгового оподаткування і кредитування, тарифної політики, фінансування);

е) суб'єкти господарювання, які утворюють відходи, не запроваджують новітні технології можливостей оброблення відходів у власному виробництві та ігнорують екологічні вимоги щодо розміщення їх на промислових майданчиках.

Важливими завданнями для розвитку ринку оброблення відходів є:

завершення процесу формування нормативно-правового забезпечення сфери управління відходами шляхом доповнення рамкового закону галузевими підзаконними актами, які дозволять ефективно регулювати процес управління відходами;

обов'язкове впровадження роздільного збирання побутових відходів;

впровадження розширеної відповідальності виробників у тісній співпраці з органами місцевого самоврядування;

підвищення контролю та відповідальності в сфері управління відходами, шляхом значного підвищення розмірів штрафів та нульової толерантності до порушників;

підвищення рівня обізнаності населення щодо культури управління відходами на побутовому рівні, а також просвітницька діяльність;

розроблення та впровадження місцевих планів управління відходами та планів управління відходами підприємств, які мають стати практичними дорожніми картами для стимулювання розвитку сфери управління відходами;

практичне впровадження та застосування ієрархії управління відходами; оновлення та розбудова інфраструктурних об'єктів сфери управління відходами;

забезпечення прозорості даних у сфері управління відходами.

3.4. Фінансово-економічне забезпечення системи

Фінансово-економічне забезпечення системи управління відходами у Волинській області є одним із важливих чинників реалізації принципів сталого розвитку та забезпечення належного рівня охорони навколишнього природного середовища. Наявні обмеження у фінансуванні з боку державного та місцевих бюджетів суттєво знижують спроможність регіону щодо впровадження сучасних технологій і інфраструктурних рішень у сфері управління відходами. У зв'язку з цим актуалізується потреба у диверсифікації джерел фінансування, зокрема шляхом залучення приватних інвестицій, формування економічних стимулів для суб'єктів господарювання та впровадження інноваційних фінансово-економічних механізмів підтримки екологічно орієнтованих ініціатив.

Ефективна координація дій органів державної влади, місцевого самоврядування, приватного сектору та громадськості виступає необхідною передумовою сталого фінансово-економічного забезпечення системи управління відходами у Волинській області.

Відповідно до статті 55 Закону України «Про управління відходами» фінансування заходів у сфері управління відходами здійснюється за рахунок коштів утворювачів та власників відходів. Для фінансування заходів у сфері управління відходами можуть залучатися кошти державного та місцевих бюджетів, фондів охорони навколишнього природного середовища, добровільні внески підприємств, установ, організацій, громадян України та їх об'єднань, а також інші джерела, не заборонені законом (інвестиційні кошти; кредити; надходження за надані послуги та реалізовану продукцію; фінансування за принципом розширеної відповідальності виробника).

З метою інтеграції України до світового співтовариства для розв'язання глобальних екологічних проблем, в тому числі у сфері управління відходами Україна співпрацює з міжнародними організаціями в сфері ОНПС та залучення фінансової допомоги. Інформація про можливості фінансування природоохоронних проєктів за рахунок коштів МТД наведена на сайті Міндовкілля за посиланням: <https://mepr.gov.ua/diyalnist/mizhnarodna-diyalnist/spivrobitnytstvo-z-mizhnarodnymi-organizatsiyamy/>.

Інформація щодо різних можливостей фінансування, у тому числі відомості про активних донорів і міжнародні фінансові організації в межах ініціативи «Угода мерів», систематизована в інтерактивному фінансовому посібнику, розробленому з метою полегшення процесу пошуку та залучення фінансових ресурсів для підписантів Угоди мерів. Доступ до зазначеного ресурсу здійснюється за посиланням: <https://com-east.eu/uk/mozhlyvosti-finansuvannya/>.

Загальна потреба у фінансуванні заходів Регіонального плану наведена у додатку 11. Плановий розподіл обсягів фінансування за джерелами фінансування наведено у додатку 12.

На реалізацію РПУВ можуть виділятися кошти з місцевих бюджетів, що не відносяться до фондів охорони навколишнього природного середовища, фінансова спроможність яких є теж незначною.

Наповнення природоохоронних фондів складається з екологічного податку та грошових стягнень за шкоду, заподіяну порушенням законодавства про охорону навколишнього природного середовища внаслідок господарської та іншої діяльності.

Відповідно до Бюджетного кодексу України розподіл екологічного податку в частині складу доходів бюджетів затверджений в розмірі надходжень коштів: до державного бюджету – 45%, до обласного бюджету – 30%, до місцевих бюджетів – 25%.

Якщо брати за основу надходження 2019 року за 100%, аналіз динаміки надходження коштів до фондів охорони навколишнього природного середовища у Волинській області за період 2019–2024 років свідчить про загальну тенденцію до зростання.

Надходження до обласного фонду охорони навколишнього природного середовища у 2024 році зросли більш ніж у два рази порівняно з 2019 роком, таблиця 3.4.1.

Позитивна динаміка у місцевих фондах охорони навколишнього природного середовища сільських, селищних і міських територіальних громад. Найвищі обсяги надходжень зафіксовано у 2023–2024 роках, коли рівень фінансування перевищував показники 2019 року у 2,5–2,9 рази, таблиця 3.4.2.

Таблиця. 3.4.1. Порівняльна таблиця щодо надходження коштів до обласного фонду охорони навколишнього природного середовища у відсотковому відношенні за період 2019-2024 роки

[джерело: інформація Головного управління Державної казначейської служби України у Волинській області]

№ з/п	Період по роках	Фонд ОНПС бюджету області, тис. грн	%
1	2019	3 555,3	100
2	2020	3 711,8	104
3	2021	4 505,4	127

4	2022	4 484,1	126
5	2023	7 465,9	210
6	2024	7 881,7	222

Таблиця. 3.4.2. Порівняльна таблиця щодо надходження коштів у місцеві фонди охорони навколишнього природного середовища у відсотковому відношенні за період 2019-2024 роки

[джерело: джерело: інформація Головного управління Державної казначейської служби України у Волинській області]

№ з/п	Період по роках	Фонди ОНПС бюджетів сільських, селищних, міських територіальних громад, тис. грн	%
1	2019	3 533,4	100
2	2020	3 978,4	113
3	2021	5 414,2	153
4	2022	5 284,3	150
5	2023	10 362,8	293
6	2024	8 838,2	250

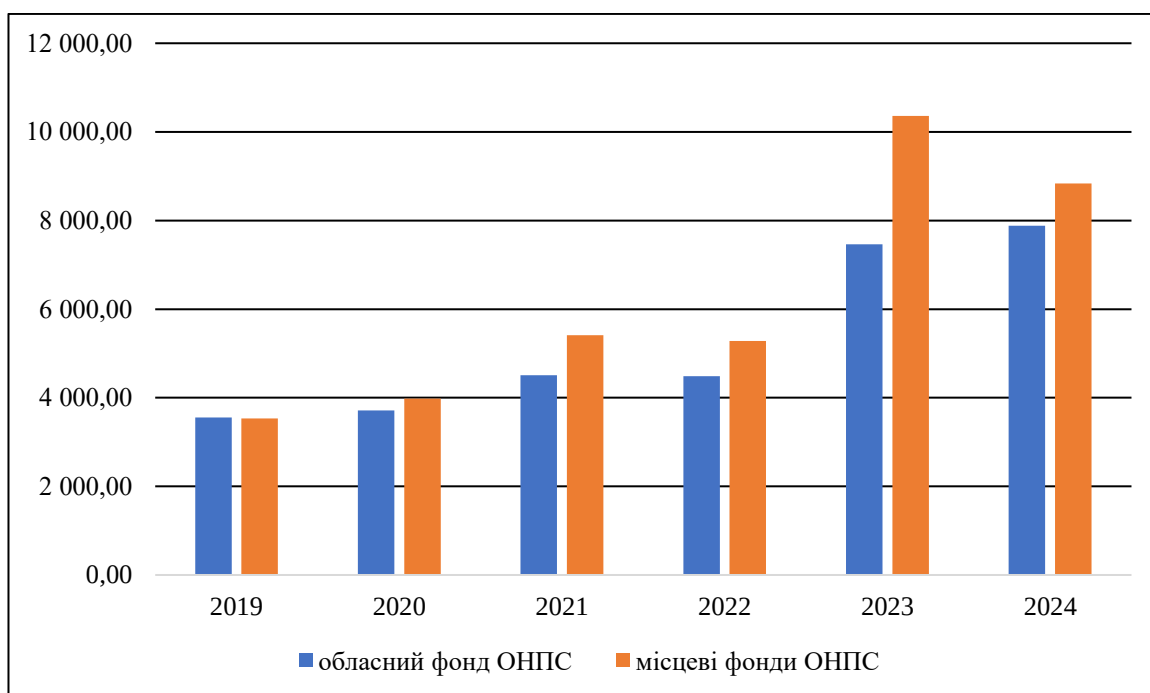

Рисунок 3.4.1. Надходження до фондів ОНПС у Волинській області за період 2019-2024 років, тис. грн

Перехідними положеннями Податкового Кодексу України, встановлено за податковим зобов'язанням з екологічного податку, починаючи з 1 січня 2022 року, щорічно змінювались, в порядку зростання ставки.

Так, у 2022 році ставки податку становили 30%,

У 2023 році – 60%,

У 2024 році – 90%,

У 2025 році – 100%.

Прогнозування надходжень від сплати екологічного податку у період воєнного стану є важливим інструментом для забезпечення стабільного фінансування природоохоронних заходів на національному та регіональному рівнях. В умовах нестабільної економіки, зміщення пріоритетів держави він є непередбачуваним і нестабільним.

Окрім цього джерелом наповнення природоохоронних фондів є грошові стягнень за шкоду, заподіяну порушенням законодавства про охорону навколишнього природного середовища внаслідок господарської та іншої діяльності та штрафи за порушення природоохоронного законодавства. Проведення Державною екологічною інспекцією у Волинській області заходів з виявлення порушників природоохоронного законодавства здійснюється згідно з планом перевірок, затвердженого наказом Державної екологічної інспекції України від 05 грудня 2023 року № 159 (зі змінами).

Інвестиції у сферу управління відходами є критично важливими для сталого розвитку та забезпечення екологічної безпеки. Сучасні виклики, пов'язані зі зростанням обсягів відходів, вимагають комплексного підходу, що включає не лише ефективне управління відходами, а також впровадження інноваційних технологій для мінімізації їх утворення. Економічні вигоди від таких інвестицій полягатимуть у створенні нових робочих місць, розвитку циркулярної економіки та зменшенню залежності від первинних ресурсів.

Більше того, належне управління відходами безпосередньо впливає на якість ґрунту, води та повітря, запобігаючи поширенню небезпечних речовин та знижуючи ризики для здоров'я населення. Таким чином, інвестиції у цей сектор слід розглядати не просто як витрати, а як стратегічні внески у довгострокове благополуччя суспільства та збереження довкілля для майбутніх поколінь.

Розвиток інфраструктури для управління відходами потребує значних капіталовкладень. Це включає створення сучасних регіональних полігонів, будівництво сміттесортувальних ліній, сміттєперевантажувальних станцій, компостувальних станцій, пунктів роздільного збирання відходів та забезпечення ефективної логістики. Такий підхід не лише зменшить обсяги відходів та скоротить площі під несанкціонованими сміттєзвалищами і звалищами, що не відповідають вимогам чинного законодавства, але й сприятимуть охороні довкілля та здоров'ю населення.

Враховуючи військовий стан в країні, необхідне фінансування заходів доцільно уточнювати щорічно або додатково визначатися під час реалізації РПУВ.

Власні кошти суб'єктів господарювання

Заходи виконуватимуться суб'єктами господарювання в галузі управління побутовими відходами, небезпечними відходами в складі побутових, промисловими відходами, біовідходами.

Обсяг фінансування заходів за рахунок коштів суб'єктів господарювання буде визначатися бюджетом підприємства та/або інвестиційними програмами або після укладання договорів та розробки проектної документації.

Надходження за надані послуги та реалізовану продукцію

Операційні та експлуатаційні витрати, а також заміна амортизованого обладнання покриваються тарифами на побутові відходи та доходами від продажу ресурсоцінних компонентів відходів, електроенергії, іншої продукції від оброблення відходів.

Тарифи на побутові відходи визначаються на підставі кількості відходів та витрат на них, та на підставі Порядку формування середньозваженого тарифу на послугу з управління побутовими відходами, а також тарифів на збирання, перевезення, відновлення та видалення побутових відходів, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 26 вересня 2023 року №1031.

Формування тарифів на операції суб'єктом господарювання здійснюється відповідно до річних планів здійснення операцій і економічно обґрунтованих планованих витрат, визначених на підставі державних і галузевих нормативів (норм) витрат ресурсів, техніко-економічних розрахунків та кошторисів, ставок податків, зборів, платежів та цін у планованому періоді, встановлених на підставі індексів зміни цін виробників промислової продукції.

Беручи до уваги незначні надходження до фондів ОНПС, реалізація та впровадження планованої регіональної системи управління відходами напряду залежить від залучення інвестиційних коштів, у тому числі зовнішніх інвестицій.

Наявні ресурси для управління відходами, що здатні забезпечити лише окремі потреби, такі як придбання нового обладнання (контейнерів) для збирання побутових відходів, проведення заходів з екологічної освіти для населення, друк інформаційних матеріалів що управління відходами. Проте, цих ресурсів недостатньо для удосконалення системи управління відходами по кожному виду відходів.

Заходи щодо будівництва регіональних полігонів для відходів, що не є небезпечними, створення об'єктів оброблення відходів, у першу чергу побутових відходів є проектами, які потребують значних капіталовкладень, їх реалізація потребує скоординованої діяльності як на державному так і на місцевому рівнях.

Залучення інвестиційних та грантових коштів доцільно здійснити для проєктів з будівництва, реконструкції регіональних полігонів для відходів, що не є небезпечними, придбання сміттесортувальних ліній, облаштування пунктів роздільного збирання побутових відходів, контейнерних майданчиків, компостувальних станцій, матеріально-технічне забезпечення (придбання транспортних засобів спеціального призначення для збирання та перевезення відходів, контейнерів).

Фінансування за принципом розширеної відповідальності виробника

Розширена відповідальність виробника зобов'язує виробників певних видів продукції брати на себе відповідальність за управління стадією відходів у життєвому циклі продукції. Утворення відходів має бути мінімізовано за рахунок дій на всіх етапах життєвого циклу продукції, від проектування до управління відходами включаючи збирання, рециклінг, відновлення та видалення.

Згідно із статтею 10 Закону України «Про управління відходами», розширена відповідальність виробника встановлюється законом щодо виробників продукції, у результаті споживання/використання якої утворюються відходи упаковки, електричного та електронного обладнання, батарей і акумуляторів, транспортних засобів, знятих з експлуатації, мастил (олив), шин, текстилю тощо, та запроваджується, у тому числі шляхом створення систем розширеної відповідальності виробника відповідно до вимог та порядку, визначених законом.

Витрати на здійснення роздільного збирання побутових відходів у пунктах роздільного збирання побутових відходів можуть відшкодовуватися за рахунок таких джерел:

- 1) тарифу на послугу з управління побутовими відходами;
- 2) плати, що вноситься утворювачем відходів;
- 3) коштів місцевого бюджету;
- 4) коштів організацій розширеної відповідальності виробника;
- 5) інших не заборонених законом джерел.

У разі покриття витрат на здійснення роздільного збирання побутових відходів з декількох джерел частка витрат, що покривається за рахунок одного джерела, має бути пропорційною до частки обсягу виду відходів, збирання якого покривається за рахунок такого джерела.

Забороняється відшкодування витрат на здійснення роздільного збирання одного виду побутових відходів з різних джерел.

Управління пунктами роздільного збирання побутових відходів, включаючи їх утримання та обслуговування, здійснюється з урахуванням обраного способу організації діяльності таких пунктів, зокрема способу покриття витрат на роздільне збирання певних видів відходів.

У разі якщо витрати на роздільне збирання побутових відходів хоча б одного виду покриваються за рахунок тарифу на послугу з управління побутовими відходами, управління пунктами роздільного збирання побутових відходів, включаючи їх утримання та обслуговування, здійснюється суб'єктом господарювання, що здійснює господарську діяльність із збирання та перевезення побутових відходів.

В інших випадках суб'єкт господарювання, що здійснює управління пунктами роздільного збирання побутових відходів, визначається виконавчим органом місцевої ради.

Витрати на впровадження заходів по кожному виду відходів

Управління побутовими відходами

Фінансове забезпечення діяльності у сфері управління побутовими відходами в області, включають покриття витрат на:

- створення, вдосконалення та підтримання функціонування системи управління відходами на рівні громади (інституційні і організаційні аспекти);
- забезпечення надання послуг у сфері управління побутовими відходами:
- покриття капітальних витрат;
- покриття поточних витрат;
- створення та експлуатація інфраструктурних об'єктів зі збирання та оброблення побутових відходів.

Створення пунктів із збирання відходів для їх ремонту з метою повторного використання продукції

Національною стратегією управління відходами в Україні до 2030 року передбачено створення пунктів із збирання відходів для їх ремонту з метою повторного використання (насамперед відходів електричного та електронного обладнання). Доцільно передбачити такі пункти в містах Луцьк, Володимир, Камінь-Каширський та Ковель. З метою уніфікації рішень та підвищення ефективності використання фінансових ресурсів фінансування розроблення концепції функціонування пунктів із збирання відходів для їх ремонту з метою повторного використання передбачається з місцевого бюджету.

Створення інших об'єктів інфраструктури збирання відходів (наприклад об'єктів оброблення великогабаритних відходів) здійснюється за рахунок місцевих бюджетів та коштів суб'єктів господарювання, що будуть здійснювати управління пунктами роздільного збирання побутових відходів. За загальними принципами можна залучати додаткові джерела співфінансування.

Фінансування розширення та оновлення матеріально-технічної бази (парк транспортних засобів спеціального призначення, придбання контейнерів) здійснюється за рахунок суб'єктів господарювання, що визначені виконавцями послуг у сфері управління побутовими відходами і покриваються за рахунок включення в тарифи на послуги відповідної амортизаційної складової. Суб'єкти господарювання, що визначений виконавцем послуг у сфері управління побутовими відходами, для фінансування зазначених витрат можуть використовувати такі інструменти фінансування, як лізинг, займи тощо. Якщо суб'єктом господарювання, що визначений виконавцем послуг у сфері управління побутовими відходами є комунальне підприємство (у разі прийняття рішення про створення комунального підприємства – адміністратора послуги з управління побутовими відходами), у фінансуванні зазначених витрат можуть бути задіяні бюджетні кошти.

Управління небезпечними відходами

Фінансування заходів з управління небезпечними відходами у складі побутових відходів здійснюється на загальних принципах управління побутовими відходами.

Фінансування заходів з управління небезпечними відходами суб'єктів господарювання здійснюється відповідними суб'єктами господарювання за власний рахунок.

Також, доцільно розглянути залучення коштів міжнародної технічної допомоги.

Управління відходами, що містять СОЗ (непридатними до застосування ХЗЗР)

У 2012 році з території Волинської області вивезено залишки непридатних ХЗЗР. Фінансування заходів здійснювалося за кошти державного та обласного бюджетів.

Фінансування заходів з перевезення за межі області на оброблення непридатних до застосування ХЗЗР та очищення території від забруднення ними доцільно розглянути за рахунок коштів суб'єктів господарювання, утворювачів відходів.

Управління промисловими відходами

Фінансування заходів з управління промисловими відходами здійснюється відповідними суб'єктами господарювання за власний рахунок.

Управління відходами будівництва та знесення

Фінансування заходів з управління відходами будівництва та знесення здійснюється за рахунок коштів місцевого та державного бюджетів.

Управління відходами упаковки

Управління відходами упаковки фінансується відповідними власниками відходів за власний рахунок, а також за рахунок фінансових надходжень від реалізації продуктів повторного використання відходів упаковки.

Після введення в дію законодавства щодо розширеної відповідальності виробника з'явиться додаткове джерело фінансування.

Управління відходами електричного та електронного обладнання

Управління відходами електричного та електронного обладнання фінансується відповідними власниками відходів за власний рахунок, а також

за рахунок фінансових надходжень від реалізації продуктів повторного використання або оброблення відходів.

Після введення в дію законодавства щодо розширеної відповідальності виробника може з'явитися додаткове джерело фінансування.

Управління відпрацьованими батарейками, батареями та акумуляторами

Управління відпрацьованими батарейками, батареями та акумуляторами фінансується відповідними власниками відходів за власний рахунок, а також за рахунок фінансових надходжень від реалізації продуктів повторного використання або оброблення відходів.

Після введення в дію законодавства щодо розширеної відповідальності виробника може з'явитися додаткове джерело фінансування.

Управління медичними відходами

Поточні витрати на управління медичними відходами фінансується відповідними власниками відходів за власний рахунок, а також за рахунок фінансових надходжень.

Управління знятими з експлуатації транспортними засобами

Фінансування діяльності з управління знятими з експлуатації транспортними засобами здійснюється підприємствами, які здійснюють таку діяльність.

Управління осадами стічних вод від комунальних очисних споруд

Управління осадами стічних вод від комунальних очисних споруд фінансується відповідними власниками відходів, за рахунок коштів місцевого та державного бюджетів.

Інвестиції у сферу управління відходами є критично важливими для сталого розвитку та забезпечення екологічної безпеки. Сучасні виклики, пов'язані зі зростанням обсягів відходів, вимагають комплексного підходу, що включає не лише ефективне управління відходами, а також впровадження інноваційних технологій для мінімізації їх утворення. Економічні вигоди від таких інвестицій полягають у створенні нових робочих місць, розвитку циркулярної економіки та зменшенню залежності від первинних ресурсів.

3.5. Регіональний план дій

Регіональний план управління відходами у Волинській області до 2034 року визначає головні напрями розвитку сфери управління відходами в області

на найближчі 10 років з урахуванням європейських підходів, що базуються на положеннях Директив ЄС.

Регіональний план спрямований на поліпшення стану благоустрою населених пунктів, охорони навколишнього природного середовища, санітарного та епідеміологічного благополуччя населення, створення умов для залучення коштів бюджетів усіх рівнів, інвестиційних та кредитних ресурсів, міжнародної технічної допомоги.

З метою забезпечення переходу до сучасного управління відходами для їх ефективного використання як ресурсів та сталого розвитку шляхом запобігання їх утворенню відповідно до державної політики у сфері управління відходами; здійснення заходів у сфері управління відходами без загрози здоров'ю людей та навколишньому природному середовищу шляхом зменшення негативних наслідків від утворення відходів та їх управління; забезпечення і підвищення ефективності такого використання, що є вкрай важливим для переходу до циркулярної економіки та забезпечення довгострокової конкурентоздатності розроблено план заходів Регіонального плану.

Основними завданнями Регіонального плану є конкретні суспільні, інституційні, організаційно-технічні, регуляторні, освітньо-виховні, технологічні та технічні, екологічні заходи, які сформовані на основі заходів, передбачених Національною стратегією, Національним планом управління відходами до 2033 року та спрямовані на реалізацію державної та регіональної політики у сфері управління відходами.

По кожному завданню є передбачені заходи, строки їх реалізації, відповідальні виконавці, джерела та обсяги фінансового забезпечення, засоби контролю за станом їх реалізації та проведення моніторингу результатів їх впровадження на території Волинської області.

Регіональний план охоплює всі види діяльності у сфері управління відходами на території Волинської області.

При формуванні переліку завдань та заходів Регіонального плану враховувалися терміни та обсяги їх виконання, визначені документацією дозвільного характеру, зокрема екологічними умовами висновків з оцінки впливу на довкілля, плани заходів з управління відходами, наданими промисловими підприємствами, пропозиції громадських організацій, висновків та рекомендацій членів робочої групи для підготовки пропозицій до проєкту Регіонального плану, узгодження позицій до них.

Коригування заходів, термінів їх виконання здійснюється на підставі виконання документів дозвільного характеру у сфері охорони навколишнього природного середовища та управління відходами та за наявності обґрунтованих пояснень щодо змін.

У випадку недостатності або відсутності фінансування з місцевого та державного бюджетів можливий перегляд термінів виконання окремих заходів Регіонального плану.

Під час реалізації завдань та заходів Регіонального плану має бути

забезпечено врахування та дотримання вимог статті 46 Закону України «Про охорону земель», зокрема щодо наступного:

при здійсненні господарської діяльності, пов'язаної із зберіганням, обробленням, та видаленням, знешкодженням і захороненням відходів, забезпечуються:

- виконання заходів щодо запобігання або зменшення обсягів утворення відходів та управління ними;

- максимальне збереження ґрунтового покриву на основі обраного оптимального варіанта територіального розміщення об'єктів управління відходами;

- зняття родючого шару ґрунту, його складування, збереження та використання при рекультивації земель, покращенні малопродуктивних земель і благоустроїв населених пунктів;

- запобігання негативному впливу об'єктів управління відходами, що використовуються для збирання, зберігання, оброблення, видалення, знешкодження і захоронення відходів на ґрунтовий покрив прилеглих територій;

- рекультивація земельних ділянок після ліквідації об'єктів управління відходами.

Також під час реалізації завдань і заходів Регіонального плану має бути забезпечено дотримання вимог статей 7, 26, 28 та інших Закону України «Про природно-заповідний фонд України» щодо територій та об'єктів природно-заповідного фонду України, розташованих на території Волинської області, охорони дикої флори та фауни і природних середовищ існування на територіях Смарагдової мережі.

Перелік територій та об'єктів природно-заповідного фонду у Волинській області станом на 01.01.2026 розміщено на офіційному вебсайті Міндовкілля в розділі Діяльність/Відкриті дані/Набори відкритих даних/Державний кадастр територій та об'єктів природно-заповідного фонду за посиланням https://data.gov.ua/dataset/mepr_05.

Межі та рекомендації при плануванні або здійсненні діяльності для врахування необхідності забезпечення збереження у довгостроковій перспективі природних оселищ та видів природної фауни і флори, що підлягають особливій охороні в Європі вказані у стандартних формах даних територій Смарагдової мережі, що розміщені на офіційному сайті Ради Європи: <https://www.coe.int/en/web/bern-convention/emerald-viewer>.

Місця розташування 50 водно-болотних угідь міжнародного значення можна ознайомитися на сайті Рамсарської конвенції за посиланням <https://www.ramsar.org/wetland/ukraine>.

За інформацією з Екологічного паспорту Волинської області за 2024 рік на території області знаходяться водно-болотні угіддя міжнародного значення - Шацькі озера площею 32,850 га, заплава р. Прип'ять площею 12,0 га, заплава р. Стохід площею 10,0 га та Черемське болото площею 2,9757 га.

У межах Волинської області до мережі біосферних резерватів ЮНЕСКО включено біосферний резерват «Західне Полісся», у складі якого український Шацький національний природний парк, польський Поліський національний парк і білоруський заказник республіканського значення «Прибузьке Полісся».

Визначення місць розташування відповідних об'єктів управління відходами має здійснюватися з урахуванням пріоритету вимог екологічної безпеки (див. статтю 3 Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» та статтю 3 Закону України «Про охорону земель»), збереження цінних природоохоронних територій та об'єктів, забезпечення дотримання вимог природоохоронного та іншого законодавства, а також затвердженої у встановленому порядку містобудівній документації.

Стосовно питань рекультивації місць видалення відходів мають бути враховані вимоги законів України «Про землеустрій» (стаття 54 та ін.), «Про охорону земель» (статті 46, 52 та ін.), «Про управління відходами» (стаття 40 та ін.), а також Правил розроблення робочих проєктів землеустрою, затверджених постановою КМУ від 02.02.2022 № 86.

Відповідно до вимог частини четвертої статті 15 Закону України «Про екологічну мережу України», регіональні та місцеві схеми формування екомережі, програми у сфері формування, збереження та використання екомережі є основою для розроблення усіх видів проєктної документації при здійсненні землеустрою, розробці містобудівної документації, а також здійсненні господарської та іншої діяльності.

Під час реалізації завдань та заходів Регіонального плану, з метою регламентації господарської діяльності в межах прибережних захисних смуг та водоохоронних зон водних об'єктів рекомендується дотримуватись вимог, визначених Водним Кодексом України та законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення безперешкодного доступу громадян до узбережжя водних об'єктів для загального водокористування».

Дотримуватись санітарно-захисних зон та санітарних розривів відповідно до ДСП 173-96 «Державні санітарні правила планування та забудови населених пунктів», а також ДБН Б.2.2-12:2019 «Планування та забудова територій».

Зокрема, врахувати вимоги пункту 5.4 ДСП 173-96 «Державні санітарні правила планування та забудови населених пунктів», де зазначено, що територія санітарно-захисної зони не повинна розглядатись як резерв нового будівництва, реконструкції, капітального ремонту об'єктів підприємства.

Згідно з вимогами статті 11 Закону України «Про оцінку впливу на довкілля» органи державної влади, органи місцевого самоврядування, приймаючи рішення про провадження планованої діяльності (у разі її належності до категорій, що підпадає під види діяльності, зазначені у частинах другій та третій статті 3 вищезазначеного Закону), зобов'язані врахувати висновки з оцінки впливу на довкілля.

Підприємства, установи та організації, а також громадяни, діяльність яких пов'язана з накопиченням відходів, зобов'язані забезпечувати своєчасне перевезення таких відходів на спеціальні об'єкти, що використовуються для їх збирання, зберігання та оброблення.

Забороняється несанкціоноване скидання і розміщення відходів у підземних горизонтах, на території міст та інших населених пунктів, на землях природно-заповідного та іншого природоохоронного, оздоровчого, рекреаційного та історико-культурного призначення, у межах водоохоронних зон та зон санітарної охорони водних об'єктів, в інших місцях, що може створювати небезпеку для навколишнього природного середовища та здоров'я людини.

Відповідно до статті 211 Земельного кодексу України, громадяни та юридичні особи, винні в порушеннях земельного законодавства несуть цивільну, адміністративну або кримінальну відповідальність.

За порушення земельного законодавства, пов'язаного із заподіянням шкоди землям сільськогосподарського призначення, підприємства, установи, організації та громадяни несуть цивільно-правову відповідальність. У цьому разі винні зобов'язані відшкодувати шкоду в повному обсязі.

Відшкодування шкоди за загальним правилом регулюється нормами цивільного законодавства. Проте, існують спеціальні правові акти, які встановлюють порядок розрахунків і відшкодування шкоди, що настала внаслідок порушення земельного законодавства (Методика визначення розмірів шкоди, зумовленої забрудненням і засміченням земельних ресурсів через порушення природоохоронного законодавства, затверджена наказом Міністерства охорони навколишнього природного середовища України від 27 жовтня 1997 року № 171).

Найпоширенішим видом відповідальності за земельні та інші екологічні правопорушення є адміністративно-правова відповідальність, яка настає за наявності в діях винних осіб адміністративних порушень, перелік яких міститься в екологічному та адміністративному законодавстві.

Більшість з них передбачає накладення на винних штрафів різних розмірів.

Адміністративна відповідальність може наставати: за псування та забруднення земель хімічними та радіоактивними речовинами, виробничими відходами, стічними водами, за невиконання вимог природоохоронного режиму по використанню земель. За ці правопорушення на винних громадян може накладатися штраф.

У деяких випадках закон передбачає адміністративне попередження або застосування додаткових санкцій.

Кримінальна відповідальність за злочинні порушення екологічного законодавства передбачена Кримінальним кодексом. Природоохоронне правопорушення вважається злочином, якщо воно спричиняє суттєву шкоду вказаним у законі об'єктам природи або навколишньому середовищу внаслідок знищення, ушкодження, псування природних об'єктів, що

охороняються законом або може спричинити шкоду здоров'ю та життю людей.

Кримінальним кодексом, передбачені екологічні злочини, як забруднення або псування земель, безгосподарське використання земель. Винні громадяни та посадові особи залежно від характеру злочину та його екологічної і суспільної небезпеки караються позбавленням волі, штрафом та додатковими покараннями у вигляді позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю, а також конфіскацією знарядь і засобів злочину.

Реалізація завдань і заходів Регіонального плану сприятиме ефективній інтеграції положень директив Європейського Союзу для переходу до мінімізації забруднення та закладе основи посиленого переходу до Європейського зеленого курсу, зокрема з розбудови та удосконалення інфраструктури управління відходами та покращенню екологічної ситуації в області.

Завдання і заходи Регіонального плану управління відходами у Волинській області узгоджуються із наступними документами національного та регіонального рівнів:

- Законом України «Про управління відходами»;
- Законом України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року»;
- Національною стратегією управління відходами в Україні до 2030 року, що схвалена розпорядженням КМУ від 8 листопада 2017 р. № 820-р;
- Національним планом управління відходами до 2033 року;
- Стратегією розвитку Волинської області на період до 2027 року;
- Регіональною екологічною програмою «Екологія 2023-2026»;
- **Щорічними Регіональними доповідями про стан навколишнього природного середовища Волинської області;**
- Екологічним паспортом Волинської області.

Завдання та заходи щодо створення та розвитку системи управління відходами у Волинській області наведені у додатку 14. Планові кількісні показники виконання Регіонального плану наведені у додатку 13. Структура плану заходів наведена у додатку 16.

Джерела фінансування заходів Регіонального плану детально описані в підрозділі 3.4. «Фінансово-економічне забезпечення системи».

Результатом реалізації Регіонального плану стане:

- сприяння реалізації державної та регіональної політики у сфері управління відходами та виконання Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом;
- покращення стану навколишнього природного середовища та здоров'я населення області;
- створення передумов для фінансування та залучення інвестицій у сектор управління відходами;
- ефективне використання природних ресурсів, зменшення обсягів відходів, підвищення рівнів повторного використання та рециклінгу, що

сприятиме переходу до циркулярної економіки та сталому використанню ресурсів;

- створення нових робочих місць та сприяння економічному зростанню;
- забезпечення основи для стратегічного планування управління відходами в області, а також на рівні підприємств, установ та організацій;
- покращення системи моніторингу та контролю за управлінням відходами.

РОЗДІЛ IV. МОНІТОРИНГ ТА ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОНАННЯ РЕГІОНАЛЬНОГО ПЛАНУ

Система моніторингу та оцінки - це сукупність організаційних структур, процесів управління, стандартів, стратегій, планів, показників, інформаційних систем, звітності та зв'язків, що дозволяє національним та регіональним органам влади, органам місцевого самоврядування та іншим установам ефективно виконувати свої функції з моніторингу та оцінки. Оцінка та моніторинг – це періодичне відстеження відповідних індикаторів, яке здійснюється з метою забезпечення своєчасної та належної реалізації плану управління відходами.

Основна мета системи моніторингу та оцінки Регіонального плану управління відходами - запропонувати стратегічний інструмент для підвищення ефективності реалізації Плану шляхом підвищення актуальності, ефективності, доцільності, сталості та його впливу.

Система оцінки реалізації Регіонального плану включає ряд кількісних індикаторів, які показують хід та результативність впровадження передбачених заходів, досягнення очікуваних результатів - встановлених цільових показників тощо. Індикатори визначались на основі аналізу поточного стану управління відходами, виходячи з цільових показників, наведених у підрозділі 3.1, заходів Регіонального плану, наведених в підрозділі 3.5, на основі Закону України «Про управління відходами», Національної стратегії управління відходами до 2030 року, Національного плану управління відходами до 2033 року, та з урахуванням регіональної специфіки системи управління відходами у Волинській області.

Під час моніторингу та виконання Регіонального плану, враховувати вимоги в частині охорони та використання земель для запобігання їх забрудненню та засміченню відходами, які унормовані:

- статтями 20, 26 п.7 Закону України «Про управління відходами».
- Законом України «Про охорону навколишнього природного середовища».
- Законом України «Про місцеве самоврядування в Україні».
- Законом України «Про місцеві державні адміністрації».
- Законом України «Про благоустрій населених пунктів».
- Законом України «Про охорону земель».
- Земельним Кодексом України.

Індикатори, які відбираються для здійснення оцінки Регіонального плану управління відходами, мають відповідати наступним критеріям: відповідність, вимірюваність, досяжність, чутливість, доступність, надійність, простота, практичність, об'єктивність, ощадливість та обмеженість в часі.

Джерелом даних для проведення моніторингу та оцінки виконання завдань, визначених Регіональним планом, буде інформація з інформаційної системи управління відходами, зібрана в існуючих базах даних, та

статистичних обстежень, звітів про виконання місцевих планів управління відходами та інших джерел.

Розроблений комплекс індикаторів слугуватиме для:

- оцінки ефективності виконання запланованих заходів;
- своєчасного коригування Регіонального плану в процесі його реалізації;
- здійснення узагальненої оцінки результативності плану після завершення строку його реалізації;
- оцінки ступеня досягнення встановлених цільових показників.

Індикатори виконання заходів Регіонального плану у Волинській області наведені в Таблиці 4.1.

Таблиця 4.1. Індикатори досягнення цільових показників та виконання заходів Регіонального плану управління відходами у Волинській області до 2034 року

Найменування показника	Одиниці	Періодичність*
Створення та розвиток інституційної структури системи управління відходами у Волинській області до 2034 року		
Кількість затверджених місцевих планів управління відходами	одиниць	щорічно
Кількість підготовлених та оприлюднених моніторингових звітів з оцінки ефективності реалізації Регіонального плану	одиниць	щорічно
Участь у тренінгах, семінарах, навчаннях працівників профільних управлінь та департаментів Волинської ОДА, що відповідають за управління відходами, виконкомів міських, селищних та сільських рад, суб'єктів господарювання щодо впровадження системи управління відходами	одиниць	щорічно
Проведення заходів з екологічного інформування населення та здобувачів освіти, у т.ч. розміщення реклами екологічного спрямування	кількість сюжетів і публікацій в медіа, кількість розміщеної реклами та інше	щорічно
Проведення інформаційно-роз'яснювальної роботи та інших заходів з підвищення обізнаності населення щодо управління відходами, у т.ч. біовідходами	кількість інформаційних кампаній, рейдів тощо	щорічно
Кількість проведених тематичних заходів щодо управління відходами в закладах освіти	одиниць	щорічно
Кількість та площа рекультивованих історичних місць розміщення відходів	одиниць, га	щорічно
Кількість, площа та потужність полігонів за класами, які відповідають вимогам Закону	одиниць, га	щорічно
Кількість і площа місць розміщення відходів (полігонів, звалищ), які не відповідають вимогам Закону	одиниць, га	щорічно
Кількість та потужність об'єктів оброблення відходів за окремими технологіями оброблення	одиниць	щорічно

Обсяг відходів, на які поширюється розширена відповідальність виробника, введених в обіг	тонн	щорічно
Основні потоки відходів		
Побутові відходи		
Охоплення населення послугами з управління побутовими відходами	%	щорічно
Охоплення населення роздільним збиранням побутових відходів	%	щорічно
Кількість пунктів роздільного збирання побутових відходів (окремо стаціонарних та мобільних)	одиниць	щорічно
Обсяг побутових відходів, що утворюються	тис. тонн/рік	щорічно
Обсяг утворених побутових відходів, щодо яких здійснено операції з рециклінгу	тис. тонн/рік	щорічно
Обсяг утворених побутових відходів, щодо яких здійснено операції з відновлення	тис. тонн/рік	щорічно
Обсяг утворених побутових відходів, щодо яких здійснено операції з відновлення (спалювання з отримання енергії)	тис. тонн/рік	щорічно
Обсяг утворених побутових відходів, щодо яких здійснено операції із захоронення	тис. тонн/рік	щорічно
Обсяг утворених побутових відходів, щодо яких здійснено інші операції з видалення	тис. тонн/рік	щорічно
Обсяг продукції, яка оголошена як побічний продукт	тис. тонн/рік	щорічно
Обсяг утворених побутових відходів, щодо яких оголошено припинення статусу відходів	тис. тонн/рік	щорічно
Обсяг утворених побутових відходів, щодо яких здійснено операції з видалення без попереднього оброблення	тис. тонн/рік	щорічно
Небезпечні відходи		
Обсяг небезпечних відходів, що утворюються	тис. тонн/рік	щорічно
Обсяг утворених небезпечних відходів, щодо яких здійснено операції з рециклінгу	тис. тонн/рік	щорічно
Обсяг утворених небезпечних відходів, щодо яких здійснено операції з відновлення	тис. тонн/рік	щорічно
Обсяг утворених небезпечних відходів, щодо яких здійснено операції з відновлення (спалювання з отримання енергії)	тис. тонн/рік	щорічно
Обсяг утворених небезпечних відходів, щодо яких здійснено операції із захоронення	тис. тонн/рік	щорічно
Обсяг утворених небезпечних відходів, щодо яких здійснено інші операції з видалення	тис. тонн/рік	щорічно
Обсяг продукції, яка оголошена як побічний продукт	тис. тонн/рік	щорічно
Обсяг утворених небезпечних відходів, щодо яких оголошено припинення статусу відходів	тис. тонн/рік	щорічно
Обсяг утворених небезпечних відходів, щодо яких здійснено операції з видалення без попереднього оброблення	тис. тонн/рік	щорічно
Небезпечні відходи, що містять СО₂		
Обсяг небезпечних відходів, що містять СО ₂ , що утворюються	тис. тонн/рік	щорічно
Обсяг утворених небезпечних відходів, що містять СО ₂ , щодо яких здійснено операції з рециклінгу	тис. тонн/рік	щорічно
Обсяг утворених небезпечних відходів, що містять СО ₂ , щодо яких здійснено операції з відновлення	тис. тонн/рік	щорічно
Обсяг утворених небезпечних відходів, що містять СО ₂ , щодо яких здійснено операції із захоронення	тис. тонн/рік	щорічно

Обсяг утворених небезпечних відходів, що містять СОЗ, щодо яких здійснено інші операції з видалення	тис. тонн/рік	щорічно
Обсяг продукції, яка оголошена як побічний продукт	тис. тонн/рік	щорічно
Обсяг утворених небезпечних відходів, що містять СОЗ, щодо яких оголошено припинення статусу відходів	тис. тонн/рік	щорічно
Обсяг утворених небезпечних відходів, що містять СОЗ, щодо яких здійснено операції з видалення без попереднього оброблення	тис. тонн/рік	щорічно
Небезпечні відходи, що містять азбест		
Обсяг небезпечних відходів, що містять азбест, що утворюються	тис. тонн/рік	щорічно
Обсяг утворених небезпечних відходів, що містять азбест, щодо яких здійснено операції із захоронення	тис. тонн/рік	щорічно
Обсяг утворених небезпечних відходів, що містять азбест, щодо яких здійснено інші операції з видалення	тис. тонн/рік	щорічно
Обсяг утворених небезпечних відходів, що містять азбест, щодо яких здійснено операції з видалення без попереднього оброблення	тис. тонн/рік	щорічно
Небезпечні відходи, що містять ртуть		
Обсяг небезпечних відходів, що містять ртуть, що утворюються	тис. тонн/рік	щорічно
Обсяг утворених небезпечних відходів, що містять ртуть, щодо яких здійснено операції з рециклінгу	тис. тонн/рік	щорічно
Обсяг утворених небезпечних відходів, що містять ртуть, щодо яких здійснено операції з відновлення	тис. тонн/рік	щорічно
Обсяг утворених небезпечних відходів, що містять ртуть, щодо яких здійснено операції із захоронення	тис. тонн/рік	щорічно
Обсяг утворених небезпечних відходів, що містять ртуть, щодо яких здійснено інші операції з видалення	тис. тонн/рік	щорічно
Обсяг утворених небезпечних відходів, що містять ртуть, щодо яких здійснено операції з видалення без попереднього оброблення	тис. тонн/рік	щорічно
Промислові відходи		
Обсяг промислових відходів, що утворюються	тис. тонн/рік	щорічно
Обсяг утворених промислових відходів, щодо яких здійснено операції з рециклінгу	тис. тонн/рік	щорічно
Обсяг утворених промислових відходів, щодо яких здійснено операції з відновлення	тис. тонн/рік	щорічно
Обсяг утворених промислових відходів, щодо яких здійснено операції з відновлення (спалювання з отримання енергії)	тис. тонн/рік	щорічно
Обсяг утворених промислових відходів, щодо яких здійснено операції із захоронення	тис. тонн/рік	щорічно
Обсяг утворених промислових відходів, щодо яких здійснено інші операції з видалення	тис. тонн/рік	щорічно
Обсяг продукції, яка оголошена як побічний продукт	тис. тонн/рік	щорічно
Обсяг утворених промислових відходів, щодо яких оголошено припинення статусу відходів	тис. тонн/рік	щорічно
Обсяг утворених промислових відходів, щодо яких здійснено операції з видалення без попереднього оброблення	тис. тонн/рік	щорічно
Відходи видобувної промисловості		
Обсяг відходів видобувної промисловості, що утворюються	тис. тонн/рік	щорічно
Обсяг утворених відходів видобувної промисловості, щодо яких здійснено операції з рециклінгу	тис. тонн/рік	щорічно
Обсяг утворених відходів видобувної промисловості, щодо яких здійснено операції з відновлення	тис. тонн/рік	щорічно

Обсяг утворених відходів видобувної промисловості, щодо яких здійснено операції з відновлення (спалювання з отримання енергії)	тис. тонн/рік	щорічно
Обсяг утворених відходів видобувної промисловості, щодо яких здійснено операції із захоронення	тис. тонн/рік	щорічно
Обсяг утворених відходів видобувної промисловості, щодо яких здійснено інші операції з видалення	тис. тонн/рік	щорічно
Обсяг продукції, яка оголошена як побічний продукт	тис. тонн/рік	щорічно
Обсяг утворених відходів видобувної промисловості, щодо яких оголошено припинення статусу відходів	тис. тонн/рік	щорічно
Обсяг утворених відходів видобувної промисловості, щодо яких здійснено операції з видалення без попереднього оброблення	тис. тонн/рік	щорічно
Відходи будівництва і знесення		
Обсяг відходів будівництва і знесення, що утворюються	тис. тонн/рік	щорічно
Обсяг утворених відходів будівництва і знесення щодо яких здійснено операції з рециклінгу	тис. тонн/рік	щорічно
Обсяг утворених відходів будівництва і знесення щодо яких здійснено операції з відновлення	тис. тонн/рік	щорічно
Обсяг утворених відходів будівництва і знесення щодо яких здійснено операції з відновлення (спалювання з отримання енергії)	тис. тонн/рік	щорічно
Обсяг утворених відходів будівництва і знесення щодо яких здійснено операції із захоронення	тис. тонн/рік	щорічно
Обсяг утворених відходів будівництва і знесення щодо яких здійснено інші операції з видалення	тис. тонн/рік	щорічно
Обсяг утворених відходів будівництва і знесення щодо яких оголошено припинення статусу відходів	тис. тонн/рік	щорічно
Обсяг утворених відходів будівництва і знесення щодо яких здійснено операції з видалення без попереднього оброблення	тис. тонн/рік	щорічно
Відходи від руйнувань		
Обсяг відходів від руйнувань, що утворюються	тис. тонн/рік	щорічно
Обсяг утворених відходів від руйнувань, щодо яких здійснено операції з рециклінгу	тис. тонн/рік	щорічно
Обсяг утворених відходів від руйнувань, щодо яких здійснено операції з відновлення	тис. тонн/рік	щорічно
Обсяг утворених відходів від руйнувань, щодо яких здійснено операції з відновлення (спалювання з отримання енергії)	тис. тонн/рік	щорічно
Обсяг утворених відходів від руйнувань, щодо яких здійснено операції із захоронення	тис. тонн/рік	щорічно
Обсяг утворених відходів від руйнувань, щодо яких здійснено інші операції з видалення	тис. тонн/рік	щорічно
Обсяг утворених відходів від руйнувань, щодо яких оголошено припинення статусу відходів	тис. тонн/рік	щорічно
Обсяг утворених відходів від руйнувань щодо яких здійснено операції з видалення без попереднього оброблення	тис. тонн/рік	щорічно
Відходи сільського господарства		
Обсяг відходів сільського господарства, що утворюються	тис. тонн/рік	щорічно
Обсяг утворених відходів сільського господарства, щодо яких здійснено операції з рециклінгу	тис. тонн/рік	щорічно
Обсяг утворених відходів сільського господарства, щодо яких здійснено операції з відновлення	тис. тонн/рік	щорічно

Обсяг утворених відходів сільського господарства, щодо яких здійснено операції з відновлення (спалювання з отримання енергії)	тис. тонн/рік	щорічно
Обсяг утворених відходів сільського господарства, щодо яких здійснено операції із захоронення	тис. тонн/рік	щорічно
Обсяг утворених відходів сільського господарства, щодо яких здійснено інші операції з видалення	тис. тонн/рік	щорічно
Обсяг продукції, яка оголошена як побічний продукт	тис. тонн/рік	щорічно
Обсяг утворених відходів сільського господарства, щодо яких оголошено припинення статусу відходів	тис. тонн/рік	щорічно
Обсяг утворених відходів сільського господарства, щодо яких здійснено операції з видалення без попереднього оброблення	тис. тонн/рік	щорічно
Медичні відходи		
Обсяг медичних відходів, що утворюються	тис. тонн/рік	щорічно
Обсяг утворених медичних відходів, щодо яких здійснено операції з відновлення	тис. тонн/рік	щорічно
Обсяг утворених медичних відходів, щодо яких здійснено операції з відновлення (спалювання з отримання енергії)	тис. тонн/рік	щорічно
Обсяг утворених медичних відходів, щодо яких здійснено операції із захоронення	тис. тонн/рік	щорічно
Обсяг утворених медичних відходів, щодо яких здійснено інші операції з видалення	тис. тонн/рік	щорічно

Відходи на які поширюється розширена відповідальність виробника		
Відходи упаковки		
Обсяг відходів упаковки, що утворюються	тис. тонн/рік	щорічно
Обсяг утворених відходів упаковки, щодо яких здійснено операції з рециклінгу	тис. тонн/рік	щорічно
Обсяг утворених відходів упаковки, щодо яких здійснено операції з відновлення	тис. тонн/рік	щорічно
Обсяг утворених відходів упаковки, щодо яких здійснено операції з відновлення (спалювання з отримання енергії)	тис. тонн/рік	щорічно
Обсяг утворених відходів упаковки, щодо яких здійснено операції із захоронення	тис. тонн/рік	щорічно
Обсяг утворених відходів упаковки, щодо яких здійснено інші операції з видалення	тис. тонн/рік	щорічно
Обсяг продукції, яка оголошена як побічний продукт	тис. тонн/рік	щорічно
Обсяг утворених відходів упаковки, щодо яких оголошено припинення статусу відходів	тис. тонн/рік	щорічно
Обсяг утворених відходів упаковки, щодо яких здійснено операції з видалення без попереднього оброблення	тис. тонн/рік	щорічно
Відходи батарей та акумуляторів		
Обсяг відходів батарей та акумуляторів, що утворюються	тис. тонн/рік	щорічно
Обсяг утворених відходів батарей та акумуляторів, щодо яких здійснено операції з рециклінгу	тис. тонн/рік	щорічно
Обсяг утворених відходів батарей та акумуляторів, щодо яких здійснено операції з відновлення	тис. тонн/рік	щорічно
Обсяг утворених відходів батарей та акумуляторів, щодо яких здійснено інші операції з видалення	тис. тонн/рік	щорічно
Обсяг продукції, яка оголошена як побічний продукт	тис. тонн/рік	щорічно
Обсяг утворених відходів батарей та акумуляторів, щодо яких оголошено припинення статусу відходів	тис. тонн/рік	щорічно
Обсяг утворених відходів батарей та акумуляторів, щодо яких здійснено операції з видалення без попереднього оброблення	тис. тонн/рік	щорічно
Відходи електричного та електронного обладнання		
Обсяг відходів електричного та електронного обладнання, що утворюються	тис. тонн/рік	щорічно
Обсяг утворених відходів електричного та електронного обладнання, щодо яких здійснено операції з рециклінгу	тис. тонн/рік	щорічно
Обсяг утворених відходів електричного та електронного обладнання, щодо яких здійснено операції з відновлення	тис. тонн/рік	щорічно

Обсяг утворених відходів електричного та електронного обладнання, щодо яких здійснено інші операції з видалення	тис. тонн/рік	щорічно
Обсяг продукції, яка оголошена як побічний продукт	тис. тонн/рік	щорічно
Обсяг утворених відходів електричного та електронного обладнання, щодо яких оголошено припинення статусу відходів	тис. тонн/рік	щорічно
Обсяг утворених відходів електричного та електронного обладнання, щодо яких здійснено операції з видалення без попереднього оброблення	тис. тонн/рік	щорічно
Зняті з експлуатації транспортні засоби		
Обсяг знятих з експлуатації транспортних засобів, що утворюються	тис. тонн/рік	щорічно
Обсяг утворених знятих з експлуатації транспортних засобів, щодо яких здійснено операції з рециклінгу	тис. тонн/рік	щорічно
Обсяг утворених знятих з експлуатації транспортних засобів, щодо яких здійснено операції з відновлення	тис. тонн/рік	щорічно
Обсяг утворених знятих з експлуатації транспортних засобів, щодо яких здійснено операції з відновлення (спалювання з отримання енергії)	тис. тонн/рік	щорічно
Обсяг утворених знятих з експлуатації транспортних засобів, щодо яких здійснено операції із захоронення	тис. тонн/рік	щорічно
Обсяг утворених знятих з експлуатації транспортних засобів, щодо яких здійснено інші операції з видалення	тис. тонн/рік	щорічно
Обсяг продукції, яка оголошена як побічний продукт	тис. тонн/рік	щорічно
Обсяг утворених знятих з експлуатації транспортних засобів, щодо яких оголошено припинення статусу відходів	тис. тонн/рік	щорічно
Обсяг утворених знятих з експлуатації транспортних засобів, щодо яких здійснено операції з видалення без попереднього оброблення	тис. тонн/рік	щорічно
Відходи мастил (олив)		
Обсяг відходів мастил (олив), що утворюються	тис. тонн/рік	щорічно
Обсяг утворених відходів мастил (олив), щодо яких здійснено операції з рециклінгу	тис. тонн/рік	щорічно
Обсяг утворених відходів мастил (олив), щодо яких здійснено операції з відновлення	тис. тонн/рік	щорічно
Обсяг утворених відходів мастил (олив), щодо яких здійснено інші операції з видалення	тис. тонн/рік	щорічно
Обсяг продукції, яка оголошена як побічний продукт	тис. тонн/рік	щорічно
Обсяг утворених відходів мастил (олив), щодо яких оголошено припинення статусу відходів	тис. тонн/рік	щорічно

Обсяг утворених відходів мастил (олив), щодо яких здійснено операції з видалення без попереднього оброблення	тис. тонн/рік	щорічно
Відходи шин		
Обсяг відходів шин, що утворюються	тис. тонн/рік	щорічно
Обсяг утворених відходів шин, щодо яких здійснено операції з рециклінгу	тис. тонн/рік	щорічно
Обсяг утворених відходів шин, щодо яких здійснено операції з відновлення	тис. тонн/рік	щорічно
Обсяг утворених відходів шин, щодо яких здійснено операції з відновлення (спалювання з отримання енергії)	тис. тонн/рік	щорічно
Обсяг утворених відходів шин, щодо яких здійснено інші операції з видалення	тис. тонн/рік	щорічно
Обсяг продукції, яка оголошена як побічний продукт	тис. тонн/рік	щорічно
Обсяг утворених відходів шин, щодо яких оголошено припинення статусу відходів	тис. тонн/рік	щорічно
Обсяг утворених відходів шин, щодо яких здійснено операції з видалення без попереднього оброблення	тис. тонн/рік	щорічно
Осади стічних вод		
Обсяг осадів стічних вод, що утворюються	тис. тонн/рік	щорічно
Обсяг утворених осадів стічних вод, щодо яких здійснено операції з рециклінгу	тис. тонн/рік	щорічно
Обсяг утворених осадів стічних вод, щодо яких здійснено операції з відновлення	тис. тонн/рік	щорічно
Обсяг утворених осадів стічних вод, щодо яких здійснено операції з відновлення (спалювання з отримання енергії)	тис. тонн/рік	щорічно
Обсяг утворених осадів стічних вод, щодо яких здійснено операції із захоронення	тис. тонн/рік	щорічно
Обсяг утворених осадів стічних вод, щодо яких здійснено інші операції з видалення	тис. тонн/рік	щорічно
Обсяг утворених осадів стічних вод, щодо яких здійснено операції з видалення без попереднього оброблення	тис. тонн/рік	щорічно

** за окремими індикаторами виконання регіонального плану, щорічне їх визначання здійснюється після упровадження конкретних заходів, наприклад із роздільного збирання відходів чи розширеної відповідальності виробника*

Моніторинг є процесом регулярного збору ключових кількісних даних для визначення прогресу в досягненні встановлених цільових показників та попередженні небажаних результатів, відставання тощо.

Моніторинг здійснюється за принципами достовірності, добросовісності, відповідності та актуальності інформації та обов'язкового врахування.

Моніторинг реалізації Регіонального плану проводиться щорічно за визначеними в Розділі IV індикаторами.

Організація та здійснення моніторингу наслідків виконання документа

державного планування Регіонального плану здійснюватиметься відповідно до Порядку здійснення моніторингу наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 16 грудня 2020 № 1272.

На основі узагальнених даних моніторингу щорічно готується Звіт з моніторингу, результати якого використовуються для коригування чи оновлення Регіонального плану, планування діяльності, прийняття рішень тощо.

РОЗДІЛ V. ІНФОРМАЦІЯ ПРО СТРАТЕГІЧНУ ЕКОЛОГІЧНУ ОЦІНКУ (буде доповнено після проходження процедури ГО)

Регіональний план управління відходами у Волинській області до 2034 року є документом державного планування та підлягає стратегічній екологічній оцінці в порядку, встановленому Законом України «Про стратегічну екологічну оцінку».

Стратегічна екологічна оцінка здійснюється за етапами (пункт 1 статті 9 Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку»):

- 1) визначення обсягу стратегічної екологічної оцінки;
- 2) складання звіту про стратегічну екологічну оцінку;
- 3) проведення громадського обговорення та консультацій у порядку, передбаченому статтями 12 та 13 цього Закону, транскордонних консультацій у порядку, передбаченому статтею 14 цього Закону;
- 4) врахування звіту про стратегічну екологічну оцінку, результатів громадського обговорення та консультацій;
- 5) інформування про затвердження документа державного планування;
- 6) моніторинг наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення.

Для забезпечення процедури СЕО управління екології та природних ресурсів Волинської обласної державної адміністрації було сформовано реєстраційну справу в Єдиному реєстрі стратегічної екологічної оцінки за № 16-12-18717-25 та подано Заяву про визначення обсягу СЕО щодо рівня деталізації інформації, що повинна бути включена в Звіт про СЕО. Дану заяву разом з повідомленням було оприлюднено на офіційному вебсайті. Термін розгляду заяви - з 12.03.2026 року по 21.03.2026 року.

За цей час до заяви надійшли пропозиції від начальника відділу оцінки впливу на довкілля та стратегічної екологічної оцінки Управління екології та природних ресурсів Волинської ОДА, органів місцевого самоврядування (лист Маневицької селищної ради №1015/01-13/2-26 від 20.03.2026 р., що надійшов на адресу Управління та внесений в ЕкоСистему) та громадськості (листи гр. Карпук О. та Кравчук М.), що були враховані розробниками документу державного планування - Регіонального плану управління відходами у Волинській області до 2034 року.

Проект Регіонального плану пройшов процедуру громадського обговорення та консультацій з уповноваженими органами виконавчої влади, що реалізують політику у сфері охорони навколишнього природного середовища та у сфері охорони здоров'я щодо стратегічної екологічної оцінки.

З цією метою Регіональний план та Звіт про СЕО оприлюднено на офіційному вебсайті та подано в Єдиний реєстр СЕО. Термін громадського обговорення становив з _____ року до _____ року.

За результатами громадського обговорення та консультацій сформовано консультативні довідки, які є публічною інформацією та оприлюднені в

порядку передбаченому Законом України «Про стратегічну екологічну оцінку».

У довідках відображено інформацію, яким чином у документі державного планування та звіті про СЕО враховані подані зауваження та пропозиції або обґрунтоване їх відхилення, а також обґрунтування щодо надання документа державного планування у тому вигляді, в якому він запропонований до затвердження.

ІНФОРМАЦІЙНІ ДЖЕРЕЛА

Директиви ЄС

1. Директива 2008/98/ЄС Європейського Парламенту і Ради від 19 листопада 2008 року «Про відходи та скасування деяких директив»
2. Директива 2006/21/ЄС Європейського Парламенту і Ради від 15 березня 2006 року «Про управління відходами видобувної промисловості та про внесення змін до Директиви 2004/35-ЄС»
3. Директива 1999/31/ЄС Європейського Парламенту і Ради від 26 квітня 1999 року «Про захоронення відходів»
4. Директива 2004/12/ЄС Європейського Парламенту і Ради від 11.02.2004 «Про упаковку та відходи упаковки» цією Директивою внесено зміни до Директиви Європейського Парламенту і Ради 94/62/ЄС від 20 грудня 1994 року про пакування та відходи пакування, що чинна і до якої внесено ще 6 змін
5. Директива 2012/19/ЄС *Європейського парламенту і Ради* від 4 липня 2012 року «Про відходи електричного та електронного обладнання (ВЕЕО)»
6. Директива 2006/66/ЄС *Європейського парламенту і Ради* від 6 вересня 2006 року «Про батареї і акумулятори та відпрацьовані батареї і акумулятори та про скасування Директиви 91/157/ЄС»

Кодекси і Закони України, постанови Кабінету Міністрів України, інші підзаконні акти

7. Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» від 25.06.1991 р. від 25.06.1991 №1264-XII з подальшими змінами
8. Закон України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року» від 28.02.2019 № 2697-VIII
9. Закон України «Про управління відходами» від 20.06.2022 №2320-IX
10. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21.05.1997 №280/97-ВР з подальшими змінами
11. Закон України «Про житлово-комунальні послуги» від 09.11.2017 №2189-VIII з подальшими змінами
12. Закон України «Про оцінку впливу на довкілля» від 23.05.2017 №2059-VIII з подальшими змінами
13. Закон України «Про стратегічну екологічну оцінку» від 20.03.2018 №2354-VIII з подальшими змінами
14. Закон України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» від 5 лютого 2015 року №157-VIII з подальшими змінами
15. Закон України «Про систему громадського здоров'я» від 06.09.2022 №2573-IX
16. Закон України «Про екологічну мережу України» від 24.06.2004 №1864-IV
17. Закон України «Про основи містобудування» від 16.11.1992 №2780-XII

18. Закон України «Про охорону земель» від 19.06.2003 №962-IV
19. Закон України «Про природно-заповідний фонд України» від 16.06.1992 №2456-XII
20. Закон України «Про рослинний світ» від 0.04.1999 №591-XIV
21. Закон України «Про землеустрій» від 22.05.2003 №858-IV
22. Закон України від 02.03.2015 №222-VIII «Про ліцензування видів господарської діяльності»
23. Водний кодекс України від 06.06.1995 №213/95-ВР з подальшими змінами. Постанова Верховної Ради України від 06.06.1995 №214/95-ВР «Про введення в дію Водного Кодексу України».
24. Кодекс України про надра від 27.07.1994 №123/94-ВР з подальшими змінами. Постанова Верховної Ради України від 27.07.1994 №133/94-ВР «Про введення в дію Кодексу України про надра».
25. Земельний кодекс України від 25.10.2001 №2768-III з подальшими змінами.
26. Постанова Кабінету Міністрів України від 11 жовтня 2021 р. №1065 «Про Єдину екологічну платформу «ЕкоСистема»
27. Постанова Кабінету Міністрів України від 7 травня 2022 р. №556 «Деякі питання подання декларації про відходи»
28. Постанова Кабінету Міністрів України від 19 квітня 2022 р. №473 «Про затвердження Порядку виконання невідкладних робіт щодо ліквідації наслідків збройної агресії Російської Федерації, пов'язаних із пошкодженням будівель та споруд»
29. Постанова Кабінету Міністрів України від 7 липня 2023 р. №733 «Про внесення до деяких постанов Кабінету Міністрів України змін з питань управління побутовими відходами»
30. Постанова Кабінету Міністрів України від 30 червня 2023 р. №667 «Про затвердження Порядку розроблення та затвердження регіональних планів управління відходами»
31. Постанова Кабінету Міністрів України від 19 червня 2023 р. №625 «Деякі питання управління побутовими відходами в особливих умовах» зі змінами та доповненнями внесеними постановою КМУ від 23.08.2024 року № 964 «Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України у сфері управління відходами»
32. Постанова Кабінету Міністрів України від 27 вересня 2022 р. №1073 «Про затвердження Порядку управління відходами, що утворились у зв'язку з пошкодженням (руйнуванням) будівель та споруд внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій або проведенням робіт з ліквідації їх наслідків» зі змінами та доповненнями внесеними постановою КМУ від 23.08.2024 року №964 «Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України у сфері управління відходами»
33. Постанова Кабінету Міністрів України від 7 липня 2023 р. №695 «Деякі питання виконання інвестиційних програм у сфері управління побутовими відходами»

34. Постанова Кабінету Міністрів України від 01.08.2006 №1045 «Про затвердження Порядку видалення дерев, кущів, газонів і квітників у населених пунктах»
35. Постанова Кабінету Міністрів України від 05.12.2023 №1278 «Про затвердження Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з управління небезпечними відходами»
36. Постанова Кабінету Міністрів України від 26.09.2023 №1031 «Про затвердження Порядку формування середньозваженого тарифу на послугу з управління побутовими відходами, а також тарифів на збирання, перевезення, відновлення та видалення побутових відходів»
37. Постанова Кабінету Міністрів України від 14.07.2023 №721 «Про затвердження порядку зарахування коштів на спеціальні рахунки для виконання інвестиційних програм у сфері управління побутовими відходами, використання зазначених коштів і здійснення контролю за їх витрачанням»
38. Постанова Кабінету Міністрів України від 08.08.2023 №835 «Про затвердження правил надання послуги з управління побутовими відходами та типові договори з управління побутовими відходами»
39. Постанова Кабінету Міністрів України від 25.08.2023 №918 «Про затвердження порядку проведення конкурсу на здійснення операцій із збирання та перевезення побутових відходів»
40. Постанова Кабінету Міністрів України від 05.08.2023 №941 «Про затвердження порядку визначення суб'єктів господарювання, які здійснюють відновлення та видалення побутових відходів»

Державні будівельні та санітарні норми і правила, стандарти

41. ГБН «Підприємства сортування та перероблення твердих побутових відходів. Вимоги технологічного проектування» (наказ Мінжитлокомунгоспу від 21.02.2011 №14)
42. ДБН Б.2.2-12:2019 «Планування і забудова територій»
43. ДБН Б.2.2-5:2011 «Планування та забудова міст, селищ і функціональних територій. Благоустрій територій. Зі Змінами №1, №2 та №3»
44. ДБН В.2.4-2-2005 «Полігони твердих побутових відходів. Основні положення проектування. Держбуд України. К.: 2005»
45. Про затвердження Державних санітарних норм та правил «Порядок управління медичними відходами, у тому числі вимоги щодо безпечності для здоров'я людини під час утворення, збирання, зберігання, перевезення, оброблення таких відходів» (наказ Міністерства охорони здоров'я України від 31.10.2024 №1827)
46. Державні санітарні правила планування та забудови населених пунктів (Наказ МОЗ України від 19.06.1996 №173)
47. ДСТУ 8392:2015 «Колісні транспортні засоби. Засоби транспортні спеціально обладнані для перевезення побутових відходів. Загальні технічні умови»

48. ДСТУ 8476:2015 «Контейнери для побутових відходів. Загальні технічні вимоги»
49. ДСТУ-Н Б В.2.2-7:2013 «Настанова з улаштування контейнерних майданчиків»
50. ДБН В.1.1-24:2009 «Захист від небезпечних геологічних процесів, шкідливих експлуатаційних впливів, від пожежі. Захист від небезпечних геологічних процесів. Основні положення проєктування»
51. ДБН В.1.1-25:2009 «Захист від небезпечних геологічних процесів, шкідливих експлуатаційних впливів, від пожежі. Захист від небезпечних геологічних процесів. Інженерний захист територій та споруд від підтоплення та затоплення»
52. ДБН В.1.1-31:2013 «Захист територій, будинків і споруд від шуму»
53. ДБН В.1.2-10:2021 «Основні вимоги до будівель і споруд. Захист від шуму та вібрації»
54. ДБН В.1.2-9:2021 «Основні вимоги до будівель і споруд. Безпека і доступність під час експлуатації»
55. ДБН В.2.1-10:2018 «Об'єкти будівництва та промислова продукція будівельного призначення. Основи та фундаменти будинків і споруд. Основи та фундаменти споруд. Основні положення проєктування»
56. ДБН В.2.4-1-99 «Меліоративні системи та споруди»
57. ДБН В.2.5-64:2012 «Внутрішній водопровід та каналізація»
58. ДБН В.2.5-74:2013 «Водопостачання. Зовнішні мережі та споруди. Основні положення проєктування»
59. ДБН В.2.5-75:2013 «Каналізація. Зовнішні мережі та споруди. Основні положення проєктування»
60. СНиП 2.02.02-85 «Основи гідротехнічних споруд»
61. ДСТУ 2156-93» Безпечність промислових підприємств. Терміни та визначення»
62. ДСТУ Б А.2.4-4:2009 СПДБ. «Основні вимоги до проєктної та робочої документації»
63. ДСТУ-Н Б В.1.1-27:2010 «Будівельна кліматологія»
64. ДСТУ Н Б В.2.5-71:2013 «Споруди для очищення поверхневих стічних вод»
65. Норми часу на роботи із збирання та перевезення побутових відходів (наказ Міністерства з питань житлово-комунального господарства України від 01.06.2010 №170)
66. Перелік небезпечних властивостей та інструкцій щодо контролю за транскордонними перевезеннями небезпечних відходів та їх рециклінгом/видаленням (Наказ Міністерства екології та природних ресурсів України від 16.10.2000 №165)
67. Правила експлуатації об'єктів управління побутовими відходами (наказ Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 04.05.2012 №196)

68. Правила компостування біовідходів їх утворювачами на присадибних, дачних і садових ділянках (наказ Міністерства розвитку громад та територій України від 13.06.2023 №489)

69. Правила технічної експлуатації полігонів, припинення експлуатації, рекультивації та догляду за полігонами після припинення їх експлуатації (наказ Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України від 10.02.2025 року №263) (набирає чинності не раніше дня припинення або скасування дії правового режиму воєнного стану в Україні)

Методичні рекомендації

70. Методичні рекомендації з розроблення регіональних планів управління відходами (наказ Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України від 16.04.2024 №403)

71. Методичні рекомендації з визначення морфологічного складу побутових відходів (наказ Міністерства розвитку громад та територій України від 03.05.2024 №409)

72. Методичні рекомендації з організації збирання та перевезення побутових відходів (наказ Міністерства розвитку громад та територій України від 23.10.2024 №1172)

73. Методичні рекомендації з прибирання території об'єктів благоустрою населених пунктів (наказ Міністерства з питань житлово-комунального господарства України 07.07.08 № 213)

74. Методичні рекомендації з підвищення обізнаності громадськості стосовно сучасного управління побутовими відходами (наказ Міністерства розвитку громад і територій України від 20.06.2024 №551)

Стратегії, програми, плани, посібники

75. Державна стратегія регіонального розвитку на 2021—2027 роки (постанова Кабінету Міністрів України від 5 серпня 2020 р. №695)

76. Національна стратегія управління відходами в Україні до 2030 року (схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 8 листопада 2017 р. № 820-р)

77. Національний план управління відходами до 2033 року (затверджений розпорядженням Кабінету Міністрів України від 27.12.2024 №1353-р)

78. Стратегія розвитку Волинської області на період до 2027 року

79. Регіональна екологічна програма «Екологія 2023-2026»

80. Щорічні Регіональні доповіді про стан навколишнього природного середовища Волинської області

81. Екологічним паспортом Волинської області

82. Інформаційні матеріали підприємств області з питань управління відходами (копії звітів про відходи за формою статистичної звітності №1-відходи (річна), довідки про фактичні обсяги утворення, видалення та

відновлення відходів; потужності з рециклінгу та відновлення відходів; фактичні обсяги утворення та видалення відходів у межах області; наявність декларації на здійснення операцій з оброблення відходів; присвоєний реєстраційний номер і дата подання декларації про відходи внесеної до Єдиного державного веб-порталу електронних послуг або Єдиної екологічної платформи «ЕкоСистема», про класифікацію відходів відповідно до Національного переліку відходів та порядку класифікації відходів, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 20.10.2023 №1102, про інвентаризацію місць видалення відходів, про пропозиції, плани та наміри підприємств виконання завдань та заходів Регіонального плану).

83. Розпорядження начальника Волинської ОДА від 21.05.2025 №301 «Про утворення робочої групи із розроблення Регіонального плану управління відходами у Волинській області до 2034 року»

84. Токарчук Д.М. Екозлочини та проблеми з відходами під час воєнних дій в Україні

85. Сухенко Ю.Г., Серьогін О.О., Сухенко В.Ю., Рябоконт Н.В. Ресурсозберігаючі технології в харчових і переробних виробництвах: За ред. проф. О.О. Серьогіна. – К.: ЦП «Компринт», 2016. – 338 с

86. Ковальчук В.А. Очистка стічних вод, 2002 , 122 с.

87. Методичні вказівки для проведення лабораторних робіт з дисципліни «Технологія переробки та утилізація осадів» укладач Сорокіна К.Б.

88. Гончарук І. В., Вовк В. Ю. Понятійний апарат категорії сільськогосподарські відходи, їх класифікація та перспективи подальшого використання для виробництва біоенергії. Економіка, фінанси, менеджмент: актуальні питання науки і практики. 2020. № 3(53). С. 23-38: <https://doi.org/10.37128/2411-4413-2020-3-2>.

89. Організаційно-економічні засади формування систем управління відходами в регіонах України: науково-аналітична доповідь / наук. ред. д.е.н., с.н.с. Колодійчук І. А. Львів, ІРД НАНУ. 2022. 170 с. (Серія «Проблеми регіонального розвитку»)

90. <https://mepr.gov.ua/>

91. <https://mtu.gov.ua/>

92. <https://mspu.gov.ua/>

93. <https://minfin.com.ua/>

94. <https://voladm.gov.ua/>

95. <https://voladm.gov.ua/category/upravlinnya-ekologiyi-ta-prirodnih-resursiv/1/>

96. <https://www.voln.dei.gov.ua/>

97. <http://www.lutsk.ukrstat.gov.ua/>

98. <https://voldpss.gov.ua/>

99. <https://eco.gov.ua/reiestr-litsenziativ-z-upravlinnia-nebezpechnymy-vidkhodamy>

ДОДАТКИ